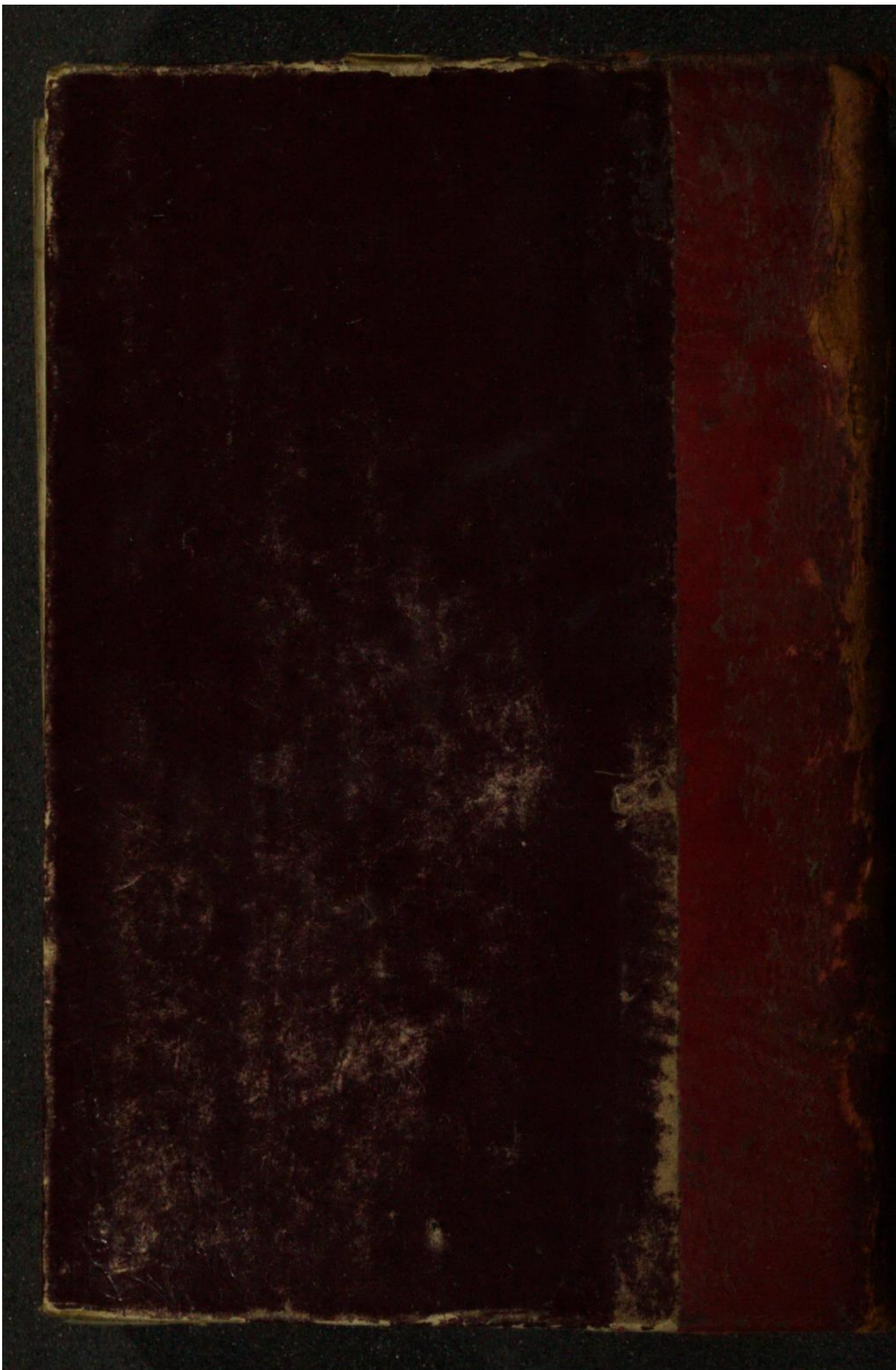

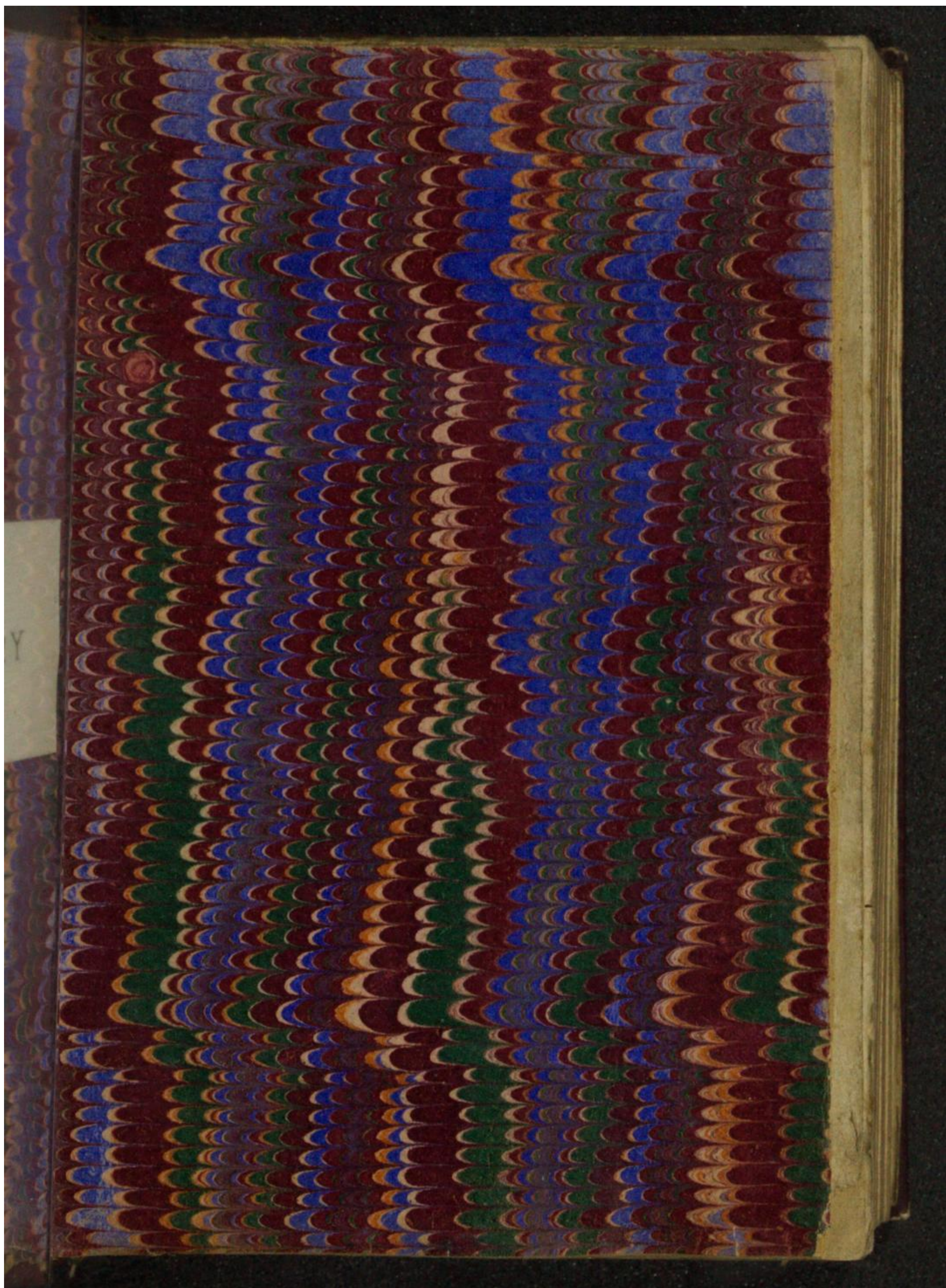

Sylvio
1556

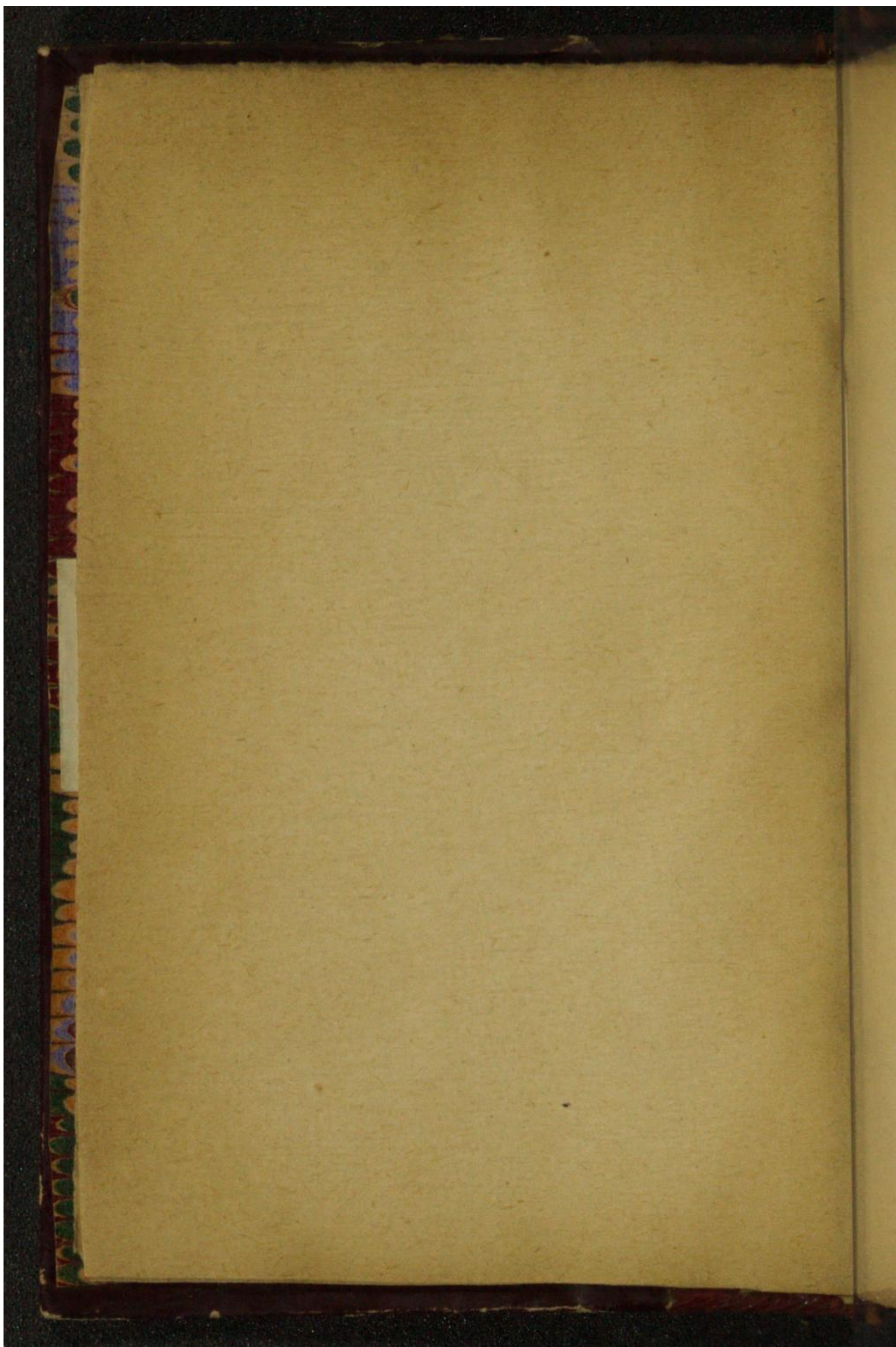

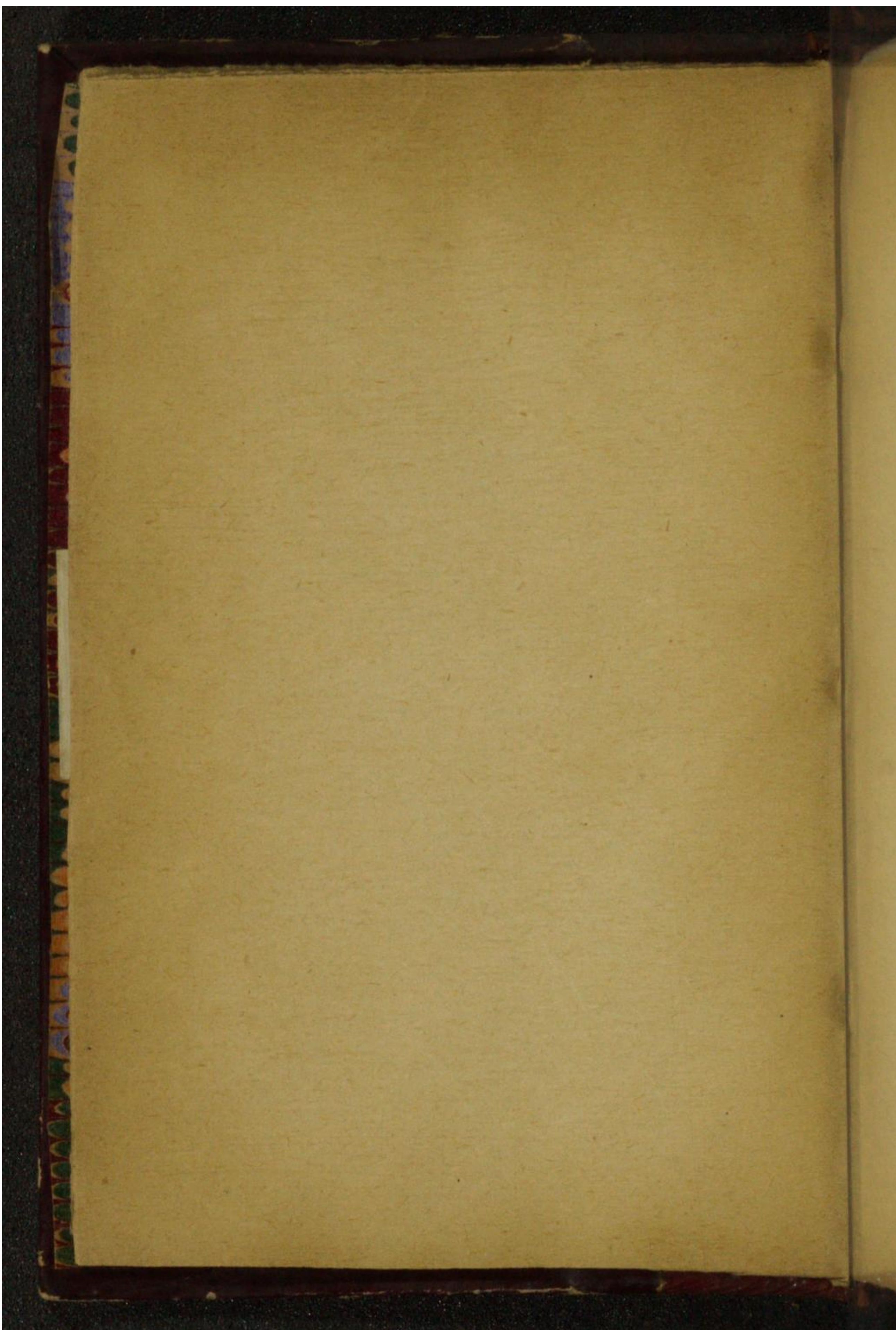

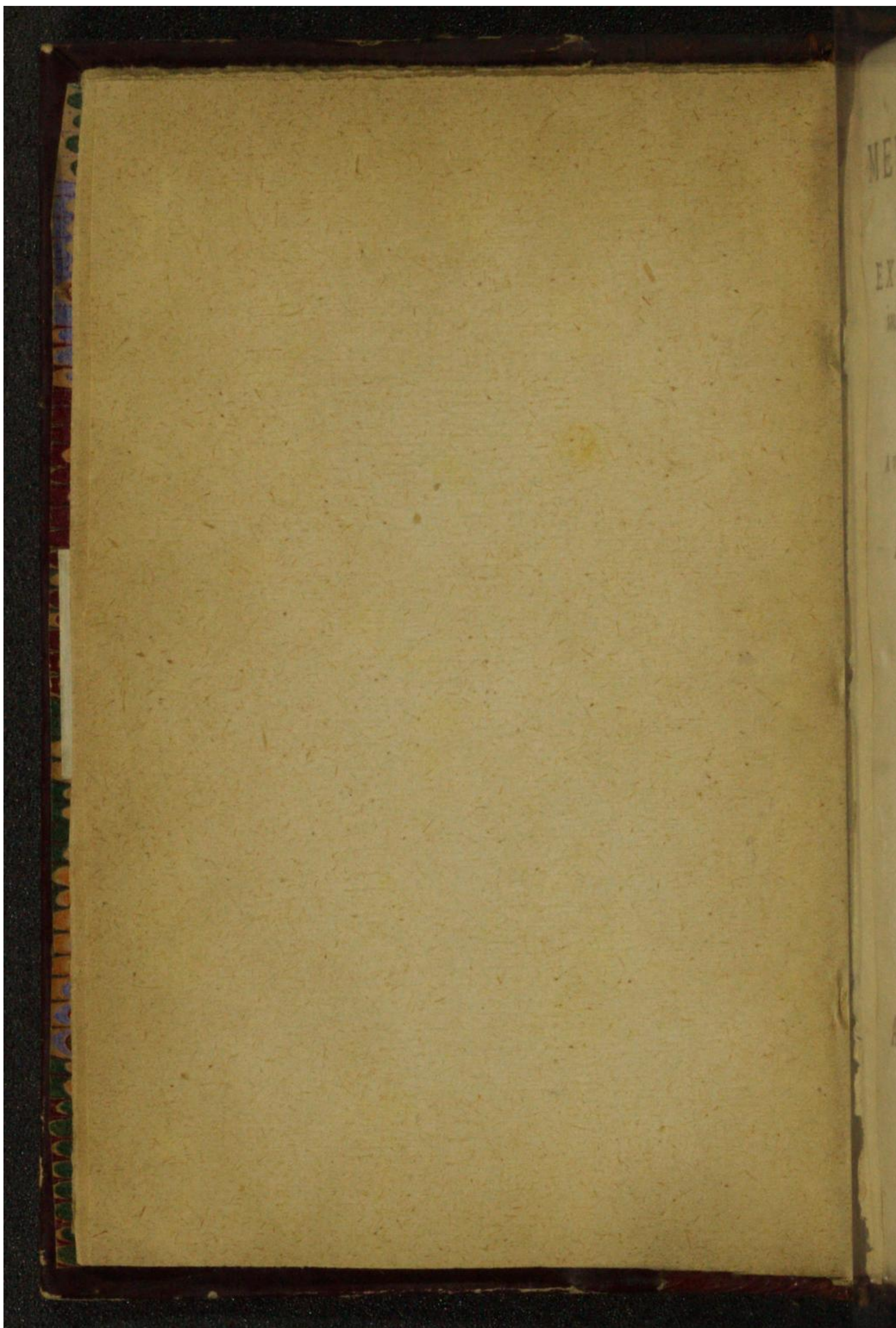

METHODVS

MEDICAMENTA COMPONENDI,

EX SIMPLICIBVS indicio ſummo delectis, & arte certa paratis, quatuor libris diſtributa:

AVTORE D. IACOBO SYLVIO MEDICO.

Indice adiecto copioſiſſimo.

Thibault docteur en Medecine

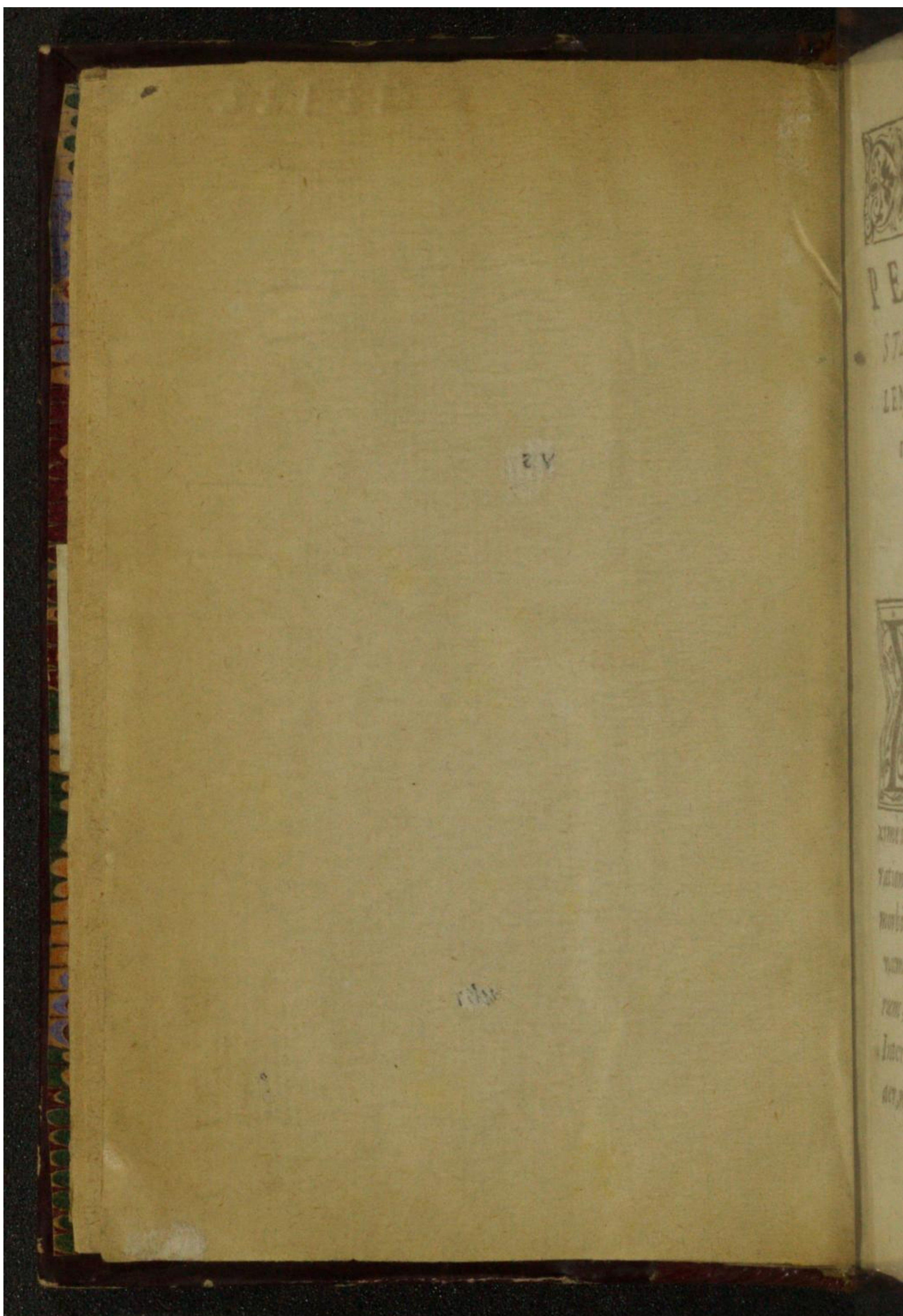
IN VIRTVTE, ET FORTVNA.

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium, ſub Scuto Veneto,

1556.

PETRO CA-STELLANO, TVTE-LENSIVM EPISCOPO,

IACOB. SYLVIVS MEDICVS S. P. D.

IVINAM ac memorabilem illam in nos benignitatem cùm ſtudioſiſſimus quiſque hominem iuuando proximè imitari contendat: nulla tamen ratione alia plenius exprimit, quàm morbis tutò profligatis ſanitatem priſtinam reſtituendo: idque per vſum cauſarum, quas ob id ſal. 'res, appellamus. Inter quas licet magni ſint momenti, aer, motus, cibus, potus, primas tamen

medicamenta tenere optimo iure videntur, vt quæ maxima vi ſua morbos etiam grauiſſimos plerunque tam celeriter propulſent, vt horum opus miraculi loco habeatur. Quapropter ea Deorum manus rectè vocauit Herophilus & Apollo, Aeſculapius, Hippocrates, aliique non pauci celebres medici pro Diis ſunt habiti. Et cùm cunctis propè mortalibus inſita ſit per medicamenta curandi cupiditas, ac tu præcipuo eorum cognitionis ſtudio incendaris, hæc me ratio vna commouit, vt amplitudinem tuam aliquo meorum laborum fructu recrearem: nec ea tamen ſola, ſed honeſtam cogitationem hanc noſtram vehementer auxit tum ſingularis tua, & cum omnium rerum bonarum cognitione coniuncta eloquentia, tum incredibilis in omnes literarum ſtudioſos benignitas: quibus raris & maximis virtutibus nil mirum, ſi tam repětè

clariſſi

clarissimus euaseris, dum docti omnes certatim ore vno summa de te omnia, vti res habebat, prædicarent, téque non modò studiorum præstantissimorum, sed etiam peregrinationum & longinquarum & multarum laboribus maximis tam feliciter perfunctũ, honoribus amplissimis iam perfungi dignissimum, honorificentissimè apud omnes inclamarent. Rex verò noster Franciscus, musarum omnium pater ac illustrator magnificentissimus, hac adductus fama, vltrò te in suorum primorum clientelam accersiuit, summámque tuam in dicendo fœcunditatem, perspicuitatem, felicitatem admiratus, summis vitæ ornamentis honestandum te & beandum nulla mora censuit: sicque tua dicta amplexatur, sic fouet, sic præsentibus omnibus exosculatur, sic ex te recipit omnia, tanquam ex tripode pronuntiata: vt si quando vel te aliis, vel alios tibi (vt ferè

in ſermone ſit) contradicendi cupiditas
ceperit, quæ tibi libertas & modeſtia in
refellendis, quæ facilitas in tranſmitten
dis aliorum ſententiis parum probabili
bus, quæ denique dignitas in veritate
aſſeranda? quem Lyſiam, quem Plato-
nem, quem Periclen, quem Demoſthe-
nem, te cæteris velut ægide quadam eru
ditionis tuæ ſtupefactis audiendũ exhi-
bes? Quibus omnibus in quauis encyclo-
pædiæ parte ſic apud Regem flores, vt
cum Rege ſumma ſis in gratia. Quòd ſi
principibus viris placuiſſe laus ſit præ-
cipua, vt ille dicebat, quis pro dignitate
felicitatem omni humana laude maio-
rem ſatis commodè laudauerit? qui non
principibus viris tantùm places, verùm
etiam Regi Franciſco perplaces, omniũ
qui iam ſunt Regum gloriam, atque
etiam ipſius antiquitatis memoriã vir-
tute ſua facilè ſuperanti, ſiue rei milita
ris ſcientiam, ſiue literarum omnium
bona-

bonarum amorem,& honorem & cognitionem,siue autoritatẽ,siue felicitatem in eo summam spectare libet. Quæ rara & maxima Regis Francisci ornamenta quoniam plenius attigi,tum pöematio de memorabili ipsius & Henrici Anglorum Regis ad Ardeã conuentu,tũ libello alio à me superioribus proximis mensibus conscripto de salubri ipsius viuendi ratione:plura nunc dicere supersedebo, cùm hoc tãtum dixero,à Francisco Rege nostro vita longissima dignissimo Ptolemæum Philadelphum Aegypti regẽ, Attalúmque Pergami,& si quos alios publicæ hominum vtilitati natos Reges idem studium tenuit,in bibliothecis omni genere librorũ celebrium instruendis longè exuperari. Nam illi pecunia mediocri singulas singuli bibliothecas collocupletarunt:at noster Franciscus innumerabiles bibliothecas sumptu maximo ea ratione exor-

nauit, & exornãdas collocauit, vt nullo vnquã æuo desituræ videantur. Nónne gloriosius est longè, ac multo magnificentius, libros omni genere disciplinarum bonarum refertissimos ex penitissima Græcia, et regionibus aliis pecunia grandissima coemptos, in Galliámque conuectos non in bibliothecas tantum regias coniecisse, sed manu fideli descriptos, typographia planè admirabili excusos, in omnium bibliothecas contulisse: qua magnificentia quid diuinius, quid Rege maximo potentissimóque dignius dici aut fieri potest? Ad hæc tamen omnia, adiecit amplissima virorum Latinè, Græcè, Hebraicè doctissimorũ salaria: pérque omnes literarum bonarum ordines statum Parrhisiis florentissimũ sic tenent, vt nec melius, si Apollo ipse cum Musis adesset, tenerent. O te térque quatérque fortunatam Galliã, quæ Regem sortita es sapiẽtem, & omni sapientiæ

tiæ studio fauentem, quantum aliorum mortalium fauit vnquàm nemo. Cùm verò ad præclara hæc facinora propensum maximè magnũ & sanctum Regem, & ad optima quæque natum regis animum consilio, opera, studio incitare non desinas, Castellane vndecunque absolutissime, docti omnes habent, cui plus quàm tibi debeant, neminem, tuisque successibus prosperis gratulantur, amplioresque exoptant, & obsecrant. Vale, & in bonam partem accipe hoc nostrum magnarum in medicina rerum rudimentum.

DE MEDICA-
MENTORVM SIMPLI-
CIVM NATVRA, EX DIO-
SCORIDE ET GALE-
NO, ET ALIIS,

LIBER PRIMVS.

IMPLEX composito prius natura & doctrina esse, tum rerum omnium cōditio, tum Galeni scripta vbiq; demonstrant. Propterea nobis composita medicorum pharmaca in melius ad veterum methodos reformaturis, de Simplicium notis & viribus, quæ Dioscoridi præcipuè & Galeno scripta sunt, paucis agendum est: idq; totum in quosdam communes locos reducēdum, quod etiam Dioscoridi placuisse magis video, licet vbique id tam solicitè non obseruarit. In singulis verò ipsis communibus locis ordinem alphabeti (quod & Galenus fecit) sequemur. Quoniam verò multæ plantarum quarundam partes medicamentosæ sunt, ob idque in

in locos plures incidere debent, eas tamen omnes vno in loco perstrinximus, quem in dex palam commostrabit, ne res eadem aliquoties nobis repeteretur: Porro locos ipsos sumemus à plantis, animalibus, metallicis & terreis corporibus, à quibus non medicamẽtorum modò, sed etiam alimentorum materiæ accipi consueuerunt. Sed ne locorum multitudo lectori memoriam turbet magis, quàm promoueat, & inuentionem quæsitæ rei etiam remoretur, quæ ad metalla & terrea corpora pertinent, loco vnico concludemus omnia: quæ item ad animalia tota, & ipsorum quorundam partes, tam similares quàm organicas, in vnum coniiciemus locum. Ipsas verò plantarum partes, quia numerosæ sunt, & in cuiusque genere ampla est ceu familia, in plures locos digeremus, ordinem quendam naturæ sequuturi: primùm radices, & folia molientis: deinde flores, fructus, semina, & alia permulta, quæ omnia sequens diuisio planiora fecerit. Neque hîc expectes omnium simplicium naturam omnem audire. Id enim Dioscoridem, Galenum & aliorum de re simplici commentaria describere fuerit. Mihi verò propositum est, ea tantùm simplicia leuiter attingere, quibus ad cõponenda libro quarto medicamenta

est

est opus: eorúmq; simplicium eas præcipuè facultates explicare, quibus potissimum ad vires illorum compositorum pernoscendas egetur. Nec mireris Arabum quædam simplicia hîc à me adscripta: hæc enim inuentas ab his compositiones aliquot non negligendas magna parte complent: ob id ex illorum libris vtcunque mihi perstringenda fuerunt. In hoc autē labore si meum studium doctis viris probari agnouero, ad alia his maiora, de simplicium medicamentorum materia inuitabor. Quòd si in hoc libro quædam desideret pharmacopœus, discat non sibi scripta hæc, sed medicinæ studiosis potius: expectétque librum sibi peculiarem de singulorum medicamentorum simplicium exacto delectu, illi maximè ad probas medicamentorum compositiones necessario: post hunc alium de his quæ ad conficiendam rectè quanuis compositionem sunt vel vtilia, vel etiam necessaria: ac tertium præter hos composita propè omnia complectentem, & in singulis componendi modum planissimè explicantem.

*

- *Medicamenta sumuntur à*
  - *Plantis, & harum partibus similaribus & dissimilaribus*
    - *Radice.*
    - *Floribus.*
    - *Stipite.*
    - *Ramis.*
    - *Surculis.*
    - *Foliis.*
    - *Fructibus.*
    - *Seminibus*
    - *Corticibus.*
    - *Succis.*
    - *Liquoribus*
    - *Resinis.*
    - *Gummis.*
  - *Animalibus totis*
    - *Vulpe.*
    - *Hirundine.*
    - *Motacilla.*
    - *Galerita.*
    - *Limacibus.*
    - *Cicadis.*
    - *Cantharidibus.*
    - *Cancris.*
    - *Ostreis.*
    - *Buccinis.*
    - *Purpuris.*
    - *Lumbricis.*
    - *Tinca.*
  - *Partibus animaliũ.*
    - *Organicis*
      - *Capite mænidum.*
      - *Hepate lupi.*
      - *Testibus fibri.*
      - *Renibus scincorum.*
      - *Corpore toto viperæ excepta cauda, & capite, pelle, interaneis.*
    - *Similaribus*
      - *Pinguedine.*
      - *Adipe.*
      - *Cerebro leporis*
      - *Medulla.*
      - *Osse.*
      - *Dente.*
      - *Coagulo.*
      - *Lacte & eius partibus.*
      - *Sanguine.*
      - *Tunica interna ventriculi.*
      - *Vnguibus caprarum, asinorum.*
      - *Cornu cerui, vnicornis*
      - *Glutino tauri.*
      - *Sene & a serpentis.*

Medicamenta item sumuntur ab

- Animaliũ excrementis,
  - Stercore canum, luporum, puerorum, bubulo, caprino, columbino.
  - Felle. Sudore.
  - Vrina. Saliua.
  - Sorde. Lana succida.
  - Pilis.
- Ceu excrementis.
  - Ouis.
  - Melle.
  - Cera.
  - Lacte.
- terreis corporibus
  - Marinis, vt
    - Salibus, & eius partibus.
    - Adarce.
    - Spongia. Alcyonio.
    - Nitro.
    - Asphalto.
  - Terra multiplici. Lapidibus, vt
    - Pumice Pyrite.
    - Iaspide. Sapphyro.
    - Iudaico. Gagate.
    - Smarag. Hæmatite.
  - Metallicis, vt
    - Salibus, nitris fossitiis, auripigmẽto, sandaracha, sulfure, cadmia lithargyro, chalciti, auro, argẽto, etc. & horum partibus.

ADICIBVS plantæ omnes alimentum sibi familiare, dulces dulce, amarum amaræ, & reliquæ ad portionem ex terra ipsa trahũt. Vnaquæque suo tempore potissimum in solo & sub cœlo cuiusque naturæ magis propitio. Neq; enim omnis fert omnia tellus: neque cœlum quoduis est plantis omnibus amicum, sed trahit sua quamque tanquàm voluptas quædam, qua incitantur plantæ stata anni parte ad alimentum copiosius è terra trahendum: quo habitiores redditæ edunt surculos, folia, flores, fructum, aut semen. Hæc posteriora veluti scopum quendam naturæ plantis cum animalibus communem: ambo enim sibi simile modis omnibus moliuntur excitare, vt si immortalia omnino non sint, saltem quadantenus sint immortalibus proxima, specie per tot supposititia singularia perennante. Hinc animalibus fœtuum cura est præcipua, & quod mireris, plantis ipsis semina & fructus (in quibus spes sua est successionis) sic vestientibus, ornantibus, munientibus, armantibus. Quam rem cùm sequentibus & aliorum de simplici materia libris, tum vel maximè admirabili & adorando naturæ in plantarum partibus artificio apertè deprehendas. Sed de radicibus

prim

primùm ſermo nobis eſt, quas tum præcipuè euellat medicus, cùm medicamentoſæ ſunt maximè. Quæ dos omnibus eodem non ineſt tempore, ſed aliæ alio vegetæ magis ſunt, quod ſuis locis audies: quanquam ſunt qui putent omnes radices legendas autumno, vbi folia deciderunt: alij veris initio, priuſquàm in folia aut caulem erumpant. Omnes tamen integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendæ, & vnaquæque in ſolo & cœlo naturæ ipſius maximè familiari, bene nutritæ, bene habitæ, non præ alimenti copia enormes, neque ob inopiam ſtrigoſæ: tenues, rugoſæ: mox aqua lauandæ, & radiculis portionem quandam alimenti repetentibus & ſtolonibus etiamdum trahentibus purgandæ: pòſt (niſi vtendi recentibus aliqua inceſſerit vel commoditas vel neceſsitas) ſiccandæ: quædam vmbra & vento, vt apij, fœniculi, iridis, & quæ aliæ ſunt vel minores, vel ſicciores, vel rariores. quarum vires ſol ceu ignis promptè diſsipet: quædam contrariæ dictis ſole & vento, vel igni ſiccantur, ſi cœlum eſt nubilum, aut hyems: & ſæpe verſandæ, ne mucidæ aut putridæ fiant, vt bryoniæ: gentianæ, mandragoræ, rhei pontici. Si verò ſiccatis citò eſt opus, patellæ ignitæ impoſitas ſępe verſandas ſiccabis. Quædam item

integræ ſiccantur: vt gentianæ: aliæ in taleolas diſſectæ, vt iris: aliæ lignoſa matrice (ſic enim cor plantarum Gaza ex Theophraſto vocat) adempta, vt fœniculi, petroſelini, apij. Deinde reponuntur loco non inſolato, non infumato, non humido, non puluerulento: ſed ſublimi, puro, ſicco, aut ſeptentrionem, aut potius meridiem ſpectante, præſertim quando hunc plantæ quędam adhuc humidiores requirunt, modò non flent auſtri. Eædem quandiu vegetæ adhuc ſunt ſeruandæ, paruæ ſcilicet ac tenues & raræ, vt aſari, aſparagi anno tantum: quãuis elleborus vterque etiam triennio ſeruari poſsit, vt magnæ & craſſa eſſentia præditæ, bryonia, rheon ponticum, ariſtolochia, gentiana. Hæc autem tria, colligendi tempus legitimum, repoſitio commoda, & duratio, nõ in radicibus ſolis obſeruanda ſunt ſed etiam in aliis plantarum partibus, atque adeò quibuſdam animaliũ aliquorum partibus, vt ſanguine hircino, hepate lupi, pulmone vulpis, veſica apri. Proptereà chamæpityn, chamędryn, thlaſpi, cẽtaurium, polium hipericum, aliáque, florentia capiebat Galenus, theriacem, vel aliud medicamentum compoſiturus, non ſole æſtiuo ſiccata, neque dum fructus eorum adhuc crudi & imperfecti ſunt. Iubet idem

Li. 1. ant.

idem continua ſpeculatione cognoſcendum, quando fructus ſunt futuri, quando æduntur, quando augentur, quando denique vigent. Quo tempore potiſsimum eos commodè decerpas, & in ſiccis domunculis repoſitas cuſtodias, ne à ſolis radiis vrantur, neque humiditate à tecto, vel muris madeſiant. Ob id domo non vult ſubterranea eos reponi nec aliis vicina, neque ſub tegulis, ſed horum media, quæ oſtia meridiem ſpectantia habeat: propè quæ tamen medicamenta ne reponas. Omnia igitur legenda, quando ſummarum ſunt virium, & accuſandi tum mercatores, tum herbarij, qui radices, liquores, ſuccos, flores, germina, fructus extra anni tempus carpunt, & in vrbes conferunt. In quibuſdam & aſtrorum obſeruatio valere putatur. Pæoniæ enim radix ad epilepſiam legenda decreſcente luna quibuſdam videtur, & alyſſon ſub æſtu caniculæ vult legi Galenus: vt Aeſchriun cancros fluuiatiles capi contra rabiem, vnde eſt herbæ nomen: tanquam vis quædam illis contra rabiem à ſidere accedat, rabiem canibus afferente. Plantas item calidas ex calidis regionibus, & ex harum editis & ſiccis locis, vt Cretæ mõtibus, præfert Gale. vt abundè in methodo medicamenta componendi audies. Neque velim

Lib.3. cõ. ph.p.gen.

Li.2.ant.

Galenus in horum ſimpl.viribus.

lectorem latere, multas efferri plãtas per vs vel os masculinè, interdum etiam fœmininè vel per vm vel on genere neutro: vt acorus, elleborus, hyssopus, fœniculus, crocus, lupinus, peucedanus, œsypus, vel acorum, eleborum, vt ὁ βούτυρος καὶ τὸ βούτυρον: ὁ ἢ ἡ χάλκανθος, ἢ τὸ χάλκανθον: ἡ ἔμπλαστρος ἡ ἀντίδοτος, καὶ τὸ ἔμπλαστρον, τὸ ἀντίδοτον, ἵππος præterea, id est equus in compositione cum nominibus plantarũ significat magnum vt βοῦς, id est, bos: quod docent hipposelinum: hippomarathrum: hippolapatum: vnde opinor nostratibus iuglandes caballinæ vulgò vocãtur omnium maximæ.

Libr. 10. sim. & 4. c. ph. par. et 1. ph. g.

ACORVS gustu acri, & modicè amaro, odore iucundo, tenui consistentia, calidus siccus ordine tertio Gale. libro 6. simplic. Is nunc esse videtur quibusdam Calamus aromaticus, aliis potiùs Galanga. Quibus repugnat Actuarius in antidoto aurea Alexandri, in qua γάλανγαν (sic enim cum Arabibus vocat) & multis interiectis acorum, eodem pondere: ad finem verò calamum aromaticum pondere diuerso miscери scribit. Acorus omnino verus magnitudine ireos, galanga maior hodie vulgò dictus,

ctus, mihi Tornaco miſſus à Nicolao Godino eius vrbis præſtantiſsimo medico. Ignotus tamen quibus adhuc eſt, eius loco galangam magno ſucceſſu miſcuerint: interdū calamū odoratū. Qui verò nobis frequens oſtenditur, paluſtris acorus eſt, inſipidus, inodorus, ſubſtantia craſſa, frigidus ſiccus: à xyri planta acri nobis notiſsima diuerſiſsimus: quadripertito tamen ſectus & ſole ſiccatus, triennio ſeruatur: non vtendus hic, niſi Medicus imperauerit.

Veri autem prouentus nunc vberrimus Lugdunū & in alias Galliæ vrbes celebriores conuehitur ex India: Luſitanorum (vt audio) nauigationibus.

AGaricus tanquàm fungus eſt enatus trūcis arborū præcipuè glādiferarum, vt illicū: toto cōtextu eſt rariore & fungoſo, ſed facie ſumma & mucrone eſt ſolutior: ſede verò & radice ſemilignoſa & ſemiputri, ob id abiicienda. In eo fœmina rectis venarū diſcurſibus fracta cōſtat, qui dētiū murinorū veſtigia in caſeo duro repræſentent. Eadē leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, ſplendidior, proinde præſtantior. Mas verò in fracturis filoſus neruorū modo, grauis, denſus, durus, niger, lignoſus, longus, interdū rotundus, ſed vbique compactior: neuter adulteratione re-

Dioſc. & Gal. li. 1. antid. & li. 6. ſimp.

cipit. Vtique ſapor eſt initio dulcis, mox amarus, tandem etiam ſubacer, & ſubaſtringens: vnde incîdit, tenuat, terget, digerit, obſtructa liberat. Vis autem phlegmagoga, hoc eſt, pituitæ purgatrix, ſtomacho aduerſa: vitiis tamen omnibus internis ab ea nati ſaluber eſt in omni ætate, ob quæ medicamentum familiæ veteribus eſt dictus. Datur drachmæ pondere ſeu à ſcrupulis duobus ad drachmas vnam pro ægri natura, ætate, viribus, conſuetudine, & morbi natura & tempore cum vino, vinō diluto, vino mulſo, ſapa, aceto, aqua, hydromelite, oxymelite. Quinetiam ſtomacho ſolutis, vt cibi tenax non ſit, & acida ructantibus mādītur, & ſine humore deuoratur Dioſc. Nobis omnibus nauſeabundus eſt, fortaſſe quia deterior nunc ex Alpibus Gall. & noſtro Delphinatu affertur, quàm quem maioribꝰ mittebat Agaria Sarmatię regio (à qua illi nomen) & Galatia & Cilicia. Ponticus Andromacho iuniori in Theriaca probatur. Mendum igitur videri iure queat in fine libr. noni compoſit. phar. part. vbi ſuffocatis ab vtero datur 50. α. hoc eſt, vncia vna cū vino pro drachma vna. Corrigitur vino, zingibere, caryophyllis, nuce moſchata, vel aliis ſtomachicis. Seruatur annis quinque integer, præcipuè cū dauco,

Gal. li. 6. ſimp.

Dioſcor.

Lib. 1. anti. Gal.

lib

libyſtico, polypodio. Non ſolum autem ſumitur, ſed etiã foris admouetur, vt Galenus docet lib. 6. ſimpl. & in fine lib. 10. comp. ph. part. in iſchiadicis remediis. De agarico autem inter radices agimus, quòd is dicitur radix Dioſcoridi, & Galeno li. 6. ſimpl.

Althæa ſiue Ebiſcus eſt malua agreſtis, foliis vt cyclaminus rotundis, lanugine caneſcentibus, flore roſaceo, caule bicubitali, radice lenta, intus alba, ſubaſtringente. Partibus ſuis omnibus digerit, laxat, phlegmone leuat, mitigat, coquit abſceſſus coctu difficiles adipibus incocta & ſubacta. Radice autem & ſemine tenuiorum eſt partium, magíſque tum ſiccat, tum terget. Althæa autem dicitur, quòd inter primas ſit vtilis, & pluribus polleat remediis, Dioſco. Apium ſatiuum eſt, cui gratia vulgò eſt, cuiúſque rami largis portionibus per iura innatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent. Quæ Plinij verba noſtrum vulgare petroſelinũ magis indicant: atq; idem σέλινον εὔοδμον, id eſt, odoratum, Theocritus 3. εἰδυλλίῳ vocat. Sed apiũ vulgare eſt Dioſco. & Gale. Eleoſelinũ, hoc eſt cum Gaza, Paludapium, quia in paludibus & ſecundum aquæductus naſcitur. Petroſelinum autem verũ ex Macedoniæ aſperis & præruptis petendum, vt Gale. docet libr. 1. de

Lib. 2. aliment. & li. 6. ſimp. ἀλθαίνω & ἀλθέω curo, medeor.

Pli. c. 11. lib. 10.

antido.de quo in litera P. Quod verò Macedonicum petroſelinum vulgo dicitur, eſt hippoſelinum, quod olus atrum ſeu pullum à Latinis appellari Hermol. Ruel. Marcellus in Dioſcoride inſcripſerunt, quod meus codex Græcus non habet. Galenus autem verum Smyrnium (id eſt, vulgare Leuiſticum) ὀλὄσαϊρον Romæ vocari iam conſuetum ſcribit lib.2.aliment. Omnia hæc ſelinorum, id eſt, apiorum genera idem pollent tota, ſed ſemine ſunt potentiora, & in his præcipuè Macedonicum calidum ſiccum ordine tertio.

Ari radix vt dracunculi, ex fimo bubulo podagris illinitur, eiuſdem cortex ſplenicos iuuat & hydropicos, Galeno lib.9.compoſi. phar.part. calida ſicca primo ordine: incîdit, tenuat, terget mediocriter.

Gal.li.6. ſimpl. & lib.1.ant.

Ariſtolochia, quia ſit ἀρίστη λοχόσαις, id eſt parturientibus optima & ſalubris, Dioſcoridi & Galeno triplex, radicis figura prçcipuè diſtincta. Quæ primo generi eſt tuberum modo rotunda, ob id & malum terræ dicitur: ſecundo digiti craſſitudine, dodrãte longa: vnde (opinor) dactylitis dicitur li. 2.comp.phar.gene. & libr.7.compoſi.phar. part. in arteriace Andromachi 16. Tertio longiſſima, quaſi vitium nouellarum, ob quam clematitis, id eſt, ſarmẽtoſa dicitur. Huius

Huius fructus putatur quibusdam κόκκος orientis, vulgo Gallorum dictus, stupefaciendis piscibus efficax, quam vim Plinius rotundę tribuit. Quartum genus addit Plinius Pistolochiam seu Polyrrhizon omniũ tenuissimam, densis radicis capillamentis iunci plenioris crassitudine. Omnes valent tantum radice amara & subacri, sed rotunda omnium est substantia tenuissima: longa verò terget moderatiùs: clematitis, quia odore est gratiore, & cortice carnoso ad vnguenta (nardina Plin.) est quàm ad medicationes aptior. Præfertur Pontica. & huic Cretensis libr. 10. composit. phar. part. Effodienda est messibus, & desquammato terreno seruanda. *Pli. libr. 25. c. 8.*

Asarum Galli olim Bacchar vocabant, nunc syllabarum metathesi Cabaret. Valet foliis, flore, semine, sed efficacissimum est radice, ellebori albi modo purgatoria. Dioscorid. Galenus tamen in hiera picra etiam asarum recipiente solam aloën purgatoriam vim habere scribit: asarum verò humores malos ad vrinas deducere. libro 8. comp. phar. part. & libr. 6. simpl. vires habere radicis acori sed valentiores. Fodienda est cùm folia mittere incipit, & in sole siccanda (nisi recens vtenda sit) quia in vmbra situm celeriter trahit & senescit, præ-

cipuè ex locis riguis, ex macris autem & ſitientibus (quæ imprimis amat) minùs eſt putredini obnoxia.

Aſphodelus Latinis Haſtula regia dictus, à caule inſigni ex multis radicibus bulboſis emicante, quibus agnatis abundat, interdum ad 80. Radice vtilis eſt tergente: eadem vſta magis calfacit, ſiccat, tenuat, digerit. Nunc porcorum cibus eſt, olim etiam hominum, muribus venenum. Autumno legitur, cùm valet plurimùm.

Lib.2.aliment. & li.6.ſim. Aſparagus, vel Athenienſium more per ph, Aſpharagus, vel etiam aphæreſi, Sparagus: generatim quidem eſt coliculus tenerior herbæ, fruticis, arboris, ad fructum & ſemen increſcens: ſpeciatim verò herba vulgo nota, eáque duplex, radice vtilis & ſemine ad detergendas renum & hepatis obſtructiones. Regij, qui in hortis naſcitur, & Helij, id eſt, paluſtris, meminit Galen. libr. 2. alimentorum: & huius etiam initio libr. 9. comp. phar. part. ad icterum: & illius lib. 5. ſimp. Petræi autem lib. 6. ſimpl. qui poſt inuentos altiles aſparagos Corruda propriè dicitur: Polluci autem ſylueſtris aſparagus. Hic multò eſt ſatiuo efficacior. In aſparago mas à fœmina ſemine ſeparatur.

Gal.li.6. ſimpl. BRyoniæ, ſeu vitis albæ radix terget, ſiccat, & moderatè calfacit: ob hoc indu-

ratos

ratos lienes liquat ſumpta: & cum ficis admota:& pſoram & lepram ſanat, fructus verò eius maturitate ruber, racemoſus, eſt Pſilothrum vt planta ipſa. Nam ἄμπελον λευκὴν βρυωνίαν καὶ ψίλωθρον καλοῦσι. Gal.lib.6. ſimp. tamen ἄμπελον λευκὴν & βρυωνίαν ſeparat lib.1.compo.phar.part.in pilos corrumpentibus medicamentis.

Behen ſerapioni duplex, alba & rubra, magnitudine radicis paſtinacę paruę, calida, humida, odora, ſemen augens. ex Armenia defertur. Earum loco, ſi id ſolum poſſunt, Eryngij radicem ſubſtituerẽ potiùs, quàm radices neſcio quas nobis ab inſtitoribus venditari ſolitas:ſed Ben eidem vt Meſue eſt Galeni Balanus myrepſica, de qua in Fructibus audies

CAlamus aromaticus κάλαμος ἀρωματικὸς Dioſcorid. Galen. μυρεψικὸς, id eſt, vnguentarius Hippocrati, Arabicus Plutarcho, Alexandrinus Celſo: calidus ſiccus ordine ſecundo, leuiter aſtringit, minimũ acer eſt, partium nonnihil tenuium remediis ventriculi & hepatis calidis miſceri poteſt, ac menſes mouentibus. Melior eſt fuluus, intus albicans, odore fragrantiſsimo, densè geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo: confractus autem in aſſulas diſsilit, non

Gal.li.7. ſimpl.

Dioſcor.

totus, raphani in morem rumpitur: fiſtula intus plena araneorum, caſiæ guſtu, aſtringens, & cum quadam acrimonia amarus, in mandendo glutinoſus: In India naſcitur, triennio ſeruatur. Capparis radicis cortex amarus, acer, acerbus, terget, purgat, tenuat, incîdit, digerit, conſtringit: lienes induratos & iſchiadas ob hæc magnificè iuuat, ſumptus vel cum idoneis remediis admotus. Eadem radix etiam hepatica eſt, libr.8.compoſi.phar.part.& ſplenica,lib.9. eiuſdem. Flos eius & fructus aceto & ſale conditus primis menſis ad excitandam appetentiam ſumitur, licet ſtomacho noxius, ſiticuloſus, aluum turbare Dioſcoridi dicatur. Folia capparis trita cum mero pota ſplenica.lib.9.compoſi.phar.part. admota cum virium vehementiam obtundentibus chœradas ſanant. Centaurij magni radix acris, aſtringens, ſubdulcis, & ſubamara: vlcera glutinat, ſanguinem reiiciẽtibus prodeſt: à Chirone Centauro Herculis ſagitta vulnerato inuentum & nominatum Cẽtaurium: annis decem ſeruatur Theophraſto. Centaurium autem minùs radice inefficax eſt, foliis & flore vtilis, ſubaſtringens: ob amaritudinem Fel terræ dicitur Plinio. Cyperis ſeu radix cyperi calfacit, ſiccat ſine morſu, ſubaſtringit, incídit, vlce-

ra

ra præhumida cicatrice claudit, calculos frangit, vrinam & menſes mouet, oris halitum commendat, vt lignum aloës verum. Cyperus Indicus inter zingiberis radices inuẽtus Curcuma Venetiis dicitur. Ad odoris gratiam Cyperus additur tenuantibus capillos, libr.1.compoſi.phar.part. à figura caulis iuncus triangularis Plinio dicitur: quadratus Celſo, licet rarò ſit quadrangulus: anguloſus Dioſcoridi non definito angulorum numero. Cyperus Babylonicus Galanga (de qua mox) quibuſdam dicitur, vulgaris ſcilicet ac minor: nam maior Acorus eſſe dicta prius eſt.

Cyclamini radix tota vehementer medicamentoſa, magis eiuſdem ſuccus: incidit, terget, ora venarum aperit, trahit, digerit, illitus abdomini ventrem purgat, per nares trahit, cum melle illitus ſuffuſos iuuat, ſcirrhos mirè emendat, menſes & ſudores mouet. Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus, vt vlceret, Gal.lib.7.ſimpl.& libr.8. compo.phar.part. mihi Lugduno miſſus à Carolo Paludano eius vrbis medico iure primario, ſi Hieronymum Montuum nulli eruditione ſecundum exceperis. Coſtus præcellit Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris gratia, recens, abundè plenus, denſus, ſiccus, à teredinibus non

Panis porcin⁹, quia porcis gratus.

Dioſcor.

non erosus. Secundus est Indicus, vber, leuis, niger. Tertius Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. Costus Arabum dulcis, & amarus, Græcis indictus: sed κόστος γλυκὺς Arabas passim imitanti Actuario dicitur in secundo Dialachan, & paulò pòst in diaromato. Costus autem hortēsis, herba quanquàm amara est, fuerit magis Piperitis aut Siliquastrum Plinij.

Cucumeris agrestis radix terget, digerit, emollit: potētiùs eius succus, Elaterium dictus, summè amarus ordine secundo calidus: menses mouet, cynanchis cum melle illinitur, ictericis cum lacte in nares trahitur & cephalalgicis.

DAucus semine vehementer calet præcipuè agrestis, triplex Dioscoridi. Seminis solius in aliis generibus vsus inualuit, in cretico etiam radicis. Ob id Dauci Cretici radices scribit Gal. libr. 9. comp. ph. part. in malagmate dia spermatων.

Dioscor. Dictamni radix gustu calfacit, partus accelerat. Folia eius pulegio similia, maiora, densa lanugine obsita, in vsu sunt præcipuo ad ictus & morsus venenatos, ac cætera, quæ præstat pulegium: quo tamen ob essentiæ partium tenuitatem est efficacius. Horum foliorum vim largam Venetiis ad me attulerunt Simon Thomas, Stephanus Tul-

ler

lerius, Martinus Gregorius, diſcipuli olim mei longè doctiſsimi, nunc medici æqualium celeberrimi. Quæ autem vulgò circunfertur dictamni radix, eſt potius pſeudodictamni. Creticus laudatur potus & appoſitus. Metitur æſtate & autumno.

Doronicum Serapioni eſt radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis: calida ſicca ordine tertio: flatus præcipuè vteri diſsipat, cordis palpitationi confert, ipſumq́ue roborat, venenoſis morſibus & ictibus auxiliatur, ſumptũ & admotum. In officinis habetur: ἀκρυαβάδιον dicitur Actuario, vires illi eaſdem tribuenti: tamen is in διάμβρα doronicum omittit, quod habet meſues in diambra compoſitione propè eadem.

Dracunculi radix aro acrior, amarior, ob id calidior, tenuior, viſcera omnia purgat humoribus craſsis & lentis à ſe tenuatis, vlcera cacoëthe ſanat, vitiligines terget cum aceto illita.

ELenij radix odorata, ſubacris, amara, calfacit non primo ſtatim occurſu, ſiccâtque non exactè ob humorem in ſe recrementitium, tandem verò etiã rubrificat, *Enula cãpana.*

iſchia

iſchiadas & affectus alios diuturnos ac frigidos: eclegmate cum melle, craſſa & lenta ex pulmone & thorace expectorat, ſerpentium morſibus prodeſt. Ex montibus & ſicco ſolo præſtantior, legitur æſtate, particulatímque diſſecta ſiccatur, vel melle aut ſaccharo cõdita ſeruatur: ἑλένιον λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν Actuarius appellat.

Ellebori vtriuſque tum albi tum nigri radix multiplex, tenuis, ab oblongo & exiguo capite procedens, calida ſicca, ordine tertio: ſed nigra guſtu calidior, alba amarior: pituitam ac bilem vtranque vacuat, alba magis vomitu, nigra deiectione: alphos, lichenas, pſoras, lepras deterget. Alba melior Cyrenaïca, nigra ex Anticyra: ambæ in montibus & aſperis locis meſſibus effodiendæ, in vmbra ſiccandæ.

Eryngij radix longiſsima, intus alba, foris nigra, odorata: calida, ad primum ordinem, ſicca ad ſecundum: tenuium partium, ciet menſes & vrinas, morſibus venenatis reſiſtit, flatus diſsipat. Eſula Serapionis eſt Pityuſa Dioſcoridis & Galeni, radice, ſemine, foliis, ſucco, tithymallorum more purgans: ob id etiam tithymalli ſpecies à quibuſdam putatur. Meſuæ & Auicennæ eſula parua, eſt tithymallus paralios, id eſt maritimus: magna verò eſt tithy-

mal

mallus platyphyllos, viribus tamen ſunt iiſdem valentibus, ſcilicet in purgando.

FOeniculus calidus ordine tertio, ſiccus primo, ſemine magis quàm radice, minùs foliis quibus lac gignit, vt illis vrinas & menſes magis ciet. Cortex radicis in vſu eſt frequenti, lib. 8. comp. ph. part. μαλαθροσπέρμον per λ vbique ſcribit Actuarius, id eſt, marathri ſemen. *Marathrum cũ Græcis.*

Filicis radix maximè vtilis amara, ſubaſtringens, lumbricos latos necat, partum mortuũ eiicit, vlcera valenter ſed ſine morſu ſiccat impoſita, hepatis meatus probè terget ſine manifeſta calfactione aut refrigeratione. Gal. lib. 8. comp. ph. part. *Gal. lib. 8. ſimp.*

GAlanga Actuario Barbaros in multis imitato, eſt radix ſubrubra, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo linguã admodũ vellicante, calida, ſicca tertio gradu, odore & figura quadã cyperi: vnde quibuſdam Cyperus Babylonicus dicitur, vt prius in Acoro & Cypero docuimus. Adulteratur cyperi radice aceto piperato macerata, ſed adulteratio intrò non penetrat. Coctionem iuuat, flatus diſsipat, oris halitum commendat, venerem excitat etiam ore retenta, cerebrum roborat naribus in- *Serapio.*

dita, cordis palpitationi prodeſt.

Gentiana radice eſt ob multam amaritudinem efficaci, ad tergendum, tenuandũ, purgãdum, obſtructa liberandum: propter quam aloë Gallica dicitur: à Gentio Illyricorum rege inuenta & dicta.

Dioſcor. Glycyrrhiza, Actuario ſæpe Glycyrrhizon, γλυκεῖα ῥίζα, & abſolutè γλυκεῖα, lib. 7.
Li. 6. ſim. comp. ph. part. dicitur Romanis dulcis radix, nobis partium metatheſi Riglyce: radice ſola & ſucco ex hac recenti expreſſo, dulci, & leuiter aſtringente valet, tepida, temperato proxima, modicè humida, vnde quia ſitim ſedat, ἄδιψος quoque dicitur. Aſperitates lenit arterię & veſicæ ſcabrę. Melior nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Puluis radicum eius pterygia ſeu vngues oculorum leuat. Dioſcorides.

Gramen, ſeu gramen pecori eſculentum radice eſt modicè frigida & ſicca, parum mordaci, ſubſtantiæ tenuitatem exiguam ſortita, qua calculos potu interdum frãgit.

HErmodactyli duo faſtigia facit Meſues, vnum radice digitali longitudine, quod Ephemerum eſſe videtur Dioſcoridis, Gale. & Pauli: radice oblonga, digitali craſsitudine, odoratum, iris agreſtis appellatum, repellendi & digerendi facultate

præ

prædítum. Alterum radice rotunda,& ea foris vel nigra (quod Colchicum eſt ephemerum & deleterium,prædictis autoribus paſsim frequens,flore croci per autumnum erumpente) vel rubente, vel alba, vt intus, quam eligit ſolam, ſi craſſa ſit, ac modicè dura,& ex loco edito lecta: calida ſicca initio ſecundi gradus, ſtomacho aduerſiſsima eſt.Pituitam craſſam à iuncturis preſertim extrahit, ob id podagræ, & ipſi arthritidi prodeſt,per ſe, vel decocto ſumpta, aut etiã admota cum farina hordei, vitellis ouorum,mica panis.

Hæc omnino eſt,quam Paulus Hermodactylum vocat, & ab vtroque ephemero ſeparat, veteribus indicta radix, vti & quæ rubens Meſuæ dicitur. An verò quæ in officinis oſtenditur, horũ ſit Hermodactylus, vel Colchicum, diſcernere non eſt difficile his qui legũt, aut integras habent radices, nam delibratæ ad nos conuehuntur. Canis tamen largam eius vim per me depaſtus innoxiè, & multorum tutò hac radice purgatorum experientia quotidiana facit, vt credam vel Hermodactylum hũc eſſe Meſuæ, & neotericorum, veteribus indictum, vel ſaltem non eſſe Colchicum. Actuarium miror inter purgantia ſimplicia hunc non deſcripſiſſe, cùm toties eius meminerit in

compoſitis medicamẽtis, ἑρμοδάκτυλον λευκὸν καὶ ἄλινον alicubi appellans. Serapio hermodactyli nomine principio Dioſcoridis Colchicum repræſentat, deinde etiam ephemeron. De omni hoc genere Muſa in examine ſimplicium, & Tagaultius ſuis in Meſue ſimplicia annotationibus doctis pariter ac luculentis accuratius ſcribunt.

Li.1. antidotorũ. IRidis radix laudatior parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa, amara, ſternutamenta dum tunditur ciens, odorata, qualis ex Illyride mediterranea Dioſcoridi, Galeno, cæteris omnibus prædicatur: ob id eam Illyridem vocare conſueuit Andro-
Lib.6.& 9.c.ph.p. machus. Elige autem in Illyricæ genere odoratiorem: nam vnumquodque eſt præ-
Li.1.antid. ſtantiſsimum, quod generis ſui odorem habet valentiſsimum. Iris autem quæ ex Libya magna Romam affertur, tantum ab Illyrica deficit, quantum corpus mortuum à viuo. Quæ autem in aliis regionibus creſcit, non ita multum deficit: vnde Iris Gallica alba purgata vſurpatur, lib.8.comp ph. part. & hodie paſsim Florentina pro Illyrica nobis obtruditur. Iris coquit, tenuat, calfacit, pituitam craſſam & bilem purgat,
Libr.9.c. ph.p. humorem ex pulmonibus craſſum expectorat. Ireos ſylueſtris radix lib.10. comp.
Dioſc. ph.par. ephemeri radix videtur accipienda,
de

de qua nunc in Hermodactylo egimus: vel potiùs ſpathulæ fœtidæ vulgò dictæ, flore & reliquo habitu Iridem omnino referentis.

Iſatidis radix in diachamæmelo Actuario ea eſt amara, aſtringit valenter, ſiccat ſine morſu, ob hæc vulnera magna etiam in capitibus muſculorũ duræ carnis glutinat. *Li.6.ſim.*

LIlij radix terget primo ordine, digerit moderatè, emollit, menſes ciet, vulnera glutinat, etiam in capitibus muſculorũ cum melle miſta. Eadem præſtat folium, ſed imbecilliùs. Flos verò ſubſtantia conſtat miſta ex tenui & terrea, & aquea: coctus ex oleo mollit, & citra morſum digerit. Lilij radix mollit, coquit, terget, diſcutit: ob hæc vitiligines, lepras, pſoras, achoras, furfures emendat, Dioſco. addito melle, vel alio, vim eius tergendi imbecillam augente, Gal. lib. 7. ſimpl. *Gal. li. 7. ſimpl.* *Gal. in fine c. ph. p.*

MAndragoræ maris ceu præſtantioris delibratæ radicis cortex craſſus, lino traiectus ad vſum ſuſpenditur, refrigerandi valentiſsimæ, vt ordine tertio, & ſiccandi primo. Eiuſdem & pomi ſuccus prælo expreſſus, inſolatúſque donec concreuerit, fictili reponitur ad vſus eoſdem: ſed in po- *Gal. li. 7. ſimpli. & Dioſcori.*

mo cum calore quodam eſt aliquid humiditatis, à qua eſt ſoporiferum.

Li. 1. antidot. *Li. 9. c. ph. p. & li. 7. ſim.* Meum nobis frequens, Dioſcoridis pictúram explet, tamen prȩſtantius Macedonicum, aut Hiſpanicum: ſed Athamanticũ laudat Andromachus minor in ſua theriace. Calidum eſt ordine tertio, ſiccum ſecũdo, vrinas & menſes mouet, vt aſarum, ſed largo vſu, cephalalgicum eſt.

Li. 8. ſim. NArdi ſpica & radix, calida exceſſu primo, ſicca ſecundo: aſtringit, ſubacris, & leuiter amara, iecur & ſtomachum roborat, ſumpta & admota, vrinam ciet, fluxiones inteſtinorum, capitis, thoracis ſiccat. Nardus igitur miſtæ eſt ſubſtantiæ & facultatis tum digerentis, tum repellentis, & roborantis. Nardus præterea vim habet non exiguam coquendi omnes frigidas diſpoſitiones. *Lib. 6. & 8. c. ph. p.* Ea eſt multiplex, præſtantiſsima eſt Indica, ſecundo loco Gallica, pòſt *Lib. 9. c. ph. p.* Cretica, & quæ apud nos montana ex Cilicia, & nardina herba potius quàm nardus vocatur. *Lib. 6. c. ph. p.* Radix nardi Indicæ, & apud nos montanæ modicè aſtringit. Nardus Indica quanquàm radix eſt, tamen etiã νάρδυ σάχυς, ſeu cum Actuario & *Lib. 1. antidot.* Hera. li. 6. comp. ph. part. in diabeſaſa ναρδόσαχυς, id eſt, ſpicanardi, à ſimilitudine formæ cum ſpica.

Tamen

Tamẽ Philo in ſua antidoto Creticam nardum, vel, vt alij eius ænigma interpretantur, Indicam radicis falſo nomine dici autumat, quoniã ſpica nardi nũcupatur. Nardi Gallicę cum radicibus & terra circundata faſciculum vnum cum aliis ad columellas laxatas adhibet Archigenes: aſtringit enim & digerit nardus Gallica, ambo mediocriter. Nardi Celticæ flores vſurpantur lib.8.eiuſdem in tertio Andromachi medicamento. Nardus autem Gallica, ſeu Celtica dicitur: nam gentem eandem Gallos, Galatas, & familiariùs Celtas appellant. In Ligurię alpibus ea naſcitur Dioſcoridi. Radice igitur vtilior apparet ex initio li.8.ſimp. & locis prædictis, ſpica tamen non inutilis. Laudatur enim recens, leuis, larga coma, ſpica breui, flaua, odoratiſsima, cyperum redolente, diúque in ſua odoris gratia permanens, amara, linguam mordens. Nardus etiã Syriaca vſurpatur in arteriace 12. Andromachi, ſed imbecillior eſt quàm Indica. Fugienda nardus quæ ἐκπλυτος, id eſt elota dicitur, & eligenda quæ ὄμφας lingua Barbarorum dicitur. Spica vulgaris, odoris & ſaporis gratiam illam non habet, imò inter coquendum odoris eſt grauiſsimi, & ægros lædit: eſtque verius pſeudonardus, quàm vera nardus.

Lib.9.c. ph.p.

Lib.6.c. ph.p.

Ibidem.

Lib.1. antidot.

Lib.7.c. ph.p.

Lib.1.antidot.

Diosco. Vitiflora.

OEnãthes radix in multa capitella ceu oliuæ fructus extuberãs, ex vino strãguriæ subuenit. Oenanthe autem vitis agrestis ac erraticæ flos cũ germine astringens in vsu est frequentiori Medicorum. Gal.initio li.8.comp.ph.part.& li.7.meth.

Gale.li.1. antid.

PEtroselinum,id est,apium petrosum omnibus notum,in regione Macedonię præcipiti nec magna laudatissimum nascitur, hoc est, acerrimum & amarissimum, maximè si recens fuerit,sed paucum, à qua Estreaticum dicitur & Macedonicum. Plurimum verò in Epiro gignitur, ex qua in Macedoniam comportatum, & propè totum in Thessalonicen: inde tanquam Macedonicum à mercatoribus diuehitur:alioqui vniuersis gentibus non sufficiat. Quomodo mel Atticum melle ex Cycladibus locupletant, próque Attico vendunt: & vinum Falernum in parua quadam Italiæ regione paucum genitum, sic ab indigenis adulteratur, vt in omnem Romanorum imperio subditam regionem feratur. Si autem Estreaticum Macedonicúmque petroselinum desideras, nihil peior, sed minùs amara erit theriace,& alia antidotus, si alterum iniicias. Non enim deleteriis pharmacis, aut virulentarum bestiarum morsibus

adeò

adeò aduerſatur, quod principaliſsimum eſt theriaces promiſſum: ſed id hydropicis, imbecillibus, & aliis quibuſdam ſimilibus affectibus ſuccurrit. Hæc Gal. lib. 8. ſimpl. Calidum ſiccum ordine tertio, acre, & amarum, incîdit, vrinas & menſes affatim ciet, flatus diſsipat: ſemine tamen quàm radice & foliis eſt valentius: quapropter id maximè in vſu eſt.

Pyrethrum ab ignea & cauſtica vrentéque vi dictum, qua manſu ſaliuam potentiùs, quàm pro caloris modo elicit: vnde & Saliuaris quoque Latinis dicitur. In Apœnino frequens, annis quinque ſeruatur: affectibus omnibus frigidis efficax. *Gal. li. 8. ſimpl. Dioſc.*

Pæoniæ maris radix longa, althææ æmula rotundatur contra epilepſiam & melancholiam recens collo appendenda potius quàm fœminæ radix. Luna autem decreſcente hanc legi volunt: leuiter aſtringit, ſubamara eſt cum quadam dulcedine & acrimonia, ſi diutius mandas, menſes ciet, obſtructa hepatis & renum expurgat. *Manardus in epiſtolis. Li. 6. ſim.*

Peucedani radix calida ordine ſecundo, ſicca tertio, incîdit, tenuat, digerit, affectibus neruorum frigidis, lieni indurato, pulmoni farto pituita craſſa, lenta, vlceribus contumacibus auxilio eſt. Succus ex hac expreſſus valentior eſt. *Li. 8. ſim.*

Phu Dioscoridis, & cæterorum Græcorum, nostræ Valerianæ plurimum exprimunt, nisi florum, qui in muscario pusilli sunt, magnitudo desideretur. Phu Ponticũ aliquid habet simile nardo, & petroselino, & cæteris seminibus vrinam mouentibus li.8.& 9.comp.ph.part.antidotis inseritur.

Li.8.sim. Polypodij radix dulcis, & austera, multum siccans, sed sine morsu, purgandi vim tacet Gal. bilem, pituitámque trahit, Dios. In quo non bilem sed melancholiam legit *Mesues.* Serapio: sic & Mesues, & alij post eos plerique, melancholiæ purgatricẽ vim tribuũt. Sit crassum, solidũ, cirrosum, ex rubro nigrescẽs, colore intus herbaceo, vt pistaciũ recẽs, quercubus innatũ potius quã saxis & muris: aliis cõtrà videtur, nisi astrĩgẽdũ sit.

Pentaphylli radix siccat ordine tertio, sine morsu, tenuiũ est partium, minimùm acris, & calida: Tormẽtilla putatur Leoniceno, Manardo, Ruellio, quæ nunc quinquefolia, nunc septemfolia his & mihi sæpe visa est: vti & vulgare quinquefoliũ etiã septẽfoliũ frequenter est: vti & Eupatoriũ, quod etiã dicitur Pentaphyllum Gal. lib. 5. ph. part. Hæc radix in theriacen recipitur, & nostra tormentilla venenis & pesti resistere experientia multa est certissimum, vt si non sit eadem, eius loco vsurpari possit.

Rha,

RHa, Rhaon, Rheon, Rhion, radix nigra, costo nigro foris, centaurio magno intus similis, sed minor & rufior, fungosa & laxa, aliquãtulum leuis, sine odore, teredinibus non exesa, quæ mansa colorem reddit pallidum, ad crocũ inclinantẽ, facilè fragilis, amara: præter hæc legit in Dioscoride Serapio, astringens, si plusculum mandatur, subacris: sanguinem expuentibus, cœliacis, dysentericis cõfert. Ex riguis ad Rha fluuiũ supra Pontũ (vnde Rha Põticũ Græcis & Latinis, & radix Pontica Celso dicitur) & Bosphorũ septentrionali tractu affertur: parũ purgatoriũ experiẽtia posteriorũ, licet inuentu sit rarissimũ, & hodie propè ignotum: obscuratum opinor à Rha barbaro seu Indico, quod ex India meridionali in totam propè Europã quæstu maximo cõuehitur, odoratum, grauitate insigni cõmendabile, astringens, amarũ, cholagogũ magis, colore dum mãditur planè croceo. Quod siue idem sit genere cũ Pontico, viribus tamen, colore, odore, pondere nonnihil dissimile soli & cœli ratione, siue omnino diuersum, aliis disquirendum relinquo, quibus plus est otij, & facultatis: cùm præsertim etiam celebres hodie medici in ea controuersia sibi non constent, & nunc idem, nunc diuersum affirment. Manardus

Rhaponticum.
Diosc.
Gal. li. 8. simpl.

nardus nanq; in epistolis nunc idem, nunc diuersum censet: Mesues & Serapio suo Rhabarbaro tribunt omnia, quæ Diosc. & Gal. Rheo. Mihi satis fuerit admonere, in locum Pontici iam propè desiti Indicum viribus proximum, & vbique copiosum, potius esse sufficiendum: tanto tamẽ parcius quanto efficacius, in Græcorum compositionibus, quàm centaurij magni radicem minimo virium commercio cum Pontico conuenientem. Præsertim autem sufficiendum est, quod in Indico est astringẽs magis, minúsque purgatorium, quale multum inuenitur: aut saltem eius macerati vel assi magna, prout Medicus iudicauerit. In Arabum autem compositionibus vtrunque distinguitur, illud Rheu Ponticum, hoc Raued Seni appellatum. Rhion vel ῥῆον Ponticum, vel Rhiu Pontici radix ferè Galeno dicitur in compositis medic. part. 7. & 8. & in anti. ῥέον ποντικὸν, & ῥέον βαρβαρικὸν, Actuario: & Rheu Pontici radix idem Pontica radix in Esdræ antidoto: ῥέον ἰνδικὸν Actuar. in διακλάχαν pro Raued
Mesues. Seni Mesuæ. Seruatur annis 3. 4. psillio, milio, cera oblitum sola, vel cum terebinthina. Quod autem vulgus Europæ pro Rha Barbaro in hortis passim serit, Lapathi genus omnino videtur, licet radicis colore

lore

lore Rha Barbaro nonnihil ſit affine, viribus autem plurimùm abeſt. At cùm reliqua Rhei vtriuſque hiſtoria nemini ſcribatur, ſed radicis ſolius, conuincere nequeas, congenerem plantam vel degenerē & diuerſam, niſi ex partis vnius natura.

Rubia ſatiua radice acerba, & amara, lienem & iecur expurgat, vrinas craſſas, multas, ſæpe etiam cruentas, & menſes mouet, alphos albos cum aceto terget. Cortex Rubiæ recipitur in antidotum ad lienem Actuario.

ΣΑξιφάγον Græcorum à noſtra vulgari Saxifraga diuerſum, tamen, vtrunque calculos renum cōfringere certum eſt: hoc multa neotericorum experientia, illud Galeno in theriace ad Piſonem, & lib. 5. ſan. tuendæ: quod eſſe Betonicam inde patet κέστρον ἢ ψυχρότροφον (quod locis alſioſis gaudet Dioſcor. ῥωμαϊστὶ δὲ βετονικὴ amariuſcula eſt, ac ſubacris, incîdit, calculos renum rumpit, &c. lib. 7. ſimpl. & apud Dioſcoridem capite ceſtri, ſeu betonicæ. ἐπὶ δὲ τῶν λιθιώντων, καὶ βετονικῆς τι πόας μίγνυται, ἢ κέστρου τοῦ παρὰ τοῖς κελτοῖς γενομένου, καλοῦσι δὲ τὴν βοτάνην ταύτην σαξιφάγον. lib. 5. ſan. tüendæ in ſene calculoſo: niſi quòd hîc betonicam à ceſtro videtur ſeparare, ſi pura eſt lectio, aut καὶ pro ſiue, vel id eſt capiēdum.

Hac

Hac opinor causa Ruellius ætatis nostræ doctissimus medicus ex Dioscoride caput de Sarxiphago diuersum à capite de Betonica expunxit. Radix sarxiphagi Actuar. passim vsurpatur.

Gal. li. 8. simpl. Scilla calida ordine secundo, admodum incîdit: assam aut elixam sumi præstat, vt virium eius vehementia exoluatur. Legenda ex terra quando folia eius & caules omnino aruerunt, lib. 1. antid. Scillæ albæ segmenta seu taleolæ cultello ligneo sepa ratæ, lino traiectæ modicis interuallis ne se contingant, in vmbra siccantur diebus *Dioscor.* 60. vt ex his fiat acetum scillites. Alba est *Plinius c. 9. lib. 20.* masculus, eáque vtilior quàm fœmina nigra. De ea leges plura in compositis medicamentis de Pastillis scillinis.

Tamariscus lib. 7. simpl. TAmarix, seu Myrica, fructu, radice, foliis, extremis ramulis terget, incîdit sine manifesta siccatione, parum astringit, tenuium partiũ, lieni indurato cũ aceto aut vino coctis prodest: fructus & cortex valentiùs astringunt. Fructum tamen & succum & non radicem adhibet splenicis remediis, lib. 9. comp. ph. part. Quin etiã trunco in vascula vel potoria vel escaria cauato, lienẽ arcano quodam odio suibus & hominibus longo vsu absumit.

Thymelæa Dioscoridis, est Mezereon

Mesuæ

Mesuæ, vt patet conferenti fructum, myrti baccæ æmulum vtriq; , quod granum gnidium dicitur Dioscoridi. Folia quæ oleæ similia faciũt ambo, sed angustiora Diosc. maiora Mesues: ramos Mesuæ bicubitales, Dioscoridi tripedaneos. Cùm hi chamelææ (quam nonnulli mezereon putant) sint dodrantales & palmo tantùm alti: vnicam autem thymelæam facit Dioscorides multas mezerei species facit Mesues.

Turbith Serapionis, est Tripolium Dioscoridis ad verbũ. Turbith vel Turpetum Actuarij duplex est Dioscoridis, Alypon & Pityusa, quam etiam Turpet à Barbaris vocari scribit: nec fortè vox ea cum Leoniceno & aliis quibusdam expungenda ex Dioscoride fuerit, quum alias plerasque appellationes barbaras interponat. Turbith autem Mesuæ quibusdam videtur secunda tithymalli species. In hac opinionum varietate de radice hodie parum comperta, & quæ viribus maleficis est prædita (quamuis enim crudam, & crassam, & lentam pituitam purgare dicatur, magno id stomachi, cordis, & aliarum partium incommodo præstat) satius est, eius loco vel agaricum, vel aliam phlegmagogam substituere. Laudant Arabes eius corticem album, gummosum, vacuum arun-

dina

dinaceum, recentem friabilem: corrigunt zingibere, & formatis ex eo trochiſcis.

ZIngiber Galeno & áliis cum indigenis ferè dicitur: quibuſdam Zinziber: aliis Gingiber: radix eſt herbæ graminis modo ſerpentis: candicans, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quòd tardiùs calfacit, ſed diutius, vti longum piper, ob humiditatem excrementoſam: cuius occaſione vtrunque teredinibus facilè tentatur. Condiendum recens omnino eſt, nuntquam vetus impoſtorum more. Mittitur ex Arabia & Troglodytica.

Zurumbeth Serapioni Auicennæ aliíſq;, & Zedoaria, ξοῦδαρ Actuario in aurea antidoto dicitur. ξάδουαρ eidem in διακομέρῳ, & in diantho, alibi ξάδυρα & ξάδουαρ. res eſt ac nomen barbarum, Græcis prioribus incognitum.

Eſt autem radix ariſtolochiæ rotundæ æmula, ſapore & colore zingiberis calidum ſiccum gradu ſecundo: flatus diſsipat, odorem allij, cæpæ, vini tegit, morſui venenato reſiſtit, vomitum cohibet.

*

DE

DE HERBIS.

Væ priùs in radicibus dicta sunt de collectione,repositione, duratione illarum: ad herbas transferri possunt, nisi quòd his ferè recentibus vtimur ,quibusdam omnino,vt portulaca,lactuca,buglosso,atriplice,beta, brassica,acantho,nasturcio , helxine, mercuriali,viola nigra , intybo,fumaria , hioscyamo , mandragora , & aliis permultis. Quibusdam verò recentibus vtimur,quando his mitioribus opus est,vt ruta,mētha, absinthiū , abrotanū: recētes minùs calent ob mistam humiditatem excrementosam: siccatæ verò calidiores sentiuntur:& fumaria recēs minùs aluū subducit magis sicca. *Gal.li.7. simpl.*

Colliguntur ferè cum floribus herbæ aut seminibus,sic benedictus carduus acanthium putatus,cētarium paruum,calaminthe,chamædrys,chamæpitys,daucus,fumaria , maiorana , polium , pulegium origanum,serpillum,thymus:aut saltem cùm vigent folia magnitudine,odore,colore præsertim quæ cacumini sunt propiora.

Siccantur in vmbra magis,nisi si quæ scapo sunt crassiore,aut folio humidiore , & ob id apto putrere. Vbi probè sunt siccatæ, reponuntur vti radices , sed minùs diu seruari possunt:ob id quotannis mutandæ.

Bsinthium triplex forma, sapore facultate planè diuersum, vt interim natales omittam. Primum generis nomine dicitur, quale præstantissimum est Ponticum. Id folio & flore est multò minore, quàm cætera absinthia, & odore non insuaui, sed aromatum quid præferẽte, qui reliquis omnibus planè fœdus: quapropter hæc fugienda. Vtendum autem semper Pontico ad ventriculi & hepatis phlegmonas, ad tergendum, purgandum, subducendum prauos humores stomacho hærentes, & roborandum dictas partes contrahendo & constringendo. Cùm enim omni absinthio duplex sit facultas & qualitas, in Pontico astrigens quidem plurima est, amara verò exigua: ob id calidum est excessu primo, siccum tertio. In cæteris absinthiis, vt abrotano, amara est vehementissima, astrictio autem obscura, aut prorsus nulla gustu sentitur: ob id stomacho sunt hæc inimicissima. Ponticum præterea terget sordes tunicarum ventriculi, non tamen si quid altius in eo imbibitũ est, foras extrahit, aut expellit, aut saltem parum id præstare valet ob iunctam insignem astringendi facultatem. Hiera autem picra propter id excogitata salubriter, illud ipsum potest. Ponticum

Lib. 11. metho.

Lib. 8. cõ. ph. par. in hiera picra. Gal. li. 6. simp. initio & fine.

Lib. 6. sani. tuen.

ticum autem videtur esse, quod Romanum Mesues vocat, quódque passim hodie visitur. Diuersus enim Mesues Gale. tantũ est, quod siccum tertio gradu hic, ille secundo scribit. Quæ controuersia in aliis simplicibus multis est inter medicos etiã doctissimos: quorũ vnus in fine, verbi gratia, primi vel secundi, alter in principio secundi vel tertij intelligit: quæ ambiguitas etiã Gale. ipsi est in anetho, prasio, ruta agresti, & aliis permultis. Nam quod succũ eius dicit Mesues ob nitrosam qualitatẽ nocere stomacho, ipsi Gal. id nõ aduersatur scribẽti, succum longè ipsa herba esse calidiorem. Nostrũ autẽ vulgare absinthiũ sarmẽtosum, folio & flore multo maiore, quàm cætera tria absinthia: veteribus inter absinthia comprehensum non videtur, nisi esse velis absinthium primũ Diosc. quod vulgò notũ dicit, & βαθύπικρον, vel potiùs βαρύπικρον vocari à multa amaritudine, qualis in aloë, cui subscribitur Dioscoridi, à qua vulgus aloinã & forte appellat. Id autẽ, si primũ in Dioscoride recipias, quænã alia in eo statues? Tamẽ id ad lũbricos, vti & santonicũ, est efficacissimum sumptum & admotum.

Abrotanum fœmina foliis seriphio & cypresso proximis albioribus: vnde cypressus & chamæcypressus vulgò dicitur. Mas

Lib. 6. simpl.

verò abrotanum generis nomen tenet, calidum ſiccum tertio receſſu à mediis, admodùm amarum, coma cum floribus vtile, vt abſinthium & cineribus ſuorum ſarmentorum ad pilos reddendos.

Libr. 6. ſimpl. Acantha, vel Acanthus brancha vrſina vulgò: foliis modicè digerit, radice ſiccat, leuiter incîdit, eſt tenuium partium, emolliendæ aluo iniectionibus hodie deſtinata.

Li. 1. cõp. ph. p. & li. 6. ſimp. Adiantum, ſeu Polytrichon calido, frigido temperatum, guſtu acerbo ſiccat, tenuat, digerit, ob id ſtrumis confert, lapides frangit in nobis, craſſa & lenta ex pulmone educit, capillos reddit, prȩſertim vſtum. Triplex Dioſcoridi eſſe videtur, primum ſpeciatim Polytrichon vocat, Adiãtum album Theophraſtus. Gaza cum vulgo Capillum Veneris. Alterum Trichomanes nigrum Theophraſtus, vulgus Polytrichon. Tertium foliis filicis, vulgò Adiantum: vt Dioſcoridis textus hoc loco mancus videri poſsit. Nam foliorum filicis & lenticulæ tam diſsimilium bis in eodem adianto non meminiſſet. Quartum addi poteſt Saluia vita vulgò dicta: quartanis curandis efficax eſt. Galenus adiantum nõ diuiſit, fortè quòd omnium eadem ſit facultas Calitrichon à nonnullis Trichomanes dicitur: tamen qui de herbis ſcripſerũt, adiantum vocant

Gal. li. 2. cõp. ph. p. in caluitio intempeſtiuo.

cant callitrichon potiùs quàm trichomanes: Polytrichon autem & callitrichon diuersa facit, lib. 1. comp. ph. part. Recens melius, nisi cũ siccãdũ & astringẽdũ valẽtius.

Ἄγνος, id est, castus, quòd ad castitatem conferat, foliis & floribus sumptis & substratis, & semine frixo, vel non frixo: id enim sumptum, vt semen rutæ, nocturnas veneris imaginationes cohibet, lib. 6. sim. & lib. 5. sanit. tuendæ. Calfacit, siccat ordine tertio, acris est ac astringens, & substantiæ multũ tenuis, flatus omnium maximè discutit. Ob id lege lib. 1. alimẽtorum calfacit, non cum Græcis exemplaribus & veteri interprete refrigerat, quod effecta illic adscripta indicant. Item lib. 2. comp. ph. part. de cephalalgia ab æstu, vbi Agnũ inter refrigerantia cõmemorat: & paulò pòst vbi Archigenis dicta distinguit, folia lauri calidissima. Agni verò mediocriter refrigerant, legerem non ἄγνου sed ἀκίνου, quæ planta Dioscoridi refrigerat, & astringit, etiam si Gale. fortè alibi nusquàm ea herba sit vsus. Neq; enim placet elusio, quòd per accidens refrigerat: id enim etiam foliis lauri & calidis omnibus commune est. *Agnus castus, iũ ctis ambobus vulgò.*

Alyssos herba marrubio similis asperior tantum, & spinosioribus pilulis, flore cœruleo, aduersus rabiem efficacissima, *Gal. li. 2. antido. & Aẽt.*

vnde illi nomen. Legenda autem ſub feruenti æſtu caniculæ: ſiccata trita creta reconditur, ne quid virium eius expiret.

Li.6.ſim. Anethum calidum ſecũdo ordine, ſiccum primo, tenuium partium, digerit, ex oleo decoctum dolores ſedat, ſomnum cõciliat, crudos humores coquit, præſertim viride, quia minùs calidum & humidius eſt. Vſtũ autem calidũ ſiccum gradu tertio fit, vlcera præhumida præcipuè pudendorũ & præputij cicatrice tegit.

Coma florum odoratiſsima, & ſemine nobis conſuetiſsimum eſt.

Betonica amariuſcula, ſubacris, incîdit, calculos renum frangit, pulmonem, thoracem, hepar purgat & terget, menſes mouet, epilepticis, acidum ructantibus, iſchiadicis, pota prodeſt: admota autẽ vlceri, omnibus beſtiarum morſibus. Vide σαρξιφάγον. Beta viridis, alba, & nigra, nitroſæ eſt facultatis, qua digerit ſine calore manifeſto, terget, per nares purgat, alba adhæc valentior: nigra ſubaſtringit præſertim radice: coquendo has vires exuit.

Li.8.ſim. & libr.1. cõp.ph.p.

Blitum imbecilliter refrigerat & humectat. lib.2. comp. ph. part. in ſecundo receſſu à temperatis, lib.6. ſim. iam vulgare eſt.

Caulis. Braſsica eſculenta ſapore nitroſo: parum acri, ſiccat, terget ſumpta & admota, induratas

ratas phlegmonas digerit, lepras terget, vlcera etiam maligna glutinat. Cinis vstorum eius cauliũ ficcitate eſt cauſtica, cum adipe veteri miſtus veteratos laterum dolores diſcutit. Braſsicæ ſylueſtris ſemen maximè tenuat, efficaciter ſiccat, & digerit, lib.9.comp. ph.part. Braſsica marina ſubſalſa, & ſubamara, ventrem deiicit, & cætera præſtat, quæ has qualitates ſequi conſueuerunt. Bugloſſus bubula lingua Catoni dicta, calida humida, ob id vinis iniecta lætitiæ ac hilaritatis cauſa eſſe creditur, vnde Euphroſynon Græcis vocatur, & nobis Corago, corruptè Borago, Her. tuſsi ob faucium aſperitatem natæ cocta in melicrato confert. Iulio menſe colligitur Dioſcori. Bugloſſum magnum, Cirſium Dioſcoridi dictum, Bugloſſus vulgaris videtur, caule dum veterauit triangulo, vel in triangulum inclinãte, tuncq́ue tam ſpinoſo, vt citra noxam non tangatur. Notæ tamen quædam Dio.in vtroq; deſiderãtur. *Gal. li. 7. ſimpl.* *Soldanella.* *Gale. li. 6. ſimpl.*

CArduus à noſtris Benedictus, ob ſingularem plantæ totius amariſsimæ facultatem aduerſus peſtilentes, putréſque alios affectus: an verò ſit acanthiũ vel chamæleontis quædam ſpecies, dictu facile nõ eſt ob imperfectam horum hiſtoriam.

Cichorium, Romana lingua Intybum *Li. 8. ſim.*

olus dicitur, Gal.lib.2. comp. ph.part. Id verò & reliquæ ſereos ſpecies, foliorum magnitudine & cultu diſtinctę, facultatibus parum diſcrepant, niſi quòd agreſtia ſatiuis ſint ſicciora & amariora. Omnia enim hæc ſubamara ſunt, ſubfrigida, modicè aſtringentia: ſed agreſtia frigida ſicca ſecundo ordine: domeſtica verò magis refrigerant,& in his multa humiditas miſta ſiccitatem extinguit. Ob hæc hepatis intemperiem calidã tum ſolã, tum cũ corruptis humoribus & ichoribus maximè iuuant refrigerando, roborando ſimam eius partem & gibbam obſtructione liberãdo: præſertim ſi cum vino albo bibantur, & cũ melle, ſic enim illos humores per vrinas pellunt: nec frigida multum lædunt, vt alia permulta, quæ ſunt frigida, humida ſine amaritudine & aſtrictione: ſumuntur ſucco, decocto puluere, lib.8.compoſi.phar.part.

Condrilla omnis,& Sonchus, & Hieracium vtrunque ſereos ſpecies etiam Dioſcoridi & Galeno putata, & ſcreos ac cichorij nomine etiam ab his & aliis dignata (licet Chondrillam lactucæ non ſeri iungat, lib.2.alimentorum) vt forma & temperatura ſunt affines, ſic viribus minimùm diſcrepant. Ob id ea tanquàm congeneria iungit Dioſcorides. Pro intybo autẽ vulgus

gus Endiuiam re & nomine corrupit, vt pro ſeri ſcariolam quaſi ſeriolam dicere tentauit.

Calaminthe, vel cum Nicandro Calaminthum, Galeno duplex eſt: domeſtica, & eo efficacior montana, quam ab Andromacho minore miratur Nepitham voce Romana potiùs quàm Calaminthen Græca vocari in ſua theriace, cũ cætera Græcè appellarit. Dioſcoridi triplex eſt, primò montana, vulgare calamentũ: ſecunda pulegiũ ſylueſtre, tertia herba cataria Ruellio videtur. Muſæ contrà, tertia vulgare calamentum, ſecunda cataria putatur. Ob imperfectam omniũ hiſtoriam in hac ſententiarum varietate iudicium difficile, καλαμίνθην πόταμιαν addit Act. Galeoſis autem quæ vulgò herba cataria putatur, eſſe vrtica fœtida purpuraſcentibus floribus videtur. Calaminthe calida ſicca gradu tertio, acris, parum amara, tenui ſubſtantia, cutim calfacit, mordet, ſugit, poſtremò vlcerat: tamen eius ſuccum vulneri etiam cerebri meningas diuidenti infuſum, milij farina ſicca ſuperiecta glutinare affirmat Archigenes apud Gal. lib. 2. compo phar. part. Chamædrys, id eſt, quercula, amara, ſubacris, calida ſicca tertio gradu, ſed calidior paulò quàm ſiccior. Ex Creta Cæſari affe-

Libr. 6. c. ph. par. et li. 7. ſimp.

Li. 1. antidotor.

Li. 7. ſim.

Li. 8. ſimpli.

Li. 1. antido. Ga.

rebatur ad theriaces compositionem:tamē vbiq; nascitur, etiam in Romæ suburbiis, odore & gustu quàm Cretica vehemētior, præsertim si multo imbre non fuerit irrorata, quamuis hac campestris sit melior. Prægnans semine cum Dios. aut succo cum Plinio, aut etiam flore cum Gale. carpitur.

Li.8.sim. Chamæpitys, id est, pinus pumila, quòd odore & foliis eam imitatur, Aiuga Idea Scribonio dicitur, aliis Abiga, vulgo Iua: calida secundo gradu, sicca tertio: amarior quàm acrior, terget, purgat, obstructū iecur liberat, ictericis ischiadicis cum melicrato pota succurrit, menses, vrinas ciet, viridis vulnera magna glutinat, vlcera putrescentia sanat, mammarum durities discutit. Huius radicem vsurpat Asclepiades, succo tamen decocto, semine, puluere idem pollet, Gale. lib. 8. comp. ph. part.

Li.7.sim. Cicuta refrigerat extremè, id est, quarto gradu, ob id lethalis est: eius vna species nobis est pumila odorata, quæ frixa & admota dolorum causas leues dissipat. Cicutæ semē excorticatur, li. 10. cōp. ph. par. in fin.

EVpatorium, vel Hepatorium, vel Hepatitis, omnino agrimonia vulgaris videtur, Diosco. Eupatorium cum Serapionis agrimonia, & Mesuæ eupatorio conferenti. Corruptū verò nomen ex argemone

appa

apparet, quàm falsò Eupatorium quidam (vt Dioscor. ait) putarunt: incidit, terget, tenuium est partium sine manifesto calore, subastringit, iecoris ob id obstructiones aperit, ipsúmque roborat, vnde & nomen inuenit: vel cum Cicerone, ab Eupatore rege. Hanc etiã Pentaphyllũ vocari, quòd folio sit quinquepartito, scribit Gale. lib. 5. comp. ph. part. vt dixi in Pentaphylli radice. Eupatorij nunc folia, nunc radicem Actuarius miscet. Eufragia veteribus incomperta herba, Pampinulæ similis, folio minore, & magis serrato, flore luteo, præcipuæ claritatis ad omnia oculorum vitia: vnde ophthalmica dici potest: ab euphrosyno detortum nomen apparet. Montana melior, quæ ferè est polyclonos, alibi monoclonos magis.

Li.6.sim.

Hermolaus in sarxiphago.

FVmaria acris, amara, subacerba, vrinam biliosam & multam commanducata aut pota prouocat, hepar obstructum purgat & roborat, scabiem & pruritum inde sanat: siccata ventriculum cum vino roborat, cum melicrato aluum subducit, succo suo oculorum claritatem, & delacrymationem fumi modo molitur, vnde illi nomen.

Li.7.sim.
Dioscor.
Mesues.

GAllitrichum pro Gallicentrũ Ruellio videtur esse Horminũ Græcorũ, aliis

Verbenaca recta, ob picturæ Hormini & verbenacæ rectæ obscuram breuitatem, iudicium difficile. Callitrichon autem prius in Adianto diximus.

Li.8.simplic. HYoscyamus, id est, Suis faba, quòd eius pastu apri conuellantur, & resoluantur, nisi mox cancros fluuiales ederint, Helianus: his enim fabis apros Erymanthios in Arcadia ab Hercule occisos scribit Philo in sua antidoto, lib. 9. compo. ph. part. Galeni. Triplex Dioscoridi & Galeno: primus flore purpurascente, semine nigro, venenosissimus: alter flore & semine luteo, mitior, sed etiam deleterius: tertius flore & semine candido, ad sanationes aptissimus, frigidus ordine tertio, siccus primo, Gal. lib. 3. methodi.

Gal.li. 8. simpl. Hyssopum calidum siccum ordine tertio, tenuium partium: crassa & lenta ex pulmonibus extrahit, humorem crassum per aluum etiam purgat, obstructiones terget: montanum est efficacius hortensi: Cilicium præfert Dioscorides: *Dioscor.* Creticum verò commendatur Archigeni, libr. 8. comp. ph. part. Gal. in Chrysocome & origano Heracleotico. Quædam à Dioscoride Hyssopo tribuuntur, quæ in nostro desiderari videntur. Cum florum spica legendum est aut cùm semine turget.

Lau

LAuri folia & fructus calfaciunt, & ſiccant vehementer, ſed hi magis quàm illa: leuiter aſtringere addit Dioſcorides, quam vim & amaritudinem ſoli radici cortici tribuit Galen. qua calculos confringit. *Li.6.ſim. & lib. 2. c.ph.part.*

Lapathũ digerit modicè, oxylapathum digerit & repellit, vtriuſque ſemen leuiter aſtringit, vnde dyſenterias & diarrhœas ſanat præcipuè oxylapathi. Hippolapathum, quod in aquis omnino naſcitur, eadem præſtat, ſed imbecillius: idem verò valentius fuerit in hortos hodie tranſlatum. *Gal.li.7. ſimp.*

MArrubium, ſeu Praſium album, ſapore amaro, calidum ordine ſecundo, ſiccum tertio: lienis & hepatis obſtructiones ſoluit, pulmonem & thoracem purgat, menſes ciet, admotum terget, digerit, & cum melle oculorum aciem claram reddit. *Li.8.ſim.*

Malabathrum ſui generis foliũ, Indicæ nardo, vt odore & ſapore, ſic viribus ſimillimum, ſed nardo efficacius. Laudatur recens ex candido nigricans, contumax frangi, integrum, odore vegeto nares feriente, & qui folio ſemoto perſiſtat. Id nunc deſiit, à quo tamen vnguentum foliatum diuitibus Romanis mulieribus frequens eſt dictum. Deſiit & folium Syriacæ arboris Plinio celebratum. In horum locum Mauri inuexerunt folium laurino proximum, *Libr. 1.c. ph.par. et lib.7.ſim. Dioſcor.*

ſed

ſed maius, & neruis tribus folium intercurſantibus diſtinctum, odore iucundo. Primum illud folium Indum dicitur Serapioni: tamē Actuarius in hedychroo magmate, φύλλον ἰνδικὸν, & φύλλον μαλαβάθρου ceu diuerſa miſcet: φύλλον ab his diuerſiſsimū Dioſcoridi deſcribitur, vulgò Italis folium ſyluestre dictum, Hermol.

Maron herba ſurculoſa vulgò cognita, flore origani, ſed odoratiore, foliis multò candidioribus, ſubaſtringit, modicè calfacit, ſiſymbrio ſimiliter, Dioſcor. Maron planta eſt vehementer odorata & amara, amaraco proxima, quò tamen eſt multò odoratior & amarior, minùs tamen eò eſt acris, vnguento amaracino fortè dicto, quòd amaraci plurimum olim reciperet, nunc ſolum marum immittunt, ſatius tamen eſt: æqualem amaraci & mari portionem imponere, vt hedychroi compoſitioni: qua miſtione minùs quidem odorum, non tamen minùs efficax erit, hæc Gal. Suſpicio eſt nobis vehemens Marum eſſe herbam Maſtic vulgò dictam, maioranæ ſimillimam, flore tamen muſcoſo in pappos abeunte.

Lib. 1. antido.

Maiorana, amaracus, Sampſychus, Dioſcoridi, Theophraſto, Plinio eadem ſunt herba: vnguentum tamen amaracinum à

ſam

ſampſychino cur diuerſum ſit Dioſco. docte mihi Muſa coniectare videtur ex plantæ huius appellatione conſueta vtriq; regioni, in qua vtrunque id vnguentum fiebat laudatiſsimum. Calida eſt herba & ſicca ordine tertio, & tenuium partium Sampſychum, Gal. lib. 8. ſimpl. Amaracum verò calidum ordine tertio, ſiccum ſecũdo, idem lib. 6. ſimpl. Ex qua temperamẽti varietate, & quòd ſeorſum de his agit, Amaracum Galeno, & poſt eum Paulo eſſe dictã, vulgò Matricariã ſuſpicantur Hermolaus, Manardus, quæ iiſdem autoribus Dioſcor. eſt Parthenium: ſed amaracum Galeni nõ eſſe Matricariam vulgarem odore aſpernabili, ſapore amariſsimo, conuincit quæ de Maro & Amaraco nuper ex Gale. antido. protulimus. Adhæc Amaracum ſe vidiſſe in Italia creſcere ſcribit Gale. lib. 1. antidoto. tanquàm planta eſſet Italiæ rara, cũ tamen Romæ familiarem eſſe Matricariã Muſa Ferrarienſis affirmat. Nec ſatis ad confirmandam ipſorum ſententiã eſt, Galenum bis de re eadem non ſcripſiſſe, cùm bis de abſinthio, de aſtere ſeu bubonio, de chalciti ſcripſerit. Parui præterea eſt momenti varietas ordinum ſiccitatis, quòd ſcilicet amaracus ſit ſiccus ordine ſecundo, ſamſychus autem tertio; ille enim cõpleto, hic inci

incipiente esse posit, vt in absinthio dixi. Quo fit, vt ex his plantas esse varias nemo posit colligere.

Melissa. Melissophyllon, id est, apum foliũ, quòd herba hæc præsertim florente, apes plurimum gaudeant, vnde Apiastrum Latinis dicitur: & à citri odore Citrago. Viribus est marrubio simile sed imbecillius, ob id etiam vsu rarius.

Li.7.sim.

Ibidem. Myriophyllum, Romanis Millefoliũ, siccitate multa glutinat vlcera.

Li.8.sim. ORigani genus omne calidum siccum tertio ordine, incîdit ac tenuat. Tragoriganum etiam subastringit, præfertur montanum, vel Creticum, vel Heracleoticum.

Gal.li.6. simpl. & li.3.c.ph. part. PLantago refrigerat siccat, ordine secundo, astringit, repellit, digerit: ob hæc vlcera recentia & vetera etiam rebellia glutinat, hæmorrhagiam sistit, fluxiones & putredines, & ab his dysenterias coërcet, hepatis & renum obstructiones tollit. Semen & radix eadem præstant, sed siccant magis, refrigerant minùs. Adhæc semini adest essentiæ tenuitas. Duo eius genera facit Dioscorides paruam, & hac efficaciorem magnam. Præter hæc est tertium nobis Arnoglossum, vel Arnoglossa nomine generis appellatum, folio ro-

rundiore, ſeſsili, hirſuto, in vſu medicorum frequentiſsimum.

Portulaca frigida ordine tertio, humida ſecundo, ſubauſtera: fluxiones billioſas, & æſtus febriles maximè cohibet ſumpta, & admota. Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem non omnem, ſed eam ſolùm, quæ ab acerbis, auſteris, acidis eſt nata, ſanat: quia ab his aſperè exiccata lenit: & replet humiditate lẽta, Galenus: vel quia ſuo lentore acidulo hærens, ac ſubiens, acorem illum ſibi affinem ſapore ex dente extrahit, Ariſtoteles ſectione prima, problemate 38. Huius autem effecti omnibus cogniti cauſam inexplicabilem, & ſoli Deo notam, ſcribit Aphrodiſeus initio problematum ſuorum.

Lib. 2. cõ. ph. p. & libr. 6. ſim. Gal. li. 6. ſimpli. & de optima ſecta.

Populus duplex, λεύκη, id eſt, alba, & ἄιγειρος Gal. ἄιγειρος Dioſc. id eſt, nigra. ęgyri ἄνθη, id eſt, flores, ſeu σφαίρια, id eſt, pilulæ, primo foliorum partu exilientia (vt in leuce vocat Dioſcor.) calida primo à temperatis receſſu: nam ἐκ τῆς πρώτης ἀποστάσεως, Paulus, Manardus, Fuchſius in Galeno legunt: licet ἐκ τῆς τρίτης, id eſt, in tertio, habeat codex Aldinus, & ita legerit in Arabibus, vnde vertit vetus interpres: & Oribaſius Græcus medicus lib. 2. ad Eunapium, & lib. 15. ad Iulianum Cæſarem, paulò ſicciora, quàm quod humido & ſicco eſt temperatum: te-

Lib. 6. ſimpli.

Oculi populi.

neutra populus florere videtur Hermol.

nuium partium potius quàm crassarum. Folia floribus sunt similia, sed imbecilliora: & resina eius exigua floribus similem habet facultatem, sed calidiorem: semen floribus & resina siccius, non multò calidius, sed partium est tenuium. De hac vtriusque populi lacryma in succino seu electro leges posteà. Folia λεύκης, id est, populi albæ, media sunt inter folia lauri calidissima, & folia ἀκίνου herbæ, refrigerãtis Dioscoridi: sic enim lib. 2. comp. ph. legendum censuerim potius quàm ἄγνου, qui lib. 6. simp. dictus est calidus ordine tertio, etiam si vetus ex Arabibus eo loco habeat agni casti. λεύκης καρπὸς, id est, populi albæ fructus digerentis est facultatis, ibidem paulò antè. Gustanti Manardo Populum nigram & communem, visa est modicè astringere, posteà minimùm amara, odore non insuaui, sed languido. Ex eius igitur floribus myracopum populeum refrigerat, cùm præter adipem & populi oculos modicè calida, cætera habeat frigida, etiam magna parte ad supremos vsque ordines. Populus alba temperata ex aquea tepida substantia, & terrea tenuata terget: Populi nigræ seu nõ bicoloris flores multùm acres nobis sunt, ex his; vulgò fit vnguentum populeũ: quod acopum διὰ αἰγείρου apud Galenũ & Paulum legitur, non διὰ λεύκης.

Gal. Lib. 2. c. phar. part.

Lib. 7. simplic.

Ruta

RVta hortensis est imbecillior agresti: haec enim calida ordine quarto, (tantùm tertio dicitur libro 6.comp.ph.part. in stomachica diabesasa) illa tertio: vtraque acris, amara, tenuium partium, valenter siccans, incidit, digerit valenter crassos & lentos humores, vrinas mouet: flatus, & veneris appetitum cohibet. Syluestris Moly, Besanum, Besasa dicitur: Syri indigenae Harmola vocant, libr.6.& 9.comp.ph.part. Lib.8.simplic.

Rosmarinus coronaria nobis est frequens, vtilis folio & flore, quem vulgus absolutè ἄνθος malè vocat. nec antidotus διὰ ἀνθῶν Actuarij solius Rorismarini florem recipit, sed aliorum, vt post leges. Sterilis libanotis ad Montem Pessulanum plurima. Tertia fœcunda duplex est Dioscoridi: omnes emolliunt, incidunt, tergent, digerunt, ictericis decocto prosunt, & oculorum aciē ab humorum crassitie obtusam succus radicis cum melle emendat. Li.7.simplic.

SAluia quòd ad multa, praecipuè ad fœcunditatem sit salutaris, ἐλελίσφακος Graecis, quasi syluestris lens dicitur, folio est maiore, scalidiore, scabriore: Sphacelus verò breuiore & laeuiore. Quae Theophrasti verba nostram Saluiam francam Sphacelo videntur exprimere. Calfacit euidenter, & subastringit ἐλελίσφακος. Lib.6 simplic.

Scordium ab odore & acrimonia ſcorodi, id eſt, allij, dictum eſt: ſubamarum, acre, acerbum: calfacit, purgátque viſcera, obſtructiones liberat, vrinas & menſes mouet: viride magna vulnera glutinat: ſiccum autem ſordida purgat, contumacia cicatrice tegit. Optimum ex Creta petitur, quale etiã Andromachus iunior ſuæ theriacæ miſcet: nõ malum tamen in aliis regionibus poſsis inuenire. Putriferis animaliũ venenis & pharmacis deleteriis ſuccurrit. Quæ vis eius inde eſt coniectata, quòd quæ in bello occiſa fuerant corpora, diúque inſepulta ſuper ſcordium fortè iacuerant, minus putria ſunt inuenta, quod à viris quibuſdam fide dignis acceptum tradit Gal. lib. 1. Antid. Nobis in agro Pariſienſi locis riguis eſt largiſsimum verum ſcordium.

Lib. 8. ſimpli.

Li. 1. Antid.

Scolopendrion idem cum Aſpleno contendunt Muſa & Maſſarius in librum nonum Plinij: tamen Galenus ait maiores lienis obſtructiones vehementiora poſtulare remedia, capparis corticem, tamaricis radices, ſcolopendrion, & ſcillam, & eam herbã quæ aſplenos appellatur, effectum id nomine repræſentans. Vbi apertè ſcolopendrion ab Aſpleno ſeparat, licet poſteà in cenſu ſimplicium aſpleni vires deſcribat, ſcolopendrij non meminerit. Libro tamen Methodi

Lib. 5. ſimplic.

13. ſco

13.ſcolopendrion quoq; lieni conuenire ſcribit,nulla mētione aſpleni facta: quanquàm ibi alia quoque eius remedia attingat. Diuerſas etiam herbas facere videtur in ſplenicis,lib.9.comp.ph.part. μυρίκης καρπȣ̃,βοτάνης ἀσπλήνȣ λεγομένης σκολοπενδρίȣ,ἢ ἡμιονίτιδος ἀνὰ: tamen paulò ante in Andromachi ſplenicis ſcribebat, ἡμιονίτιδος βοτάνης ἣν οἱ μὲν ἄσπληνον, οἱ δὲ σκολοπένδριον λέγουσιν. Ex quibus colligere poſsis, herbas eſſe affines non viribus modò, ſed forma & habitu,vnde nominum hæc incertitudo nata ſit. Quod & in Dioſcoride paſsim obſeruabis, & in Aſpleno quoque, quem ab aliquibus σκολοπένδριον, ab aliis ἡμιόνιον vocari ait:non tamen ἡμιονίτιδα dixit, quòd hæc folio ſit diuerſiſsimo, quam tamen σπλήνιον quoque vocari ſcribit. Vnde Maſſarius & ex Theophraſto affirmat Hemionum vel Hemionion eſſe vulgatum nobis Ceterach: Aſplenon verò, ſeu ſcolopendrion plantam eſſe aliam, ex foliorum & radicum pictura perſuadere conatur. Quæ autem vulgò eſt ſcolopendria, Dioſcoridis eſt φυλλίτις, à quibuſdam Lingua ceruina multò iuſtiùs appellata, quàm à Gaza Scolopendrion Theophraſti,quam rectius Centipedariam vertiſſet. Siue autem Ceterach ſit aſplenon aut ſcolopendrion,ſiue hemio-

nus dicta, quòd mulæ hac herba plurimum delectentur, parui est momenti, quòd hæ omnes lienem diminuant, & liquent, & substantia tenui sine calore lapides etiam in vesica frangant: lib. autem 8. simplic. & Dioscorid. phyllitis acerba cùm sit, diarrhœas & dysenterias pota iuuat.

Li.1.ant. Stœbe herba quæ apud nos nascitur fruticosa est, calida, acris, odoratum quippiam resipiens, ad vini conseruationem ne acescat, aptissima, si calor huius doliis admotæ ignis calore excitatus, vina crudiora percoxerit. Stœbe, quæ & Phleos dicitur, spinam habet in folio & caule Plin. lib. 21. cap. 15. lib. autem 22. cap. 11. omnia ex Diosc. Stœbe mutuatur, quòd astringat foliis & semine, ob id hæmorrhagiæ, dysenteriæ, oculis cruentatis, auribus purulentis conueniat, quæ vires Galeni Stœbæ acri & calidæ non conueniunt: neutra tamen harum nostra est Scabiosa vulgò dicta, quod scabiei sanandæ sit idonea, folio erucæ cùm adoleuit hirsuto, aculeis tamen non horrente, flore cœruleo, quæ pulmoni purgando & hepati confert, & carbunculum recens admota horis tribus perrumpit. Psωra autem Aëtij non esse nostra Scabiosa hinc apparet, quòd huius vstæ fumo arborum erucæ non moriantur, imò non moueri eas

magis

magis quàm stipularũ fumo expertus sum: quam tamen facultatem Aëtius Psoræ tribuit.

THymum commendatur maximè Atticum, aut ex locis siccis & editis: calidum siccum ordine tertio, incîdit, menses & vrinas mouet, crassa & lenta ex pulmone & thorace expectorat. *Lib.4.sani. tuend.* *Lib.6.simplic.*

VErbascum, Phlomus Græcis vulgò Tapsus barbatus, & Bullio albus & niger: foliis terget, siccat, digerit: radice est acerba, ad fluxionis affectus, & dentium dolorem idonea. *Lib.8.simplic.*

Verbenaca recta, id est, περιστερεὼν ὁ ὀρθὸς, præsertim viridis & recens, sed etiam sicca, cum radicibus oleo incocta, perfusáque capiti, dolorem eius omnem diuturnum à frigore, aut crassis humoribus omnium maximè digerit, & caput roborat. Galen. lib. 2. composition. Pharm. part.

DE FLORIBVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur, cùm maximè vigent, vt capparis in gemma, rosa expandi cœpta, reliqui ferè aperti. Sed haud ita pridem & ex quibus vis nõdum exhalauit, siccantur sole magis minus, pro varia ipsorum natura: quidam siccãdos volunt, donec ex ponderibus decem vni-

cum ſuperſit. Reponuntur vt alia, quotannis mutentur, quanuis ſchœnu anthos etiã decennium efficax ſeruari poſsit: chamæmelum item diu vegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem.

Flores, abſinthij comæ, bugloſsi vtriuſque, chamædryos, chamæpityos, capparis, roriſmarini & aliorum quorundam in herbis prius dicti ſunt: reliqui ſunt dicendi.

BAlauſtium ſylueſtris punicæ flos, cytinus ſatiuæ & domeſticæ Dioſcoridi & Galeno καὶ ὀνομάζονται κύτινοι αἱ πρωτόγονοι ῥοιαὶ, id eſt, primogenia punica. Nam quando arbor florere deſinit, fructus ipſius apparet in mali Punici ſpeciem figuratus.
Lib.6. cõ. ph.p. Hi in fine Veris gignuntur, & meliores ſunt ex granatis acidis & acerbis, quia magis aſtringunt. Ibidem. Ambo tamen inſigniter aſtringunt, refrigerant, ſiccant, craſſæ ſunt ſubſtantiæ: ambo etiam hodie à medicis cum Plinio Balauſtia vocantur.

Li.6. ſimplic. Buphthalmi flos cardiacus Actuar. oculi bubuli effigie, vnde illi nomen, colore floris Anthemidis, ſed multò maior & acrior, *Lib.3. ca. 9. & libr. 6. ſimplic.* ob id valentius digerit: putatur eſſe Cotula non fœtida, vulgo dicta Chamæmelum ab odore mali dictum, ſeu Anthemis: calfacit, ſiccat ordine primo, ſtipata rarefacit. tenſa laxat,

laxat, plena digerit, dura emollit, essentiæ tenuis vt rosarum succus, lassitudines soluit, dolores capitis & aliarum partium frigidos, si homo plethoricus non sit, nec cruditate laboret, sedat, libro secundo compositionis pharmacorum particul. biliosas febres percoctas, & quæ ex cutis densitate nascuntur, potu persanat: melancholicas autem, & pituitosas, & quæ ex visceris alicuius phlegmone oriuntur, concoctas strenuissime iuuat: ob id à sapientissimis Aegyptiorum vnicum putatur febrium omnium remedium. Tria huius genera Dioscoridi sunt flore tantùm diuersa, intus in omnibus aureo, foris candido in leucanthemo, melino in chrysanthemo, purpureo in eranthemo, quòd Vere floreat. His nominibus Macer distinxit.

Chamæmelum cōmune est leucanthemum.

CAryophyllum, quasi nucifolium, quāuis hanc non seruet naturam, quæ nomine prætenditur: fructus est arboris Aëtio & Simeoni: flos autem est Paulo cuiusdam arboris Indicæ, festucaceus, niger, longus, acer, subamarus, odoratus: calidus siccus secundo gradu Aëtio, tertio gradu Paulo: ad obsonia, suffitus, & multa medicamenta vtilis. Dioscoridi & Galeno indictus.

Clauus à figura vulgo dicitur.

Crocus calidus ordine secundo, siccus primo, parum ac mediocriter astringit, qua

facultate cor & partes alias roborat, vt suo calore moderato coquit, ac digerit, & siccando modicè dispositiones pectoris phthisicas iuuat, putredines corrigit, lib. comp. ph. part. 4. 7. 8. Optimus medicamentis est Coryceus recens, oblongus, integer, plenus, non fragilis, flauissimus, & qui cum humore tritus manus suo calore saturet, nec situm nec cariem redolens, subacer, Diosco.

Lib. 1. antid.

Crocus Coryceus à Coryceo antro, in quo nascitur, veteribus atque adeò Poëtis præter cæteros celebratus: aliis sanè procerior est, non tamen aliis robore odoris aut diuturnitate est præstantior. Eligendus verò est non procerior, sed odoratissimus, & flauissimus, & longo tempore in vigore suo persistens. Præstantissimum igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repositum obserua sæpe, vt pernoscas: nam id colorem odorémque pristinum diu seruabit: adulterati verò odor & color celeriter vanescit. Crocus Cilicius etiam laudatur, lib. 7. cõp. phar. part.

Libro 14. metho. ἐκκᾶθε, et ἐκσοκοῦτε, & ἐκσαρ- θὺν, &

EPithymum Græcorum est flos thymi satureæ similis, calidus siccus gradu tertio, omnia potest quæ thymus, sed efficacius, ob id illius penuria hoc vti licet, mensura tamen maiore. Datur Epithymum drachmas quatuor cum sero lactis vel mulsa, ad educen

educēdum humorem melancholicum. Horum loco si Arabum epithymo, hoc est, cassutha thymo innata, vt satureæ seu thymbræ epithymbrum Actuario dictum, & hyssopo, & maioranæ, epyssopum: & orobo orobanche: & lino linanche, vti libet, quia vires cum thymi flore easdem illi Plinius veterum solus tribuit, dabitur cum Mesue ob imbecillitatem à drachmis quatuordecim ad drachmas viginti. Epithymus autem Arabum, vt thymus, est duplex, hortensis, & hoc calidior siccior Montanus. *κασσύθαν leges in Act.*

Ericæ digerentis plantæ flore potissimùm ac foliis vtendum: semen etiam adhibetur lib. 6. comp. ph. part. Ericæ fructus sæpe lib. 9 comp. ph. part. in splenicis. *Libr. 6. simpl.*

GEnistæ nostratis, & Sparti folia, flores, semina, succus valenter trahunt, ob id anginis, ischiadibus salubriter admouentur, & hydropicis sumuntur.

Flores eius antequàm dehiscant, aceto & sale conditi annos etiam tres integri seruantur, idonei primis mensis, & delicati capparum loco, quibus etiam valentius obstructa liberant. *Libr. 8. simpl.*

Ιον, id est, viola omnis, & præcipuè nigra seu purpurea, quamuis in eodem genere est etiam alba, vulgò Martia dicitur,

& Quad

& Quadragesimalis, quòd Martio mēse, & quadragesima floreat. Est etiam multifoliū, ob id Dasypodium Græcis dictum, concolor primæ sed plenior: frigida est ac humida primo ordine. Syrupus ex multis florū violæ nigræ recentium, vt rosarū, florum persici, infusionibus soluit aluum, vt in compositis ipsis dicemus. Quin & semen violæ nigræ album, rotundum, milij æmulum apertè cholagogum est. Est quoq; eius generis syluestrior toto habitu strigosiore, magis serpens, flore cæruleo, in album languescente, inodoro Λευκόιον verò quanuis violā albam significet, ad omnes tamen violas presertim eas, quæ primo vere nascūtur, siue albæ, siue luteæ, seu purpureæ fuerint, seu nigræ cum Hippocrate, seu cæruleæ, vt quidā Dioscoridis codices habēt (quod expūgendum putāt pleriq;, præsertim Plin. lib. 20. & Paulus de oleo ioto, id est, violaceo, album, luteum, purpureum, leucoion tantùm commemorant) extenditur. In his efficacissimæ sunt luteæ, Keiri Arabibus dictæ. Tamē cæteræ tres aut duę caryophyllatæ, à floris figura caryophyllum imitante, nobis dictæ, nō sunt inefficaces: linguam enim valenter calfaciunt, & acrimonia sua mordent folio, sed magis florę, qui in his colore plurimùm variat, arte opinor quæsito, vt in floribus

aliis. Λευκόϊον verò Theophrasti, quod florum primum se ostendit, etiam nondum exacta hyeme: radice bulbosa an sit quæ nobis circa natalem Christianum florem album pulcherrimum trifolium intus virentem ostentat, ab aliis malo diuinari, quàm à me rem non satis compertam pro vera pronuntiari. De quo multa Massarius in libr. 9. Plinij.

MElilotum coquit, digerit, & parum astringit, vt crocus: largior enim est in eo substantia calida quàm frigida. *Gal. li. 7. simpl. & libro 4. c. phar. par.*

NYmphæa, quòd aquosa amat, dicta: vna est flore albo, radice nigra, & semine nigro: altera flore luteo, radice alba. Vtriusque radix & semen frigidum, siccans sine morsu, parum detergens, proinde alui profluuia, & dysenterias cohibent: semen immodicè profluens siue per insomnia, siue aliter, retinent ex vino nigro austero pota: in id efficacior lutea, adeò vt medeatur muliebri profluuio, vt ad tergendum alba præpollet, quæ aqua macerata alphos, pice liquida alopecias sanat: Autũno radices exciduntur: Hæc Dioscorides & Galenus, verùm facultatis florum, quibus hodie solis vtimur, non meminerunt.

PEriclymeni fructus & folia subamara, tandẽ acria, adeò valenter calfaciunt, & *Caprifoliũ, & ma*

ter sylua. incîdunt, vt multo vſu cruentas vrinas edu-
Gal.li.8. cant, lienoſos, ægrè ſpirantes ex oleo ad-
ſimpl. mota iuuat. Vides quàm fœdè labantur,
qui Lycium veterum ex hoc fructu re-
præſentant. Nunc flore ferè vtimur, & ex
eo vel flore liguſtri aqua capitello deſtil-
lata, ad oris & faucium aphthas & nomas
colluendas.

Roſæ pa- ROſa omnis amara eſt atq; aſtringens,
rũ aſtrin præcipuè rubra, à qua ſubſtantia re-
gunt, vt frigerat, ſiccat, flos autem eius aſtringit ma
lib.4.cõp. gis, proinde etiam ſiccat valentiùs. Roſa-
ph. part. rum flores potiùs quàm roſas, quia imbecil-
lam aſtrictionem habent, in Diabeſaſa po-
nit Heras libr.6.comp. ph. part. Gal. & An-
dromachus in ſtomachicis, lib. eodem. Flos
autem eſt pars interior, in qua ſemen eſt &
capillus. Id ſemen vulgus Antheram vocat,
cùm Anthera compoſitio ſit Græcis roſas
ſiccas & alia recipiens: quin & ſine roſarum
flore anthera medicamentum eſt, lib.6.cõp.
ph.part. Roſæ præſtãtiſsimæ ſunt, quæ lon-
gè omnium ſunt ſuauiſsimæ, & aliis rubi-
cundiores. Siccandæ verò ſunt loco ſubli-
mi meridiano, quo ſolis radij penetrent, ro-
ſas tamen non tangant. Roſarum ſuccus
Li.1.ant. eſſentiæ eſt tenuiſsimæ, nam celeriter ace-
Lib.3.ſim ſcit, & lentore caret, & vnguentorum o-
plic.ca.9. mnium odores exoluit & obſcurat. Ex roſis

calid

calidiſsimæ videntur Moſchatæ, poſt has roſeo colore inſignes, incarnatæ nobis dictæ, quæ & cerebrum valenter feriunt, paulò minùs albæ.

Σχοῖν☉, id eſt, iuncus abſolutè ſcriptus, iuncus odoratus, Arabicus, Libycus, ſeu cum Celſo rotundus, à triangulari cypero eum ſeparante. Neſcio autem qua cauſa vulgò ἄνθ☉ σχοίνε dicitur, cùm raró flos eius ad nos deferatur, ſed herba ſæpe, eius parte ſuperiore à camelis eroſa. Eam enim in Arabiæ viis copioſiſsimè creſcentem, ob id parui pretij, libentiſsimè cameli paſcuntur. σχοινάνθ☉ Actuarius, vulgus Scœnanthum: modicè calfacit, & modicè aſtringit, eſt nonnihil tenuium partium, ob id mediocriter digerit, & mediocriter repellit: radix aſtringentior, flos calidior, vrinas ac menſes ciet, ſumptum & fotu adhibitum, iecoris, ſtomachi, ventriculi phlegmonas iuuat, hæmoptoicis, id eſt, ſanguinem ſcreantibus cum aliis prodeſt: ſolo odoratus vigore deligitur: nam odoris illius gratia celeriter vaneſcit. 1. lib. antidotorum. Li.1.ant. Li.8.ſim. & lib. 6. cõp. ph.p.

Στοιχὰς naſcitur multa vbiq; terrarũ, copioſiſsima in Creta inſula, & dictis Stœchadibus ĩſulis, in mari Iberico, à qbus appellata eſt: naſcitur et in Arabia, vnde et Arabica κύκλαοτις Gal. Li.8.ſim.

vocatur

Libro 9. c.ph.p. vocatur. Amara est, modicè astringit, proinde tenuat, terget, obstructa liberat, roborat viscera & corpus reliquum, putredinem arcet. Habitior & meliùs nutrita atque melior ex insula Creta petitur, libro 1. Antid Est in Gallia Narbonensi Stœchas citrina vulgò dicta, à comæ & corymbi floris colore luteo, Dioscoridis Heliochrysum, & Galeni Amaranthus videtur: altera autem flore purpureo.

Ex prædictis, & non paucis sequentibus plantarũ partibus, & animalium, atq; adeò metallorum, aqua fit vi caloris vel ignei, in flamma, prunis, arena, cineribus, scoria ferri, calce irrigata, aqua feruente (quod diploma, id est, vas duplex dicitur) vel putredinosi in fimo equino, corticibus putrentibus, vel solaris. Tenuata enim humiditas à calore vapor fit, qui elatus capitelli vitrei, terrei, plumbei, argentei, vel alia materia frigida crassa constantis frigiditate concrescit in aquam per nasum eius defluxuram in vas subiectum, quo modo pituita in capite humano ex totius vapore gignitur, & per nasum destillat. Cui si ignis valentior sub finem accesserit, rerum ipsarum humidum substantificum tollitur, & si quod rebus ipsis inerat oleaginum, vel delabitur pro vasorum situ & figura. De qua

re

re fusiùs in compositis medicamẽtis agam, quòd hæ aquæ quamuis simplices sint, quia tamen aliquid opera nostra acceperunt, & *Libro 1.* fortasse veræ sunt compositæ, vt aqua cal- *simpl.* facta Galeno.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu differt, vt con- *Lib. 2. ali* tentum à continente, seu potiùs *mẽ. initio.* vt pars à suo toto. Fici enim fructus sunt ipsi ficus, κεχράμιδες verò in fructu granula sunt semina, in moro similiter. Et γίγαρτα in acino fructu sunt vitis semina: & tria aut quatuor grana in medio pomo, pyro, sunt eorum fructuum semina: & in cucumere, cucurbita, pepone, melopepone fructibus, semina insunt plurima & conspicua. In ceraso, pruno, mespilo, vtroque corno, dactylo, myxis, seriphis, granatis, oliuis fructibus, quod ligno includitur semen est, vt fructus, seminum sit munimentum quoddam & propugnaculum. Quoniam plantarum sit permultarum finis semen procreare, in quo spes maxima est speciei suæ propagandæ, & quoad eius fieri licet, perpetuandæ. Ob id magna id cura est à natura munitum, & loco penitiore tanquàm tutiore repositum, ac non sola

fructuum carne munitum, sed sæpe ligno,
vel osse, sæpe cartilagine, sæpe callo quo-
dam duriore aduersus cæli & animalium
iniurias. vel potius sit fructus, quod ex se-
mine & reliquo constat, vt in legumini-
bus siliqua inuolutis. siliqua cum semine est
fructus, plurima eorum substantiæ pars est
in seminibus. Est tamen vbi tenui discrimi-
ne distant semina à fructibus, vt segetes &
legumina, Galeno scripta toto libr. 1. ali-
mentorum.

Præterea nuces regiæ, nuces Ponticæ seu
auellanæ, pistacia. Quin per sæpe Diosco-
ridi & Galeno καρπὸς, id est, fructus, ἀντὶ
τοῦ σπέρματος scribitur. Semen althææ, apij,
agni, anethi, asparagi, dauci, fœniculi, ge-
nistæ, hyoscyami, lauri, plantaginis por-
tulacæ, nymphææ, rosarum, & aliorum non
paucorum in radicibus, aut herbis, aut flo-
ribus cognominibus, dictum est: quam
rem index apertissimè demonstrat. Le-
genda autem semina, cùm sunt matura,
& fructus quibus includuntur, sunt ma-
turi. Semina verò quotannis mutare præ-
stiterit, etiam si pleraque diutiùs seruari
possint.

Diosc. & Gal. li. 6. sim. & li. 7. comp. ph. part.

AMomum calfacit, validè siccat, astrin-
git, coquit magis quàm acorum, siccat
minùs, cætera facultatem habet eandem.
Odor

Odoris conciliandi gratia medicamentis etiam principalibus miſcetur, vt in componendi ratione audies. Delige candidum vel fuluum, ſimplici tamen colore non vario, laxiùs in vua parua ſeminis tamen plena diffuſum, non aſtrictius cohærens, odoratum, nares vulnerans, acre, mordax, recẽs, non carioſum. Amomi vua ſæpe Galeno & Actuario ob id dicitur, quòd racematim velut in vua cohæreat. Laudatur amomum Scythicum, lib. 8. comp. ph. part. Non eſſe verò roſam Hiericuntis, aut Hieroſolymitanam vulgò dictam apertè conuincit vtriuſque hiſtoria. Hodie paſsim deſideratur, nam quod oſtendunt officinæ, inodorum eſt: habeo apud me fuluũ, paruum, oblongum, anguloſum, odoris dum fricatur iucundiſsimi.

Ameos ſemen calidum ſiccum in fine ordinis tertij, tenuium partium, album, ſubamarum, acre, digerit, vrinam mouet. Ami commendatur Illyricum, lib. 9. comp. ph. part. alij Aegyptium laudant. *Li. 6. ſim.*

Aniſi ſemen calidum ſiccum ordine tertio, vrentibus proximum, acre, ſubamarum, vrinas ciet, flatus ventris diſsipat, digerit: addit Dioſcorides venenis reſiſtere. Inter prima laudatur Creticum: meliùs recens & plenum. Eius loco & pe- *Li. 6. ſim.*

nuria Anisum dulce vsurpamus, quod γλυκάνισον Actuarius sæpe appellat. Ita sentire malo, quàm cum nonnullis Anisum vulgare Græcorum Anethum initio tertij gradus calidum, siccum primo affirmare. Anethum verò vulgare calidius siccius, Anisum Græcorum calidum siccum tertio gradu. Nam vero veterum Aniso (vt dixi) caremus. quod semen paruum apij semini simile, sed maius Dioscorides scribit: Anetho autem semen latum & foliatum Ruellius tribuit: ex quo scriptore nescio, nisi fortè Anethum nostrum pinxit non descriptum veteribus.

Li.6.sim.

Acantha leuce Dioscoridis & Galeni, est Bedegar Serapionis, vt descriptiones & vires conferenti Sole clarius euadet: astringit enim, & siccat minùs quàm spina Aegyptia seu Arabica amborum, quæ Sucaha est Serapionis, fructu & radice vtilis: cum nostra Acantha leuce eadem, nisi quòd ob Soli & cæli naturam est inefficacior.

BOmbacis semen simplex cerasi nucleo simile. recentiores ad vitia pectoris purganda adhibent. Melita insula mittit multiplex, sibi implexum, nigrum.

Βασιλικοκαρπὸς, id est, Basilici semen, cardiacum Actuario est: in vsu etiam interdum apud Gal. in comp. ph. part. inuenitur.

Cuc

CVcumeris esculenti semen magis incî- *Gal. li.8.*
dit, terget, tenuis est substantiæ (præser *simp.*
tim arefactum, cõtritum, cribratum) quàm
ipsa eius caro frigida humida ordine secun
do, cùm semen ipsum siccet ordine primo,
aut etiam secundo incipiente. Ob hæc vri-
nas mouẽt, & corpus ῥύμματ☉ vice tergẽt,
& splendidum reddunt. Addit Dioscorides
vesicæ exulcerationibus subuenire. Vrinas *Lib. 2. al.*
magis mouent Pepones quàm Melopepo-
nes & Cucumeres, & Cucurbitæ, quòd sub-
stantia sunt magis humida, aquosa, & tenui,
& quæ in ventriculo faciliùs corrumpatur,
& quæ vim quandam abstergendi habeat,
ob quam expeditiùs quoq; deorsum quàm
prædicta ferantur. Sordidam cutim, ἐφηλὶν,
lẽtes in facie, ἀλφὸς extimos & superficia-
rios detergent, semine potentius quàm car-
ne, vt etiam renum calculis conueniat. Nul
la verò seminis cucurbitæ Dioscoridi & Ga
leno in simplicibus est mentio, quum tamẽ
hodie solenni quodam more vulgus medi-
corum in componendis suis medicamentis
omnia hæc marirent, scribẽtes passim qua-
tuor semina frigida maiora, vt distinguant
à frigidis quatuor minoribus, lactucæ, por-
tulacæ, intybi, sereos, id est, endiuiæ, scario-
læ. Inter illa verò citreoli semen non melo
peponis numerant.

Gal.li.7. ſimpl. Cari ſemen calidum ſiccum ordine tertio, mediocriter acre, vrinas mouet, flatum diſcutit: planta etiam reliqua ad hoc vtilis à Caria regione laudatiſsimum affereba-tur: vnde illi nomen multiplex, Carum, Carion, Careon, Caroon.

Coriandrum eſſentiæ amaræ habet plurimum, parum humiditatis aqueæ tepētis, pauxillum aſtrictionis, à qua refrigerat, vt ab amarore calfacit, terget, digerit, tenuiū eſt partium, lumbricos necat: ſed largius ſumptum mentem mouet non ſine periculo, ob id aceto maceramus, pòſt ſiccamus.

Creſſon alenoys vulgò. Libr. 7. ſimpl. Cardamum, id eſt, naſturtium, ſemine & folio ſiccum eſt cauſtico & adurente, vt ſinapi, phænigmum, hoc eſt, rubrificationē, in coxēdicis aut capitis dolore excitat, eclegmatis miſtū aſtmaticos craſsis & lētis pulmonū excremētis valenter purgat vt ſinapi.

Cardamomum Serapionis vtrunq; tam maius, quod Granum paradiſi vocatum putant pleriq;, quàm minus, nihil habet commune cum vero, id eſt, Dioſcoridis & Galeni Cardamomo, etiam hodie deſiderato. Cardamomum abſolutè & Cardamomum *Libr. 1. antid.* nigrum, lib. 9. comp. ph. part. & 1. antid. & in theriaca ad Piſonem.

Carthamus. Cnici ſemen calidum, ordine tertio, purgat pituitam, vt cap. 5. lib. 2. ſimp. docet Galenus

lenus,& lib.5.sanit.tuendæ:quod in diacnico compositione posteà plenius leges. Nihil tamen aut minimum harum virium in consueto nobis semine Gnici expertus,fortè quòd à regionibus calidioribus non sit allatum,sed in agro Parisiensi natum. *Gaze cũ vulgo.*

Cumini semen vtile magis,calfacit ordine tertio,siccat, astringere addit Dioscorides,vrinã mouet,flatum extinguit:satiuum est ac syluestre,idq; duplex Dioscoridi: laudatur Aethiopicum,deinde Aegyptium. *Gal.li.7. simpli.*

Coccus baphica,vel coccum baphicum, id est granum tinctorum,baccula est asparagi æmula,foliis innata fruticis aquifoliæ ilicis.Theo.Plin.astringens,amara,siccat sine morsu,ob id ad vulnera magna etiam neruorũ congruit,roborat partes siue his qualitatibus manifestis, siue etiam (vt quibusdam placet)totius substantiæ familiaritate, quam dicũt habere cum corde præcipuam: de hoc in antid. *Διὰ κόκκων βαφικῶν.* *Kermes & Alkermes vulgò cũ Mauris. Li.7.simpli.*

ERuca foliis & semine calida , flatuosa, ob hæc venerem largiore vsu excitat, in condimenta venit,vrinas mouet. Syluestris satiua est acrior.hac synapis vice vtitur Iberia occidentalis, Dioscor. Eruum calidũ primo ordine,siccũ secundo,amarũ proinde,incidit, terget , obstructiones liberat. *Orobus cũ Græci*

largo vſu ſanguinem per vrinas euocat, præſertim rufum. Nam Eruum non candidum ſed rufum vehementer amarum eſt, candidum dulcius, lib.1.antid. *lib.8.ſimpli.*

Eryſimi ſemen ſapore naſturtij, calore igneo, vel aqua maceratum, vel linteolo & cruſta piſtoria inuolutum & toſtũ, ac eclegmatis miſtum, craſſa & lenta ex pulmone valenter promouet: id enim ſic torrefactum terget, libr.7.comp.Phar.part.

FOenumgræcum ſiccum primo gradu, calidum ſecundo, libr.8.ſimpl. calidum autem mediocriter, & ob id digerere dicitur, libr.1.comp.Phar.part. Nam is gradus eſt medius inter ſummum & omnino temperatum, quod nec calidum abſolutè, nec frigidum iure dixeris: phlegmonas ardentes irritat & exacerbat, minus calidas & duras digerendo ſanat.

LIguſticum à Liguſticis alpibus, in quibus frequẽs naſcitur, Galeno & Actuario vnius literæ mutatione Libyſticum: hodie rarum, ſemine ſolo viſum Manardo, radix imperatoria vocatur Leoniceno & Muſæ. Hoc autem accipiẽdum in compoſitionibus Arabum pro Keïſim ſeu Leuiſtico, apertè docet dia trion pipereon & dia calaminthes, à Nicolao & Meſue ex Galeno paucis admodum mutatis deſcripta. In quibus

bus & aliis non paucis Arabum deſcriptionibus, vt diacymino, diamoſcho, Libyſticum repoſuit Actuarius: vulgatum autem Leuiſticum aut Smyrnium eſt cum Ruellio, aut apij vel dauci genus: cum Manardo Smyrnium, putante petroſelinum Alexandrinum vel Macedonicum.

Λινόσπερμον, id eſt, lini ſemen, humido & ſicco quodammodo temperatum, calidum autem quodammodo ordine primo: flatuoſum eſt etiam ſi frigatur, adeò plenum eſt humiditate recrementitia. Quia igitur calidum humidum flatuoſum, ſemẽ homini generat. Lini ſemen torrefactum terget, vt priſana & farina fabarum, libr. 7. comp. phar. part. *Libr. 7. ſimp.*

Lini ſemen vires habet fœnigræci, diſcutit, & emollit omnem inflammationẽ, dioſcor. Erui ſemen admodum digerit, & lini ſemen moderatius. Lini ſemen tepidè calidum, vt chamæmelum. Lini ſemen in aqua coctum refrigerantem ſuccum gignit. Linoſpermõ & ſuccus roſarũ frigidioris media temperie ſunt naturæ, ſed non ita multò, quin potius caloris ſunt tepidi. Lini ſemen refrigerat, ſiccat. Linoſpermon tanquàm frigidiſsimum vitandum aſthmaticis cenſet Galenus, vt meconium, mandragoram, hyoſciamum, cicutam, pſyllium. *Libr. 6. c. phar. par.* *Libr. 11. method.* *Lib. 6. ſanitat. tuẽ.* *Li. 3. ſim. c. 9.* *Li. 4. rat. vict. in morbis acutis.*

Linoſpermon vrinas exiguè mouet: frixum autem vreticum magis fit, & aluum magis ſiſtit eſu.

Lithoſpermon, quia ſemen duritie eſt lapidea, vel quia cum vino potum calculos frangit. Dioſcor.

Lupinus eſt ſatiuus, idémq; vel dulcis, vel amarus: agreſtis verò minor ſed amarior, & ad omnia valentior domeſtico, terget, tenuat, incidit, digerit, ſiccat ſine morſu: vitiligines, pſoras, achoras, vlcera cacoëthæ ſanat, lumbricos necat ſumptus & admotus, iecur & lienem purgat, phymata, chœradas liuida ex aceto, vel poſca, vel oxymelite pro ægri natura & affectus varietate coctus digerit.

Li.8. ſimplic. & li. 1. alimēt.

Lens calido frigido tēperata, ſicca ſecundo gradu, valēter aſtringit, ob id ventrē ſiſtit, abiecta priore aqua aluum mouente.

Nigella Gazæ Nigella Romana vulgò.

MElanthium eſt Gith, quanuis flore ſit ex cæruleo albicante, ſemine nūc nigro nunc rufo, calidum ſiccū tertio gradu, tenuium partium, amarum: aſsiduo olfactu catarrhos ſanat, orthopnœan iuuat, lumbricos necat, lepras terget, menſes ob craſsitiem & lentorem retentos mouet. Quæ verò in ſegetibus altius adoleſcit, Nigella vulgò dicta, inodora, pſeudomelanthium, & Githago vocari poſsit, Hermolaus.

Ocy

OCymum calidum ſecundo ordine, excrementitia humiditate, ob quam nũ ſumendum, ſed foris illitum coquit & digerit. Ocymum calfacit, tenuat, non tamen valenter, lib. 2. comp. ph. par. Ocymi ſemen Actuar. vſurpat. *Li. 8. ſimpli.*

PSyllium dictum quòd ſemen habeat effigie pulicis, humido ſicco temperatum, frigidum ordine ſecundo: ne putes cum Arabibus corticem frigidum gradu quarto, medullam gradu quarto calidam. *Dioſcor. Gal.*

Papaueris genera ſex Dioſcoridi & Galeno. Satiuum calyce grandi, flore & ſemine albo, minus frigidum, ob id eſculentum, & mediocriter ſomniferum. Syluestre, flore ad medium nigricante, calyce minore, ſemine nigro, admodum frigido. Tertium etiam ſylueſtre procerius, ſqualidius, calyce longiore, omniũ frigidiſsimũ, proinde ſtupefacit: amborum ſcapo ſub capite conuulnerato ſuccus defluit lacteus, opium dictus: Meconium verò ſuccus ex his expreſſus crudis. Horum frigiditate aliorum vehementem calorem obtundunt Medici in ſuis compoſitionibus. Quartum papauer Rhœas. Quintum Corniculatum. Sextum Herculeum, λευκαὶ μήκωνες vſurpantur Actuario.

Siler vulgò cum Virgilio. SEsili radice & fructu, id est semine, valde calet, ac tenuium est partium, quare vrinam mouet, epilepsiæ & orthopnœæ confert: laudatur Maßiliense. Est alterum etiam Aethiopicum, & tertium Creticum Dioscoridi.

Staphis agria semine velut in vuam coacto (vnde illi nomen) vehementer acri & vrente, quod mansum pituitam in os ex capite plurimam detrahit, & illitum ex oleo capiti puerorum pediculos enecat: vnde Pituitaria & pedicularis quoque herba dicitur.

Lib. 8. simpl. Sinapi calfacit, siccat ordine quarto. Sinapi Alexandrinum laudatur, lib. 9. comp. pharm. part.

Lib. 1. antid. THlaspi duplex, Cappadocicũ, nigrius, non exactè rotundum, sed quadam sui parte velut ἔνθλασμα habet, id est, infractum, exiguum, vnde illi nomen, multò maius & præstantius quàm secundum. quod etiam in Cappadocia & Creta, & vbique nascitur ὠχρόξανθον, id est, ex pallido flauum, rotundum, admodum exiguum. Creticum tamen plerique immiscent theriacæ.

VRticæ fructus, id est semen & folia præcipuè vtilia sunt, non vehementer calfaciunt, tenuium sunt partium, digerũt, phym

phymata & parotidas, crassis & lentis humoribus pulmones purgant.

DE FRVCTIBVS.

FRVCTVS est ea plantæ pars, quæ carne constat & semine: sæpe etiam pro semine ipso sumitur, vt libro sexto simplicium fructus vrticæ: lib. 8. simpl. fructus seseleos, fructus hyperici, fructus scillę, periclymeni fructus & eiusdem semen, li. 9. cõp. ph. part. & alibi sæpe. καρπὸς τοῦ στρύχνου, Solani bacca Actuario.

AMygdala amara incidunt, tenuant, tergent, digerunt sine morsu: ob id ex pulmone excreationẽ crassorum & lentorum promouent, obstructum hepar, lienem, renem, colum à crassis & lentis humoribus expediunt. Amygdala dulcia sunt moderatè calida, leuiculam tamen amaritudinem habent, sed à dulcedine occultatam, quæ tamen temporis spatio fit manifesta. Libr. 8. c. ph. p. & li. 6. sim. p.

Anacardus, vel cum Actuario Anacardion, à cordis figura & colore dictum videtur, calidum siccum quarto gradu Mesuæ, veteribus Græcis indictum, affectus cerebri & neruorum frigidos humidos mirè iuuat, admotum cutim vlcerat, verrucas tollit, In India, Sicilia, Apulia, frequens.

Li.6.ſim-pli.

BAλανος μυρεψικὴ, id eſt,glans vnguentaria, Myrobalanus quoque Plinio dicta,ex Barbarica regione allata,Ben Arabibus dicta,hodie frequens,ſtomacho aduerſatur,cũ hydromelite pota carnis huius drachma vna eſt vomitoria:cum oxycrato autem iecur & lienem purgat,,cũ aceto item (quo maximè gaudet ad agendum) lepras, pſoras,lẽtes,vitiligines,pruritum exterget, lieni & hepati indurato illinitur cum farina aliqua ſiccãte,vt erui,lolij:lieni etiam prodeſſe ſcribit Galen.in theriaca ad Piſonem. Carnis huius ſucco facultate calido vtũtur aromatarij : id enim inodorum cùm ſit, omnibus ſuſcipiẽdis odoribus eſt aptiſsimũ, vt inſipidũ ſaporibus,& coloris expers coloribus.Id oleum Balaninũ Dioſcoridi dicitur.Oleo expreſſo quod reliquum eſt magma terreum & amarum,incidit,terget,cõtrahit,ſtipat,ad prædicta etiã efficax,ſed minus.Id autẽ videtur eſſe μυροβαλάνου πίεσμα, id eſt expreſſum, quod cataplaſmatis miſcet Galenus,lib.11.& lib.13.meth. & bis.li. 9.comp.ph.par.ſplenicis remediis,& ad ſcirrhoſos lienis affectus adhiberi ſcribit Galẽ. Quo in loco μυροβαλάνου tantùm, aliquandò μυροβαλάνου σαρκὸς,aliquandò βαλάνου μυρεψικῆς leges , aliquando μυροβαλάνου ἄλευρον,id eſt farina & puluis,& μυροβαλάνου λεπτὰ

χανα,

χανα,id eſt putamẽ & cortex,& μυροβαλάνων λέπυρα κεκομμένα καὶ σεσησμένα,id eſt, Myrobalani teſtæ & cortices inciſi & tuſi cribratíq;.Omnia hæc ad ſplenicos ſcribuntur, vt ſit credibile maximè de fructu eodẽ,ſcilicet Balano myrepſica,& eius partibus, omnia hæc intelligi.Quam verò myrobalanũ Arabicam intelligat Dioſcorides,cui ſimilẽ facit fructum palmæ Aegyptiæ, de qua nunc dicam,planè ignoro.Nam Arabum recentiorum Myrobalani quinq; generibus diſtinctæ veteribus indictæ putantur, & prunorum generi potius,quàm Balanorum, id eſt glandium, aſsignandæ ſunt. Sunt verò hæc:Lutea ſeu citrina refrigerans,cholagoga.Inda & nigra,melancholiam purgat, & exhilarat.Cepula phlegmagoga,viſum illuſtrat,coctionẽ iuuat, pectus purgat hydropicis confert.Empelitica(quæ actuario ἀμπελιλὶξ & ἐμβελὶξ quoque dici videtur)etiam phlegmagoga,vẽtriculum purgat & roborat;appetentiam reuocat,vomitũ ſiſtit. Beletzica empyos iuuat,hæmorrhoïdes & capilli deffluuium.De his plura leges in Arabibus.Ignorata quoque videtur hodie χρυσοβάλανος,digerens & roborans,vt ſpica nardi,& ad colicos affectus,& ſtomachi ardores & ſingultus adhiberi ſcripta Gal. li.8.& libr.9.comp.phar.part. Epithema ex pin- *Libr. 10. method. Dioſcor.*

guib

guibus palmulis, quas παΐητες vocant, salubriter viscera refrigerat, si harum caro omni membranoso exempto coquatur cum aceto solo claro, vel etiam aqua adiecta donec tenerescat, & tusa applicetur. φοῖνιξ in Aegypto nascitur, viridi colore, odore mali cotonei, medio maturitatis vigore per autumnũ decerpi solet, Arabici Myrobalani similis, sine osse, quã Myrobalanum quoq; vocari Hermolaus affirmat. πῶμα autem & ἄδιψος etiam Dioscoridi vocatur, quòd ex hoc fructu palmæ Aegyptiæ humidiore, acerbo, astringente expresso, potus fit sitim sedans, Solino autore, qualis nobis ex pomis, pyris, sorbis. Hic autem fructus si vsque ad maturitatem in arbore sinatur, solibus nigricat, & φοινικοβάλανος vocatur.
Libr. 6. c. phar. p. φοίνικες ἢ φοινικοβάλανοι, vel quomodo aliter vocare libet, moderatè stringunt, acerbo sapore: φοινικοβαλάνων τῆς σαρκὸς, & in codice
Libr. 9. c. phar. p. Scribonij ibidem. Caro φοίνικος συριακοῦ in
Libr. 7. c. phar. p. arteriace Andromachi 12. & caro φοινικοβαλάνων in 15. φοινίκων βάλανοι proprietatem
Libr. 2. c. phar. p. quandam habent capitis dolorem excitandi: easdem tamen dat ibidem in cephalal-
Libr. 8. c. gia: sed addit, si sint consuetæ & accipienti
Herm. iucundæ. Adhæc bilem pellunt deorsum, vt absinthium, & refrigerant, φοίνικες θηβαϊκοὶ à Thebis Aegypti opinor, & paulò pòst,
φοίνικ

φοίνικες πάτηται celebrantur, φοίνικες πάτηται μέγιστοι bis lib. 9. comp. ph. part. & paulò antè, φοινίκων λάρνον: πάτηται autem vocantur, quòd id genus tertium palmularum cariotarum præhumidum in parente rũpat se præ humore, calcato ſimile redditum. φοῖνιξ verò palmæ ipſius fructus, præſertim dulcis, nõ paucam obtinet caliditatem: tamen deſiccat, roborat, contrahit, ſtipat, dẽſat, ſumptus & admotus. Hic autem fructus à palmę Aegyptię fructu ex oſſe differt: nam hic os habet magnum & longum & duriſsimum, in quo ſemẽ id os vſtum & tritum valenter digerit, lib. 6. c. ph. part. Dactylus à digitorum forma dicitur. ὀξυφοῖνιξ verò dictus Act. & aliis quibuſdam Græcis recẽtioribus ab acido ſapore, palmę ſylueſtris fructus. Tamar Indus, id eſt, Dactylus Indus Barbaris vocatus: quamuis cholagogus ſit comprimendò, vt palmæ Aegyptiæ fructus Phœnicobalanus, tamen os habet quod ſatum arborem nobis produxit, aliis multis conueniunt & differunt, vt mox audies: ſed Oxyphœnix veteribus indictus, cùm Phœnico balanus in his frequens ſit. Oxyphœnix ſubniger, lucidus, tener, villis tanquàm radicibus miſtus, recens, pinguis, acido ſapore. Quibus notis apparet, quantum conueniat cum Phœnicobalano, &

quātū discrepet: adhæc osse vt diximꝰ, & vsu hic recentiorū tantū, ille etiam veterū. Si frigidus est ventriculus oxyphœnici, debet misceri mastiche vel macis vel spica nardi. Rarò per se datur, picrocholis saluberrimū ad vncias quatuor dari potest: annis 10. seruatur. Μοσχοκάρυον, vel μοσχοκαρύδιον, vel κάρυον μυριστικὸν Græcis recentioribus, vt Act. dicitur. κάρυον ἀρωματικὸν Aëtio, veteribus ignotum. Probatur hæc nux recēs, granis, præpinguis, & quæ acu vulnerata mox humorem reddat oleaginum. Reliqua huius historia tam graphicè pingitur Ruellio medicorum huius ætatis doctissimo, vt posteritatem latére non possit, vti neque nux Indica oleo prægnans, semen augēte, & venerem stimulante, vt ait Auicennas, veteribus quoque incognita, suis coloribus ab eodem bellissimè absoluta: & nux vomica, quia vomitum citat, & stupefacit, canes ac ceruos esu mox necat: cæteras aues, & pisces stupefacit, vt manu capi possint sopiti.

Nux moschata vulgò, etiā si moschum non oleat.

Coni Atticis vocati olim fructus, Coccali verò & Strobyli à quibusdā nunc dicti, virides toti sunt subamari, & subacres emplastici sunt, & tergēt, purulentā & crassamlentāque expuitionem promouent. Nucleus aūt eius esculētus, nutrimētū est coctu dif-

Nux pinea lib. 7. c. ph. p.

Li. 7. simpli. et libr. 2. alimēt.

difficile, validũ: aqua maceratus acrimoniã exuit, asperitatẽq; lenit, & calido frigidoq; tẽperatus euadit. In sua nuce pinea seruãtur. Ga. lib. 7 simpli.

Cypressi pilulæ, quæ etiam Cωni quibusdam dicuntur, vnde Coniferæ cyparissi, Virgil. siccant valenter sine insigni calore aut acrimonia: ob id hæ molles & recentes vlcera magna in duris corporibus glutinant, enterocelas iuuant.

Cydonia Græcis, Cotonea Catoni, malo omnibus nota. Quo in genere quædam sunt rotundiora, minora, acerbiora, quæ mascula vocam⁹: vt alia fœminea lõgiora, maiora, dulciora minùs acerba: quę Struthia cũ Asiaticis suis Galen. vocat, lib. 6. sanit. tuendæ: & στρȣθιόμηλα, lib. 2. alimentorũ. ex hísque vel aliis diacydonion cõponit, ibidem.

Citrũ, vel malũ citreũ, seu citriũ, seu medicum & aureum, succo acido (qui frigidus siccus ordine tertio, ex pane admotus phlegmonas internas cohibet) semine amaro, cortice odoro, medicis in vsu est aduersus internas & pestilẽtes putredines, venena & partiũ principũ & stomachi imbecillitatẽ. Nam & roborat, tamẽ ægrè is coquitur. Inter citrea mala Aranciũ numeratur Hermolao, cortice, succo, semine illis proximũ, vti & quod Limonem vulgus Gallorum appellat succo frigidiore quàm citrũ: & quod ex insitione

pomum citreum vulgò dicimus Pomcire.

Diosc. & Gal. Lib. 7. simp. Colocynthe, id est, Cucurbita satiua, frigida humida ordine secundo, vt cucumer satiuus, ad phlegmonas & sitim vterq; efficax. Colocynthidis verò fructus in pilæ mediocris speciem conglomeratus vehementer amarus, validè purgatorius, præsertim sua medulla, cuius oboli 4. bilem & pituitam etiam crassam detrahũt: balanis etiam & clysteribus sedi immittitur, stomacho tamen admodùm aduersa est: ob id sola non vtẽda, quod docet hiera dia colocynthidos: legenda cùm cœperit in pallidum colorem permutari. De hac Mesues multò plura scribit, quæ tãquam parũ momẽtanea neglexi.

Cucumeris agrestis quàm satiui fructus multò est minor, oblongis glandibus similis, cuius succo elateriũ qua ratione fiat, docet Discor. amarus est, bilem pituitámque purgat, præsertim hydropicis citra stomachi iniuriam, radice alba, magna, & præsertim eius cortice & foliis etiam vtilis est, sed inefficacius vtrunque, ciet menses, emollit, terget, digerit, purgat, quàm elateriũ: summè amarum, tenuium partium, leuiter, vt ad secundum ordinem, calidum.

Dioscor. Calpobalsamum, id est, fructus Balsami, flauum sit, plenum, grande, graue, mordax gustu, & feruens in ore, modicè opobalsamum

mum redolens. Adulteratur ſemine hyperico ſimili, quod Petra Palæſtinæ oppido affertur: ſed id Carpobalſamo maius, inane, viribus ignauũ, ſapore piperis. Carpobalſamum tamẽ adulterari non poteſt, lib. 1. antid. Galen. Balſamo planta ſecundo exceſſu calida ſicca, tenuium partium: & Carpobalſamo, & Xylobalſamo liquor eſt tenuior, minùs tamen calidus quàm quidam exiſtimant, tenuitate partium decepti. Sępe enim expertus ſum non iuuiſſe diſpoſitionem calfactione egentem. Opobalſamo igitur (quod & βαλσαμέλαιον vocari dicit Simeon) recenti, validi odoris, ſubruffo, albo, vel viridi (nigrum autem peſsimum eſt) ſyncero, dilui facili, læui, aſtringenti, non acido, linguam modicè mordenti, eſt præcipua inter has plantæ huius partes autoritas, & vis efficaſsima. Laudatiſsimum autem eſt Syriacum, ſiue Iudaicum, ſiue ex Syria Palęſtina, ac pręcipuè Sigadinum, è loco Paleſtinæ, in quo copioſiſsimum & optimum gignitur. Opobalſamum fit Syriacum, tenue, perſpicuum, ſubſtãtia non craſſum, quale in fundum vaſis ſubſidere ſolet, quale item fit vetuſtate. Opobalſamum variis adulteratur modis, vt ęgrè poſsit etiam ab exercitatiſsimis cognoſci, vt in adulteriis docemus: alias veri opobalſami notas ex

Li. 6. ſimplic.

Gal. lib. 2 c. ſ. h. p.

Dioſcor.

Li. 1. anti

Lib. 4. cõ. phar. p.

Diosc. Dioscoride requiras: hodie propemodùm desiit videri. Xylobalsamū autem surculus est recens, sarmēto tenui, fuluus, odoratus, Opobalsamum nonnihil spirans.

Casia fistula Arabum veteribus Græcis indicta, recentioribus Casia syringodes, id est, fistulacea, & nigra Actuario, scribēti passim κασσίας μελαίνης τὸ ἔνδον, à quo bellè describitur. Ex India, Syria, Aegypto affertur: optima est collucens, grauis, plenior, & quæ cōcussa clausis intus granis nō strepit, atramēto intus seu pulpa pingui, splēdente, succulēto, nō situlēto, nec putri: calida humida primo gradu: vacuat: omnes humores leniēdo pueris & prægnātibus à drach. sex ad vnciam vnam & dimidiam. Si verò aluus fluit, mastiche aut myrabalanis asis corrigitur. Casia autem Græcorum quæ sit, pòst leges in Cinnamomo inter cortices.

Lib.1. antid. & in theriaca ad Pisonem. Cubebę non sunt cum Serapione & aliis quibusdam neotericis, Galeni καρπήσια, nec Dioscoridis oxymyrsines seu myrti syluestris fructus (nam is Carpesiorū non meminit) vt Cubebas cum prędictis conferēti pateт. Hæ enim sunt fructus tenues piper æmulantes, sed minus acres & subamari. *Li.7. simplic.* Galeni verò καρπήσια sunt κάρφη, id est, festucæ tenues, ἀκρέμοσι, id est, surculis cinnamomi, similes odore vocati φοῦ, sed valentiore, &

nonni

nonihil aromatico, quē & gustatus depre hēdit, facultate etiam Phu similia: sed quia sunt tenuiora, viscerū obstructiones potentiùs detergent, & vrinā mouent, & renū calculos expurgant. Non adeò tamen sunt tenuium partium, vt cinnamomi loco vsurpari posſint, cū Quinto: cùm multo sint deteriora optima Casia. In Side Pāphiliæ loco: quia luxuriat carpesium ibi est vilisſimum. Actuarius tamē κομβίβας vel κομπίβας, etiā καρπήσια vel καρπίδια vocari scribit.

Locis prædictis, & lib. 3. c. ph. part.

FIcus recens præhumida modicè calida, digerit, non potest coquere: Ficus verò arida seu passa, id est carica calida, in fine primi gradus, vel initio secundi partium tenuium, degerit, tenuat, coquit, pinguior magis coquit, acrior potentiùs terget, & digerit: σῦκα λευκὰ ficus candidæ, interdum pingues Actua.

Libr. 3. c. ph. p. & libro 8. sim.

GAlla est fruc. roboris, & cæterarū glādiferarū arborū. ea vel est omphacitis, id est, immatura, parua, nodosa, grauis, solida, non perforata, cæteris præstantior & maiore vi in medicina: ob id ea, sed magnitudine mediocri, deligitur. Heræ. libro 6. comp. ph. p. Altera est magna, rotundisſima, læuis, leuis, laxa, perforata, flaua. Vtraque refrigerat ordine secundo, siccat tertio, crassæ est essentiæ, astringit.

Li.6.simpli. IVniperi fructus calidus ordine tertio, siccus primo: sed folia calida sicca gradu tertio.

Iuiubæ, Zizipha Græcis Zinzipha etiam Actuario, fructus Myxariis affinis facultate: nã calidus humidus primo gradu, etiã pulmonarius: est duplex, sericum, id est, rufum, nobis frequens, & candidũ, adhuc ignotũ. Affluxiones calidas, acres, tenues, in pectus salubre: vt alimentum verò à Gale. damnatur lib. 2. alimentorum. Quem locum Auicennas, Sauonarola citant in suis Iuiubis.

Diosc. & Gal. li. 8. simpli. Libr. 6. c. ph. p. MAlum granatum seu punicũ triplex, dulce, acidũ, acidodulce scilicet succo, saporis naturam viribus refert: omnium tamen flos, cortex nucleus astringit, sed acidi & acerbi magis, dulcis multò minus: medij horum mediocriter. malicorium, id est, cortex nondum adultorum sed perfectioni propinquorum est melior ad astringẽdum in ore affectus ex fluxione nascentes.

Sebesten. Myxæ, & myxa, & Myxaria Actuario & Græcis quibusdam aliis recentioribus, ἀπὸ τῆς μύξης, id est, à mucco lento è naribus bifluente: cùm simili hi fructus abundant, bilem detrudere, & sitim sedare dicuntur, humida primo gradu, calido frigido tẽperata.

Myrti vtriusque germina, folia, baccæ, succus

ſuccus conſtant ſubſtantia calida, tenui, & cõtraria illi frigida, terrea, aſtrĩgẽte, magis ſylueſtris quàm ſatiua. Bacca Catoni Myrta, Murta Varroni, Myrtili vulgò, Myrt⁹ alba & nigra paſsim dicitur Gal. in cõp. ph. p.

Myricę fructus generoſiſsimè aſtringit: libr. 6. comp. ph. part.

Morum album Græcis veteribus indictum videtur, & Latinis, præter quàm Ouidio, fortè quia per inſitionem in populo alba gignitur: nigrum cantatiſsimum, & arbor cuius foliis bombices paſti ſericum nẽt pulchrius & ſplendidius. Mori tamen albæ folium ad hos alendos eſt mollius, eoq; hodie tota Italia vtitur. Sycomorum ſeu ficũ Aegyptiam non habet Italia, Muſæ.

Κάρυον βασιλικὸν, ideſt Iuglans ſeu Nux regia, nucleo eſt tenuium partiũ vbi inaruit, ſiccãte etiam ſine morſu, ex quo inueterato oleum valenter digerit. *Lib. 7. ſimplic.*

Λεπτοκάρυον, id eſt nux tenuis, Pontica, Præneſtiua, Auellana, à locis vbi luxuriat Ponto, Præneſte, Auellis dicitur. plus habet terreæ & frigidæ ſubſtãtiæ, ob id auſterior. *Ibidem.*

Nuces teneræ, rancidæ vſtæ, cinere digerunt & aſtringunt, libro ſexto part.

Nux Indica Actuario in diaſatyrio & diaromato.

OLiuæ halmades, quæ in muria sua seruantur, & in ea vel oleo suo quasi vrinabundæ innatant, Colymbades ob id dictæ, plurimùm astringunt & digerunt: sunt tamen mitissimum ad aphthas remedium lib. 6. comp. ph. part.

Oxyacanthæ vel Oxyacanthi racemosæ bacculæ dũ maturuerunt rubentes, astringunt, vis eadẽ foliis, sed languidior. Radix infixa corpori spicula extrahit, trita & admota Dioscor.

Lib. 8. simplic. *Lib. 2. antid.*

PIperis fructus inter initia ceu siliqua coryli nucamẽto similis, longũ piper est: humidius, ob id citò perforatur, vt zĩgiber, & tardè, sed diu linguá mordet, vt arus. Hęc siliqua posteà in grana milij ęmula racematim degenerat, quæ aucta & siccata, sed adhuc tãquàm omphacodea & immatura Piper albũ fiũt, nigro Δριμύτερον, id est, acrius, nam nigrũ iam superassatum sole & supersiccatum est, tamen vtrũq; valenter calfacit & siccat, & maximè digerit. Idẽ in agreste rufum cœli & soli iniquitate degenerauit.

Lib. 1. antid. & lib. 4. san. tu.

Piper lõgũ adulteratũ seculo Galeni erat duplex, afferebatur alterum ex Alexandria, alterum erat germen herbæ cuiusdã, quale est nobis coryli aut betulæ nucamentum.

Piper longum nec sit pertusum, nec adulteratum: album sit maximum, plenissimũ,

graue:

graue:itidem & nigrum, neque id sit rugosum. Piper nigrum maius est alio pipere, & corticem habet tenuiorem & minus rugosum, lib. 1. Antid.

Piper albũ stomacho est accõmodatius, & acrius nigro, li. 9. cõp. ph. p. Piper omne coctionẽ sumptũ iuuat, sed albũ supra duo reliqua genera stomachũ roborat, lib. 4. sanit. tuendæ, & lib. 9. c. ph. par. Radicibus piperis maximè proceris etiam vtitur Andromachus apud Gal. lib. 7. comp. ph. part. His vires costo similes tribuit lib. 8. simpli.

Piper longũ & rotũdũ bis scribitur li. 10. comp. ph. p. vt id albũ & nigrũ cõprehẽdat.

Piper κοινὸν, id est, commune Actuario in antidoto podagrica, diapæonia, & diatrion pipereon, est nigrum: nam longum & album ibidem commemorat.

Pistacium fructus strobylo proximus, ex Syria largus affertur, subamarus, odoratus, tenuis essentiæ, obstructiones præsertim iecoris, sed & pulmonis, & thoracis liberat. *Lib. 8. simplic.*

Pruna dulcia aluum subducunt, alia pro qualitate saporis nos afficiunt, bilẽ ex ventre comprimendo vacuãt astringentia. Damascenis ad aluum subducendam longe præfert Galenus Hispanica seu Iberica, vulgò hodie Augustana, quia mense Augusto matura leguntur, & Cathalaunica etiam *Lib. 5. sanit. tuen.*

Italis

Italis dicta ab hac Hispaniæ regione, in qua luxuriant.

Sumach. RHus hic aut hæc, est fructus racemosus, cortice acido, astringente, repellente, nunc medicamẽtorius tantùm, olim etiam culinarius, pro sale obsoniis áspergebatur: stomacho valde idoneus: alter verò & coriarius dẽsandis pellibus applicabatur. Ille etiam Syriacus & ruber, libr. 3. & lib. 6. comp. ph. part. Vterque tamen musto austero incoctus stomachicum est medicamentum optimum, lib. 6. com. ph. part. Eius succus omphacij vice est in Gallia Narbonẽsi, in hortis Gulielmi Pellisserij, Episcopi Mõtispessulani lõgè omniũ doctiss. et optimi. *Ibidem.*

Ribes Arabibus dictus, fructus est racemosus, acidus, acerbus: frigidus siccus secũdo gradu sitim extinguit, vomitũ & fluorẽ alui biliosum sistit, morbilis & variolis (quas vocant) saluber, frutex nobis poteriũ rubrum dicitur. Quid sit, frutex an herba, & quæ, ambigit Serapio in suis testimoniis.

Succus ex his expressus cum saccharo cydoniati modo coctus est delicatissimus.

Ribes Damascenus Musæ additur foliis rotundis, & magnis viribus iisdem.

Li. 3. hist. plant. Rubi, seu Sentis, Græcè *βάτον* genera Theophrasto tria sunt: magnus seu rectus, humilis, & medius. Batus magnus seu rectus

est

est Dioscoridis & Galeni κυνοσβάτος, fructu oblongo per maturitatem rubente, cytino simili, in quo ceu lanę flocci arteriam si deuorentur infestant: huic foliis, fructu, rosa similis est cynosrhoda, Englentier nobis dicta: & rosa frutex omnis, nisi quòd ferè gerit folia florum magis multiplicia & maiora, arte opinor adiuta: sed Cynosbatos spinis hamatis horridior, rectior, & altior assurgit, odore caret, quem Cynosrhoda tota habet præstantissimum: rosa verò frutex flore solo est odorata, nunc albo, nunc rubro, nunc amborum medio (incarnatum vocant) nunc etiam moschato. Χαμαιβάτος autem, id est, humilis rubus. Dioscoridi & Galeno absolutè tantùm βάτος dicitur, foliis multo maioribus quàm cynosbati, bicoloribus, per nodós ternis, sarmentis longissimis & firmissimis, qua parte terram attingunt, radicem iterum faciētibus, flore albo, tenui, racemoso. Cui succedunt Mora grandia, racemosa, multis granis coagmētata, per maturitatem nigerrima, βάτινα Galeno dicta. Medius denique est βάτος ἰδαῖος Dioscoridis, longè tenerior priore, ac minoribus spinis horrēs, quāquàm & sine spinis inueniatur: freques is est in syluis, folia habet chamæbati, sed paulò minora; rectus ferè surgit ad duo aut tria cubita, scapo *Ronce Gallis.*
gracili

gracili & infirmo, & minimùm ſpinoſo, flore ſimili, & fructu, ſed minore & granis, quinque, ſex coagmentato, & per maturitatem nigerrimo, ſed in cœruleum inclinãte ob aërium quoddam tectorium, nigris vuis & prunis, & aliis multis fructibus innaſci ſolita: aſtringunt, ſiccant, refrigerant omnia hæc magis & minùs. Ad rubum Ideum docti hodie reducunt hortenſem rubi recti, breuis, parum ſpinoſi ſpeciem, foliis bicoloribus, fructu dum maturuit olfactu & guſtatu iucũdiſsimo, fragi rubri (eſt enim etiam album) æmulo: quem fructũ herba trifolia & bicolor fert acrẽ, præſertim ſemine. Flos roſarum aſtringit magis quàm ipſæ roſæ, lib. 6. comp. ph. part. & alibi ſæpe. Eſt autem id crocatum in flore medio, quod Anthera vulgò dicitur, corrupto fortè vocabulo, pro ἄνθος ῥόδου: cùm Anthera Galeno ſit nomen compoſiti medicamenti.

SEnna Hermolao, Serapioni Sene, folliculis latis ſed falcaltis, & in his ſemine vtilior purgando humori melancholico, in morbis ab eo prodeuntibus. Datur pulnis eius ad drachmã vnam, decoctum vel infuſum eius à drach. 2. ad drach. quinq;: multis torminoſa eſt, aliis eſt clemens pro varia ſumentium natura: tutiùs tamẽ eſt, maſtiche

vel

vel caryophyllis & alio corrigere: foliis nõ est inefficax. Non esse autẽ Dioscoridis vel Empetrum, vel Delphinium, vel Peplium, vel alypum, planè intelliges, si rem cum picturis horum conferas: veteribus enim omnino indicta est planta, amara, subastringens. Indica, Aegyptia valentior vncia dimidia, quàm Apula, aut Ligustica vncia vna: & recens præstantior quàm inueterata.

Li.6.sim.

VVa satiuæ vitis coquit, astringit, læuiter digerit. Vuæ passæ caro tantum astringit, quantum eget hepar affectũ. Habet præterea facultatem coquendi crudos humores, & euincendi malignos: ægrè corrumpitur, tota substantia familiaris est hepati, & vsu crebro consueta est: ob id felicissimè miscetur medicamentis hepaticis. σταφίδας ἐκκαθαρισμένας, id est, exemptis vinaceis Actuar.

Lib.8. cõ. ph. part.

Fructus herbarum, vt mandragoræ, cucurbitæ, vtriusque cucumeris, peponis, ex herbis, quarum naturam ferè sequuntur, noti sunt: tamen pomum mandragoræ calorem quendam odore testatur: & colocynthidis fructus medulla amarior & purgantior, quàm ipsa planta, vt antè diximus: ἀγούριον peponibus addit Actuarius.

LIGNA.

Diosc.
Lignum aloës.

GALLOCHVM est lignum quod ex India & Arabia defertur, maculatum, odoratum, gustu astringẽs, & subamarum, cute aliquantum versicolore. Halitum mãsu commendat, ventriculum frigidum iuuat *Act.* est enim eustomachum. Pro thure ad suffimenta substituitur Dioscoridi, eiusque modo liquescit, sed tardiùs: aquæ iniectum subsidet, & bullulas edit. Arborem huius triplicem scribit Ludouicus Rom. Patricius in tractu Indico videri, Calampat perfectissimam, Bochor vilissimam, Iubam mediam. Xylaloë Aëtio & Actuario dicitur, id est, lignum aloës, arboris non herbæ. Rhodiis militibus est frequens in corollis precariis. Quod verò ostendunt officinæ, verius est aspalathũ acre & austerum, Gal. lib.6.sim. quod aroma apud suos nasci idem Gal. scribit lib.8. comp.ph.part. & in Syria & Rhodo Dioscorides: graue, detracto cortice rubens aut purpurascens, densum, odoratum, amarum, astringens: alterum deterius, candidum, lignosum, inodorum, Diosc.

BErsilium, vel Verzinium, à Verzinia vrbe Indiæ aduectum & dictum, me-

dicis

dicis in vſu nondum venit,ſed infectorium tantum eſt rubenti colore.

GAiacum lignum haud ita pridem inuentum,morbis omnibus ex humore præſertim frigido natis ſalubre eſt:nam acrimonia & amaritudine incîdit, tenuat, terget,vacuat. De huius facultate mira doctiſsimus Antonij Galli medici commentarius,his diebus paucis in lucem editus,facit,ne mihi de hoc pluribus ſit agendum: vt interim taceam Huttenum, Mathæolum,Maſſam, & alios quamplurimos, qui verboſiſsimè vires eius nobis inculcarunt, potiſsimùm in curãda lue Hiſpanica:ſed tamen etiam morbis aliis, præſertim frigidis,conferre tam eſt hodie perſuaſum, vt certatim eo etiam magnates vti geſtiant.

Απὸ τοῦ ῥίνημα,id eſt,ſcobs & raſura Loti, ad ſanguinis ſputũ vſurpatur Actuario in διὰ κλίκτρου: Galeno autem ad muliebre profluuium,dyſenteriam,cœliacos affectus. Huius fructus etiam valẽter aſtringit. Aliſa vulgò dicitur,& arbor ipſa Aliſier. *Libr. 7. ſimpl. in loto arbore..*

SAntalum triplex Actuario Græcorum ſoli,Arabes vt videri poteſt,imitato: album peſsimum,rubrum bonitate medium, *Sãdalum vulgò.*

λίτρινον Act. flauum odoratissimum & optimum: frigida omnia gradu tertio, sicca secundo, hepar roborant Act. Ex agro Calicuthi Indiæ emporij aduehunt Lusitani. Quod autem officinæ vsurpant, est calidum, & linguam acrimonia pungit, præcipuè citrinum: vt cedri vel alterius aromaticæ & calidæ arboris lignum iure optimo censeri debeat: nec vtendum nisi medicus iusserit.

Xylobalsamum in carpobalsamo dictum est. Xylocinnamomũ, in cinnamomo dicetur mox, & Xylocasia Actuarij in casia.

Lib. 9. cō. ph. par. Aromatica verò medicamenta sunt nardus Indica & Gallica, σχοίνου ἄνθος, casia, amomum, cinnamomum, costus, spica nardi, calamus aromaticus, iris, ladanum, ma-

Li. 7. me. lobathri folium, styrax, bdellium, opobalsamum, xylobalsamum, & reliquus aromatum catalogus, aspalathus, myrrha, crocus, macer, opus Cyrenaïcus, pretiosa hæc & sumptuosa: pauperum verò communia, meum, dictamnus, acorum, cardamomum, lib. 6. & 8. comp. phar. part. Piper verò non esse aroma, ex priore loco colliges. Omnia autem aromata sunt calida sicca, tenuium partium, libr. 7. comp. phar. part. in fine.

DE CORTICIBVS.

ORTICES fructuum, vt arancij, citrei, granati: radicum arborum, vt oxyacanthes, capparis, tamaricis, fraxini, sambuci, mori, thuris: & herbarum radicum, ebuli, apij, petroselini, fœniculi, mandragoræ, rhaphani, in cognominibus plantis vel dicti sunt, vel dicentur. Qui verò præter hos sunt exotici, & ob raritatem quidem, etiam ob facultatem in maiore pretio habiti, nunc præcipuè dicentur.

CInnamomum arbor lauro foliis & baccis similis, & eius ramorum non trũci, tertio quoque anno delibratorum cortex: Ludouicus Romanus Patricius. Cinnamomum calidum tertio ordine, siccat autem & digerit super omnia æquè calida, propter summã essentiæ partiũ tenuitatem: propter hæc dispositionibus scirrhosis mederi solet. Idẽ cunctas corrigit putridas & venenatas vires ichorum, & humorũ, & lethaliũ pharmacorum, & veneni virulentarum bestiarum. Idem sua facultate alteratrice & digerente, & odoris gratia, presidiũ est non paruum aduersus omnes prauas dispositiones, & casia, & pleraq; alia aromatum materia. Cinnamomum quia tenuissimarum est partium, ventriculi meatus aperit, qui humores crassi & lenti inhæserunt, tenuat, &

Li.7.sim. *Lib.6.cõ. ph.par.in diabesasa.* *Lib.7.cõ. ph.part.* *Lib.8.cõ. ph.part.* *Ibidem.*

terget,ob id cõmodè hieræ miſcetur. Cinnamomi autem facultas qualis initiò adeſt, integra ſeruari nequit ad annos triginta, multò minus ad centũ, vel etiã ducentos, vt quibuſdam viſum eſt, cinnamomũ ſenij expers putantibus. Nam id ſeruatũ vaſculis ligneis ab imperatoribus variis, Traiano, Hadriano, Antonino, Commodo, Seuero, imbecillius tãto eſt expertus Galenus, Seuero theriacen componens, quãto vetuſtius: cõtrà tanto valentius, quanto recentius. Nam Seuero Imperatori theriacã parare iuſſus, qualẽ Antonino Imperatori parauerat, coactus cinnamomum capere ex Traiani & Hadriani temporibus relictũ, cùm nõdum triginta anni prẹteriiſſent, multò inualidi' expertus eſt, lib. 1. antidot. Arborem enim totam primi generis cinnamomi ex Barbaria in ſcriniolo cubitos quatuor & ſemiſsẽ longo ad Antoninum allatam vidit Romæ Galenus, ex eáq; theriacen paratam aliis lõgè præſtantiorem expertus eſt, vt ea etiam ante duos menſes Antonino vti licuerit, nõ expectata medicamenti coctione. Cinnamomum optimum, iis qui id crebrò viderũt, omnium facillimè dignoſcitur: & cùm principum cinnamomorum ſex ſint differẽtiæ generales, optimi tamẽ ſupra deterrimum inſignis eſt exceſſus, vt in caſiis, quarum

rum tamẽ optima parum à prauiſsimo cinnamomo abeſt. Id autem cinnamomum eſt odoratiſsimum, ac indicibilẽ quandã odoris gratiã ſuper alia omnia refert, guſtatu admodum calidum eſt: non tamen adeò, vt moleſtè rodat: color illi eſt lacteus, cũ φαιῷ, id eſt, giluo, & cum cyaneo miſtus. Cinnamomum quantò caſia ſit præſtantius, docet Gal. lib. 5. comp. pharm. part. in dentifricio: quod ſi odorum facere vis, miſce caſiæ aut amomi drachmas duas: ſi regi paras, cinnamomi drach. vnam, vbi non ſolùm caſiæ põdus duplat, ſed etiam mediocribus dicat cinnamomum regibus. Ob id penuria cinnamomi duplum caſiæ miſcendum omnes propemodum veteres ſcripſerunt, vti quod pondus aliquis robuſtus ferre conſueuit, eo abſente ferant duo imbecilli. Quintus autem penuria cinnamomi multum vti duplum carpeſij miſcebat, cinnamomo miſcet caſiam duplicatam, Aċt. in paſtillo ad ileoſos. Pſeudocinnamomum verò eſt ſimile, ob id facilè nobis imponit, ſed guſtu & odore lõgè eſt inferius. Xylocinnamomum lignoſum eſt: valida habet virgulta, nec ſimilem habet ſuaueolentiam. Cinnamomũ omnium præſtantiſsimũ eſt cineritiũ colore, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, odoratum vehementer: idque odore longè

Libr. 1. antid.

Gal. l. the riace ad Piſonem.

optimo & ſuauiſsimo, guſtu acri, & admodum mordaci, & quod manſum πηγανίζειν id eſt, rutam olere videatur, læue, confringi facile: addit ibidem veri cinnamomi genera aliquot. Vero igitur, cinnamomo nos caremus: noſtra autem Cannella aut Caſia eſt, aut pſeudocinnamomi ſpecies. λεπτοκινάμωμον Act. pro optimo vſurpatur.

Caſia lignea vulgò, & aromatica: eſt autem noſtra cānella.

Caſia verò genere proxima cinnamomo eſt, quin ipſa nonnunquàm ex æmulatione euadit cinnamomum, vt totum quidem veluti exacta arbor, caſia videatur: ſurculi autem in ea quidī cinnamomi, ramis caſiæ proximi reperiantur. Optima Caſia in cinnamomum degenerat. Vidit enim ſæpe Galenus caſiæ ſublimis & ramoſæ ac fruticis æmulę in magnitudine ſurculos cinnamomi ſurculis omnino ſimiles, corticis tenuitate, & firmiſsimis cinnamomi notis in odore & guſtu deprehenſis. Caſia ſæpe imponit, niſi ſis in diiudicando expertus: pſeudocaſia enim veræ eſt perſimilis, ſed odore minùs eſt grato, & corticem medullæ adhærentē habet. Optima autem laudatiſsimáq; eſt κιῤῥα, ῥοδίζουσα, οἰνίζουσα, id eſt, rufa, roſam expirans, & vinum olens, guſtum dulcem præferēs, fiſtuloſa, & aromatum modo vehementer odora. Caſiæ cortex Actuario etiam dicitur σύριγξ τῆς κασίας idem, Caſia

Li. 1. ant. Galen. in theriace ad Piſ.

Li. 4. & 7. cō. ph. p.

Aegyp

Aegyptia idem,in aſyncritico caſia cathartica,id eſt,purgatrix quibuſdā dicitur. ἡ σύριγξ τῆς κασίας, li.1.antidotorum in compoſitione theriaces. Caſia σύριγξ, id eſt fiſtula, & κίῤῥα,id eſt,rufa dicitur in arteriacis Andromachi: πυῤῥά verò bis lib.6.eiuſdem. μελαίνη autem in fine lib.7.bis, & libr.8.eiuſdem. ῥοδίζουσα denique,id eſt, roſam ſpirans, lib.8. ξυλοκασία eadem Actuario,& Arabum alumnis caſia lignea. Caſiam fiſtulam cum Andromacho minore ad Galeni ætatem omnes theriacæ miſcebant:hæc autem omnibus nota eſt, & comparatu omniũ facillima. Corticem verò exteriorem (quem & fiſtulam dicunt)odoratu & guſtatu valẽtem habet: quod autem intus eſt, maximè imbecillum,ob id inutile. Aduerſus putria, deleteria,venena, proxima poſt cinnamomum caſia,quæ optima eſt,atq; illi cognata valet: aromatáq; cætera, nardus,iuncus odoratus,calamus,aſpalathus,myrrha,crocus,eandem habent facultatem:ſed cinnamomum digerit: caſia verò & malabathri folium, & amomum aſtrictionem participant. Caſia,crocus,coſtus,amomus,nardus aſtringunt quidem, ſed magis digerunt, præſertim coſtus.

Κασία δαφνίτις. Lib. 9.c. ph.part. Lib.1.antid. Libr.8.c. ph.par. Libr.4.c. ph.par.

MAcer Dioſcoridi eſt cortex flaueſcens,ſeu cum Plinio rubens, radicis

magnæ, nomine ſuæ arboris nobis incognitæ, craſſus, guſtu perquàm aſtringens, ex Barbaria allatus. Galeno autem eſt cortex guſtu multum acerbo, cum leui quadam acrimonia, odorem iucundum redolens, vt pleraque aromata, ſiccat ordine tertio, calore & frigore eſt temperatus. Tamẽ libro 6. comp. phar. part. in compoſitione διὰ ῥοιῶν, ad finem ſcribit καλούμενον μάκιρ φλοιός τις ἀρωματικὸς ἱκανῶς θερμαίνων τι καὶ στύφων: niſi cauſeris aduerbium ἱκανῶς tranſponendum, vt ſolùm determinet στύφων. Ex India verò affertur. Macis autem Arabum membrana eſt extima nucem moſchatam propè totam veſtiens, tenuis, rufa, aut flaua, interdum nigricans, aromatica, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimum amaro, tenuium partium, calida ſicca tertio gradu, ventriculum roborat, coctionem iuuat. Ex quibus liquet, Macis & Macer res planè diuerſas, licet odore, colore quadantenus conueniant: at temperamento tamen differunt, niſi contendas in Dioſcoride & Galeni ſimplicibus mẽdum eſſe, quod vix queas demonſtrare. Quòd ſi res ſint diuerſæ, vt ex Plinio apertè patet, Macer hodie eſt incognitum: tamen pro Nicolai Macis Actuarius μάκιρ reponit.

Libro 7. ſimpl.

DE SVCCIS.

χυλὸς

YΛὸς,,id eſt,ſuccus ex plantis totis, vel plantarum partibus cõciſis & tuſis torculari, vel manu, vel aliter expreſſus, aqua interdum aſperſa,aut vino, aut liquore alio, vel recens vſurpatur,vel vaſe, aut loculamento aliquo reponitur,hícq; vel liquidus, vel ſiccus. Liquidus item aut per ſe ſeruatur,vt vinum,acetũ:aut miſto ſale, vt omphacium, oleum:aut ſuperfuſo phialæ oleo, vt ſuccus roſarum,granatorum,limonum, cydoniorum,ſambuci,ebuli,& ſimilium:aut ſole,vetuſtatéve, aut igni per ſe ſiccatur, vt ſuccus glycyrrhizæ, opus Cyrenaïcus, ſcammonium:aut coctione cum melle,vel ſaccharo ad iuſtam craſsitiẽ facta ſole vel igni vt in plurimis ſyrupis audies. Qui verò ſucci ſine melle [aut ſaccharo] reponũtur,plurimùm corrũpuntur:niſi igne diutiùs cocti, aut ſole æſtiuo vſque ad mediocrẽ craſsitiẽ ſiccati fuerint. Iidẽ temporis ſpatio ſicciores euadũt,pluribúſq; annis ſeruati,eo ſiccitatis veniunt,vt balauſticis ſimiliter læuigari poſſint(quales ſunt ſuccus hypociſthidis, vuæ acerbæ,glycyrrhizæ, cẽtaurij, & alij propè omnes)qui verò ex his lentorẽ quẽdã natura habẽt,dilatãtur magis,quàm lęuigẽtur, niſi ſiccioribꝰ multis miſta horũ parua portio. Portulacæ,ſemperuiui, cotyledonis, &

Libr.6.c. phar.par.

Lib.1.co. ph.g.

aliarum similiter glutinosarum succus, præ lentore nimio per se non potest exprimi, cũ omphacio probè trita herba exprimitur: alij tritas igni lento calfaciunt: alij tritas loco frigido, vt cella vinaria, vimineo vasi impositas in catinum subiectum destillare permittunt. χυλὸς etiam id est, succus, sæpe cum humore aliquo extractus ex partibus plantarũ, vt semine psyllij, cydoniorum, lini, fœnigræci, lentorem, aut velut cremorem & muccorẽ significat: vnde dictum est emplastrum διὰ χυλῶν, id est, de glutinosis quibusdam succis: diuersum tamen ab eo, quod est de muccilaginibus, vt in compositis leges.

Li. 7. simpli. & li. 2. c. phar. gen.

OLeum propriissimo nomine appellatur, quod ex oliuis exprimitur: maturis quidem dulcissimum, calidũ, moderatè humidum, vel dum est recens, frigidum humidum, libr. 1. comp. ph. gen. ex crudis autẽ & immaturis omotribes & omphacinum quantum astringit, tantum refrigerat: illud veteratum calidius fit, & potentius digerit: hoc autẽ si dulcescit vetustate, dulcis vires induit, quas sapore explorabis. Tenue est purum, transllucidum, & cuti affusum eius modicum, latissimè per eam extenditur, continuum sibi manens, & citò à cute combibitur: idémque optimum æstimatur, quale in

Ital

Italia Sabinum. Oleum lotũ morſu omni caret. Lauandi modus in libr. de comp.ph. gen. Sicyonum autem, cicinum, rhaphaninum, ſeſaminum, amygdalinum, caryinũ, ſinapinum, lentiſcinum, laurinum, melantinum, terebinthinum, maſtichinum, myrtinum, balaninum, hyoſcyaminum, & alia præter hæc plurima ex fructibus expreſſa, fructuum, ex quibus extrahuntur, naturam ſequuntur. De his in compoſitis medicamẽtis fuſius. Salſum autem oleum iam compoſitum eſt, tantúmq; caloris & ſiccitatis aſſumit, quantum ſalis. Oleum vim habet mitigatoriam & laxantem, lib.2.comp.ph.pa.

Vinum protropum, id eſt, quod ab vuis defluit, antequàm calcentur, medium inter calidum & frigidũ, hepaticis ſaluberrimum, præſertim cum hepate lupi: quia proprietate ſubſtantiæ hæc nutriũt, nec calfaciunt, nec refrigerant. Vinum muſteũ calidum primo ordine, vetus tertio, medium ſecundo, calori proportione reſpõdet ſiccitas. Ex muſto cocto fit ἕψημα, id eſt, ſapa, lib.7.comp.ph.part. Neſcio quo modo neglectũ eſt, quod à noſtris Aſiæ Græcis ἕψημα dicitur, ab his qui Attico ſermone magis vtuntur σίραιον, id eſt, ſapa: quãuis etiã σίραιον dicitur, quod pinguibus ficis in aqua coctis efficitur, quod magis digerit & terget. *Lib.8.cõ. ph.par. Li.8.ſim.*

Muſt

Mustum verò coctum magis est emplasticum, non rodens, lib. 7. comp. ph. par. Ex sapa dissolutum castorium cum opio dolorem aurium inflammatarum magis sedat, quàm vinum dulce, initio libri 2. eiusdẽ. Facultatum vini differentiæ sunt permultæ: à substãtia tenui, crassa: colore, albo, fuluo, rubro, nigro: odore imbecillo, valenti, sapore vario, sumendæ: de quibus Gale. libr. de vinis, lib. 4. & magis 5. sanit. tuendæ: Apho. 17. 18. 21. lib. 2. lib. methodi 7. maximè 12. libro 1. antid. lib. 3. aliment. Vinum medicamentis stomachicis, cœliacis, hepaticis, feliciter miscetur, si absit phlegmone, erisypelas, abscessus, intẽperies calida. Nam totius substantiæ similitudine alit, coquit, roborat, putredinibus resistit, intemperiem frigidã vel humidam, si qua adsit, tutò persanat, libro 8. comp. phar. par.

Omphacium sic à vino differt, vt oleum omphacinum à dulci: siccato interdum vtimur, vt Heraclides apud Gal. libr. 6. comp. ph. part. id quia repellit, incipientibus phlegmonis est salubre.

ACetum crassis partibus, & fæcibus, seu fæci proportione respondentibus calidum videtur, nõ tamen causticum: tenuibus verò partibus frigidũ, ídq; magis quàm calidum, aut fortè frigidum per se, calidum per

Libr. 1. simpl.

per accidens. Nam ſpongia aceto madida, plebeio cuidã admota, is principiò & poſt horam vnam, duas, tres, frigus percipit: ablata deinde ſpongia, ſenſim naſcentis in parte caloris phantaſiã & opinionem habet, acrimoniæ mordẽtis ratione. In œdematis verò calorem non inducit: omnino autem ſiccat. idem purum, idem aquæ non miſtum, & perlucidum maximè eſt partium tenuiũ, lib. 1. com. ph. gen. Acetum incîdit, tenuat, digerit, refrigerat, reprimit, ac repellit influxum. Nam ſubſtantia modicè calidum eſt, plurima parte frigidum, tenuium eſt partium, ſi eſt acre admodũ, & nihil vini qualitatis repręſentãs. Idem ſolum ob ſuæ virtutis vehementiam capitis affectibus non adhibetur, ſed miſtum alteri: album magis eſt tenuium partium, libro 6. comp. ph. par. *Lib. 1. & 2. c. ph. p.*

Acetum atram bilem parit, & in maſſam attollit, bilioſis ſalubre, Hipp. lib. 3. rat. vict. acut. & ibidem Galenus, tamen quartanis datur ad incidendum & tenuandum.

MEl in ſuccorum cenſum referri poteſt: quod autem eſt calidum ſiccum ordine ſecundo, vt medicamentum: vt alimentum verò, & dum actu nutrit, calidum humidũ lib. 2. temp. terget, alit, coquit, putredini reſiſtit, vt vinum, non cogendo ſub- *Libr. 7. ſimplic.*

ſtantiam corporũ quibus exhibetur, vti ſal, ſed ſiccando, tergendo, ora aperiendo, tranſitus purgando. Vrinas mouet, ſtomachum ſubuertit, ob id non miſcendum remediis vomentium: intemperies frigidas humidas tutò ſanat, calidis ſiccis ſeu bilioſis eſt aduerſiſsimum, ſinuoſa vlcera glutinat. Coctum & deſpumatum minus acre, & tergens redditur, ſed magis nutriens. Mel medicamentis miſcetur vel crudum, vel coctum, vel ſolum deſpumatum, vel cum his coquendum, aut ſolum deſpumandũ, aut vt crudũ maneat. Cùm autem deſpumandum eſt, coquitur ſuper prunas aut flammam lignorum aridorum, & ſine fumo.

Libr. 8. c. phar. p.

Mel optimum ſit purum adeò, vt totum perluceat, odorum, flauum, acerrimum, dulciſsimum, guſtanti iucundiſsimum, conſiſtentia nec craſſa, nec liquida: ſed tam ſibi cohærens, vt continuitatem ſuam quaſi linea longiſsima non interciſum ſeruet, ſi digito attollitur. Idem coquẽdo paucam ſpumam remittit, nec thymum improbè olet. Album etiam ex Gallia Narbonenſi præſtantiſsimum affertur, & pallidum magis eſt primo apum nouellarum mellificio.

Libr. 6. c. phar. p. Lib. 4. ſanit. & li. 7. meth.

SAcchar autem, vt vocant, & ipſum mellis ſpecies, ex India, & felici Arabia aduectum,

ctum, in calamis (vt aiunt) cõcrescit, minus dulce quàm nostras: similiter tamen terget, siccat, digerit, nec inimicum stomacho est, nec sitim affert, vt nostras: quæ res ipsum à melle substãtia differre ostendit. Idẽ sal Indus quibusdam dictus videtur, vi solis gutta extra cannas extracta & densata. Idem Zuchara Arabum re ipsa esse apparet, solo differens compositionis modo per coctionẽ & expressionem: noto quidẽ Varroni & Straboni, ignorato autem Dioscoridi, Galeno, Plinio. Nec tibi difficile fuerit rationes eluere eorũ, qui Saccharũ Græcorũ à Zuchara Arabum diuersum contendũt. Actuarius Sacchar vbiq; scribit pro Arabũ Zuchara, voce ab his suo more ex Græcis deprauata, aut fortassè contrà cùm res ea fuerit Arabica, Græci ex his nomen mutuati sunt. Saccharum rubrũ est ipsa velut spuma sacchari, spurcitiem coctione deponentis, calidius & acrius saccharo, vti spuma mellis, melle.

AEromeli, id mel aërium Galeni est, Manna Arabum, liquida & granulosa. Cuius & mellis eadem parte bona videtur esse materia, quod cœli sereni rorẽ à frigido concretum in floribus (qualem in maturis vuis, bacinis, prunis videmus) apes colligũt, licet etiam floribus quibusdam mellea insit dulcedo apibus appetita.

Μάννα Persicam laudat Actua.

Man-

Manna hæc ſubalba ſit,& recens, ex plã-tis odoratis,& homini ſalubribus collecta. Laricea hodie probatur,anno ſeruatur,bile leniendo purgat ſanguinem data ab ſeſcũ-cia ad vncias tres:calida ordine ſecundo.

CEra calidi,frigidi,humidi,ſicci quodã-modò media,craſſæ eſſentiæ,emplaſti-ca , debiliter coquit admota,habet paulùm quiddam digerentis calidæq́; potentię, quæ melli plurimum inerat. Materia ob id eſt aliorum medicamentorum calfacientiũ & refrigerantium.Ea aut lutea eſt , aut fuſca, aut alba:& hæc aut natura, vt Põtica aper-tè acris:aut ablutione,vt Tyrrhenica,& no ſtras acrimoniæ expers.Cæteri colores ſunt aſcititij,vt viridis ab ærugine,ruber ab an-chuſa vel cinabrio vulgari , niger ab atra-mento,vel charta vſta,à quibus miſtis vires mutat.Optima ſubfulua,ſubpinguis, pura, odorata,ſapore melleo.

Libr.1.c. ph.part.

Κηρὸς ϛάθη opinor pro ϛάκτη, id eſt, cera ſtacte & ſtillatitia,initio lib.2.compo-ſition.ph.gener.legitur.

Oxyacanthe ſuccus Actuar.Scillę ſuccus cum melle coctus tribus cochlearibus ante & poſt cibũ datur ægrè ſpirantibus, Actuar.
Succus Braſsicę cum melle coctus linctu
eſt

est arteriacæ Asclepiadis & Antonij Musæ, ibr.7.co mp.ph.part.Galeni.

Succus pomorum mandragoræ vigentium optimus, ex Creta Romã fictilibus poculis seculo Galeni afferebatur: & hyoscyami succus æstate collectus, libr.1.c.ph.g.

Χυλὸς ῥό⊛ Põticæ lib.7.comp. ph.part. in diacodio Damocratis. Succus alterci & mandragoræ Andromachus lib. 7. Chylus seu succus eryngij in aqua cocti. Succus ficuum in aqua coctarum, lib.7.cõp.ph.part. Succus scillæ, libr.7. Succus ari masculi lib. 8. Succus plantaginis aridus, refrigeratorius, initio lib. 8. Succus radicis mãdragorę: succus pomorũ lib. 9. Succus ex acinis malorum punicorũ tritis expressus. Succi plantarum sole vel igne vel temporis diuturnitate siccati, qui tamen humentes vsurpari possunt, in vsu medicorũ frequentiore sunt.

Acacia succus est ex fructu seu semine, interdũ & foliis spinæ Aegyptiæ expressus, in vmbra siccatus, siccat ordine tertio, refrigerat primo: secũdo autẽ, si lotione leuẽ suã acrimoniã deposuerit. Acacia *ὑγρὰ*, lib.7. compo.ph.part. in diacodio Heræ. Hæc tamen humidior vsurpari potest, vt in theriace leges. Eligenda modicè rufa & odorata, quatenus illi datum est. Eius loco *Dioscor. Li.6. simpli.*

Diosc. ex bacculis prunorũ agrestium coctis succum expressum tessellatim confectum insolatúmq; vsurpamus minimo errore, quia refrigerat, siccat, astringit vt veterum acacia.

Perroquet vulgo. ALoë herba semper virens, nunc in multis Galliæ occiduæ domibus ad ostentationem appendi solita, & eius herbæ succus calidus in fine ordinis primi, aut initio secundi, siccans ordine tertio, valenter amara est, astringit modicè, idque sine morsu, eccoprotica est, id est, stercus deducens, & eustomachos præcipuè lota: repellit, digerit, terget parum, quantum scilicet vlceribus puris non sit molestum, sinus glutinat, vlcera dysepulotica, præsertim sedis, pudendi, oris, glutinat: & phlegmonas harum partium sanat aqua subacta.

Sumpta sæpe hæmorrhoides venas aperit, vel à tota substãtia, vel quia calida: crassæ essentiæ, & pro modo tersionis mordax, lib. 5. simpl. cap. 13. & Aphor. 47. lib. 6. quanuis anastomotica sint acria, terrea: admota autem sanguinis fluorem cohibet, quia astringit, & emplastica est, ob id emphractica, id est, obstruens dicitur, cap. 11. libro 5. simpli. Nihil enim sumptum & admotũ vires habet easdem, libr. 3. temp. de sinapi, & libr. 8. methodi de mulsa. Aloë, vt rosæ,

Lib. 4. cõ. ph. part.

mistæ

mistæ est facultatis: nam amara substantia tergunt, astringente vlcera contrahunt, & cicatrices tergunt. Optima est pinguis, libro 9. comp. ph. part. glutinosa, ex rubro rufa, hepatis modo coacta, & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore myrrham æmulante, syncera, nitida, transparens, arenarum & calculorum expers, friabilis digitis, facilè liquescens, eximiæ amaritudinis, non adulterata acacia, vel misto gummi, quod illam minùs amaram, validioris odoris, non friabilem digitis ad minima vsque frusta reddit. Indica est optima. *Dios. cor.*

Valet etiam ex Cœlosyria, & Arabia. Ex magna Syria humidior. Arabicam tamen, tanquam omnium vilissimam & solis mulomedicis vsurpandam, damnauit Mesues: & inde caballinam vocant, nigram, obscuram, fæci simillimam, amarissimam odore tetro, arenosam, vt optimæ sedimentum videatur. Primam succotrinam, secundam hepaticam seu Persicam, tertiam Armeniacam, quartam bonitate Arabicam statuunt Mesues & alij. Aloë lota minus aluum ducit, multum enim virtutis medicamētosæ lauando deponit, magis tamen ventrem roborat. Aloë etiam lota his maximè aduersa est, qui citra prauos humores intemperie calida sicca laborant. *Gal. li. 6. simplicii, & libr. 8. c. ph. part.* *Li. 7. method.* *Libr. 8. c. ph. ar. p.* *Ibidem.*

Dioſcor. ELaterium, ſuccus ex fructu cucumeris agreſtis, à bimatu ad decennium bilem ac pituitam vtrauis parte vacuat, à ſemiobolo ad obolum ſumptus. Extrahitur variè Dioſcoridi.

Dioſc. Gal. Lib. 6. ſimp. Memithe. GLaucium, ſuccus herbæ ad Hierapolin Syriç vrbem naſcentis, foliis ferè papaueris corniculati: à quo tamen quantùm differat, docet Dioſcorides, & ſuccum extrahendi rationem: Græcis in vſu multo & Arabibus, nunc ignoratur: valenter aſtringit, & inſigniter refrigerat.

GLycyrrhizç ſuccum ex Creta delatum præfert Gal. lib. 7. comp. ph. p. in ſua antidoto diacodio. Cætera de hac dicta in radicibus.

Dioſc. HYpociſthis iuxta ciſthi radices naſcitur flore punici ſimilis, ſiccat & aſtringit magis quàm acacia: prodeſt diſentericis, cœliacis, ſanguinem ſcreantibus, fœminarum profluuio ſumpta & indita. Hypociſthis ſuccus, & Hypociſthidis ſuccus paſſim dicitur in lib. com. ph. p. Hypociſthidis ſucco addita γλυκίως, id eſt, paſsi parte, macerat, gummi, tragacantham, myrrham, thus, lib. 7. comp. ph. part.

Lib. 7. ſimplic. LYcium à Lycia regione dictũ, & delatũ, ſuccus eſt Pyxiacanthæ Dioſcoridi

&

& Galeno liquidus,quo vtebātur ad ſugilla ta. Phlegmonas oris & ſedis,herpetas,putredines,vlcera contumacia, aures purulentas ſiccat, & digerit ordine ſecundo, aſtringit, terget. Calore ſymmetris eſt proximū. Copioſum etiam eſt in Cappadocia: Indicum autem eſt ad omnia valentius. Hæmorrhagiam à naribus Lycium ſiſtit,linamēto impoſitum lib. 2.comp.ph.part. Lyciū coquit, digerit,vt caſtoriū.Indicum autem dico,nō quod apud noſtras gentes naſcitur, lib. 4. comp.ph.par.Lycium etiā Aphrum dicitur, lib.3.comp.ph.part. Spumam Lycij appellat ex Solone,libro eodem.Succo ex baccis Periclymeni id mētimur.Modus alius eſt in lib.de dynamibus,qui Galeno adſcribitur.

DE LIQVORIBVS.

PLANTIS partes præter cōpoſitas inſunt etiā ſimilares ac ſimplices:ſua quædam caro,os,neruus,vena:ſuꝰ velut ſanguis & humor in omnes partes nutriendas diſperſus: ſuæ etiam lacrymæ ex planta ſponte ſua defluentes,vt gummi:ſuus χυλὸς,id eſt,ſuccus, de quo prius: ſuus item ὀπὸς,id eſt, liquor, qui eſt craſſum illud & lentum, quod ex vulnere effluit, quamuis radice inciſa, qui

Theophr. lib.1.et 9. hiſt.plāt.

inde ῥιζίας dicitur: vel caule etiam vſque ad medullã ſecto, terebrato, caſtrato, qui καυλίας dicitur, dilutior, altero puriore, & perlucidiore.

Aſſa aromatica et odorata & ben iouin.

SPecialius tamen & per excellẽtiam ὀπὸς, Cyrenaicus & Medicus, & Syriacus intelligitur, quia omnes caliditate, & tenuitate exuperat, ob id omnium maximè digerit per halitum: quanquàm reliqui liquores ſint multum calidi, & ſpirituoſi, & plurima horum pars eſſentiæ aëriæ & igneæ. χυλὸς tamen, δάκρυον, ὀπὸς Græcis ſæpe confunduntur, & Latinis Succus, Lachryma, Liquor. Præſtantiſsimus autem ex Aphrica eſt Cyrenaicus Galeno, Indicus & Armenus Meſuæ: imbecillior Medicus & Syriacus: vterque etiam virus & putrilaginem reſipiens, vt & Parthicus, & Perſicus, Dioſcorid. Eſt autem Laſeris ſeu Laſerpitij ſeu Silphij herbæ liquor, caule ipſius ferulaceo, aut radice ſcarificata defluens, acer, mordax, digerens, optimus modicè rufus, non porraceus colore, tranſlucens, myrrhæ æmulus, odoratus, ſuaui guſtu, dilutus citò albeſcit. E Taprobana maris Indici inſula omnium maxima conuehi hodie præſtantiſsimum, Belzoë vulgò dictum, ſcribit Ludouicus Romanus Patritius. Opus Cy-

Aſſa fœtida. Libro.6. c.ph.p.

tenaicus eſt ſaluberrimus phlegmonæ gargareonis,& aliarum partium,non incipienti,ſed veteratæ,& in ſcirrhũ dureſcenti. Eſt enim acerrimum & maximè calfaciens medicamentum. *Libr.6.c. ph.p*

MΗκώνιον & μήκωνος ὀπὸς libro.1. phar. gen.ſuccus ex foliis & calice papaueris tuſis expreſſus,pro Opio à multis ſupponitur,alia eius adulteria,Dioſcorides.μήκωνος ὀπὸν, & μηκώνιον diuerſa facit Aſclepiades apud Gal.libr.2.Antid.

OPium eſt lachryma ex inciſo papauere nigro defluens , hodie etiam ex albo deſtillat. Ex Apulia affertur:refrigerat,ſiccat,inſpiſſat, Dioſcor. Incidendi & colligendi modum docet idem. Præfertur Thebaicum. Hiſpanum opium vſurpatur lib. 7.c.ph.part. Opium calidis diſpoſitionibus medetur , vt altercum , & ſimilia:medicamentis additur ad ſedandum dolorem,ſomnum conciliandum, ſiccandum, Gal.lib.8. comp.ph.part. *Gal.li.8. ſimplic.*

Opium etiã ſtomachicis miſcetur ad ſenſum ſtomachi hebetandũ,& ſomnũ conciliandum.Vehemens autẽ refrigeratio ex opio,corrigitur caſtorio,pipere,& ſimilibus, libr. eodem octauo. Opij ℥. duas arteriacæ 14. miſcet Andromachus,lib.7.eiuſdem.

Cùm multi ſint ὀποί, id eſt, liquores, ſolius papaueris ὀπὸς, neutro genere ὀπιόν à medicis propriè nominari ſolet, lib.9.cō.ph.p.

Opium omnium quæ ſenſum ſtupefaciunt, & ſomnum torpidum inducunt, valentiſsimum eſt lib.eodem.

Opobalſamum, in Carpobalſamo dictum.

Li.8.ſimplic. Opopanax liquor è panacis Heraclij radice inciſa emanans, cùm caulis primum erumpit, aut vulnerato caule meſsibus: calidus ordine tertio, ſiccus ſecundo, emollit, digerit, modicè terget. ob hoc oſſa nuda veſtit carne, vlcera maligna & cōtumacia ſanat. Recens eſt candidus, vbi aruit, colore foris eſt croceo, aut ſubflauo, intus candido, odore graui, amariſsimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facilè in aqua liqueſcens. Damnatur maximè niger, & mollis.

CEdrinus liquor impensè calidus, & ſiccus, frigidæ & humidæ cerebri temperaturæ, ob id ſaluberrimus: capillum ſiſtit, & auget, odore non ingrato conſuetis, ingrato delicatis: lib.1.comp.ph.part.

Dioſcor. EVphorbiũ & Euphorbia arbor ſpinoſa in Athlante Libyco ad Mauritaniá mōte, ferulaceáq;, & ex ea conto eminus inciſa

cisa liquor emanãs lacteus, facult. est caustiçæ ac vrentis, tenuiũ partiũ, vt alij liquores: vnũ orobi magnitudine, sarcocollæ modo emicat: alterũ in ouillis vel hædinis ventriculis quib' excipitur, cõcrescit, vitreũq; spectatur. Elige trãslucẽs, acre, recẽs, albissimũ, si calore multo & igneo egetur: si modico: vetus & luteũ. Nã recẽs albius est ac valentiùs calfacit, citò autẽ virtus eius exoluitur, calorẽ enim habet caducũ & statim euanidũ: & fit vetustate cineritiũ, pallidius, aut flauius, modicè calidũ. Id autẽ si recẽs sit feruidissimũ, vt linguã vrat, & leui gustu os accẽsum detineat diutiùs, & quicquid gustatur, Euphorbiũ planè resipiat. Bimũ aut trimũ mediocre viribus adhuc est (taliq; vtitur Gale. li. 1. cõp. ph. p. in alopecia) interdũ & quadrimũ. Quinto autẽ vel sexto anno iã exoluitur, deinde procedẽte tẽpore in totũ elanguescit. Gal. ne putes cũ vulgo annis decem posse seruari: etiã cũ milio, lẽtib. fabis adulteratur lacte hędino, sarcocolla, glutino, id igni iniectũ odorẽ edit fastidiendũ. Euphorbiũ siue liquor est, siue aliud ex occiduis regionibus affertur, vt Sagapenum ex orientalibus, lib. 3. comp. ph. gen. Euphorbium liquor est stirpis cuiusdam spinosæ in Maurusiorum terra prouenientis, facultate calidissimus, in vẽtre ouiũ reponitur, quo-

Li. 6. simplic.

Li. 3. cõp. ph. g.

Li. 9. cõp. ph. p.

niam hunc solum non erodit.

Gal.li.8. simplic. GAlbanum liquor ferulæ Syriacæ, seu plantæ ferulaceæ in Syria frequentis, calidus in fine ordinis secūdi, aut principio tertij, siccus initio secundi: mollit, digerit, addit Dioscorides, trahit, vrit. De hoc pauca leges mox in Sagapeno.

Laudatur purum ligno, aliquid tamen seminis mistum habens, odore graui sapore abominabili, humidi & sicci medium, pingue, & in hammoniaci aut thuris similitudinem cartilaginosum. Eius obolos tres miscet Andromachus arteriacæ 12. alteri drach. sex lib. 7. comp. ph. part. Purgandi eius sordibus ratio Dioscoridi traditur. Vitiatur resina, faba fricta, hammoniaco.

Hammoniaci gutta. Diosco. Li.6. simplic. Dioscor. HAmmoniacum seu Hammoniacum thymiama, liquor est resinæ aut gummi modo stillās ex ferula quadā Cyrenaica in Aphrica prope Iouis Hammonis oraculū vnde illi nomē: calfacit, discutit, & adeò valēter emollit, vt tophos articulorū dissoluat, & lienes induratos sanet, ac chœradas per halitū digerat. Probatur purū ligno, arenis terra, sordibus, bene coloratū, odore castorei, sapore amaro, prædēsū, & in thuris masculi similitudinē, minutis glebis, cartilaginosum. Hāmoniacū eryngio & melli mistū, arteriace est valida, & diuturnis affectibus

bus vtilis Critoni apud Gal.li.7.cōp.phar. part. Hammoniacū, Galbanum emolliunt, mitigāt, emplaſtica ſunt, & opopanax, ſed illis valentius, libro 10. eiuſdem. Ligno, terra, arenis, & ſordibus aliis vitiatur.

SAgapenum eſt frutex ferulaceus, ſeu ferulæ ſimilis planta, lib. 8. ſimp. ſeu ferula quædam panaci ſimilis, lib. 1. anti. in Media regione, & abuſiuè ex ea ſuccus: qui etiam ὀπὸς σαγαπηνὸς dicitur, lib. 1. antid. calidus, tenuium partium, vt alij opoi, ſeu liquores: modicè terget, oculorū cicatrices purgat & terget, ſuffuſiones & oculorum hebetudines, à craſſo humore leuat. Laudatur perlucidum, foris rufum, intus candidū, acre, odore porri, ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum, quibus adulteratur. Opopanaci enim nihil eſt ſimile, ſed galbano albiori. Nam ſpumoſa, cohærēs, albior, leuiſq; pars galbani in Sagapenum degenerat: pars altera denſior & multò quàm aliud galbanum conſtrictior, fit galbanum optimum, ſagapenum reſipiens, eáq; tanquàm præſtantiſsima vtendum, libro 1. antid. Si verum eſt, vino aut aqua ſtatim diſſoluitur: adulteratum non liqueſcit, ibidem.

Scammonia, vel Scammoniū liquor emanans ex vulnerata radice craſſa herbæ cuiuſdā in Myſia Aſiatica, vnde laudatiſsimū *Dioſcor.*

affert

affertur: hoc eſt, nitidum, rarum, fiſtulis tenuibus, fungoſum, leue, taurino glutini colore ſimillimum, linguam non vehemẽter exurens, linguæ tactu albeſcens, quam notam miſto cum erui farina tithymali lacte adulteratum etiam habet, ac linguam vrit, quale peſsimum eſt, & graue, denſum, Syriacum, Iudaicum.

Dioſc. Bilem verò & pituitam purgat, à drach. vna ad obolos quatuor. Seruatur annis 20. Meſuæ: 40. Serapioni, cum malo cydonio, in quo ab interaneis purgato coctum fit clementius.

Scammonia etiam foris admouetur, bis in cephalalgia apud Gal. lib. 2. cõp. ph. part.

Dioſc. THapſia liquor herbę ferulaceæ, valenter calidus, cum larga humiditate, ob quam citò corrumpitur: & cùm violenter extrahat, & extractum digerat, pluſculum ad ea tempus poſtulat. Eadem poſt annum eſt admodùm imbecilla, bima prorſus expirauit, lib. 1. com. ph. gen. Primum in Thapſo inſula, inuenta eſt, vnde illi nomen.

DE LACHRYMIS.

Δακρυον, id eſt, lachryma ſeu humor ex planta ſpõte ſua deflués, ſiue in gummi aquea res cõcreſcat, ſiue in reſinã liqueſcat, olea

leagina eius ſubſtantia. Arborum partibus præſertim trũcis à germinatu inciſis & ſcarificatis etiam reſinas elicimus. Accenſis autem arboribus reſinoſis, vt pinu, picea, larice, terebintho, teda, cedro, ex reſinoſa ſubſtantia igni parũ ſiccata fit pix liquida, cui quod ſupernatat piſſanthum tenui conſiſtentia & facultate eſt aſtringente, ob id caniciem ſine vlla noxa tardat, vt piſſelæum, id eſt, pix liquida cum oleo miſta, Gal. li. 1. comp. ph. part. Piſſaſphaltus autem eſt Mumia Serapionis. Si pix iterum coctione ſiccetur, Palimpiſſa dicitur, ſicca adeò, vt pulverizari poſsit: qualis eſt Græca, etiã Colophonia, & Hiſpana, & Gallica dicta. πίσσα βρύτια, lib. 8. compoſi. ph. part. & Dioſcoridi probatur & Lycia. Eſt etiam Dioſcoridi ex iiſdem arboribus reſina liquida & ſicca. Reſina omnis calfacit, ſiccat: tenuium eſt partium, magis minùs.

Reſinarum iure præſtantiſsima eſt Lentiſcina, id eſt, Maſtiche, parum aſtringit, ſiccat ſine morſu, calida & ſicca ordine ſecundo, minimùm eſt acris, tenuium maximè partium, ſtomachi, ventriculi, inteſtinorum, hepatis imbecillitati & phlegmonæ prodeſt: laudatiſsima & copioſiſsima è Chio inſula (vnde Galeno Maſtiche Chia paſsim dicitur) affertur, hoc eſt, fulgore quodam *Li. 8. ſim. & lib. 1. & 2. com. ph. ge.*

ignis

ignis ſplendida, candore ceræ Tyrrhenicæ, adulta, retorrida, odorata, ſtridens friando. *Dioſcor.* Deterior eſt viridis, & nigra Aegyptia dicta, aut Pontica, bitumini nigredini ſimilis. Maſtiche apta ſtomacho, odoris grati, vim medicamentoſam aloës & aliorũ purgantium efficaciter frangit, initio libro 8. compo. ph. part. adulteratur miſtura thuris & reſinæ nucis pineæ.

Li. 8. ſim. PΗτίνη τερμινθίνη. Terebinthina reſinarũ cæterarum præſtantiſsima, aſtringit manifeſtè, ſed minùs quàm maſtiche: emollit autem magis, coquit, digerit, qualitate ſubamara, & partiũ tenuitate terget angu- *Lib. 8. cõ. ph. part.* ſtos meatus vaſorum, & in eis oſculorum *Li. 5. ſan. tuend.* obſtructiones liberat, ob id putredinẽ prohibet, aut finit: & hepaticis probè miſcet̃: è profundo potentiùs trahit quàm cæteræ re- *Li. 1. ant.* ſinæ. Hæc aluum citra noxam ſoluit, & viſcera omnia, iecur, lienem, renes, pulmonẽ abſtergit. Terebinthina reſina omnis ex Chio inſula eſt præſtantiſsima, & odore & guſtu cæteris præcellit. Chia igitur ſemper vtenda, ſi haberi poteſt. Huius penuria Libyca, Põtica, & ex aliis regionibus optima *Nunc Cypria Venetiis cõmẽdatur.* eſt miſcenda theriacæ & aliis medicamentis: non autem Libyca, tanquàm omnium præſtantiſsima cum Andromacho. Præſtantior eſt alba, vel cærulea, vel colore vitri,

tri, perlucida, odorata, & Terebinthum plus referens, qualis quæ ex insulis Cycladibus affertur: ob id Chiam quoque terebinthinam laudat Gal. Minùs laudata Cypria, Syriaca, Iudaïca, Arabica, Aphrica. Libyca tamen, vt dixi, laudat Andromachus. Quæ autem pro Terebintina resina venditur, aut Laricea est, aut Abietina.

Inferiores autem Terebintina in digerendo & attrahendo sunt, pinea, strobilina, picea, abietina, laricea, cyparissina, pityina, id est, pinea, propriè physema dicitur, libr. 2. comp. phar. gen.

Terebinthina mordax asperæ arteriæ & ori, initio libro 7. composit. phar. partic. ῥητίνη φρυκτὴ lib. 2. comp. phar. gener. & lib. comp. phar. par. sæpe.

Resinarũ mitissimæ sunt Terebinthina & Larix dicta: aliæ mordent modicè, quædam etiam insigniter. Resinæ Terebinthinæ Larix propemodùm similis est, ob id illius penuria hac vtendum: illa autem per omnia est melior quàm Colophonia, & quæ Phrycte dicitur, ibidem. Resinæ siue Larix siue Terebinthina vocatæ aduersus vlcera maligniora magis valent, ibidem. κολοφονιακὴν πίτυην in emplastro epulotica διὰ καδμίας vocat, paulò pòst ῥητίνην appellat, lib. 2. composi. ph. gen. *Libr. I. c. phar. gen.*

Strobi

Strobilina reſinarum longè calidiſsima, & celerrimè ſiccans, omnium moderatiſsima eſt, vtraque qualitate terebinthina.

Pityinon, Phyſema priuatim dictum, genere etiam reſina eſt, multò minùs calida & ſicca quàm Strobilina, media harum calore Abietina, liquida tamen diu durat, vt Colophonia, thus redolens, odore ſuaui, calore, vt Abietina mediocri, quæ à nonnullis ſola dicitur Colophonia, naſcitur admodum modica, ob id eſt pretioſa.

Reſinæ ſiccatæ pinguis expertes fiunt: ob id emplaſtra bene adhærentia cõficere non poſſunt, vt viſcoſæ & liquidæ.

Humidiſsima eſt Larix altera: eſt enim reſina Larix dicta duplex, vna Terebinthinæ omnino ſimilis: altera calidior, liquidior, odoratu grauior & ingratior, guſtu amarior, acrior, mordacior. Quare ſatis eſt terebinthinam omnibus medicamentis vlcera rectè curaturis miſcere, in quibus curandis præcipuus eſt ſcopus non mordere: in com.ph.gen. τερμινθίνη ἢ πεφρυγμένη retorrida, lib. 8. comp.ph. part.

Terebinthinam veram è Cypro allatam Venetiis ad me dono miſit Ioannes Baptiſta Opizo, Medicus longè omnium doctiſſimus, noſtræ Laricinæ & Abietinæ affinē, ſed infinitis partibus præſtantiorem.

DE GVMMI.

VMMI est lachryma congelata concretáq; in truncis arborum ipsam producentium, veluti resina in multis visitur, quæ resinam proferre possunt. Est autem gummi aquea magis substantia, vt resina oleagina: proinde illud aqueis promptiùs miscetur, oleaginis ægerrimè, hoc contrà. Eadem flammam concipit, gummi verò in igni crepitat. Li.7.simplic. Li.7.sim. in hedera.

EX Acacia quadam Aegypti spina (ex cuius semine Acaciam succum exprimi antè diximus) manat gummi in vermiculorum speciem contractum, vitri modo perlucidum, purum, refrigerat, densat. Huius non meminit Galenus in Acacia lib. 6. simpl. vti nec Acaciæ mentionem facit paulò pòst in Acantha Aegyptia seu Arabica (quo nomine solo Dioscoridi vocatur) vnde colligas licet, Acaciam & Acãtham Aegyptiam seu Arabicam diuersas esse in Aegypto spinas arbores. Tamen in lib. comp. phar. part. frequenter leges κόμμι absolutè, tragacanthæ coniunctum pro gummi Arabico, quod κόμμι θηβαϊκὸν vocat lib. 7. com. phar. part. à Thebis opinor Aegypti centiforibus, vti etiam Babylonicum quibusdam dicitur, à Babylone Aegypti Arabiam Diosc. Gummi Arabicum.

attingentis. κομμίδιον ἀραβικὸν persæpe Actuarius vocat.

Dioscor. AMygdalæ amaræ gummi calfacit, astringit, sanguinem reiicientibus prodest, impetigines cum aceto illitum tollit, tussi antiquæ medetur, calculosis prodest. Mitius multò est, quod ex Amygdala dulci profluit.

Gummi Lacca *Diosco.* CAncamũ lachryma est Arabicæ arboris, Myrrhæ quodammodò similis, virosi gustus, ad suffimenta vsurpatur, emaciat: lienosos, epilepticos, asthmaticos iuuat, ad dolores dentium efficacissimum, menses ciet. Lachan sæpe Actuario dicitur passim, præcipuè in duplici descriptione dia lachan, vbi scribit, λάχαν ἐκκαθαρισμένον purgatum.

CAphura post Dioscoridis, Plinii, Galeni, Pauli, seculum inuenta, Aëtio & Actuario, & Simeoni, & Arabibus celebrata est, lachryma Indicę arboris ferulaceæ quidem: sed maximè frequentibus fulgetris, tonitribus, terræmotibus copiosior proueniens. Qu e igni vel sole ex rubro albescit, perlucet, friabilis est, melior, tenuior, durantior, quàm crassa, fusca, nigra, assulis ligni sui implicata. Pani calido imposita si madescit, syncera est: si arescit, spuria: frigida sic-

ca

ca gradu tertio Arabibus dicitur: tamen miſtam habet calidam ſubſtantiam, acrem, odoram, flammæ ciendæ aptiſsimam morbos acutos, cephalalgias à calore, phlegmonas præſertim iecoris iuuare refrigerando dicit Simeon ordine non expreſſo. λαφυρὰ Aſt. & Simeoni, & Aëtio, & inde ζυλάπιον λαφυράτον Aſt. dicitur.

CEraſo refudans gummi tuſsi vetuſtæ medetur, arterias exaſperatas lenit, ſuo lentore morſus experte, colorem commendat, viſum acuit, appetentiam inuitat, calculoſis ex vino potum prodeſt. Quæ facultas eſſentiæ tenuitatem ineſſe ſignificat. *Dioſcor. Galen. Li. 7. ſim.*

EX Elæa, id eſt, olea Aethiopica & noſtrate inquit Dioſcorides, & Italica Plinius, & oleaſtro lachryma funditur ſcammonio ſimilis, fulua, ſtillis exilibus conſtãs, mordax. Similis autem hammoniaco, vel gummi, colore nigricans, morſus expers, inutilis. Explora an verũ ſit officinis. *Gũmi elemmi ab elæa, vel corruptè pro enhæmũ Her.*

HEderæ lachryma eſt velut aqueus quidam liquor, ſicut aliæ omnes lachrymæ. Hæc adeò calidæ eſt facultatis, vt obſcurè adurat, lendes & pediculos interimit, pilis caput nudat: illitu enim eſt pſilothrũ. odoratiſsima eſt. *Li. 7. ſim. Dioſcor.*

Diosc. Libr. 7. simplic. GVmmi Pruni agglutinat, potum in vino calculos frangit, ex aceto quoq; illitum lichenas infantium sanat. Quæ si præstat, clarum est extenuandi ac inciden-di facultatem illi inesse.

IVniperi gummi nec Dioscor. nec Galenus memorant, fortè quòd ad nihil sit vtile, vt Actuarius, Plinius. Subit verò mirari, cur medicis hodie Arabas secutis, Sandaracha vocetur, & suffitibus propè omnibus misceãt, fluxiones à capite prohibentibus: cùm sit calidum, & planta ipsa etiam vmbra, non solo vapore sit grauis. Vernigo dicitur Hermolao, Vernix vulgò, quòd rore verno magis concrescat. Scriptoribus in vsu est multo, & pictoribus.

Libr. 8. simpl. MYrrha est arboris Arabicæ lacryma, calida sicca ordine secundo, tenuis *Lib. 1. & 6. c. ph. p. & 1. com. ph. g.* essentiæ, multa amaritudine, terget potenter, tamen sine exasperatione, imò lenit, digerit non ignauiter, sed citra rosionem: siccat valde, tamẽ sine astrictione: coquit mo-*Li. 8. eiusdem.* dicè etiam prauos humores, & præter naturam habentes: qua ratione stomachicis in id malum compositis miscetur, sed pauca, & cuius qualitatis medicamentosæ absurditas odoriferis superetur, tamen ea tutiùs auferri potest. Myrrha rubra Actuario, σμύρνα ἀληθινὴ, Myrrha verax eidem. Eli-

gend

genda recens ſqualore & ſitu obducta, leuis, tota concolor, & quæ confracta candidas vnguium modo venas, & læues oſtendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Quapropter colicæ Paccij Antiochi pauca myrrha miſcetur, quæ odorem tantummodò præſtet. Omnibus antefertur Troglodytica, viridis, perlucida, mordax: ab hac ſecunda eſt, tenuis, bdellij modo facilè ſub digito molleſcens, odore grauiuſcula, apricis naſcens. Mala nigra, aut colore piceo grauis, retorrida, præter modum maturitate exoleta: omnium peſsima pingui carens, cano ſitu obducta, acris, ad gummis imaginem vergens, & viribus eius proxima. Improbatur ἀμιννία nomine Dioſcoridi: Galeno autem eligitur Troglodytis, quæ & Minea dicitur à regione, vbi præſtantiſsimam gigni affirmant. Ea gratiſsimi ſit odoris, & nullo vitiata liquore. (Vbi Minea, vel vt bis lib. 9. comp. ph. part. legitur μινναῖα, videtur eadem, quæ Dioſcoridi Aminea improbatur) adulteratur enim gummi macerato aqua, in qua myrrha maduerit. Vera enim eſt rara inuentu, præcipuè ſyncera: nam in optima myrrha opocalpaſon inuenitur, ab optima myrrha diuerſum, vt in galbano ſagapenum, in caſia cinnamomũ, & horum aliquid medium quæ à ſeinuicem

Lib. 9. c. ph. part. Dioſcor.

Libr. 6. c. ph. pa. & li 1. anti.

discernere is solus potest qui sæpe ea obseruarit, adeò vt ex vna sola nota sæpe internoscat. Nam Sapapenum ex Galbano odoris hircini speciem retinet: nõ habet autem proprietatem odoris cuiusdã, vt propriè dictum Sagapenum. Tamen in hoc sagapeno & congenere galbano parua est differentia ad medicamẽti compositionẽ. Ambo enim conueniunt, quia aduersantur virulentis & deleteriis: sed galbanũ minùs sagapeno. At opocalpason lethale est intra corpus sumptum: ob id sua ętate multos periisse scribit Galenus vsu myrrhæ, quæ opocalpason habebat, à nonnullis de industria mistũ myrrhæ, vt eam redderẽt laudatissimam. Nã sic mista, collyriisq; indita, pus citra rosionem discutit, ac interdum suffusionem incipientem substantia tenuem, siue ceratũ, siue emplastrum, siue aliud medicamentũ myrrhã opocalpaso mistam recipiẽs oculo iniicias. Myrrhæ igitur officinarum omnino adulteratæ parum tutus est vsus in sumendis.

Hactenus Gal. li. 1. antid.

Styrax liquidus. Dioscor.

Myrrha stactæ, id est, stillatitia ex myrrha recente, pingui, & solo lætiore nata, largior exudãs cũ aqua pauca tũditur, pòst machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratissima, & pretiosissima res, minima portione efficacissima: eadem præstat quæ myrrha, sed efficacius. Huius

fæx

fex Styrax rubra dicitur Arabum familiæ.

BDellium est δάκρυον, id est, lachryma Dioscor.
arboris Sarracenicę, calfacit, mollit, coquit, discutit mediocriter, hepaticis miscetur, calculos renum potu frãgit, hernias sanat. Scythicũ est atrius, resinosius, ad emolliendum efficacius. Arabicum autem è Petra delatum resinosum, liuescẽs, dilucidius, Li. 6. sim pli. & li.
magis siccans quàm emollientia, nisi recẽs 8. c. p. pa.
& humidum sit, & quod tundendo facilè mollescat. Id enim idẽ pollet quod Scythicũ. Tertiũ Indicũ addit Dioscor. sordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum. Optimum est cortice, ligno, sordibus carens, vt taurinum gluten translucens, Dioscor.
ob id bdellium clarum dicitur, lib. 8. comp. phar. part. odore est marini vnguis incensum, gustu amaro, intus pingue, & si tactu subigatur, mollescit: adulteratur gummi, sed id minus est amarum & suffitu odoratũ.

STyrax lachryma est arboris Syriacæ, calfacit, mollit, coquit, tusses, catarrhos, coryzas, brãcos: mẽses autẽ mouet sumptus & Li. 8. sim.
admotus. Styracis drac. vnã miscet Andromachus arteriacę 13. lib. 7. cõp. ph. p. Probatur flauus, pinguis, resinosus, sordescẽs, albicantibus grumis, acer admodum & amarus quãplurimũ in sua odoris fragrãtia perma- Dioscor.

nēs,& qui ſubactus melleum reddit liquorem. Deterior niger,furfuroſus,friabilis,cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi:ſed dictis notis dolus deprehenditur. Styrax iniiciendus theriacæ, qui ex Pamphilia in arundinibus affertur: hic autem paucíſsimus eſt, & tanto diſcrimine à copioſo hoc Styrace variat, quantùm Falernum vinum ab eo,quod in tabernis venditur. Tamen illius penuria, huius accipe quod calidiſsimum, & odore & guſtu valentiſsimum eſt. Styrax, vt crocus, myrrha, quantitate ſunt deleteria: nam largiùs pota quędam dementāt,quædam mortem inferunt,ſed menſura apta aliis miſta iuuant. στύραξ σπάνιον, id eſt Hiſpanum cognominatur Actuar.in trochiſco Neapolitæ.

Libr.1. antid. *Styrax calamites.* *Lib.5 ſimpli.ca.18.*

SArcocolla arboris Perſicæ lacryma polllini thuris ſimilis,rufa,emplaſtica,ſubamara,citra morſum,proinde ſiccat,& vlcera glutinat,vnde & nomen commeruit, oculorum fluxiones inhibet,coquit, digerit, ſed minùs quàm galbanum,lib.4.comp.ph. part. Adulteratur gummi miſto, puluerizata eſt ſuſpecta adulterij:vera enim eſt rara: lacte identidem mutato correcta collyriis miſcetur.

Libro 8. ſimpl.

SVccinum ſeu Succina gutta à ſucco dicta, Græcis ἤλεκτρον eſſe lacryma popu-

Charabe Perſis, id

li.

li albæ, vel etiam nigræ quibuſdam videtur, ab eiuſdem arboris reſina Dioſcoridi & Galeno dicta differens, & πτερυγοφόρος, id eſt, paleas trahens, quoq; vocatur, quam vim ei quoque Galenus tribuit lib. faculta. naturalium: qui tamen eſſe cenſuerit: nondum in eo legi. Plinius verò lib. 37. capit. 3. Succinum ſcribit à quibuſdam pinei generis arboribus, vt gummi à ceraſis exudare autumno, & largum mitti ex Germania ſeptentrionali, & inſulis maris Germanici. quod hodie nobis eſt compertiſsimum: adhæc liquata igni valentiore, quia à frigido intenſiore concreuit, pineam apertè olet calidum primo gradu, ſiccum ſecundo, ſtomachum roborat, vomitum, nauſeam arcet: cordis palpitationi prodeſt, prauorum humorum generationem prohibet.

eſt, paleas trahens, ambra vulgò in corollis ſp-cariis frequens.

AΜπαρ autem, ſeu ἄμβαρ, Ambarum ſeu Ambra Arabũ, & Actuarij ac Simeonis recentiorum Græcorum, eſt odoramenti genus, locis diuerſis ſcaturiens, vt bitumẽ, ſulfur, nobis hodie larga & præſtantiſsima ex littore Aquitanico mittitur, cineritio colore: Indica rufa, pinguis, odorata, quod Succinum oriẽtale vocat Hermolaus. Eſt Arabibus & Simeoni prælata Arabicæ ſubalbę, & tertiæ præter has nigræ, quòd à piſcibus

Ambra griſea.

fontes. Ambaris gustantibus deuorata sit, omniũ pessimę. Calfacit, humores incidit, ob id stomachicis à quibusdã additur, cor item & caput roborat. Tamen si ante potum odoretur, ebrietatem accelerat, multò magis si vino imponatur.

Li. 7 simplic. THus est lachryma Arabicæ arboris, calidum ordine secundo, siccum primo, modicè astrĩgit, terget imbecilliter, coquit phlegmonas, anodynon est & sarcoticũ, cicatricem remoratur, emplastri temperaturã iuuat, acribus mistum vehementiam illorũ obtundit, pus mouet, quia calidum emplasticum, nullam euidentem astringendi vim sortitum, præcipuè pinguius & albius. Nam flauius siccat magis. Adulteratur resina piceæ, & gummi quod non inflammatur, illa autem in fumum abit, thus ardet.

Libr. 13. method. Cortex Thuris insigniter astringit, siccat ordine secũdo, crassiorũ est partium, quàm Thus, minimĩ habet acrimoniã, ardet igni cũ odoris fragrãtia. Cortex, verò nucis & pini quo adultera:, fumat tãtũ, & sine odore.

Mannam, seu Mannam thuris (vt libr. 9. comp. ph. par. bis leges) propriè vocant micas Thuris ex magnis fasciculis cõcussu elisas, à Thure læuigato diuersas. Nã fragmẽta quædam exigua corticis thuris ei mannę inhærẽt, à quibus exiguum quiddam astri-
Lib. 4. cõ. ph. par.

ction

ctionis aſſumpſit, qua differt à Thure quippe quò magis aſtringit, tamē etiam coquit, lib.1.comp.ph.part. Manna eſt thuris purgamētum, leui aſtrictione præditum, quòd ei corticis thuris paululum ſit admiſtum, lib.13.meth. Thus enim puris tantum mouendi facultatem habet, nullam aſtringendi vim obtinens præſertim pinguius & albius. Primatū tenet in Thuris genere maſculum, quod λίβανον ἄῤῥεν Actuario dicitur, ſuapte natura rotundum, indiuiduum, candidum, cùm frangitur intus pingue, in ſuffitu ſtatim ardens.

TRagacanthos, Tragacantha, vel Tragacāthon, lachryma radicibus inciſis Dioſcoridi, ſponte Theophraſto profluens: vim habet ſimilē gūmi emplaſticā quādam ſiccantē, acrimoniā leuiorē, arteriæ aſperitatē lenit cū vino macerata & leuigata, vt cācani radix, vel in aqua die vno, lib.7.cōp. ph.p. Tragacanthæ fructus, li.10.cōp.ph.pa. Tragacātha alba Actuario ſæpe. Preſtat perlucens gracilis, læuis, ſyncera, ſubdulcis. *Lib.8.ſimpli.* *Li.7.ſimpli.in cancano Dioſcorid.*

Ex plantis quoq;, & aliis quibuſdam vi caloris aquam per vaporem educere, neotericū eſt, vnde Actuario frequens ῥοδόσταγμα, id eſt, ſtillatitius roſarum liquor, & ἰντυβόσταγμα intyborum. De quibus pauca quædam generatim libro tertio dicenda putaui.

DE METALLIS.

ETALLICA vim medicamentoſam habent magna ſui parte maximam,quædam etiam deleteriam, vt coniectura ſit magna, ex his vapores caloris interni vi elatos plãtarum varietatem non parum iuuare. Ne putes maſſam tantam fruſtrà à Deo maximo conditam,& otioſam, in quibus facultates naturales etiam omnes ineſſe ſoli chymiſtæ teſtantur,nec meo iudicio malè ſentiunt, quod oculus in multis apertè videt: licet plumbo metallorum ſoli incrementum concedat Galenus.

AVrum metallorum puriſsimum, pretioſiſsimum,temperatiſsimum, in foliola & velut bracteolas percuſſu multo inter chartas lateſcit,eóq; vtuntur medici ad naturæ robur, & affectus melancholicos, quanuis in eo principiorum miſtio ſit firmior,quàm vt à calore noſtro poſsit diſſolui. Aequius multò arte chymiſtica ſolutum & potabile exhiberent, medicinam lætificantem,& in iuuentute corpus conſeruantem, ſi Geboro in metallicis exercitatiſsimo credimus.

ARgentum ſimiliter foliatum eſt, quãdo auri loco vſurpant, ſolutum & potabile,vt aurum:felicius propinatur,niſi au-

ro eſſet multò imperfectius atq; impurius. Argentum à colore, viuum à motu Latinis dicitur, à conſiſtentia verò Græcis ὁ ὑδράργυρος, ſed hanc arte factam Gal. lib. 9. ſimp. illud minerale vult Hermolaüs: cùm tam factitium ex minio, quàm minerale, ſeu in argenti fodinarum tectis ſtillatim concretum, ſiue per ſe in metallis inuentum, Dioſcorides hydrargyron appellet. Cui congener ex aquæ fontibus vomica perpetua ſcaturit Plinio. Argentum viuum eſt metallorum omnium cum ſulfure materia à calore tẽperatiſsimo ſic per minima vnitum, vt ſiccum humido, & humidum ſicco æqualiter in eo temperentur, Geberus. Vnde opinor, chymiſtis calore & frigore temperatũ quoq; dicitur, non quarto gradu cum quibuſdam frigidum, cum aliis calidum. Neq; contra chymiſtarum placitum pugnare videtur, quod ſcribit Dioſcorides, potum vim habere pernicialem: ſuo enim pondere interna erodere addit, non qualitate aliqua cauſtica. Neque verba Galeni libr. 4. ſimpli. cap. 18. quòd ſcilicet calore noſtro calidum actu redditum, per eroſionem interimit, & lib. 5. cap. 18. quòd tota ſua ſubſtantia nobis contrarium ſit, & venenũ ſi ſumatur: neuter enim id aut calore immodico aut frigore deleterium dicit: ſed ille pondere, hic tota

ſub

ſubſtantia, vt ſcilicet omnino nos lędat neceſſariò, quantũuis paucũ ſit ſumptum: cùm deleteria calore aut frigore ſint ſola quãtitate deleteria. Adhæc Galenus de ſola hydrargyro factitia loquitur, cuius quòd interimat ſumpta vel admota, ſe periculum feciſſe negat, libr. 9. ſimplicium. Hodie verò vel pueris maximè perſpicuum eſt, maximo mortalium incommodo, quas vires ſumptum vel admotum, vel ſuffitum in ſcabie Hiſpana, & eius ſymptomatis & multorum artificum vſũ vario, habeat argentum hoc ſemiuiuum, & crudum quouis modo paratum & miſtum. Quod verò in mettallis perfectis coctum eſt maximè, id longè omnium eſt efficaciſsimum, vti & pretioſiſſimum, ſi quis ſecernere, & ſecreto nouerit vti. Illud tamen eſſentiæ eſſe omnium tenuiſsimæ, indicant apertiſsimè celerrima eius in vaporem prætenuem abitio, & in corpus quoduis etiam denſiſsimum penetratio, vt etiam calculum iactilem affrictu non ita multo ſubeat, intúſque dealbet, & fragilem maximè reddat. Ob id non probo ipſum enulato vnguento, & aliis quibuſdam miſceri. Argentum viuum ſublimatum calore ignis erodente iam preditum, fit eodem quoq; deleterium, vt calx & vini fæx vſta. Sublimandi autem (vt chymiſtæ

ſtæ loquuntur) modum docet Geberus, ex quo & aliis non contemnendæ leges, quæ ad cognoſcendam pleniùs argenti-viui naturam pertinent.

LIthargyros eſt purgantis ſe igni materiæ vitiũ, ſeu feruéſcẽtis ſpuma vt ſcoriarum purgatæ fæx eſt, ex plumbo molybditis ſeu molybdena, ex argento ἀργυρῖτις, ex auro χρυσῖτις omnium optima, præcipuè quæ foliata eſt. Lithargyros moderatiſsimè omnium terreorum ſiccat ſine manifeſto calore aut frigore, modicè aſtringit & terget. Eius vſus latiſsimè patet libris propè omnibus compoſitionis phar. generalium, maximè 2. & 3. Lithargyros manifeſtè nec calfacit, nec refrigerat, nec humectat, ſed ſiccat primo abſceſſu à temperatis: nullam enim qualitatem manifeſtam guſtatu exhibet: nec emplaſtica eſt, nec ecphractica, nec repellit quod influit, nec digerit quod parti inflammatæ eſt infixum, nec vlcera terget, nec expurgat euidenter, nec rodit, nec carne implet, nec eam ſupercreſcentem abſumit, parum tamẽ à mediis ad partium craſsitiem receſsit (licet ſit tenuioris eſsẽtię quàm molybdena) quam & coctione diuturna deponit fuſa vi ignis, & alterata. Ex his enim eſt medicamentis, quæ tota liquefiunt, vt reſina, cera, ſed nõ mox vbi ignem atti

Hermolaus.

Li.9. ſimpli.

Lib.1. cõph. gen.

atti

attigerit: quæ res multis imponit, eam non fundi putantibus. Cum oxelæo autem cocta citiùs liquescit, & cum ærugine quàm cũ hydrelæo, vel œnelæo, & quo plus liquoris ad coquendum habuit, eo glutinantius fit, medicamentum. Melius enim fit ex Lithargyro medicamentum, quod magis coctum erit, quod ex liquidorum, quæ miscentur, copia contingit. Expers tamen pulchrarum harum virium Lithargyros, medicamẽtis miscetur, vt phœnicino, dia calciteos viribus eius nec commodans, nec incommodans, sed materiæ ad emplasti pharmaci compositionem idoneæ rationem obtinet. Cruda etiam per se femorum ex itinere attritus iuuat parum siccando.

Lithargyros absolutè, interdum tamen vt in melinis à colore cydonij emplastris Lithargyros χρυσίτις dicitur, li.2.cõp.ph.gen.

Libr.4.c. phar.par. ARrhenicon à vetustis Gręcis ab huius ætatis hominibus Arsenicum, Latinis Auripigmentum: in iisdem metallis, vt auro, argento, quibus Sandaracha gignitur: ob id eadem gleba ambo sæpe mista vidimus: optimum existimatur crustosum, χρυσίζων (sic Galeno 1.libr.& 9. composi.phar. *Dioscor.* part.& Dioscoridi dicitur) id est, aureo colore micans, nulli materiæ permistum, in squam

squammas tãquàm bracteolas fissile: alterum globosum, pallidum, & colore Sandaracham imitans. Vrendo multũ sulfur exhalat, in argenti speciem fusum concrescit, sed intus rubet, causticũ est, crustasq; cum vehementi vredine & violento morsu excitat, hypersarcosin absumit, astringit, & rodit, depilat tam non vstum quàm vstum: quod tenuiorum est partium, miscetur digerentibus & tergentibus.

SAndaracha Arsenico nõ solis natalibus, sed etiã tota natura affinis, vt coctione sola naturæ videatur hæc Arsenicum vincere: id enim vstione Sandaracha fit, vt cerussa trita, mota, probè vsta, in Sandarachã pictoriã abit Vitru. lib. 7. Adhæc Sandaracha licet rubra sit, aqua tamen soluta luteũ colorẽ intensum facit: floridum autẽ colorem luteum, reddit Arsenicum. Probatur rufa, saturatior, cinnabaris colore, sulfur viuum redolens, friabilis, aliena materia vacans: Auripigmentũ rubrũ dicitur Serapioni. Eadem chymistis Arsenicum rubrũ dicitur, vt Arsenicũ croceũ est Auripigmẽtũ. Arsenicum autem absolutè his est albũ naturale & fossitium. Risagalũ autem (quod vocant) in genere est Arsenici in iisdem fodinis inuẽtum. Exedunt Arsenicum sanda- *Dioscor.* *Lib. 4. cõ. ph. part.* *Lib. 2. c ph. gen.*

rachæ, Petræ Asiæ flos. Arsenicum & Sandaracha & chalcitis vsta emplastros reddũt flauas vel rufas.

Sandarachæ drach. semissem, & alumen scissile & rotundum miscet Andromachus stomachicis, lib. 6. comp. ph. part. & misyos Cyprij drach. 8. apud quosdam legi scribit, ibidem. Vide ne cum Arabibus Sandaracham voces gummi iuniperi, néve vires illius huic attribuas.

Li. 9. simplic. *Diosc.* AEs vstum astringit, reprimit, acre est: ob id tenuat, trahit, vlcera purgat, siccat, cicatricem inducit carni durę, in molli lauandum probatur rubrum, contritu cinnabarin colore imitans: nigrum verò plusquàm decet exustum est.

Diosc. *Li. 9. simplic.* Squãma æris vi & ictibus ex clauis & panibus æreis excussa, astringit, reprimit, tenuat, rodit, mordet carnẽ, detrahit, & liquat. Probatur crassa, rufa, pręsertim æruginosa.

Diosc. Flos æris fit, cùm ęs in fornace fusum in receptacula delabitur per canales, ministris aquam clarissimã vt refrigeretur affundentibus: quãdo flos subitò exilit, milij effigie, breuis, grauis, splẽdens: cùm teritur, rufus, friabilis, multũ astringit & mordet, tenuioris essentiæ, & magis tergentis quàm æs

Li. 9. sim. vstum, & squamma æris. Adulteratur æris squam

ſquamma aut limatura.

DIphryges, quaſi bis toſtum, eſt perfecti æris velut fæx ſubſidens & cohærens imæ fornacum parti, tanquàm vſtorum in foco lignorum cinis, ablato ęre viſitur. Duobus aliis modis fit Dioſcoridi & Plinio: modicè & aſtringit, & acre eſt, vt æs vſtum, vehementer ſiccat, vlcera rebellia ſanat, ochra vſta adulteratur. *Gal. li. 9. ſimpli.*

SCoria eſt omnium metallorum ſpurcitia, recrementumq; & velut ſtercus: ſiccat, ſed omnium maximè Scoria ferri læuiſsimè trita.

AErugo eſt æris velut rubigo in æreis vaſis, laminis, ſquammis, ſcobibus, lapidibus cõcreta decem diebus aceti acerrimi vapore, aut aceſcentium vinaceorũ contactu, pòſt decuſſa vel deraſa. Eſt acris, mordet, detrahit, liquat carnem, etiam durã, digerit, vehementer ſiccat. Adulterandi & adulteratam noſcendi rationem à Dioſcoride traditam ſciens omitto, quòd larga eius ſyncerę copia toti Gallię à mulieribus Mõpeſſulanis ſuppeditetur. Aerugo vſta (& lota) neruo vulnerato prodeſt, non vſta autem iuſto eſt mordacior. *Viride æris. Verderis vulgò, vel Verdet. Li. 9. ſimpli. & lib. 6. cõ. ph. p. Li. 3. cõp. ph. gen.*

Lib.4.cō. ph.part. CHalcanthus, hic aut hæc, vel hoc Chalcanthum, eſſentiæ eſt eiuſdem & natu-
Lib.9.ſimplic. ræ cum Chalciti: hæc autē natiua eſt, illud ex hac factitium, & in hanc tandem per ſe
Lib.6.cō. rediens: vehementiſsimè aſtringit, & cal-
ph.part. facit non inſtrenuè, putridis vlceribus con
Lib.3.cō. gruit, gargareonem etiam ſcirrho tenta-
ph.part. tum irritat. ᵃ hæc quum medicamētum id eſt vehementiſsimum, validis vtriſque viribus aſtringendi & calfaciendi prædi-tum, vitanda eius per ſe vehementia, ſed mitioribus miſtis obtundenda. Vſtum verò & lotum multò moderatius redditur, lib. 4. comp. phar. part.

Li.9.ſimplic. SOri, Chalcitis, Miſy, acria, vrēdo eſcharas excitant, & nonnihil aſtringunt, eſſentiæ conſiſtentia, & ſitu differunt. Nam Sori in fodina infimum ac craſsiſsimū: & quia lapidoſius ac vehementius cōpactum, in humore nō liqueſcit, friādo nigrius ceu melanteria apparet, ac ſcintillat vt Miſy, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſta-
Lib.9.ſimplic. tu virus olet, ſubpingue eſt Dioſco. Miſy grumoſum & fruſtuloſum magis eſt du-rum, auro ſimile, quod friando auri colorem imitatur, & ſtellæ modo ſplēdet. Dioſcor. ſummum & tenuiſsimum, & à calore ingenito magis elaboratū, & ſiccius. Proinde ægrius liqueſcit, & corporibus duris admo-

admotum ob tenuitatem minùs ea mordet, quàm Chalcitis, tametsi æquè calidũ. Eadem ratione Chalcitis vsta minùs mordicat, & minùs astringit, non minùs tamen siccat. Chalcitis situ & essentia est media, æri similis, friabilis, nõ lapidosa, promptissimè liquescit. ea vsta melior est quàm non vsta: quia tenuiore est substantia, vt alia omnia vsta, non tamen acriore, quod aliis multis vstis accidit. Vsta autẽ omnia lauando mitiora & minùs mordacia euadunt. Soreos pars extima & summa in chalcitin, & chalciteos partes extimæ in Misy tandem transeunt: in metallica fodina, & quo loco seruãtur, quomodo æri, innascitur ærugo. Hæc Sori, Chalcitis, Misy valenter tergent, Misy etiam modicè particeps est facultatis exedentis. Chalcitis cruda mordax est, vim autem eius vrendo minuimus, idonea est columellæ inflammatæ, quando vehementer inueterauit, & curatu contumax est. Chalcitis vsta est eligenda, quæ vrẽdo cineritia euaserit, non ὠχροξάνθος, qualis vstione fit à multis, Modus vrendi in Diosc. Chalcitis vsta non minùs efficax, sed minus mordax.

Diosc. *Gal.* *Lib. 4. cõ. ph. part.* *Lib. 6. cõ. ph. part.* *Libr. 1. cõ. ph. gen. & in Theriace.*

CAdmia est corpus racematim & densè concretũ in rudibus ferreis, ex fuligine æris in fornacibus candentis egesta fla-

Diosc.

tu,& lateribus camerisq; fornacum ferratis inhærente: est colore spodij, fractaq;, cinerulenta, & æruginosa, quæ optima est. Fit etiam ex argenti terra, & cocto lapide Pyrite. Siccat vt terrena omnia, mediocriter terget, igneæ facultatis & mordẽtis aliquid habet, quam lauatio adimit, vlcera carne implet in carne molli. Melior & tenuior botrytis, id est, racemosa in summo collecta, quàm placitis, id est, crustacia in imo & lateribus. Cadmia etiam lapis est in montibus & riuis Cypri repertus, alia omni cadmia multò efficacior, inuentu rarus. Lapide calaminari dicto hodie æs tingunt ex rubido in albidum, quo lebetes ferè fiunt.

Diosc. DVm æs perficitur detrita cadmia cumulatiùs inspersa fauilla in cameram integrã effertur tenuissima, quæ in Pompholygẽ ceu bullas quasdam coit: fit & sine ære ex solis cadmiæ fragmentis in ignẽ coniectis & perflatis. Ea dum fit, quæ excrementi portio in pauimentum repercussa recidit, Spodos est, seu spodium, grauius, & impurius, & minùs efficax Pompholyge.

Li 9. simplic. Pompholyx lota omniũ propè citra morsum siccantium præstantissima, ad vlcera ob id cancrosa, & alia maligna, & oculorum fluxiones efficacissima.

Plum

PLumbum frigidum humidum, ob id liquor quiuis frigidus (vt oleum omphacinum, rosaceum, melinum, myrtinũ, semperuiui, cotyledonis, intybi, lactucæ succus) in mortario plumbeo, pistillo plumbeo ductus dum crassescat, seipso frigidior euadit, optimumq; fit remedium phlegmonarum incipiẽtium, & fluxionum aliarum in inguina, pedes, articulos alios, & vlcerum rebellium, & cancrorũ. Lamina plumbi lumbis instrata veneris insomnia sedat, ganglia dissecat illigata. Plumbum vstum & lotum vlcera rebellia, chæronia cancrosa carne implet, ac cicatrice tegit.

MOlybdena substantiæ est crassioris & frigidioris, quàm Lithargyros, nõ terget tamẽ, cætera vsum habet propè eundem in emplastris, licet varium colorem afferat. Ambo liquantur tardiùs cum hydrelæo, celerrimè oxelæo. *Li.1. cõp. ph.g.* *Li.9. simplic.*

CErusa aceti acris vi ex plumbo soluta refrigerat, siccat, astringit, emplastica est, candefacit, hæc lota plumbo vsto loto viribus proxima: vsta transit in Sandyca, fitque tenuior, nondum calfaciens, Phycos cerussæ frigiditate seruata tenuitatem assumpsit, qua vis eius adiuta in profundum corporis penetrat. Cerussa Rhodiaca, vel illi similis ex ciuitate Di- *Li.9. simplic.* *Lib.1. cõ. ph.p.* *Ga. lib. 1. c.ph.gen.*

Lib. 4. cõ. ph. part. cæarchia olim dicta, nunc Puteolis: præfertur si emplastrum vis eximiè candidum fieri, quia albidior, leuior, tenuiorum partium his, quæ alibi nascuntur. Sal ex Cerussa ad multa efficacissimus, & oleum ex Cerussa.

Li. 9. simplic. SVlfur omne calidum, tenuis essentiæ, trahit, terget: saliua, vel lotio, vel oleo veteri, vel melle, vel terebinthina exceptum, venenatis ictibus impositum sanat Psωras, lepras, lichenas cum terebinthina tergẽdo & dissipãdo persanat. Nobilissimum est ἄπυρον, id est, viuum, & ignem non expertum: ignem expertum quo virentius, oleosius, pinguius, eo melius. Ex Sulfure oleũ chymistis efficacissimum trahitur, fumo eius ardentis in campanam vitream recepto, in oleum concreto, & in catinum subiectum destillante: sed quia ex multo sulfure paucum ascendit, pretiosum est: fit & aliter.

Sulfur idem sublimando (vt illi appellant) purgatissimum & clementissimum efficiũt, etiam pretiosum eadẽ de causa. Cuius vsum non est quòd vereare quorundam imperitorum exemplo: cùm Galenus viuũ Sulfur impurissimum diamoro stomatico medicamento ad digerendũ misceat, bis li.

Lib. 1. cõ. ph. part. 6. comp. ph. p. Nocet Sulfur achoribus: quia plus quàm par est, eos calfacit, & digerit.

Alum

ALumen ab aſtrictione vehementiſsima Græcis στυπτηρία dicitur, craſſarũ eſt partium, maximè liquidum, & Placites & Plinthites dictum à cruſtæ & lateris forma: minus ſtrongylon & áſtragalotes, id eſt, rotondum in aſtragali modum: minimum ſchiſtum, id eſt, ſciſsile non in fila ſed digitis friabile. Omne alumen in aqua ſoluitur, & igni liqueſcit, tardiùs ſciſsile, quod ſine bullis tandem molleſcit, idem aquæ innatat, linguæ & cuti integræ eſt mordaciſsimum, adulteratur ſegmentis lapidis amiãthi: ſed hæc acrimonia carent, & ex pingui aliquo ardent rediuiuo corpore, aqua merguntur, & integra manent, in filáq; diſsiliunt. Alumen ſciſsile colore candidum & præſtãtiſsimum, idem tenuius & vtilius, lib. 6. comp. ph. part. Et quia rarum inuentu, carius: liquidum contrà, craſſum & viliſsimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facillimum, lib. eodem ſexto.

Lib. 1. cõ. ph. gen.

SPuma nitri, aphronitrum, nitrum, potenter tergẽt cuti affricta: ſit autem nitrum ex tenuibus partibus conſtans: quod autem lapidoſum eſt, vrendum ac diligenter leuigandum. ἀφρὸς λίτρου, ſeu νίτρου, id eſt, Spuma nitri ab Aphronitro differt, (ſic χαλκοῦ ἄνθος à χαλκάνθῳ, & ἀκάνθη λευκὴ à λευκα-

κάνθη, & multa alia similiter) illa enim alba est farinæ triticeæ similis, eiusdem cum nitro facultatis & naturæ, sed essentiæ tenuioris: hæc autem in glebas coactum & congelatũ, amarum, in balneis sordes terget, & ichoras pruritum excitantes digerit. Nitrum præsertim bernicium, seu beroniceum potiùs. libr. 8. Meth. siccat, digerit: sumptum autem in corpus incidit, tenuat crassos & lentos humores multò potentius quàm sal: amarum enim est, cap. 3. lib. 4. simpl. vstum verò tenuitatem substantiæ adeptum spumæ nitri proximum est. Nitrum rubrũ lib. 9. comp. ph. part. Aphronitrum magis quàm hæc incidit, stomacho inimicum est, ob id non deuoratur, nisi grauis vrgeat necessitas. Nitrum verò sumitur, & aluum subducit. Omnia hęc hodie desiderantur, quorum loco supponunt officinæ salem petræ purgatum, in panes coactum. Id mentiri satius esset cineribus betæ, brassicæ, & aliorum nitrosorum.

Ga. in dio spolitico. Lib. 4. sanit. tuen.

SAl, tam fossitius, vulgò sal gẽmę, quàm marinus, terget, astringit modicè, validè siccat, digerit, libr. 6. composit. ph. part. Per se, & cum galla læui attactu iuuat gargareonem inflammatum iam durescẽtem in scirrhum: non autem initiò, neque dum

Li. 9. simplic.

Lib. 6. cõ. ph. part.

augescit

angeſcit, aut cùm multo calore viget: quòd ſi corpus ſit plethoricum, aut ſaltem caput plenum, ſi initio adhibetur inflammato gargareoni, extrema laboranti noxa infertur.

Sal aſtringit magis quàm tergeat, ſiccat autem non minùs quàm nitrum, aut nitri ſpuma: ſed hæc non aſtringunt, ob id ceratis mixta vlcerum ſordes tergent: Sal ob aſtrictionem id non præſtat. Sal Armeniacus terget, ſubacer eſt, leuiſsimè aſtringit, humores acres in ſuperciliis inſperſus conſumit, à quibus pili malè nutriti excidunt. *Lib. 2. et ph. gene.* *Li. 9. ſim.*

Hammoniaco ſali ſimilem forma ſchiſtum lapidem docet Diſcorides. Sal Hammoniacus valenter digerit, libr. 6. compoſi. phar. part. noſter tam nigricãs quàm albicans factitius eſt.

STimmi, id eſt, Stibium ſiccat, aſtringit, oculorum collyriis liquidis & ſiccis miſcetur, illotum valenter aſtringit, lotũ ſoluitur, & naturam eſſequitur propè roſionis expertem, foſsitium melius. Quod enim eſtendunt, igni coctum eſt, idq́ue purius, vel fæculentius & ſcorioſum. Oleum ex Stibio pretioſiſsimum. Mulieres oculis gratiam Stibio conciliant, ipſum palpebris ſpecillo inducentes quotidie, ſic ne oculi membranam intus contingant. *Antimonium.* *Li. 9. ſim.* *Lib. 6. ſanit. tuend.*

Li.9 *simplic.* CHrysocolla tam metallica quàm facti tia, valenter digerit, & siccat, carnem liquat sine valenti morsu. Chrysocolla, Spodium, Pompholyx, Psωricum, metallica sunt admodùm tenuis essentiæ citra calorem. Nostra omnis est factitia, aurique ferrumini fundendo celeritatem addit, vnde illi nomen.

Lib.3. cō. ph. gen.

Li.9. simplic. GYpsum siccat, vt cætera terrea, emplasticum est: cogitur enim ac lapidescit liquore aliquo vt albumine maceratū, sanguinis eruptionem cohibet, cum tenui farina pilis leporū vel similiter mollibus exceptum: vstū minus est emplasticum, tenuiū partium, siccius est, ex oxycrato repellit. Nostrum verò Gypsum, vti calx, vrendo emplasticum magis euadit.

Ibidem. PVmex sarcoticis miscetur, dentes polit, facultate detersoria, & asperitate, vt smiris, testæ, cornua animalium vsta: vstus tenuiorum fit partium, & acrimoniam sumit, quam lotione deponit. Nunc scriptoribus propè solis ad papyrum expoliendam cum gummi iuniperi est vsui.

Ibidem. CYanus hic aut hæc, acer est, cathæreticus, id est detrahens, digerit potentius quàm Cinnabari, & subastringit. Vim purgantem melancholiā suprà & infrà, ac melancho

lancholicum ſuccũ ipſi illoto præbet Meſues communem cũ lapide Armeno, ob id ambos valere cẽſet aduerſus omnes melancholicos affectus, maniam, melancholiam, epileſiam alteram, elephantiam, cancros, alphos nigros, quartanas, hæmorrhoidas. Sed & alias ei vires miras tribuit, vocatq; lapidẽ lazuli & ſtellatum, quòd velut ſtellæ quædam aureæ in eius fracturis cernantur. Is vrendo cæruleus magis euadit, ſi verus eſt: malus verò nigricat vſtione. Tam hic quàm ſequens noſtratibus medicis in vſu hodie ſunt rariſsimo.

ARmenius lapis illotus ſuprà & infrà atram bilẽ vacuat datus à drach. vna ad ſcru. quatuor: lotus autẽ etiam quinquagies tutior eſt, ac tantũ infrà vacuat à ſcru. quinque ad ſcrup. ſex. Alexander Trallianus in melancholia, & poſt eum Meſues in ſimplicibus.

DEntalem lapidem addunt, qui dẽs piſcis alicuius videtur forma & interna cauitate. Antalem addunt neſcio quem, & vnde dictum.

CAlx viua vehemẽter vrit, adeò vt cruſtas efficiat, & mox vbi eſt extincta. Iam diu extincta non eſt cauſtica ampliùs, ſed calida ſicca: carnem tamen liquat: lota ter quater ſine morſu ſtrenuè ſiccat.

DE LAPIDIBVS.

Galen. Li.9.sim. & lib.10 cō.ph.par

APIDES in spōgiis reperti, triti, ex vino poti, lapides renum rūpunt, non autē vesicæ, quia tenuioris sunt essentię sine insigni calore. Vesicę autem calculos rumpere scribit Dioscorides, si ex vino bibantur.

Li.9.sim. IAspis virens stomachum & ventriculum attactu suo iuuat. Omnes Iaspidum species femoribus appensæ partum accelerare traduntur Dioscor.

Li.9.sim. SApphyrus potus ictos à scorpione iuuare creditur, intestinas vlcerationes potu emendat, Dioscor.

Lib.9. LApis Iudaicus, qui in Iudæa nascitur leuissimè tritus potus renum lapides frāgit, ad sunt quidam & vesicæ. Pueris datus cū lacte, vrinalia & intestina purgat. Est nobis multus Dios. elegātem picturā explens.

Li.9.sim. Geet Gal lis. GAgates lapis colore atro, odore dū vritur bituminis, siccat, glutinat, digerit admotus, in corollis precariis & salinis frequens.

Li.9.sim. MAgnes siccat hæmatitæ modo, & astringit, ad enterocelen vtiliter sumitur, & admouetur. Magni est miraculi in eo tanquàm mundo aliquo polorum cœli rationem inesse.

Hæma-

HAematites à sanguinis colore dict⁹ frigidus, astringẽs, excrescẽtia reprimit, oculorũ vulnera persanat, sanguinis expuitioni valet: siccat humores, sed minùs quàm cadmia. Nam ex humida substãtia non terrestri constat, & super cotem medicã cum liquore tritus, in succũ soluitur: per se verò in corpus similare minuitur, vt schistus lapis, non in fragmenta terrestria, vt cadmia. *Li. 9. sim.*

SChistus lapis hæmatitæ vim habet persimilem, sed infirmiorem. *Lib. 4. cõ. ph. part.*

SMiris terget, dentes puros in dentifricio efficit, & eo annularij scalptores expurgãt lapides: ad erodẽdũ & vrẽdũ vtilis. Nũc in vsu est vitrariis laminas vitreas diuisuris.

PYrites lapis de quo æs perficitur, æris aspectu scĩtillas leui percussu edẽs: crudus & coctus calfacit, terget, digerit. Validę autem est facultatis, Gal. lib. 9. simpl. Marcasita æris quibusdam dicta putatur.

E Cote Naxia quod exacuendo ferro deteritur, illitum alopecias ad pilum reducit Dioscorides.

PYropus lapillus, id est, Rubinus, plurimus est in insula maris Indici dicta Zaylon, Ludouicus Romanus Patritius.

ERanus lapillus in Euphrate inuentus, Turchica vulgò, Ludouicus Romanus Patritius.

Corall

Corallus lapis Actu. dicitur, λιθόδενδρον aliqui vocarunt, fruticis forma cinnamomi æmulus, crescit ad promontoria in mari, astringit & refrigerat, contra sanguinis reiectiones magnopere efficax. Rubrũ & nigrum tãtum facit Dioscorides, albus tamen etiam visitur citra vstionem.

Lapis Aquilæ. AEtites lapis veluti prægnãs, cùm quatitur alio in vtero sonãte, grauidis cõtinet partus, Diosc. Id vsu quotidiano probatũ Gallis est sursum alligãtibus: cùm verò partũ iuuare volũt, fœminibus adhibẽt, tanquàm fœtũ ad se trahat, vbi vbi fuerit.

Amianthus lapis è Cypro alumini scissili similis, quiq; pro eo propriè solus venditur. Ex hoc telæ contextæ flammis iniectæ ardent, sed flammis inuictæ splendidiores exeunt. Ellychnij loco hodie ad ostentationem lychniis adhibent, & ob id Ellychnium immortale vocant. *Menche sans fin.*

Sigillum Lemnium efficacius sanguinis ex quauis parte eruptiones cohibet, quã Samius Aster: hic contrà tenax & viscosior, quàm Lemnia terra: ambo moderatè tergent. Lemniæ etiam adstrictio quędam inest. μίλτος λήμνια, lib. 7. comp. phar. part. in arteriace 14. Andromachi. Ea nobis est vera Constantinopoli delata.

Cimolia

CImolia terra digerit,ſiccat ſine morſu, maximè ſi elota ſit. Eius loco vtimur hodie ferri & molæ retrimentis in ſubditam aquam congeſtis,quod à Cimolo inſula è Cycladibus vna non afferatur.

CRetica terra admodum imbecilla eſt, multum aëriæ habet ſubſtantię,terget ſine morſu, ob id vaſa argẽtea etiam polit. Creta nobis hodie dicitur.

ARmenia terra colore pallido vel luteo, promptiſsimè in ſummum leuorem calcis modo ſoluitur piſtillo, aut quouis liquore miſta,arenoſa ſubſtãtia caret,ſummè ſiccat:ob id eſt optima ſãguinis expuitioni, dyſenteriæ, vẽtris fluori,catarrhis & fluxionibus à capite in thoracem,& inde naſcenti aſthmati,& phthoæ, quia vlc⁹ in ea ſiccat, & tuſsim ſedat:vlceribus etiã putribus oris, fiſtulis ani remedio eſt. Et in peſtilentia Romæ maxima,quotquot bolum hanc Armeniam biberunt,celeriter curati ſunt. Quibus autem,vtpote incurabilibus, non profuit,omnes interiere,à nullo alio adiuti. Bibenda ex vino albo coſiſtentia tenui,modicè diluto, ſi aut planè febri careant, aut ea leuis ſit:ſin grauis ſit,multum diluto:quanquàm peſtilens parum calet. βῶλος ἀρμένιος & πηλὸν,id eſt lutum,ἀρμενικὸν Actuario ſæpe. Li.9.ſimt.

Libr.1.cō. ph. gen. & .11. sim. ASphaltos hic aut hæc, lib.1.antidotorum, id est, bitumen, verũ est nigrum & splendescens: dum aquis innatat, molle: cùm siccatum est, pice sicca durius efficitur: calfacit, siccat ordine secũdo. Optimum est; ex mari mortuo, stagno salso in Cœlosyria.

Ioannem Baptistam Montanum Veronensem medicum egregiam nauare operã in medicamentis metallicis etiam arte chymistica parandis, Simon Thomas medicus longè doctissimus Georgij de Selue Vaurensis Episcopi vndequaque absolutissimi affirmauit.

DE ANIMALIBVS, ET EORVM PARTIBVS.

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo, fœniculo, seseli, lauro, & cæteris calculum frangentibus Augusto mense iugulati, medius effluens (nã primus tenuior, postremus crassior putatur) vase vitreo receptus, tectus linteo raro, sole siccatus, etiam cum myrrha, foliis lauri, & similibus, calculum potenter frangere dicitur Tralliano, Auicennæ, & cęteris practicis. Huic quandiu ab animali calet, coquẽdi abscessus vim tantùm tribuit, Gal. lib.

lib.10.simplic.qualem caprino, taurino, & cæteris calidis humidis modicè. Quòd si hircinus sanguis adamantem frangit, sed calidus tantum ab animali: sic lapidem calidus tantum epotus fregerit. Quod & sanguinem vulpinum ex vena secta potum præstare audio. Ne autem coaguletur, Xenocratis exemplo, miscere possis acetum feruefactũ aut coagulum. Hirci quoque, capri, cerui, leporis, sanguinem sartagine frixum, dysenterias & cœliacorum profluuium sistere tantum docet Dioscorides, nõ addit calculum frangere, quæ vis tenuibus conuenit, cùm dictorum animaliũ sanguis substantia crassa & terrea, & cum calore siccatoria dysenterias sanet. Sanguis ex secta vena sinistra profluens lieni affecto infricatur Archigeni, lib.9.comp.ph.part.

Gale.lib. 10.in sã. vesperti- lionis.

Sanguis Draconis veterum, & Cinnabaris vera, hodie ignorantur: qui verò sanguis draconis ostenditur, factitius est ex sanguine hirci, bolo Armenia, & succo sorborum, vel aliis. Quo tamen rectiùs vti possis, quàm cinnabrio neotericorum, ex sulfure viuo, & argento viuo simul vstis, loco cinnabaris Græcorum, quæ vires habebat easdẽ cum hæmatite lapide, & tam rara erat etiam ætate Dioscoridis, vt versicoloribus pictorum lineis vix satisfaceret.

δράκοντος aut δρακόντιον καλούμενον αἷμα. Act.

Lib.10.ſi. Lib.7.cō. ph.part. Lib.5.cō. ph.part. & lib.11. ſimp. de lepori cerebro.

LAc lauat, terget ſerò, emplaſticum eſt butyro & caſeo: ob hæc acres & mordaces fluxiones obtundit, recens vtendum. Butyrum, & Caſeus etiã veterata vſurpantur. Butyrum etiam minimũ terget, vt decoctum glycyrrhizæ: coquit item & digerit, bubonas, parotidas, oris phlegmonas in pueris & mulieribus, gingiuas puerorum cum dolore dentientium crebro illitu tenuat, quantum mel: idem lacti canino, & leporis cerebello tribuit Archigenes. Expuitionem Butyrum promouet (maximè cum melle aut ſaccharo) in pleuritide & peripneumonia, quos affectus etiam coquit.

Caſeus recens refrigerat, repellit, ſiccat, vulnera etiam magna glutinat. Ex vetuſtate verò acer, cum pernæ decocto ſubactus tophos eliquat & aperit.

Coagulum omne ex lactis in ventriculo primo corruptione acre, digerit, ſiccat. Lac aut ſanguinem in vẽtriculo coagulatũ diſſoluit: leporinũ omniũ eſt præſtãtiſsimum.

Aph. 19. libr.5.

Qui igitur menſes immodicos cum Practicis & Medicorum vulgò queat ſiſtere, cùm calidum ſit vitãdum, vbi ſanguis fluit, aut fluxurus eſt?

Ga.li.11. ſimpl.

ADeps ſeu Pinguedo omnis calfacit, humectat magis vel minùs pro varia animaliũ natura. Leoninus calidiſsimus ſicciſsimus,

mus, id est: minimum humidus: potẽtissimè omniũ digerit ob acrem multámque caliditatem, & partium tenuitatem, ob id scirrhis & inueteratis tumoribus tantum aptus. Pardinus ei proximus, pardino vrsinus, taurinus vrsino vicinus, sed tanto quàm suillus calidior siccior, quanto minùs leonino est calidus siccus: ab vtroque enim ex æquo distat in amborum medio cõstitutus. Suillus autem omnium propè humidissimus. Caprinus, præcipuè hircinus, crassior taurino, ob id celerrimè concrescit. Inter taurinum & suillum fuerint vulpinus alopecias sanans, caninus, melinus, felinus, cuniculinus, camelinus, equinus, vaccinus, vitulinus. Anserinus maximè tenuium partium, ob id in volucrum genere præstat ad scirrhi curationẽ: gallinaceus illi proximus. Adeps humanus omnium est temperatissimus. Idem vetustate calidiores & ficciores euadunt, vt oleum, mel, vinũ. Reponitur aut incuratus, lotus, siccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fusus sole vel igni in vase duplici. Adeps cerui nullo medicamentorum mollientium est inferior, lib. 1. comp. phar. gen. *L.b. 2. ad Glauconem.*

MEdulla calfacit, rarefacit, emollit, scirrhos quarumuis partium, præcipuè ceruina, & post hanc vitulina. Taurina, hircina acrior & siccior est. Recens vtili- *Gal. libr. 11. simpl.*

or eſt,ſed etiã reponitur, vt adeps. Vtraque ſumatur hyeme,vel æſtatis exitu, cùm appetit autumnus,Dioſcor. Loco ſicco & edito,& ſeptentrionem ſpectanti reponitur, cum foliis lauri ſiccis, ne putreſcant, aut ſitum ducant: quæ iniuria in locis humidis meridiem ſpectantibus eis accidit:ſunt qui reponant bifariam adipum modo.

CErebella Paſſerum vere vel autumno captorum, prolificis remediis miſcentur,vel recentia,vel cum vitello oui & melle,ſiccata ſole vel cinere calido.

li.11.ſim. OSſa præcipuè humana vſta admodũ digerũt & ſiccant. Eadẽ neſcientibus ne auerſentur, pota epilepticos & arthriticos multos ſanarũt. Sed epileptico os bregmatis, arthritico articulorũ oſſa exhibendum cẽſent practici, ſexu etiã obſeruato. Os cranii humani donec albeſcat vſtum potum epilepticis ſuccurrere hodie eſt certiſsimum.

Ari.ca. 4.lib.3.de par.ani. Ga.li.6. vſus partium. Os à corde cerui humanũ cor totius ſubſtantiæ ſimilitudine roborare Actuarius cũ Arabibus conſentit:ſed ab aliorum animalium maiorum corde potiùs fuerint, quæ tam multa proferũt pharmacopolæ, quàm à corde cerui. An verò cartilaginoſa hæc ſubſtantia magis præſtare id queat, quàm cordis aut arteriarum corpus, ipſi viderint.

Os ſepiæ dentifriciis aptiſsimum.

Ebur

EBur tota ſubſtantia cor roborare, & conceptum iuuare, practicis ſcribitur, frigidum ſiccum primo gradu.

COrnibus cerui & capræ vſtis, & (ſi opus eſt) lotis vtimur ad dentium candorẽ, gingiuas mollitie fluidas, dyſenteriam, fluxiones in oculos, oculorum vlcera, quia tergent ſine roſione: tamen nec dolorem leniunt, nec coquunt quia frigida ſicca. *Li. 11. ſimpli.* *Libr. 4. c. phar. par.*

COrnu Rhinocerotis hodie frequenter vtimur contra diuitum affectus peſtilentes, aut venenoſos, aut dyſentericos, & puerorũ nobiliũ lumbricos, magno enim ob raritatem emitur. Quin & aqua, in qua huius cornu portio aliquandiu maduertit, pota idem præſtare probatiſsimum eſt.

MVmia nomẽ & res barbara, hominũ ſcilicet liquamẽ aloë, myrrha, balſamo in ſepulchris cõditorũ, calida ſicca tertio gradu, aſtringit. Serapionis autẽ Mumia eſt Piſſaſphalthus, id eſt, pix cum bitumine Iudaïco, quia hæc duo redolet Dioſcoridi.

TVnicam interiorẽ ventriculi ſecundi gallinarum miro quodã modo lotã & ſiccatã & potam ſtomachicis augere coquendi facultatem: & ventrẽ mergi, vel recentẽ elixum vel ſiccatũ & ſumptũ, falſum

Li. 11. simplic. esse expertus est Galenus. Vnde subit admirari in ea hęresi falsa medicos omnes etiam hodie permanere. Putant, opinor, eam vim illi esse, quòd ea similis sit tunicæ internæ ventriculi nostri, sed vi tanta coquendi prędita, vt lapillos conficiat: sed æquius fuerit, Pli. ca. 1. lib. 10. eã tunicã ex struthiocamelo sumere, quippe cui mira sit natura coquẽdi, quæ sine delectu deuorarit, vt ferrum & ossa veruecum integra. Vnde & pelles eorum cum plumis mollioribus concinnatas stomachicis applicant. An non vident harum pellicularum temperamentum vitiari siccatione, & vim illam coquendi viuis inesse, non superesse mortuis: nec fortasse pellibus illis insitum, sed potius à carne multa crassa, densa, pelliculam hanc vndique ambiente.

Libro 11. simpl. IEcur lupi in medicamentum ex eupatorio hepaticum sæpe indidi, nec multò efficacius ob id comperi. Hepaticos tamen ipsum tota substantia iuuare sufficientem se habere experientiam scribit lib. 8. comp. phar. part. Puluerem quoque ex eo in hydrope cum vino albo in dies aliquot mane potum, inter secreta quædam remedia reponunt nonnulli.

Hepar tamen vulpis aridum ex oxymelite potum splenicis imperat Archigenes apud

apud Galenum,lib.9.comp.phar.part.

Splen onagri,aut equi ſyluestris tostus & tritus idem ibidem pollicetur.Hepati calido ſicco ſalubre existimo hepar raiæ,cithari,id eſt,rouſſetæ,& hepati,id eſt,aquilę maris,& ſi qua ſunt alia in piſcibus ſimilia.

PVlmonem vulpis ſiccatum potúmque aſthmaticis Galenus,phthiſicis verò ob eandem totius ſubſtantiæ familiaritatem ſaluberimum omnes propè practici inculcant. Plura de his in libro ſequente de ratione medicamenta componēdi leges initio,vbi facultates compoſituro noſcendas declaramus. *Ga.li.11. ſimpl.*

REnes ſcincorum, crocodilorum terreſtrium,tanquàm pudendum ad venerem intendentes quidam bibunt: alij ſumen quoq; & caudam aſſumunt:vnde compoſitio eſt Actuario diaſcincu. *Ga.li.11. ſimpl.*

CAſtorium,ſeu teſtes caſtoris calfaciūt, ſiccant,ſunt tenuium valde partiū, coquunt diſpoſitiones cōtumaces & ſcirrhoſas.Eligendi qui ex vno principio committūtur,& quibus eſt intus liquor ceroſus,friabilis,odore grauis & virus olēte,guſtu acri & mordaci.Ex quibus duobus ſuſpicari poſſis,ſubſtantia eſſe nobis aduerſiſsimos:nulli *Lib.11. ſimpl. Lib.3.cō. ph. part. Dioſcor. Li.11.ſimplic.*

Bieure, fiber metathesi dictus Pli. c.30.li.8. & cap.2. lib.32.

autem vel admotũ vel sumptum est perniciosum castorium. Lutræ animalis fibro similis testes idẽ pollere addit Herm. Pontici castores sunt præstantissimi, quod & Virgilius innuit li.1.Geor. vbi virosa Põtus castorea mittere dicitur. Nec inepti qui ad Matronã Galliæ fluuiũ crebrò capiũtur, mirabili spectaculo animalia, cauda piscosa, soleæ æmula, pilo supernè canino: alibi Lutræ pedibus anterioribus anseris, sed vngatis, simiæ posterioribus, auribus minimis, rotundis, dente validissimo, adunco, prælõgo, seta oris cornea, architectura in fossa sua mirabili. Castorium nigrum fœtidũ, rancidũ, die vno necare affirmat Auic. Castoriũ è Perside fermè adulteratũ ad nos defertur: syncerũ enim tanta vi odoris est præditũ vt olfacienti vesicã castorij, sanguinẽ è naribus eliciat. Persæ autem adulterandis rebus sunt exercitatissimi. Seruatur annis decem.

Ludouicus Roma. Pat. Lib. Tobiæ.

FElle animalium ob acrimoniam & calorem solo vix vtimur, præterquàm ad aperiendas hæmorrhoidas, sed collyriis, trochiscis, aliisq; remediis miscemus. Fella piscium oculis sunt tutiora, vt eorundem hepata sicco hepati salubriora.

SOrdes gymnasiorũ & balneorũ colligi desierunt, his tamen multò efficacior ad digerendum est auriũ sordes planè biliosa.

Oesy

OEsypus est succidarum lanarum pinguitudo, calfacit, explet vlcera præsertim sedis & vuluæ, ac emollit. ὑσσωπον & ὑσσωπον ὑγρὸν apud Paulum aliquoties legitur, vnde opinor practicis consuetudo appellãdi hyssopum humidum, pro œsypum, volentibus ab hyssopo herba separare: οἴσυπος autem Galeno cum Dioscor. semper dicitur. Lana succida & sordida contusis vtilis ob œsypum: lota verò est vice linamenti carpti, vsta autem acris calida sicca, tenuium partium. Diosc. Lib. 11. simpl.

STercus canum & luporũ, ossibus, ac puerorum pane, & lupinis triduo educatorum. Galenus ceu certissima multorum affectuum remedia prædicat: ob id sicca sunt seruanda in vsus medicorum.

MOschus Aëtio, Paulo, Actuario, Arabibus animalis Gazellæ dicti, dorcadi similis, est pus in vmbilico maturũ, Dioscoridi & Gale. incognitus. Cætera apertè declarat Ruellius, calfacit, siccat ordine tertio Simeoni: tenuiũ est partium, odore aromatico, spiritus instaurat, imbecillas partes confirmat, lipothymiam & vires resolutas sanat, ob id cõpositionibus multis analepticis miscetur: quibusdã mulieribus vteri præfocationem affert, aliis in pesso cõtra hanc mirè prodest, vtero valde gratus, vt cũ oleo

Serapio. cicino inunctus pudendo, venerem excitet. Melior eſt ſubflauus, quàm nigricans, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadit, quàm qui grauior. Indicus eſt melior Aphro. Ex Catay tamen niger præſtantiſsimus hodie affertur. Citrinũ Auicenna præfert hodie incognitum, nam ferrugineus eſt. Quibuſdam malè olet, aliis caput frigidum iuuat, calidum ferit, & in eo epilepſiã excitat, pallore corpus inficit, odore in humido craſſo perennante viuaciſsimus. Serapio contrà ſcribit, cerebrum calfacere, ſiccare, roborare.

VVlpes tota in oleo percocta oleum facit vulpinum.

CAncrorum fluuialium vſtorum cineris drachmæ duæ cum drachma vna gentianæ ad morſum canis rabidi datur Actuario, in diacarcino antidoto. Idẽ Gale. lib. 11. ſimplic. vbi partibus decẽ cineris cãcrorum addit partes quinq; gentianæ, & thuris partem vnam. Cancrorum caro ex lacte, vel lacte ebutyrato cocta, hecticis analectica eſt.

Gal. li. 7. c. ph. pa. ASelli ſub aquariis vaſis deliteſcẽtes in vaſe fictili ſuper prunas toſti donec albeſcant, triti melle cocto excepti dãtur miſtri menſura (trium cochlearium Act.) ante cibum in ſpirandi difficultate ab Aſclepiade,

se, tanquam extenuandi & digerendi facultate præditi. Qua verò notione ad ipsorum mium venerit, explicatu difficile est.

Oleum decoctionis eorundẽ capiti perfusum dolorem eius diuturnum à frigore ut crassis humoribus sanat. Libr. 2. cõ.pha. p.

CAntharides probãtur in frumento inuẽtæ, versicolores, & quæ luteas in alis transuersas habent lineas, corpore promisso, crasso, blattarum modo præpingues, inertes, ac imbecillæ: quæ vnius sunt coloris. necantur vapore aceti per lineum vasis, in quo sunt, operimentum. Totis vtitur Galenus ad psωras, lepras. Hippocrates caput & fœdes aufert, libro de fœminarum morbis. Hæ vesicam vlcerant solæ, vreticis autem salubriter miscentur. Libr. 11. simpl. Gale. in theriace ad Pison.

MΕαξα ὤμη Act. id est, Sericũ crudum, minutim concisum, tritum, spiritum & sanguinem purgare, virtutem vitalẽ roborare creditur Serapioni & aliis: eius infusi expressum idem præstat, vt ostendit diacoccon compositio. Sericum propriè quod arborum foliis Seres Scythiæ populi depexebant ad vestes, Græci recẽtiores etiã ad serũ, id est, bombicũ vermiũ fila transtulerunt: quæ etiã Setæ à setarũ equinarũ forma dici possunt. Gosopium autem est coto dictus Cõfectio alkermes

Bomba

Bombasa Italis. Sericum putat Musa frigidum, vt folia mori, quibus vermes nascuntur, nec roborare cor cū Serapione & Auicenna, quia inodorum est. Chermes idem ex herbæ similis bipinnellæ radice excauata capi in Polonia sæpe, rem à cocco baphico diuersam, quo charmesinus color floridus tingitur, non autem cocco: tingitur autem cum alumine, galla, & aliis, ob id pannus ille non capiendus, sed potiùs coccus, quē Arabes Chermes vocāt. Coccus astringit, abortum prohibet.

Lib.6.cō. CInis recens hirundinum in diabesasa
ph.p. recipitur. Pulli hirundinum cum pen-
Gal.li.6. nis in fictili super prunas vsti diachelidoniū
c.ph.p. stomaticum ad anginas Andromacho faciunt apud Galenum. Hirundinum stercus acre & digerēs, vt aliorum animalium, magis, minùs.

Βλάττος & βλάττιον βύζαντος appellatur Actuario in aurea Alexādrina diamargarito calido. Vnguis odoratus vel aromaticus, lib.1.comp.ph.p. conchylij tegumentum odore in castorium quadantenus inclinante suffitus gratia adhibetur, Dios.

VNiones seu Margaritæ velluntur ex quodam concharum genere, lęui, minimos ex myculorum conchis extraxi. Corroborare, & putredini circa ipsum resistere cred-

creduntur, frigidi sicci. Ob hæc remediis imbecillorũ febricitantiũ, pestilentiũ, miscentur integri potiores his, quos ars pertrudit.

Viperarum caro siccat, valenter digerit, mediocriter calfacit. Vis ei⁹ ad cutim properat, & ad eã expellit corporis excremẽta, à quibus in multum cacochymis ingens numerus pediculorũ prouenit, & à cute velut squama abscedit, & decidit epidermis, ad quã protrusi sistuntur crassi & terrosi humores, à quibus psωræ, lepræ, elephantes nascuntur. De his plura in theriace dicemus. *Lib. 11. simpl.*

Ex prædictis aromata sunt, amomũ, cinnamomum, casia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica: partes balsami, crocus, foliũ, foliũ malabathri, ladanũ, aspalathũ, id est, xylaloë, macer. Addunt recentiores tanquàm pretiosissima, ambrã, vnguẽ odoratum, caphurã, cubebas, doronicũ, galãgam, caryophylla, moschum, macis, nucem moschatam, santalũ triplex, cornu monocerotis, zedoariam. In his quæ odorata magis sint, in suo genere præstantiora censentur, vt Galenus in antidotis. Sapore autem si explorabis, ne multa continenter gusta, sed vel os intereà ablue, vel papyrũ mande, vel tẽpus interpone, donec prioris aromatis sapor exoleuerit, vt nõ prioris reliquiæ indiciũ tibi falsum afferãt posterioris aromatis.

Hæc

Hæc cùm sint essentiæ tenuis, celeriùs exanimantur, præsertim aëre calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiã iam comminuta. Ob id vtenda cùm vegetissima sunt, nondum verò cariosa, foraminulenta, exoluta, & emortua.

Ex his item purgatoria sunt, Agaricus, colocynthis, cucumer agrestis, elleborus vterque, tithymalli, & aliæ multæ lactariæ, daphnoides, opopanax, polypodium, sagapenum, sarcocolla, dracunculus scammonium: & quæ Arabes ac neoterici addiderunt, euphorbium (huic enim nec Dioscorides, nec Galenus vim purgatricem tribuunt) casia fistula myrobalanus quintuplex, hermodactyli, lapis Armenus Alexandro Tralliano, & cyaneus, manna, rha barbarum, tamar Indi, turbith, senna & alia quædam Mesuæ tradita.

Hæc autem purgatoria quàm prædicta omnia maiore cura & studio deligenda, reponenda, nec ita diu seruanda, vt deteriora euaserint. Adhæc quæ in horum quibusdã vis est malefica & vehementior, est mitiganda.

Ablutione, in Aloë & cæteris.

Formatione in Trochiscos, in Agarico, colocynthide, Sagapeno.

Infusione, in Myrobalanis omnibus.

Coct

Coctione, in Malo cydonio & maza in Scammonio: in malo citreo & maza in Euphorbio.

Mistis aromatibus, vt spica nardi cũ Rhabarbaro, quam si omiseris cum Medicis Parisiẽsibus, nihil peccaueris, quòd satis sit mite Rhabarbarum, nec Spicæ viribus magnoperè egeat. Turbith, zinzibere, vel spica, vel mastiche: hæc enim malefica omnia corrigunt.

Assatione, aut siccatiõe in sole, in squilla.

Iure Capi vel Galli veteris, vel vino musteo, in Senna, Polypodio.

Sorbitione aliqua medicamenti, præsertim valentioris, reliquias detergente & extrudente, vt iusculo carnium, pisorum, aqua hordei mellita vel saccharata, vino, oleo, in cucumere agresti, & scammoniatis.

Alia in his mitiora domari non postulant, nisi si quando morbum aliquem corporis auctura videntur: ob id cassiæ fistulæ in fluore alui miscetur mastiche, vel aliud stomachicum.

Tamar Indis in vẽtriculi intemperie frigidà miscemus calida stomachica. De his omnibus plura toto propè lib. 3.

Cætera ad purgantium medicamentorũ naturam pertinentia fusius hîc eram declaraturus, nisi Ioãnes Tagaultius Parisiis Do-

ctor Medicus longè doctiſsimus, eam ipſam operam ex Meſue, & aliis eius rei peritioribus nobis diligenter contuliſſet.

Simplicia alia Dioſcoridis, Galeni, & aliorum plurima, hodie parum cognita, feciſſem notiora & certiora, niſi hac gloria merita Gulielmum Peliſſerium Epiſcopum Monpeſſulanenſem, doctiſsimum, diligentiſsimum, integerrimum, fraudare noluiſſem. Adde quòd ea hoc loco potiſsimùm tractanda cenſui, quæ in deſcribendas poſteà compoſitiones frequentiùs recipiuntur, vt ex cognitis ſimplicium viribus, totius facultatem lector intelligat.

FINIS.

METHODVS MEDICAMENTA COMPONENDI, *& ab aliis composita expendendi ac iudicandi, quibus affectibus medeantur, & an quod titulis pollicentur, præstare poßint.*

LIBER II.

OMINES cùm ſimus, errare non eſt difficile. Hinc Archigenes priorum errata quædã coarguit, & Galenus Archigenis. De Galeno autem dicere auſim, quod is de Hippocrat. paſsim inculcat, ſcriptum ſcilicet eſſe ab eo nihil perperàm. Nos verò Galeni vmbram vixdum aſſequutos, medicorum propè reliquorum conditionem ſubire non fuerit mirum: ſed lectorem rogamus, vt quicquid laude dignum in his laboribus noſtris commendarit, Galeno præcipuè tribuat, vitia autem noſtro aſſuat capiti. Quanquàm ſi quid iudico, aut nulla ſint, aut perpauca, & quæ nos fugerunt: niſi naſutus aliquis calumnietur, multa ſæpe hîc exempla cõgeri, nulla vel vtilitate, vel neceſsitate: interdum

ea desiderari. Prȩter hæc illa pasſim nõ magis cohȩrere, quàm ſine calce arenas. Sed id vitio non verterit, ſi inſtitutum noſtrũ intellexerit fuiſſe, vt hæc tanquàm idonea rei propoſitæ teſtimonia etiam vt in manũ venirent ſcriberemus: aliquando tamen ordine certo digeſsimus, vbi ordini erat locus. Neq; enim Hippocratis Epidemia, tãquàm ſcopas diſſolutas, ſparſa & interhiantia exẽpla quiſquam damnarit, ex quibus tamẽ ille tam diuinos excerpſit aphoriſmos, & prognoſtica medico maximè neceſſaria. Quomodò ex his exemplis noſtris vniuerſalia illa theoremata ad componendi rationẽ maximè neceſſaria colligere poſsis, aut hæc per illa inducendi methodo cõprobare. Quòd ſi non videantur ad plenum abſoluta, quæ ad medicamenta componendi methodum pertinẽt, cùm anni poſteriores docta & elaborata magis afferre conſueuerint, tum virorum doctorum animaduerſionibus admoniti, tum iudicio lectione Galeni plurima firmando, meliora aliquãdo reddemus.

Methodus verò medicamenta cõponendi hunc habet ſcopum, vt ſi quando librum conſuetorum nobis medicamentorũ compoſitiones ſcriptas cõtinentẽ perdiderimus, perditis ſimilia poſsimus cõponere, ex formula quadã mutationis ad propoſiti inuẽtionem

tionem nobis cognita, quam multis particularibus compositionibus exercuerimus. Non modò autem rectè pharmaca componere docet hæc methodus, sed etiã præstat, vt quę à veteribus medicis sunt scripta composita medicamenta, promptè expẽdamus, & his omnibus etiam citra limitationẽ pronunciatis, commodè vtamur. Melius enim est, maiorum experimentis probata medicamenta à nobis sumi rationẽ his vtẽdi scientibus. Empirici verò cùm ignorent, qua ratione composita sint pharmaca singula, perditis descriptionibus, alia componere non possunt. Quòd si naturam scirẽt affectuum curandorum & eorum magnitudinem, & methodũ cognoscerẽt inueniendi vires simplicium medicamentorũ, & curationis scopum, nõ desiderarent modum curationis & compositionis. Hunc autẽ laborem eo nomine sumpsimus, vt Galenũ à calumnia liberaremus, quem falsò insimulant sues quidam stolidi, quòd operibus de cõpositione medicamentorũ κατὰ τόπους, καὶ κατὰ γένη, catalogũ tantùm compositorũ à se & aliis medicamẽtorũ recenseat, sed cõponẽdi rationẽ nusquàm libris prædictis tradat. Probamus enim hanc methodum ceu animam quandã locis probè omnibus interspersam. Quam rẽ vt tibi verissimã esse magis per-

ſuadeas, loca indidē ſignauimus hîc quàm plurima: addidimusq́; libros illos Galeni, ſi quis identidē relegerit, eſſe dignisſimos, qui à medicis in vſu frequentiore habeátur. Ex his item & aliis non paucis probauimus aliquando, neq; Galenum fuiſſe, neq; Galeni ſtudioſos eſſe operũ Medicorum, ſeu, vt cũ illis loquar, praxis imperitos: quod vitium Arabiſtæ quidã impoſtores Medici nomine indignisſimi, & Galeno, & Galeni familiæ impingunt: idq́; imperitis quibuſdam pharmacopœis perſuadent eò faciliùs, quòd illi Galenicas ſchedas ferè auerſentur: quia veterũ more ſcribantur, hoc eſt, puriùs, & breuiùs, & quantũ fieri poteſt, paucisſimis ſimplicibus conſtantes. Illi verò lucri helluones nihil de ægrorum ſalute ſolliciti, ea tantùm laudant Medicorũ reſcripta, quæ ſumptuoſa ſunt ac pretioſa: ob id quòd magna ſimplicium idem pollentiũ turba ſunt coagmentata: quod Arabiſtarum iſtorum publicum eſt vitium, ęgris ſæpe noxium, ſemper ſumptuoſum, nota certè Cenſoria, aut paulò ſeueriore alia caſtigandum: ea etiam ratione, quòd Auicennæ ſui principis dogma deſerunt, imperantis parſimoniam medicamentorum potiùs quàm multitudinem, vbi vnicus eſt nobis ſcopus, nec multi affectus complicati.

EDICAMENTVM est, quod corporis nostri naturã alterare potest ac immutare prima, secunda, tertia, quarta facultate, seu tota sua substantia, idq; ad sanitatem faciendam (nam ad tutandam medicamentis opus nequaquàm est) siue ipsum sumatur, siue admoueatur. Medicamenti verò significationẽ hoc loco minùs latè fundimus, quàm Galenus, pharmaci etiam deleteria complectentis, quæ nemo rectè medicamẽta vocarit, nisi si quando illorum quædam castigata & aliis mista vim ipsorum obtundentibus corpori admoueantur, & quædam horum etiam in corpus recipiantur: quod in compositis medicamentis audies. Simplex medicamentum, cui nulla alia substantia opera nostra accessit: compositum verò, cui accessit.

Initio simplic.
In lib. sani. tuend.
Li. 3. temperamẽt.

Compositio medicamentorum est ipsorum viribus variorum cum ratione à Medico facta mistio. Qualis naturæ in re eadem perfrequens cernitur, cùm pauca liceat inuenire non medicamenta solùm, sed etiã alimenta, quæ substantiis pluribus, sed singulis elementa quatuor sortitis non constent, iisq; natura diuersis, & plerunq; etiam contrariis: vt in aloë substantia est vna terrea, crassa, cruda, frigida, astringens: altera

Li. 1. phy.
Lib. 1. aliment.
Lib. 2. sim. c. 13.

terrea quidẽ,ſed calore interno multùm tenuata,amara,calida,cholagoga : ſic in Rhabarbaro,Alumine,Chalcãtho,Chalciti ſubſtantiæ inſunt duæ cõtrariæ.In Roſa,Agarico,& aliis permultis etiã tres:ſunt & quibus quatuor naturæ inſunt. Cæterùm hæc omnia Medici vocare ſimplicia conſueuerunt,quemadmodùm & quædam verè compoſita,ſed quę paucioribus conſtant ſimplicibus,quàm alia eiuſdem generis cõpoſita. Hac ratione dia trion pipereon ſimplex Galeno dicitur,quanuis cõſtet trium pipereon ana drachmis quinquaginta,& aniſi,thymi ana drachmis octo.Minus idem fuerit ſimplex,ſi zinziberis etiã drach.octo recipiat. Compoſitius quoq; fuerit, ſi horum trium pondus duplum,hoc eſt, drachm.ſexdecim recipit.Præter quæ omnia quod cõpoſitum dicitur,etiã recipit ami,ſeſeli,libyſticũ,enulam,ſpicam nardi,caſiã,& alia id genus,quę ipſum vehemẽter medicamẽtoſum reddũt. Sic Actuario & practicis Oxymeli ſimplex & cõpoſitum,Oxoſacchar ſimplex & compoſitũ,& alia permulta eadẽ ratione dicuntur.Quomodo opinor,vena,arteria,muſculus,Gale.lib.de differentiis morborũ partes vocãtur ſimplices & primę,cùm reuera ſint cõpoſitæ vena & arteria ex fibris & membranis,Gal.lib.de inæquali intemperie:muſculus

Lib.4.ſanit.tuen.

ſculus ex carne ſimplici, fibris neruorum & ligamẽtorum, venis, arteriis, tunica, Gal. de motu muſculorum, & in anatomicis paſſim. Sed ex paucisſimis cõpoſitæ partes dictæ, ſimplices videri queant, maximè compoſitis organis collatę. Simplicia igitur medicamenta propriè vocamus, quibus miſtio nulla à nobis acceſsit, etiam ſi ſint ex ſubſtantiis natura diuerſis compoſita. Quæ verò minus à nobis compoſita ſunt, catachreſticos etiam ſimplicia vocamus. Compoſita enim medicamenta nobis hoc loco vocantur, quæ miniſter naturæ Medicus, ac imitator ex variis ſimplicibus diuerſa pollentibus commiſcuit: non quidem tota per tota (id enim naturæ ſolius, ac Dei munus eſt) ſed per partium minimarum viciniam, & contactum nonnunquàm tam exactum, præſertim coctione longa, ſed blanda, & veluti totius fermentatione, vt à vera miſtione parum abſit: mirum ni etiam à nobis miſta quædam ægriùs ſeparẽtur, quàm aliqua vi naturæ confuſa, vt in lacte, rha barbaro. Aloë, & plerisq; aliis videre licet. Nec abs re addidimus, miſcẽda eſſe viribus diuerſa, nõ autem quæ idem poſſunt. Quod etiam hodie celebribus medicis in conſuetudine eſt, quum id ad ſumptuum magnitudinem magis ſit, & remediorum multitudinis oſten-

tationem, quàm ægrorum salutẽ, aut compositionis vsum. Sed id vitij non recipiendum esse, pòst abun[illegible] docebimus: simulq; excusabimus celebres illos ac priscos Medicos, si quando in eum errorem incidisse videbuntur.

Dicamus iam quę maioribus nostris fuit medicamenta componendi non dico vtilitas, sed necessitas. Deinde quæ medicamenta tam sumenda quàm admouenda methodo certa, compositurο sint necessaria. Post hæc, in quibus medicamenta componendi ratio consistat. Prætereà exemplis aliquot celebribus vniuersalem hanc methodum exercebimus. Postremò, qua ratione quis rectè compositis vti queat, perstringemus.

MEdicamenta cõponere Medici sunt coacti multis de causis, quas singulatim percensere visum est, vt lector diligẽs nihil hanc in rẽ commodũ desiderare possit.

Vt remedia inueniẽdi prima indicatio ab affectu ipso pręter naturam sumitur, sic ab eodẽ prima componendi medicamẽta ratio est profecta. Si enim solis simplicibus medicamẽtis omnes affect⁹ pręter naturã curare liceret, nullus vnquam vsus foret cõpositorũ. Simplex verò affectus simplicẽ exhibet

Libr. 1. c. ph. g.

indi

indicationem, cõplexus compositam. Quòd si vno simplici remedio præsente affectum simplicem curare possumus, id adhibemus compositione neglecta. Si verò id simplex quod nobis ad manum est, valentius aut inualidius, quàm affectui cõuenit, aut colore, odore, sapore, consistentia, vel aliis pòst dicendis, à scopo nobis proposito est alienũ: mistionis iam insurgit necessitas eorũ, quæ vires minuant, vel augeãt, vel coloris, odoris, saporis, cõsistentię absurditatẽ corrigãt.

Duæ igitur primæ & principales causæ compositionis videntur, affectuum natura contrariorum complicatio, & simplicium tam simplicem quàm complexum affectum expugnatorum penuria, & præter has temperatura, partis figura, situs, sensus, aëris natura. Vt si affectus sit intẽperies totius vel partis vno gradu calidior, vno gradu frigidiora, vt profligaretur, postularet: haberet autem fortè ad manum Medicus tantũ duo simplicia, vnum temperatum, & ob id imbecillius: alterum secundo gradu frigidum, idemq; valentius, quàm proposito affectui conueniret: vtriusque æqua portione mista medicamentum fecit frigidum primo ordine, malo præsenti idoneum. Quomodo vinum per se sitim non extinguit, quia calidum: nec acetum, quia siccum: nec

Exemplũ necessariæ compositionis morbo similari. Li. 1. simplic. c. 3.

aqua per se, quia tardiùs permeat & distribuitur: mista autem aqua alterutri horum certa proportione, sitim probè extinguit. Nam hæc vini caliditatem, & aceti siccitatem sua frigiditate & humiditate corrigit. Tam vinum autem quàm acetum essentię suæ tenuitate ipsi aquæ celeritatem & permeandi promptitudinem impertit. In œdemate pituitam, quæ in partem affluxit oxycratum ex spongia admotum vacuat, quorum nullum per se id præstiterit.

In organico li.2. ad Glauconẽ in communi.

Cùm vlcus cauũ curaturus habet solùm ceram siue ceratum, & æruginem, non etiã thus, irim, aristolochiam, farinam erui, radicẽ panacis, & alia vlceri cauo idonea. Cera autem & per se, & magis etiam cum oleo Rhodino in ceratum liquidius effusa, vlcus facit sordidũ, quia nec terget, nec siccat, quę duo carni gignẽdæ ad vlceris cauitatẽ implendã sunt necessaria. Aerugo autem sola erodendo & excedẽdo, vlcus magis cauat, & phlegmonem excitat: vtrũq; ergo per se vitandum est, ac ex ambobus misturam cera valẽtiorem, ærugine imbecilliorẽ facimus. Sed quoniã ceratum paulò est inferius idoneo sarcortico, ærugo autem multo valentior, multo illi cerato, vt libię vni, liquidiori modicam æruginem, vt partem decimam vel duodecimam, hoc est, vnciam, pro corporis

Libro 1. c phar. gen. & libr. 3. meth.

poris differentiis miſcebimus. Nam cuiuſq; quantitas ante exprientiam à nemine inueniri poteſt, coniectura tamen iudicari poteſt, vt primam experientiam nullus valde infauſtus ſequatur euentus. Pars verò ærugi nis decima acrius medicamentum facit, ob id eſt idoneum carni gignendæ in corporibus validioribus, duris, ſiccis temperamẽto, vt agricolarum, nautarum, venatorũ. Duodecima imbecillioribus & mollibus vel na túra, vel victus conſuetudine, & humidis, & candidis corporibus, qualia ſunt mulierum, eunuchorum, puerorum conuenit.

In quo exemplo ſimplicia vtraq; & inter ſe ſunt maximè contraria, & affectui per ſe ſunt nocẽtiſsima: miſta tamen quo dixi modo, ſarcoticum, colleticum, & epuloticum efficiunt præſtantiſsimum, quale etiam eſt dia chalcitcos Galeni: cùm cera per ſe, multò magis adeps, atq; adeò oleũ ipſum ob humiditatem multam & lentorem in vlcere ſordem cumulet, & chalcitis ſiccior, acrior, erodentior cauitatem augeat. Optima verò medicamenta maiores ex contrariis miſcuerunt ratione ipſa monſtrante viam, & compoſitionem inueniente: de cuius virtute experientia poſterior decernit. In hoc autem & aliis propè omnibus medium eſt parandum potiùs, ceu ad mediam temperaturam

apta

aptatum: ad temperaturas verò vtrinque à media recedentes, si vires medicamenti sint imbecilliores, augenda est ærugo vel chalcitis, & si vis, mel addendum: si validiores, ærugo chalcitísque minuenda magis & minùs pro effecti eius portione, vel augendum ceratum, adeps, & cætera. Coniecturam etiam tuam vsus & experientia docebunt. Si enim carne impletur, bonum: si sorde, est infirmius: si cauum magis fit, & erosionis sensum æger sensit, ac pars calidior, rubẽtior, tumentior apparet, est valentius: & in aliis eadem ratione compositis idem faciendum, vt pòst fusiùs audies.

Est etiam cùm affectus emplaston medicamentum exigit, qualem consistentiam cùm nullum simplex medicamentum per se facere possit (non enim bitumen, non cera, non resina, non pix, non propolis, non ladanum talem vsum præbent, multò minùs ærugo, cerussa, lithargyros, molybdena, vel aliud metallicum, nec herbæ etiã solæ emplaston medicamentum faciunt) mistura opus fuit, vt simplicia in vsu hoc esse possent, alioqui ob conditionem suam & naturã in id inepta. Proptereà primi emplastrorum autores ratione optima, ex oleo quoq; metallica coxerunt, & liquabilia liquefecerunt,

runt,& herbas contusas,& cretas adiecerũt.

Quędá pręterea cõponimus affectui præsenti contraria ex naturæ imitatione, cuius ritè agentis Medicus perpetuò est minister, vt clysterem in aluo astricta ex hydromelite & oleo, interdum ex oleo solo cum sale componimus, in quibus durum siccitate stercus emolliendi, id est humectandi, est facultas: deinde viæ ipsius per intestina oleo lubricandæ ad liberiorem descensum: postremò aut mel aut sal mordendo: expultricem ad opus suum excitat, vt bilis flaua in sanis corporibus stercori mista. Tales sunt crebri clysteres Gal. in libro sanit. tuendę, & therapeuticis: horúmq; ratio ea redditur Aphrodiseo in problematis. Huc pertinet, quòd multis simplicibus etiam curãdo affectui simplici vel cõposito idoneis, sæpe facultates aliæ insunt affectui noxiæ: cùm rarum sit simplex medicamentum, quod ex variis substantiis, & sæpe contrariis non sit temperatum. Quo casu eas mistione aliorum inducimus: sic scámonio, cholagogo alia miscemus frigida, crassa, astringentia, partes principes roborantia, vt calori, tenuitati, dissolutioni, partium principum noxæ à scammonio imminenti occurramus.

Sic opium castorio, hyoscyamum allio, cepa, semine rhaphani, madragoræ corti-

cem

cem absinthio, sinapi, frigida scilicet calidis obtundimus:& in theriace, mithridatio, aliisque multis similiter.

Secundo loco medicamentorum compositionis vsus est maximus, in affectibus complexis diuersas simul facultates interdum contrarias desiderãtibus, vt repellendi simul & digerendi, incrassandi & tenuãdi, incidendi, tenuandi, tergendi, qualia sunt multa composita polychresta, vt theriace, mithridatios, & alia non pauca.

Si est igitur hydrops frigidus humidus affectus cum febri calido sicco morbo implexus, vtriusque per sibi contraria remedia est habenda ratio, si æquè pollent, si alterutrũ magis vrgeat, illi attẽtiùs prospiciendum, altero tamen affectu intereà non neglecto. Sic vbi vlcus est cum phlegmone quæ hanc curant refrigerantia, vlcus mordent, & insuppurabile reddunt: quæ verò vlcus tergent siccántq;, phlegmonem exacerbant. Componendum igitur fuit medicamentũ, in quo vtriusq; talis habeatur ratio, vt neutri magnoperè incommodetur: sed tamen eo casu phlegmones maior est habenda ratio, quippe citra cuius curationẽ vlcus nunquàm sanaueris. Idem statuendum est, vbi affectus causa adhuc præsẽs in corpore, & ipse affectus, naturæ sunt diuersæ: vt in

quot

quotidianis & quartanis febribus causa est materia frigida, morbus calidus: vtriusque enim habenda est ratio, sed maior vrgentioris. Composito etiam medicamento sæpe opus, cùm morbi eiusdem permultæ sunt causæ: vt si succus & multus, & crassus, & lentus faciat obstructionem: crasso tenuans, lento incidens & tergens, & fluxile reddens, multo vacuans contrarium debetur. Quæ omnes facultates cùm rarò in vno sint medicamento, simplicibus multis simul mistis perficiendæ fuerunt. Sin cùm venena calida simul & frigida sunt expellenda de corpore, vel aduersus hæc corpus est muniendum. Qua etiam de causa theriace multum contrariis est commista.

Exercere sese potest quisque exẽplis plurimis per omnes affectus naturæ diuersæ complicatos, vt intemperies partium magnarum, aut etiam principum inæquales, sine materia & cum humoribus, simplices & compositas: vt incommoderationum differentias sibi connexas, vt solutionis continui species secum compositas, vel etiam cum aliis prædictis morborum generibus.

Si verò naturæ sint eiusdem affectus, vt causa & morbus calida (vt in tertianis) vt intemperies calida vẽtriculi, & hepatis, & partium vicinarum: minùs est necesse compo-

ſito vti, ſi ad manum eſt quod refrigerare quãtum affectus ipſe poſtulat & partis natura, vt ad iuſtam temperiem reducatur.

Qui igitur primi compoſuerũt medicamẽta propria & familiaria aduerſus impactam partis alicuius anguſtis meatibus materiam, vt humorem craſſum & lentum, interdum etiam ſpiritum flatulẽtum & vaporoſum ad curationem longius tẽpus requirentem, eguerunt varia medicamentorum miſtione, quorum quædam impactam materiam tenuent, & meatus dilatent, per quos materia illa excernatur: alia partem affectam roborent, ne talem materiam aut gignat, aut aliunde recipiat, & vt quod extenuatum eſt excernat, impactum coquat & tenuet: alia quæ ſubſtantiam affluentem repellant: alia quæ receptam coquãt, alia diſcutiant. Quod ſi ſingulis eis effectis peculiare habes compoſitum medicamentum in affectibus curatu difficilibus, ſecũdum Hippocratis conſilium inſpice, in quónam horum medicamentũ ſimplex calidum ſit copioſius, & in quo frigidum humidum ſiccum, aut tenuium partium, aut craſſarum: deinde ex ſucceſſu remedij loco affecto priùs admoti, cõiecta an in eodem perſeuerandum ſit, vel ad aliud tranſeundum, etiam eorum quæ idem pollicentur, vel ambo miſcen

Lib. 2. cõ. ph. part.

Ap. 52. libro 2.

miſcenda, vt medium quodammodo facias.

Tertia cauſa componendi medicamenta fuit totius corporis natura, & partiũ ad quas ea ferri volumus, & per quas trãſitura ſunt: vt ſi habeo medicamentum liberandæ obſtructioni idoneum, ea autem eſt in liene, aut hepate, aut renibus, miſcẽda ſunt liquida, tenuia, & totius ſubſtãtiæ ſimilitudine ipſi parti familiaria, quæ medicamentum, aut medicamenti facultatem ad partes deducant, eáſque roborent, ſi robore pars ipſa egebit, ob actionis præſtantiam: vt eupatorium hepaticis, aſplenium ſplenicis, nephriticis ceſtron aut cicer miſcẽdum: de quibus poſtea: ſi ſtœchas agarico miſta pituitæ ex cerebro purgationem iuuat, hyſſopus verò ex thorace. Præterea naturarum quædam proprietas hac vel illa compoſitione recreata, ab alia abhorrens, compoſito nos vti ſæpe coëgit: & item coloris, odoris, ac potiſsimùm ſaporis gratia, & ſtudium ſeruandæ diu miſtionis.

Tres hæ cauſæ neceſsitatis componendorum medicamentorum ſufficere poſſunt, ſumptæ ex natura & affectus, & corporis affecti, & medicamenti affectũ illum in hoc corpore ſanaturi. Quæ verò minores ſunt compoſitionis vtilitates, plurimæ ex aliis indicationum differentiis ſumen-

Lib.2.cō. ph.gen. dæ, in ratione componendi dicentur. Prętet quas omnes vna hæc maxima est, vt compositis tibi cōsuetis, amissis similia reponas: vtq; compositionis rationem in compositis veterum agnoscas, & quorundā ipsorū facultates ab illis non definitas inuenias, aut etiā falsò adscriptas refellas. Cognitis enim simpliciū facultatibus & qualitatibus, poteris *Lib.1. cō. ph.part.* virtutem compositorum à veteribus medicamētorum inuenire, & similia cōponere. Hinc etiam cognosces affectus corpori ex medicamento successuros, & prænosces: & his iam factis atq; facilè cognitis, remedia idonea inuenies ratione compositionis inuentrice, cuius facultas experiētia probāda est, quanuis ante hanc coniectura quoq; artificiosa colligatur: vt si corpora sicca sunt & valida, valētius medicamentum posse sustinere confidis: si imbecilliora & molliora vel natura vel victus ratione sint, ea nō ferent. Sic cùm à pulmonibus & thorace materiā crassam lentam expectorare oportet, potu largiore opus est, atque liquidioribus eclegmatis vtendis inter medicamenta arteriaca, siue illa sint acria & mordacia vehe*Initio lib. 7.cō.pha. part.* mēter ex aro, pipere, casia, cinnamomo, galbano, resina terebinthina, & aliis eius generis incidentibus, & tenuantibus, & tergentibus: siue tantùm moderatè tergentibus con-

stent-

ſtent cremore ptiſſanæ, amygdalis. Nã quæ emplaſtica ſunt exactè, & morſus expertia, ex paſſo Cretico, gummi, tragacantho, glycyrrhiza, arteriæ aſperitates tantùm læuigant, non etiam expectorant.

NVnc mihi dicenda ſunt quę compoſituro certa methodo medicamẽta ſint cognoſcẽda, illa nimirũ tria: affect⁹ omnes corporis præter naturam, in quos medicamẽta componimus corporis ipſius natura, ſine qua nec affectus illos ad vnguem noſſe, nec probè & tutò vti medicamẽto queas: tertio ſimplicium omniũ medicamentorũ facultates pernoſcendæ ſunt, primę, ſecũdę, tertiæ, quartæ, id eſt, cauſæ medicamentorum effectrices, ſeu naturales quædam eorum potentiæ corpus noſtrum immutãtes. Nam cùm primus & præcipuus cõponendi medicamẽti ſcopus ſit affectus præter naturam, nullo ſimplici remedio curabilis, illius tota natura tanquã vngues & digiti cognitiſsima eſſe debet: ſi calidus ſcilicet, aut frigidus, humidus aut ſiccus, vel horum cõiugatione intemperatus, & quoto ordine eſt vnuſquiſq; talis. Item ſi cũ materia vel ſine materia, ſi cauſam habet deſitam vel adhuc præſentem, & eam vel hecticam vel ſcheticam: adhæc ſi profundus eſt morbus vel

Libr. 1. c. ph. g. & initio. lib. 6. c. ph. p.

ſublimis, propè partem momētaneā vel lōgè ab ea, & alia propè innumerabilia, partim pòſt dicenda in ratione cōponendi, partim ex curandi indicationibus ſumenda.

Quòd ſi natura affectus incognita vel neglecta aduerſus ipsū medicamēta cōponis, cùm ſcopo certo cōpoſitionis careas, illi es ſimilis, qui oculis clauſis telum, quò fortuna feret, emittit. Is enim vt ſcopū vel nūquam vel rariſsimè, idq; fortuitò, attinget: ſic medicamentum in hunc affectum exactè non cognitum ſi componis, illum vix vnquā ſanaueris: mirum ni etiam plurimum auxeris, cùm medicamēta ſint rara, quæ nec proſint, nec obſint, ſed ferè ſalubria ſint, aut inſalubria: pauciſsima, & raro neutra. Se igitur qſquis eſt medicinæ ſtudioſus, diligēter exerceat in morborū, cauſarum, ſymptomatum cognitione, vt perſpecta horū cuiuſq; natura, ſtatim concipiat ex theoremate illo Hippocratico contraria contrariorum remedia, quo genere remediorum ſit opus, calidóne an frigido, humido vel ſicco, tennuante aut incraſſante, molliente vel durante, vel alio reliquorum ſimiliū. Deinde in ipſis ſimplicibus tanquā promptuario longè vberrimo & copię cornu pleniſsimo, ſumma cura, pręcipuóq; ſtudio veſtiget, quæ quibus affectibus ſunt, quantū opus eſt, cōtraria. Id quod ſi in

Lib. de flatibus.

ſi in vno aliquo nõ ineſt, duobus aut pluribus ſimul miſtis efficiat. In quo ſtudio nemo ſe vnquã feliciter geret, cui ſimplicium omniũ natura (vt idẽ de reliquis ſalubribus cauſis tibi perſuadeas) nõ ſit tanquã ſua domus cognita. Nam præterquam quòd illis ſimplicibus vti rectè nequeat, neq; etiã poſſit ex his probè aliquid cõponere, aut aliorũ compoſitis rectè vti: nemo enim cõpoſito vnquam rectè vtetur, viribus ſimplicium id componentiũ ignoratis: cùm illius vires ex horum viribus propè ſolis ſint æſtimandæ: quomodo partes in nobis organicę ſeu cõpoſitæ, vt rectè vel malè habeãt, id ex ſimilarium ſeu ſimpliciũ magnitudine, numero, figura, ſitu, & cõnexione accipiũt. Quis igitur pœna non ſola ignominiæ nota dignos non putet, multos huius ætatis Medicos, etiã hominũ opinione celebres, qui neglecta ſimpliciũ exquiſita obſeruatione, cõtenti ſunt facultate cõpoſiti vtcunq; cognita. Illis enim ſatis eſt ſcire catholicũ humores omnes purgare, diaphœnicon bilẽ flauã, diacnicum pituitam, diaſennam ſuccũ melãcholicum, coccia catapotia cerebrũ, optica oculos: neq; ſunt ſolliciti quibus horum quodq; ſimplicibus conſtet, & quanta ſingulorum menſura: neque curant hi, ſi vires habeant compoſita, quas titulo pollicen-

tur. Cùm tamen ſimplicia ſint & natura & tempore priora compoſitis, & ab illis hæc omnem propemodũ habeant facultatẽ: niſi ſi qua ex contrariis compoſita (quorum maxima turba eſt) facultatem componẽdo acquirant non modò diuerſam, ſed etiam ſæpe contrariã ſimplicibus per ſe vſurpatis, quod in ſarcotico ex ærugine & oleo, & dia chalciteos emplaſtro oſtẽdimus. Adde quòd vis quædam diuerſa, ſed ferè exigua ex ipſa cõpoſitionis & noſtræ coctionis ratione nonnũquàm proficiſcitur: magna verò quibuſdam ex coctione à miſtorum calore natiuo tãdem perfecta, vt in theriace & mithridatio audies. Quæ medicantium conſuetudo ſi recipitur, quid miramur medicinam paucis admodum menſibus percipi? quid miri eſt, idiotas ad medicinam faciendam conuolare, cùm phyſiologiæ totius, præterea vtriq; ſint ignari, vt reliquam quorundam ignorantiam taceam.

Iam patêre cuiuis arbitror, medicamẽta compoſituro cognitiſsimã eſſe affectus curandi, & remedij curantis naturã oportere. Qui enim morbum, ac morbi cauſam, & vtriuſq; naturã pernouerit, deinde ſimpliciũ medicamentorum omnium, aut ſaltẽ plurimorum & vſurpatiorum vires omnes, in ſingulis morborum ſpeciebus rectè compon

pon

ponat, & salubriter vtatur, tum simplicibus tum compositis medicamentis, si simul naturas corporũ & aëris inspexerit. Mollibus enim & humidis, vt pueris, eunuchis, mulieribus, mitiora debentur medicamẽta: duris autem & siccis, vt venatoribus, messoribus, nautis, agricolis, validiora: mediis horum mediocria: & in carne sicca vlcus, sicciora: in molli, minus sicca, tam sarcotica quàm colletica & epulotica requirit. Et in cognatis cuiq; intemperaturis mitiora, in contrariis valentiora requirũtur, quoto scilicet ordine quisque per morbum à sua natura recessit: & aëre calido minùs calida, & frigido minùs frigida, quàm affectus requirit, medicamenta sunt adhibenda, & in reliqua oppositione ad portionem.

Quæ verò ad affectuũ præter naturã cognitionem pertinẽt, hîc audire ne expecta, sed ex lib. de differentiis, & causis morborũ & symptomatum, & de signis partiũ internarum affectarũ, & aliis Hippocratis & Galeni libris huc pertinẽtibus require. Vti quę ad cognoscẽdam cuiusq; naturã sunt necessaria, ex libris physiologicis repetenda tibi sunt, quorum omnium catalogus in ordine librorum Hipp. & Gal. tibi abundè suppeditatur. Quæ autem ad simplicium medicamentorum cognitionẽ sunt necessaria pau-

lò fuſiùs explicabo, ne quid cupido lectori deſit ad compoſitionis peritiam etiã ſi multa ſatis attigiſſe tibi Galenus videri poſsit libris quinq; primis ſimplicium. Ex quibus, & aliis aliquot eius locis ad hanc rem idonea paucis perſtringere tibi conſtituimus.

Noſcẽda eſt medicamẽti ſimplicis facultas quadruplex, prima, ſecũda, tertia, quarta, (à quarum ſingulis ſua prodit actio) & quæ medicamẽta quibus locis abũdãt, & quibus itẽ locis, atq; cõditionib⁹ aliis sũt meliora.

Facultas medicamenti prima reliquarũ communis eſt tanquam baſis (præterquàm quòd quartã iuuare nõ videatur) ex ipſis elementis nullius interuentu prodiens, ipsíſq; omniũ maximè tributa: generatim quidem eſt calfaciendi, refrigerandi, humectãdi, ſiccandi, & per horum coniugationem calfaciendi, humectandi, calfaciẽdi ſiccãdi, refrigerandi humectandi, refrigerandi ſiccandi. Particulatim verò efficiẽdi id ipſum in principio, medio, fine ordinis primi, ſecũdi, tertij, quarti. Ea verò qua ratione ſit tactu & guſtatu tanquam tactu quodam exploranda & iudicanda, abundè docet Galenus lib. ſimplicium. Etiam ſępe ſecundas facultates, nonnunquàm & tertias: eſt quãdo & quartas in quibuſdam ſimplicibus proſecutus. Omnes enim eas receẽſere in omnibus operoſ

rosum fuerit: cùm etiã permulta sint, quorum facultas tertia parũ cognita est, plurimorum quarta adhuc omnino incognita, cognoscenda quibus, quando, quantũ Deus voluerit, vt Auẽzoar pulchrè dicebat. Satis fuerit (quod ad primas facultates attinet) cognoscere calidum frigidũ humidũ siccũ ordine primo, obscurè: secũdo, manifestè: tertio, vehementer: quarto summè tactum nostrum & gustatum afficere, idque in horum singulorum ordinũ principio medio, fine, sic vt ordines sint 12. medicamẽtorum tum calidorum, tũ frigidorũ, tũ humidorũ, tum siccorum, id est, calidiorũ, frigidiorũ humidiorum, sicciorũ temperato. Noscat etiam Medicus, quæ medicamenta celeriter etiam vbi admota corpori nostro sunt, vel in ipsũ recepta, virtutem statim amittant, quæ diu eandẽ seruant. Vt euphorbiũ caducã & statim euanidã admotum parti caliditatẽ habet: arus & alia quæ caliditatẽ humiditate multa & lẽta mersam habẽt, tardiùs eã excirunt, sed diutiùs excitatam seruãt. Item euphorbium recens linguã vrit: trimũ & quadrimum adhuc vegetũ est, annis sequẽtibus exoluitur: sic Thapsia post annũ est admodùm imbecilla, bima prorsus exoluitur. Quę omnia multis Galeni locis tibi clariora simul & credẽda magis reddere visũ est.

Cap. vlt. Libr. 5. simpl.

Libr. 3. c. ph. g.

Nisi

Libr.7.c. phar.p. Niſi quis exactè & diſtinctè ſimplicium vires noſcat, non cognoſcit compoſitum, nec in quali ordine ſit efficax, vtrum ſcilicet vehementiſsimum vel clementiſsimum, vel medium, vel inter hæc conſtitutum, vel ſi ex contrariis conſtet.

Initio li. 8.c.ph.p. Nullus cũ ratione & methodo medicamenta componere, aut compoſitis vti poteſt, niſi ſimplicium medicamentorum vires memoria teneat, & omnium quę in methodo medendi docentur, meminerit.

Libr.1.cõ. ph.g.et p. Medicus prudẽs & peritus noſcat naturã affectuum qui curantur, ægri naturã, & medicamentorum facultates nõ generatim ſolùm, ſed ſecundum quantitatem, id eſt, quãto receſſu calidum, frigidum, humidum, ſiccum, tergens, & cætera: vt quotidie coniiciat, quali remedio opus eſt, vt præcedens medicamentũ intendas vel diſſoluas, quantum affectus requirit: & ſic curatio rectè abſoluitur. Neque enim ſufficit noſſe hoc calfaciendi aut refrigerãdi facultatem habere, *Libr.1.c. ph.g.* ſed quo receſſu, ſiue quantam habeat eam facultatem diffinire oportet. Nam reſinæ omnes calfaciunt, ídq; ſibi habent commune: ſed maioris & minoris rationem non exiguam ſortiuntur, vti & liquores nõ pauci calfaciũt: ſed ὀπὸς panacis collatione ὀποῦ Cyrenaïci aut Medici parum calfacit. Anethum

thum etiam, ruta, cepa, omnia ſunt calida medicamenta, magno tamen inter ſe variãtia diſcrimine. Ob id curandæ parti admodùm refrigeratæ, multum calida admouemus: parum refrigeratæ, modicè calida: inſigniter refrigeratæ, vehementiſsimè calida. Proinde quatuor calfacientium, vt refrigerantiũ, & humectantium, & ſiccantium ordines ſtatuimus, & in his ſingulis principiũ, medium, finem. Itaque ſunt ex his quæ ob caloris vim vrunt, vel exulcerant, alia ſeptica, id eſt, putrefacientia ſunt, alia ſimulatq; corpus attigerunt, ſuam poteſtatem oſtendunt: alia horis duabus, tribus, quatuor: alia die vno, alia etiam nocte, vel maiori etiam ſpatio poſt applicationem agũt. Hæc quoque in refrigerantibus, humectantibus, ſiccantibus ſimiliter noſcenda ei ſunt, qui medicamentum probè confecturus eſt. Quod ob id etiã ſcitu maximè eſt vtile, vt ſiquando valentiore medicamẽto egebis, ad quod digrediare, cognoſcas. Qui autem particulã ſimpliciter calfaciendam iubet, non magis piper, aut ſinapi, quàm thus capiet, eodem modo & in ſecundis facultatibus, ſi tergendam ſolùm iubet, non magis mel, quàm glycyrrhizam vel aloën capiet. *Libr. 2. c. ph. g.*

Qui medicamenti vim, qua operando iuuat, ignorat, eo rectè vti non poteſt, *Initio lib. 6. c. ſ h. p.*

Omn

Initio lib. 7.c.ph.p. Omnium simplicium medicamentorum facultatis notas habere oportet eũ, qui compositum aliquod volet efficere. Idem illis rectè vtetur, quæ alij composuerunt, & indistinctè scripserunt: distinctè autem scriptis meliùs quàm alij vtetur.

Rationalis enim Medicus pro varia affectuum natura medicamentũ mutat. Quam rem is solus præstabit, qui omnium simplicium medicamentorum facultates cognoscit. Solus enim qui omnium simpliciũ vires nouit, sciet quandò hoc vel illò medicamento certo ordine vtendum erit, & quantum id à medio recedere debeat.

Libr.1.c. ph.p. Simplicium facultatibus & qualitatibus cognitis, quisque potest inuenire, qua sint virtute prædita, quæ à veteribus sunt composita, & talia ipse componere, & inde affectus qui medicamentis superueniunt, potest prænosse, & præsentibus succurrere.

Poterit idem solus distinguere, quibus affectionum differentiis remedia sine distinctione scripta conueniunt.

Non satis igitur est nouisse medicamentorum facultatem simpliciter & in genere, vt hoc calfacere, illud refrigerare (quòd sòlùm Dioscorides docuit) sed quoto quodque ordine id præstare posit, quod Galenus in plurimis definiuit.

Veter-

Veterum quoque Medicorum præstantissimi ipso vsu edocti, optimas medicamẽtorum compositiones effecerunt ex singulorum natura, cõpositionis artẽ inueniẽtes: quæq; intensa qualitatibus ipsis sunt, aliorũ mistura remittentes: similiter acria hebetãtes, & vt summatim dicam, pro reliqua cuiusq; vitij differentia, & hominum temperie medicamentis artificiosè vtentes. *Galen. in theriaca ad Piso.*

Comperta enim morbi cuiusq; natura & differentia temperamenti tum ægri, tũ simplicium medicamentorũ cognita, sic cõposita præparamus singulis hominibus pro corporis ipsorũ statu congrua, & vnicuique morbo contraria. Quandoquidem semper memineris oportet, omnẽ qui præter naturam incidit, excessum contrario excessu esse corrigendum: húcq; omne curationis consilium dirige. Quòd si prætereà corporum curandorum naturam noueris, & singulorum remediorum facultates, vniuersæ iam artis peritus es, & valetudinem sanis probè tueberis, & ægrotis pristinũ statũ restitues. *Ibidem.* *Lib. 5. sanit. tuẽdæ.*

Facultas secũda est, quæ primas simplices facultates vel cõiugatas nullius alterius interuẽtu sequitur, vt facultas molliẽdi humectationẽ primò sequitur: durãdi, siccationẽ: rarefaciẽdi, attrahẽdi, aperiẽdi, tenuãdi, calfactionem: densandi, repellendi, claudendi,

crass

craſſandi,refrigerationem. Vires & qualitates ſecundas in acerbis, auſteris, acidis, dulcibus,ſalſis, amaris, acribus, digerentibus,aſtringentibus,contrahentibus, repellentibus,ex alto trahentibus, reſerantibus, tergentibus, ſenſum ſtupefacientibus, ſcribit Gal.lib.3.compo.phar.part.

1. A calfactione igitur procedit actio propinqua,tenuatio craſſorum,quę ſi liquida ſunt,in vaporem tenuando verſa, exhalant:interdum intra corpus,& fiunt pituitę, aquoſa,flatus,inflationes, palpitationes, & ceteri affectus ſimiles:interdũ foras, vacuátúrq; halitu vel inſenſili vel ſenſili, cum ſudore. Si verò ſicca fuerãt craſſa, illa quæ tenuãtur,aut etiam humida, ſed minùs exhalantia,tenuioris ſubſtantiæ euadunt. Sic ex auſteris acida iã tenuia, ex acidis dulcia tenuiora, ex dulcibus ſalſa tenuiora, ex ſalſis amara adhuc tenuiora:omnium poſt hæc ſi ſaporem caloris indicẽ ſpectes, tenuiſsima ſunt acria. Sic quæ veteraſcunt,à ſuo calore tenuata magis euadunt:ſic ex vino acetum, ex lacte coagulum,ex maza fermẽtum, calore externo corrumpente,tenuiora vt calidiora euadũt:& pſωricũ in fine libr.9.ſimpl. putrefactione 40. dierum ſub fimo fit tenuius:& vnguentum ex nucibus viridibus ſub terra putrefactis tribus mẽſibus, Heras

apud

apud Gal.libr.1.comp.ph. part.tenuius efficit.Sic cocta omnia & vsta euadunt tenuiora: sic humores in nobis crassos calorificis causis salubribus, vt labore, cibo, potu, medicamento calido, aëre calido tenuamus. Tametsi quædã frigida tenuibus partibus prædita, vt acetum, cortex nucum viridium Galeno in diacaryo, caphura recentioribus, & alia quædam vim quandam tenuandi à tota substãtia etiam habeant, nisi malis in his frigidis substantiam quandam calidam eandemq; tenuem inesse. Sed crassam aceti partem calidam, tenuẽ potiùs frigidam innuit Galen.lib.1.simpl.

2 Calidum deinde fundit & liquat à frigido concreta: pauco quidem, vt niuẽ, grandinem, glaciem, pituitam in nobis crudam, adipem, resinas, gummi, leuis calor fundit: multo autem & diuturno frigore cõcreta, vt succinũ, crystallum, metalla multus calor: in metallis tamẽ magna maioris, minorisq; ratio versatur. Nã plumbũ & stannum citissimè, aurum & ferrum tardissimè, æs, & argentum medio inter hæc tempore igni liquantur. Sic scirrhos à frigido cõcretos calidum fundendo velut sub sole emollit. *Cap. 6. Li. 5. simplic.*

Idẽ fundẽdo mollit prædicta omnia concretione à frigido dura, & nostrũ corpus: ob id motus leues pulmoni, aut aliis partibus

Lib. 2. sanit. tuend. corporis, aut etiã toto corpori ante iustam exercitationem ad has partes præmolliẽdas imperantur, vt mollitæ, tensioni per motus violentos vehementi citra noxã obediant: alioqui enim non præmollitæ, citoq; ac vehementer tensæ rumperentur.

Idem fundendo & liquidiora ad motũq; promptiora reddendo excrementa, obstructa liberat, nisi præ copia aut lentore in via hæreant. Fluxiones etiã aut excitat, aut geminat: ob id æstate catarrhi Aph. 21. lib. 3. & in diaria ab æstu cap. vltimo lib. 1. feb. & hypochondriis, calorifica admoueri, & balneũ in frebribus non probè vacuato corpore, & viscere aliquo imbecillo prohibet in fine li. 11. Methodi. Ob id etiam in magnis fluxionibus corpore multùm pleno purgationes veremur, ne purgantium medicamento rum (quæ omnia sunt potestate calida) calore liquatum tenuatumq; excrementum, largius in partem affluat, & in diaria à frigore cum catarrho vel coryza, interdicitur balneum ante horum coctionem.

Aphor. 24 libr. 1. Lib. 8. methodi. Aphor. 14 lib. 5. li. 2. loc. affect.

Idem fundendo semen, ac tumefaciendo venerem excitat, fundendo sanguinem & meatus dilatando sudores, vrinas, mẽses, hæmorrhoidas ciet. Eadem ratione laxat tensa & rigida concretione, & quia vacuat, laxat etiam tensa plenitudine. Mobiles enim

magis

magis non ſpiritus ſolos, ſed reliquas quoque materias faciat calidum, hinc calido ſicco cerebro & ſpiritu animali natura aut tẽperamẽto acquiſititio, aut febribus homines ſunt vigiles, inſomnes, deliri, pręcipites.

Eadem vi fotus ex aqua tepida neruis noxius lib. 6. methodi. quia eorum ſubſtantiã, vt aliarum partium neruoſarum à frigido concretam diſſoluit. Ventriculum item ratione eadẽ tepida euertit, vomitumq́; ciet, & vſu multo calidũ facit neruorum incontinentiam, ſeu tremorem, & mentis torporem, & carnium effœminationem. *Apho. 16. lib. 5.*

Idem calor fuſa tenuataq́; ſi diutiùs exercet, digerendo aut aliter vacuando, tandem ſiccat: quod oſtendunt liquores, ſucci, gummi, & reſina omnis aut vetuſta, aut vſta. Eadẽ ratione medicamenta omnia purgãtia, & cauſæ reliquæ calorificæ emaciant, tum quia vacuant, tum quia calorem noſtrum vel augent, vel intendunt: qui maiorẽ ſubſtantiæ noſtræ facit diſsipationẽ. Ob id bilioſi ſunt graciles, & quos calor emaciat, pallidos facit aut nigros, ſi verò corpus vtcunq; ſucculentum eſt, coloratos ſanguine & ſpiritu cum calore per corpus ſparſo. *Aph. 6. li. 4. & lib. 8. Metho.*

Idem præproperè ſiccando vna eſt cauſa noſtri & ſenij & interitus acerbi, aut etiã naturalis, quando paulatim lẽta morte

noſtrum conſumit humidum ſubſtantificum: ſed calidi effectum hoc per accidens non primo, pòſt dicetur.

3. Calidum rarefecit denſa, & poros ac meatus omnes, & capacitates, & ora ipſa tã vaſorum quàm aliarum cauitatũ aperit, fiſtulat ſpiritu calido, & dilatat in prima formatione, & quoties corpus incaleſcit. Qua ex re fit, vt viris nempe calidioribus omnia hęc ſint maiora & latiora quàm fœminis: et quò viri aut fœminę ſunt calidiores, eò ſunt meatibus capacioribus: quò minùs calent, aſtrictioribus. Hinc arteriarũ latitudo cordis caliditatem, venarum, hepatis ſequitur. Hinc viam facturi calculo vel fœtui calorifica damus ſumenda, & apponimus. Hinc ſudores æſtiui quamplurimi & balnearum, & calida ſunt quæ vrinas, ſudores, & mẽſes mouent, & quę digerunt per rarefacta corpora inter humorem vacuandum & medicamentũ digerens conſtituta. Hæc quidem præſtat calor temperatus, aut non ita vehemens. Ardẽs verò ac igneus, vt à balneo feruente, cuti incidẽs eã claudit & dẽſat, quod ille occurſu blãdo naturæ eſt iucundus, eãque ad ſe ſuſcipiendum inuitat: contrà verò hic acrior, & naturæ grauis eſt, ob id ab eo fugiens intrò, poros contrahit, ne ſe hoſtilis ille calor ſequatur: quomodò tãtùm per accidens

Gal. in arte medica.

Li. 3. ſanita. tuend. & libr. 7. meth.

cidens densat, vti calore multo siccatum, vt paulò antè dixi, etiã densum redditur. Hinc clibanus calidior panẽ vndiq; adurit, intus non coquit, initio alimentorum, & ouum aquæ feruenti immissum vix duratur.

4 Calidum trahit & foras si admotum est, intrò si sumptum est euocat materiam à se tenuatã per meatus à se apertos. Quapropter admotũ resoluit ac digerit, sumptum obstructa reserat, vacuat, purgat humorem omnem, sed primũ sequi paratiorem, deinde alium: nisi etiam substãtiæ totius similitudine ac proprietate sibi familiarẽ non calore solo trahat, qua sola quędã etiã frigida trahunt ex corpore spicula. Dolores eadem ratione sedat à materiæ qualitate vel quantitate factos, hac materia dolorifica per resolutionẽ vacuata, ac proinde tumores dissipat. Apophlegmatismis & errhinis eadem vi tractrice calidum est aptum, & quia concreta in cerebro, excremẽta liquat. Sic suffitus aromatũ muliebria ducit: sic radix cyclamini, & alia nõ pauca, vmbilico admota aluum subducunt: ventriculo autẽ ad vomitum trahunt. Sic trahendo calor immoderatior fluxionis vna est causa: sic partes corporis omnes alimentum sibi familiare trahunt, calore scilicet, sed etiã substantiæ totius similitudine. Sic succinũ attritu calfa- *Lib. 2. feb. cap. 15. & lib. meth. 11. & 13.*

ctum citiùs & potentiùs trahit paleā, papyrum, & alia leuia & minuta. Sic sol, & alia corpora cœlestia in mediam regionem aëris trahunt halitus, vapores, & alia quędam corpora. Sic partes nostræ nimis tectæ ob calorem inde collectum immodicè replentur, & caput in æstu cucurbitulæ ritu attrahit: vnde coryzæ, & catarrhi, & fomenta oculorum, & viscerum partes replent. Quid

Li. 11. metho. & Aph. 33. li. 6

quòd sumpta calida non tantùm trahūt, sed etiam prorsus propellūt, vt quæ flatus dissipāt per ructus aut crepitus: quæ sudores, vrinas, mēses, hæmorrhoidas promouent: quæ fœtus mortuos & secundas depellunt, quæ partes adiuuant. Id autem præstant, quòd meatibus interclusa dū magno impetu ad dicta loca feruntur, vnà secum propellunt, aut si vis, rapiunt dictas priùs materias: aut quomodò fortasse ignis in bellicarum machinarum meatu derepentè excitatus pulure ignipotente, ac loco carens idoneo & capaci, aut fistulam æream frangit ac dissipat, aut glandem metallicam longissimè iaculatur, ne corpora duo locum vnum occupēt.

Calore quoque cucurbitula corpori admota cum flamma multa, si magna est: paucа, si parua, è profundo potenter attrahit fuga vacui multum adiuuante, quando si aër vel ore parum probè commisso, vel exiguo

fora

foramine (quod attracti vaporis emissarium quædam magnæ habent) ingreditur, nihil aut minimum attrahunt. Et vitri fundum cucurbitulæ æmulum palmæ parum humectatæ paulatim & velut tranando, sed firmiter affixum sine flamma cucurbitulæ modo firmiter palmæ adhæret, & attrahit. Neque enim tam pauco tempore calor magnus à flammula excitatur: neque calor alius multò maior tam validè attrahit quàm cucurbitula.

5. Calor natiuus coquit alimenta & humores coqui habiles, partiq; nutriendę perfectè assimilat: impactos autē nec difflatos vertit in pus, aut puri respondentē substantiam, quæ in febrium coctarum vrinis appa ret, nisi tam sit praua, vt nullum à calore natiuo cultum recipere queat. Quò autem copiosior fuerit hic calor, eò valētiùs alimenta coquit: ob id pueri plurimo egēt alimento, quia plurimum habent calidi innati, Apho. 14. libr. 1. Eadem ratione adolescentes & pueri præsertim viuidiores ieiunium non ferūt, Aphoris. eodem: & per hyemem pluribus alimētis opus est, quia ventres hyeme & vere natura calidissimi sunt, Aphoris. 13. libr. 1. Idem calor lac ex sanguine pituitoso coquit, & semen ex sanguine perficit, cap. 16. libr. 4. simplic. & cap. 20. 22. lib. 5.

Lib. 5. simpli. cap. 5. & 8.

Cap. 85. artis med.

Cap.5. li. 5.simp. Li.2. tẽp. & initio libr.1.aliment. Lib.4.ca. 10 simpli. & libr.2. fa.nat. Lib.5. ca. 20.simpl.

simplic. Calor natiuus moderatus coquit quantum appetit: remisſior autẽ plura appetit quã posſit coquere, niſi manus palma vẽtriculo admota, vel pueri carnoſi non facilè ſudãtis venter, aut catellus pinguis, calorem illum foueat & augeat: at vehementior & acrior idem, & velut igneus ac febriculoſus coctu facilia, vt piſces ſaxatiles, corrumpit: coctu difficilia, vt bubulam, chondrum coquit. Idem calor natiuus ſi moderatus eſt, primum ac principaliſsimum eſt naturæ inſtrumentum ad generandum, augendum, nutriendum. Idem calor dulcorat: nam ſapor dulcis à calore fit moderato, vt in melle, chylo, ſanguine, fructibus appa ret, & lacte, quod coquendo quantum ſibi de ſapore dulci deeſt, aſſequitur.

6. Calor præter naturam & parti exter nus ac alienus corrũpit, vt victa partis natu ra à fluxione in magnis phlegmonis fit gãgrena, aut etiam ſphacelos. Eius caloris externi cauſæ quinque docentur libro de cauſis morborum, & cap.4.lib.1.febrium. Hic corrumpit, minuit, emaciat, atrophiam inuehit, graueolentiam, ſubſtãtiam alienam, odores, colores, ſapores in nobis præter naturã excitat, malorũ nobis omnium & mortis eſt autor: vt natiuus ille per ſe etiã vitalis eſt, ac quicquid in rebus ſubſiſtit, id augetur,

tur, roboratur, sanum est, ac viuit dum proprio calore regitur, licet per accidens interitum tādem quoq; afferat, summa scilicet in partibus siccitate excitata. Vterq; tam natiuus scilicet quàm externus simul mistus partim coquit, partim corrūpit olida putredine, vt in phlegmone suppurata, & febribus putridis salubribus, si æquè ambo pollēt. Si verò inæqualiter, pro vincente calore fit alteratio, coctio quidem magis natiuo: putredo autem potiùs externo dominante. Idem vehementior tam internus quàm externus mordet, rodit, rubrificat, carnē deterit, vrit, escharam inducit, quod declarant herpetes exedentes, carbunculi, & caustica cuti & potiùs carni admota. His autē externis tam sumptis quàm admotis, si substātiæ cōtrarietas cum nostra accesserit, corpus nostrum eo modo mutant, quo à corpore mutatur alimentum: sunt enim deleteria nocentissima, præcipuè si sumantur.

Li. II. method.

Lib. 3. temperamēt.

7. Calidum internum & externū moderatū partibus natura frigidis, vt cerebro, spinali, medullę, ossibus, dentibus est amicū vsu moderato, Aph. 18. lib. 5. nō autē immoderato, Aph. 16. lib. 5. Nā pars omnis intēperata à similibus suæ intemperaturæ causis promptè offenditur: iuuatur autem modico contrariorum vsu. Moderatum autē cuique

Cap. 23. artis med.

intemperaturarum magnitudini ſuum eſt, vt ſi parum perfrigerata eſt, modicè calido opus eſt: ſi plurimum, ipſum elementũ ignẽ requirit. Idem rebus ſplendorem inducit, oſtendit color viuidus adoleſcentium, ſano rum, potorum, iratorum, hilarium, & melancholia humor ob aduſtionem ſplendida, cùm humor melancholicus nigredinem habeat obſcuram, Aph. 21. lib. 4. vt ſanguis extincto calore natiuo nigricãs. Externus autem calor nunc qui foris corpus tãgit, intelligitur, interdum alienus ob vehementiã à noſtro & inſito, ſiue is ab aëre ſit ambiente, ſiue balneo, ſiue in corpore noſtro nõ tranſpirante, vel alia de cauſa excitatus ſæuiat.

8. Calor homogenea cogit, heterogenea ſeparat, paruus & parum diuturnus imperfectè, vehemẽs & diuturnus perfectè, vt Ariſtote. cap. 4. lib. 4. Meteor. Quod an ſit propria & perfectiſsima caloris actio, vt frigoris, tã homogenea quàm heterogenea cogere, an potius caloris calfactio, frigoris refrigeratio, abũdè docuimus noſtro cõmẽtario de tota quatuor elemẽtorum natura.

9. Calor tam internus quàm externus per accidens refrigerat, vacuata ex corpore vel parte, materia calida. Ob id venus Hippocrati calfacit, humectat agitato corpore, & fuſis à calore humoribus, refrigerat, ſiccat

Gale

Galeno lib.3. sanit.tuend. non modò semine calida & humida, & spiritu vitali plena, re excreta, sed per cutim multo calore natiuo & spiritu cũ humore & vapore excreto. Sudor item accessionibus superueniens, aut febribus cõtinuis & ardentibus, Aph. 58.li. 4. Aut etiam solùm exhalatio putrium succorum aut vaporum per cutem insensilis, Gal.lib.8.9.meth. Sic medicamenta quamuis potestate calida materiã febriũ putrem vacuando refrigerant, licet per se calfaciãt: sic phlegmone fotu mitescit, quòd calore tepido tenuata sanguinis eius parte, & per cutim ab eodẽ rarefactã vacuata tensio minuatur, & aliquid calidæ materiæ foras trahatur, & sanguis minùs iam impactus, liberiùs trãspiret. Sed si corpus est impurum, noua fluxione excitata dolor repetit vehemẽtior, Aph.31.lib.6. Sic balneum aquæ dulcis fuliginosa per cutem excremẽta vacuãs sine febre, & in accessionum declinatione refrigerat, & laconicũ calidum refrigerat, & ignis modicus refrigerat calfactos, quibus intus calida sunt excrementa, & aër æstiuus sudãtes, aut saltem vaporoso halitu madidos refrigerat, & frictio mollis multa, & exercitatio, & cataplasmata, linimẽta, emplastra, & calida alia admota. Que oĩa vacuãtia si immodica sint, etiam calore natiuo &

nostr

noſtra triplici ſubſtãtia calẽte multũ vacua-
ta, frigida & ſicca corpora noſtra relinquũt:
vt mox audies, & priùs leuiter attigimus.

10 Calor per accidens ſiccat reſoluta, &
in vaporem verſa ſubſtantia vel excremen-
toſa, vt in dictis exẽplis, vel etiã partis pro-
pria, ſi diu perſeueret fotus, balneum, aër ca-
lidus, præſertim ſi paulò valentior ſit calor:
nã vehemẽtiſsimus externus aduſta ſuper-
ficie & dẽſata humidum intrò cogit, nec ſi-
nit expirare, vt antè dictum eſt. Hinc ani-
malibus omnibus, atq; adeò plãtis ipſis cor-
ruptelę ac interitus eſt cõnata neceſsitas, im-
modicè videlicet ſiccatis à ſuo calore nati-
uo humidũ ſubſtãtificum depaſcente citiùs,
ſi acrior & vehementior, & humiditas illa
pauca, parum lenta & craſſa: tardiùs, ſi con-
traria adſint. Idem oſtendunt digerentia
omnia, exercitatio vehemens & diuturna,
frictio multa non dura, febres ardẽtes & a-
cutæ, venus immodica, intempeſtiua: hæc
enim & ſudore, aut madore, & ſeminis va-
cuatione ſiccat: refrigerat, vt prius diximus,
longa in ſole æſtiuo mora animaliũ, & rerũ
aliarum humidarum. Siccat eadem ratione
omnis immodica vacuatio, quacunq; parte
fiat, etiam ſi per accidens fiat, vt per inediã.
Ob calorem etiam nõ ſolam ſiccitatem ſe-
men agni & rutæ, & quę ſimiliter immodi-
cè

Initio ſa-nit. tuend.

è calent, virorum genituram absumunt:
ic & ignis ipſe res genitas nõ ſola ſiccitate
er ſe,ſed etiam calore per accidens ſiccat.

11 Calor per accidẽs humectat fuſis his
uæ à frigido concreuerũt:oſtendũt id ca-
arrhi per febres ac ſolis æſtus,vti per frigus
õprimens. Sic ſcirrhus concretione durus
alorificis molleſcit & humeſcit,nix,gran-
o,glacies,calore quouis humida & liquida
iunt, & butyrum, oleum, adeps, reſinæ, &
uæ alia frigore concreuerunt, calore ſol-
ũtur:Sic venus calfacit & humectat Hippo
rati, vt antè diximus,dum feruet ſcilicet
ic exercetur, vti labore alio corpus ſudore
nadeſcit. Galeno autẽ refrigerat, ſiccat va
uata per virgam & poros calida & humida
ubſtãtia.Sic panis durus modicè aſſatus te-
ereſcit,quòd humiditas aquoſa non modò
farina abſorpta ab igni extrahitur, ſed à
rigido etiam concreta calore colliquatur.

1 Refrigeratione ſequuntur contraria.
Nam frigus craſſat, &, craſsiorẽ reddit ſub-
tantiam,vt indicant ſapor acerbus & auſte
us à frigido crudo in ſubſtãtia craſſã & ter
ea:ſic terrea omnia ob frigiditatẽ ſunt ſub
tantiæ craſsioris:& quò frigiditas maior,&
iuturnior adeſt,eò craſsiorẽ reddit materi-
m:quod oſtẽdũt lapides & metalla,pituita
n nobis vitrea, humor melãcholicus, oſſa

& pa

& partes aliæ in nobis multum terrenæ fæcis habentes. Sic medicamenta & alimenta crassæ essentiæ ægrè penetrantia, si liquida sint, ægrè comminubilia, si sicca sint.

2 Frigidum gelat & glaciat, ac durum cõcretione facit, vt glaciem, niuem, grãdinem, crystallum, succinum, & gummi reliqua, ac resinas, butyrum, adipẽ, sanguinem extravasa præsertim (hinc à frigido liuores, Aph. 17. & 20. li. 5.) pituitam, metalla, & cætera id genus. Sic scirrhum tam per se natũ ex affluxu aut cõgestione pituitæ, crassæ aut humoris melancholici, quàm succedentem phlegmonis, & erysipelatibus immodicè refrigeratis coagulauit frigidum. Pigros facit spiritus, & tanquam congelat. Hinc senibus & moribundis sensus omnis & motus imbecillus & tardus, & actiones reliquę animales, vt vitales, naturales adiuuãte tamen imbecillitatem hãc eorũdem spirituum inopia. Ob id etiam frigus somnolẽtos facit, stupefacit spiritus à frigido congelatos, & spiraculis in neruosa substantia contractis à frigido & densatis, per quæ spiritui via erat ad partes sentientes & motas: semen supprimit, & omnem hæmorrhagiam contractis etiam ab eodem meatibus, per quos & spiritus ferri & aliæ materiæ debent. Id ostendunt frigore torpẽtes partes ac stupefactæ

aut

aut narcoticorum contactu, animalia hyeme latētia mortuis ſimilia, hypnotica ſumpta, & fronti ac temporibus admota, noctes hybernæ ſomnificæ, Aph. 15. lib. 1. Vſus frequens caſei mollis, & lactucæ, & cæterorum ſomnificorum, quæ etiam ſemen gigni prohibent, & genitum ſupprimunt. Quod lamina plumbi lumbis admota etiam præſtat, & radix nimphææ & alia omnia frigida. Pituita item multa toto in corpore præſertim capite redundās, quo largior & frigidior, eò ſomnolētos magis & propè ſtupidos reddit. *Lib. 2. loc. affect.* *Cap. 22.* *Li. 5. ſim.*

Frigus etiam glaciādo impinguat: nam à frigiditate partium neruoſarum ex aërea ſanguinis ſubſtantia per vaſorum tunicas exudante & exhalante fit adeps. Oſtendūt mulieres & caſtrata animalia ob frigus obeſiora. Tenſa & rigida durat & glaciat, maximè ſi erāt humida, vt ligna madefacta, funes nautici ſub gelu hyberno declarant. Quid quòd vaſa ſamia, aſciæ, dolabræ, & alia id genus ferramēta in gelu mox rūpuntur: illa ſi liquorem habent, hæc ſi ligno adigas non præcalfacta. Hinc à frigido diſtētiones & cōuulſiones, Aph. 17. & 20. lib. 5. *Li. 2. tem.*

3 Frigidū denſat poros cutis & meatus omnes corporis internos, tā occultos quàm manifeſtos: ob id calfacti, ſi derepētè refrigerētur ſiue potu largo frigidæ internis po-

ris,

ris, siue relictis vestibus, aut aliis calorificis, externis densatis, omnino febricitant: ob id febricitãtibus noxius est aëris frigidi ad cu tim occursus, & frigidæ potus, nisi dictæ ibi conditiones adsint. Mulieres item & spadones, quia viris frigidiores, meatibus his omnibus sunt angustioribus. Adhæc hyberni aëris, & aliorum frigidorum cõtactu pori nobis contrahuntur: & venarum angustia, hepar: arteriarum, & sæpe thoracis, cor frigidius declarant.

Li. 9. met

4 Frigidum repellit & intrò protrudit admotum: foras, sumptum: ob in fluentibus materiis opponitur. In ventriculum enim fluente sanguine refrigerantia & astringentia damus, sed minùs, quàm si sanguinis in eo coagulationem non timeremus. Idem frigidum admotum, aut foris incidens ex alto: tum cõtrahendo meatum, tum materiam velut glaciando, & sanguinis feruorem extinguendo fluxiones sistit. Hinc ferrum, ebur, frigida alia contusionibus recentibus applicamus, affluxurum sanguinem repulsuri: & eadem interscapulio è regione magnorum vasorum, vertici, fronti, naribus applicamus, fluẽte per eas sanguine immoderatiùs. Sic in artus fluxiones incipientes regerimus: si verò in partem peniciorem fluat materia, vt ischion, tunicã costas

Apho. 23. lib. 5.

ſtas ſuccingentem: aut ſi à parte principe fluat materia, vt in parotidibus à cerebro tranſmittente: aut ſi venenoſa, peſtilens, craſsior, impactior ſit materia, nec frigida nec aſtringentia adhibemus, ſed digerentia magis, minùs pro variis indicationibus hanc in rem neceſſariis: fluxionem verò in hepar, ventriculum, lienem etiam admotis repellimus, in thoracem & pulmonem ſumptis, libro 11. methodi. Frigidum eadem ratione catarrhos excitat compreſſo cerebro, & contenta in eo materia ad partes ſub iectas compulſa: flante etiam Aquilone frigido & ſicco vento, alui duræ Hippocrati Aphoriſ. 5. lib. 3. Quòd autem vulgus veſpere nudis pedibus ſuper frigidam aream aliquantiſper ambulando aluum ſibi cõcitat, ſed etiam colicos dolores vehemẽtiſsimos, vt in duobus vidi hoc menſe Maio: id accidit à frigido reſoluta vi retentrice vẽtriculi, ac inteſtinorum. Facilè enim penetrabile frigus, vt calidum, per continẽtes ſibi partes permeat, vt etiam cerebrum tandem attingat. Quod indicat torpor per calamum trementem, & lineam à torpedine piſce ad piſcatoris manus tranſiens, vt in libro loc. aff. docet Galenus. Eadem vi ſuccos bilioſos ventriculo innatãtes abſinthium, aloë, rhabarbarum, tamar Indi, prima ſubacerba de-

Cap. vlti. Lib. 1. fr. & libr. 8. meth.

orſum pellunt: quos tria prima etiã clemẽter ex partibus vicinis attrahunt. Qui autẽ partibus affixi ſunt humores, aſtringẽti ſua qualitate prædicta omnia tenaciùs affigũt, niſi amaro ſapore anteuertant tergere, vt li. 11. method. de abſinthio: ſed vuæ paſſæ, præſertim noſtrates, acidę magis, clibano ſiccatæ, bacculæ, oxyacãthes, & ſimilia pituitam multã in os alliciunt ex cerebro, quòd partes oris ab his fugentibus, ſiccantibus, contrahentibus inanitæ attrahunt, iuuãte in id ſitu partis permittentis ſublimi & liquidioris pituitæ prompto ad inferiora decubitu.

5 Frigidum coctioni tum alimentorum tum humorum in tumoribus tam cum febribus, quàm ſine febribus, & in venis, ac totius corporis habitu aduerſatur & reſiſtit. Nam vlcera & tumores omnes reddit inſuppurabiles, Aph. 20. libro 5.

Hinc frigidorum ventriculorum coctio tardiſsima, ſed appetentia plurima. Hinc etiam hydrops omnis fruſtrata & abolita ſanguificatione, hepatis actione, refrigerati per ſe aut conſenſu aliarum partium. Frigidum etiam rem coqui cœptam, vt ſic dicam, recrudat: obid leguminibus coqui cœptis affuſa, deinde frigida percoqui prohibet. Eadem ratione aqua puteana coqui promptè nequeunt legumina, niſi hæc

antè

antè cocta sit: nam ob crassitiem glaciatam intrò permeare ad coquendum non potest, vti calore aliquo iam tenuata: qualis est fluuialis, præsertim si lõgiusculè absit à fontibus, hique orientẽ potius quàm septentrionem spectent. Sic fructus omnes ac semina autũni frigus intempestiuum & immoderatius percoqui prohibet. Quod verò frigori tribuimus, idem calori imbecillo (quem ferè frigus vocamus) tribuendum est plantarum & animalium interno, atque etiam externo.

6 Frigidum est inimicum cerebro, spinali medullæ, neruis, atque adeò neruosis omnibus, & natura frigidis partibus, quibus calidum est amicum, Aphoris. 18. libro 5. Nam pars omnis intemperata, sed adhuc intra fines sanitatis, à similibus suæ intemperaturæ causis promptè offenditur, transitque in morbosam intemperiem. Modico autem contrariorum vsu ad mediocritatem transmutatur. Frigidum eadem ratione calidis partibus amicum ostendit inspiratio: & si febris est, aut citra febrem intemperies cordis calida, quò calor est maior, eò frigidiorem aërẽ expetit: sic & arteriarum diastole, expiratio quoque & systole dictas partes refrigerant, quanquam per accidens vacuantes calida & fuliginosa ex-

crementa, si tamen frigidior aër, nec antè fractus gargareone, & alios oris partibus in cor trahitur, lædit, vt docet Galen. in vsu gargareonis. Item in vulneribus thoracis aut capitis penetrantibus chirurgiam exercere oportet in aëre calido.

Sic frigidum, qualis est nix, glacies, thoraci nocet, tusses mouet, à quarum violentia ruptis vasis, screatũ sãguinis excitat: cui nisi citò & tutò prospiciatur, phthisis, & hectica, & mors tandem superuenit. Cerebro item per refrigerantia compresso, destillationes, vt paulò antè dixi, fiunt, Aph. 24. lib. 5. & ipsum à sudore, pluuia, vel alio refrigeratum nec recalfactum, largam gignit pituitã tum ex suo alimento, tum ex susceptis à corpore toto vaporibus, quos crassando promptè, affatim vertit in aquã: vt nostra capitella terrea, plumbea, vel alia materia, si linteo aqua frigida merso circundẽtur, largiorem aquã per capitellæ nasum mox profundunt. Mulieres refrigerato capite ab oleo Heræ ex nucibus viridibus facto in raucitatem, grauedinem, destillationem inciderunt, lib. 1. cõp. ph. part. Multæ puellæ abluto sæpe per lixiuium capillo, vt flauescat, nec siccato, in morbos à capite frigidos & graues sæpe incidunt: præsertim quibus id erat frigidius vel natura, vel post natiuitatem.

7 Frig

7 Frigidum præter naturam & vehementius, tã internum quàm externum corrumpit, & enecat non animalia modò, sed plantas quoq; permultas, & (quod semel vidimus miserabili hominum calamitate) inter ipsas triticum ipsum. Vites enim frequẽter penetrabile frigus adurit, sic vt quædam moriantur. Hinc multi iter agendo per niuosa loca mortui riguerunt, & quibusdam partes mortuæ deciderũt, extincto in his calore natiuo à frigore valentiore. Sic cor aut cerebrum frigere, mors est, vt paulò antè dicebamus. Cor enim caloris natiui fontem semper feruere oportet, cerebrũ frigere nũquam oportet, vt lib. de vsu pulsuum & partium. Ob id Hippocrati lib. 1. prognosticorum expiratio per morbos acutos frigida maximè est lethalis: minùs lethale est in eisdem morbis extremas partes frigere: magis genitalia, & nares, & aures, & partes alias capitis, quòd genitalia etiam inter principes partes referat Galenus cap. 9. artis medicæ: hæ autem frigidum cerebrum declarãt. Sic interna frigiditas eodem calore vel extincto (vt Aph. 21. lib. 5.) vel foras expulso (vt cap. 5. lib. 4. Meteororum Aristo.) corrumpit.

Idem frigidum denigrat & obscurat. Indicat sanguis refrigeratus in parte aliqua per ecchymomata, aut aliter effusus, vel ex-

tra corpus aperto vaſe emiſſus: oſtendit idē ſanguis melācholicus. Mortuis quoq;, timidis, triſtibus, vigilibus, lōgo carcere clauſis, decolorationem quandam & pallorē inducit, colorēq; plumbeū, vt initio lib. 12. meth.

Aph. 21 li. 5. & li. 3. temp. Frigidū per accidens calefacit, carnoſum enim æſtate media, in meridie affuſa frigida calefacit calore, primū intrò cōpulſo, deinde eiuſdem intus aucti ad cutim reuocatione. *Aph. 15. & 18. li. 1.* Quæ reuocatio ſi non fiat, ſed paulatim calorem intus colligat, coctionē iuuat: ob id ventres hyeme & vere natura calidiſsimi: ſi verò imbecillus eſt calor, eum extinguit. *Libro 9. method.* Ob id cuti febricitantium occurrens frigus eámque denſans, calore febrili tranſpirare prohibito, & inde intus aucto, febres auget. Hinc diariæ, & interdum putridæ à cute per frigus denſata, & prohibitis ob id excremētis difflari, vt in febribus, & 8. & 9. methodi, abundè docet Gale.

Frigidum etiam ſiccat non ex prima facultate, ſed per accidens, humectante materia quæ fluit, & quadantenus quæ fluxit in vicinas partes per frigus admotum expulſa. ſiccat quoque per accidēs, dum calorem expellit, quòd is multam ſimul humiditatem ſibi pabulum educit, Galenus, lib. 5. ſimpli. cap. 4. & Ariſt. cap. 5. libr. 4. meteororum: & Gal. lib. 1. comp. ph. gener. *Cap. 4. li. 5. ſimpl.*

Fri

Frigidum per accidens humectat, compressam à se humiditatem in vicinas partes regerens: eandem à cerebro in partes subiectas deprimēs, ac in corpore dēsato humiditatem intus multā cōcludēs. Quo fit, vt nobis hyeme interna nō modò calidiora sint, sed etiā humidiora ob aëris nos ambientis frigus, effluuium nostræ substantiæ largiùs prohibens. Frigidum etiam per accidens nos humectat, non consumpta ab eo humiditate superflua aut etiā naturali. Quæ res quosdam impulit, vt negarent temperamētum frigidum simul & siccum posse consistere: quod tamen reuera aliquandiu consistit, semper non consistit, vt libro primo tēpera. docet Galenus.

Has calidi & frigidi actiones ferè auget essentiæ tenuitas, moratur crassities: vtrūq; enim cū tenui essentia prōptius in profundū subit, citius mordet ac vlcerat, in minima friatur, nisi lentor aut durities iuncta repugnet, cùm crassa contra: hinc caustica crassæ essentiæ sunt dolorifica magis.

Horum effectuū calidi & frigidi singulorum testimonia adscribere potui, sed non visum est, quòd illa nimis multa essent, & quòd sint testibus fidem facientibus, etiam puero perspicua. Ex problematis omnibus, & libris Hippocratis & Galeni

proferre nõ fuerit difficile: cùm in has qualitates primas & reliquas duas omniũ propè effectorum causæ reducantur vel primo vel secundo & aliarum qualitatum interuentu.

Libr. 7. metho. Siccitas & humiditas magis materiales sunt qualitates, minúsq; efficaces, ob id earũ actiones minus latè patẽt, quàm calidi frigidi: tamen otiosæ nõ sunt, sed aliquid etiam agunt (vt in quatuor elementorum actionibus primariis & secundis probauimus) & actiones aliæ quædam primas has siccationem scilicet & humectationem sequuntur.

Lib. 2. tẽperamẽt. Siccatio enim durat: quĩdoquidẽ omne siccum si modicè calens siccum permanet, durum est. Id ostendit lutum ęstiuo sole duratum, lateres etiam igne siccari. Ossa item, cartilagines ligamenta, & reliquæ corporis nostri partes solidæ, id est, crassæ & duræ, & animalium cæterorum, atque adeò plantarum omnium: maioris tamẽ & minoris ratione in singulis horũ generibus latißimè fusa: ac etiã in vno alicuius corpore, in quo sunt ossa siccißima, ob id durißima, & quò ficciora sunt, eò etiàm sunt duriora: caro & adeps & nerui sensifici minimum sicca & dura: in medio horum reliqua est latitudo magis & minùs siccarum partium. Omnes verò tandẽ adeò siccantur: vt rigidæ ac inflexiles, duræq; fiant à calore nostro humi-

dum

dum depaſcēte,& à ſiccitate in nobis ignea. ſed multò largiore terrea. Vnde ſanitatis tuēdæ ſcopus eſt nō mediocris, ſiccitatē illā præproperam frangere, ac ne tam citò fiat prohibere humectante victu. Idem oſtendit conuulſio ex inanitione omnis ſeu ſiccitate, qualis plurima & periculoſiſsima morbis acutis ſuperuenit. Item lapides, metalla, terrea denique omnia ob id dura, quòd ſint ſicca, & quanto duriora, tanto ſicciora & contrà: dum vt dixi, modice calentia talem retineant duritiem, cùm terra ipſa elementum ſi vſquam inueniatur, ſit adamante durior ob ſiccitatem ſummam. *Li.1.prognoſt.Hi. Galen. in libr. de nat.hu.*

Siccum autem quia bifariam ſiccat, duobus etiā modis durat. Primo, humorē in poris & ſpatiis contentum ebibendo. Deinde alterando & ſicciorem reddendo partium eſſentiam, conſumendo ſcilicet ipſarum humiditatem. Poſsis alias ſiccationes duas addere dictas libr.7.methodi, ſed remotiores ſunt, & quæ poſsint ſub harū priore cōtineri. Quod autē ſiccūs ſecundo loco diximus, id eſt, quod etiam propriè durum efficit. Nā durum repletione eſt renitens: durū concretione eſt congelatum & coagulatū. Siccantia enim propriè & primariò nominantur, quæ digerunt, & temperamentū ad ſicciorē ſtatū perducunt, qualia ſunt omnia vacuan- *Cap.4.li. 5.ſimpl.* *Ibidem.* *Lib.1.cō. ph.gen.*

tia præsertim insigniter, siue per se vacuent, ac nostram substantiam dissipent, vt medicamenta purgantia, hæmorrhagiæ omnes tam spontinæ quàm medicæ, vrinæ largiores, vt in diabete: sudor profusior, vt in cardiaca affectione: semen largius, in venere: siue per accidẽs, vt inedia, aut victus tenuior, & quæ calorem acriorem reddunt, vt labores immodici, vsus acrium, salsorum, & reliquorum immodicè calidorũ. Adde omnes animi affectus, aërem calidum, siccum, & cætera, quæ corpus per se aut per accidens quouis modo vacuant.

Humectationem sequitur mollitio. Omnia enim humida sunt mollia, si cũ calore tantum modico humida perseuerẽt. Ob id sanguis, pituita, & reliqui humores, quia liquidi consistentia sunt (licet horũ quidam siccent) etiam molles sunt, & adeps mollis, magis quidem humidiorum animaliũ, qui propriè pinguedo dicitur: minùs verò mollis & crassior terrosiorũ, qui propriè adeps vocatur. Caro item mollis eunuchorum, puerorum, mulierum, vtpote humidiorum: duriuscula, fossorum, nautarum, agricolarum. Sic lutum & terra imbre irrigata mollescit, rubigo ferramentorum, oleo rubigo dẽtium, aqua diacalciteos: adamas & calculus in nobis, sanguine hirci calido: vnio &

Lib. II. simpl.

testa

teſta oui, aceto: ebur zytho vel oxycrato, id eſt, poſca mollitum fit tractabile: metalla quoq; ſingula ſuũ habent emolliẽdi genus, quod tractabilia magis ea ſine igne reddat: quãquam ea etiã tũ humida verè non ſint.

Humectatio & ab ea mollitio fit vel penitiſsimè in totam partem noſtrã, ídq; per ſolam nutritionẽ, vel ſuperficie tenus & per ſpatia rerum humectatarum inania nõ autem per totum, qualis ea quæ fit à balneo vel fotu aquæ dulcis, vel olei maturi. Hæc eñ ſpatia quidẽ inania humore ſuo replẽt, & madorem quẽdã ſolidis partibus addũt: earum autem ſubſtantiam totam nõ reddũt humidiorem, ſeu humidum earum ſubſtantificum non verè inſtaurãt. Quanquàm eſt credibile, tenuiore eius madoris parte humidũ ipſum quadãtenus recreari. Vera autem partium humectatio per ſolã fit nutritionem, hoc eſt, vacuatæ triplicis noſtræ ſubſtantiæ repletionem, lib. 4. ſimpli. cap. 9.

Harum autem facultatũ quaſdã ratione prima & ſola inuenimus, alias ſenſu interdũ vnico: eſt quando etiã duobus & tribus & quatuor. Neq; enim calcem & niuem, quòd candida ſint, roſam quòd rubra, vt calidam aut frigidã dicas, ſufficit: ſed tactus viſui additus calcẽ calore cauſticã, niuẽ frigore glaciantem inuenit, & nobis id firmiter per- *Ga. in theriaca ad Piſonem.*

ſuad

ſuadet:ac inde ſaporem alium eſſe ſalſum, alium acrem, alium amarũ, aut dulcem guſtatus iudicat, vt calidum, frigidum, humidum, ſiccum tactus. Multorũ item probationem ex odore molimur, & facultatis eorum robur ex vehementi exhalatione deprehendimus, vt virtutis imbecillitatem ex odore remiſſo. Proptereà quæ in odoratorum genere ſunt odoratiſsima, illa in eodem præſtantiſsima putantur, vt pòſt audies. Alia, calidi, frigidi, humidi, ſicci ſignificata, & ſingulorum exempla non protuli fuga ſermonis prolixioris.

Coniugatas inuicẽ actiones primas calfactionẽ aut refrigerationem cũ humectatione vel ſiccatione, quæ ſequantur, ſecũdæ vel tertiæ actiones, ex prædictis ſimplicibus colligere non erit difficile. Sunt autẽ facultates & actiones tertiæ, quæ vlteriùs procedendo propè particulatim appellãtur: vt ſarcotica, colletica, epulotica, vretica, vomitoria, eccoprotica, errhinos, apophlegmatica, menſes ciendi aut ſiſtendi facultas, ſeminis generatrix, extinctrix, prouocãdi, reprimẽdi. Quales magna ex parte primas ſimul & ſecundas ſequuntur: vt ſarcoticum ſiccũ ad primum gradum: detergens, colleticum ſiccans & aſtringens: epuloticum ſiccans, ad ſecundum gradum valenter aſtringens.

Libr. 3. method.

Eſt

Est quãdo in neutram posſis apertè reiicere hanc tertiam: vomitorium enim est hoc, illud vt bulbus vomitorius, nux vomica, agaricus, elleborus albus, non ob aliquam qualitatem primam vel ſecundam, ſed quia vel ſubſtantiæ ſuę raritate innatãt, vel ſtomacho ſua ſubſtantia ſunt contraria.

Sed quæ ex ſecundis deſiderari poſſunt, & quæ ad tertias pertinent tum facultates tum actiones, ſic accipe ex libr. 5. ſimpl. Gal. quorum exempla ex libris ſimplicium ſequentibus collocupletare poſsis.

Tenuãtia ſunt calida, tenuium partiũ, vt cinnamomum, piper, zingiber, caſia, ariſtolochia. Craſſantia frigida, craſſarum partium, vt malicorium, balauſtium, galla.

Durum eſt, cui caro noſtra temperata cedit. *Plato in Timæo, & libr. 1. vſus par. Cap. 3. li. 5. ſimpl.*

Molle, quod cedit carni eidẽ, id eſt, cuti.

Corpus durum molle
- Abſolutè ſeu in ſummo, terra dura, aër, & aqua mollis.
- In victoria ſeu exceſſu, os durum, caro mollis.
- In collatione ad ſymmetrum, vel quoduis obuium, vel ſeipſum dum habebat ſecundũ naturam, id eſt, durius mollius, quo ſignificato hîc audiendum eſt.

Valid

Corpus durum, id est seipso dum sanū erat, durius

- Siccitate, quod propriè siccum dicitur, à
  - Validò et lōgo motu, solis æstu, medicamētis siccantibus sumptis vel admotis, inedia per accidens siccante febre ardēte aut longa, affectibus animi, vigilia, &c. causis siccantibus.
  - Humectatione.
- Cōcretione, quod propriè durum dicitur, à
  - Vehementer frigido humore in partem affluente, vel in ea ob frigidam intemperiem nato, vel à frigidis admotis in ea congelato.
  - Calfactione
- Repletione, quod propriè renitens dicitur, à
  - Largi & superflui humoris aut vaporis in partem aliquam affluxu
  - Vacuatione per frigida, calida, sicca

Fit mollè.

Tensio articuli vel alterius

- Siccati plusculum, humectatione
- Refrigerati immodicè, calfactione
- Inflammati, vacuatione humoris
- Scirrhum patientis emollientium vt œsypi vsu

Laxatur.

Cutis etiā tēditur à ſubiectis ei muſculis tumētib⁹, vel à carnis copia. Partes etiā aliȩ tēdūtur repletiōe quauis, laxātur à cauſis cō trariis. Articuli verò ferè laxant̃ humectatis ipſos ambiētibus ligamentis & tendonibus. *Cap.10.*

Rarefaciēs eſt, quod poros cutis dilatat, calidum modicè, ſiccum minimùm, tenuiū partium: vt chamæmelum, althæa, oleū vetus, chamæmelinum, ricininum. *Cap.13.*

Denſans huic contrariū, poros cōtrahit, frigidum aqueū nō terreum, non aëreum, non aſtringēs: vt aqua frigida, ſemperuiuū, portulaca, tribulus viridis, lens paluſtris.

Anaſtomωticum, id eſt, ora venarum & arteriarum aperiens, eſt calidum, acre, mordax, craſſarum partium, & terrenum: vt cyclaminus, allium, porrum, cæpa, fel taurinū. *Cap.13.*

Stenωticum, id eſt, eadem ora conſtipans & contrahens, eſt frigidum, aſtringēs, craſſarum partium, nō acre: vt bolus Armenia, & terrenorum corporum magna portio.

Attrahens, ſuccos ex alto vehementiùs euocat, calidum, tenuium partiū: vt dictamnus, thapſia, ſagapenum, fermētum, fimus columborum & anſerum, fęx vini vſta, calx viua, ſandaracha, quæ etiam incîdunt, digerunt, rodunt: attrahens ſimilitudine totius ſubſtantiæ medicamentum purgans & alexiterium pòſt dicetur. *Cap.16.*

Repercutiens,ſuccos occurrētes in altum repellit, frigidum eſt, craſſarum partium: quod ſi etiam aſtringit,multò magis repellit,vt acerba,auſtera.

Initio li. 4. c.ph.p. & lib.6. Modicè repellunt roſarum folia, flores, ſuccus,ericę fructus,palmulę,capreoli vitis, germina & folia rubi, canirubi, aſpalathi, cyperus,malobathri foliū,radix ſpicę nardi, crocus,lycium, hypociſthis, magis acacia, omphacium: maximè malicorium, balauſtium,galla omphacitis,rhus vterq;,fructus myricæ,ſpina Aegyptia. Succus tamen ex nucum vigentium corticibus expreſſus maximè aſtringens,tenuiſsimæ eſſe ſubſtantiæ oſtenditur,quòd lanarum ſubſtantiā totam *Lib. 6.c. ph. part.* & manus contrectantium penitus tingat & contumaciſsimè, ita vt generoſiſsimis abſterſionibus elui nequeat. Aſtrictionē enim ſubſtantiæ tenuitas iuuat maximè, quòd aſtringentia ob ſubſtantiæ craſsitiem in altum corpus penetrare non poſſunt, & denſata aſtrictáq; ab his ſuperficie corporis cui admouentur,viam ſibi ad interiora præcludunt, ob id partes inflāmatas minùs iuuāt.

Cap.10. Emplaſticum, id eſt,illinens, quod poris corporis illitum tenaciter hæret, eſt glutinoſum,terrenum nō acre, vt butyrum,adipes,oleū,reſinæ,gummi: ſic aloë,bolus Armenia,gypſum, farinæ addito liquore emplaſt

plaſtica euadant. Eadem ſunt emphractica, id eſt, obſtruentia poros ſuo lentore, quos tamē aloë ſumpta amarore terget & aperit.

Eccatharticum, id eſt, poros omnes expurgans, eſt acre, partium per aduſtionē tenuium, non glutinoſum, vt nitrum, aphronitrum, abrotanum, orobus, lupini amari, amygdalæ amaræ, & cætera nitroſa & amara, etiam ſi parum aſtringāt, vt abſinthium: ſed hæc & ſimilia poros cutis non purgant, internos latiores purgant. *Cap. II.*

Hęc eadē ſunt ecphractica id eſt, obſtructionem tollentia pororum, tum internorum, vt hepatis, lienis, venarū: tū cutis. Præter ea (vt nuper dixi) quæ etiam aſtringunt. Hæc etiam ſunt rhyptica generatim dicta.

Rhyptica ſpeciatim ſordem à cute & vlceribus tantùm tergent, non etiam obſtructa liberant, quia ſunt amaris imbecilliora, ſalſa ſcilicet & dulcia: vt ſal, mel, hordeum, faba, amygdala dulcia.

His cōtraria ſunt emphractica, id eſt, obſtruētia multitudine, craſsitie, lentore. Dulcia quoque hepar & lienem promptè obſtruunt, quia ceu iucunda citò ab his rapiuntur ante coctionem.

Tergentia etiam pilos tenuāt, vt nitrum vſtum, nitri ſpuma, fictiles teſtę, pumex, buccinorum & purpurarū & cæterorū oſtreo- *Lib. 1. cō. phar. ſ.*

rum testæ vstæ, tritæ, tenui cribro cretæ: sic ossa sepiæ etiam non vsta, alcyonium, struthij, bryoniæ, dracontij, aristolochiæ radix, veratra, furfur, beta, lixiuium.

Initio lib. 7. c. ph. p. Libr. 2. c. ph. gen. Tergēt modicè, farina fabarum, hordei, ciceris, semen lini torrefactum: magis terebinthina, thus, mel despumatum, amygdalæ amaræ: valentiùs erui farina, semen hormini, radix ireos, & panacis. Valēter tergentia omninò etiam digerunt, ob id valde siccant.

Cap. 18. libr. 5 simp. Anodynum, id est, sedans dolorem, vacuata doloris causa, calidum primo gradu, tenuium partium: vt chamæmelū, panis calidus, lac, adeps anseris, gallinæ, suillus, 1. lib. pharm. gen. Narcoticum autem frigidum, crassum, vt opium, mandragora, papauer, hyoscyamus nomine tantùm abusiuè anodynum dicitur, quia tactum stupefacit, sine quo non est dolor.

Odyneron verò, id est dolorificum, quicquid affatim alterat, aut continuum soluit.

Cap. 2. 5. 6. 7. 8. lib. 5. simpl. Suppurantia in pus vertunt humorem tumefacientem & carnem contusam: sunt calida quantum pars suppuranda, ita vt essentiam caloris augeāt, qualitatem non intendant, nec obtundant. Sunt & humida, sic tamen vt nec augeant, nec minuant humiditatem partis naturalem, quod saltē sit ma

nife

nifeſtum & ſentiri queat, ſed aliquid excrementi in ſpaciis vacuis contēti per halitum digerant. Sunt denique emplaſtica, porisque obſtructis eſſentiam caloris augent: vt hydrelæum, panis cum oleo, pix, adipes, medullæ, gummi, radix altheæ. Agunt igitur caloris quantitate: emollientia autē caloris qualitate: ſunt enim calidiora nobis, & humiditatē excrementitiam, & naturalē partium humorem modicè deſiccāt, phlegmonas, & alias diſpoſitiones coquit: myrrha, crocus, caſtoriū, thus, fœnigræci cocti ſuccus, quæ & digerunt, præſertim myrrha.

Eſcharoticum, id eſt cruſtificum, ignis modo & cauterij corpus colliquat, & ſæpe eſcharam facit, eſt calidum ſiccum quarto gradu, craſſæ eſſentiæ, dolorificum: vt calx viua, fæx vini vſta: quanuis enim vrendo tenuiora ſeipſis euaſerint, craſſa tamen adhuc ſunt eſſentia. *Cap.14.* *In fine libr.5.*

Septicum, id eſt putrefaciens, etiam cauſticum & vrens: ſed parum vehementer, eſt calidum ſiccū minùs, eſſentiæ tamē tenuioris: exiguo morſu, & dolore aut nullo: vt arſenicum, ſandaracha, chryſocolla, aconitū. *Cap.14.libr.5.fini.*

Cathæreticum, id eſt ſuperficiem ſolam detrahens, & hyperſarcoſin abſumēs, vnde & ſarcophagon quoq; dicitur, eſt calidum ſiccū minus quàm ſepticum: vt flos Aſiæ pe- *Ibidem.*

træ,æris squamma,æs vstum non lotum.

Cap.15.li br.5.simp. & libr.3. Meth. Sarcoticum,id est carnem gignens in vlcere cauo, est siccum ad primum gradum, detergens modicè & sine morsu,non astringens:vt hordei farina,thus, & quæ plurima lib.3.Methodi describuntur.

Ibidem. Colleticum , id est glutinans carnem in vlcere,est siccius sarcotico,astringit,nõ terget:vt omnia acerba & austera.

Ibidem. Epuloticum vel sinuloticum, id est cicatricem vlceri inducẽs,siccat & astringit magis quàm colleticum,non terget,vt æs vstũ in dura carne:in molli autẽ lotum,malicorium siccum largiùs inspersum,& puluis tenuissimus cathæreticorũ paucus,vlceri inspersus,cuspide specilli.

Cap.21. Vreticum seu diureticũ,id est vrinas mouens,mediocres quidem eccatharticũ , plurimas verò acrius , calidius , siccius medicamentum:vt semẽ apij,petroselini,fœniculi, dauci,& quæ lac augent,ac menses cient.

Cap. 20. & 21. Lac gignunt ex sanguine
- Pauco,victus calidus,humidus,plenior.
- Pituitoso , calida primo vel secũdo gradu,non siccãtia,vt eruca, anethũ,fœniculus,virẽtia.
- Bilioso,purgãtia bilẽ,victus calidus,humidus.

Mens

Mẽſes mouẽtia calida ſunt magis, quàm lac gignentia, & ſicca modice: vt ſabina, calaminthe, pulegium, daucus, & alia permulta: quorum catalogus exprimetur in ſyrupo arthemiſiæ.

Semen gignentia & prouocantia calida flatuoſa, bene nutrientia, vt bulbi, fabę, ſcincus, ſatyrion, eruca.

Semen extinguentia & corrũpentia, refrigerantia, deſiccantia, totis ſubſtãtiis contraria: vt nymphæa. Sic ruta, agnus, ſuo calore ſeminis ſubſtantiam conſumunt.

Semen ſupprimunt frigida alimenta, & medicamẽta ſumpta & admota, vt lactuca, blitum, atriplex, cucurbita: quæ ipſum cogunt, incraſſant, ſtabile reddunt.

Cathartica, id eſt purgatoria, vel communiter quæ excrementa quouis modo vacuant (vt bechica, errhina, apophlegmatiſmata, vretica, menſes mouentia) vel per excellentiam, quę vomitu aut vẽtris deiectione humorem ſibi familiarem trahunt, non ſolo calore ſed qualitatum quæ in ſubſtantiis ſunt, proprietate, ſeu totius ſubſtãtię ſimilitudine, & ſimili elementorum quatuor miſtione. Quæ res ſola experiẽtia cognoſcitur, quamuis in quibuſdam calor aliquid eius inſinuet, id tamẽ nõ certò, vt aloë rhabarbarum, flaua & amara bilẽ flauã & ama- *Cap. 19. libr. 5. et 23. 24. & sequentibus libr. 3. sim.*

ram trahunt:& myrobalanus, citrina. Cnicus autem & elleborus albus,& turbith album,& agaricus albus, pituitam: elleborus niger, myrobalanus Inda & nigra, humorẽ melancholicum. Trahit autem medicamentum humorẽ, non trahitur ab humore, quia ob calorem suum est potentius in attrahendo: sunt enim omnia sic purgãtia potestate calida. Eadem si non purgant, cocta in humorem transeunt, qualem attrahunt: nisi quòd horum quædam in nobis corrupta in venenum abeunt.

Apho.24. lib.1.

Cap.26. 27.libr.3. simplic.

Hypercathartica, id est superpurgãtia, sunt ex his valentiora viribus aut quantitate, & quæ vacuato humore sibi familiari, eũ deinde trahũt, qui ob tenuitatem, calorem, liquiditatem, est ad sequendum paratior: postremò sanguinem naturæ maximè familiarem. Morsu enim suo venarum ad ventrem pertinentium ora laxant & aperiunt, vasaq; ipsa reddunt imbecilla ob fatigationem & intemperiem. Hæc aliis sunt vacuanda vel obtundenda, vt cesset hypercatharsis.

Bechica sunt tam quæ tussim excitant, vt cap.17.libr.2. quàm quæ eã sedant, vt cap.1. lib.5.& bechicæ hypoglottides in compositione medi.part.

Ecstatica, id est mẽtem alienantia, vt croci magna copia, solanum manicum.

Euchyma sanguinē bonū gignētia, hoc est, rubentem, crassi & tenuis medium.

Cacochyma, quæ biliosum, vel pituitosum, vel melancholicum, vel aquosum gignunt.

Epicerastica, quæ paulatim bonū succū sufficiunt in locum mali paulatim vacuati, vnde epicrasis, Gal. libr. 9. meth. Sunt etiam quę obtūdunt aliorū malignitatē vel morsum, vt vua passa mordētes mediocriter stomachū, humores obtundit, lib. 2. alimento.

Exasperantia, quòd lenius vel mediocre in cauitatibus fuit, & excremētis, vt acerba, austera, cruditatem parientia.

Leniētia asperatas cauitates, vt oua mollia & recentia: item dulcia asperam arteriā læuē faciunt, & cancani herbæ radix, gummi, tragacantha, glycyrrhiza, vina dulcia. *Ga. in s. m pli. & lib. 7. c. ph. p.*

Quę ex dictis facultatibus qualitates primas, vel simplices, vel cōiugatas nullius alterius interuentu sequuntur, vt molliens caliditatem, humiditatem: durans frigiditatem, humiditatem: laxans, humiditatem: tendens, siccitatem: hypnotica frigiditatem, secundæ sunt: etiam si adsit substantiæ tenuitas vel crassities adiutrix, vt crassans, repellens, astringens, stipās, frigidam, crassam: rarefaciens, digerēs, attrahens, anodyna, hydrotica, vretica, calidam, tenuem

ſubſtantiam ſequuntur:aperiens,detergens, expurgãs,cauſtica,calidam craſſam. Præter quæ multis etiam adeſt ſubſtantiæ ſimilitudo,vt in purgantibus,lac & ſemen generantibus facultatibus,quę rectius in tertias reiiciuntur,vt quæ primas ſimul & ſecũdas ſequuntur:qualis etiam ſarcotica calida attrahens,detergens,ſiccans:epulotica ſiccans,aſtringens:colletica ſiccans,cogens,& cætera,quæ ſuprà retulimus. In quibus exẽpla plura ſi requiris,ex libris ſimplicium ſequẽtibus quintum ſufficere poſsis.

Facultates quartæ.

Capit.1. & 12.lib. 5.ſimp.& libr.10. ſimpli.

Magis etiam procedẽdo,ad particulares peruenitur facultates,quæ à partibus vocãtur cephalica,cardiaca, ſtomatica, ſtomachica,hepatica,ſplenica,vel à morbis partiũ iſchiadica, nephritica, podagrica, colica, pleuritica:vel ab effectis,bechica,λίθων θρυπτικὴ,id eſt, calculos cõminuens,ſarcotica, colletica,epulotica,catharetica,cathartica, carnem ſuper oſſa nuda creans,fœtum corrumpens,fœtum extrahens,ad chœradas diſcutiendas, ad epilepſiam, ſpaſmũ, & alia propè infinita ſimiliter dicuntur.Tamẽ ſarcotica,colletica,epulotica,tertiæ dicuntur, lib.5.comp.ph.gen.& aliæ ex tertiis inter quartas recenſeri eadem ratione poſſunt:vt lac,ſemen,menſes,vrinas,ſudores reſpicientia.Reuerà enim quędã horũ ambigunt, & vtri

vtriq; generi vicina sunt. Ob id Auerrois. v. col. cap. vltim. tertiam & quartã in vnã miscet. Alij quatuor hæc facultatũ genera aliter distinguunt, vt primæ sint calfactrix, refrigeratrix, humectatrix, siccatrix: secundæ, quæ primos effectus primarũ sequuntur, vt vis aperiẽdi, claudendi, erodens, glutinatoria: tertię, quibus medicamenta vnam partẽ magis, quàm aliam respiciũt: quartæ sunt à virtute & forma occulta seu specifica, vt purgatrix, venena expellens. Quibus vreticam & hydroticam mirum est per hos adiungi. In quorum multis sufficit dicere hoc hactenus calidum, frigidum, humidum, siccũ tenuium partiũ, vel crassarum, amarũ, vel alio sapore præditum. Hic enim certius medicamẽtorum tẽperiem & facultatem declarat.

Sapor enim acerbus terreus, ob id frigidus, crassæ substãtię, refrigerat, crassat, densat, constringit, repellit in superficie potius.

Austerus illi temperamento & facultate in ipso sita, proximus est & insipidus.

Acidus, aquosus, frigidus, tenuis citra calorem, incidit, tenuat, mordet, obstructiones liberat, repurgat.

Dulcis, calidus modicè, coquit, maturat, laxat, rarefacit.

Oleosus, aqueus & aëreus, humectat, laxat, mollit.

Salſus,terreus,calidus, hinc digerit, terget,illinc cogit,contrahit,denſat: vtroque ſiccat,& ſalſa à putredine vindicat.

Amarus,terreus,per aduſtionẽ tenuatus, calfacit, ſiccat,tenuat,terget,incidit,expurgat,menſes mouet,craſſa expectorat,epilepticis prodeſt.

Acer,igne⁹,calidus,tenuis,calfacit,tenuat, incidit,trahit,digerit, purgat mẽſes,vrinas, ſudores mouet,vrit,excedit,liquat,cruſtã facit. Facultates autẽ à partibus nominatæ ſunt,non quòd omnibus partis,quã nomine deſignãt,affectibus conueniãt,nec quòd ita vni parti cõducãt,vt nihil aliis partibus proſint,ſed quia frequẽtiſsimè & magno cũ fructu ac potiſsimũ partẽ iuuant,à qua nomen ſunt mutuatę:vt cephalicæ caput,oticæ aures,ophthalmicę oculos,odõticę dẽtes, ſtomaticę os,ſtomachicę ſtomachũ,pleuriticæ coſtas,hepaticæ hepar, ſplenicæ ſplenẽ,nephriticæ renes,arthriticę articulos,iſchiadicæ,coxã,podagricæ pedes:& aliæ ſimili ratione. Adhæc quæ medicamẽta humores vel alterãt,vel totius ſubſtãtiæ ſimilitudine vacuant,id æqualiter in toto corpore præſtant.Ob hæc illis facultates illæ à partibus nominatæ ſunt miſcẽdæ,cùm in ipſis partibus humorẽ coquere,vel ab his vacuare volumus: vt oxymeli pituitam coquit, incidit,

dit, tenuat, vacuat ex æquo in omnibus corporis partibus: cum pæonia verò aut bethonica coctum id valentius in capite præstat: cum capparibus aut tamarice in liene: cum eupatorio in hepate. Quæ igitur capiti tota sua substantia sunt familiaria, vsu maiorum probata, & practicorum, quos vocant, sunt ferè hæc.

CEPHALICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Bethonica
Maiorana
Saluia vtraque
Ruta vtraque
Calaminthe vtraque
Satureia
Hyssopus
Pulegium
Melilotus
Chamæmelum
Stœchas vtraque
Lauri folia & baccæ
Acorus verus
Pæonia vtraque: sed mas potior fœmina
Aristolochia omnis
Cubebæ
Nux moschata
Moschus
Ambra
Colocynthis
Castorium.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Rosa
Viola
Myrthi folia, flores baccæ
Salicis folia, flores
Nymphææ vtriusque flores
Caphura
Quę verò his sunt frigidiora & narcotica, sunt vsu periculosa.
Hyoscyami folia & flores & semen

Man

Mandragoræ radicis cortex
Cicuta præſertim maior & cruda
Papauer, præſertim nigrum, & ex eo opiũ
Nymphææ folia recentia.

FRIGIDA COMPOSITA.

Electarium de gemmis
Aurea Alexandrina
Elect. διὰ ἀρωμάτων
Dia caſtoriũ
Diambra
Pliris duplex
Aromaticum, roſatũ
Tinnitui auriũ oleũ balaninum, philoſophorum, euphorbij, laurinum proſunt.
Saccharum & mel
Roſatum,
Violatum,
Nymphæatum.
Dia morωn verò, & dia caryωn Phlegmõis oris cõueniũt.

PNEVMONICA, THORACICA, PLEVRITICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Glycyrrhiza
Vuæ paſſæ
Amygdalæ dulces, & ex his oleum
Strobyli, id eſt, nuclei pinei
Piſtacia recentia
Dactyli
Auellanæ
Saccharum & mel
Hyſſopus, Praſium
Iris, Calaminthe
Origanum
Braſsica
Enula, Squilla
Radix maluæ & althææ
Crocus, Myrrha
Spica, Pulmo vulpis.
Agaricus.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Hordeum
Lac vaccinum
Amylum
Semen bombacis & papaueris
Viola
Iuiubæ
Sebeſten
Pſyllium
Adiantum omne
Mora
Santala
Gummi acaciæ
Tragacantha.

CALIDA COMPOSITA.

Dia penidion
Dia hyſſopi
Dia praſij
Dia ϑείου
Dia calaminthe
Dia iris
Linctus de pino, de ſquilla, de braſsica.

FRIGIDA COMPOSITA.

Dia penidiō ſine ſpeciebus
Saccharum violatum
Dia tragacāthum frigidum
Electarium reſumptiuum.

CARDIACA.

CALIDA SIMPLICIA.

Amomum
Cardamomum
Cinnamomum
Xylaloë
Cubebæ
Caryophyllum
Doronicum
Enula Campana
Buglosſum vtrunque
Ozimum
Polium
Roſmaris
Mentha
Meliſſophyllon
Cortex citri
Crocus
Moſchus
Ambra

FRIGIDA SIMPLICIA.

Rosa
Viola
Nymphæa
Aurum
Argentum
Sapphyrus
Hyacinthus
Smaragdus
Vniones
Corallium
Ebur
Santala
Succinum, Caphura
Terra sigillata
Belletzicæ myrob.
Os à corde cerui
Semen oxalidis
Sericum crudum

CALIDA COMPOSITA.

Diambra
Dia margaritum calidum
Exhilarans Galeno adscriptum
Electariũ de gemmis
Confectio alkermes
Aromaticũ rosatum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diarhodum sine speciebus
Saccharum rosatum & violatum
Syrupus rosatus & violatus
Dia margaritum frigidum
Electariũ triũ santal.
Frigidi fruct⁹ condita
Trochisci de bolo
Trochisci de caphur.

STOMACHICA, GASTRICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Amomum
Cardamomum
Cinamomum
Zingiber
Piper omne
Nux moschata
Macis
Caryophyllum

Xylaloë

Xylaloë
Spica, Caſia
Cortex citri
Saluia
Mentha
Abſinthium
Maiorana
Aniſum
Cuminum
Maſtiche.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Roſa, Viola
Malum granatum triplex
Cucumer
Cucurbita
Melones
Pyra
Cydonia & cæteri auſteri fructus
Portulaca
Lactuca.

CALIDA COMPOSITA.

Diacydonium Gal.
Diagalanga
Diacuminum
Dianiſum
Dia trion pepereon
Oleum cnici & piperum
Zingiber conditum
Cepulæ myrob. conditæ
Cortex citri cõdítus
Aromaticũ roſatum
Elect. ſtomachicum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Saccharum & ſyrup. roſatus, violatus
Cydonia, aut perſica, aut fructus alij auſteri conditi
Diaſantalon.

HEPATICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Abſinthium præcipuè Ponticum
Schœnu anthos
Spica nardi
Cinnamomum
Calamus Aromaticus

Mala

Malabathrum
Asarum, Apium
Fœniculus, Anisum
Ammi, Daucus
Squilla
Cicerum decoctum
Eupatoriũ, id est agrimonia
Chamædrys.
Fumaria
Cassutha
Amygdalæ amaræ & dulces, & cætera propè amara & dulcia, quæ ipsum tamen promptè obstruunt præter saccharum & vuas passas.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Lichen, id est, hepatica.
Intybus vterque
Cichorium omne, vt scariola, cicerbita, hieracium, chondrilla
Oxyacantha
Portulaca
Lactuca
Viola
Solanum
Semina quatuor frigida, maiora & minora quæ vocant.
Santala
Caphura
Ebur
Adiantum omne
Ruscus & asparagus media esse possunt: tenuitate tamen essentiæ obstructiones liberant.

CALIDA COMPOSITA.

Rosata nouella
Antid. de aromatibus.
Diarhodon abb. cum speciebus
Dianisum
Diacyminum
Diacalaminthe
Diospoliticum
Trochisci de rhabarbaro.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diasantalon
Ceratum santalinum
Diarhodum abb. sine speciebus
Saccharum rosatum & violatum
Trochisci de caphura.

SPLENICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Thymus, Epithymus Græcorum & Arabum
Genistæ flos
Cortex radicis eiusdem & capparis
Cortex medius fraxini, & Sambuci
Scordium
Chamædrys
Chamæpitys
Buglossum vtrumque
Rubia, Nasturtium
Asarum, Calamithe
Acorus
Agnus
Hammoniacum
Bdellium
Castorium, & ferè quæ hepar respiciũt.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Cortex radicis Tamaricis, & folia & fructus
Asplenum, id est, ceterach
Adiantum omne
Intyba & Serides
Semina quatuor frigida, magna & parua.
Lacrymavitis et folia.

CALIDA COMPOSITA.

Diacalamithe
Diacyminum
Acetum scillites
Dia hammoniacũ emplastrum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diasantalon

Ceratum ſantalinum
Acetum, præſertim album, atque adeò deſtillatum, ſed id calidius eſt.
Oleum balaninum, id eſt, de ben, & de hammoniaco, & ſimilibus: ad ſcirrhos lienis, vt ipſa balanus myrepſica, apta, calidis addi poteſt.

NEPHRITICA, CYSTICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Abrnotanum
Eryngium
Eruca
Vrtica
Sarxiphagum
Lithoſpermum
Iuniperi baccæ
Radix Appij,
Ruſci
Aſparagi, Fœniculi
Dauci, & horum ſemina
Cubebæ, & propè quæ hepati & lieni calida conducunt, & vretica.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Plantago vtraque
Nymphæa vtraque
Hordeum
Semen pſilij
Lactucæ, Portulacæ
Intyborum & Seridum
Papaueris albi,
Frigida ſemina magna, id eſt, Peponũ, & Melopeponũ, Cucumeris, Cucubitæ, Citreoli quẽ vocant,

CALIDA COMPOSITA.

Zingiber conditum
Oleum ſcorpionum
Emplaſtrum de baccis lauri.
Syrup. de duabus & quinque radicibus.
Oxymeli ſcilites.

FRIGIDA COMPOSITA.

Ceratum ſantalinum
Syrup. nymphææ,
Violarum, & cætera propè quæ hepar & lienem refrigerant.

HYSTERICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Arthemeſia
Sabina
Calaminthe
Origanum
Pulegium
Parthenium
Meliſſophyllum
Ariſtolochia vtraque
Gentiana
Valeriana
Rubia
Ruta
Cinnamomum
Calamus Aromaticus
Schœnu anthos
Spica
Myrrha
Opopanax
Moſchus
Ambra, & cętera propè renes calfacientia, & menſes mouentia.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Corallium vtrunque
Nymphæa vtraque
Balauſtium
Galla
Polygonium vtrunq;
Semperuiuũ vtrũque
Portulaca, & propè alia, quæ renes refrigerant, & menſes ſupprimunt.

CALIDA COMPOSITA.

Diacalaminthe
Dianiſum
Diambræ
Diaſatyrion
Tryphera magna ſine opio.
Oleum amygdalinũ vtrũque, nardinum

Aromaticũ moſchatum
Oleum rutæ, croci, philoſophorum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diaſantalon
Ceratum ſantalinũ.

ARTHRITICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Naſturtium, Sinapi
Chamædrys
Chamæpitys
Hermodactylus
Herba paralyſis phlomidum ſpecies
Scilla
Rhaphanus
Enulla Campana
Origanum
Pulegium
Calaminthe
Porrum, Aſarum
Ruta, Acorus
Terebinthina
Myrrha
Opopanax
Bdellium, Hammoniacum
Sagapenum
Styrax, Galbanum
Euphorbium

Caſtorium
Caſsia nigra, Stercus vaccinũ, Panis calidus, Sapa, Oeſypus — admota eñ ſunt anodyna.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Acetum
Aqua roſarum
Myrti partes
Pſyllium
Bolus Armenia
Intyba & Serides
Lactuca
Semperuiuum vtrũque
Solanum
Opium

Hord

Hordei cremor
Folia hyoſcyami parum calfacta
Folia cicutæ paruæ torrefacta.

CALIDA COMPOSITA.

Oleum auellanarum & ſeminis arãtiorũ
Oleum vulpinum
Oleum balaninum, id eſt de ben.
Oleum ex lapide gagate, & ſtyrace, & euphorbio.
Oleum laurinum, & ex nucleis ceraſorũ
Oleũ Philoſophorũ
Oxycroceum
Ceroneum
Diachylon
Diameliloton
Oxymeli ſcillites, & cætera quæ cerebrũ & neruoſas partes calfaciunt.

FRIGIDA COMPOSITA.

Oleum roſarum & de ranis.
Vnguentum populeum
Syrup. limonum, & cætera renes refrigerantia.
Oxycratum. i. poſca.

Quoniam purgatrix facultas inter quartas quoque continetur, vt dictum eſt, pauca de purgationis ratione, & ſingulos humores purgantibus medicamentis etiam hic adſcribenda ſunt.

Purgatio eſt humorũ ſua qualitate moleſtorum vacuatio: ſiue enim hi calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores, aut per cõiugationem harũ qualitatum à ſibi mediocri temperamẽto receſſerint idoneo ad ſagui- *Ga. Ap. 2. lib. I.*

nis probi constitutionem, siue aucti immodicè iustam sibi proportionem sanguini inculpato componendo necessariam supergressi sint, semper qualitate ipsa molesti videntur, ergo vacuandi: sed priùs ad expulsionem apparati. Corpora enim cùm quispiam purgare volet, oportet fluida facere, hoc est, humores crassos tenuare, lętos incidere, & tergere, & fluxiles reddere, ac meatus aperire, per quos faciẽda est vacuatio. Tũc autẽ concocta medicari, atq; mouere oportet nõ cruda: quanquàm verò hæc propriè coctionem à natura in morbis salubribus factam loquãtur: abusiuè tamen humorũ expellendorum apparationem pęrdictam Medici etiam coctionem appellant, fortè quòd crassum dum est tenuatum, habile magis est, vt à natura coquẽte vertatur in alimentum, si quid in eo relictum erat benignũ, reliquũ ad expulsionem promptiorem secernatur. similiter dũ lentũ est incisum, & detersum, & fluxile. Eadem ratione practici addũt bilem flauam esse coquendam, vt quanuis ad vacuandũ sit maximè habilis ob caliditatẽ, tenuitatem, leuitatem: tamen ne eius vis tã furiosa partibus noceat cõtinentibus, aut in quas trahiť, aut per quas excernitur refrigerantibus obtundẽda eis videtur: quòd etiam hoc modo si quid in ea benignum supersit,

Aphor. 9. lib. 2.

Gal. ibi.

Ap. 22. libro 1.

à nat

à natura ſeparetur felicius, ac coquatur, ac minùs putrendo, quod prauum eſt miteſcat: ſuam fortè ſententiam ex his Galeni atque Hippoc. locis tuentes. Tertiana exquiſita quæ lõgiſsima eſt, ſeptenis circuitibus finitur, & ardẽtes die ſeptimo per criſes finiri ſolẽt, cocta à natura materia bilioſa, & expulſa. Chamæmelum ſanat febres bilioſas, & ex cutis denſitate natas, eáſq; percoctas.

Ap. 59. libro 5.

Li.3.ſimpli.ca.9.

Signa coctionis prauorum humorum in pleuritide per ſputum, in affectibus ventris inferioris per deiectiones, in febribus putridis & affectibus venoſi generis per vrinas colligit Hippocr. Galenus, in Aph. progno. criſibus, libris therapeuticis.

Humorem craſſum & lẽtum & flatulentum, & ſaniem acrem & mordacẽ in oculũ affluentẽ, & fluxionem à capite in pulmones, & laſsitudinem tenſiuam, & phlegmonôde, in libris de compoſitione pharmac. particular. coquit Galenus. Crocus & Myrrha ibidem coquere dicuntur humores prauos & præter naturam in pulmone & ſtomacho. Ergo morbi omnes, & materiæ omnes prauæ coqui à Medicis interdũ dicuntur abuſiuè: nã propriè à calore moderato in benignũ rei coquẽtis alimentũ verſio eſt coctio: quæ etiã in morbis ſanguineis fieri videtur, dum pus ex ſanguine in phlegmo-

ne fit à calore etiam natiuo, & hypostasis in vrinis per febres: sed ea est imperfecta, cùm à solo calore natiuo non fiat, verumetiam ab eo qui præter naturam est, putrefactio addatur.

Li.6. simpl. in anchusa. Quid quòd bilis flaua seipsa interdũ multò crassior efficitur, dũ vitellina, æruginosa, isatôdes euadit? An non tunc apparanda expulsioni est? Aut cur Galenus extenuãdis & tergendis humoribus biliosis anchusam onocleam subamarã sufficere affirmat? Afferrem Actuarium bilem coquere zulapiis quibusdam in purgantibus bilem, nisi fæcẽ Arabicam resipere ipsum vellẽ mox audire.

Medicamenta igitur purgantia humorẽ sibi familiarem tota sua substantia trahunt sumpta, & quod magis mireris, admota horum quædam. Bilem enim flauam vacuant.

CHOLAGOGA.

Aloë
Absinthium
Scammonium
Fumaria Dioscorid.
Thlaspis semen
Sesamoïdes vtrunq;
Cucumer agrestis
Pepli & Peplidos semen
Sambuci & Ebuli folia, & semina
Colocynthidis fructus siccus
Empetrum & Polypodium eidem.
Addunt cum Arabibus

bus recentiores,	Caſsiam fiſtulam
Mannam, ſeu mel aë- rium	Rha barbarum
Tamar Indos	Roſas, pcipuè dictas vulgò incarnatas
Myrobalanos, præ- ſertim flauas	Violas nigras ſeu pur pureas.

BILEM ATRAM.

Epithymum	Addunt iidem,
Pulegium	Lapidem Armenium
Tragoriganum	lotum Alex. Trall.
Parthenium	Lapidem ſtellatum
Armenius lapis	ſeu Cyaneum vul-
Centarium minus	gò lapidem laxu-
Elleborus niger, ſed	li
hic deiectione, vt al	Sennam
bus vomitu.	Eſulam.

Cap. 5. Libr. 2. ſimpl.

PHLEGMAGOGA.

PITVITAM.

Cnici ſemen	Ricinus
Coccum gnidium	Scammonium,
Hypophaes, Galenus	Chamælæa
libro 1. fac. nat.	Thymelæa,
Lathyris & Tithy-	Sambucus
mallus omnis	Ebulus,
Cucumeris ſylueſtris	Colocynthis
radicis cortex	Elleborus vterque
Styrax pinguis & fla-	Polipodium Dioſco-
uus	rid.
Daphnoïdes,	Addunt cum Arabi-

bus recentiores, Sagapenum
Turbith Opopanax
Hermodactylos Euphorbium.
Sarcocollam

HYDRAGOGA, AQVAS DVCENTIA.

Granum gnidium etiã phlegmagωgum Galeno 1.facul.natur.
Ricinus,
Lactuca ſylueſtris
Libr. the. ad Piſo. Aes vſtum, & lotum, æris flos, æris ſquama.
Tripolij,& Hemerocallis radix
Sambucus
Chamædrys,
Ebulus
Chamæleon,Gal.lib. Tithymallorũ gñа.

PITVITAM ET AQVAS.

Squama æris Chamælęa,etiam bilem.
Euphorbium

Ex his patet, quædam etiam plures humores trahere, vel ob actionis vehementiam, vel ob diuerſas in toto ipſo ſubſtantias diuerſas. Nam trahunt.

FLAVAM ET ATRAM BILEM.

Veratrum nigrum,quod etiã phlegmagωgum quibuſdam eſt.
Fumaria.

BILEM VTRANQVE ET PITVITAM.

Peplium Polypodium.

Bilem

BILEM ET PITVITAM.

Colocynthis	cus.
Elleborus albus	Thymus
Tithymallus	Ciclamini radix
Elaterium	Chamæpitys
Agaricus	Empetron eadem, &
Aristolochiæ, Clematidis fructus sic-	præter hæc aquas Diosc. & Galen.

Sanguinem purgari tradunt porrorũ capitatorũ succo mercuriali, viola alba, syluestri malua, saluia, veratro albo, quod & bilẽ vacuat: nõ quòd illa sanguinẽ foras trahãt, sed quòd vel ipsum ab humoribus corruptis expurgãt (qua ratiõe omnia propè purgãtia medicamẽta dici queũt sanguinẽ purgare) vel quòd actionis vehementia ipsum trahũt in hypercatharsi: vel quòd ipsum tenuatum calfactũ ad venarũ exitus promoueãt: qualia quæ sumpta hæmorrhoïdas promouẽt, menses cient, vrinas cruẽtas excitãt: hæmagogum inde dictũ medicamentũ, vt cicer, præsertim agreste, & alia multa Galeno in simplicibus. Quæ enim herba corpori admota per poros sanguine educto homines necabat, cognosci desiit magno mortalium commodo. Recipimus ergo medicamenta facultate quadã natiua cõuenientẽ sibi succum trahere, quomodo partes tam animalium quàm plantarũ singulæ alimentũ tota *Li. 1. fac. nat. & li. theriaces ad Pison. & lib. de nat. hu.*

subst

ſubſtantia ſibi familiare, & amicum, & conueniens trahunt: & magnes ferrum, & electrum, id eſt, ſuccinum, paleã, & alia huiuſmodi à natiua quadam facultate conuenientis attractrice.

Admiratione eadẽ dignum eſt, feras venenoſas cùm corporibus ſuis noſtro ſint inimicæ, & tam ſubitò nos perimant, morſibus à ſe factis ſuccurrere & ſolas hominem à tali periculo vindicare: quòd ſcilicet ſimile retrahat ad ſe ſibi ſimile, ſuámq; ſubſtantiam in ſe reuocet. Quapropter à crocodilo læſis, ipſius adeps vulneri impoſitus, ſummo eſt præſidio.

Galen. in theriaca ad Piſo.

Morſus muris aranei etiã lethalis ſanatio, citra dolorem fit mure ipſo trito & impoſito. Morſus viperæ ipſa vipera trita & impoſita ſanat: & theriaca ipſa impoſita, atque etiam ſumpta, aliarum etiam ferarum omnium venenatorum morſibus efficax.

Huc pertinet nonnullorum natiua quædam totius ſubſtãtiæ ſocietas, ex qua ſi iungantur, & iuncta ſeruẽtur, vis quædam mira conſurget. id quod maiorum experientia longa probatum pro experto & certo recipimus. Ob id compoſita medicamẽta vſurpamus, quæ à prioribus Medicis iiſq; inſignibus vehementer commendata fuerunt: neq; negligimus, quæ recentiores experiẽtia longa comprobarunt.

Quid

Quid quòd alexipharmaca quædam sic venena trahunt sumpta, si sumantur, aut admoueantur ictui vel morsui venenoso, vt venenum ipsis insidens videas. *Libr. 5. c. th. p.*

Nec solùm venena trahunt, sed plurima etiam aculeos & spicula indolenter è corporibus nostris extrahunt, quæ nulla vi nostra educere antè licebat.

Vt autem rebus quibusdam magna inter se est cognatio, naturarúmque similitudo (quod præter dicta generationes quoq; animaliũ, & insitiones plantarum ostendunt, vt Hippocrates docet lib. de natura hominis) ob quam hoc illud trahit, hoc illud non lædit: vt euphorbium ventrem ouium solùm non erodit, vt in eo seruari possit, qualiter in folliculo suo bilis: ita aliis odium est manifestum non modò animalibus inter se, sed etiam plantis inter se, & plantis & animalibus in homines, & in certas quasdã hominum partes, aut partium affectus. *Libr. 9. cõ. pha. p.*

Brassica & hedera, viti & ebrietati aduersantur.

Allium magneti affrictum, & oleũ succino, attractionem horum peruertunt, & ille ferrum abigit, hoc paleas etiam oleo imbutas. *Libr. the. ad Pison. & initio c. ph. g.*

Cantharides vesicam peculiariter & solam afficiunt.

Lepus

Lepus marinus pulmones solos ex omnibus animalis partibus vlcerat.

Cicuta homines occidit, sturnos nutrit, nec vim lethalem in his exercet.

Veratrum homines corrumpit, coturnicum cibus est.

Amphisbænam animal biceps si grauida fuerit supergressa, malè abortit.

Stellio scorpiones visos substringit, & ita perimit.

Basiliscus belua subflaua triplici frontis apice munita, visus etiam solùm, aut sibilo auditus, homines necat: ipsam autẽ beluam mortuam si quod animal attigerit, subitò moritur. Ob id omne aliorum animalium genus propinquitatem ipsius deuitat.

Vsta muriũ capita, & ex melle illita alopeciam curare possunt. Capita apum & muscarum vsta alij similiter adhibent eodem successu. Stercus murium cum aceto illitum idem potest.

Libr. the. ad Piso. Ibidem. Ibidem.

Viperæ pellis in puluerem redacta, imposita alopeciis, pilos mirificè regenerat.

Li. 11. simplic.

Caput leporis vstũ cũ adipe vrsino illitũ.

Libr. 1. cõ. ph. p. & Plin.

Hedera, brassica, rhaphan⁹ naturali facultate ebrietati resistũt, & vitibus, vt dixi, sũt inimica, vt si circum se ferantur, diffugiant.

Ibidem.

Palmulę proprietate quadam capitis dolorem faciunt.

Li. 6. simpli.

Pæon

Pæoniæ præſertim maris radix recens collo appenſa, cõtactu carnis calfacta, olfacta, continuò epilepſiam ſanat: huius tamen rationem reddit Gal. ibidem.

Cameli aut muſtellæ cerebrum ſiccum ex aceto potum epilepticis medetur. *Libr. th. ad Piſo.*

Caſtoris teſticuli poti, conuulſioni remedio ſunt. *Ibidem.*

Hirundinis cerebrum ex melle illitum ad ſuffuſiones facit. *Libr. th. ad Piſo.*

Fel hyænæ illitum ſuffuſionem diſcutit, viſum acuit. *Ibidem.*

Aſpidis exuuium tritum & illitũ ex melle, viſum facit acutiſsimum. *Ibidem.*

Accipiter in vnguento ſuſino coctus hebeti viſui medetur. *Ibidem.*

Cantharus, id eſt, ſcarabeus oleo incoctus, auri inſtillatus eius dolores ſanat. *Ibidem.*

Stercus canũ ſolis oſsibus biduo paſtorũ, ob id durum, albũ, neq; grauiter olẽs, optimum eſt in cruſtis oris, & anginis: ſtrenuè enim iuuat, nec vllam habet inſuauitatem. Eóq; ſiccato, leuigato ꝑ cribrũ medicinale creto, Muſa Medicus plurimũ vſus eſt, cuius teſtimonia maximi facit Galenus: addítq; hoc medicamento ſe nullum nouiſſe valentius, neque in anginis, neque in pariſthmiorum phlegmone, aut tonſillarum magna adeò, vt ſuffocationis ſit periculum. *Lib. 10. ſimpl.*

Item

Item in dyſenteriis,& ſummè inueteratis vlceribus & ſummè malignis. Idem digerit & deſiccat alios affectus. Quod experiẽtia longa & ipſe,& eo priores Medici probauerunt ad anginam quidem miſtum aliis huic affectui cõuenientibus: ad dyſenterias verò cum lacte probè cocto poſtea per calculos ignitos vel ferrum candens vſtulato.

Libr. 10. ſimpli. Stercus pueri triduo nutriti lupinis dulcibus,aut gallinis,perdicibus ex aqua, aut tenui iure probè coctis,pane bene cocto cum ſale pauco,& fermento,& vino vetere tanto, quantum perfectè poſsit coquere, ipſo die tertio primum acceptum,ſiccatum,lęuigatum,cum melle attico illitum (inſufflatũ Gatinaria) ſtatim ſanat gutturis phlegmonas ſine venæ ſectione: cuius experientiam certiſsimam ſæpe vidit Gal.

Alexãder Ap. initio proble. Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem ab acidis & acerbis & auſteris natum,vt lib. de optima ſecta, portulaca eſu ſanat, cauſa eius effecti nobis incognita: huius tamen cauſam reddit Galen.libr.6.ſimpl.& Ariſt. prob.38.ſect.primæ.

Libr. the. ad Piſon. Ceruinum cornu, aut bouis aſtragalus vſta,cum vino trita denti vacillanti circunlita eum confirmant.

Ibidem. Veruecis cerebrum ex melle illitum infantium dentitioni vtiliſsimum. Idem præ-

ſtat

ſtàt mel & butyrum, gingiuas tamẽ tenuã-do, Gal. lib. 10. ſimp. Item & cerebrum leporis cum capite toto elixum, lib. 11. ſimpli.

Coctionem ventriculi iuuare, & ſtomachicum eſſe ventrem mergi, vel elixum, vel ſiccatum & ſumptum, & tunicam interiorẽ ventriculi gallinarum ſiccatam & potã, falſum eſt expertus Galenus: tamen in ea promiſsione vana etiam hodie perſeuerant, qui principes Medici habentur. *Li. 11. ſimplic.*

Iaſpis virens os ventriculi adhæſu re vera iuuat proprietate quadam. *Lib. 9. ſimplic.*

Aſtragalus bouis vſtus cum lacte potus lumbricos rotundos educit. *Lib. th. ad Piſ.*

Vaccini lactis potus dyſentericos iuuat. *Ibidem.*

Hepar lupi hepaticos tota ſubſtãtia iuuare ſufficienter ſe expertum dicit Gal. libr. 8. comp. ph. part. & hodie hepatis eius ſiccati puluerem cum vino albo dant hydropicis, tanquàm ſecretum aliquod remedium. Id tamen hepar lupi miſtum medicamento hepatico (quod ex eupatorio fit) minimo id efficacius reddidit. Dabat autẽ Galenus læuigati hepatis lupini drachmam vnam cum vino dulci, vt thereo Cretico, vel mulſo protropo, id eſt, quod defluit antequàm vuæ calcentur. Nam id gratũ hepati, quia ipſum nutrire poteſt, ac medium eſt inter calidum & frigidum. Si verò febris adſit, datur cum *Li. 11. ſimplic.* *Lib. 8. cõ. ph. part.*

aqua calida, aut ſucco ſereos, vel ſimili.

Aſclepi. apud Gale. lib. 8. cōp. ph. part. Caro trium κοχλίων, id eſt, cochlearum, multum tuſa cum vini nigri cyathis tribus calfacta, pota, hydropicos tota ſubſtantia non vna aut altera qualitate iuuat.

Lib. th. ad Piſon. Affecto iecori eupatorios herba ſtrenuè auxiliatur: id autem quia aſtringendo hepar roborat, & tenuitate eſſentiæ, ac incidendo & tergendo citra calorem manifeſtum obſtructiones eius liberat. Piſtacia hepati obſtructo conferunt.

Lib. 2. aliment. Vua paſſa tota ſubſtãcia eſt familiaris hepati, vt alimenta omnia cum nutriendo corpore habent proprietatem quandam ſecundum totam ipſorum ſubſtantiam.

Lib. 8. cō. ph. part.

Lib. th. ad Piſon. Stercus bubulum aridum vſtũ tribus cochlearibus potum hydropicos iuuat.

Ibidem. Lumbrici terræ, quæ γῆς ἔντερα, id eſt, terræ inteſtina vocat, Gale. ex melicrato poti icterum purgatione mox liberant.

COLICA.

Libr. 10. ſimplic. Stercus lupi oſsibus paſti, ob id albidius, ſupra frutices, vepres, herbas altiores prima æſtate repertũ non in terra: potum cum pauco ſale aut pipere, aut alio ſimili, ex vino albo tenui, vel aqua, & (quod mireris) ad λαγῶνας, id eſt, ilia appenſum dolores co

licos

licos citra phlegmonē perſanat, aut ſaltem plurimū mulcet, & his ita præcauet, vt non redeant: vel ſi redeant, tardiùs & mitiores multò redeunt, etiam ſi ipſum ſtercus teratur cum oſsibus deuorati animalis nō præmanſis nec concoctis. Appendendum verò vinculo & cingulo ex lana ouis à lupo mactatæ, vel ex pelle ceruina, vel quauis alia materia. Vmbilico infantis inter telas conſuto & appenſo ventri idē hodie tribuitur, & certiſsimum affirmari audio.

κορύδαλος, vel κόρυδος ὀπτὸς, id eſt, galerita aſſata vel elixa, ſi aſsiduè edatur cū iure, colicos ſæpe plurimū iuuare expertus eſt Gal. Hæc auis puſilla, in capite gerit ceu galerum ex pilis erectis natum, nobis ob iter plerunq; obuia. Marcellus Empiricus hupupā accipit, quòd apicem in capite gerat, pauonum modo, vt Dioſcorides ait in corydalo, cui κοιλιακοῖς opinor mendosè pro κωλικοῖς iuuare ſcribitur: ſed hupupa οὐκ ἐστιν ὀρνίθιον μικρὸν, id eſt, auicula parua, quātam Dioſc. & Gal. corydalon affirmāt. Vires eaſdē ad colicos dolores & nephriticos tribuūt periti, & probatiſsimas pulueri auiculę nobis frequētis (quā vulgus meſenguā vocat.) *Galen. in ther. ad Piſ. et lib. 11. ſimpli.*

Stercus gallinæ cum œnomelite vel aceto, vel vino aqua diluto, colicum dolorem diuturnum ſanat. *Libr. 10. ſimplic.*

SPLENICA.

Lib.th.ad Piso. Aſtragalus bouis vſtus ex oxymelite potus lienem abſumit.

Ibidem. Myrobalanus ipſa ſplenem iuuat.

Aſplenium, capparis, tamarix tota ſubſtã tia familiares lieni plãtæ ipſum iuuant, & liquant, & abſumunt tumentẽ: quin vſu multo aſplenium ipſum conſumit omnino.

NEPHRITICA.

Ibidem. Sarxiphagõ & betonica renes iuuant, vt alia aliarum partium propria medicamenta.

CYSTICA.

Ibidem. Scorpius aſſus cum pane comeſtus, veſicæ calculos conterit: & lumbrici terræ ex vino ſumpti, & murium ſtercus potum.

Ibidem. *Lib.9. cõ. ph. parti. in fine.* Veſica caprina aut ouilla cremata, ex poſca pota: aut leporis teſticulus ex vino odoro coctus, potus his qui vrinam inuiti reddunt, benefacit.

VENEREA.

Lib.th.ad Piſo. Renes ſcincorum poti, pudenda intendere creduntur.

Libr. II. ſimplic. Bouis aſtragalus vſtus, tritus, potus mediocriter venereus eſt.

ARTHRITICA.

Caput milui ſine plumis vſtum cũ aqua, quantum tribus digitis capi poteſt, podagricis auxiliatur. *Lib. th. ad Piſ.*

Lumbrici terræ cũ roſaceo cerato illiti, podagricorum inflammationibus conueniunt.

Erinacei terreſtris caro ſiccata, pota elephanticis, cachecticis, conuulſioni obnoxiis, nephriticis, anaſarcicis auxiliatur: quia valenter digerit, & ſiccat. *Libr. XI. ſimplic.*

Muſtelæ caro ſiccata, pota, epilepticos iuuat eadem ratione. *Ibidem.*

Elurorum ſalitorum caro trita palos & ſpicula extrahit, tĩquã trahẽdi vim habeat.

Myacum. id eſt mutulorum caro morſibus canum medetur.

Cochlearum caro pertrita valẽter ſiccat etiam hydropicos: & muccus ex ipſis haud ita pridem captis ſtylo confixis emanãs cũ thure vel myrrha, vel aloë, vel quibuſdam horum, vel omnibus ad cerati craſsitiẽ coactus aures purulentas deſiccat: & fronti affixus, oculorum fluxiones.

Cochleæ cum teſtis tuſæ palos extrahũt, & menſes ſiſtunt. Caro ipſius ſola vulneri etiam neruorum impoſita ſola pulchrè glutinat, & ſine phlegmone in homine etiã duro & agreſti addita farina volatili, & ſi

vis, thure, myrrha, resina fricta: hęc initio libri vndecimi simplicium. Horum tamen causa quædam reddi potest, quòd scilicet digerant, siccent, trahant calore.

Lignum Gaiaci (quod vocant) scabiem Hispanam tota sua substantia sanare quibusdam videtur, cùm tamen in eo sapor sit amarus & acer, non inualidus: vnde vim habet incidendi, tenuandi, tergendi, & purgandi, per quas facultates vacuat vrinis, sudore, vomitu, deiectione, insensili trãspiratu, putrem ex contagione materiam: sæpe tantum spirituosam, cùm recens est contagio, nec vehemens, & spiritus affici contumaces: sæpe simul etiam humidam, cùm in vasa ipsa & corpus mali labes iam grassatur. Cui corruptelæ nisi occurratur per alterantia & vacuantia, etiam in partes solidas impetus fit, easque putredo occupat, ferro sæpe & cauterio tantùm curabilis: quomodo ex diariis in affici promptis transitus fit in putridas, ac interdum in hecticas febres, nunquam si absolutæ sint, curabiles. Neque victus tenuis & tenuans, catapotia Aegidiana, aut illitus ex argento viuo; suffitus ex cinnabari factitia, vel herbarum digerentium & tenuantium decocto (quæ sunt alia hodie consuetissima mali huius remedia) ratione alia quàm cor

ruptæ huius, materiæ totius vacuatione luem istam persanant.

Taurini cornu rasura cum aqua pota sanguinis eruptionem cohibet. *Lib.th.ad Pison.*

Μηροὶ, id est, femora vsta idem præstant, & aluum solutam sæpe sistunt. *Ibidem.* *Ibidem.*

Hippopotami cutis vsta, læuigata, ex aqua corpori admota panos digerit. *Ibidem.*

Adeps anseris & cerui medulla ex rosaceo phlegmonæ medetur, & dolorem mitigat. *Libr.11. simpli.*

Cinis cancri fluuiatilis substantiæ proprietate mirabilis in morsu canis rabidi: & alysson herba antè dicta, libro sexto simplicium.

Ex his patet à partibus animalium quibusdam morbos quosdam curari: quin ipsa etiam tota eorum corpora affectibus quibusdam auxiliantur. Cancer enim fluuiatilis tritus illitusque spicula & surculos extrahit, quod etiam carni siluri piscis saliti tribuit Dioscorides & capiti saurarum trito Galenus libro vndecimo simplicium, & aliis præterea multis hanc trahendi facultatem vterque certam adscribit. Sunt enim medicamenta partibus quibusdam amica, alia iisdem inimica, alia his atque illis affectibus idonea, vt abundè docuimus. Ne mireris igi- *Lib.1.cō. ph.gen.* *Lib.th.ad Pison.*

tur, partes viperæ medias theriacæ impositas, vim illi efficacem tribuere ad resistendũ morsibus viperæ, & elephantiæ, & aliis permultis affectibus. Adde quòd quædã simplicia medicamenta ex tota ipsorum substantia vnã quandam & simplicem habent virtutem, cuiusmodi ferè sunt prędicta. Alia mixtam in tota sua substãtia facultatem habent, & duplici actione funguntur, tam manifestè sæpe, vt etiam quàm maximè contraria ab eis in corpore fieri videamus: atq; id miraculum esse vidẽtibus apparet, & inopinabile quibusdã audientibus ac impossibile putatur, nisi viderint.

Lapathi enim folia ventrem cient, semen assumptum stringit.

Ibidem. Brassicæ, lentium, ostreorũ, ostracodermorum omnium, & gallorum vetulorum ius & decoctum sumptum, aluum soluit: ipsum autem singulorum corpus sumptum ventrem comprimit. *Ibidẽ. & li.1. alim.*

Libr.11. simpl. Gallinarum ius simplex aluum sistit: gallorum ius cum sale prolixissimè coctorum subducit. *Lib.th.ad Pison.*

Aloë & squamma æris supercrescẽtes vlcerũ carnes astringũt, & humores sub his natos subinde siccant: assumpta autem per os, corpus totum purgant: quia nihil est, quod sumptum & admotũ vires habeat easdem. *Li.3. tẽperament.*

Serum

Serum lactis potum aluum ſoluit,caſeus ſumptus ipſam cohibet.

Proximum autē miraculo eſt trifolium herba hyacintho ſimilis,quando vere flores emittit,& ſemen habet κνίκῳ ἀγρίᾳ ſimile, hæc enim decocta multū,& morſibus phalangij aut viperę ex aquæ fotu admota ipſis medetur,& dolores ſtatim ſedat. Eodē verò fotu in alio non morſo parti ſanæ ſenſum ſimilem,& dolores ſimiles his quos morſus inuehit,omnes excitat:morſus itaq; ſanat, & ferarum modo partem affligit.

Quis omnia hæc non modò cognoſcenda Medico,ſed etiam admiranda non iudicat? Neque ſolùm animalibus ipſis inter ſe, & ipſorum partibus quibuſdam & plātis & metallicis quibuſdam ſecum , aut cum aliis magna eſt naturę ſocietas aut contrarietas: ſed quod etiā ſaxeus admiretur , ſonis ipſis aut corporibus ſonoris inter ſe tanta eſt cognatio,vt ſibi ſimilibus delectari videātur: fide enim teſtudinis quauis, quo voles modo attemperata,ſi correſpondentē ei in teſtudine altera ipſe attemperas,intendendo & remittendo,cùm ſonum edet ſimilem ſono alterius tibi antea non audito,altera illa velut exultans concutitur, tanquam ſimili ſuæ attemperaturæ ſono gaudens harmoniaq;. Eam verò ipſius concuſsionem feſtu-

ca tenuis illi antè impoſita apertè declarabit. Multò maiora his miracula Deus optimus maximus etiã in hac rerum mundanarum fæce excitauit, quorum fidem certiſsimã experientia quotidiana perficit, qua ſola percipiuntur, quæ totius ſubſtantiæ ſimilitudine aliquid perficiũt, nullaq; methodo planè conſtant, nec ratione actio illa inueſtigari poteſt, quãuis in quibuſdam reddere conetur Galenus: vt in pæonia & alyſſo vim ſiccãdi & digerendi inſignem tribuit, quibus ad curandam ſpumam opus eſt, ſed ſumptum alyſſum etiam agit & ſanat rabidum ipſum canem & hominem.

Lib. 6. ſimpli. in alyſſo et alibi.

Hęc fuſiùs tractare poteram, & collocupletare remediis propè infinitis tota ſubſtãtia operantibus, quæ partim ab a his ſcribũtur veteribus, partim à neotericis & practicis, partim hodie in vſu ſunt frequentiſsimo ruſticorum, niſi libri magnitudinẽ immodicam fuiſſem veritus. Adde quòd non ſtatueram librum ſubſtituere de his quæ proprietate ſubſtãtiæ totius quid agunt, quem Galenus aliquoties eſt pollicitus: an verò eum præſtiterit, ignoratur: nondum tamen inter eius opera comparet. Id aliquãdo aut mihi aut alteri latius fundere licebit & elegantius maximo mortalium emolumento. Nam illa & celerius & multò certius quod poſſunt

Libr. II. ſimplic. in cancro fluuiali.

possunt præstant, quàm quæ qualitatibus manifestis agunt, neque tanta egent aliorum simplicium mistione, per quæ meliùs agant, aut sine quibus non agant, aut per quæ conseruentur. Licet eorum quædam aliqua ex his postulent, vt cancrorum fluuialium cinis morsum canis rabidi cũ thure & gentiana præstãtius multò curat, quàm per se & solus: ne putes cum quibusdam ea si miscentur, vim suam perdere. *Libr. II. simpli.*

Medicamenta hæc, quæ secundum aliquam totius substantiæ proprietatem agũt aliquid, siue sumpta, siue admota, siue etiam appensa, experiẽtia sola sunt inuenta, & eadem probanda, an id præstent, quod ipsis tribuitur.

Horum tamẽ non paucorum ratio quædam reddi posit, vt quòd omnia facultate incidenti prædita olfactu vel potu iuuant epilepticos: qua ratiõe pæonia his salubris, quæ tota substantia id facere aliis dicitur: item portulacæ hæmodiam ab acidis, acerbis, austeris natam curãtis, causa incognita Aphrodiseo initio problematũ, declaratur, Aristot. sect. 1. probl. 38. & Galen. libr. 6. simplic. & lib. de opt. secta. His probatis fides est habenda: non autẽ incantationibus verbosis, nec vocibus barbaris, quas præstigiatores vsurpare consueuerunt. *Libr. 10. simplic. in sang. vespertilionis.* *Li. 1. sim.*

METHODVS COMPONENDI IN QVATVOR CONSISTIT.

PArtem operis hoc libro secũdo instituti tertiam aggrediamur, & doceamus, in quibus componendi medicamenta ratio consistit. Ea verò vt reliquorum componendorũ in tribus potissimùm versatur, rerum scilicet miscendarum delectu, earundẽ quantitate, & forma compsiti futura. Quæ tria etiam in quouis medicamento tã composito quàm simplici sumendo, aut admouendo obseruanda sunt. Deligitur enim hoc vel illud medicamentum, verbi gratia, purgatorium, & datur hac vel illa quãtitate, & forma vel catapotiorum, vel potionis, vel alia, quæ ægro gratior, & fini proposito aptior fuerit.

Qualitas, quãtitas, tẽpus causarum salubriũ, ca. 85. artis medicæ, & alibi passim.

Porrò miscendæ res composito medicamento deligendæ sunt, quæ plurimæ quatuor. Hæ quæ affectũ præter naturam, hoc est morbũ, morbi causam, symptomata abigant, aliæ, sine quibus priores affectum abigere nequeant: aliæ tertiò, per quas melius primæ affectum tollãt: postremo etiam miscendæ, quæ dictas tres miscendorum differentias foueant, & diu integras seruent. Ad hæc quatuor referendi sunt scopi omnes cõponendorum medicamentorum, siue ipsa

vnic

vnicum habent effectum, siue multiplex, vt theriaca, in qua multę sunt particulares cópositiones, singulæ affectibus quibusdam peculiariter efficaces. Quæ quatuor, omnibus insunt aliquid efficiẽtibus: ob id in singulis corporis instrumentis, id est, partibus actionem aliquam edentibus, à Galeno inquiruntur in lib. de vsu partium, vt in oculo visionis instrumento, humor crystallinus est primaria visionis causa, cæteræ oculi particulæ sunt, aut sine quibus visio non fiat, aut per quas meliùs fiat, aut à quibus cæteræ conseruentur. Pretiosiora verò diuitibus, viliora pauperibus deligenda, vt pòst multis ex Galeno exemplis cognosces.

Veruntamen vt in nostri corporis instrumentis paticulæ multæ vsum eundem sæpe præbẽt generalem, vt oculum vena, arteria, neruus, & quæ ipsum ambiunt ossa, conseruant, alia tamen atq; alia ratione (Nã vena ipsum nutrit sanguine, quem defert, arteria etiam caloris in eo natiui tẽperiem seruat: neruus motum dat voluntarium musculis: & tactus sensum, etiam oculi tunicis ad dignotionem tristãtium: ossa ipsa superciliorum, pomorum, zygomatis, nasi à foris occursantibus tuẽtur) vt libr. de vsu partium docetur. Sic in medicamentis compositis multa sæpe simplicia idem, vt videri potest

cuip

cuipiã, pollentia miſcentur: ſed tamen quæ particulatim nonnihil differant viribus, vel ſaltem maioris & minoris ratione diuerſa ſunt. Adhęc vt idem polleant, hoc vni parti eſt familiare, illud alteri. Sed de his poſtea fuſius. Contrà in noſtris organis pars vna interdum ſubit vſuum duorũ, vel triũ, vel etiam quatuor ſimul rationem, vt lingua: tunica per ſe ſapores diſcernit, ſenſus in ea guſtatorius, aut potius animalis in ea ſpiritus eſt, ſine quo non diſcerneret, niſi etiam ab ipſo potiſsimum diſcerni contendas.

Eius tunicæ raritas eſt, per quam meliùs humores ſapore præditi in ipſam tunicam recipiuntur. Eodem pertinet tunicæ huius puritas, vt nec bile, ne pituita multa craſſa, nec alio humore præſertim saporẽ aliquem inſignem (qualis eſt ſalſus, amarus) ſortito imbuta & tecta occurſum & penetrationẽ rei guſtandæ prohibeat. Senſus autem guſtatus & tactus eadem tunica ſeruatur, quo vitat calidiora, frigidiora & cætera noxia, excipit dulcia & ſibi familiaria.

Eodem plerunque modo in medicamẽto vno ſimplici hi quatuor ſcopi inueniuntur, vt in caſia per ſe data: interdum in duobus, vt in rha barbaro cum terebinthina: nonnunquàm in tribus, vt cùm prædicto panis azymus additur: eſt quando in quatuor

ſimul

simul mistis, verbi gratia, in tetrapharmaco, vt singula vnicum habeant scopum.

Cùm igitur medicamenta composita fiant omnino præstantissima, tum ob simplicium quæ iniiciũtur probitatẽ, tum ob mistorum virtutis proportionẽ, magna vtriusque habẽda est ratio: non neglecta interim forma compositi, quæ quãtam vim habeat, postea dicemus. *Ga. initio lib. de ant.* Vnũquodque autẽ est præstantissimum, quod proprium generis sui odorem & saporem habet valentissimum, vt de croco, casia, cinnamomo, styrace, & cęteris in theriace, & passim in aliis compositis obiter admonebimus. Proinde optima quæque à medicinalis materiæ peritis vno consensu commẽdata, sæpe & diu tibi spectãda sunt, vt noscas, & ab aliis deterioribus secernas, odore præsertim ac sapore: quãuis & color in nonnullis rectè deligendis non parum conferat Dioscoridi & Galeno, sed etiam & locus. Ob id postquàm traditas ab vtroq; in singulis simplicibus notas obseruaris, maximum est inspicere, in qua regione vnumquodq; ipsorũ gignatur præstantissimum, in eámq; tibi est proficiscendum, vbi optima sunt singula: vt Galenus in Cyprum vectus, cadmiã largã, diphryges, spodiũ, pompholygẽ, calcitin, misy, sory, chalcanthum retulit: ex Syria verò Palæstina, *Li. 9. sim. et de ant.*

opob

opobalſamum:ex Lemno, terrã ſeu ſphragidem Lemniam(cuius ſolius gratia in Lemnũ nauigarat)tanta copia attulit,vt tota vita illi ſufficerent. Quòd ſi ad regiones eas proficiſci vel nauigare nõ detur,ſaltem per amicos fideles indidem accipe, vti Galeno ex omni natione,præſtãtiſsima quotãnis afferebãtur amicorum fidelium cura & induſtria.Nam perditi horũ coëmptores omnia vitiant,& variis modis contaminant.

Lib.2.cõ. ph.gen.

Quæ autem in ſingulis regionibus præſtantiſsima gignantur, Dioſcorides libris 5.& alij celebres viri deſcripſerunt:vt,

Irim }
Ami } *Illyricam.*

Phu }
Caſtorium } *Ponticum.*
Agaricum }

Bitumen }
Opobalſamum } *Iudaicum.*

Petroſelinum }
Meũ Hiſpanũ & } *Macedonicum.*

Cuminum, *Aethiopicum.*

Elenium }
Elleborum & }
propè cætera calida,tenuiũ partium. } *Ex editis & ſiccis locis.*

Chamædryn }
Chamæpityn }
Hypericum }
Daucum }
Gentianam }
Aniſum }
Thymum } *Creticum.*
Thlapſi }
Ariſtolochiã }
Veratrũ nig. }
Glycyrrhizã }
& ſuccũ eius }
Scordiũ, & }

alia permulta, de quibus paulò pòſt, & libr.3. & 4.in theriace dicam.

Hy

Hyſſopum, Calaminthe, Amomum, { Montana horten. & campeſ. melior. Scythicum, ibidem.

Hyſſopum, Cilicium, Dioſcor. Creticum Archigenes, lib. 8. comp. phar. part.

Sic medicamentum purgans bonum decernit Meſues tota ſua ſubſtantia per longã experientiam cognita: quę etiã mala quædam iudicauit, aut toto genere, qualia ſunt daphnoides, lathyris, euphorbium, ſagapenũ, & alia violẽtiora: aut ſpecie accidentali, vt turbith nigrum, agaricũ nigrum, colocynthidem vnicam in planta, ſcãmonium de regione Scenitarum. Bonum quoq; deligit ſapore nobis iucũdo & odore familiari, & colore nõ ingrato. Contrariũ reiicit, ceu naturæ noſtrę aduerſum, aut parum propitium, vel miſtis aliis corrigit. Item in propriè purgatoriis attrahendo ſcilicet ea præfert, quę rariora leuiora, & igni propiora: vt agaricũ, ſcãmonium, colocynthidẽ, aloën, turbith, polypodium, præter pauca quędã, vt caſsiã fiſtuloſam, cnicum, ricinum, irim, hermodactilos, lapidem cyaneum & Armenium, quorũ bonitas præcipua in grauitate ſpectatur, eorum plenitudinem aut naturalem ſubſtantiæ compactionem declarante. Quæ dos rha barbaro, abſinthio, myrobalanis comprimendo etiam purgãtibus

adeſt. Nec parum illi ad delectum conducunt tempus collectionis & cuſtodiæ, ac locus natalis, & conſeruationis.

Dulcia, inſipida, ſtiptica, vomitoria, rara, virtutem nacta aut ſuperficiariã, aut imbecillam: vt violas, roſas, fumariam, adiãtum, lupinos, recentia præfert veteratis. Contrà autem acria, denſa, virtutem validam aut penitiorem ſortita, quò vetuſtiora eò valentiora putat, modò ætate longa non ſint exanimata. Dulcia verò & ſalſa ætatis mediæ commendat.

Sic cœlum pluuium plantis calidîs ſiccis vires minuit, frigidis humidis auget: calidũ verò ſiccum contrà. Quapropter & Galenus in antidotis plantas Creticas plurimas cæteris præfert, vt paulò antè dixi: quibus tamen, inquit, non cedant Italicæ, præſertim ex locis editis, & dum cæli conſtitutio humida non fuit. Ob hæc plantæ humidiores in locis humidioribus humidiſsimę euadũt: in ſiccioribus tẽperatiores, vti & animalia.
Aphor. 2. li. 3. Quod Hippocrates dicebat, naturarum hæ quidem ad æſtatem, hæ verò ad hyemem bene maléve ſe habent.
Li. 9. met. Sub cœlo regionem & flatum vẽtorum comprehendimus. Neque omittenda eſt alimenti cuiuſq; proprietas, quam plerunque vitiat ſoli natura, aut cœli, aut aliarum rerum, vt fimi, ſterco-

ris,

ris,plantarum odio dissidentium:vt contrà quædam perficiunt:sic thaphanus aut scilla hermodactilum meliorem facit, & hysso-pus epithymum, & quercus polypodium: contrà, lathyris scammonium vitiat, & brassica vitem.

Purgantia cum his reponantur & vsur-pentur,quæ vim eorum meliorem & tutio-rem efficiunt, non augent verò acrimoni-am. Ne iunge igitur scammonio lathy-rin, vel tithymalli genus aliquod, sed ma-stichin & spicam,quæ omnia acria medica-menta corrigunt. Purgantia ex herbis ante triennium ferè lãguent,præter vtrunq; elle-borum. Virtus igitur simplicium à regio-ne proficiscens non est negligenda: quãuis calidæ tenues ex Creta plantæ, si sint Ita-licæ aut similes sunt, aut non multò Creti-cis inferiores,si ver totum æstatis modo sic-cum fuerit,nec plantæ ipsæ multo imbre ir-roratæ.

Medicamenta itẽ deligũtur omnia in suo vigore, & eadẽ bene habita:fugiẽda autem ceu ignobiliora quę in suo genere sunt te-nuiora & graciliora,aut enormiter procera: quòd illa viribus,alimẽti penuria careãt:hęc verò vires alimenti copia obrutas habeant. In quolibet enim genere præstant,quæ nec rugosa,nec exilia,neq; modum excedentia, *Li.1.ant.*

ſed quæ bene nutritã & conſtrictã habent ſubſtãtiã. Ob id nec crocũ nec ſcillas, nec viperas vel emaciatas vel immodicè magnas ad theriacẽ Galenus expetit, ſed mediocres.

Eadem verò proprium generis ſui odorem habebunt valentiſsimum, & in guſtus qualitate proprietas cuiq; generi ſua, ſi præpolleat, optimum declarat medicamẽtum, præſertim ex plantis ſumptum, nec his omnibus, cùm quædam ſint, quas citra periculum, guſtare non liceat. Viperæ verò & alia quædam medicamentorum genera notis aliis ſuo loco partim dictis: partim dicendis præſtantiſsima deligentur.

Sic primæ notæ virtutis propriæ mellis ex ſapore dulci & acri ſumuntur, quẽ vtrũque ſi habet valentiſsimum, quatenus melli datum eſt, optimũ eſt mel, modò adſint alię quoq; notæ ab odore, colore, conſiſtẽtia, & partium coalitu: vt videlicet ſit etiam pallidum, aut ſubflauum, odore iucundo in thymum inclinante, non improbè thymum referẽte, quia id thymo minutim inciſo adulteratum eſt: ſubſtantia item neque craſſum ſit & grumoſum, neque nimis liquidum, ſitq; vnitum per totum & glutinoſum, vt ſi digito attollatur, viſci modo longiſsimè continuitatem ſeruet, nec abruptum à ſe diuellatur. Hęc enim mellis optimi ex pecu-

Li.the.ad Piſonem.

ſiari eius natura ſunt perpetua accidẽtia. Sic cætera compoſitionẽ faciẽtia medicamenta ſingulatim & accuratè explora, quia vnius cuiuſdam vitium ſæpe omnia corrumpit.

Ob id in cæteris ſimplicibus medicamẽtis ſaporem & qualitates cæteras ſenſibiles re ipſa nõ lectione ſola explora: nam experientia longa cuiuſq; medicamenti facultatem indicat. Sic mellis quoddam genus eſt inuentum, quod largiùs coctum & deſpumatum, aut etiam citra hanc coctionem ſola vetuſtate in vinoſam qualitatem tranſit, à quo theriaca vinum odore & ſapore mẽtitur, quæ minùs proba eſt: quemadmodùm etiã improbatur, quæ acido eſt ſapore, aut ex vino nec optimo nec vetere, aut ex pane malè cõfecto & largiore copia miſto cum carnibus viperinis. Sed de his ſuo loco.

Fructus item plantarum deligantur non modò, vt diximus, bene habiti, fœcũdiores, ſubſtantia cõpactiore, ex regione legitima, & lecti in ſuo vigore, ſed qui ſurculis adhuc hæreant, ex quibus alimenti adhuc nonnihil trahentes aliquandiu minùs minuuntur, & ob continuitatem cum ſurculis, calor illorum natiuus in aërem ambientem minùs expirat. Ob id nec rugoſi immodicè ſunt, quales ſunt fugiẽdi, vt leues, rari, exucti, tempore longo tabidi. Quando nãq;

Li.1. antid.

in compoſitis medicamentis ſcribitur euphorbium, thapſia, ſuccus aliquis aut liquor, flores, folia, fructus, radices, ſemina, vigentia ſemper accipe, fuge vetuſtate langueſcentia. Vetuſtas autem cuique ſua eſt. Thapſia enim recens vehementior, annua mediocris, bima minùs efficax, trima inutilis.

Metallicorum facultates diu vigent, tamen longo temporis ſpatio etiam langueſcunt: quædam nanq; ex his anno viceſimo aut triceſimo adhuc ſunt vtilia, quia non elanguerunt, nec omnino declinauerunt. Cuique enim ſuus vigor eſt & ſua declinatio, atque ſeniũ. Vigor odore & ſapore, interim colore & conſiſtentiæ craſſamento his qui ſæpe viderunt noſcitur.

Cortices item radicum in totum multò ſunt vtiliores ipſis earũ medullis, lib. 2. ant.

Chamæpitys & chamædrys campeſtris eſt generoſior: aliæ tamen herbæ plurimæ in cãpis genitæ ſunt imbecilliores: in montibus & locis editis valentiores.

Li. 4. ſanit. tuend. Rutæ folia modicè ſiccata dioſpolitico miſcẽda: nam pluſculum ſiccata, acria, amara, iuſto calidiora reddũtur: non ſiccata excrementoſum quendam humorem retinẽt, nondum ex toto concoctum, cuius vitio flatum diſcutere minus poſſunt.

Thy

Thymum ſit Atticum, aut planè ex editis locis & ſiccis: coma autem eius cum floribus eſt miſcenda medicamentis: lignoſum verò quicquid eſt, abiiciatur. *Ibidem.*

Piper longum & zingiber, ambo integra & minimè perforata: nam ambo perforari ob humiditatem excrementoſam celerrimè ſolent. *Ibidem.*

Piper longum qualitatem piperis planè habeat, nec maceratum ſoluatur, nec ſit foraminulentum. *Lib. 4. ſanit. tuēdæ. in diatrion. pip.*

Piper nigrum nec ſit exile, nec rugoſum, nec craſsi corticis, ſed graue, maximum, pleniſsimum. Album maximum ſit, ſimiliter & pleniſsimum.

Seſeli ſit Maſsilienſe. Petroſelinum Macedonicum, & præcipuè Eſtreaticum.

Calaminthe, Thymum, Pulegium potiſſimùm ex Creta: ſin minùs, certè ex regionibus editis & ſiccis. *Ibidem in diacalaminthe.*

Ex herbis abiecto lignoſo & duro ad medicamenta accipiantur folia, & ea maximè, quæ ſubtiliſsima & virentiſsima, & in ſummis herbis nata, adhæc flores, & cum his feſtucæ minutiſsimæ tenuiſsimæ. Hæc mediocriter ſiccata tunduntur, cribrantur tenui vel craſſo cribro pro vario ſcopo, vt dicitur in his quæ melius reddunt compoſitum. *Ibidem.*

Li. 11. simpli. in cancris. Sidera etiam quorundam vigorem augere nonnullis est persuasum, ob id Aeschrion cãcros fluuiatiles ad morsum canis rabidi per cynocaumata frequẽtissimi, vrebat post ortum canis, quando sol in Leonem transiisset, nõ nisi luna decimaoctaua.

Libro 3. antid. Alyssos ad morsum canis rabidi efficacissima herba, ex totius substantiæ similitudine, legenda sub æstu Caniculæ: & siccata contundi, cribrari, seruariq; debet, ne diffletur.

Scalpturas, vt draconis radios habentis in iaspide viridi damnat Gal. lib. 9. simpl.

Efficacissima item sunt remedia, quæ affectui partis, vt intemperiei medentur, & simul partem ipsam nutriunt substantiæ totius similitudine, vt vua passa in affectibus hepatis & vinum saluberrimum, si ægrotent sine phlegmone, erysipelate, abscessu, calida intemperie ipsius vel aliarũ partium principum, vel totius. Nam alit, coquit, roborat, putredinibus resistit, intemperiẽ frigidã, humidam, si qua adsit, tutò persanat.

Eadem melli adsunt, nisi quòd substantiam non cogit corporum, quibus adhibetur: ob id nec ea roborat, sed eius loco terget, orificia aperit, transitus purgat, vrinas mouet ac nutrit: illa non despumatum, hoc despumatum potentius præstat. His verò

nutrit

nutritoriis medicamentis si affectus non cedit, ad ea quæ solùm sunt medicamenta, transeundum est.

Medicamenta probatissima & vigentia deliguntur ad compositionem, à natura morbi, & ægri, & medicamenti: vt enim curatoria indicatio prima est à natura morbi, secunda à natura totius vel partis: sic medicaměti componendi ratio additur & natura medicamenti: vt sanguini ex pulmone educto per vas apertum conueniunt astringentia, vt acacia, rosa, balaustium, malicorium: per vas ruptum, etiam astringentĩa, sed simul glutinantia, & sine morsu siccantia, vt gummi hederæ. Sed cùm tam astringentia quàm glutinosa & emplastica vias sibi præcludant, calida & tenuium partium: vt cinnamomum, casia, amomũ, costus, piper, myrrha, eis sunt miscenda, quæ illis vias præparent, & ea in corpus deducant: licet alioqui vasorum apertioni & rupturæ, & præterea erosioni curandæ maximè aduersentur. Ob id ea non miscentur sanguinis reiectioni ex gula, ventriculo, intestinis, vti nec frigida, & narcotica, sputo sanguinis maximè salubria, dum frigiditate sistunt sanguinem ad vas affectum ruentem, propter dictã priùs causam, quòd scilicet viam sibi præcludant.

Libr. the. ad Pison.

Initio lib. c. ph. par.

Libr. 7. c. ph. part.

Scopi cōpositionis medicamenti in sputo sanguinis.

Præterea omnium internarum partium communis deligendorum medicamentorum indicatio eſt, vt ea eligantur, quæ animalis naturæ ſunt maxime familiaria: fugiantur & reſpuantur contraria, vt ærugo, æris ſquama, æs vſtum, cadmia, pompholyx, lithargyros, ceruſſa, vlceribus quidem externis ſunt innoxia, interioribus verò non adhibenda.

Libr. 4. metho.

QVOMODO BASIS DELIGATVR.

Medicamentum itaq; primũ eſt deligẽdum, quod facultatem habeat curando affectui contrariam: vt in frigido affectu calfaciens, in calido refrigerans: intenſo laxãs, & contrà: in raro denſans, & cõtrà: & in cæteris ſimiliter deliges. Neq; tamen ſufficit inueniſſe & delegiſſe facultatem affectui cõtrariam, ſed æquipollentem etiam, & quæ à medio in diuerſum æquè recedat, vt in morbo calido, id eſt, per quẽ pars eſt calidior ſuo temperamẽto ordinibus, verbi gratia, duobus, refrigerãs duobus gradibus inueniendum. Eadem ratione in multum tenſo, valenter laxans: in parum denſo, modicè rarefaciens: & in cæteris ad portionem. Affectus curandi ob id tota natura tibi notiſsima, tibi ob oculos ſæpe ponenda, vt remedium inuenias illi profligando idoneum, & quod

Lib. 5. ſanit. tuendæ in fine quod præceptum omnibus cauſis ſalubribus eſt cõmune.

Libr. 9. metho. ad finem.

quod nec ei⁹ reliquias in corpore dimittat: nec etiã vltrà quàm opus eſt agẽdo, affectũ in corpus inuehat priori contrarium: quod accidet, ſi affectui, verbi gratia, calido numeris duobus adhibeas refrigerãs medicamentũ numeris tribus. Nam victa caliditate, frigiditatis vnũ gradũ in corpus imprimet. Id verò medicamentũ à quibuſdam & radix & baſis totius compoſiti vocatur, ſicq; clarioris doctrinæ gratia paſsim appellabimus. Eſt autẽ id, à quo primaria & præcipua medicamẽti toti⁹ actio proficiſcitur, & cuius cauſa cætera adhibẽtur, per quę ſcilicet hoc meliùs agat, vel ſine quibus hoc non agat, vel quæ etiam totũ conſeruant. Vt enim fundamẽti firmitas reliquũ probè ſuſtinet ædificiũ, & linea cui appictę aliæ figuram conſtituunt, eandem velut erigit, ſic baſis hæc: ob id fundamentorũ & baſium in architectura eſt ſemp habita magna ratio: vti radicũ in agricultura, quòd ab his tota plantæ vita procedat, & in cõponendis medicamentis baſium, & in corporis noſtri inſtrumentis anxiè quęrenda pars eſt actionis cauſa, princeps & primaria. Cùm igitur tãtarum ſit virium ea baſis & radix cõponendi medicamenti, multa cura, pręcipuúmque ſtudium in ea probè deligenda ponendum eſt. Quamin rem noſſe omnino debes, vt

prædi

prædiximus, omnium ſimplicium faculta-
tes, & totam morborum omniū eſſentiam:
deinde inire tecum rationem, an cum hoc
vel illo medicamento his viribus prædito,
talis & tantus affectus poterit exactè profli-
gari, & pars ad naturalem habitū reſtitui.

Cùm autem plerunque ad manum nobis
non ſint ſimplicia ſic affectui contraria, vt
eius naturam attingant & æquent, ſed ma-
gna ex parte vel ſupergrediantur, vel ſint
multò inferiora: tunc ex multis ſimplicibus
in vnum miſtis baſim molimur, vt ex cali-
do ad tertium gradum & altero calido ad
primum gradum æquali portione miſtis,
medicamenti baſim calidam ſecundo gra-
do efficimus, ſi talem medicamenti ſcopus,
& curādus ab eo affectus requirit: quomo-
do ſi columna hæc abacum ex lapide ſim-
plici & tam craſſo & tam lato requirit, hic
autem deſideratur: ex multis in vnum glu-
tinatis abacum idoneum molior. Quomo-
do item ſi columna baſim quadratam po-
ſtulet, habeo autem tantū lapides duos exa-
ctè triangulos & æquilateros, quorum neu-
ter per ſe columnā tutò ſuſtinere poſsit: iis
duobus lithocolla idonea tanquàm ferru-
minatis baſim efficio quadratam, compoſi-
tam quidem, ſed nihil aut minimū ſimpli-
ci inferiorem. Sic plerunque vſu venit, vt
ſimpl

ſimplicia habeamus duo aut inter ſe contraria ſolùm, aut etiam quorum vtrumque per ſe, & ſeorſum eſt affectui curando aduerſiſsimum & nocentiſsimum: ambobus tamen certa quantitate miſtis efficitur medicamentum longè præſtantiſsimum, eáq; componendi ex cõtrariis ratio in tota medicina frequentiſsima eſt, & methodo conſtat exactiſsima.

In omnibus enim affectibus generoſa medicamenta ex contrariis componuntur: vt ſtomaticum, diamoron & diacaryon, & alia permulta ſucco mororũ aut viridium corticum nucum, & interdum galla, aceto, rhoë & ſimiliter aſtringentibus, & vehementer repellentibus conſtant: adhæc myrrha, melle, & aliis permultis digerentibus, & præterea lenientibus, coquentibus. Quędam autem non modò ex contrariis inter ſe conſtant, vt digerentibus repellentibus, vt diabeſaſa Andromachi, ſed validis vtriſque: alia valentioribus digerentibus quàm aſtringentibus: alia contrà, aucto ſcilicet alterutro aut diminuto, pro affectus præſentis natura, & ægri, & aëris. *In fine li. 6. c. ph. p. & li. I. c. ph. pa. &*

Ex contrariis autem non modò inter ſe, verùm etiam ipſi affectui per ſe nocentibus efficaciſsima fiunt medicamenta, vt oleum per ſe omni vlceri eſt nocentiſsimum, quia *initio lib. 3. meth.* *Ibidem.*

hum

humectat, & sordes parit: omne autem vlcus siccantia & tergẽtia requirit. Chalcitis autem quia vehementer rodit, & ærugo, vlceribus maximè nocent: ex ambobus autem mistum optimum fit remedium: sic ceratum & ærugo per se carni generãdę in vlcere cauo sunt contraria: mista verò idonea mensura (quæ cuiq; vlceri & naturæ sua esse debet) sarcoticum efficiunt laudatissimum.

Contraria autem hîc intellige nõ modò propriè dicta, vt calidum frigidum tensum laxum, repellens, attrahẽs: sed etiã quę eiusdem sunt speciei, sed maioris & minoris ratione sunt diuersissima, vt summè & minimùm astringẽs: item summè & minimũ laxans, vel digerẽs, vel calfaciens. Composita igitur ex cõtrariis tã cõgeneribus quàm diuersi generis sunt multiplicia. (Cõtraria autẽ cõgeneria voco, vt summè astringens, minimũ astringens, & similia. Cõtraria autem diuersi generis, vt astringens seu dẽsans & laxãs, frigidum calidum.) Primò, cùm in congeneribus vehementi misceo mite alterum quòd medio indigeam vt rosarũ florẽ, vel rosas ipsas, vel aliud ex clemẽter astrin-
Libr. 8. c. ph. part. gẽtibus cum galla, vel alumine, vel alio valenti: sic cum calido frigidum misceo, si amborũ medio egeo, quod nec refrigerat, nec calfacit: si autem portione inæquali ambo
misce

miſcueris, ex hac variatione cõpoſitorum medicamentorum numerus erit maximus: quinetiam duobus quibuſdam diuerſo põdere miſtis, magna compoſitorum multitudo efficitur: vt ſi roſarũ flos & alumẽ æquali portione miſcentur, tunc medium erit extremorum medicamẽtũ vel flos duplus, triplus, quadruplus ad alumen, tunc mitiſsimũ fuerit medicamentũ: aut cõtrà, alumen duplum, triplum, quadruplum ad florem roſarum, tunc vehemẽtiſsimum fuerit medicamentũ, ratione maioris & minoris in vtroque diuerſiſsima pro portione alterutrius maiori aut minori. In quibus ne quære quod præſtantiſsimũ, omnia enim reſpectu ad aliquid iuuant vel nocẽt. Iuuant enim, cùm tempeſtiuè talia & tãta corpori adhibentur, quando talia & tanta corporis affectus præter naturam poſtulat: nocẽt, ſi quid horum deſit. Quod ſæpe accidit vires remediorum & naturas affectuum ignorantibus, ob id ſæpe coactis ſine methodo ad alia atq; alia remedia tranſire.

Sic ſi in pulmonibus apertũ eſt vas, remedia tibi inuenienda aſtringẽtia, quæ cõtrahant: ſi ruptũ, quæ ſiccẽt ſine morſu, aſtringãt & glutinẽt: ſi exeſum, ſarcotica, additis boni ſucci alimentis & renutrientibus. Neque ſolùm baſim facimus miſtis pluribus

cont

contrariis, ſed etiam ſæpe idem pollentibus: quia vnius larga ſatis quantitas nobis non ſuppetit: vt ſi anodynon volo, id decocto chamæmeli paro: quod quia parciùs mihi adeſt, quàm opus eſt, quod deeſt, reſarcio per melilotum.

Miſcentur ergo medicamenta vel congeneria, id eſt, eiuſdẽ generis & facultatis, vt aſtringentia omnia, ſed alterum ſummè, alterum minimum, vel diuerſi generis. Cõgeneria quidem, vt multa horum extremorum media habeamus, maioris & minoris ratione diuerſa ex menſura miſtionis huius vel illius extremi, quod in omni affectu eſt optimum, & ad remediorum copiam præſtantiſsimum. Quæ larga remediorum ſupellex etiam nobis adeſt, ſi duo affectui per ſe noxia miſcemus: vt oleum & æruginem vel chalcitim in medicamento ſarcotico, vt aliquoties diximus.

Diuerſi verò generis medicamenta miſcemus non ad ipſorum copiam ſolùm, ſed quia rari ſunt affectus, qui ſola vel aſtringẽtia vel digerentia requirant. Si enim paruus eſt affectus, per ſe definit: ſi maior eſt futurus, per ſola repellẽtia non perſanatur, præſertim corpore multis humoribus pleno: aut ſi pars affecta natura eſt imbecilla. Ob id cogimur ſæpe vel ſtatim ab initio vel

paul

paulò pòst aliquid digerens miſcere, & ſi dolor vehemens vnà affligit, etiam mitigatorium. Si complicati ſint multi affectus, ſcopi plures erunt inuentionis & compoſitionis remediorũ: vt ſi ſimplex vulnus eſt cum contuſione, vnus à vulnere eſt medicamentorum glutinantium, alter à contuſione digerentium aut coquentiũ; tertius à dolore vel in parte iſta, vel etiam illi cõtinua, & is ſcopus anodynorũ: vel ſi hæc non ſufficiunt, narcoticorum: vbi videlicet victis omnibus, horũ maxima eſt neceſsitas. His enim temerè non vtendum eſt, ob noxam corpori & ſæpe affectui ab his impendentẽ.

Baſibus prætereà diuerſis ſæpe opus eſt, quòd medicamentum ſit polychreſtum, id eſt, multis ſimul affectibus ſalubre, vt theriace, mithridatios, & alia permulta: tuncq; tot baſes deligere oportet, quot actiones à medicamento exigimus, niſi fortè in vno ſimplici pluriũ vſuum vis claudatur: vt in rhabarbaro, aloë, abſinthio, facultas cholagωga ineſt & ſtyptica, quibus duabus virtutibus ſi affectus eget, vt cùm bilis flaua os vẽtriculi obſidet, ſimplicia hęc duarum baſiũ loco fuerint. Eadem ratione ſi ex pulmone craſſum & lentum humorem ſim educturus, miſcenda ſunt incidẽtia, tenuantia, tergentia, expulſioni parantia, purgãtia, & le-

nientia, ne exasperatio dolorifica his succedat: sic omni vlceri cõueniunt siccantia, tergẽtia, quia ei perpetuò adsunt sanies & sordes, maior vtraq; valentioribus, minor mitioribus remediis siccãtibus & tergentibus indigens. Eodem habet modo in affectibus omnibus complicatis, nisi qui naturam habent eandem: vt si tertiana febris est, ipsa enim affectus calidus siccus à bile flaua calida sicca, quo casu refrigerãtia & humectantia intendere solum opus, quia febris ipsa & eius causa bilis flaua putrens eadem genere remedia postulant: sic ladanum per se capilli defluuium sistit, quia raritatem cutis astrictione sua densat, & sanguinem benignum per caliditatem suam attrahendo, substãtiæ pilos generantis inopiam corrigit. Quæ raritas cutis & alimẽti penuria duæ sunt pilorum fluentium causæ, quarum priorem astringentia tantum corrigunt quidem: posteriorem verò augent, nam sanguinem à parte repellunt, & ob id etiam pilorum defluuium augent, si ambæ hæ causæ illos deturbent: sed calore ladani vehemẽtia repulsionis lenitur.

Lib. 1. cõ. ph. part.

Quòd si medicamentum ipsum simplex est imbecillum, eius duplum est miscẽdum, vt in hemicrania veteri ponendum est duplum euphorbij bimi aut trimi loco recentis.

Lib. 2. cõ. ph. part.

tis. Sic epithymo ad purgandam melancholiam imbecillo adduntur elleborus niger, senna: cneco phlegmagωgo, scamminonium, agaricus, turbith: rha barbaro cholagωgo scammoniatū aliquid, nisi simpliciū horum quātitatem multum augere mauis. Ratione eadem pro cinnamomo duplum optimę casię vel carpesij, & in aliis similiter.

Si verò est valentius, vires eius aliis sunt remittēdę, vt in alopecia euphorbij & thapsiæ vim valentē frangit Gal. oleo, cera, thure, melle, adipe, vel humiditate quauis oleosa. Sic psilothrorum, id est, pilos auferentium medicamentorum ex sandaracha, arsenico, calce viua, virtus vehemens mistura imbecillorum medicamētorū, vel liquidorū, vt vini, mellis: vel aridorum, vt amili, terræ selenusiæ, frangenda. Sic scammonium quarto ordine calidū, essentiæ tenuis, virium omnium substantiam maximè dissipans frangitur per contraria tota substantia, & qualitate: & vires roborantia, vt per dactylos in diaphœnico, per pruna in diapruno, per succum rosarum in cathartico diarrhodo, per carnem cydoniorum in diacydonio purgatorio, cuius meminit Gal. li. 1. alimento. Quæ frigida sunt, crassæ essentiæ, astringentia partium substātiam & cogētia. Quibus alia addūtur, vel his admini-

Lib. 1. cō. ph. part.
Ibidem.

culantia, vel partes principes iuuãtia totius ſubſtantiæ proprietate, vt pòſt in compoſitorum enarratione patebit.

Item ſi qua in eo eſt ſubſtantia aut qualitas corpori vel affectui nocitura, aut etiam medicamẽti actioni, ea antè vſtione, lotione, vel alia quauis ratiõe tollatur, aut miſtis aliis corrigatur & frangatur. Ob id metallica ſæpe vrimus, vt tenuiora fiãt: & lauamus, vt mordacẽ acrimoniam vlceribus noxiam tollamus. (Nam mordacia in vlceribus vitamus, vt exaſperantia in phlegmonis præſertim dolorificis) ſcammonij & aliorũ valentium vires corrigimus & obtundimus aliorum miſtione, vt in antidotis catharticis patebit. Sic errhina valẽtia mitigat Galenus lacte muliebri, vel aqua, vel alio.

Sic ſuccus ireos per ſe calidus eſt, cũ aceto autem non calfacit, lib. 2. comp. ph. part.

Lib. 4. methods. *Li. 13. methods.* Eadem ratione in vlcere gulæ medicamenta deligit Galenus non modò vlceri curando idonea, ſed quæ nullam vlceribus propinquis, vel deglutiendo contactis, noxam inferant. Ob id etiam ſtomaticis non vult miſceri chalcanthum, ſory, miſy, chalcitim, diphryges, æs vſtum, ſquamam æris, æris florem, quia noxia hæc ſunt deuorata gulæ, ventriculo, & cæteris partibus ventris inferioris.

Ab effectus prætereà magnitudine variatur medicamẽti nõ genus, ſed vehementia, vt achoribus paruis & adhuc incipientibus ſufficiunt mediocria digerentia vino merſa: diuturnioribus autem & maioribus valida debẽtur: curatu verò difficillimis & longiſsimis valentiſsima. Sic alopeciẹ incipiẽti ſufficiũt purgationes, vna quidem per catapotia ex aloë, duæ verò ex hiera diacolocynthidos, prior ex drach. eius. 4. poſterior ex drach. 5. ſine errhinis & apophlegmatiſmis & topicis remediis, quæ veteratis ſunt neceſſaria pręſidia. Validis enim medicamẽtis initio affectuũ nõ eſt vtendum, niſi ſint extremi: ſed mitiganda ſunt eorum miſtura, quæ vim illorum validam diſſoluant, quod paulò antè docuimus. Sic imbecilla medicamenta ſuperficiariis affectibus & genitis ab humore pauco, nec craſſo, nec lento, nec impacto adhibenda ſunt. Valenter autem digerentibus eſt opus, ſi affectus eſt profundior & ab humore multo, craſſo, lento, valenter impacto. Sic in alopecia contumaci & inueterata validis medicamẽtis miſcet Galenus ceratum liquidum, in parua & incipiente imbecillis medicamentis, oleum laurinum. Sic medicamentis phlegmones ſcirrhodis quædam ex liquoribus acribus miſcentur, & medicamentis ad pterygium

Lib. 1. cõ. ph. part.

Lib. 1. cõ. ph. part.

Lib. 4. cõ. phar. p.

Lib. 2. ad Glaucon.

& ſycoſin quiddam ex medicamentis exedentibus. Sic maligna & putrida vlcera poſtulant medicamenta acriora, & quæ ignis vires habent, quale eſt miſy, ſori, calx, ſandaracha, arſenicum, cùm cætera vlcera requirant medicamentum ſiccans & tergens ſine morſu & vehementi irritatione.

Ab affectus verò temporibus, etiam ſæpe medicamēti genus mutatur, vt incipiētibus achoribus, ſine totius cacochymia ſaltem multa, aſtringens & repellens remediū eſt parandum: increſcentibus verò repellēs quod influit, & coquens ac diſcutiens, quod iam influxit. Sic phlegmonæ incipienti, ſi moderata eſt, ſufficiunt repellentia mediocria, qualia ſunt omnia frigida: ſi verò violentior ſit affluxus, valentioribus repellendum, auſteris ſcilicet, ac interdum etiā acerbis. In augmēto aſtringētibus digerens aliquid miſcendum, in ſtatu digerentium vis intendenda, in declinatione his propè ſolis vtendum, niſi prope partem principem ſit, & in collo, alis, inguinibus: aut materia ſit peſtilens, aut craſſa, & valentiùs impacta. Nam in omni humorum in aliam partem affluxu communis auxiliorum ſcopus eſt repellendi & repercutiendi: vbi verò nihil amplius influit, quod impactū eſt, digerendi. Sic gargareonis phlegmone initio adhibenda,

Lib. 10. c. ph. part.

benda, quę materię affluxum repellant, mediocrem quidem, mediocriter astringentia scilicet austera, vt rosa, flos rosarum, & cætera prius dicta: vehementem verò valentius astringẽtia, scilicet acerba, vt balaustia, malicorium: si verò iam constitit fluxio, digerentia miscemus. Nam quousq; aliquid influit, repellendum: vbi constitit, coquendum: deinde digerendum. Sic diamoro nũc cum repellentibus, nunc cum coquentibus, nunc cum digerentibus rectè quis vtetur in phlegmonis oris, si eius vsum pro generalibus illis scopis mutauerit. *Lib. 6. cõ. ph. part.*

Initio fluxionũ, vt in phlegmone, quod influit, est repellendum, cæteris tẽporibus digerentia repellentibus miscenda sunt, vt in incremento repellentia prępolleãt in declinatione digerẽtia: in statu amborum æqualis portio. Si verò reliquiæ quædam inflammationis, velut in scirrhum induratę supersint, solis digerentibus agendum est corpore puro. Qua methodo qui vtetur, & simplicium medicamẽtorũ vires nouerit, nunquàm auxiliis idoneis destituetur, vbi vbi fuerit. Nam priusquã toti corpori sit prospectũ, si afflictę parti medicamẽtum acre & calidũ admoueas, trahit more cucurbitulæ ex toto corpore in afflictã partẽ superuacua, & ei grauatæ sic affigit, vt ægrè auelli queat. *Ibidem.* *Lib. 4. methodi.*

Cùm ab affectu præter naturam indicationem primam deligendi medicamenti ad compositionē idonei diximus, non à morbo tantum ipso, sed etiā à causa adhuc præsente ex interna, cuius ꝓpriè est præcautio, intelligimus & à symptomatis, licet hęc primò & per se nihil curatorium indicent.

Li.12. methode.

A causa enim sumitur indicatio componēdi remedia, vt pityriaseos, id est, furfurationis in capite à prauis ichoribus & saniebus nascentis remedia sunt, quę hos ichoras digerunt & tergent, vacuato prius corpore toto, si vacuationis egere videbitur. Addūt quidam roborantia partem astringentia, vt ne affluentem sibi saniem recipiat. Sic phthiriaseos, id est, morbi pedicularis in alta cute excitati à colluuie humorū calidorum putrescentium siccantia & valenter ex alto trahentia sunt idonea auxilia, quorum materia vsu probata est sumenda (nam omnibus quæ experientia commendauit, fidendum) vt staphis agria, sinapi, cardamum.

Lib.1. cō. ph. part.

Sic achoras ex sanie tenui & mordaci ac simul ex humore crasso & lento natos curāt, quæ hunc humorem incidunt & digerunt, & necessariò reprimunt humoris influxum, vt in alopecia, quæ omnia acetum acerrimum præstat cum metallicis, vt cimolia, pompholyge, cadmia, vel charta vsta,

sub

ſubactum, vacuato prius corpore toto & capite, niſi affectus ſit exiguus: tunc enim ſufficiunt topica ſeu metrica auxilia. Sic in putridis febribus humoris, qui putrendo febrem gignit, fouet, auget, rationem habendam docet Galenus per alterantia, quæ putredinem finiant: & per vacuantia, quæ materiam putrem aut putredini paratã de corpore pellant. *Lib. 9. & 11. meth.*

Eadem ratione in diariis febribus, quanuis externa cauſa deſierit (à qua vt quæ non amplius ſit, nihil curatorium indicatur) tamen quia in corpore diſpoſitionem remanentem excitauit, quæ cauſa continens fuit febris, & eius acceſsionẽ prorogauit, diſpoſitioni illi proſpicit. Si enim diaria eſt ab æſtu, per totum acceſsionis tempus irrigat caput partem primam, & immodicè à ſole calfactam. Irrigat autem oleo roſaceo, refrigerato, ex alto effuſo. In diaria à denſata cute balneo refrigerante vel denſante, magna illi cura eſt rarefaciendi corporis, frictione molli multa, cum oleo tenui & laxante. In diaria à mœrore præter dicta remedia lætitiam: ab ira, animi tranquillitatem, & cætera contraria diſpoſitioni in corpore relictæ à cauſis illis externis iam deſitis. Sic in fluxionibus à calore vel dolore, ſymptomata hæc fluxionis cauſas pri- *Lib. 8. methód.*

mum opprimenda docet. In fluxionibus verò à transmiſsione, partis transmittentis primam & maximam rationem habendam cenſet. Nullus enim affectus percurari poteſt, manente in corpore cauſa quæ ipſum excitauit.

Eam indicationem à cauſa morbi ad rectè baſim inueniendam, pluribus docerem magnarum eſſe virium, niſi prolixior eſſe metuerem. Ob id mihi ſatis eſt viſum, ipſos velut fontes quoſdam rei indicaſſe in Methodo medendi. Ex quibus diligens lector haurire plura poſsit, ſi hæc illi non ſatisfaciant: ſatis enim nobis eſt componendi Methodum indicaſſe, nec omnia afferre particularia conamur: quando id infiniti fuerit operis, & parum neceſſarij. Pauca tamen in ſingulis particularia afferimus, ceu ſenſui notiora, per quæ Methodos ipſas vniuerſalia maximè prodentes, & rationi notiores lector poſsit intelligere.

A ſymptomatibus quoq; indicatio eſt deligendorum remediorum, quæ ipſa vel tollant, vel mitigent, vel ſaltē nō exacerbent. Vitabis enim in capitis dolore ab ebrietate palmulas & myrrham: nam illæ proprietate quadam dolorē capitis faciunt. Hæc etiam ſanis vapore multo & calido caput replens:

multò

multò magis iam dolentibus auget. Eadem ratione vitabis mentham, crocum, & alia omnia, quæ papore calido caput replentia dolorem geminant. Vsurpabis autem in eodem hederam & brassicam, quæ naturali virtute ebrietati resistunt.

Stupefacientia adduntur quibusdam, quę dolorem leniunt, non quòd dispositionibus opitulentur, sed quia vim sensoriã stupefaciunt, sine qua non fit dolor. Vbi enim dolor inuictus vrget, sensum stupefacientibus vtendum est in auribus cœlo, renibus, & in qualibet alia parte vehemẽter dolente. Auribus autem inflãmatione dolentibus opiũ lacti muliebri vel albumini oui, vel castorio æquali mistum iniicitur: sed si vehemẽtissimus est dolor, duplicatum. Nec solum vt oppositũ opio miscetur castoriũ in auribus purulentis, sed etiã quia coquit & siccat. *Libr.3.cõ. ph.par.* *Lib.3. cõ. pha. par.*

Narcotica autem per se dispositiones ipsas dolorificas non iuuant, imò lædunt, & crudiores ac contumaciores reddunt: per accidens verò sæpe iuuant. Vbi enim dolor per ea cessarit, & somnus sit obortus, natura dispositiones dolorificas concoquit. *Ibidem.*

Narcoticis verò huiusmodi vtimur, quando à nullo anodyno potest dolor mitigari. Ob id ipsius vsum semper vitauit Galenus, nisi magna eum necessitas ad vtẽdum *Ibidem.*

Ibidem. dum cogeret. Eadem omnino ratione, quia meconiũ insigniter stupefacit, vt tutior esset eius vsus, Apollonius, & alij quidã insignes viri ipsum tostũ castorio miscuerũt, quòd non tosto nonnullos offendi viderint, vt dies multo post vsum caliginosè viderint, & capitis grauitatem senserint, & cibos malè coxerint. Sed inter torrefaciendum omnem eius efficaciam tolli sæpe expertus est Galenus: propterea melius duxit, non tostum castorio miscere, quòd refrigeratoriæ facultatis eius vehementia obtunderet. Postea verò eius malignitate tẽporis spatio obtusa vtendum est, quando scilicet adhuc abundè efficax manet: quod in Philonis antidoto libro quarto audies.

& ap.31. libr.6.

Ibidem.

Medicamento verò ex opio & lacryma papaueris tantum vtimur, cùm ex doloris vehementia, à morbis periculum imminet: quanuis horum vsu noxa quædam solidis partibus accidat, pòst corrigẽda: collyria tamen ex opio multorum oculos sic imbecilles reddiderunt, vt hebes visio euaderet: & aures aliis sic infirmarunt, vt auditũ grauaret. Ob id in his rarissimè eo vtẽdum, in capitis dolore nunquam, quia nemini tam vehemens accidit, vt animi deliquio mortuus sit aliquis, aut seipsum occiderit, vt colicorum nonnulli. Quantumcunque enim quis

capit

capite doleat, minus dolet, quàm cui oculus, auris, dens, cœlum. Nec tamen soli tactui stupefaciendo narcotica ista adhibentur, sed etiam auditui, vbi ob eius acrimoniã fit aurium tinnitus: & oculis, quando ob videndi acrimoniam suffusorum imagines à vapore ex ore ventriculi exhalante adsunt. *Lib. 3. cõ. ph. part.*

Optimus autem compositionis narcoticorum scopus est, vt ad tria, qui ea componit, respiciat: primùm, vt sensum tact⁹ obtũdat: secundò, vt nihil noxæ ex hac stupefactione in particula relinquatur: postremò (quod est mximũ) vt dispositioni auxilientur. Quę tria Philo in sua antidoto seruauit. Nam hyoscyamus & omnium valẽtissimè opiũ facultatis sensoriæ, stuporẽ & somnum torpidũ frigiditate summa molitur. Vt autẽ horũ vehemẽtia obtundatur, nec adeò noceãt, sed imminẽs ab eis noxa potius inhibeatur: vtque citiùs distribuantur stupefacientia (nam per se admodum tardè permeant) & penetrent interiorum affectarum partium substantiam: calfacientia adiecit costum, pyrethrum, euphorbium, piper, quæ etiam noxios & dolorificos humores coquere, crassos tenuare, lentos incidere, & tergere, & flatulentos item spiritus tenuare, & vtrosque per halitum digerere & vacuare possunt. Ob hæc Philonium, & *Lib. 9. cõ. ph. part.*

quæ

quæ ſimilia ſunt, doloribus colicis implacabilibus ſalubre eſt: ac in vomitu, ſingultu, eroſione ſtomachi aut ventriculi ab humoribus acribus, & in æſtu ventriculi.

Lib.8. cõ. ſh. par. Eadem ratione medicamentis vt ſtomachicis ſic hepaticis opium, altercum, & ſimiliter refrigerantia interdum miſcentur, quæ calidas illarum partium intemperies mitigent: ea tamen mẽſura, vt totum compoſitum dictis partibus non ſit vehementer refrigeratorium. Si enim refrigerantia in miſtione præpolleant, ſenſus partium affectarum magis obtundetur, & calor partis totius magis extinguetur: ſi calida vincunt, frigiditatis effecta minùs apparebunt, ſed innoxium magis fuerit medicamẽtum. Nam viuis corporibus ſimile quid mortificationi accidit ex opio, & ſimiliter frigidis: dum partes horum vſu cauſas dolorificas ſentire deſinunt, & crebro vſu frigiditatem partibus immedicabilem excitant.

Vt igitur in refrigerantium & calfacientium oppoſitione quantitas alterutrorum, præpollentem medicamenti actionem oſtendit, ſic in aliis contraria recipientibus, denſantia rarefacientia, cogentia, fundentia, digerentia, repellentia, humectantia

ſicca

ſiccantia, vel ſolùm diuerſa aſtringentia, erodentia, tenuãtia, tergentia, mitigantia, digerentia, hypnotica, id eſt, torporem & ſomnum inducentia. Sic Andromachus ſuis confectionibus bechicis & hypnoticis ad tenues humorum influxus incraſſandos, ſiccandos, refrigerandos, opium miſcet, & mandragoræ ſuccum, & radicis eius corticem, & alterci ſemen. Quædam enim eius compoſitiones duo ex his, quædam tria, quædam omnia continent. *Lib. 7. cõ. ph. par.*

Opium ſoli ſapæ miſtum lana exceptum, ſedi, fronti, naribus, aut alteri parti vehementer dolenti impoſitum abundè ſtupefacit: vt tamen id medicamentum frigidas diſpoſitiones valenter coquat, additur crocus, nardus Indica, myrrha, caſtorium. Addi etiam poſſunt ſemina aniſi, ameos, apij, petroſelini, ſeſeleos, cumini, dauci, ad amari medicamenti inſuauitatem corrigendam, & vt citiùs penetret, vrináſque moueat, & ſuccos craſſos, ſi qui ſint, magis tenuet. Eadem ratione vigilias in morbis per refrigerantia & humectantia expugnamus: ſyncopen quoque magna cura præcipuóque ſtudio tum præcauet, tum præſentem abigit, libro 1. ad Glauconem, & libro methodi 12. Et ſi qua ſunt alia ſymptomata præſertim inſignia,

gnia, & quæ causæ morbum fouentis vel augentis, tunc rationem obtineant, ab illis aliqua componendi medicamenti sumitur indicatio.

Quædam autem medicamenta interdum componimus contra nullum morbum, sed vt quod secundum naturam est, seruemus, qualia multa sunt cosmetica, id est, corpus ornantia & expolientia: & commotica, id est fucatoria: de quibus multa lib. 1. compositio. phar. part.

Inflammatam igitur, aut aliter ægrotantem particulam aliquam curaturis, communis omnium inflammationū alteriúsve cuiusuis morborum generis, sub quo sit morbus partis, scopus primus occurrit, & indicatio ab affectu ipso, qua primum medicamentorum genus, quibus vtendum sit, inuenias. Deinde indicatio ex partis natura sumitur, ex qua particulares medicamentorum differentias eligimus: de qua dicere tempestiuum iam fuerit.

A partis natura & vsu indicatio sumitur deligendi medicamenti, quod parti sit blandum & innoxium, indolens, temperamentum eius non vitians, sed seruans aut restituens, si per morbum sit mutatum. Nam cu rationis genus etiam affectuum eorundem in qualibet parte materiis variat.

Vt

Vt ophthalmia id eſt, phlegmone oculi tunicæ adnatę, quanuis omnium phlegmonarum curationi per vacuantia ſubiicitur, tamen quia ea tunica pluſquàm cutis reliqua ſentit ob ſenſus promptitudinem & ſubſtantiæ raritatem, repellentia poſtulat, quæ non exaſperent, ſed clementer aſtringant miſta liquoribus mitigatoriis oui albumini, fœnigræci decocto, lacti mulieris iuuenculæ, & euchymæ è mamilla ſupra cotem medicam expreſſo, in qua collyrium teritur, vt tepidum adhuc oculo infundatur, præſertim cùm magna eſt ophthalmia, aut humorum affluentium acrimonia: quãdo amylum, aſter Samius, ſpõdium lotum, pompholyx lota, ceruſſa lota, plumbum vſtum & lotum, & id genus alia ἄποια id eſt exiguam aut nullã qualitatem guſtui aut olfactui repræſentãtia, qualis aqua, ſunt ſalubria. Hæc enim quia roſionis omnino ſunt expertia, & ſola terreſtri parte ſubſtantiæ, mediocriter ſiccant, his miſcentur medicamentis, & aliis contra vlcera vel ſola, vel cum eroſione, & ſanie mordaciſsima effluente. Qualia multa in cornea & rhagoide tunica naſcuntur. Quòd ſi hæc primis diebus nihil iuuare videantur, longiore tamen ſpatio auxilium ſenſibile præbent, ſoláq; his vlceribus coueniunt. Nam adſtrin-

gentia saniem effluentem retinent, & hac ratione dolorem ex saniei morsu natum intendunt: acria verò dispositionem mordacem augent, & quod affluit, corrumpunt, siue benignum erat, siue iam cœptum corrumpi à malo oculi habitu, vel capitis, vel totius corporis vitio.

Vlcera item oculorum eadem secundum genus curatione sanantur, qua cætera scilicet siccantibus & tergentibus sine morsu, & postremò adstringentibus: tamen propter partis naturam sint omnino morsus expertia & læuissimè trita, vt ex pōpholyge lota, tenuissimè trita collyrium factum misto interdum mandragoræ succo, ad vehementissimos dolores leniendos sufficit: alij succum rosarum vel poligonij, vel albumen oui addunt paulò ante vsum, quia citò illa acescunt. Omnium enim vlcerum non modò oculorum materia huc spectat, vt vlcus ipsum sit purum, natura verò partium ipsum replet, ac cicatrice tegit. Quæ verò vlcera recipiant, & requirant mordicantia, prius dictum est.

Sic oris totius tunica cùm sit cute totius corporis multò rarior & mollior, ad hæc ea sola medicamēti insuauitate infestetur, cúmque faucibus subiecti sint duo meatus: guttur in pulmonem, gula in ventriculum, per

per quos aliqua portio medicaměti ſtomatici in dictas partes poteſt defluere, ſtomatico miſcere non audemus valentia, & inſuauia, & quæ his partibus obeſſe poſſunt. Ob id emplaſtro dia chalciteos & aliis quibuſdam validis & vim quandam lethalem habentibus in vlceribus cutis vti poſsimus: in oris verò affectibus nemo vtatur tutò, etiā ſi vlcus ea poſtulet, niſi magna eorum vſus ſit neceſsitas, qui eorū aliquid in fauces, & inde in guttur, aut gulam delapſum vehementer partes recepturas lædit. Contrà in reliquarum partium affectibus, ſaporū ſuauitatem, vel inſuauitatem non ſpectamus.

Sic phlegmone ſtomachi & ventriculi & hepatis non ſolis laxantibus eſt curanda ob harum partium actionem corpori toti neceſſariam ad viuendùm, ſed miſcentur etiā aſtringentia harum partium robur ſeruantia, vt abſinthium, aloë, maſtiche, nardus, cydonium. Sic in ſcirrho hepatis calfacientia & tenuantia præpolleāt magis, quàm in ſcirrho aliarum partium, ſed mollientibus admodùm moderatis vtendū, quia iecoris corpus velut ex humoribus concretum eſt: ob id Herophilo parenchyma dicitur.

Item in ſcirrho hepatis ſemen cucumeris & baccæ iuniperi miſcentur, quæ mi- *Lib. 8. cō. th. part.*

tigent, & aliorum vehemētiam obtundāt: & mel, & eryngium, vel ſimilia ſumendis adduntur, vt excretionis viam præſternant per vrinas his quæ ex ſcirrho iam terſa & fuſa per ſumpta & admota fuerint. Scirrhus enim omnis cùm fiat à frigido, craſſo & lento humore in partes ſolidas tranſmiſſo, calidis, incidentibus, tenuantibus, & tergentibus, & digerentibus eſt curandus.

Libr.2.c. ph.p. In dolore capitis ab æſtu initio refrigerandum, maximè per ſinciput: quòd ibi os ſit tenue, rarum, & ſutura coronalis: non per occiput, quia id ægrè vritur, nec citra noxam refrigerantia ſuſtinet ob ſpinalis medullæ exortum tot neruorum principium. Per ſinciput etiam eſt calfaciendum in capitis dolore à perfrictione: ſic vitia ſedis requirunt refrigerantia & ſiccātia, ſine morſu tamen & roſione, vt metallica non acria, nec omnino acerba, ſed lota. Quia pars hęc calida humida quodammodò præter naturam ob excrementorum calidorum contactum perpetuum, & quia ægrè tranſpirat. Adhæc quia ſenſu exacto eſt prædita ab acribus & acerbis, quia rodunt vel diuellunt irritatur.

Sic laſsitudinem motoriā etiam phlegmonωde crurum, brachiorum, ſpinæ oleo infricātes partem curamus, vt eius faculta-

te percutim ad musculos ipsi connexos peruueniente ipsam discutiamus. Si autem similis lassitudo in tunica interna asperæ arteriæ,& musculis laryngis, post vociferationem multam,& præcipuè acutã fiat, oleum & alia emollientia & digerentia per cartilagines ad partem lassatam non peruenient, sed paulatim deglutitis est opus lenientibus: tamen balneum dulce omnibus his commune est auxilium.

Sic aquã mulsam, oxymeli,& alia, omnibus non eadem mistione coquimus: quidam enim ea libentiùs bibunt aquosiora, alij dulciora, vt quidam vinum dilutius amant,& si meracius biberint, iis caput feritur: alij meraciore gaudent, qui si dilutius biberint, his ventriculus euertitur. Sic diamoron hi dulcius volunt, quibus plus mellis miscendum: alij austerius, quibus minus. Cùm igitur alicui medicamentũ sumẽdum imperas, cõiice aut interroga, quibus pręcipuè saporibus secundum naturã delectatur, & singulis quod iucundum est, para: modò ne medicamenti facultas insigniter exoluatur. Ob hæc Medici sumenda medicamenta faciunt media, quæ pluribus naturis conueniunt,& ab aliis minimùm recedunt. ob id facilè ad propriam cuiusque naturã paucis quibusdam additis accomodantur. *Li.4.san. tuend.*

Lib.3.cč. ph.part. Sic phlegmone initio repellentia materiam affluentem postulat: quæ verò est in parotidibus, trahentia, nisi interdum & rarò paucum astringentium multò digerẽti miscendum sit, quando scilicet parotis cum paruo dolore erumpit.

Remediis item hemicranicis tam calidis quàm frigidis iubet Galenus misceri corroborans aliquid, astrictoria scilicet facultate præditum. Quod præceptum in partibus actionem aut vsum toti corpori cõmunem & necessarium habentibus est perpetuum, ventriculo inquam, & hepate, liene sæpe.

Prætereà indicatio curatrix & medicamentorum vt aliorum quoq; remediorum inuentrix sumitur à viribus, ætate, cõsuetudine, non primò sed ratione temperamẽti, quòd hæc ambo immutant, & nouum sæpe faciunt: illæ temperamentum in quo consistunt, sequuntur. Item non à partis temperie solùm, sed ab ipsius situ, connexione, figura, magnitudine, sensu exacto & obtuso, aëre, id est anni parte, regione, cœli statu. Quorum singulorum exempla tantùm singula prolixitatis fuga adscribemus.

Imbecilla debentur remedia omnia imbecillibus, nisi vires copia grauatæ falsam imbecillitatis suspicionem præbeant: tunc enim valentiora ferre possunt, vti & robu-

stæ

ſtæ nec grauatæ inſigniter.

Pueri & ſenes valentia remedia non ferunt, præſertim vacuantia. Illi enim calidi humidi plurimùm per inſenſilem tranſpirationem vacuantur: his infirmum & frigidum corpus viribus ſcilicet omnibus imbecillis.

Conſueta remedia minùs moleſtare ſolent, ſed etiam minùs ſunt efficacia.

Pars ab ore & ſtomacho remotior ſumenda medicamenta valentiora indicat, quòd priuſquã affectui occurrant, vires eorũ obtundãtur alteratione, aliorũ miſtione.

Eadem ratione quæ ſunt profundæ partes, admouenda medicamenta poſtulãt valentiora, & quibus tenue aliquid additũ ad penetrandum paret, vt acetum, euphorbiũ: vel etiam aſtringens à tergo impellat. Contra verò cùm parti affectæ remedium viribus integris aut parum fractis occurrit.

Quia connexio lieni eſt per vas venoſum cum venis meſaraïcis, lienis vacuatoria remedia ſumpta aut iniecta facio valentiora, quàm ſi ex initio meſarei vel etiam toto meſareo eſſet vacuandum.

Cauæ intus partes, medicamenta intrò recipere poſſunt: foris, foras: intus & foris, vtroque verſus: nec intus nec foris, nuſquã. Magna verò cautitas largius medicamen-

tum capit, vt vomitoria ſint larga quantitate, quæ veſicam vel vterũ vacuant iniectiones, parcæ: quæ inteſtina lata & parum plena aut preſſa, largæ: quæ anguſta, quæ ſtercore aut flatibus plena, aut fœtu, vel aſcitæ, aut tympania preſſa, parcæ.

Libro 3. method. Quæ corpora ſenſu tactus exquiſito ſunt prædita & mollia, valentia & acria & mordicia medicamenta non ferunt: quæ obtuſo, ea ferunt.

Aër ſi temperiem habet morbo ſimilem, quia cauſa eſt inſalubris, medicamenta debent habere qualitatem aëri & morbo repugnantem, inſigniorem, quàm ſi aër ipſe morbo contrariam haberet intemperiem. Horum omnium exempla propè infinita ſunt tota methodo, lib. ſanit. tuendæ, & lib. 2. ad Glauconem. Quapropter non eſt, cur in his pluribus immoremur.

Libr. 9. cõ. pha. p. Ab affectu ſimul & partis natura plurima, vt in dyſenteria opium, galla, malicorium, cortex pini, ſemen alterci, myrta ſicca, acacia, roſæ ſiccæ, pyra, ſicca omnia torrefacta dantur, vt dolorem obtundant, & partem aduerſus cauſas dolorificas roborent.

Libr. 1. c. ph. p. Sic alopeciæ difficili nec cedenti tribus aut pluribus totius purgationibus dictis à Galeno topicum debetur medicamentũ calidum

lidum, quod digerendo vacuet, non tamen adeò calidum vt vrat, aut etiam cutim citra vstionem immodicè ſiccet: nec tamen mediocriter calidum, vt non vacuet quod volumus, ſed tenuium ſit partium, vt in altum penetret ad originem radicis pilorum: quia cutis capitis craſsior & durior, ob id efficaciore opus eſt medicamẽto, quod & prauos ſuccos digerat, & ſanguinem probum trahat, qualis eſt thapſia. Quæ cùm multò ſit calidior quàm affectui & parti conueniat, ſolam ne applica: nam cutim vlcerat, & tumores in ea excitat inflammatorios: ob id quędã eius vehemẽtiam mitigantia miſce, vt ceratum ex oleo tenuium partium (quale eſt ſabinum vetus, vel ricininum recens: non Hiſpanum, vel omotribes, vel aliud aſtringens) vel aqua miſta thapſiæ recenti: nam annuæ vis diſſoluitur: bimæ magis, trima eſt inutilis.

Sub natura partis cõprehende naturã totius, & expende, an quod medicamenti genus pars affecta idem corpus totũ inſinuet, an diuerſum. Id quod ſimile vel diſsimile partis & totius temperamentum tibi planè oſtendẽt, vt lib. 3. methodi fuſiùs leges. Præſidia etiam alia ciuilibus corporibus ſcribenda ſunt, alia foſſoribus & meſſoribus, vt acetum feruens, aut muria acetoſa in parotide. *Libr. 3. c. ph. par.*

Lib.6.cō. ph.par. Ad totius naturam, ægri quoque & Medici facultates referas. Pauperes enim Medici sumptuosa & diuitum remedia parare nequeāt, quòd illis sit res domi angustior. Pauperibus etiam pauperem ex viliore materia apparatum, diuitibus dignū ipsorum diuitiis ex opulentiore præparare oportet. Ob id dentifricium suum diuitibus cinnamomo, pauperibus casia vel amomo aromatizat & iucundius odore & sapore reddit Galenus, & in opulentorum ozæna medicamentis miscebat odoris gratia aliquid hedychroi in falerno veteri mersi, libr.3.cōpositio.pharma.part.

Neque tamen ob id putes, sumptu superfluo aut parum necessario diuites onerandos, vt magna pecunia & longis itineribus conquiras remedia, quibus similia tibi sint in promptu. Nam cùm ad manum sunt remedia paratu facilia affectui curando idonea, superfluum est vel exotica vel rara vsu disquirere: vt cùm parotidas curare possis trahentibus & digerentibus remediis propè infinitis, quorsum attinet in id mustelæ sanguinem quærere? citra quem si nequit curari parotis, remediorū planè inops fuerit medicina, cùm præter hunc aliis permultis parotidum auxiliis sit fœcundissima. In paratu tamen facilibus delectus quoque est

habend

tabendus. Nam asini vrinam & similia potui dare in affectibus oris & gargareonis cum Apollonio, extremę est dementię, cùm alia sint permulta paratu facilia æquè efficacia: adde quòd permulti sint, qui mori malint, quàm illam bibere. Absurdissimum etiam est, in oris phlegmonis potiones alias medicas quàm purgatorias dare. *Lib. 6. cõ. ph. part.*

Sic diamoron & diacaryon & similia pauperibus parare potes sine vllo sumptu aut cum minimo: diuitibus verò sumptuosiora fiũt cũ casiæ cortice vel nardo Indica, vel folio malabathri, vel omnibus simul. Inde etiã sumptuosa diuitum mulierum Romanarum vnguenta spicatum & foliatum. *Lib. 6. cõ. ph. part.*

Item ad potenter digerẽdum phlegmonas indurescentes, diuitum compositis stomaticis additur costus, amomum, macer, opus Cyrenaïcus vel Medus, aut alius: pauperum verò stomaticis digerentibus additur acorus, meon, cardamomũ, dictamnus, sinapi, loco illorum sumptuosiorum digerentium. *Ibidem.* *Galen. in theriaca ad Piso.*

Eorum etiam qui assumunt medicamẽta naturæ proprietas est inspicienda: sunt enim nonnulli tam facilè medicamenta capientes, vt etiam sæpe ea concoquant, & nutrimentum ab his aliquãdo sentiant, nullum autem incommodum. Alij con- *ex li. 2. epidemiῶn Hip. Philopharmaci.*

trà

Miso-pharmaci. tràtam sunt inepti ad medicamenta assumenda, vt iis vti nequeant, quia stomachu ea aduersatur, & ante vsum facilè dissoluitur. Vnde veterum præstantissimi optimas medicamentorũ compositiones effecerunt, ex singulorũ natura cõpositionis rationem inueniẽtes, & quę intensa erãt viribus, aliorum mistura remittentes, & simili ratione acria hebetãtes, reliquáq; pro affectuum & naturarũ differentia obseruantes, quæ scilicet medicamẽta, quibus morbis, & quo morborum tempore conuenirent, & quomodò affectis corporibus, & quali victu vtẽtibus, & quo anni tempore. Sic theriacen ex optimis & plurimis multũq; variis medicamentis composuerunt aduersus ferarum noxiarum morsus & venenosa pharmaca, & alios affectus plurimos, quódq; hominum naturas plurimùm inuicẽ differre perpenderent, ita vt aliud alij medicamentum sit idoneũ.

Li.3.metho. & 1. alim.

Libr.6.c. pha.part. Si diuitibus paras stomatica coquentia & digerentia, misce amomum quantum crocum, myrrham, alumen: & si vis, horum trium loco solum pone amomum.

In corporibus mulierum & eunuchorum & aliorum molli carne & alba præditorum nec soli assuetorum, caput æstu calfactum refrigerare vehementer non audemus.

In mollibus & delicatis corporibus vlceratis

...s vtendum eſt medicamentis morſu o-
...nino carentibus: hæc enim vel ſine mole-
...ſt agent, vel ſaltem nihil nocebunt.

...Prædictas indicationes propè omnes de-
...liendis quoq; aliis ſimplicibus miſcendis
...n ſine quibus baſis non agat, quàm per
...æ meliùs agit, & poſtremò à quibus o-
...nia illa conſeruãtur, applicare oportet, vt
...mnino tibi perſuadeas, nihil rectè ad mi-
...endum vti, nec ad curãdum inueniri poſ-
...t, niſi per indicationes ſeu ſcopos, & veluti
...ſpectus, vt appellaut. In quibus præcipuè
...nt ab effectu præter naturam, ab ægri na-
...ra, & ab aëre. Has autem in ſequentibus
...bi minùs accuratè expreſſas leges, igno-
...antiæ aut negligentiæ ne adſcripſeris, ſed
...as de induſtria vel obiter perſtringemus,
...el etiam ſilentio præteribimus: quando
...d viuum ſingulas excutere prolixius eſſet,
...quàm rei mihi propoſitæ conueniret.

SINE QVIBVS.

BAſi medicamenti inuenta & probè con-
ſtituta, ei ſunt addenda alia, ſine quibus
...affectum baſis ipſa profligare non poteſt, &
priſtino habitui corpus reſtituere. Sunt au-
tẽ ea multiplicia, vt mox audies: ferè tamen
omnia baſim aut ad partem affectam dedu-
cunt,

cunt, aut ipſi commodè ad actionem applicant: niſi baſis ipſa per ſe ſit idonea, & multorum ſimplicium rationem ſuſtineat.

Miſcentur ergo quæ tota ſua ſubſtantia parti ſunt familiaria, & ob id dum à parte trahuntur, ſimul vim medicamenti eò deducunt, vt ſimplicia cephalica medicamenti vim ad caput ſecum trahunt, cardiaca ad cor, nephritica ad renes, arthritica ad articulos medicamentum deducunt, quo partis affectus indiget.

Miſcentur etiam quæ baſim per meatus natura, aut obſtructione, aut denſitate, aut cõpreſsione anguſtiſsimos, in partes, ſi opus eſt, remotiſsimas cõuehunt ſua vel acrimonia, vel eſſentię tenuitate, vel vtraq;, vel accurata tritura; ob id acetũ obſtructionibus viſcerum liberandis miſcetur: euphorbium externis intrò penetraturis remediis myrrha aëriæ ſubſtantiæ multæ particeps crocũ terreũ intrò deducit rhabarbarũ, aſarum, leuiſsimè terũtur in pollinis modũ, cùm mouendũ eſt lotiũ: caſia, cinnamomũ & ſimilia tenuiſsimè trita miſcentur, vbi menſes ſunt mouendi: euphorbium, pyretrum & ſimilia, vbi per ſumpta medicamenta eſt ab articulis trahendũ. Contrà ſine his baſim exhibemus, cùm parti affectæ facilè & mox occurrit ex partis ſitu & figura, vt rhabarbarum

arum, crassum & negligenter tritum damus, cùm aluus tantùm mouenda est, non etiam mouendæ vrinæ.

Hæc prædicta quatuor, familiaritas totius substãtiæ, tenuitas studiosa tritura, acrimonia, vbi ipsius basis vires aut etiã substãtiam ad partem affectam deduxerunt, ea vt in affectum agat, tempore eget interdum etiam diuturniore: ob id nonnunquàm basibus miscentur, quæ ipsas affectæ parti diutius affigant, vt mora saltem ipsæ id perficiant, quod non possunt obiter præstare: vt medicamentis gulæ & tracheæ alteriæ miscemus crassa & lẽta, quæ vim medicamenti sarcoticam, colleticam, sinuloticam, si vlcus adest, in parte remorentur & affigant.

Non tamen aut in via, aut illa mora in parte volumus medicamẽta coqui, & horũ vim à calore nostro euinci, priusquàm & partem affectam attigerint, & vsum optatum præstiterint: ob id opium theriacæ miscetur, & ob alia quædam alibi dicenda.

Medicamẽtis verò quæ hærere parti alicui volumus siue sumũtur, siue admoueantur, ceram, oleum, adipem, vel lentum aliud miscemus, memores tamen eorum quæ rectè sumendis aut admouendis miscentur.

Nam cerã sumendis nemo rectè miscuerit, vt neque axungiam, quæ admouendis sunt *Libr. 6. c. ph. p.*

sunt

ſunt aptiſsima, vti ad vlcera gulæ & aſperæ arteriæ ſyrupi, butyrum, oleum, & lentores ſuccorum, oportuniſsimi.

Si tamen vlcera ſint putrida in ore, parte calida, humida, ob id ad putredinem paratiore, quia medicamenta his idonea continenter per ſaliuam elota adhęrere nequeũt, validiſsimis in ipſo ſic vlcerato medicamẽtis vti cogimur, qualia ſunt cauſtica, & quæ cruſtas ferri candentis modo efficiant. Sed in externis partibus cauſticis per ſe vtimur: deinde cruſtas tergentibus auferimus: at in oris vitiis propter partis naturam tutius eſt cauſticis miſcere tergentia, mel, thus, eruũ, irim, ariſtolochiã: ne ob partis naturã recidiua putredo naſcatur. Miſyos ergo crudi vel toſti drach. tres cum mellis cyathis ſex diſſoluantur, vel chalcitis toſta cum melle tanto, vt ſordium habeat ſpiſsitudinem: vel chalcãthum vſtum cum melle ſimiliter miſtum. Sic caninum ſtercus, cinis hirundinũ, & humanum ſtercus, ana cum melle.

Sic æruginem cum aliis miſtam aphthis malignis adhibet Andromachus & Crito ibidem: & arſenicum, & ſandaracha, & alumen ſciſsile, oris putredinibus applicantur ibidem.

Eadem ratione malignis vlceribus ſedis, inteſtinorum, vteri, veſicæ, meatus vrinarij ſimil

similia adhibētur remedia, aliter atq; aliter mista & soluta pro variis à parte & affectus magnitudine, & situ indicationibus.

Sed quoniam vsus à medicamentis expectatus pręcipuè is qui calori aut frigori succedit, non præstatur, nisi medicamenta ipsa actu id sint, quod dicuntur, hoc est, calida vel frigida, calore nostro egent, deducente ipsa in actū: vt medicamēta purgantia cum potestate calida sint omnia, vt agant, actu calida esse oportet caloris nostri actione. Eodem modo opium & alia frigida vt agant, quod agere nata sunt, in frigiditatē illam suā à calore nostro deducēda sunt: actu enim non magis frigida sentiuntur, quàm alia loco eodem cōclusa. Sed tamen vtraq; prius accuratè sunt terenda, vt ea calor noster propè tota citius attingat: nam piper, & cætera potestate calida; non fiat actu calidū à nobis sine contritione tenui: nec rha barbarum aut asarum, & vretica alia vrinas moueant, nisi diligenter sint comminuta: agaricus item & colocynthis citra contritionem hanc multum sunt noxia, si sumantur. Quam vt promptiùs recipiant, ille in trochiscos primùm formatur: hæc cū aliis siccis teritur & friabilibus.

Nisi item facultates medicamentorum, sine quibus basis ociosa fuerit, in suo vigo- *Li. I. cōp. ph. part.*

re consistant (quas color, odor, sapor, consistentia, non solùm calor aut frigus significant) vires à composito promissas ne expecta, vt indicabit libr. 4. compositio theriaces. Est tamen quando medicamentum vires simplicium languidiores poscit, vt euphorbium vestutate ignauius idémque flauius: quando pars exactiùs sentit, cui est applicandum, & affectus vt punctura est clementior. Sic in rha tenuis & aërea substantia, & frigida terrea mutuò sese non impediunt, imò valentioris effecti sunt causæ: quia aërium deducit intrò crassam & terream & frigidam substantiam, alioqui per se in superficie hæsuram, nec partes internas contracturam, refrigeraturam, siccaturam.

Li. 8. sim.

Miscentur etiam medicamento non modo sine quibus ipsum efficere id non posit quod promittit, sed sine quibus medicamentum hoc vel illud compositi nomen non habeat: de quibus abũdè pòst in forma medicamenti idonei constituenda.

Ea igitur omnia quæ composito miscentur, aut etiam citra mistionem, in basi perficiuntur necessario, antequàm ea, quod optamus, in affectum efficiant: illa rationem eius sine quo medicamentum nõ agat, obtinent, vt basis ipsius coctio, vstio, tritura,

lotio,& alia permulta,quæ in singulis appa rent compositionibus. Item quæ glutinosius, liquidius, crassius, tenui⁹, acrius, mitius medicamentum reddunt, quando harum qualitatum aliqua est opus ad actionem optatam. Item quæ partibus familiaria ad eas vim vel etiam sæpe substantiã medicamenti altorantis, roborantis, vacuantis deducũt. Quando medicamentum agit in propinquam sibi materiam, in longinquam non acturum, aut tam imbecilliter, vt nullus inde successus esset sperandus. Præterea quæ sumptum vel admotum medicamentũ tam iucundum faciunt omnibus suis qualitatibus ægro, vt id ipse nõ inuitus accipiat, neque eo assumpto nauseet, & inde vomat. Si enim vomat, nullus est huius medicamenti vsus, vt neque si admota præ morsu & dolore, aut alia de causa mox æger illa abiicere cogatur: nisi forte vomitu illo fiat fluxionis auersio, & excrementosum aliquid etiã ex ventriculo simul elidatur. Adhæc quæ humorum coctionem iuuant, quæ excrementa vacuationi apparãt, quę meatus aperiũt, per quos medicamento via est futura, atque etiam excremẽto, illa etiam rationem eius obtinẽt, sine quo medicamentũ nihil agat.

Adhæc virium robur quantũ est necessarium medicamento ad actionem mutando

& sensus tactus, eôdem pertinent. Quapropter apoplecticis, dissolutis, hystericis remedia quantumuis morbo & eius causæ idonea dentur vel applicētur, cassa sunt, aut parum secura: sępe motus, sæpe venter plenior causa est vacuationis tū celerioris, tum largioris: sæpe quies retineri in ventriculo, sæpe ventris inanitio coqui medicamentum cogit, præsertim si erat clemētius: sæpe item corporis situs ac figura ex deiectorio vomitorium effecit, & contrà.

Cessatio quoq; à vacuationibus aliis causa sępe est per accidēs huius vel huius vacuationis. Nā si in diabete des mediocriter aluum mouentia, illa etiam ad vias vreticas trahentur: vt si in lienteria, diarrhœa, dysenteria des vretica, vel hydrotica, vel quæ viscera respiciūt, sæpe aliorū impetu illa per sedem detrahuntur. Per accidens quoque volūtas nostra sæpe rationem eius sine quo non fit medicamenti actio, habet: vt si quis aluo à medicamēto irritata, naturæ impetui non seruiat, sed aluum cohibeat: fit sæpe, vt aluus postea non descendat.

Non modò autem quæ ante medicamentum sumuntur, vt ei materiam apparēt, sed etiam quæ pòst recipiuntur, sæpe actionem medicamenti obrutā excitant, sæpe ad medicamenti expulsionem naturā irritant. Vt

sum

sumpto purgante medicamento si quis diutiùs à cibo abstinet, sæpe nihil mouet: si tempore pòst legitimo cibũ sumat, hoc recreata natura medicamentum expellit.

Infinita propè alia inuenias in compositis medicamentis, sine quibus illa nihil omnino agant, aut tam parum agãt, vt nihil egisse videri posſint. Eadem verò, cùm sint imbecilliora impedimenta, vt melius operetur medicamentũ, aut etiam si omnino absint, per accidens his accẽseri posſunt, per quæ melior fit medicamenti actio. De quibus dicere iam tempestiuum fuerit.

PER QVAE MELIVS.

Tertio loco medicamentis certa methodo componendis deligenda sunt & miscenda, quæ ipsius basis & aliorum, sine quibus basis non agat, actionem reddant meliorem, perfectiorem, efficaciorem, salubriorem, tutiorem: celeriorem, si celeritate opus est: aut tardiorem, si tarditas optanda est, qualia sunt vstiones, ablutiones, trituræ, & quæ basis ipsius aut aliorum vim corrigũt, valentiorẽ minuẽdo, imbecilliorem augẽdo, noxiam corpori emendando. Item quæ coloris, odoris, saporis, consistentiæ gratiam ægro iucundam me-

dicamentis conciliant.

De horum autem quibusdam prius est dictum, de aliis exempla aliquot proponamus non inutilia lectori. Valentiorē vim minuunt per se quidem quæ basi aut prædictis sunt contraria, vel tota substantia, aut sola qualitate manifesta, aut vtraq;, vt scāmonio calido, tenui visceribus noxio vires dissoluenti, pruna dactyli, succus rosarum frigida, crassæ essentiæ, partium substātiam cogendo, roborantia, miscentur in antidotis catharticis. Sic valenter calidis opium, semen hyoscyami, cortex radicis mandragoræ, & similia miscemus, vt illorum vehementiam obtūdamus: pręterea vt sensu per hæc frigida stupefacto dolorem sedemus: sic vehementer astringenti minimum astringens miscemus, cùm mediocri astrictione opus est: vel vehementer digerenti minimum digerens, cum moderatè resoluendum est in aliis ad portionem. Per accidens verò vim aliorum remittunt, quę partis naturæ sunt familiaria, eamque aut tota substantia, aut qualitate, aut vtraque contra noxam à medicamento imminentem roborant & muniunt. Vim etiam minuunt, quæ tenuibus crassitiem, celerioribus tarditatem, rarioribus densitatem, leuioribus grauitatem addūt: nisi à crassitie, tarditate, densi

denſitate, grauitate vehemens actio profi-ciſcatur. Eſt enim quando horum actio eſt optatior.

Sic ſulphuris valenter calidi & digeren-tis vim pari cimolia terra frangit in achoribus Apollonius, & ex ambobus compoſi-tum ad ſymmetriam medicamentum reducit. Addit & acetum incidens, tenuans, digerens, repellens. *Libr. 1. κατ. ph. part.*

Sic medicamentis ad affectus internarum partium penetraturis ea miſcemus, quę penetrare in altum faciant, etiam affectum non iuuantia, vt acetum in phrenitide, quod neque mitigat dolorem, neque laxat tenſionem. Et quia medicamentorum affectui aptorum virtus in altum penetrando diſſoluitur, ſæpe affectus ab his præſidium non ſentit, niſi miſta ſint medicamenta valentiſsima. Contrà in affectibus ſuperficiariis, vtpote quibus occurrunt medicamenta viribus integris, ſatius tamen fuerit miſcere, quæ tum medicamenti vim intrò ad penitiora deducant, tum affectui ex ſua natura auxilientur, & ſint tenuium partium, vt acetum in calidis diſpoſitionibus, euphorbium in frigidis. Cuius vtriuſque virtus vehemens diſſoluitur, & corpora permeando & alterius miſtura, vt roſacei cum aceto in capi-

tis interno dolore, nisi vlcus adsit in sincipite, cui vis applicare. Sic vstio metallicis tenuitatem essentiæ, acrimoniam & vires auget, lotio acrimoniam & vires eas minuit, tenuitatem retinet. Sic aloë non lota magis purgat, minus roborat, lota minus soluit, magis roborat.

Lib. 7. method.

Quæ verò actionis vehementiam remittunt, eam non aboleant, neque qualitatibus contrariis, neque tota substantia contraria: quomodo theriace sumpta medicamẽti purgantis vim & actionem abolet: quomodo magnes allio cõfricatus ferrum à se abigit, non attrahit: succinum oleo maceratum paleas nõ attrahit, sed eas etiam oleo imbutas à se repellit, antipatheia rerum & occulta naturarum contrarietate, vt antè diximus.

Virtutem imbecillam augent ac excitãt medicamento, quæ illi imbecillo robur, tardiori celeritatem, crassiori tenuitatem, denso raritatem, graui leuitatem, insipido acrimoniã, aut salsuginem, aut amaritudinem, adiiciunt, si qualitatibus illis est opus: si contrariis, quæ contrarias afferunt: vt vstio terreis & metallicis vires addit, & celeritatem, tenuitatem, leuitatem, raritatem, acrimoniam. Vsta enim omnia essentiæ tenuitatem acquirũt & acrimoniam, excepta chalciti.

Libr. 10. simplic.

Ruta

Ruta & ramus salicis & cortices eius arteriacis quibusdam inter parandum mouendis, siccata abiiciuntur, noua substituuntur, vt in diachalciteos ramus palmæ præscinditur sæpe, lib. 1. comp. ph. gen. *Lib. 9. cōph. parti.*

Quæ partem roborant, medicamẽtis miscentur: vt hieræ picræ, mastiche, crocus, & alia aliis plurimis. Crocus idem linteo puro ligatus incoquitur, expressus abiicitur in arteriacis, lib. 9. comp. ph. part.

Hodie Arabum sectatores turbith iungunt zingiber, tãquam eius calcar: agarico salem fossitium (gemmeum vocant) & stœchadem, si ad caput ferri volunt. Scammonio cor lædenti ambram cor ipsum roborantem: crystallum, refrigerantẽ inflammãti: gallam astringentem aperiẽti eidem ora venarum: spicam item mastichen, tragacanthum, caphuram vna ratione vel duabus.

Vim medicamenti noxiam corpori, & etiam deleteriam emẽdamus, vt cantharidibus per se & suæ naturæ contrarietate vesicam vlcerantibus miscemus alia, quæ vim earum exedentem corrigũt: vretica tamen si vrinam cieri affectus requirit, & ceratum eisdem miscemus, aut emplastrũ idoneum ad vngues ψωρώδεις. *Li. 11. simplic.*

Sic elloboro nigro humanæ naturæ contrariam vim emendat Hippocrates misto *Li. 1. rat. vict. acu.*

anisi,dauci,seseleos , cumini semine odore simul & esculento.

Sic mel veteres , hodie magis saccharum medicamẽtis sumendis miscemus,linguam & os prius vino interdum abluimus,& cyathi tam fundo quàm labris iucunda sapore & odore miscemus,& os sumpto pharmaco abluimus , aut delicato condimento recreamus , ne tristato illi consentiens stomachus subuertatur,& ad vomendum ventriculum incitet. Sic catapotia foliis auri interdum tegimus,interdum saccharo,& aliis.

Lib.7.method. Nec omittenda est cuiusq; temperamenti proprietas,quæ vt in alimentis,sic etiam in medicamentis vim habet magnam, vt non modò expendamus an hoc illud medicamẽtum partis & totius temperaturam vel eandem vel diuersam seruet, (quomodo Galenus docet in medicamẽtis vlcerum lib.3.4.Methodi)sed quomodo se habet ad medicamenta hæc vel illa. Quædam enim naturæ clysteribus etiam malo suo necessariis omnino sunt abstinendæ, cùm ab his sentiant sæpe mulieres mox vterinos affectus,aliæ à potionibus medicis , quædam à catapotiis,aliæ à bolis purgantibus,aliæ ab aliis omnino abhorrent,vel ob naturæ suæ cum his contrarietatem , vel opinione aliqua

qua id persuasæ, vel quia iis vsæ malè habuerunt. Ob id rogandus quisque est, si quando purgatus est, & qua purgatorij medicamenti forma præcipuè delectetur.

Vt melior fiat medicamenti actio, miscentur quæ ipsum gratius reddãt colore, odore, sapore, consistentia, siue sumendum est, siue admouendum, nisi quòd in admouendo saporis minima ratio est habenda, nisi quatenus illi cum odore conuenit. Sumenda autem si quatuor dictis dotibus sint iucunda, & præterea pauca, ventriculus trahit promptiùs, comprehenditque: actu etiam calida citius reddit, aut frigida, si talia erant potestate, & si refrigerandum est: ob id & celerius & valentius agunt. Si quo horum autem fuerint ingrata, non cõprehenduntur, non retinẽtur, sed ventriculum euertunt, & vomuntur mox, aut deiiciuntur sine actione, vti & alimẽta quanuis meliora: quia tamen ingrata sunt, non comprehenduntur à ventriculo, nec ob id coquuntur. Cùm autem suum cuique sit iucundum vel consuetudine, vel imaginatione, vel tota substantia, & horum quodque sola experientia noscatur, rogandus quisque est, quo medicamenti sumendi aut etiã admouendi crassamento, colore, odore, & in illo etiam sapore delectatur.

Ga. in natura hum.

Aph. 38. li. 2.

COLOR

COLOR.

Propterea daturi medicamenta vel foliis auri tegimus, vel vase argenteo, stanneóve, aut alia constante materia non trãsparente includimus, oris angusti, idq; in tenebroso aëre propinamus: ob id etiam inuenta emplastra melina, id est, rufa, & coloris cydoniorum, ex vsta ærugine docet Galenus: quia ex ærugine cruda viridia quosdam terrent: sic cauteria maximè occultamus, præsertim meticulosis: & scalpello venas aut arterias secturi, aut hæmatophobis his faciem velamus, aut alio torquemus.

Lib. 2. cō. ph. part.

Vt emplastrum ex lithargyro sit albius, deligit Galenus oleum purius & lucidius, & aquam puram & candidam, quæ cũ lithargyro in mortario temperat, deinde igni ex lignis peruri cœptis vel perustis antè carbonibus exactè incensis coquit in aëre syncero, sub dio, in sole. Oleum autem crassum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamẽto facilè nigredinem conciliat. Quòd si primus iste focus coctionem non absoluit, in alium similiter ardentem cacabus transferatur.

Libr. 1. cō. ph. gen.
Nota ad coctiones medicamentorũ.
Li. 2. rat. vict. acut. Hippoc.

In his quæ sorbitionibus mista ventrem soluunt, nonnihil præsidij est, nisi ob amarorem, vel asperitatem, aut multitudi

tudinem, aut colorem, aut ſuſpicionem aliquam omnino fuerint ingrata. Multitudinem non ſine cauſa adiicit, quę etiam alimenta facit ingratiora, non ægris ſolis, ſed etiam ſanis: cùm alimenta minùs larga auidius deuorentur, quàm largiora.

Ob id ægris cibos auerſantibus alimentum parcius eſt offerendum, multò magis medicamentum. Quapropter cùm largius purgādum efficaciora ſumimus, ſi nihil repugnet, ne magna remedij imbecillioris copia opus ſit. Sic puluerem hierę diacolocynthidos, & alterius cuiuſuis potius damus catapotiis aut aliter, quàm ipſam hierā melle exceptam, niſi res alia aliud ſuadat. Sic cùm purgatoria infundimus liquori idoneo, paruam potionem imperamus, ne copia largiore ægrum à deglutiendo deterreat, néve ea ſi ſemel ſit deuorata, citius & valentius ſtomachum euertat.

Melina (vt paulò antè dixi) fiunt vnguēta, id eſt, mali cotonei colore, cocta mediocriter, ſeu vſta ærugine: quia color hic eſt gratior, neq; terret ægros, vt ſæpe viridis ab ærugine cruda. Ceruſſa quoque quibuſdam vnguentis additur ad coloris albi gratiam. *Lib. 2. cō. ph. gene.*

Huc pertinet quòd quæ ſimplicia coloris propè expertia ſunt, vt aqua, tunica cornea, colores omnes optimè recipiūt: vt inodora *Li. 6 ſim.*

(qua)

Li.2. ali. (qualis eſt balanus myrepſica) omnibus ſuſcipiendis odoribus aptiſsima:& inſipida, vt cucurbita, ſaporibus omnibus recipiendis ſunt appoſitiſsima.

ODOR.

Quantum odoris gratia in medicamentis tam ſumendis quàm admouẽdis valeat, docent abundè Medicorum omnium libri.

Libr. 1. c. ph. part. Ob id enim Cleopatras Medicus ad capillos in capite gignendos ſucco radicis arundinis, muſcis vſtis, adipi vrſino, oleo cedrino, vinum aut paſſum affundebat, vt odor obtunderetur.

Ibidem. Sic pilos tenuãtibus ſcilicet, tergẽtibus, vt nitro, oſsi ſepiæ, pumici odorata miſcet Galenus libro 1. compoſit. phar. part. cyperum, ſchœnu anthos, melilotum, roſas ſiccas, iridem Illiricam, herbam cydonia m, meliſſophyllon: & ſi opulentis paras, ſpicam nardi, Indicam & Gallicam & montanam, terram Erethriadem, malabathrum, folium malabathri, amomum, myrrham, crocum, coſtum, mentham. Crito ibidem etiam pſilothra ſuauem habere odorem volebat.

Nec te moueat, quòd amomum, & alia quædam ſimilia diuitum compoſitionibus addi legis, nonnunquàm pauperum. Illis enĩ largiùs, his parciùs immiſceri intellige.

Vrina

Vrina licet achoribus ſanandis conueniat, quia tamen eſt odore ingrato abominabilis non vtenda eſt. Ad odoris gratiam cyperus additur capillos tenuantibus. *Ibidem.* *Ibidem.* *Lib.5. cō. ph.part.*

Sic odorum dentifricium facit Galenus miſcendo caſiæ aut amomi drachmas duas mediocribus : cinnamomi autem drachmam vnam regibus. *Lib.7.cō. ph.par.*

Bechicis adduntur ſemina petroſelini, apij, dauci, ſeſelos, vt aliorum medicamentorum inſuauitatem ſuo odore grato & ſapore emendent, & frigidorum vires obtundant, vt etiam vrinas prouocent.

Odorem cuique iucundum medicamentis addendum declarant emplaſtra ἰνωδία id eſt, ſuaueolentia, vt intelligas nō ſumēdis ſolis, ſed etiam admouendis medicamentis odorem gratum eſſe conciliandum. Cùm medicamenta omnia, præſertim purgantia, ventriculum, & præcipuè ſtomachum neruoſam eius partem & maximè ſenſilem lædant, his odorifera ſunt miſcenda, quæ noxam eorum obtundant, actionem verò non impediant: quæ prætereà tenuent craſſos ſuccos, incîdant, tergeant, vias aperiant, per quas eſt vacuandum. *Gale. lib. quos pur. opor.*

Quæ qualitates habent odoras, miſceri debent ſtomachicis, vt aromata & ſemina quædam etiam eſculenta, aniſum, dau-

cum

cum, ſeſeli, cuminum, quæ etiam Hippocrates miſcet peplio & veratro nigro, per id pleuritidem ſub diaphragmate purgaturus, vt medicamentoſum quod in eo eſt humanæ naturæ contrarium, mitigetur & obtundatur. Nam vt fœtida omnia ſtomachum ſubuertere ſolẽt, ſic odora roborare. Quòd ſi non modò odora ſint, ſed etiam eſculenta, multipliciter iuuant ſtomachum malis humoribus ſubuerſum, vt idem de vtero & vterinis remediis tibi perſuadeas.

Li.8.met. Abſinthium aqua feruente tingendum, quò minùs odore offendat, poſteà oleo incoquendum ad ventris fluentis fomentum, ſi modò vacuatio ampliùs non duret.

Sic noſtra caſia tanquàm cinnamomo quæ ſumuntur omnia aromatizamus, aut alio odoramento naturæ ventriculi & partium aliarum principum familiari.

Odore enim iucundo fit, vt non modò iucundius ſit medicamentum, ſed etiam eo odore ſpiritus animalis & vitalis reficiãtur, vt alimentorum ſic medicamentorũ. Quò fit, vt lipothymia languentibus caryophyllum, nux moſchata, zingiber, & alia id genus animum mox reuocent, vti odor pa-
Apho. 18. nis, aceti, vini, & ſimilium. Nam odore vi-
libr. 2. res celerrimè reficiuntur, ſecundo loco, po-
Li. 11. ſim. tu, poſtremo cibo.

Quam rem persuasi omnes graueolentia fugimus tam sani quàm ægri, ceu naturæ nostræ contraria, tametsi omnia id genus naturam nostram non lædere ostendat castorium odore abominabili, sed quod nec sumptum nec admotum cuiquam vnquam nocuit.

SAPOR.

Saporum iucunditas cuique hominum naturæ sua magni est momenti, vt non modò alimentum sit salubre, sed etiã vt medicamentum sumptũ sit efficax. Ob id rogandus quisque est medicamẽtũ sumpturus, qua maximè saporis differentia delectetur. sunt enim qui austeris, alij acidis, alij dulcibus, sunt qui salsis & amaris ducuntur, nonnullos acria delectant. Hunc igitur saporem medicamento insigniorem dabimus, quo æger præter cæteros delectatur, nsi eius vis affectum nobis curandum insigniter sit auctura. Nã sapores calidos salsum, amarum, acrem in affectibus multùm calidis non probauero: vt neque frigidos acerbum, austerum, acidum in frigidis. Cur autem non odore modò, sed etiam sapore suauia esse debeant alimenta, docet Galenus Aph. 38. libro 2. Paulò deterior cibus aut potus, suauior tamen, melioribus & minus saui-

bus est præferendus. Medicamenta verò iucunda esse quatenus licet, debent, vt à ventriculo comprehensa in actum reducantur, ac ne nauseam, flatus fluctuationes ex insuauitate ipsa pariant, adeò vt citò supra aut infra ventriculus excernat. Sic qui primus stomaticum diamoron composuit, cum melle coxit, vt & gratius esset, & diutius seruari posset. Præstantior enim est succus mororum per se incipienti oris phlegmonæ, sed gratior & perseuerantior cum melle coctus. Nam citra coctionem etiam cum melle repositus citò corrũpitur: coctus autem cum melle non modò diu seruatur, sed etiam vtilius fit sequentibus phlegmones temporibus, incremẽto, statui, & declinationi, ad perfectam vsque curationem.

Lib. 6. cõ. ph. par.

In omnibus autem oris affectibus medicamenti suauitatem cuiusque palato gratam sumere non satis est, nisi ea visceribus ori per gulam & guttur communicantibus etiam innoxia sint.

Quæ considerans qui primus diamoron composuit stomaticum medicamentũ, succum mororum cum melle coxit, vt scilicet gratius esset, & toto anno seruatum in prõptu esset, quoties vtendi occasio incideret, non solum tempore mororum.

Opule

Opulentis itẽ & delicatis viris & mulieribus, & malo natura ſtomacho præditis, ſtomatica ſimplicia ſunt gratiora medicamentoſis, vt quod ex ſucco ſolorum mororum fit, quod omnium eſt maximè imbecillum: ex ſucco enim batinorum eſt valentius: hoc item potẽtius: ex ſucco corticis nucum viridium coſto cum melle, licet nõ ſit acerbus guſtu, vehemẽtiſsimè tamen aſtringit, vt ſuccus ex granatis acerbis cum corio tuſis expreſſus, ex dulcibus autem ſine cortice expreſſus eſt ſuauior ſed imbecillior, cum cortice valentior ſed inſuauior. Ex tribus autem generibus ſimul tuſis addito glycyrrhizæ ſucco, bonus eſt, nec immodicè exaſperat. In his igitur vide, ne ſuauitas vires quæſitas obſcuret.

Eadem ſaporis gratia vinum phalernum acre laudatiſsimũ mithridatio & theriacæ miſcendum, vt amarorum in his antidotis multorũ iniucunditatem tegat, docet Galenus lib. antidotorum. Sic Hippocrates veratro nigro daucũ, vel ſeſeli, vel cuminum: vel aniſum: peplio ſilphij ſuccũ miſcet, vel aliud quidpiã non ſolùm odoris iucũdi: ſed etiã ſaporis, quẽ ſub odore intelligere nõ eſt difficile, cùm horum duorum ſenſoria ſint ſubſtãtia, ſitu, actione proxima, & in pleriſque actionibus communia. His enim cõdi- *Li. 2. rat. vict. acu. Ga. in na tur. hum.*

mentis medicamenti purgantis insuauitas corrigitur sic, vt in ventriculo diutius morari posſit. Multa enim pharmaca potanti tam ſunt inſuauia, vt ſtomachum peruertant,& vomitum protinus cieant. Alia licet paululum in ventriculo manere posſint, prauos tamen ructus mouent, & pòst euomuntur.

Sapor igitur cuique iucũdus quoad eius fieri poteſt ſeruatis medicamẽti viribus aparetur, in ſumendis omnibus, vt alimentis, in quibus vt domini gulæ & palato coquus ſeruit: ſic in ſumendis omnibus per os medicamentis ſiue alterent tantum, ſiue humores apparent incidendo, tenuando, tergendo, ſiue humorem aliquem qualitate moleſtantem purgent, ſiue partes ipſas roborent totius ſubſtantiæ ſimilitudine, vel aſtrictione, vel alia qualitate manifeſta intemperaturæ partis contraria, ſiue ore retineantur, ſiue etiam deuorentur.

Li. 4. ſanit. tuend. in oxymelite. Cuiq; iucũdus ſapor nobis dicitur, quòd ne vinum quidem homini familiariſsimũ alimentum omnes idem iuuat, ſed hunc dilutius, alterum meracius, ſic nec oxymeli omnibus eadem aceti mellis & aquæ mẽſura coquendum, ſed pro cuiuſq; voluptate, quãquàm plurimis naturis commune vnũ ſcribi poteſt, quale quod à Galeno ibi deſcribitur,

Lib. 4. ſanit. tuend. in diacalaminthe.

tūr,non tamen omnibus:ſic in diacalaminthe ſi mellis plus iniecerис,pluribus iucũdius facit:his tamen qui dulcia auerſantur (ſunt enim quædam talis naturæ)iniucundũ.Fiat igitur medicamentum cuiuſque naturæ iucundiſsimum, quoad eius fieri poteſt,ſed tamen virium eius vtilitate ſeruata:hanc enim ſolui nolo,dum dulcedini & iucuditati ſtudetur.Ob id rogãdus quiſque eſt æger ante medicamenti compoſitionem,quo ſapore(& ſi vis qua forma medicamenti)maximè delectetur. *Lib.6.cõph.par.*

CONSISTENTIA.

Craſſa conſiſtentia medicamenta ægriùs & in corpus penetrant & deuorantur, quàm tenuia & liqda, vt cibo quàm potu impleri eſt difficilius:ob id craſſa eſſe ſolent ingratiora & nauſeabunda magis. Quę cauſa eſt, cur bolos catharticos, vt vocamus, liquore aliquo ſuaui diſſoluere non raró cogamur, qualia adhuc ſunt ingratiora,quàm quæ liquidiora ſunt & perſpicua. Quapropter colo pãneo & albuminibus purgare ſolemus. talia ſunt noſtra apozemata, zulapia, ſerapia,& quæ in rẽ præſentẽ coquimus aut infundimus medicamenta vel purgantia, vel aliter corpori profutura. Ob id mel aqua exigua liquatur, vt poros cutis obſtructos ingredi ad detergendum poſsit. *Apho. 11. lib.2.* *Lib.8.method.*

Lib.7.cō. ph.part. ad finem. Sic dum asthma & orthopnœa sunt ab humore crasso & lento, vel purè in asperæ arteriæ meatibus vel pulmonum cauernulis infarto, tenuantibus, tergentibus, & humiditate copiosiore, vt potu vini largiore opus est, quò crassus humor & lentus ceu liquidior redditus, sursum per tusses à tergentibus excitatas, egeratur. Si verò abscessus adest, vino pauco opus, ob id siccantia esse incommoda reddendis ex thorace ac pulmone excreationibus docet Galenus.

Li.5.sim. cap.21. Lib.1.cō. ph.part. Est quando consistentia non ad gratiam tantùm, sed ad melius agendum est. Ladanum enim quia ceræ consistentia est simile, humiditatem requirit, quæ liquidius ipsum faciat: vires tamen eius non minuat, imò potius augeat, cùm fluentem capillum per id sistere consilium est. Liquidum igitur fiat in vase duplici, ex vino austero & oleo myrteo maceratum: vel soluatur oleo lentiscino, vel mastichino, vel myrteo, & si ætas & aër frigida sunt, nardino, vel vino veteri & austero. Quæ omnia adstringendi viribus cum ladano conueniũt, & calore alimentũ pilis attrahente. Hispanum verò & omphacinum oleum solùm astringunt: vetus sabinum, ricininum solùm digerunt, ergo horum neutrum per se conuenit, sed priorum loco misceri ambo simul

poss

possunt. Item ladanum liquidiùs tonsis tantùm capillis adhibemus: crassiùs rasis, vt illos penetret, his hæreat, addito quoq; polytricho fiet efficacius ad pilorum productionem. In his autem oleum & vinum etiam rationem habet eius, sine quo ladanum nec applicari, nec agere posit. Medicamentis quoque capillos fluentes sistentibus, nisi sint essentia tenui, adduntur alia, quæ tenuitate essentiæ intrò penetrantia cutem quoque in alto adusque pilorum radices alterent, neque per summa tantùm agant.

Consistentia mediocris qualis est mellis Attici, aut sordium auris in stomaticis, vt in diamoro, & similis crassitudo in stomachicis, vt in diacydonio. *Lib. 6. c. ph. par.*

Consistentia etiam parua linimẽtis, maior vnguentis & ceratis, durissima emplastris. Quapropter his cera nunc parcior nunc largior, & lithargyros additur ad corpus & materiam præbendam. Sic oleo ex semine abietis, vel floribus populi nigræ, & anethino, & chamęmelino, sampsychino, & similibus cerã & resinã addit Gal. vbi diutiùs vult super vncto corpore manere. *In fine li. 6. sanita. tuend.* *Lib. 1. de ph. a. p.* *Lib. 4. sanita. tuen.*

Magna humoris & eius tepidi quantitas in vomitoriis est efficacior, præsertim

si oleagina addantur, & diebus aliquot sint præsumpta incidentia tergentia.

Lib. 6. cō. ph. p. Crassa vt metallica, terrea vrendo fiunt tenuiora, & sic aptiora ad penetrandum.

Libr. 8. meth. Dia ἰκαρύων ob essentiæ tenuitatem efficacius stomaticum quàm dia μώρων. Penicillus, purpura marina, præsertim optima Tyria tinctus, tenuiorem astringendi vim habet, qua altè penetrãdo corpora quæ sunt circa ventriculum siccet ac roboret, & calfaciat, si calida illi misceantur.

Lib. 3. cō. ph. p. Acetum essentiæ tenuitate in altum deducit medicamentorum aliorum vim, cùm præsertim refrigerandũ est: vt euphorbium, quando est calfaciendum.

Libr. 8. meth. Mastiche tusa oleo nardino mista ad sordium crassitudinẽ sit, quo penicillus purpureus madefactus stomacho imbecillo imponatur. Et hæc de tenui, duplici sicco & liquido. Contrà est, quando crassities optatior est, vt in vlceribus asperæ arteriæ, aut œsophagi crassa sint & lenta quæ adhibentur medicamenta oportet vlceri idonea, cum gummi tamen & tragacãtha vel similibus, quæ suo lentore medicamentũ affectæ parti diutiùs affigant. Crassitudine etiã mediocri stomatica & stomachica esse componenda paulò antè probauimus. Sic in vl-

Lib. 1. cō. ph. p. ceribus intestinorum, vesicæ, vteri.

Sic

Sic in alopecia, vbi olei laurini libræ vni Romanæ miſcuiſti thapſiæ, aut ſi valentius vis, euphorbij: ſi infirmius, ſinapi & naſturcij partem duodecimam, hoc eſt, vnciam vnam: ſi facilè à capite raſo defluxurum tibi videbitur medicamentum, adde ceræ momentum, & vnciam vnam.

In nocturnis venereorum imaginibus craſsioris ſubſtantiæ vnctiones ſeu cerata quibuſdam compono, ne facilè à corpore defluant. *Li. 6. ſanit. tuen.*

Piper, zingiber, baccas iuniperi, maſtichen, & alia quędã integra deuoramus, cùm ventriculũ calfacere citra hepatis calidi noxam volumus. Si autẽ hepar & longinquas partes calfacere ſtudiũ eſt, vel aliter medicamento tentare, nõ modò ea læuiſsimè trita ſumimus, ſed etiã liquori miſta tenuiſsimo.

Huc pertinet, quòd quædã medicamentis inſpiſſandis adduntur, quæ viribus eorũ nec obſunt nec proſunt, ſed materiæ tãtùm & corporis rationem obtinent, vt lithargyros emplaſticis, & cera iiſdem ac vnguẽtis, ceratis, linimentis.

Quanquàm & lithargyros ceu materia miſceatur his quæ valentẽ habent facultatẽ mordicantem vel aſtringentem, & cera liquabilibus medicamentis etiam ceu materia, quia etiam ipſa quodãmodo media eſt *Libr. 9. ſimpl.*

eorum, quæ valentem habent facultatem.

Lib.6.cō. pha.part. Nonnūquàm tenuitas & crassities actionem & suam & aliorum iuuant: vt diamoro addita crocus & myrrha, præterquàm quòd phlegmonas oris coquūt, & ille repellit, hæc suo calore abūdè digerit eadē in altum corpus inflammatum essentiæ suæ tenuitate subiens simul croci minùs substātia tenuis, & reliquorum vires secum trahit, ac phlegmonem in altū vsq; sanat, ac citò ad cutim recurrendo, secum quę in alto sunt à se tenuata educit. Crocus verò & succus mororum vicissim contrahendo myrrham intrò impellit, & eius ad cutim reditus celeritatem præproperam inhibet. Ob hæc virtus diamori longiùs peruenit deductis altiùs à myrrha astringentibus: hac autem myrrha ab astringentibus impulsa mororum succo, croco, succo rhoïs, omphacio, rosis siccis, balaustio, malicorio, galla immatura, hypocisthide, & cæteris astringentibus vim deleteriam non habentibus. prædicta enim miscentur, cùm vis diamori validior est faciēda. Quo loco tenuia & crassa tanquàm dare operas mutuas videntur, & alterum alterius actionem reddere meliorem.

Li. 6.cō. ph.par. Præparatio item quædam per trituram, cribraturam, vstionem, lotionem, in plerisque vt meliora sint, magni est momenti, &

etiam

ram ordo miſcendi: vt ſi phlegmone in-
ruit, medicamenta potentiùs digerentia
pbè trita & tenuiſsimè cribrata ſint mi-
ſnda, vt coſtus, macer, amomum, carda-
omum, pyrethrum, acorum, meon, di-
mnus, ſuccus Cyrenaïcus vel Medicus.
nt autem iniicienda, cùm medicamen-
m propè omnino coctum erit, aut etiam
ſolutè coctum.

Medicamenta componendo apta exactè
nt elaborãda, vt faciliùs corporis meatus
beãt, ob quem trãſitũ celerẽ ſi calida ſunt
e morſu munere ſuo funguntur: ſi frigi-
, celeriùs expectatum opus præſtant.

Alcyonia vtraq; amygdalas amaras to- *Libr.1.c.*
s cum corticibus vſtas & nitrũ crematum *pha. par.*
opeciæ adhibet Galen. vt tenuiorum ſint
rtium, & ob id ad imam cutim vſque pi-
rum radices penetrent.

Medicamenta quæ per venarum oſcula *Lib.4. ſa*
omptè ſubire volumus, & in omnem cor- *nit. tuen.*
oris partem digeri & ferri (qualia quæ ſu- *in diaca-*
ores, vrinas, menſes mouent, obſtructio- *laminthe.*
es liberant hepatis, lienis, renum, corporis
abitus) illa ſunt curiosè terenda, & tenui-
ibo cribranda, vt prorſus ſint tenuiſsi-
a. Sic Galenus calaminthen, pulegium,
ymum, petroſelinum, ſeſeli, libyſticum,
men apij, piper graue ſimul tuſa ſubtili

cribro creta miſcet compoſitioni diacal[a]minthe, ad vacuandum humores acres [ex] tota carne ceſſantes.

Sic ibidem nitrum, cuminum, rutam, [p]er tenuiſsimum & minutiſsimũ, facere d[o]cet, cùm vrinas multas mouerę conſiliu[m] eſt: craſsius verò id faciendũ, quoties per aluus eſt deiicienda, ac huius præcepti [in] omnium medicamẽtorum cõpoſitione m[e]miniſſe expedit. Sic hodie nos rha barb[a]rum negligenter terimus, cùm aluus per []ducenda eſt: curioſè verò tritũ damus vr[i]nas moturi.

Libr. 6. c. ph. par. Aromata ſunt miſcẽda ad finem coctio[]nis, aut ea iã abſoluta, cùm vas ab igne d[e]poſueris, quòd largior ipſorum coctio ar[o]maticis medicamentis vires adimit: cont[ra] verò lithargyros, molybdæna, & alia mul[ta] metallica coquendo meliora redduntur.

Lib. 6. cõ. ph. par. Succis ſtomaticis craſsis mel ſtatim a[b] initio eſt miſcendum, ſi liquidiores ſint, [v]t ſuccus nucum: percoqui debent antequà[m] mel addatur. nam coctione tam longa [gu]ſtum amaricaret.

Multò plura de his quæ ad medicamen[]torum præparationẽ pertinent, leges libr[o] tertio. Quæ hîc adſcribere nõ eſt viſum, n[e] idem bis dictum quiſquã calumnietur, nul[]la neque vtilitate neque neceſsitate.

Eſ[t]

Est quãdo acris & mordens qualitas ex-
:itur, vt in balanis & clysteribus per mel,
:charum rubrum, hieram picram, mercu-
lem, sales, id genus alia.

Neq; basibus ipsis solùm addenda, quæ
am ad partem sibi familiarem deducant,
l etiã quæ ipsam in ea parte remorentur,
si in hepate medicamentum morari diu-
is volo, semen raphani stomacho grãtum
misceo, quod medicamentũ distribui fe-
nans retrahat & remoretur. Additur &
ultis opium, quod vires medicamenti per
rpus distributi tot coctionibus resolui
ohibeat, aliis ad sensus stuporem in vehe-
entissimis doloribus.

An verò multa medicamẽta eadẽ facul-
te prædita misceri debeãt, tãquàm cõposi-
m melius redditura, ambigi potest, cùm
ustra fiat pluribus, quod paucioribus perfi
i potest: tamen causæ quædã nõnunquàm
cidunt, vt docuimus, quæ nos ad id faciẽ-
um compellunt, nec factum hoc nostrum
aret veterum imitatione: nam Galenus in Libr. I.
ompositione medicamẽtorum secundum
artes idẽ pollentia sæpe miscet, vt ad diu-
urnam & curatu difficilem alopeciã sim-
licia eiusdẽ facultatis euphorbiũ, thapsia,
ulfur viuum, elleborus alteruter cum oleo
aurino, aut cicino, aut veteri miscentur.

Opo

Libro 2. Opobalſamum,peucedanum, caſtoriu
& ſimul & priuatim ſeorſumq; ſingula
veteri capitis dolore cum oleo & aceto n
ſcet Archigenes apud eundem, nec rep
Ibidem. henditur. Viticem,mentham, amygdala
mara,iridem,ana cum aceto & roſaceo.

Libr. 6. In ſtomatico diuitum coſti,amomi,m
ceris,opij Cyrenaïci vel Medici,vel alter
pauperum verò dictamni,cardamomi,m
acori, ſinapi, duorum, trium,vel omniu
quantam voles menſuram, modò ſint ta
tùm horum drach.tres,aut drac.quatuor
dimidia,pro libra mellis. Si autem quatu
aut quinq; drach. miſcueris, digerens m
gis reddis medicamentum.

Ibidem. Diamoro & aliis ſtomaticis diuitum m
ſcere potes vel corticis caſiæ,vel nardi Ind
cæ,vel folij malabathri,vel omniũ triũ a
Ibidem. drac.vnam, vel drac.vnã & dimidiã. P
omphacio ſuccus rhöis,vel æqualis vtriuſ
Lib. 3. ad portio diamoro miſcetur. Chalcitin,m
finem. ſy chalcãthum ſimul miſcet Andromach
Ibidem. apud Galenũ. Adipes leonis,pardalis,hy
næ,anſeris,vrſi propè eadẽ facultate præd
tos,ſi habes, omnes ſimul miſcere oporte
& ad horum partem vnam euphorbij v
thapſiæ partem duodecimã,vel vtriuſq; an
partem duodecimam,túncq; fit valentius.

Seminis erucę,& naſturtij,& nitri ana m
ſce

ſcet Heras ibidē. Medicamento ſtomatico diagleucus miſcet heminas tres rhus coriarij, vel culinarij, aut amborũ ſimul ana heminam vnã & dimidiã, & etiã paulò amplius: & addit aſtringentia, ſi principium eſt fluxionis: digerentia, ſi declinatio morbi ex fluxione nati. Quòd ſi vnicũ habes vel aſtringẽs vel digerẽs ſimplex medicamentũ, illius quãtitatem auge, vt expleat, quod ab omnibus colligebatur. Quin ipſi diagleucus & diacaryo omnia immittere licet initio quidem aſtringentia, vt gallã immaturã, ſurculos molles rubi, vel canis rubi, vel corni, meſpili, ſorbi, & fructũ eius, & myrtum: roſam, glauciũ, cytinos, balauſtia, omphacium, rhun vtrũq; prius aqua coctũ, tamaricen, ſpinæ Aegyptiæ fructũ, & cætera aſtringentia, præter ea quæ pharmacωde, id eſt venenoſam & noxiã facultatẽ habent, ſi deglutiantur. Digerentia verò mediocria, decoctũ caricarũ, furfuris, mulſam cui incoctum ſit origanũ, hyſſopũ, thymũ, calaminthe, pulegiũ, metha odorata. Fortiora ſunt, eáq; amplius coquenda, nitrũ vſtũ, nitri ſpuma. valentius his ſulfur viuum, pyrethrum. *Libr. 6. c. ph. part.*

Andromachus in diarhœo miſcet cinnamomi & caſiæ ana drach. vnam. *Libr. 6.*

Croci & crocomagmatis ana drac. duas. *Ibidem.*

Alumen rotundũ, ſori, miſy, chalcitis ad- *Ibidem.*

oris

oris vlcera simul miscētur apud Galenum.

Generosissimæ oris collutiones in phlegmone gargareonis, vel aliarum oris partium incipiente parātur ex prædictis astringentibus, vel singulis per se, vel decoctis in aqua cum aliis. Mirum enim quanto ipsorum mistiones subinde vtiliores fiant vsu simplicium.

In fine li. 1. c. ph. g. Emplastro cuidā albę miscet cadmię, pōpholygis, cineris buccinorū, squamæ æris, calcis lotæ, chalcitidis vstæ & lotæ singulorum drach. quatuor, vel drachm. sex, si ex his tantùm quatuor simplicia misceantur: vel drach. duodecim, si tātùm duo tibi sunt ad manum, vt ex his quomodolibet iunctis drac. vigintiquatuor. i. vncię tres iniiciātur.

Tamen si altiùs spectes, hæc non idem pollent nisi genere, sed ratione maioris & minoris differunt: vt euphorbium violentius est thapsia, & hæc potentior nasturtio, vt libr. 1. comp. ph. par. sic in aliis discrimen aliquod inuenias.

In arteriacis iisdem casia, cinnamomum, amomum, nardus Gallica & Indica, costus, schœnuanthos, malabathrum, & magma malabathri ponūtur. Itē thus, crocus, myrrha dispositiones coquentia iisdem miscētur: sic & glycyrrhiza, gummi, & tragacantha, quæ exasperata læuigant.

In

In diospolitico ruta,piper,cuminum,mel curiosè despumatũ,nitrum,ad flatus discutiendos omnia efficacia. In medicamento dia trion pipereon tria piperis genera,zingiber,anisum,thymum.In dia calaminthe, calaminthe,thymum,pulegium,apium,petroselinum,seseli, libysticum,piper graue. *Lib.4.sanit.tuen.*

Ex libris aliis Galeni exempla afferre possumus propè innumerabilia,in quibus idẽ propè pollentia medicamẽta simul miscentur etiam plurima. Vide tamẽ ne copia immodica luxuries, magno sæpe ægri dispendio, sed contentus esto simplicibus quàm fieri potest paucissimis. Quò enim simpliciora sunt composita,si scopis nostris satisfaciunt,eò sunt præstantiora,prĉsertim quĉ mox à componendo sunt vsurpanda. Quæ verò ex pluribus constant, longa omnium simul ceu fermentatione percoqui ferè indigent,per quam vis persæpe contraria priori acquiritur,& forma quædam noua à simplicium formis diuersa,per solam experientiam cognita:vt theriace recens stupefacit (nisi cinnamomi præstantia coctionem eius accelerarit, vt in theriace audies) vetus calfacit,& opera præstat maxima, quorum vix vllum in recenti inuenias.Ob id experta à veteribus & doctioribus cõposita medicamenta sunt neotericorũ compositis me-

liora: nisi siqua hi inuenerunt, quæ vsus iam multus optima probarit.

CONSERVANTIA.

POstremò cùm satis non sit medicamentum nos habere compositum in eum affectum efficax: cuius gratia composuimus, & addita esse à nobis ea, quæ sunt actioni optatæ non modò necessaria, sed etiam vtilia: nisi idem compositum à situ & putredine seruetur non dies tantũ aliquot, sed menses & annos, interdum etiam multos. Idq; ne frequenter idem componendi labor non necessarius sit sumendus, vel ne simplicium in id necessariorum nunc recentiũ facultas tunc non sit, cùm medicamento erit opus: vel vt tempore vires acquirat medicamentum non solùm valentiores, sed sæpe etiã prioribus contrarias: quod in theriace & mithridatio accidit, quę primis mensibus stupefaciunt, postea calfaciunt.

Porrò seruare possunt omnia, quæ siccant & humiditatẽ excrementosam putredinis authorem absumunt, vel per se, vt sicca: vel per accidens, vt calida. Ob id omnia seruanda medicamẽta tam simplicia quàm composita corruptioni obnoxia (quedam enim per se diutissimè integra durãt, vt metalli

tallica, terrea, ſemina, fructus multi) ſiccamus vel ſole vel igni: etiam ſiccantibus adiectis, melle, ſaccharo, aceto tum per ſe, tum cum ſale, qui ſolus tamen capparibus & carnibus ſeruandis, & oleo, & omphacio, & aliis multis ſufficit, ſiccando & aſtringendo, ne calor externus vna putredinis cauſa eas ſubeat, aut internus foras exhalet, quē quia ſuperfuſum oleum intus cohibet, etiam ſolum ſuccis multis diu ſeruandis ſufficit, vt limonum, granatorum, cydoniorum. Eadem de cauſa aqua pluuia diacodio miſcetur, vt medicamentum putredini minus ſit obnoxium: habet enim hæc aqua in ſe aliquid aſtringens. Quatenus autem quodque genus medicamentorum compoſitorum ſit ſiccandū, hîc audire ne expectes, ſed partim imitatione & experiētia diſcas licet: partim ex his intelliges, quæ in modo præparandi ſingula medicamentorum compoſitorum genera libro quarto ſcribemus. *Initio lib. 7. cō. ph. p.*

Sic hiera picra melle deſpumato excepta fit durantius medicamentū, & theriaca, & diacalaminthe, &c. Sic ſuccus mororū coctione per ſe, deinde cum melle fit durātius diamoron. *Lib. 7. method.*

Medicamentis compoſitis id iam adeptis cura noſtra vt ſeruari diu poſsint, ad virium cuſtodiam ne exhalent, & ipſorum *Lib. 6. cō. ph. part.*

tutelam ab iniuriis externis, aëre, puluere, araneis, muribus, & id genus reliquis, loco eſt opus non ſolùm communi, ſed etiã proprio cuique quo ſeruetur: cùm ſimplicia plurima ſi loco communi ſolo ſerues, nihil pecces. Reponantur autem compoſita vt ſimplicia in aëre ſublimi, perflatili, ſicco, non ſubterraneo, præſertim humido, vt in quo ſitus celeriter proueniat, qui medicamentum corrumpat. Succi tamen oleo ſuperfuſo tecti cellis vinariis, vti omphacium, meliùs ſeruantur, quo aëris externi magnis mutationibus aër ille minùs ſit obnoxius.

Lib. I. antidot.

Tamen in magnis vrbibus & frequentibus cùm denſa & anguſta ſint ædificia, & contignationes plerunq; humiles, redimitur iniuria apertis dies totos feneſtris: præterea ſiccitate ignis ad quotidianas compoſitiões neceſſarij. In his tamẽ officinis multò ſunt præſtantiores, ad quas ſcanditur, & à quarum area tabulatum abeſt longiùs. Præterea quę aëri libero ſunt apertæ ac ſoli, modò is radio medicamenta compoſita non attingat. Nec improbandæ, quæ ſolem orientem aut etiam occidentem ſpectant, neque etiã in ſeptentrionem apertæ, modò ſublimes, perflatiles, à cloacarum & aliorum inquinamentorum iniuria remotiſsimæ.

Priua

Priuatus autem locus cuiq; medicamentorum compositorum generi suus est, antidotis suus, trochiscis suus, su9 & catapotiis, & aliis similiter. Is autẽ ferè vas est, idq́; vel terreum, & id multiplex, vel vitreum, vel ligneum, vel stanneum, quæ maxima turba est, contra Galeni decretum, vel etiam aliis metallis constans. Præter hæc quædam alio teguntur, vt catapotiorum massæ aluta alba colligãtur. Sed de his fusiùs libro sequente, in pharmacopolarum instrumentis.

Omnia tamen operculantur, quædam simplici ex eadem materia tegmine, & eo interdum per ambitum picato aut cerato: alia subere, linteo, stuppa, membranis, corio, papyro, aut alia re quauis, nonnulla etiã cera, resina: quædam solo, vt diximus, oleo, quæ tamen & communi tegmine ex papyro aut alio obstruuntur.

Exemplo basim & cætera exerce in hiera picra. Aloë sola in hiera prauos humores ex ventriculo vacuat, mastiche additur ceu apta stomacho & grati odoris, & ad frangendam vim aloës medicamentosam efficax.

Cinnamomum tenuissimarum partium, ventriculi tunicarum meatus aperit, humorum crassitiem tenuat, & lentorem terget, quos alioqui aloë nunquã traxerit ob im-

becillam vim purgatoriam. Ad biliosas autem in ventre dispositiones præstantissimũ est remediũ, vt multos stomachi vitio molestatos vno die frequenter sanauerit. Cinnamomũ item alios omnes affectus ex prauis siccis contractos iuuat mistum: quia facultatem habet, qua prauas qualitates in naturalem statum reducit. Poterantque hæc duo sufficere, cùm cætera sint partim apta stomacho, partim tenuia & abstersoria, virtute tamẽ longè inferiora mastiche & cinnamomo: genus autem facultatis idem habentia, lib. 8. comp. ph. part.

QVANTITAS.

HActenus qua methodo simpliciũ medicamentorum compositioni aptorũ delectũ facere oporteat, & quot vt paucissimis ad compositionem sit opus, abundè docuimus: nunc addamus quæ horum simplicium quantitas, id est, pondus aut mensura (dosin vocant) esse in cõposito debeat. si illa videlicet certis limitibus omnino circunscribi queat, quos vltra citraque cõpositi facultas optata esse nequeat. Nã in vnoquoque non modò medicamentorum, sed aliorum quoque omniũ remediorum genere quantitas sola est, quę ad vnguem nec dici,

ci,nec ſcribi poſsit,ſed coniectura tamē artificioſa. Medicus natura prudens,& multa Medicorū lectione exercitius,ipſiſque medicis operibus quātitatem excogitabit cuiuſque legitimam, aut ei proximā ex affectus eſſentia, magnitudine,temporibus,ſitu: ex partis affectæ natura,ex ſimplicium deniq; ipſorum facultate vel valida,vel languida, non neglecta indicatione à forma medicamenti conſtituenda, ab aëris temperie, ab ægri habitu molli,duro, raro, denſo, ſenſu tactus exacto, obtuſo, conſuetudine huius vel illius medicamenti,aut inſolentia. Affectus enim paruus, recens,ſuperficiarius,ob hæc curatu facilis mitiora poſtulat medicamenta contraria,quàm qui in eodem genere eſt,ſed magnus,inueteratus, profundus, proinde curatu difficilior:is enim valida requirit. Vt enim plantæ nouellæ etiam ſummis duobus digitis nulla vi euellūtur, vbi verò altiùs radicarunt,ligonibus,aſciis, multorum hominum robore magno indigent,vt euellantur:ſic morbi recētes leuiora,qui longa mora inualuerunt, valentiora etiam remedia poſtulant. *Gal.in apoplexia.*

Adhęc ſuperficiariis & ſublimibus corporis affectibus medicamēta viribus integris quia occurrunt,tanta eſſe debent,& ſic efficacia,quanta eorū vi contraria affectus ipſi

vt profligentur indigent, & pars ipſa ferre debet. Ad profundos autem affectus penetrando vis medicamentorum obtunditur, quia alteratur, quia aliis etiam miſcetur: ob id tantum ei virium cumulamus, & ſuperdamus, quantum in via diminutum iri coniectamus, vt earum reliquum vincendo affectui ſit æquale. Cætera hoc exemplo fient manifeſtiora, ſi ab affectu, vel affectibus variis ſumpta indicatio, & quę à temperamento partis affectæ, aut etiam totius, & ab aëre ſumitur. Idem medicamenti genus ſuadet, vt refrigerans, medicamentum affectui contrarium eſt augendum viribus & quantitate, magis, quàm ſi ſinguli affectus hi ſeorſum conſiſterent. Vt affectui calido in temperamẽto frigido in aëre calido, refrigerantium vis maxima eſt adhibenda: quia affectus refrigerantia ſibi contraria poſtulat, & aër quatenus inſaluber eſt, quia intemperiem morbo habet ſimilem, quæ ipſum fouet, & auget, temperamentum verò partis frigidum, ſimilibus ſeruandum. Quòd ſi cutis eſt dura & denſa, & ſenſus obtuſior, non modò frigidiora, ſed quę tenuitate eſſentiæ promptè penetrent, vt acetum, ſuccum corticis viridis nucum, præter hæc affectus requirit. Si verò hæ indicationes pugnent, & diuerſum poſtulent medicamenti genus, quæ

Lib. 3. ſanit. tuend.

Lib. 7. metho. & 9. & aliis.

quæ numero & viribus vincunt, vim medicamenti augendam ſuadent, quæ vincuntur minuendam, magis & minus pro numero & dignitate indicantium. Si verò affectus multi ſint implexi naturæ contrariæ, vt hydrops cum febre, vrgentiori maior vis remediorum opponatur, non neglecto tamen altero: ſic vbi cauſa morbi & morbus diuerſæ ſunt naturæ, vt pituita frigida humida cauſa febris quotidianæ calidæ & ſiccæ diſpoſitionis, vrgentioris maior eſt habenda ratio: pituitę videlicet per tenuantia, incidentia, tergentia, coquentia, phlegmagoga eius generationem prohibentia: febris per refrigerantia, humectantia, putredinem finientia: ſi æquè polleant, prior & maior cauſæ eſt habenda ratio, vt quæ tollenda primo loco ſit. In complexis enim affectibus cõſiderandum eſt, quis affectus cum quo, quis ſine quo, quis poſt quem curãdus vel non curandus eſt.

Si autem cauſa morbi & morbus eadem poſtulent remedia, ea ſunt augenda vt tertiana febris calida ſicca à bile flaua, putrente, calida, ſiccaque etiam ante putredinem, affatim refrigerandum eſt. Sed hæc ſimplicium facultatem intendendam potius probare videntur, quàm ipſorum quantitatem augendam: quãquam aucta quantita-

te facultas etiam intenditur: vt si pro cinnamomo duplum casiæ cinnamomo longè inferioris ponitur, quantitas ipsa casiæ aucta cinnamomi vires repræsentat. Item quò plus & maior quantitas simplicium calfacientium vel refrigerãtium, vel aliud quiduis efficientium miscetur, eò valentius est id medicamentum, vt in diospolitico tantum nitri quantum singulorum aliorum, purgatorium ipsum reddit: & dia trion pipereon est medicamentosius & valentius anisi, thymi, zingiberis ana drachmis sexdecim, quàm drachmis octo: & hiera picra valentior cum drachm. aloës 120. quàm cum drachm. 100. vel paucioribus: & sic in reliquis vires magnas habentibus comperies.

Item si natura id est, temperatura partis affectæ & corporis totius est eadem, maior sit quantitas, & vis medicamenti cum natura partis & totius consentientis, ob id sicca magis adhibe vlceri partis natura siccæ, si totũ quoq; corpus est siccum: contrà autem siccandum minùs simile vlcus, in parte præhumida toto etiam corpori præhumido: nam vis medicamenti tũc naturæ partis incommoda est ac contraria.

Si verò partis & totius natura est diuersa, adhibe medicamẽtorum parti & toti consentien

ſentientium portionem æqualem, vel medicamenta inter vtriuſque naturam media: vt ſi corpus humidum, pars ſicca, miſce humida cum ſiccis æqualiter, vel humido ſicco temperata ſimplicia: non oblitus tamen indicationis, quam vlcus omne inſinuat, ſcilicet ſiccandum ſe eſſe, eoq; magis, quo eſt ipſum humidius, & eò minùs, quo eſt in parte natura humidiore. *Lib. 3. & 7. metho.*

Ex dictis igitur apparet, quòd affectus ipſi præſidiorũ genera nobis indicant, menſuram verò cuiuſq; remedij, & particularem in materiis differentiã, ſuggerit præter affectum pars ipſa affecta, ægri temperatura, ætas, vis vitalis, aëris temperies, vt li. 2. compoſi. ph. part. docet Galenus: vbi Apollonium reprehendit, multa capiti ab ictu vel caſu dolenti remedia componẽtem, nullius tamen ſimplicis expreſſa menſura. *Lib. 2. cõ. ph. part.*

Quantitas verò huius, vel huius ſimplicis in compoſito, nec maior, nec minor cur ſit impoſita ratione non caret eorum qui primi ea miſcuerunt: quòd ſi paulò vel plus vel minus eorum quorundam miſcuiſſent, fortaſſe nec illegitima fuiſſet compoſitio, ſed quia vſu longo bona eſt comprobata, eam ne mutauerimus. Cùm enim exquiſitè affectuum (quibus præcipuè medicamenta componuntur) natura cognoſci non poſsit,

neque

neque fortaſſe ſimplicium, coniectura quadam artificioſa collegerunt maiores noſtri, ſimplicia his viribus vtcunque cognitis: hunc affectum coniectura tatùm ſanatura.

Quantitas autem ſimplicis eius maior ferè miſcetur, cuius facultate ad morbum profligandum magis egetur, ſiue illud ſimplex ſit, ſiue compoſitum, quo præter cætera morbum oppugnare Medicus propoſuit: ferè addidi ob id, quòd quæ baſes magnarum ſunt virium & periculoſarum, parciores miſcētur. Sic in theriace, minor eſt portio paſtillorum theriacorum, quam ſcilliticorum: in ſcammoniatis medicamētis parcum ineſt ſcammonium, ob valētem facultatem eius actionem. Item quæ denſa, ſunt, parciora miſcentur quàm rara.

Prætereà cum multa facultate eadem, vt colorifica & roborante prædita, ſi in remedium aliquod miſcentur, vt xylaloë, mentha, abſinthium, cariophyllum, maſtiche, in ſtomachi epithema parciora miſcebuntur, quàm ſi ſingula tantùm imponerentur: quòd quantitas menſuræ vel vnius vel plurium, totius effectum intendit, quod caſsia duplex, aut carpeſium multum pro cinnamomo planè declarat: quòd illa imbecilliora tamen quantitate ſua huius qualitatem propè adæquant.

Quan

Quantitatẽ igitur & mensuram miscendorum medicamentorum simplicium, est quando primum coniectura tantùm metitur, etiam facultatis simpliciũ peritus. Vbi verò expertus est affectum ab eo medicamento in corpore relictum, seu medicamenti opus, considerat ex eodem si quid à scopo deficit, idque sufficit: vt psilothrum corpori semel iusto tempore admotum, si satis egerit in aliis partibus continua: sin minùs, auge vim simplicium pilos auferentium, vt calcis, arsenici, sandarachę: si nimium egerit, vt vrat & vlceret, vim illorum remitte, minuta ipsorum mensura, & aucta portione aliorum vim istam frangentium. Lib. 1. cõ. ph. par. Lib. 2. cõ. phar. gen.

Si quidem exactè simplicis alicuius miscendi, aut compositi medicamenti atque adeò reliquarum causarum salubriũ quantitatem, nemo ante experientiã inuenerit: coniectura tamen sic antè iudicat & expendit, vt nullus multum improsper succedat euentus. Vbi igitur à tutissima in singulis mensura inceperis, & quod ex ea sequutũ est æstimaris, potes quotidie vel addere vel detrahere, & quod omissum est corrigere. Sic in dia cnico, cnici ponitur & caricarum par modus: sed prout se habere id ad sumentis naturam experieris, aliàs plus, aliàs minus cnici immitte, lib. 5. sanit. tuendæ. Li. 5. sani. tuend.

Præter

Prætereà ſimplicium miſcendorum facultas imbecilla vel valida, magni eſt momenti ad cuiuſque iuſtam quantitatem limitādam: infirmioris enim doſis poteſt tutò augeri, vt duplū caſiæ pro cinnamomo, duplū radicis panacis vel radicis peucedani pro ſucco radicis alterutrius. ſic omnia reliqua imbecilla miſceri poſſunt largiora, niſi quid vetet, vt quantitas totius immoderatior, vel forma conſtituenda vitietur, vel niſi futurum ſit imbecillius tāta imbecillorum portione quàm poſtulet affectus. Pro cuius portione augenda vel minuenda medicamentorum purgantium, digerentium, aſtringentium, vel alia facultate præditorum vehementia.

Lib. 6. cō. ph. par. Quæ verò ſunt vehementiora, vt elleborus alteruter, ſcāmonium, colocynthis, opium, quantitate parua ſunt miſcenda, & *Lib. 3. cō. pha. par.* cum præmeditatione. Sic quibus eſt aurium dolor ex inflamatione vehementiſsimus, opium caſtorio pondere æquali multò antè miſcendum eſt: ſi autem mitior eſt dolor, duplicato caſtorio, ambo in ſapa ex muſto diſſoluta, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Facultas quoque remediorum in duris corporibus augetur, vt prædiximus. Ob id Galenus cuiuſdam achoribus chartā vſtam

ex

ex aceto illeuit, quòd eum vim medicamenti ob carnis duritiem facilè toleraturum consideret: & ita euenit, eóq; remedio paucis diebus persanatus est.

Adhæc quibus sensus est acrior, mitiora: quibus obtusior, valentiora ferunt remedia: sic Galenus in hemicrania veteri à causa frigida auribus sensu tactus acri, ac exquisito præditis instillabat oleum euphorbiatum, id est, quod libra vna olei habeat euphorbij drachmas tres incoctas: si autem obtusior earum est sensus, habeat olei librā vnā euphorbij validi, & recentis vnciā dimidiam: si autem sit inualidum vetustate drachmas quinque, aut plus accipiat. *Lib. 2. cō. ph. part.*

Item quæ medicamentum gratius faciunt augenda vel minuenda pro aliorum qualitatis natura: vt si stomatica fiant ex insigniter astringentibus, vt succo cornorum, duplum aut triplum mel postulant. Mitiores verò succi, vt mespillorum, pyrorum, & multorum fructuum æqualem mellis portionem, aut saltē quàm prædicta minorem. In stomatico digerente aromatum drachmas tres, aut quatuor & dimidiam: ad summum quinque drach. miscet lib. mellis Gal. lib. 7. comp. phar. part. Libræ mellis aut sacchari maiores pulueris vnc. tres miscebāt

in ant

in antidotis efficacioribus, quàm quæ nunc parantur cum vnc. tantùm duabus, vt sint iucundiora, præterquàm in quibusdam. Aromata item hyeme augenda, æstate saccharum largius miscendum.

Quantitas etiam quorũdam simplicium variat temporis ratione, quo ex iis compositio fit: vt si ceratum Galeni facis hyeme, minus ceræ postulat, quòd etiam oleũ frigore hyberno valenter concrescat non sola cera, habeátque duritiem lapideam ceratum, æstate verò largiorem ceram accipiat, quòd sub illius æstu etiam cera semisoluta mollescat. Ratione est eadem vtendum in cæteris ceratis & emplastris, & aliis, quæ ceram, resinam, aliáque à frigore concrescentia, à colore liquescentia recipiunt. Aestate etiam minus olei miscemus emplastris & vnguentis, quàm hyeme, quia illius calore solutum id, vnguentum reddit perliquidum: vt hyemis frigore concretum etiam multùm crassius vnguentum efficit. Ob id Alexander Tral. emplastro phæniceo palmulárum vnc. decem, addit olei vncias æstate tantùm octò, hyeme vndecim. Auicennas quinto canone vnguento apostolorum miscet olei libras æstate duas, hyeme tres.

Adde quòd prædicta fingimus liquidiora, quando eis sicca alia, vt æruginem, calcem,

cem,cadmiam,farinas,pulueres ſumus miſturi: duriora verò primùm componimus, ſi ſuccos aliquos ſunt pòſt recepturi. vt cùm ceratum Galeni aceto & aqua roſarum, vel alio dum frigeſcit, miſces quantum bibere poſsit.

Rerum etiã miſcendarum natura quantitatem immutat: quæ enim ſicca & rara ſunt coquẽda, largiorem humorem poſtulant, quàm humida denſa.

Sic Galenus modium ſeminum abietis iniecit olei libris quinque & viginti, quia maceratum menſes aliquot multò planè minùs redditur. Modium verò florum populi nigræ iniicit libris olei viginti tãtùm, aut etiam quindecim, quòd hi flores cùm ſint humidiores minùs olei macerando etiã per æquale tempus ebibant.

Sic ſyrupus ex ſeminibus, radicibus & aliis ſimplicibus ſiccis raris coquendus, plus aquæ aut liquoris alterius idonei requirit, quàm in cõtrariis: quod in compoſitis medicamentis abundè leges. Plus item liquoris poſtulat, qui ob ſimplicium naturam vel formam conſtituendam longiore coctione humorem halitu diſsipante, indigent, niſi liquor ea ſit natura, vt ægrè vaporet, cuiuſmodi eſt oleum.

Lib.7.cõ. ph.part.

Eſt quando quãtitas remediorum ſcru-

pulosius à maioribus est ascripta, quando scilicet à maioribus compositionibus parciores diuidebant, vt Andromachus arteriace 15. thuris drachma vna, obolus vnus, myrrhæ, croci ana drachma vna, oboli duo, succi glycyrrhizæ drachma vna, oboli tres, aut radicis glycyrrhizæ drachma vna & dimidia. Quæ ponderum dissolutio frequens est in compositionibus quarto libro scribendis, quas Mesues ac Nicolaus ex aliis plenioribus descripserunt, quales habet multas antidotarium Hadriani, & antidotarium magnum Nicolai, quod Græcum Romæ audio esse, & Græcum affirmat Nicolaus pharmacographus, vt suo loco leges. Vbi interdum mensuras aut pondera minimùm auximus, vel minuimus cùm scrupulosiùs diuiderētur: sed id tantùm fecimus in simplicibus virium parum efficacium, & à quorum quantitate vel aucta vel minuta nulla, aut minima totius mutatio fieret. Quod à nobis rarò licet factum nemo accuset, cùm etiam in veteribus quibusdam compositionibus nonnullorum quantitas circunscripta nullo propè inditio inueniatur. Nam thuris drachmam vnam, obolos quatuor scribit Andromachus in arteriace 13. cùm licuerit scribere thuris drachmā vnam & dimidiam, vel drachmas

Lib.7.cō. ph.par.

duas

duas (neq; enim tanta est vis in thure) præsertim cùm aliorum multò valentiorum sit magnum pondus, vt nardi, myrrhæ, croci, costi ana drachm. quatuor: cùm item in arteriace 12. scripserit croci drahmam vnam, mirrhæ drachmas quattor, thuris vnc. vnã: quidam tamen negãt licere magnarum antidotorum compositionem: vel augere, vt Veneti, vim maximam theriacæ & Mithridatij simul coquunt: vel minui, quod prædictis exemplis audisti, quod in maiorum pondere & mensura vis quædam insit, & meliùs illorum mensura paratur. Si tamen non magnus fiat recessus, parui refert: nam duas libras aut circiter theriaces, si quis fecerit, non percoquetur à suo calore natiuo, & citò vanescet, vt vinum paucum in paruo dolio: in magno autem feliciùs seruatur: sic theriace quanta à veteribus dicta, lagior autem ægrè paratur, cõmiscetur, coquitur.

Quin & quantitas ipsa interdum incerta ipsis etiam authoribus fuit, vt in stomatico Critonis, διὰ γλέυκους rhus coriarij drac. vna, alij drach. duas: gallarũ drac. quatuor, alij gallas triginta: croci drachmas duas, alij drachmã vnã: aluminis scissi drac. duas, alij myrrhæ drach. vnam. Sic in stomatico Andromachi ex gallis triginta, & aceti albi *Lib.6.cõ. ph.part.* *Ibidem.*

ſeſquicyatho: alij ſcribunt cyathis nouem rhus obſoniorum cyathus vnus:aliis cyathi nouem, mellis cyathi duo:aliis ſeſqui cyathus ſcribitur.

Hanc verò ambiguitatem ſoluit Galenus, vt aceti & rhus ana cyathi nouem ponantur, tũcque amplior fiat coctio, qua gallæ tenereſcant: id quod multò eſt præſtantius, quàm ponere vtriuſque ana ſeſquicyathum, tunc verò partiùs eſt coquendum.

Coctio ergo longior, breuior humoris in quo eſt facienda quantitatem nobis inſinuat.

Lib. 4. ſanit. tuẽdæ. Sic in acopo δὶ αἰγείρου modum florum populi nigræ immittit quindecim aut viginti libris olei.

Lib. 7. cõ. ph. part. Numerus etiam ſimplicium ad quantitatem refertur, quem alij aliũ in iiſdem etiam compoſitionibus ſequuntur, vt in arteriacis & hippoglottidibus: alij tria, alij quatuor ſufficere putarũt, alij in maiorem numerum extenderunt. Eſt tamen quando numerum non mutamus, vt in tetrapharmaco, in theriaca diateſſaron.

Lib. 1. cõ. ph. gen. Non multùm differt, ſiue cẽtum drachmis metallicorũ, ſiue ſex & nonaginta duæ olei cotyle miſceantur ad emplaſtrum: in re verò magni momenti drach. quatuor adiicere aut demere magni refert.

FORMA COMPOSITI.

POstremò forma compositi vel vtilior fini proposito, vel gratior ægro, vel seruando medicamento aut vtẽdo accommodatior, suadet huius vel huius medicamenti copiam vel largiorem vel parciorem: vt si os volo colluere lacte cum tritis foliis pruni, liquet multo lacti pauca folia miscenda: si volo illinere, contrà pauco lacti multa pruni folia trita miscebo. *Libr.6.c. pha.part.*

Collyria oculi astringẽtibus præsertim metallicis præpollentia, multo liquore sunt dissoluenda: crocus, myrrha, castoriũ, thus, lycium, in quibus vincunt, multò parciorẽ liquorem requirunt, crassiúsq; medicamentum faciũt: si linimentũ cuiuis parti paras, ceræ pars sexta oleo miscenda, nisi sicca etiã quædam misceas, tunc enim minuẽda esset cera: si ceratum liquidius fingis, quarta pars ceræ: si solidius tertia: si in formã emplastri, secunda miscenda est. Cætera ad formam compositi pertinẽtia quæ simul ad definiẽdam simplicium quantitatẽ pertinent, mox audies. Interdum nulla ratione forma cõpositi variatur, sic diospoliticon, dia trion pipereon, diacalaminthe, vel sicca, id est, in puluere vsurpat Galenus, vel melli admista. *Li.4.san. tuend.*

Sic Andromachus cùm medicamentum ad coxendicum dolorem scripsisset ex ruta

vtraque, abrotano, silphio, baccis lauri, aphronitro colocynthide, cardamomo, ami, galbano, opopanace, sulfure viuo, vt emplastrum ex ipsis faceret, addidit picem, resinam terebinthinam, ceram, adipem.

Li. 10. cõ. ph. part.

Est quando mutatur, quo sit efficacius medicamentum: sic hiera picra sine melle cum aqua sumpta magis roborat ventriculum: & succos vitiosos in ventriculi tunicis contentos vtilius extrahit: melle autem despumato excepta, minùs ventrem roborat, & magis deiicit, minùs ob hæc vtilis prædicto affectui.

Libro 7. method.

Sic pro fotu, ex oleo vnguenta, cerata, emplastra formamus, vt parti materiæ diutius hæreant, vel alia materia in aliis partibus sed crassiore substantia, si diu hærere volumus. Contra verò sinibus liquida omnia iniicimus, vt quaquauersum spargantur, & nullam sinus partem quantumuis angustam relinquant intentatam.

Lib. 2. ad Glauconẽ

Sic liquidiora expectorandæ à pulmonibus & thorace crassæ & lentæ materiæ formamus medicamenta. Sic læuissimè terimus, quę vrinas, sudores, mẽses mouere volumus, prætereà ex liquore purissimo & tenuissimo non crasso, lento, turbido damus. Si clysteres nunc maximè aquosi, quando solum est eluẽdum: crassi magis & lenti, ex adipi

adipibus, butyro, vnguentis, muccaginibus, cremoribus hordei, tritici, orizæ, & similiũ, quando intestinis immorari diutius, & hærere tenacius volumus.

Adhæc forma hæc compositi medicamenti à nobis constituitur alia atque alia, pro morbi, partis affectæ natura, figura, & situ, proprietate ægri, & modo præparationis simplicium ad formam aptam necessario, & medicamenti componendi differentia.

Phlegmone enim externa contactum emplastrorum, & aliorum similiter durorũ sine noxa non feret, vti nec vlcus siue simplex sit, siue cauũ; sed omnino liquida postulat: illa fotus, linimenta, cataplasmata, cerata mollia: hoc, emmota & soluta oleo vel liquore alio emplastra linamentis imponenda, vel etiam instillanda, & iniicienda in sinus ipsos. In quorum fundum sola liquida permeare possunt, si decliues sint & recti. Si verò anfractuosi & ascendentes etiã iniectione vix fundum vlceris illa liquidiora attingent.

Linamenta, item turundæ, splenia pro vlceris figura & situ fiunt: adhęc etiam turundæ frequenter cannullatæ (vt vocant) fiant, id est tubum aliquem argenteum, ferreum, plumbeum complexæ, per cuius meatũ pus

largum continenter effluat, ne mora in parte rodat, & vlcus augeat.

Amara & id genus alia nobis ingrata vẽtriculus cùm nõ ferat, ea catapotiis vel alia forma concludimus, vt integra deuorentur, nec ſenſum ſui deglutiendo præbeant: aliquo propterea iucundo etiã teguntur, melle, ſaccharo, pomorum, prunorum, vuarum carne molli, inuoluta interdum foliis auri vel argenti, vel alio ſimili.

Tali item vel tali forma debet conſtare medicamentum, vt partem affectam attingat: hinc ſunt inuenti à medico peſsi colo vteri affecto, balani inteſtino recto (quannis ei ad excretionem irritando hodie frequentiùs ſeruiant) clyſter craſsis inteſtinis magis quàm tenuibus.

Sic ſtomatica, & arteriaca, & ſtomachica fiunt forma & conſiſtentia mellis ſeu craſsi & liquidi media nonnihil tenaci: errhina liquida, aut puluiſculi: apophlegmatiſmata in nodulo, vel aliter ſolidiora.

Catapotia itẽ aut bolos formamus, cùm à longinquis partibus trahendum: potiones potius, cùm vias alimenti primas inanire ſtudium eſt. Medicamenta tenuiſsima & cum tenuiſsimis miſta & ferè liquidiſsima, quę ad vterum, renes, veſicam, articulos, cutim volumus penetrare.

Qua

Qua in re est ægri consuetudo naturáq; consulẽda: vt in opsoniis & cibis aliis inueniendũ experientia est, quod cuiq; est optimum (aliud enim alij secũdùm naturæ proprietatẽ est melius) sic in medicamẽtis quod cuique sit non modò gratum, sed etiã optimum inuenire tentandum est, rogando si quando vsi sint medicamentis vt purgantibus, & quibus, quantis, quando, in quo affectu, qua parte anni, & quomodo eos habuerit. Quidam enim à medicamentis in totum abhorrent, quibus iusculo, aut potione dulci, aut sapore alio ipsis iucundo medicamenta tegimus, vt inscij sumãt: alij possunt quidem medicamentum deuorare, sed vel potione tantùm, vel bolo, vel catapotiis, vel forma alia. Sic in admotis quidã emplastra ferũt, linimẽta cataplasmata nõ ferũt, alij cõtrà. Sunt qui emori malint, quàm clysterem recipere, quibus per epõphalica est succurrẽdum, si ne per sumpta quidem licet. Capitis dolori veteri calido aut frigido, raso ipsi in formam emplastri aut cerati admouenda sunt tõso ad cutim, aut capillis aliter breuibus liquida adhibe. Succus ex corticibus nucum expressus, quia substãtia est tenuiori quàm stomatico conuenit, & coctus est à Galeno & mel additum, vt mellis consistentiam stomaticis idoneam haberet. *Lib. 6. cõ. pha. par.*

Eſt tamen quando ſimplicium præparationis modus ad aliquam te formã impellit, vt ex infuſo ſiue macerato rhabarbaro, bolum, aut catapotia, aut formã aliam ſolidam non feceris, vti neq; ex herba virẽte, fructibus mollibus, reſinis recentibus puluerem. Ob id conſiderandũ tibi eſt, quam formã hæc medicamenta, vſta, lota, aſſata, cocta, infuſa, trita, deſtillata magis requirãt, & in qua melius ſeruentur, & feliciùs agant in affectus & commodiùs poſsint applicari. Tametſi multa formamus in figuras quaſdam ſub quibus raro in vſum veniunt, vt trochiſci forma ſunt ſolida: ad oculos autẽ liquore aliquo in cote medica ſoluuntur. Pulueres in alias atq; alias formas nunc ſiccas, nunc liquidas, nunc medias abeunt.

Formæ huius vel huius cõſtituendæ gratia non pauca medicamentis componendis miſcemus, quæ poteſtatem aut nullam aut exiguam admodum medicamento parando afferunt, ſed materiæ commoditatem præbent, vt vel emplaſtri vel cerati ſpeciem per ipſorum miſtionem conſequantur.

Libr. I. c. ph. g. Qua ſola cauſa lithargyros emplaſtro dia chalciteos miſcetur, quia nec calida, nec frigida, nec humida eſt, & parum ſicca, vt ad primum gradum, nihilq; aliud vehemens habet.

Eid

Eidem emplastro dia chalciteos misce- *Ibidem.*
tur cera, quod sine hac, alia eius emplastri
simplicia ad talem consistentiam non per-
uenirent.

Eadem cera aliis emplastris & vnguẽtis
quibusdam & ceratis miscetur, vt materiæ
commoditatem afferat, potestatem nullam
aut exiguam afferat.

Sic adipes, olea, gummi, resinæ addun-
tur, nunc vt spissius, nũc vt liquidius medi-
camentũ reddant: quæ tamen sæpe miscen-
tur, vt materiæ rationem habeant, & pote-
statem medicamento tradant: vt si ex ruta
vtraq;, silphio, baccis lauri, abrotano, aphro-
nitro, cucurbita syluestri, cardamomo, sul-
fure viuo, & similibus siccis nec glutinosis
volo facere medicamentum ischiadi admo-
uendum, quia per se non hæreret, addo præ-
dictis glutinosa, picem, resinam terebinthi-
nam, adipem, ceram. Addere possum ham- *Li. 10. c.*
moniacum, bdellium, galbanum, opopa- *ph. par.*
nax, & similia quæ emplastica sunt, & em-
plastri compositioni conferunt, & emol-
liunt, & quantitatem picis, & similium mi-
nuendam ostendunt.

Eadem ratione terebinthinę, aut eius lo-
co larici & abietinæ puluerem glycyrrhizæ
miscemus, vt in bolos veniat, licet glycyr-
rhiza etiam renibus tergendis modicè con-
ueni

ueni

ueniat, potentiùs hac rhabarbari puluis læuissimus cũ illis resinis mistus renes vacuat, & faciliùs sumitur. Alij vel alterutrum vel vtrunque ex cicerum decocto multùm calente malunt sumere.

De his non pauca in vsu recto medicamentorum, quædam libro tertio, plurima libro quarto in singulis propè compositis medicamentis animaduertere poteris.

DE RECTO VSV MEDICAMENTORVM.

HErophilus dogmaticorũ medicorum doctissimus, præclarè dicebat, medicamenta vt cætera medicorum præsidia per se & sola nihil esse, nisi rectè vtentem habeãt, quando demum ea veluti deorum manus rectè dixeris: iuuãt enim plurimùm, vbi his vsurus est natura prudẽs ac industrius, & in rationali methodo exercitus. Proptereà etiã rectè Asclepiades medici officium esse dixit, vt tutò, vt celeriter, vt & iucundè curet. Ante hos prudenter nos Hippocrates hortatur, omnia medicæ artis opera sic perficere, vt iuuent, vel saltem non offendant. Quam rem Galenus his omnibus posterior libr. 12. methodi, & locis perquàm multis inculcat, quòd res ea magnarum sit virium,

Celsus c. 4. lib. 3.
Libr. 1. c. ph. g.

non

non modò vt medicus calumnia vacet, ſed etiam culpa: cùm proximè ſecũdùm Deum hominem adiuuat, & cui morborũ magnitudo, complexus, malignitas perniciem extremam minatur. Hinc medicus ceu terrenus quidam Deus affulgeat, conſiliũ & auxilium afferẽs ſaluberrimum, cuius beneficio aut vitam ærumnoſam calamitoſámq;, aut impendẽtem exitiũ facilè æger vitauerit. Non abs re igitur nobis viſum eſt, huc rectum medicamentorum vſum adſcribere, tantò certè præſtantiorem prius ſcriptis omnibus, quantò finis ipſe omnibus his quæ præ ſe antecellit. In quo noſtro ſtudio ſi quid deſiderabitur, ex libr. compoſi. phar. & methodo medendi ſufficere cuiuis paruo negotio licebit.

Medicatio conſiſtit in medicamentorũ affectui contrariorum, & ob id idoneorum copia & horum vſu congruo, contrarietatem ex affectus natura & magnitudine ac medicamẽti facultate affectui receſſu ęquali contraria, ſumẽdam nemo ambigit, & id abundè in ſcopis componendorum medicamentorum explicauimus: vſus iam congruus inuentorum methodo remediorum affectui contrariorum dicẽdus eſt, qua methodo perficiatur. Vſus medicamentorũ congruus ſumitur ab affectus pręter naturã *Libr. 7. metho.*

causa præsente, essentia, magnitudine, tẽporibus: ab ægri, partis, aëris medicamẽti natura planè cognita. Affectui enim calido multum, vt ordine secundo, frigida secũdo recessu: calido modicè frigida mediocriter conueniunt, siue talia sint per se, siue id per accidens præstent (modò nullũ hoc incommodum sequatur) sic vt excessus omnis æquali cõtrario excessu expugnetur. Eodem modo in reliquis intẽperaturis tam simplicibus quàm cõpositis, & tam nuda qualitate constãtibus, quàm cum materia coniunctis. Item in pituitoso affectu, quæ pituitam incidant, tenuent, tergeant, vacuent, gigni prohibeant, rectè exhibentur, & in aliorum humorũ vitio ad portionẽ: sic in incõmoderatione & solutione continui. Morborũ quoq; alia sunt atq; alia remedia, pro temporum tam vniuersalium quàm particularium ratione, vt pòst fusiùs dicemus.

Aegri temperatura, commoderatio, vnitas partium, quæ fuit ante morbũ, scopus est quò tendimus, siue intemperaturã corrigimus, siue morbum organicarum partium proprium, siue solutionem continui. Natura enim calidior similibus medicamentis seruatur: sæpe etiam læditur à similibus suæ intẽperaturę causis, præsertim si calidis multùm & frequentibus vtatur: modico autem

contra

contrariorũ vſu iuuatur ac emendatur. Cõſuetudinem tamen per morbum mutare ne tentaueris, ſi Galeno auſcultas, quia tũc naturam morbos victurã expugnaueris. Qui corpore item ſunt raro, minus opportuni ſunt purgationibus, & aliis vacuãtibus præſidiis: quemadmodùm etiam puerilis ætas per inſenſilem tranſpiratũ continẽter multùm vacuata, quòd humor in ea promptè à multo calore tenuatus, cõfertim diſsipetur. Qui nunquàm medicamento ſunt vſi, cum maiore præmeditatione medicamentis ſunt tentandi. Roganda item cuiuſque naturæ proprietas. Sani quoq; corpore medicationes grauiter ferunt.

Qui vẽtriculo aut hepate ſunt calidiore, à medicamẽtis calidis, qualia ſunt purgãtia omnia, vt cæteris ſumendis calidioribus læduntur. Medicamẽta valentiora & tenuiora lõgè diſsitis partibus, aut profundis, & ſenſu obtuſo præditis debentur: ſublimibus verò & facilè ſentientibus, & quibus propinquis medicamentum viribus integris occurrit, mitiora & craſsiora ſufficiunt, niſi alia ratione valens & tenue exigatur.

Sub cane & ante canem difficiles medicationes: æſtate item per ſuperiora magis, ſi facilè vomant, purgandi: hyeme per inferiora purgationes potiùs deligendæ: quia *Aph. 5. li. 4. & ſequẽtibus.*

eò

eò natura vergit,& locus eſt cõferens, vt in melancholicis quoque & tabidis.

Medicamentis præſertim valentibus raro,& cum multa cautione vtendum eſt.

In ſingulorum medicamentorũ vſu explorandum, quomodò ægros habeant: ſi enim plus commodent, quàm obſint, tolleranda: ſi contrà, tollenda: vt in ozæna ſi à medicamento morſum ſentit æger, coniectandum eſt, quod ſimplex in eo mordet, idq; tollendum, vel abluendũ, vel minuendum, vel alio obtundendum, vel in eius genere mitius capiendum: vt ſi acetũ erat peruetus & valde acre, capiendum eſt acidum magis & ætate mediocre, aut ſaltem vinoſum, vel eius loco vinum dulce vel auſterũ, ſi affectus requirit. Sic & in aliis vlceribus & morbis reliquis, effectum medicamenti eſt diligenter obſeruandum, vt intelligas an in eius vſu tibi ſit perſeuerandum, an totum mutandum, an ſimplex in eo aliquod ſit augendum, vel minuendum, vel obtundendum, vel mutandum.

Quapropter ei qui rectè volet medicamentis vti præter ægri & morbi naturam, medicamentorũ tam ſimpliciũ quàm compoſitorum vires ad vnguem callere debet, & ex his ſemper optima ac probatiſſima deligere. Cùm enim affectũ aliquem certò ſanans

nans habes medicamentum, & quod nunquam ſucceſſu proſpero te fruſtratur, graue eſt ac iniquum, certioribus remediis in præſens omiſsis, noua tentare, curioſæ alicuius experientiæ gratia. ob id cùm Gale. ad rabidorum canũ morſus habere medicamẽtum omnino probatiſsimum Διὰ τῶν καρκίνων, & præter id alia multa, ſed parũ certa, nunquam voluit in hos morſus alia tentare, aut albam Heræ emplaſtron id promittentem experiri: quia an id præſtare poſſet, dubitabat, cùm ſimilis ſit Attalicæ albæ myrrha ſolùm & adipe ceruina & cera alba Pontica larga adiectis. Quòd ſi hæc morſum in quibuſdam naturis ſanat, & eum non ita magnum, neque cum ſpuma adeò maligna, omnem tamen morſum in omnibus naturis totius ſubſtantiæ proprietate non ſanat, vt Διὰ τῶν καρκίνων. Quæ res ſæpe fecit, vt Medici quidã Empirici pharmacis quibuſdam ſe primùm adeò feliciter geſſerũt aliquandò, vt in admirationem ſui alios perducerent, ipſi tamen in aliis euentu proſpero fruſtrati, ſũnt irriſi. Non vtenda igitur tibi medicamenta, neque alia præſidia, niſi quæ omnino profutura certò ſcias, vel ſaltem nihil prorſus nocitura: aut ſi nocitura minimum ſint, noxam illam facilè tollendam maiore commodò compenſent. Poſ-

Lib.1. cõ. ph. gen.

sem aliarum quoque obseruationum (quas indicationes appellamus) exempla ex Ga-
In fine li. 11. metho. leno proferre plurima, nisi prolixitate displicere metuerem: tamen quædam posteà afferemus, & potest quisque nullo negotio ex ipso locuplete Galeni promptuario proferre.

Ad rectè vtendũ medicamento non satis est nouisse simpliciũ id constituentium vires, sed etiam totius compositi facultas tibi est noscenda, & ab his qui sæpe eam sunt experti discenda.
Gal. in theriaca ad Pisonem. In medicamentis enim compositis singulorum quæ miscentur virtus & qualitas non amplius conseruatur, ita vt eadem maneat, nec mutetur, nec in vllam qualitatem transeat: sed aliqua omnium fit vnio, tota ipsorum temperie per tota mista: & vna quadam alia virtute ex illis sic mistis profecta vt in œnomelite exactè per coctionem temperato, neque mellis, neq; vini saporem omnino deprehendis, sed diuersum quiddam. Sic in theriaca & cæteris cõpositis cuiusque mistorum vis & qualitas non manet, sed vbi omnia omnibus sunt confusa, & in vnitatem quandam naturalem concreta, vna diuersaque ex omnibus simplicibus medicamenti natura creatur.
Lib. 1. cc. ph. gene.

In compositione simplicium medicamento

mentorum inter ſe contrariorum faculta-tes omnino corrumpi quibuſdam viſum eſt, vt aqua feruẽtiſsima cum frigidiſsima miſta, neutra illarum qualis erat prius per-manet, ſed tertia quædam, ab vtraque di-uerſa gignitur. Non ſolum tamen cuiuſq; compoſiti facultatem expendas, ſed prius ſimplicium medicamentorum naturam, vt communem compoſitionis viam ac vſum intelligas, & tuo marte poſsis conficere ſi-milia, & quæ à veteribus citra diſtinctio-nem ſunt tradita, cognoſcas qualem ha-bent poteſtatem, vti nos in vtilitate & ne-ceſsitate componendi medicamenti do-cuimus. *Lib. 2. cõ. ph. gen.*

Aduerte prætereà vires compoſitorum tempore mutari etiam in contrarium, vt in theriace docet Galen. libr. 1. Antid. & in Phi lonis antidoto, libr. 12. Methodi: hæc enim recentia ſtupefaciunt, antiquata theriace calfacit.

Vſus prætereà medicamentorum vt cæ-terarũ cauſarum ſalubrium idoneus, eſt in ipſorum quantitate & qualitate idonea, & tempore apto, quod interdum Galenus o-mittendũ cenſet, continetq; quantitatis & qualitatis rationẽ. Si enim (inquit) tali & tanta re adhibita corpus egeat, nemini du-bium eſt, quin opportuno tẽpore afferatur. *Cap. 85. artis med.*

Occasio siquidem temporis inde ortum habet, quòd fluxile ac facilè mutabile est mortale corpus, & pro transmutationis modo aliis alio tēpore auxiliis indiget, ob quam causam ad docendū tempore tanquam tertio quodam vti consueuimus, licet reuera tertium præter duo dicta non sit. In libris igitur ad sanitatē tuendam pertinentibus, & methodo medendi passim aliis duobus ceu tertia additur tēporis occasio, quæ præ omnibus est cognitu difficilis, ac Medicos etiā celebres plerunque fallit, quia præceps ipsa est, vt Apho.1. docet Hippoc.

Initio lib. 1. ad Glauconem, & Aph. 17. et 19. lib. 1.

Est quando vtendi modum velut quartum addit: de quibus quatuor quatenus in medicamentis vtendis Medico sint obseruanda hîc agemus, cùm reliquarum causarum salubriū vsus abundè à Galeno dictis libris & aliis sit absolutus.

Cùm autē medicamenti dandi ac etiam admouendi quantitas, qualitas, tēporis occasio, vtendi modus ad rectè medendum casio, vtendi modus ad rectè medendum magnoperè conducant, sint verò hæc cuique morbo ac ægro sua ac propria: nihil autem proprium possit sermone explicari, communia de his docebimus, ex quibus possis proximè ad proprium cuique ægro medicamentorum vsum accedere. Illa autem cōmunia facilè intelliges, si non ignoraris,

taris, quæ ſanis ſecundū naturam communia ſunt, ſcilicet pulſum naturalē cuiuſque naturę, ętatis, habitudinis, partis anni, ac reliquorum: adhæc tēperamentum cuiuſque natiuū vel acquiſititiū, præterea proprietates naturarū ex ægris rogandas, denique morborum omnium naturam & magnitudinem, & reliqua curanti neceſſarium aliquid aut vtile indicantia.

Quoniam autem quantitas & qualitas exhibendi medicamenti, & cōponendi ex iiſdem ſumuntur ſcopis & indicationibus, ex ipſo ſermone prius habito nobis de cōponendi ratione tibi ſunt repetenda, quæ quantitatem atque qualitatē medicamenti tibi definiant. Nam cauſæ morborum adhuc præſenti, magnę, inueteratæ, expulſu difficili, valētiora, aut largiora, aut frequentiora medicamēta ſunt neceſſaria, ſimiliter & morbus magnus, veteratis, curatu difficilibus, ſi ægri vires, ætas, corporis habitudo, conſuetudo, aëris natura conſentiāt. Quòd ſi morbi ſunt complicati, vrgentioris ſeu eius à quo maius impendet vitæ periculū, maior habenda eſt ratio, & ad id præcipua curātis ſolicitudo dirigi debet, non neglectis tamen aliis. Vbi itē cauſa morbum efficiens adhuc in corpore adeſt, prima eſt tollenda, deinde morbus ſi quis adhuc ſuperſit:

Lib. 7. method.

Triplex morborū magnitudo.

adhæc affectus hic primus est curandus, qui alterius curationem impedit, vt phlegmone ante vlcus est percuranda, si ambo in parte aliqua coierint. Quod si omnes cõplexi affectus remedia eadem postulant, ea sunt intendenda, modò nulla alia repugnet indicatio: in qua pugna quid faciendum, leges in fine libr. 8. Methodi.

Prætereà vt in componendo medicamento magni est momenti quantitas medicamentorum valentium: parui sit autem portio imbecillorum, etiam si largior iniiciatur. Sic in medicando valentibus cum magna præmeditatione vtendum est, vt cùm morbus extremus est aut acutissimus, nullasque dat inducias, si vires, ætas, aër, & cætera non repugnent: mitioribus autem etiam larga quantitate si vtaris, aut nullum, aut minimum inde periculum ægro accedet.

Vt autem paucis rem in memoriam reducam, medicamenti tam sumendi quàm admouendi qualitas à morbi natura sumitur, vt calidum sit morbo frigido, frigidum calido, &c. Laxans tenso, densans raro, & in cæteris cõtrarietas: indicationibus etiam ab aëre, natura totius, partis, consuetudine, habitu non neglectis. Quantitas verò à causæ & morbi magnitudine præsenti vel

impendente, partis affectæ situ, figura, habitu, sensu, ægri natura, viribus, consuetudine, medicamenti facultate, & substantia tenui, crassa, familiari, noxia obseruatis, vt morbo magno, profundo, longinquo, inaccesso, in parte densa, obtusè sentienti, in natura forti, fortibus assueta, aëre temperato, valentibus, tenuibus vti licet medicamẽtis: mitioribus in contrariis. Paucis tamen exemplis te exercere in purgantium tanquam vsu periculosiorum quantitate non pigebit: si priùs vnum addidero, quod ad medicamenti qualitatem ac speciem pertinet: ne scilicet vno aliquo pręsertim purgãte delecto, id ipsum perpetuò vsurpemus, sed varia sunt vicissim vtenda, siue scopus idem permanet, siue alius etiam subortus est. Cui nanque assuefacta erit tempore sumentis natura, eius vim contemnet, quòd vsu longo familiare sit factum, & ei quadamtenus affinis reddita sit natura: quod de mercuriali, brassica marina, cnico, terebinthina, in senibus varianda quanuis à Galeno dictum est, verum tamen est etiam in cæteris maximè purgantibus. In quibus experientia inueniet quisque mensuram legitimum ex naturarum proprietate, cùm vẽter aliis magis, aliis minùs his medicamẽtis sit obediens.

Lib. 5. sanit. tuend.

Ibidem.

Aloë κατωτερικὰ seu ἐκκοπρωτικὰ, id est, aluum ac stercus deiiciens, est à tribus obolis seu drach. dimidia, ad drach. vnam. Perfectæ autem purgationis gratia tribus drachmis sumitur aliis purgãtibus medicamẽtis admista. Eius per se vsus hodie est rarior: hieræ verò δι' ἀλόης seu picræ, creber, de qua in cõpositis. Hîc enim magis statui simplicium sumendorum modum definire. Eadẽ ab aureo vno ad drach. duas bilem & pituitam purgat Mes.

Diosc.

Agaricus datur drachmæ vnius pondere vel à scrupulis duobus ad drach. vnam: Mesuæ verò bilem & pituitam vacuat, si puluis eius datur à drach. vna ad drach. duas. In coctione autem à drach. duabus ad drachm. quinque. Actuario dantur drachmæ duæ cum aqua mulsa, vel aceto mulso ad bilem & pituitam: stomacho aduersatur, quia ob leuitatem innatat.

Li. 6. simplic.

Colocynthis Mesuæ bilem & pituitam vacuat data à siliquis quinque ad siliquas, id est, κεράτια decem: frequentior eius est vsus hodie in hiera diacolocynthidos.

Cnici semen phlegmagogum Mesuę datur à drachm. quatuor ad aureos quinque, seu ab vncia dimidia ad drachm. sex. Galenus id cum pari modo caricarum mistum dat duarum triúmve caricarũ magnitudine.

Lib. 5. sanit. tuend.

ne. Actuarius pulpę ſeminis eius drachmam vnam dat ictericis in catapotiis: in iure autem galli drach. tres pituitã purgare addit, non tamen ſine moleſtia. Cnici ſemen cibis admixtũ, & vrtica, & mercurialis, & epithymũ, & polypodium, & cætera quæ modicè aluum deiiciũt, iecoris cauum per ventrem vacuant. Flos eius à drachma vna ad aureos duos Meſuæ idem pollet. *Li. 13. method.*

Epithymum datur drachmis quatuor cũ ſero lactis aut mulſa ad purgandum humorem melancholicum. Meſuæ verò ad humores aduſtos melãcholicos, pituitam datur puluis à drachm. tribus vſq; ad ſeptem: decoctum autem à drachm. quinque vſque ad viginti datur melãcholicis: & pituitoſis ad oxybaphi menſurã ad drachm. quatuor. Actuario autem ſcrupulorũ quinque pondere. Quantum verò variet Græcorum & Arabum epithymum libr. primo dictum abundè eſt. *Libr. 14. method.* *Dioſcor.*

Scammonium Meſuæ cholagogum datur à granis quinque ad grana duodecim, aluum reſoluit duobus obolis ſumptum: drachma autem vna aut obolis quatuor cum aqua vel mulſa ſumptũ per inferna bilem & pituitam extrahit. Modus ſcammonij ſcrupuli duo, plus paulò, aut minus pro virium ratione. *Dioſcor.* *Actuar.*

Polypodium cũ gallina aut piſcibus coctum datur ad aluum ſoluendam, & bilem atram pituitamq; detrahẽdam Dioſcoridi: non expreſſo tamen pondere, vti nec Galeno libr. 13. Methodi, qui in ſimplicibus purgatorium non facit. Meſuæ datur ad bilem nigram & pituitã craſſam à drach. duabus ad drach. ſex: ſenis ſcrupulis cum mulſa datur Actuario.

Actuar. Veratrum nigrum vtranque bilem vacuat ſcrupulis tribus, aut paulò pluribus, vel paucioribus. Meſuæ etiam vacuat pituitam præter vtranque bilem, à ſiliquis ſex ad partem tertiã drachmæ vnius, vel ad drachmã vnam, qui modus Actuario conſentit, licet magnum ſit interuallum in hoc ſimplici à ſcrupulo vno ad ſcrup. 3.

Meſuæ doſes recentiũ medicamẽtorũ. Rha barbarum cholagogum & phlegmagogum datur puluere à drachm. dimidia ad drach. vnã & ſemiſſem. Infuſum verò à drach. vna & dimidia ad drach. duas: vt mẽdoſus ſit locus hic Meſuæ à drach. vna & ſemiſſe ad drachmas decem: ſic enim nũquàm ſcripſiſſe videtur.

Caſia fiſtula ab vncia & dimidia ad ſeſcunciam.

Meſues. Tamar Indi cholagogi ab vnciis duabus ad vncias quinq; ob imbecillã eorũ actionẽ.

Manna cholagoga ab vncia vna ad vncias

cias tres nobis: Mesuæ à drachmis sex ad sescunciam tantùm datur, fortè quòd nostra sit imbecillior, aut etiam adulterata.

Turbith phlegmagogum Mesuæ datur puluere à drachma vna ad duas: infusione autem à drachmis duabus ad drachmas quatuor.

Cassia cholagoga & phlegmagoga datur à semuncia ad sescunciam, modum eius Mesues præteriit, opinor quòd innocentissima est etiam largiore mensura.

Senna bilem adustam & melancholiam vacuat ab aureis tribus ad vnciam vnam Mesuæ. Lapis stellatus seu cyaneus idẽ pollet, & Armenus nõ lotus à semidrachma ad sesquidrachmam: lotus à drachma vna ad drachmas duas Mesuæ & Alexand. Trall.

Hermodactylus phlegmagogus ab aureo vno ad duos.

Quæ alia scribunt Dioscorides, Mesues, purgatoria partim sunt clementissima, partim ob vehementiam hodie à Medicis damnata: quæ omnia fusiùs & doctiùs explicauit Ioannes Tagautius commentario secundo in Mesuæ simplicia, quæ causa facit, quò minùs diu hîc immorandum existimẽ: præsertim quòd ex his quæ vires habẽt minùs vehementes, neque corpori noxias, mẽsuram si paulò vel augeas vel minuas, nihil

pec

peccabis, siue medicamentum componis, siue exhibes iam compositum aut simplex. Valentioribus verò aliis rarissime vtamur: cucumere agresti, tithymallis, & lactariis aliis, quibus multis vim purgatricem tribuunt Dioscorides & Mesues, quæ percensere scientes omittimus. De his aliàs plenius dicturi, cùm simplicia solis pharmacopolis explicabimus, non etiã medicis. Qui labor post hunc secundus mihi est propositus, vt ea scilicet fusissimè declarem: quę ad pharmacopœorum artem magis pertinent, ea supprimã, quæ illos nouisse est sæpenumerò perniciosum, dum in messem Medicorum falcem suam mittunt, & pharmaceuticen iniquissimè exercent maxima mortalium pernicie.

Li.7.met. Hydromeli cui incoctum sit absinthium tenues succos in ore ventriculi contentos, commodè deorsum impellit.

Li.6 sim. Empetron ad solas pituitæ & bilis purgationes videtur esse accomodum.

Lib.6.sanit.tuend. Absinthij coma pota bilem ex ventriculo deturbat vt aloë: pituitosum verò succũ ventri magis affigit, cùm detergendi vim non habeat absinthiũ insignem. Nec aloë valde his conducit, quòd ei bilis trahendæ sit facultas: ob id salubriter excogitata est compositio hiera picra, quæ acrimonia

calor

calore cinnamomi, & aliorũ quæ continet crassos & lentos succos dissecat ac deterget.

Ius galli veteris pituitam & melancholiam magna mensura sumptum ad lib. tres Mesuæ, cui nullus vẽtriculus suffecerit. Eius parandi ratio est apud Alexand.

Therebintina resina sumitur aliquando nucis ponticæ, idest, auellanæ magnitudine, aliquando duarum triúmve: hodie à drachma vna ad drachmas quatuor, vel quinque exhibemus, vel bolo cum puluere glycyrrhizæ, vel cum pulueris rha barbari drachma vna, quando drachmas resinæ tres rarò excedimus, vel potu ex decocto cicerum vel eius loco aquæ illius aut olei destillando separati vnciam dimidiam cum vino albo propinamus nephriticis, purgatis priùs venis primis & ventre reliquo. *Lib. 5. sanit. tuen.*

Diacnicum sumitur, vt dixi, duarum triúmve caricarum magnitudinis modus, quem legitimũ in omnibus talibus ex ipsa experientia inuenies, cùm venter aliis magis, aliis minùs sit medicamentis obediens. *Li. 5. sanitue ndæ.*

Mensura diacodij siue cum sapa ad somnum cõciliandum in catarrho acri & tenui, siue cum melle ad sputum promouendum, quæ mediocris est duorũ cochlearium iustæ magnitudinis, augenda & minuenda pro ætate, regione, parte anni: vt si hæc frigida *Lib. 7. cõ. ph. par.*

gida sint, minùs eius detur: sin calida, plus & ad defluxionis quantitatem & qualitatem respiciens: plus minùs exhibe. Quod præceptum præsidiis omnibus est commune.

Li. I. ant. Non easdem vires habent antidota, si ante deleteria & post ea sumantur. Ob id si quis quotidie ad pręcautionem sumat antidoti theriacæ, vel alterius similis fabæ Aegyptiæ quantitatem, sufficit: post sumpta autẽ deleteria quadruplo aut quintuplo aucta detur, & bis quotidie, non tantũ semel.

Li. II. sim. Aeschrion morsis recenter à cane rabido dabat per dies quadraginta, quotidie cineris cancrorum fluuialium vstorum cochlearium magnum: iamdiu antè morsis duo cochlearia.

Li. th. ad. Pisonem. Quãtum tribus digitis capi potest milui puluis cum aqua potatur. Aliorum tam simplicium quàm compositorum mensura, pondus, numerus adscribi hîc posset, nisi infiniti propè esset operis, & parum necessarij, pręsertim cùm in compositis libro quarto horum partis maximæ dosis declaranda sit: & cuiuis liceat ex probatis autoribus exempla plurima proferre. Numerum autem in remediis quibusdã, vt catapotiis, ramis exquisitè obseruari ridet Galenus: quod addunt nõnulli volentes auxilium agere non temperamento, sed mirabili quodam natu-

ræ consensu hominibus incognito. Quem consensum in his quæ tota substátia agũt, cum Galeno recipimus, sed constitutum in elementorum mistione nobis sola experientia cognita, non in numero.

TEMPVS SVMENDI, VEL ADMOVENDI MEDICAMENTI.

DVo igitur nobis præcipuè supersunt declaranda, ad vsum rectum medicamentorum necessaria, vtẽdi modus, & temporis occasio. Quæ cùm magnarum sit virium, non in remediis tantùm medicis omnibus, sed aliis etiam cunctis in rebus, vt poëtæ ac philosophi fide bona testati sunt. Pro dignitate nobis est tradenda, vt intelligat Medicus, quibus sibi sit opus ad rectè vtendũ temporis occasione in medicando, & si vis, in cæteris quoque remediis.

Finis vsus medicamẽtorũ est, vt affectum è corpore præter naturã profligẽt, siue morbus sit, siue causa morbi, siue symptoma, siue duo ex his, siue omnia simul, siue morb9 omnino factus est, siue nondum gigni cœpt9, sed in ꝓcinctu vt fieri incipiat, siue partim genitus, partĩ adhuc in gignẽdo, & partim generãdus, siue is affectus sit intẽperies

aliq

aliqua, aut incõmoderatio, aut ſolutio continui. Cùm igitur medicamentorum vi, ſiue purgante, ſiue alterante, ſiue glutinante, vel aliud quiduis affectibus præter naturam curandis neceſſarium præſtante, affectus ipſos ex corpore ægro vel neutro expulimus, finem vſus medicamentorum iam conſequuti ſumus: modò id fecerimus nullo aut ſaltẽ quoad fieri poteſt, minimo viriũ incõmodo, quas oſtendũt integras aut minimùm læſas ſubſtantiæ triplicis noſtræ ſpirituoſæ, carnoſæ, ſolidæ iuſta quantitas, & proba qualitas, actione inculpata æſtimandæ. Ne ſcilicet nobis probro obiiciatur, morbum quidem ſanatum eſſe, ſed ægrum aut mortuum, aut mortuo ſimillimum eſſe redditum, aut in alium incidiſſe affectum ex noſtra curatione lethalem, aut priore peiorem, vel non minorem: cùm Medici munus ſit, vt dixi, citò, tutò, iucundè curare: aut ſi omnino curare non poſsit, ſaltem leuiorem reddere morbum, aut non augere, neque contrarium affectum inducere. Quod his ſæpe accidit, qui nulla methodo curant affectus planè nondùm cognitos, ignorata etiam parte in eo affecta, ne addam per remedia, quorum vires omnino ignorant: in vitium enim ducit vitij fuga, dum caret arte.

Poſt-

Porrò affectus preter naturam è corpore citiùs,tutius,minore ægri molestia pelluntur,vel cùm nondum radicauerunt,vel cùm iam victi à natura fuerunt:quomodo plantæ omnes ortu primo etiam parua digitorum duorum vi promptè euelluntur: vbi autem radices altiùs egerunt,ne multarum quidem manuum violentiæ diuturnæ cedunt:sic principio morbi remediis clemẽtibus tolli possunt , nisi ea sint natura , vt etiam principio ardeant,& sæuiant. Vbi autem in naturam nostra diutiùs egerunt,remediis quantumuis generosis non vincuntur,vt sæpe ferro sit opus & cauterio. Quomodo item cùm agricola omnes magnas arboris radices concidit , terra ligonibus effossa , fessus is vires interdum alterius requirit exiguas,quę arborem prosternant:sic victo à natura morbo , nondum tamen ob lassitudinem ipsius profligato adiutrices Medici manus postulat. Quæ alioqui solet quem vicit morbum per se profligare , vt arborator arborem:quãdo autem certamine aut longo vt vehementi contra morbum longum , magnum , malignum , ipsa etiã priùs haud ita valens,fuerit fracta,tunc auxilio eget nostro , nisi antè succumbat, etiam nobis eam adiutantibus,sed planè victam,cadibundam,& moribundam.

Ap.2.et 23.&25. l.br.1.& Ap.2.et 3.libro 4. Cùm autem purgatio ſit humorum ſua qualitate moleſtantium facta vacuatio vomitu, aut potius deiectione, ſi talis humor vel à natura, vel à Medico eius imitatore vacuetur, qualem abundare indicat morbi non modo præſentis, ſed aliorum quoque conſuetorum natura, ægri ætas, temperatura, vitæ conditio, habitus, conſuetudo, victus ratio, pars anni, regio, præſens cæli ſtatus, cõfert talis vacuatio, eſtq́; ęgro toleratu facilis: vt ſi bilis flaua calidis ſiccis prædictis omnibus, pituita iiſdẽ frigidis humidis vacuetur. ab his igitur ipſis & aliis humorẽ in corpore redundantẽ demonſtrãtibus (quæ in ſemeotice latiùs docuimus) qualis humor ſit purgandus, coniectabis. Qualitatis ſigna hæc ſufficiant nobis ad eligendũm qualem noxium humorem nos vacuare oporteat. Quantum autem ſit vacuandum humoris eius noxij, tolerandi facilitas nobis indicabit: & ſi talia deiiciantur, qualia deiici opus eſt, quòd ſcilicet ſuperabundante vacuato humore, æger ſeipſo fiat leuior, & morbum meliùs ferat. Si enim humor aliquis naturę adhuc familiaris vacuetur, vires Aph.31 li.2. ſoluuntur & læduntur. Item ſi plurima & repẽtina fiat vacuatio, etiam corruptæ ma- Ap.27. lib.6. teriæ, nam omne nimium & repentinũ naturæ eſt inimicum. Antè tamen coniectura

qua

quadam artificiosa ex morbi ac causæ eius magnitudine ægri natura, proprietate, viribus, ætate, habitu, consuetudine, aëris tẽperie, & medicamenti viribus præsumendum est, quanto purgante remedio (vt idem in cæteris auxiliis intelligas) tali vt catholico, cassia in tali tempore, morbi talis, à tali & tãta causa, in hoc aëre, hoc corpore sit opus. Quam coniecturam feliciorem tibi reddẽt probatæ iamdiu doses, & mensuræ dandorum medicamentorum, tam simplicium (de quibus paulò antè) quàm compositorum (quas lib. 4. dicemus.) In his enim minimã & maximam medicamentorum mensuram inuenies: illam omnibus dictis causis paruam requirentibus vacuationem: hanc contrariis, in vtriusque medio collocatas causas pro vicinia aut recessu extremarum coniectabis: in omnibus tamen tutius est à minoribus incipere, & pro effecto augere vel minuere.

Aliarum autem vacuationũ, vt eius quæ phlebotome fit, quãtitatis idoneę signa præter hæc sunt alia, vt coloris sanguinis mutatio in phlegmonis sectæ venæ propinquis, pleuritide, synanche: vt animi deliquium ex multa vacuatione in maximis phlegmonis, in adurentibus febribus, in vehementissimis dolorib⁹, si vires prius erãt intregrę & valẽtes. *Lib. 9. method.*

TEMPVS PVRGATIONIS.

Aph.11. et 19. li.1. ALimentum quoque, alioqui naturæ amicum ad ſuas vires tutandas, prohibetur in acceſsionibus, & aliquandiu ante acceſsiones, niſi viriũ imbecillitas adſit (tũc enim omni tempore cibandum) multò magis per ea tempora à medicamentis naturam omnino alterantibus & inanientibus, ob id plurimùm infirmantibus, eſt abſtinendum, ſi tamen febris ſit aut cõtinua aut intermittens, ſed cum longiſsimis acceſsionibus, tempus eſt deligendum in acceſsione mitius, aut aliquandiu ante acceſsionem, vt alimento dando, ſic medicamento exhibendo. In febribus verò intermittentibus ſi vnum ſaltem diem ceſſent, eo purgandum eſt, non die acceſsionis: ſi duos dies, obſeruãdæ ſunt vires, quas reliquit acceſsio præcedens, & acceſsioni ſuccedens per ſudorem vel aliud vacuatio. Si enim fractæ multum videantur priore illo die ſunt reficiendæ, poſtero vacuandum: ſin erunt robuſtæ, & nulla poſt acceſsionem inſignis facta eſt vacuatio per ſudores, vrinas, vel aliter, neque acceſsionis vehemẽtia immodicè naturam alterauit, priore intermiſsionis die purgandum, vt ſimul acceſsionis præceden-

tis

tis reliquias vacues, quæ febrile in corpore aliquid fouent, & accesſiones anteuertere cōpellunt, & ſequuturis acceſsionibus materiam adimas.

Tempus autem idoneum dandi medicamenti præcipuè oſtendunt, motus naturæ (leuiora enim plurima à quibuſdam tradū-tur) vel morbi, vel vtriuſq;, adhæc ægri vires, & aëris conditio, & quæ præceſſerunt, vel adſunt, vel impendent ſpontinæ vel noſtræ vacuationes. Cùm nanq; natura integrè ac perfectè criſi ipſa non vacuauit, vel non vacuat noxiam materiam, quo deficit addet medicus vel medicamētis, vel aliis remediis, ne à reliquiis ipſis recidiua excitetur: vacuabit autē naturę motū imbecilliorem adiuuās, ſi is per partes idoneas vacuabat, vt per nares hæmorrhagia, ſi ex nare fluat lateris dolentis, ſi quod fortè dolebat: per inteſtina, fluore, alui: per vterum, per hęmorrhoidas venas, per vrinarium meatum, per poros cutis, promouendo ad has partes vacuanda. Si verò natura deprauatè mouet excrementa, vt ad pulmonem, thoracem, cor, vel aliam patem principem, vel effluxu libero carentem, tunc quia maius damnum eſt ſequuturū, hunc naturæ motū prohibebimus, & ad cōtraria trāferemus & auertemus. Deprauatus etiam eſt naturæ motus, ſi

Li.9.met.

Aph.20. libr.1.

Ap.12. libr.2.

Ap.21. libro 1.

Ap.22. libro.1.

ante coctionẽ symptomaticè vacuat: nam
concocta medicari oportet: si verò etiam
iusta crisi immodicè moueat, motus eius est
inhibendus, in contrarium repellendo.

Ap.24. Morbi quoque motus vel celer in acutis,
libr.1. & vel errabundus etiam in aliis, in principio
Ap.10. crudam adhuc materiã vacuari interdum
lib.4. permittit: in acutis enim morbis rarò & cũ
Ap.22. præmeditatione, sed in principio medica-
libr.1. & mentis purgantibus vtendum, in aliis verò
li.8. com. concocta medicari oportet non cruda, nec
ph.p. in principiis, modò non turgeant: si enim
Ap.29. turgeat materia, & ad excretionem tendat,
lib.2. vel in nulla parte firmam habeat statio-
Ap.30. nem, etiam initio purganda, non expecta-
lib.2. to eius in partem aliquam decubitu, quem
Ap.29. posteà vincere non fuerit facile. Dum enim
lib.2. tales morbi inchoant, vacuãda est hæc ma-
teria, sed clementiore medicamento: nec
minùs in principiis morborum salubrium,
si magna est cacochymia, vacuandum est,
vt reliquam materiam parciorem faciliùs
natura percoquat. Huc pertinet quòd sym-
ptomata etiam vires prosternentia circa
morborum initia, vt etiam in declinatione,
sunt mitiora.

Eadem verò quia in morbi vigore sunt
valentissima, & vires multùm prosternen-
tia, ob id dum morbi consistunt, à purgan-
tibus

tibus medicamentis abſtinendum eſt. Non modò autem in vigore vniuerſali à medicamentis abſtinendum, ſed etiã in particulari, atq; adeò particulari principio: ſi enim eſt in acceſsionibus ab alimẽto, vtpote nocituro (quia naturam à coquenda morbi cauſa ad alimenti coctionem auocaret) abſtinendum multò magis à medicamento. Potius enim die eſt intermiſsionis vacuandum, quòd ſi acceſsio vel longiſsima ſit, vel continua, medicandum, vt paulò antè dixi, quando morbus eſt mitior: ſi autem ſit febris homotonos aut anabatica, initio potius medicandum, viribus adhuc integris, & materiæ coquendæ copia naturæ ſubtrahenda. Tunc enim dandum eſt medicamentum, cùm vires validæ id in actum ducere poſſunt, & materiam nondum fixam expellere ad medicamentũ attrahens, & talem ac tantam vacuationem ferre, qualem hoc eſt, cuius humoris ſcilicet noxij, & quantam medicamentum hoc facturum coniectura per experientiam longam firmata, colligimus. Deiectiones enim non multitudine ſunt æſtimandæ, ſed ſi talia deiiciantur, qualia pro morbi natura, ætate, parte anni præcedente victus ratione deiici oportet, & ægri facilè tolerant. Neq; enim ſemper optatiora ſunt medicamenta,

Aph. 2. 3. et 25. li. 1.

Aph. 3. lib. 4.

quæ multam faciunt etiam noxiæ materiæ vacuationem, nisi æger tantam vacuationem facilè toleret. Plurimùm enim atq; repentè vacuare, vt replere, malũ: quòd omne nimium & repentinum naturæ sit inimicum. Ob id etiam Hippocrates empyis ipsis pus, & hydropicis aquam vniuersim euacuare per sectionem vel vstionem thoracis & ventris cauit, quia alioqui omnes moriũtur. Ab aëre autem sumpta indicatio medicamenti hoc tempore dandi vel non dandi post à fusiùs tractabitur, & anteà obiter est perstricta.

Ap. 51. lib. 2.

Ap. 27. lib. 6.

Cùm igitur circa initia & fines morborum symptomata, accessio, vigilię, dolor, sitis, cibi fastidium sint imbecilliora, vt morbus horum causa est mitior: cum verò morbi in suo vigore consistunt, dicta symptomata sunt fortiora, & tunc natura coctioni materiæ vacet. Purgandũ aut initio morborum est, aut sub finem vniuersalem morborum, aut vtroque etiam tempore: Initio quidem, vt minorem iam redditã materiam possit natura faciliùs coquere.

Ap. 30. lib. 2.

Ap. 29. lib. 2.

Ap. 10. lib. 4.

Medicari etiam in valde acutis, si materia turgeat, eadem die: tardare enim in talibus malum est.

Ap. 24. lib. 7.

Item in acutis morbis si materia turgeat, ea est in principio purgãda, cùm maius cò-

mod

modum huius materiæ febrem committē-
tis vacuationē ſequatur, quàm incōmodum
ex aucto calore per medicamēta purgantia,
quæ omnia ſunt poteſtate calida: ſi verò
multus illis crudus ſuccus ineſt, vel craſſus,
vel lentus, à quo hypochondria inflentur ac
tendantur, vel immodicè caleant, aut ſit vi-
ſcerum inflāmatio, in his periculoſa eſt pur-
gatio in morborū acutorū initio, ſed prius
humores noxij, craſsi, lenti ſunt tenuādi, in-
cidendi, tergendi, ad fluxū parādi, & liberā-
dæ ſunt obſtructiones, aperiendiq; meatus,
per quos eſt humor à medicamēto purgan-
te trahendas, & tranſmittendus, faciendáq;
vacuatio, vt in morbis lōgis tales cauſas ſe-
quentibus fieri conſueuit, & quibuſdā acu-
tis: nā acutiſsimi nō dāt horū auxiliorū in-
ducias. Corpora enim cùm quis purgare *Aph. 9. lib. 2.*
volet, oportet fluida facere, citra quā operā
ſi purgare vomitu aut deiectione coneris,
difficilis fit purgatio cū torminibus, verti-
gine, multo faſtidio, pulſu malo, diſſolutio-
ne viriū & difficultate, ac roſione ibidem.
quia omnes ſucci crudi ſunt pigri, & ad mo-
tum inepti, ob craſsitudinē & frigiditatem.
Quo fit, vt vias omnes anguſtas etiam ob-
ſtruat, per quas id quod medicamentū deii-
cit, ferri ad aluū debeat, ac ita nec ipſi educā
tur, & aliis ſint impedimēto, li. 4. ſani. tuēd.

Ap. 22. lib. 1. Concocta nanque medicari & purgare oportet, nõ cruda, nec in principiis, nisi turgeant: plurimæ verò materiæ non turgent,
Ap. 20. lib. 1. sed firmatę sunt in parte aliqua, quas ante coctionem neque medicamento, neque aliter mouere expedit: vbi autem cocta erit, vacuanda, quia tunc naturam habemus euacuationi adminiculantem: hæc enim coquendo secernit, postea excernit superflua, & crises facit, quas si perfectè agit, sinenda est: si imbecillius, iuuanda, & quod de legitima noxij humoris vacuatione deficit, à nobis supplendum medicamento purgãte, humorem sibi proprium trahente, & natura eundem expellente, aut alia vacuatione feliciter à natura incœpta, & per loca con-
Ap. 21. lib. 1. ferentia, sed non absoluta. Eam autem vacuationem absoluimus, quia quæ ex morbis post crisin relinquũtur, materiæ humorum noxiorum in corpore, recidiuas febres facere consueuerunt. Cùm enim alieni sint à natura, nec nutrire possint, corrumpũtur & putrent, idq; celerrimè, quòd sint in loco calido, ante verò putredinem appetentiam
Apho. 8. lib. 2. prosternunt: si in ventriculo collecti sint, aut corroborari corpus, etiam si alimẽtum
Ap. 10. lib. 2. idoneum assumat, qui ex morbo illo reualuit, prohibent, & quò plus alimenti sumit, tantò peius habet, quod corpora non pura

quan

quantò plus nutries, tantò magis lædes.

Ex quibus apparet, initio morborũ purgandos esse noxios humores, vel qui ventriculi spatium occupant & intestinorum, & si vis primarum venarum, modò impacti eis valentius non sint (qualis multis est harum regionum frigidarum hominibus voracissimis) vel qui motu errabundo huc illuc per corpus incitati ferũtur. Tales enim ambo facilè à medicamẽto etiam clemente, vel ducuntur, vel trahuntur: vt neq; contingit dicta prius symptomata difficilium purgationum, vertigines, tormina, lipothymiæ: neque morbus augeatur. In id enim blandioribus, vt cassia nigra, hiera picra, & similibus vtimur, quorum vis vltra hepar non fertur, aut non multò vltrà.

Purgandum secundo in fine status vel declinatione morborum, cocta iam materia & cœpta à natura expelli, sed ob virium eius laxatæ imbecillitatem nondum omnino expulsa. Quam vacuationem etiam tentare licet, simul dum natura crisim mouet imbecilliter, vt geminatis motibus, naturæ & medicamenti, perfecta tunc fiat noxiæ materiæ vacuatio, eáque per loca conferentia.

Sic hierã dat Galenus in phlegmone vẽtriculi post ipsius declinationẽ, nullo phle- *Lib.8.cõ.ph.p.*

gmo

gmones ipsius tempore, modò non turgeat materia, neque ad excretionem impellatur, & nullam adhuc firmam inclinationem ad vllam partem habeat, aut stationem.

Purgantia autem succos crassos & tenaces vt pituitã & melancholiã, faciliùs paulatim & sæpe purgãt, interea tenuatos, incisos, detersos, quàm affatim: sic enim corpus exagitatur, & solùm tenue & aquosum vacuatur: Alexander Trallianus in cephalalgia à crassis & lentis & frigidis humoribus, & iterum in podagra phlegmatica.

Libr. 7. meth. Sumpto autem medicamento purgante modicè corpus ambulatione mouendum, vt celerius descendat, quod sumpta hiera præcepit Galen. & sumpto elleboro, Hippocrates Aph. 14. & 15. lib. 5.

Lib. quos med. pur. oportet. Postquàm autem assumptum est medicamentum purgatoriũ præsertim validum, ptissanæ cremorem sorbendum dat Hippo. lib. 2. rat. vict. acutorum, vt quæ portio medicamenti gulæ & stomacho adhæsit, tergeatur, & deorsum trahatur, & alteratio à medicamento in dictis partibus facta corrigatur. Vbi autem fieri inceperit purgatio, negat dandam ptissanam, ne vis medicamẽti exoluatur. Hodie quoq; quod lauatoriũ vocant, ferè horis tribus à sumpto medicamẽto exhibẽt, hora circiter vna ante pastũ,

Si verò medicamentum vel nihil egerit ob naturæ ægri proprietatem, aut medicamenti imbecillitatem, aut portionem exiguá, aut inteſtina ſtercore duro per clyſterem priùs vacuando obſtructa, aut magnũ naturæ impetum celeriter medicamentum deturbantis, vel non reducentis in actum, vel ob cauſas cõtrarias immodicè mouerit: ſingulorum remedia habes in canonibus Meſuæ. Quòd ſi retineatur, & clemens fuerit retentum, præterquàm corpus nõ lædit, animalis fit alimentum. Valentia verò lædunt ſi retinentur, & in qualitatem deleteriam & venenoſam vertuntur.

Purgantia vomitu interdũ ieiunis dantur: ſic Philotimus & Praxagoras crudorũ ſuccorum copiam ex ventriculo & primis venis vomitu vacuabãt, data largiore mulſa cui incoctum erat hyſſopum, qua etiam hi ſucci crudi ante vomitum ſunt tenuandi & coquendi, & ſi qui etiam poſt vomitum ſuperſunt: modò cum crudorum ſuccorum copia, neque humor mordax ſit extra venas laſsitudinem vlceroſam faciens, neque alius affectus vomitum illum impediens: nam eo acres humores per halitum digerendi intra venas in corpus intimum traherẽtur. Vomitum etiam impediũt hyems, Aph. 6. lib. 4. phlegmone vẽtriculi & partium vicina-

Li. 4. ſanit. tuend.

Li. 1. loc. affec. & Aph. 6. & 7. lib. 4.

rum

Lib.5.vsus partium.

rum, phthisis Aph.8.li.4.dolor capitis, quia id vomitus replet, ob id dãnatus Asclepiadi: si quis item ægrè vomit, non est cogendus, aut paulatim ad vomendum victu humectante est parandus, vt Aph. 13. lib.4.

Sic fotum aquæ calidæ in punctura nerui dãnat Gal.li.6. meth.

Vomitu etiam purgantur corpora post cibũ, nõ quemuis, sed salsum, amarũ, acrem, seu incidentem, tenuantem, tergẽtem: oxymelite autem cũ succo rhaphanidis misto, & multò largiore quàm potus, aut deiectionis gratia sumpto, facilior & promptior fit vomitus, adhæc efficacior: nam qui ex aqua tepida vim retentricẽ ventriculi dissoluente, & corpus eius à frigido concretum velut resoluente fit vomitus, etiam si vinum dulce superbiberint, tantum vacuat, quę in eius capacitate innatant, non etiam quæ tunicæ eius internæ hærent, multò minùs quæ altius in tunicas ipsas recepta sunt & impacta. Ad quæ vacuanda, hieram picram Galenus docet esse efficacissimam.

Vomendum etiam bis in mense Hippo. lib. de somniis ægrorum.

Li. 6. sanit.tuen.

Post vacuatum ventriculum vel bile flaua in ipsum confluente, vel etiam in ipsius tunicas altius imbibito excremẽto, illa per comam absinthij, hoc per hieram picram, ventri admoue foris vnctiones modicè astringentes, vt melinum æstate, nardinum

hyem

hyeme, mastichinũ vere, id enim medium est inter melinum, quod frigidũ est, & vnguentum nardinum, quod calidum, potissimum cùm amomum liberaliùs immistum habet. Qui locus etiam indicationem ab aëre ad vsum rectum medicamentorũ conferre declarat.

Astringentia primis epulis sumpta aluũ cohibent, post cibũ ingesta aluum soluunt. Causa huius est libro 6. sanit. tuendæ, & 1. libr. & 2. alimentorum. Qui verò thorace sunt angusto, & ob id pulmone contracto inepti sunt vomitoriæ purgationi, præsertim per elleborũ album. Vas enim vomendo sibi ruperint in aliquo respirationis instrumento. Quòd si alius elleboro purgandus est, cibo & quiete corpus antè humectetur, & vomitu assuefiat.

Fiunt quoq; purgationes vti & phlebotomæ interdum ad præcautionem morborum impendentium, non præsentium curationem: vt cùm quis vere ineũte corpus vãcuat, vt à vernis morbis aut æstiuis sit liber: vt autumno, vt vitet autũnales morbos ac hybernos. Eadem ratione si quis in spontanea lassitudine morbum aliquem prænuntiante vacuet, morbum perfici prohibet. Item si quis noxiorũ humorũ ex morbo præcedente reliquias vacuet, vt recidiuũ *Aph. 5. libro 2.*

morb

morbum prohibeat, vt prius dictum est: sic hadum plethoricum & optimũ corporis habitum vacuamus vt corpus ipsum nutriri rursus incipiat, & ne calor natiuus suffocetur, aut vasa præ copia rumpantur.

Aph. 3. lib. 1. Aliàs sanos ipsos nunquam medicamur, quia medicamenta difficulter ferũt, & vertigines ac tormina patiũtur, & ęgrè his purgatio procedit, & celeriter exoluuntur. *Ap. 36. & 37. li. 2.*

Phlegmones initio sola repellentia, augmento miscenda coquentia, statu digerẽtia, quibus solis in declinatione vtendum. Eadem ratione in morbis aliis à fluxione prodeuntibus, nisi fluxio eruperit in partes principi alicui parti, vt cerebro, cordi, hepati, vẽtriculo propinquas: aut nisi materia sit venenosa & pestilens: aut nisi materia crassior, glutinosior, impactior, profundior, vt in pleuritide, ischiade. In horum enim affectuum initiis anodynis vtimur, post coquẽtibus & digerentibus, habita prius ratione totius corporis, si vacuatione egere videbitur.

Hæc de tẽporibus vniuersalibus & particularibus morborũ, quibus medicamenta sumi vel admoueri posſint, sufficiant, reliqua ex methodo repetantur.

Tempus aliud quoque spectandum est in recto vsu medicamentorum, non morbi quid

quidem, sed motus primi mobilis respectu, quod propriè & absolutè tempus dicimus, & ab eo partes anni & diei.

Cùm morbus dat inducias & delectu habito purgamus, siue morbi initio, siue cocta iam materia (vt diximus) ferè purgatoria damus medicamenta, cùm ventriculus hesterno cibo est vacuus, hoc est, manè. Quod tempus intellexit Galenus, cùm dixit, hiera picra dabitur solito purgantium medicamentorum tempore, quanquàm in libro quos medicamentis purgare oporteat, & qualibus, & quando, temporis huius non meminit, nisi in ea operis parte, quæ desiderari videtur, id addiderit. Quem verò librũ de compositione purgantium medicamentorum promisit libro 1. comp. phar. part. adhuc desideramus. Cumq; catapotia dedit ex aloë & hieram diacolocynthidos bis initio lib. 1. composi. ph. part. temporis huius nullam facit mentionem, tãquam id omnibus notissimum esset, prætermittens. Id tempus etiam hodie seruamus, quoties siue ad curationem, siue ad præcautionem corpus est purgandum potione, vel bolo (vt vocamus) vel tesseris saccharatis & scammoniatis. *Lib. 7. methodo.*

Si verò catapotiis purgandum, magna ex parte media nocte leuissimè cœnatis, aut

post primũ somnum ea dantur, vacuo iam (vt videri potest) ventriculo, vt in eis ad actum reducendis solis occupetur. Quæ res ei est difficilis ob crassitiem & duritiem, ob id orobi magnitudine & molliora facimus, cùm citò vacuare libet, & minore ventriculi molestia. Nam crassa & dura, vt diutius agant, vtq; potentius à corpore toto attrahant, si ea vi sunt prædita, tamen crassitie & duritie, & mora longiore ventriculo molestissima esse consueuerunt.

Cùm verò tantùm ventrem inferiorem, ventriculũ, intestina, ac venas primas purgare libet, etiam hora vna ante vel post epulas, damus leuiora quædam cathartica, vt catapotia Rufi, & mastichina, & ex aloë, & quæ ante cibum vocant à consueto vtendi tempore: item cassiam nigram. Quæ etiam minore mensura largiùs purgare videntur, quòd secum cibũ propè omnem ac potum deturbent. Quibus item aluus natura aut euẽtu aliquo est astrictior, his succurrimus datis duabus drachmis cassiæ huius, aut circiter paulò ante tres pastus, idq; singulis hebdomadis, si opus est, repetere suademus magno ægrorum commodo.

Quibus hepar est calidius, his hora vna ante matutinum purgantis medicamenti vsum propinamus, ptissanæ vel alterius simili

militer refrigerantis & humectantis cyathos duos, vt pars in melius alterata minus à medicamento mutetur: & horis quatuor à prandio vncias duas ſyrupi roſati, vel ſimilis exhibemus, præſertim aëre calido: aut ante cœnam, aut horis duabus vel tribus à cœna medicamentum idem damus, hepate iam per alimentum temperato. Qua ratione iiſdem exercitationem (ſi qua aut celeris, aut robuſta, aut vehemens eſt obeunda) ante cœnam ſuademus & venerem, ſi ſint vxorati, innocentiorem eis paulò ante cœnam aut ante mediam noctem cùm præ dixiſſemus, experientia veriſsimũ comprobarũt: & ſalſa aromatáq;: ſumma menſa vinumq́; generoſius & meracius innocenter magis ferunt, quàm primis epulis. Hac de cauſa enim quietem, hoc eſt, leuiculam mutationem, qualis eſt ambulatio, calidæ naturæ præcipit Hippoc. Hac opinor ratione Venetiis & Italię magna parte, & calidis aliis regionibus medicamẽta ſcammoniata præbent vel paulò ante cœnam, vel horis duabus à cœna, vt cibo potuq́ue vis eorum vehemens inducta miteſcat, & ſecum quæ in ventriculo & primis venis pigrè ceſſant, trahat. Quam rem largiſsimæ deiectiones ſequantur, & parua ægri moleſtia, quam profectò calidæ ſiccæq́; naturę maio-

rem experirentur, si in vacuum ventriculum hepar, venas calentissimum id medicamentum feratur.

In his verò frigidis regionibus & pituitosis maxima parte naturis nõ ab aëris natura modò, sed inexpleta ingluuie, à purgãtibus scammoniatis ventriculo hesterna cœna vacuo non timemus, quòd in eo larga adhuc pituita & fluitet, & hæreat, & altiùs imbibita sit. Ob id ferè matutinum tempus purgationi destinamus, horasque duas, tres, quatuor inter medicamentum & epulas interponimus pro medicamenti facultate & ægri natura. Nam scammoniata nõ multò pòst quàm sumpta sunt, vacuant, egentque primùm iusculo, quod ipsa celeriùs per intestina deiiciat, & noxã partibus impertitã eluat. Rha barbarum verò cùm tardiùs agat, longiùs sibi tẽpus postulat ad trahendum, neque citò de corpore pellendum: quia tantum abest, vt visceribus obsit, vt etiam sua vi astrictoria (quam cum purgante coniũctam habet in diuersis scilicet substantiis) firmiora reddat.

Vbi autem morbi non expectati violentia vrget, quocunq; tempore is vacuationẽ postularit, si ea perfici possit, & vires ferre queant, à nobis imperatur etiam vehemẽs, quòd extremis morbis extrema exquisita

remed

remedia sint optima:& in talibus morbis à vehementissimis sit incipiendum,non quomodo in clemẽtioribus à leuibus remediis curatio initur. Quomodo vlcus omne remedia siccantia morsus expertia requirit: quæ verò maligna sunt vlcera & putrida,acribus egent, & ignis modo exedentibus, misy,chalciti,arsenico,calce,sandaracha.

Partes quoq; anni temporis appellatione venientis aliquid etiam ad purgationes vtile indicant:obid veris initio pituitam siue bilem flauam,& autummo atram,ad vitandos vernos,æstiuos, autumnales, & hybernos morbos purgare, & venam secare consueuit Galenus,non æstate nec hyeme: nam æstate corpora calidiora & ficciora,& ab aëre ambiente dissoluta, medicamentis purgãtibus & sanguinis vacuatione maximè læduntur,quòd illa calfacit,siccat, infirmat, ac dissoluit, hæc inanitione virium substãtiam disipat:hyeme verò excrementa concreta ad motũ pigra medicamento trahent dum non parent, lucta in corpore torminosa fit & molestissima, cui etiam lipothymia sæpe succedit. Phlebotome verò aëre frigido dum calorem natiuum multùm vacuat,& eius pabulum subtrahit, extinguendi reliqui caloris periculum affert ab ambiente frigido. Ob id etiam æsta-

Lib.2. ad Glaucon.

Lib. quos medi.pur. oportet.

Lib.de curat.morbi per phleb.

Aph. 5. libro 4. te raris vtimur medicamentis purgantibus, *Aphor. 4. libr. 4.* præsertim sub cane & ante canem, vel simi- *Hippo. de natur. hominis.* lem aëris statum, iisque cholagogis potiùs *Aph. 4. & 6. & 9. li. 4.* & vomitu magis purgantibus, quòd eo bilis tũc largior magis repat. Hyeme phlegmagogis vel melancholiam vacuantibus vtimur magis, & his deiectoriis non vomitoriis.

Aliud etiã tempus, astrorum ortu & occasu varium spectare iubent astrologi in vsu medicamentorum apto, quod tamen hodie Medici propè omnes negligũt, quòd id Galeno obseruatum non legimus, nec obseruandum putamus, longa experientia & ratione optima persuasi. Tamen recipimus spectãdas Medico magnas in aëre fieri solitas mutationes circa ortum & occasum magnorum quorũdam siderum, de quibus multa Aëtius lib. 3. cap. 174. Alexander item libro 4. in podagra medicamentum Trachij Philosophi dat veris initio, sole Pisces ingrediente.

Est præter hæc tempus obseruandũ, diei pars matutina, meridiana, vespertina, nocturna, ante cibũ, post cibum, vel alia quædam remedia, vel mox à cibo, vel alio remedio, vel multò pòst. Cuius magna vis est in quibusdam, quorum posteà aliquot exẽpla leges.

Ad

Ad tempus quoq; referri poteſt affectus prior curandus, qui eſt alterius cauſa: vt ſi fluxio à capite in oculos eſt, caput primùm eſt curandum, deinde oculorum firmitati eſt proſpiciendum, vt eorum quæ confluunt minus promptè quicquam recipiant. Aliud præterea tēpus ante morbi generationem, dum præcauemus & morbo iam gigni cœpto, aut etiam genito, quando curamus: ad præcautionem enim minor quãtitas remediorum requiritur, quàm ad curationem. Ob id theriaces fabę Aegyptiæ quãtitas ad præcautionem ſemel die ſufficit: venenato autem, vel alio affectu cui hæc medetur, affecto & largior & crebrior danda. Et Aeſchrion plus pulueris Διὰ καρκίνων, dabat iam diu morſis, minùs recenter morſis. Et Galenus picrocolis, quibus quod per cutim quotidie tranſpirat, eſt acre, lauare ſemel in die & modicè cum pauco oleo dulci fricare ſufficit, cùm valent: vbi verò ſtipata cutis eſt ab aſtringentibus, aut emplaſticis, aut ſiccantibus, ſic vt iam inæqualitatem caloris horridam ſentiant, vel etiam inde iã febricitent: ſoluta acceſſione bis & ter lauat, oleo ſabino pinguiter & molliter vberiùs fricat, pro cauſarum magnitudine & multitudine.

Lib. 7. methód. *Li. 11. ſimplic.* *Lib. 8. methód.*

Quædam nullo diſcrimine ante cibũ vel

post cibum sumuntur, vt catapotia ante cibum vulgò dicta, quæ etiam pòst cibum accipi & dici possunt.

Li. 4. san. tuendæ. Diospolitici puluis cremori ptissanę, vel aliis aptis inspersus, vel ipsum cũ melle optimo & curiosè despumato mistũ, sumitur ante & post cibũ ad flatus discutiendos, & aluũ soluendam, præsertim si nitri tantum habeat, quantũ cumini, piperis, & rutæ, quibus 4. simplicibus constat.

Ibidem. Medicamentum dia trion pipereon datur ad flatus discutiendos, & iuuandam coctionem non semel, bisve quotidie, sed etiam sæpe: siquidem manè & ante cibũ, & post, etiam cubitũ euntibus cochlearij pleni mensura, & eius quidem parui in paruis corporibus, maximi in maximis, in mediis ad portionem. Vbi indicationem quantitatis medicamenti sumit etiam à quantitate corporis.

In fine li. 6. sanita. tuendæ. Diacydonio datur ieiunis mediocris mystri mensura, nec à cibo sumptum lædit: commodè etiam datur ante cœnam post prandium. Detur autem duabus aut tribus horis ante cibum.

Sic cõdita electaria, pulueres, & id genus alia roborando ventriculo idonea, modò ante cibum, modò post sumi iubemus.

Li. 4. san. 5. Quæ verò ad alimenti in corpus distributio

butionem vehementiorem faciunt, ea ſunt ſumenda manè: quòd ſi per ea vacuationem eorum quæ in carne ceſſant, molimur, poſt frictionem matutinam, ante exercitationẽ & balneum ſumantur: quando Galenus dabat diacalaminthen in laſsitudine vlceroſa cum cocta cruditate primarum venarum.

Quæ hepar obſtructum liberant incidentia, tenuantia, tergentia, vacuantia dãda ſunt eo tempore, quod inter ſurgendum à ſomno & lauandum interuenit, poſtquàm ſcilicet iam confecta ſunt, quę ex ventre ad hepar reddũtur, & temporis aliquid eorum operi ante cibum ſumendum dari non inutile fuerit. *Lib. 6. ſanit. tuend.*

DE MODO VTENDI MEDICAMENTIS.

VTendi modus ſupereſt dicendus, cuiq; propè medicamento ſuus, cuiq; item parti ſuus propemodùm. Sumitur autem à partis natura, figura, ſitu, cõnexione, magnitudine, ſenſu obtuſo vel acri: affectus natura, ſitu, figura, magnitudine, duratione: ęgri natura, ætate, cõſuetudine, viribus: aëris tẽperie, medicamenti denique viribus, conſiſtẽtia, & cæteris priùs in compoſitionis methodo dictis. Quæ enim methodus eſt *Initio lib. 4. cõ. ph. p.*

componendi propria partiũ medicamenta, eadem his vtendi. Ipſa nanq; compoſitio veluti vſus reſpectu efficitur, dum id ſpectant, qui medicamenta conficiunt, vt ipſorũ vſu ægris auxilientur. Tamẽ in multis partibus non opus eſt ſolùm, qua methodo remedia ſint inuenienda ſcire: ſed etiã quomodo inuentis decenter vtendũ ſit: vt in affectibus capitis, aurium, oculorum, nariũ, oris, & cæteris pòſt leges, ſi priùs familiaribus exemplis prædicta breuiſsimè declarauero. Partibus natura frigidis, vt capiti, oculo, etiam ſi morbo calido laborant, actu vehementer frigida, qualia ſunt narcotica, adhibere veremur: licet ab æſtu calfactis olea etiã niue refrigerata capiti affundimus: & oculis calẽtibus aquam frigidiſsimam applicamus.

Lib.6. cõ. ph. part.

Quia capiti rotundo & probè ſphærico affuſum oleum nõ cohęret, ex alto per mediocrem lanæ modum ſincipiti affunditur. In partes cauas, vt aures, nares, os, & reliqua ei connexa, vterum, meatum vrinarium, ſedem, ſinum, medicamenta impelluntur, vel attrahuntur, vel recipiuntur corpore in id figurato: in aures enim otenchyta, id eſt, oriculario clyſtere vel ſtrigili infundũtur: in nares flatu per tubũ impelluntur, vel inſpirando attrahuntur, vel turunda immittuntur. In os impoſita nũc gargarizantur, nunc

per

per foramina palati expiratu propelluntur, nunc deuorãtur, nunc paulatim deglutiuntur, nũc faucibus retẽta ſenſim inſpiratu trahuntur in pulmones, nunc ore retinẽtur, vt ventriculum vel cerebrum roborent, vt fluxiones acres temperent, cogant, reprimant.

Cauitas narium, & ſedis, & vteri, & quorundã ſinuum deorſum ſpectat, ob id vel corpus in contrariam figuram conſtituendum, vel liquidis materiis in hos meatus iniectis, bombace, turunda, peſſo eſt opus, vel alio operculo, ne materiæ refluant.

In os & fauces recepta, foraminibus palati, gutturi & gulæ communia ſunt: in illa autem efflatu, in aſperam arteriam inſpiratu, in gulam deglutitione ferũtur, quæ ipſi, vel ventriculo, vel hepati, vel lieni, vel tenuibus inteſtinis, vel venis meſaraicis, atque adeò toti corpori per venas & hepar coniunćto cum ventriculo ſalubria eſſe volumus, vt in craſſa inteſtina per ſedem, in capacitatem vteri per collum vteri, in veſicam, per meatũ vrinariũ, in ſinibus cauernoſis & fiſtuloſis pro cuiuſque figura, ſitu, & connexione iniećtiones fiunt nunc hàc, nunc illàc.

Quæ hepati foris imponuntur linimenta, vnguenta, cataplaſmata, emplaſtra, ſint latiora, quàm lieni, quàm alteri reni:

minora

minora quàm ventriculo,& ventri reliquo.

Quę capiti magno epithemata, cucuphæ nobis dictæ, vel emplaſtra, vel alia remedia applicantur, ſint maiora quàm paruo:& quę cruri circumponũtur maiora, quàm tibiæ: & quę ſedi imponuntur pertuſa cornua (canones buxeos vocamus) in puero minora ſint:& peſſus in recens fœta, quàm in grauida ſit maior.

Clyſter largior magno, vacuo, quàm paruo & pleno, ſiue ab hydrope, fœtu, ſtercore, ſiue à flatibus, cibo,& aliis. Item parcior vtero & veſicæ iniectio fiat, quàm inteſtinis, quàm ventriculo: etiam potio immittitur, niſi recens fœta ſit mulier.

Quæ partes ſenſu tactus carent, vt glandulæ, oſſa, cartilagines omnium remediorũ vim ferunt etiam cauſticam ſine dolore. Quæ ſentiunt, qua parte magis ſentiunt, vt dens interior, muſculi caput & tendo, oculi cohærens tunica, os ventriculi, palma manus,& internũ digitorum: hæc mitiora poſtulant remedia,& minùs mordacia, quàm ſi affectus eſt in alia ipſarum particula minùs ſentiẽte. Et qui ſunt delicati, mulieres, pueri mitiora poſtulant: ruſtici, foſſores, baiuli, nautæ valentiora in ſimili affectu remedia ferunt, ſiue ſumenda, ſiue admouenda, facienda, educenda ſint.

Morbus

Morbus calidus alia, quàm frigidus: humidus contraria quàm ſiccus remedia poſtulat: & calidus primo receſſu alia, quàm calidus ſecundo aut tertio aut quarto: & intemperies ſola ſolis alterantibus pariter contrariis corrigitur, quæ verò cũ materia eſt, illius quoque vacuationem ad ſui curationem indicat. Intẽperies ſimplex alia quàm compoſita, & pro vario compoſitionis modo aliis atque aliis remediis vtẽdum, & recẽtibus alia ſunt vſui, alia veteratis. Prætereà modus eſt alius ſanãdi intẽperiem, alius incommoderationem, alius vnitatis ſolutionem, & in quoque horũ genere modus alius, atque alius vtendorum remediorum pro varia horum ſpecie. Aliter enim fracturam curamus, aliter vulnus, & vulnus recens aliter quàm vetus, & ſimplex aliter quàm cauum, & ſordidum aliter quàm purum, & æquale aliter quàm cauum, & putridum ac malignum aliter quàm ſalubre. Intẽperies ſublimis mitiora requirit remedia quàm profunda, vlcus, aut tumor ſuperficiarius admotis remediis idoneis cedunt. Interna etiam ſumptis ægrè vincuntur, vlcus inteſtinorum, vteri, viarum vrinalium, oris: & aliarum partium præhumidarum, & calidarum immodicẽ ægriùs vincuntur. Vlcus etiam rotundum haud temerè ad cica-

tricem

tricem peruenit, fractura in modum raphani ægriùs alligatur, ſinus ægriùs curantur quàm alia vlcera. Magno vulneri non ſufficiunt vt paruo partes commiſſæ & deligatura, ſed ferè ſutura aliqua opus eſt. Magnæ phlegmonæ ſi non ſit ſanguis miſſus, & remedia alia idonea ſint adhibita, ſuperuenit gangræna & ſphacelos. Magnus dolor dentium, coli, & aliarum multarum partium vires deiicit, & ſæpe eſt lethalis. Magna febris ſeu quia eſt acutiſsima, ſeu quia actiones principes multùm proſternat, ferè eſt lethalis, & extremis exquiſitè remediis eget. Achoribus, alopeciis, cephalalgiis, & aliis affectibus veteratis, ob id ſanatu difficilioribus valẽtiore opus eſt remedio. Febribus diuturnis vel aliis affectibus natura longis, poſt coctionem etiã clementiora remedia ſufficiunt, ob id quotidianas & hecticas initiò blãdè tractandas imperat Galenus, veteratas etiam ſolus aër vernus aut æſtiuus perſanat. In delicatis tertianam exquiſitam pleniore victu curat Galenus, in aliis ſi vires valẽt, tenuiore. Iiſdem purgãtium vim liquori delicato trãſmittimus, eum colamus, ſaccharóq; & vulgari cinnamomo condìmus, aliis ipſorum ſubſtãtiam totam exhibemus: aſſuetos vni purgantiũ generi aut formæ ad vtẽdi modum

Lib. 1. ad Glauconem.

dum alium trahimus. A medicamentis abhorrẽtibus ea iuſculis incoquimus, aut aliter alimẽto, vel re iucũda tegimus, ne purgari ſe cognoſcant, priuſquam facta iam ſit vacuatio. Sic phlebotomen formidanti velatis oculis ſecamus, aut aluũ largiùs deiicimus. Quibus partes infernæ laborant, purgationes ſupernas ſi faciles iis ſunt, & conſuetæ imperamus: cõtrà quibus aliqua ſuperiorũ pars laborat, vt tabidis, cephalalgicis, deiectiones molimur nõ vomitus. Quibus ventriculus eſt imbecillus, adeò vt medicamentum ferre nequeat, vel antè roboramus, vel acri clyſtere vacuamus. Fluente aluo immodicè ad vrinas ſudores, vomitus retrahimus: obſtructo hepate, liene, renibus, aut inflãmato, aliis atque aliis vtimur medicamentis pro cauſarum ratione. Nam ſi multum excrementum eſt, ſecta priùs vena ſi omnia conſentiunt, poſteà clementer purgamus: ſi craſſum, tenuamus, ſi lentum, incidimus, & tergemus, potionibus, apozematis, electariis, id genus aliis.

Senes, ſpadones, & multæ mulieres, & qui alij gula ſunt anguſtiore, catapotia etiam orobi magnitudine ægrè deuorant, potionem faciliùs. Florentes ætate, genus omne medicamenti quauis propè forma ſumunt, niſi proprietas naturæ obſtet, aut

à me

à medicamentis offenſi ipſa refugiunt.

Quomodò conſuetos labores faciliùs ferimus, etiã ſi imbecilli ſimus ac ſenes, quàm non conſuetos: ſic & medicamẽti formam nobis conſuetã faciliùs toleramus, quanuis ratione ac minùs ſit efficax, vt pote nobis iam tempore familiaris reddita, vt imbecillibus venam cubantibus Medici ſecant: ſic imbecillis mitiora & forma maximè iucũda exhibent medicamenta. In robuſtis minùs ſumus ſolliciti de viribus medicamẽti & de forma.

Potiones hyeme calidas imperam⁹, æſtate frigidas, niſi affectus aliquis repugnet, vt vẽtriculi intemperies illic calida, hîc frigida. Aeſtate capillum audenter tondemus & radimus, cùm affectus poſtulat: hyme vix audemus, niſi vrgeat morbi magnitudo..

Catheretica in hyperſarcoſi larga adhibemus, eadem ſumma ſpecilli lata parte puluiſculo parciſsimè vlceri cicatrice tergendo inſpergimus. Valentia purgantia vſtionibus, lotionibus, trituris, aliorum miſtionibus meliora efficimus & ſalubriora, exhibemúſque cum his quæ viribus eorum obſiſtunt.

Cauſtica cùm adhibemus, vndique munimus cera, vel alio, ne vis eorũ latiùs ſerpat. Galbanum medio emplaſtro impo-
nimu

nimus, quando ad eam partem quam ipſum tanget, largiùs trahendum eſt.

Craſsiora medicamenta vt emplaſtra, quia phlegmonas ſua duritie lędunt, aliquo aptiore liquido mollimus, & liquidiora miſsis craſsioribus corpulentiora reddimus, vt diutiùs hæreant.

Quorundam ex prædictis ſcopis ad modum vtendi medicamento obſeruandis exempla aliquot ex Galeno maximè proferamus: nam omnium fuerit prolixius, & fortaſſe parum vtile.

Pilos auferimus vel nouacula, vel pſilothro à parte, cui emplaſticum medicamentum imponimus, & à toto corpore in picatione ad renutritionem, aut picationem inter duo lintea facimus, vel picem oleo aut butyro, aut ſimili minùs tenacem reddimus. *Lib.1. cō. ph.par.*

Pueris, eunuchis, mulieribus & cæteris cute & carne molli præditis, digerētia adhibe mediocria, ſi ex corpore illorū, vt ex cute capitis in alopecia diſsipandū eſt: ex talibus enim praui humores facilè diſcutiuntur. In vlceribus eorundem medicamenta morſu carentia vtenda ſunt: hæc enim vel ſine moleſtia omnino agent, vel nihil nocebunt. Quæ verò parem noxam commodo afferunt, non ſunt tentanda, vt quæ po- *Ibidem.*

lypodas efficaciter purgant, si eos exacuunt non sunt adhibēda. Multo minus quæ plus nocent quàm prosunt, nisi noxa sit corrigi facilis: vt noxa ex balneo frigidè per calfacientia in hecticis mox tollitur.

Libro 10. method.

Li. 1. ant.

Li. 11. sim.

Antidota ante deleteria parua quantitate semel quotidie sufficiūt: post illa verò quadrupla aut quintupla, & bis quotidie sunt sumenda. Id quod etiam ad modum medicamenti refero, vt Galenus semel aut bis, aut frequentiùs cibum dare in morbo retulit. Aph. 17. lib. j. Sic Aeschrion morsis nuper à cane rabido dabat cochlearium magnum pulueris vstorum cācrorum, iam diu morsis cochlearia duo quotidie.

Libr. 1. cō. ph. part.

Cùm singulis medicamentis validis vtimur, initio clementiora ipsa offeremus, mistis his quæ vim eorum validam obtundūt, vt oleo, cera: cùm autem imbecillibus vtimur, vt thure, amygdalis amaris in alopecia, post vsum primū & secundum, obserua affectū à medicamēto in corpore relictum, pro cuius varietate medicamēti vires vel augebis vel mitigabis. Valētissima igitur non statim ab initio adhibenda, sed à mitioribus incipiendum est, nisi affectus sit maximus.

Lib. 2. cō. pha. par.

Ibidem.

Quoties simplicia aut composita facultatibus contraria miscemus, initio primum eius quod est generosius miscēdum, secundo

do & tertio vsu augendum, si successerit: vt in diuturno capitis dolore ab intemperie calida, cum spiritu flatuoso, in primo transgressu ad calida polygonium cum pauca ruta vel serpillo miscendum.

Plethorico corpore in arthritide sanguis primùm mittatur, mox deinde fiat purgatio. Ex successu remedij loco affecto prius admoti vel etiam sumpti cõiecta an eodẽ sit, perseuerandum, vel ad aliud transeundum consilio Hippocratis, Aph. 52. lib. 2.

Quæ sunt polychresta: id est, multi vsus seu multis simul partium aliquarum, vt aurium dispositionibus accommoda medicamenta, neque multum opitulantur, neque obsunt, si perpetuo ipsis vtamur. *Lib. 3. cõ. ph. part.*

Quæ verò vni tantum dispositioni conueniunt, illam optimè curant, alias interdum præterquàm quòd nihil iuuant, etiam exacuunt.

Medicamenta media omnibus partis dispositionibus conueniunt, tamen his quæ leuiora aut valentiora requirunt, neque bonum neque malum magnum afferunt. *Lib. 4. cõ. ph. par.*

Ob id polychrestum, id est ad multas dispositiones vtile medicamentum nullum potest optimum inueniri, sed quod singulis est proprium, id melius est.

Polychresti autem compositio vtilis est *Lib. 8. cõ. ph. part.*

ei, qui vnum medicamentum ad multos affectus mediocriter idoneũ habere cupit.

Lib.4.cõ. ph.par. initio.

Partibus laborãtibus vt capiti, oculis topica ne adhibeas, nisi vacuato priùs toto corpore per phlebotomẽ, purgationem. In oculis autem etiam caput priùs per apophlegmatismos vacuandum est, errhina enim ad oculos trahunt. Quòd si emplastica oculis priùs adhibes, vehementem excitant dolorem, dum fluentem materiã extra vasa vacuari prohibent, ob ídque tunicæ horum distenduntur ob copiam affluentium humorum, & nonnunquàm rumpuntur vel eroduntur. Nec solum his vacuationibus oculum, vel aliam parti idoneam ad curandum reddimus, sed etiã reuulsionibus, vt in oculo primùm ad inferiora corporis: deinde ad occiput & cutim capitis: interdum & in his arterias incidimus transuersas post aures. Post hæc genitam in tunicis oculorum dispositionem curamus, quæ etiam bonum sanguinem affluentem per venas in oculum corrumpit. Curamus autem per desiccantia sine morsu humorem in oculo noxium, qui quod influit corrũpit. Astringentia autem nec siccant eiusmodi dispositionem, & mordacis saniei effluxum cohibent: acria verò & mordacia succorũ qualitatem augẽt: laxantia & digerẽtia vacuãt

Lib.4.cõ. ph.part.

qui

quidem hanc ſaniem, vlcus autem cicatrice non tegunt, nec affluxum reprimunt, vt nec coquētia thus, crocus, myrrha, quamuis diſpoſitiones coquere non mediocre bonum eſt. Acida & amara rodunt, & tales diſpoſitiones exacuunt, & his magis nitroſa, ſalſa, auſtera: ſola igitur medicamēta roſionis expertia ſanant vlcus cum acri fluxione, longiore temporis ſpatio vitioſum affectæ partis humorem conſumentia: vt collyrium libianum, quod Paulo libanium dicitur, cygnus à colore albo, ex multa ceruſa Rhodiana, terra Samia, amylo.

Per tempora morborum varia dantur remedia, vt per initia phlegmones, & vehementes influxus auſteriora, per ſtatū dolēte multum phlegmone mitigatoria, laxantia, coquētia. Quòd ſi aliquid phlegmones reliquum dureſcens & ſolutu contumax euaſerit, à repellentibus ad digerētia paulatim eſt tranſeundum. Si verò habes medicamentum vnum excellens, vim eius exolue miſto alio: ſi imbecillum, intende. *Lib. 6. cō. ph. part.*

Oleū lētiſcinum recens in vaſe duplici eſt tepefaciēdum, ad ſedandum dolorē phlegmonarum in gingiuis, tunica linguæ, cute totius: quia citra moleſtiam & aſperitatem repellit, quam habēt plurima auſtera, & citra roſionem diſcutit.

Lib.1.cō. ph.part. locis variis. Asſidua fiat raſura in alopecia ante medicamenti impoſitionem. Raſa cutis nitro tergitur ante digerentium applicationem, poſtea cutis deraſa fricatur linteo ſubaſpero, aut foliis fici, vt per rarefactam eam ad *Ibidem.* radices imas pilorum meliùs penetrēt medicamenta humorem prauum digerentia. Medicamentum in alopecia metaſyncriticum, id eſt, ex alto euocans, admoue in aëre calido, & ſi potes in ſole æſtiuo: hyeme autem in laconico.

Lib.2.cō. ph.par. in fine. Ceratum Gal. διὰ εὐφορβίου in hemicrania frigida veteri, aut iſchiade frigida ante balneum ſemel illitum ſtatim affectui medetur, ſic vt æger ſanus poſt balneum omnino euadat.

Li.8.met. Capiti ab æſtu immodicè calenti (vnde febris diaria naſci ſolet) roſaceum niue refrigeratum ex alto per hapſum lanę impingitur.

Lib.2.cō. ph.par. In dolorificis capitis diſpoſitionibus calidis aut frigidis ſed diuturnis remedia adhibentur idonea, emplaſtri vel cerati modo confecta, capiti deraſo: liqda verò eadē tōſo ad cutim, ſeu breuiſsimos habenti capillos.

Lib.3.cō. ph.part. In dolore aurium ex inflāmatione vehemētiſsimo, opium æquali portione caſtorij multò ante vſum miſcendum eſt, vt vis eius frangatur: ambóque ſapa ex muſto ſunt

diſſo

dissoluēda, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Si quid auribus infundēdum est supinis, liquore idoneo resoluatur in cōsistentiam, quæ per auricularem clysterē immitti possit, vt trochiscus ex opio & castorio cum sapa coactus, sapa dissoluatur. Castorium per se bene tritū cum opio in sapa dissoluto misce, & fac pastillos, quos tempore vsus sapa resolue ad eā consistentiā, quæ per otēchyten, id est, auricularium clysterē in aures phlegmone detētas possit infundi, vel potius specillum lana mollissima inuolutū liquore prædicto mersum in aurē dolētē blādè immissum eas foueat, & liquorē sensim demittat, & cætera. Quæcūq; applicātur auribus & oculis, vt lac muliebre, albumina ouorum, mediocriter calfacta esse oportet. *Ibidem initio. Lib. 3. cō. ph. par.* *Initio lib. 3. c. ph. p.*

Pastillus & collyrium diaglauciu & diacrocu ex aceto in cote medica læuigatis & calfactis auri infundendus est.

In vlcere aurium glaucium ex aceto infundendum: si verò cum fluxione fit, aut pure, pastillus primum Polyidæ, post hūc Andronis, deinde Bithinus. Cui similis est, aut etiam melior pastillus Galen. diachartu, vt à leuioribus incipiamus.

Ad dolorē dentiū remedia in aurē lateris nunc dolentis, nunc oppositam infundit *Libr. 5. c. pha. par.*

Archigenes. Auris initio priùs tergenda, ne pinguedinẽ habeat, quàm infundas medicamentia narcotica, reſerantia, coquentia laxantia, digerentia.

Quæ auribus inſtillãtur, mellis aut mellis tenuis habeant ſpiſsitudinem, ſiue ex ſapa, ſiue ex aceto, melle, vino Cretenſi, mulſo, lacte muliebri, albuminibus, ſanie expreſſa ex carne bubula parum ſuper prunas aſſata Aſclepiadi, ſucco perdicij, marrubij, conizæ, cæpæ, porri, ſpondilij infundantur. tepida autem ſunt infundenda.

Lib.3.cõ. ph.part. In nares etiam puluis continenter poteſt inſpirari polypo vel ozæne idoneus, quia *Ibidem.* perpetuo humorum affluxu eluitur, quomodò & in lippientibus oculis.

Linamenta & ſpongiæ, & alia quæ naribus ſanguine fluentibus immittuntur, lino per acum dato deliga, vt retrahi poſsit.

Lib.4.c. ph.par. In quibus oculorum collyriis aſtringentia præpollent, copioſiſsimo liquore opus eſt, paucißimo medicamento aſtringente, præſertim ſi id aſtringens eſt metallicum.

In quibus verò collyriis eorundem crocus, myrrha, caſtorium, thus, lycium ſuperant, craſsiore medicamento vtendum eſt.

Quæ moderatè influxus in oculum repellunt, ocularibus remediis indita iuuant: quæ verò vehementer repellunt, dolorem

aug

augent, tunicas exaſperando magis quàm influentium impetum reprimunt. Vtiliſsima igitur lippitudinibus & aliis omnibus in oculum defluxionibus, vlceribus, puſtulis, quæ modicè aſtringunt, vt roſarum folia, flores, ſuccus, ericæ fructus, ſpica nardi, crocus, lycium, hypociſthis. Eadem medicamentis viſum acuentibus miſta contrahendo & conſtringendo oculorum ſubſtantiam iuuant.

Collyria oculorum in cotibus nonnulli terunt, ex mammis lac boni ſucci inſtillantes, vel liquorem tenuem oui, vel ſi vlcus eſt decoctum fœnigręci: id enim nonnihil terget, liquor oui nihil, lactis ſeroſi pars magis, ſed cum morſu, ob id noxia. Nam quæ vlcera replent, tergent ſine morſu.

Quæ oculis adhibentur, exactè trita eſſe oportet, & horum quædam inuerſa palpebra ſpecilli parte lata illinuntur. *Librô 3. metho.*

Oculi inflāmati foueantur decocto meliloti & fœnigræci ex ſpōgia ſemel aut bis in die, ſi parum dolent: ſi multum, ter, quater, præſertim longis diebus æſtiuis. Quædam horis omnibus adhiberi poſſunt, vt xerocollyrium Galeni. *Libr. 4. c. pha. part.*

Phlegmonæ oculi albumen oui craſſum & lentum ſine morſu eſt anodynum, & diu adhæret. Si in ictero oculi manent palli- *Initio lib. 9. c. ph. p.*

di reliquo corpore perſanato, trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multum bilioſæ ſubſtantię defluet. Quia ex naribus, gutture, gula facilè medicamenta ab humoribus per has partes deſcendentibus ex cerebro vel aliunde eluuntur, continuè ſunt applicanda collyria liquida, vel ſicca ſtomatica, vel ſtomachica, vel arteriaca, ſiue ozænas, ſiue polypos, ſiue vlcera narium, vel etiam alios dictarũ partium affectus curas.

Lib. 5. cõ. pha. p. Datis apophlegmatiſmis vel à dente trahentibus medicamentis, ore hiet æger, & deorſum ſpectet, vt poſt medicamẽti vſum humor facilè defluat.

Si affectus eſt in aſpera arteria, vel muſculis laryngis, vt laſsitudo motoria phlegmonodes ex vociferatione, ſiue ſumuntur cibi, vt lac, amylum, chondrũ, oua: ſiue arteriacæ & hypoglottides eiuſdem cũ arteriacis facultatis, vt ex vino thereo, gũmi, tragacantha, glycyrrhiza, lenta ſint & emplaſtica, vt partibus quas attigerint, hæreãt, aſperitates læuigent, reliquias inflammationis coquãt & perſanent: túncque medicamenta linguæ ſubdita dum paulatim liqueſcunt, larynx quod in eam defluit, excipiat, æger autem oborienti tuſsi reſiſtat, & ſe cõtineat, vt medicamẽti aliquid in laryngem & arteriam deflu

Initio lib. 7. c. ph. p.

defluat. Eclegmata quoq; vt decoctum hyssopi, ireos, ficuum, nucleorum pineorum sorbemus, vt cùm inspirato aëre etiam portio decocti in asperam arteriam trahatur, aut id calidum quantitate parua dum faucibus continemus semisupini, aliquoties inspiramus, aut paulatim deglutimus saliuæ mista.

Stomaticis tribus modis vtendum est in laxata vua: primò cum aqua præsertim per initia, vel cum mulsa, vel cum chylo, & cremore ptissanæ. Secũdo modo medicamentum stomaticum purum, vel digitis vuæ illinendum est, vel cochleari attingendũ & apprimendum. Tertio vuam foràs ad linguam educendo, id quod maximè confert, vt abscedat à rectitudine, quã vt plurimum ad fauces habet.

In affectibus partium oris, vt inflammata aut laxata columella Asclepiades per fistulã expirat, & flãdo expellit medicamenta in partem affectam, aut inspirari iubet. Quod meritò damnat Galenus, nam bona ipsorum portio in gulam & asperam arteriam delabitur. Præstat igitur siccis columellam ex cochleario attingere. *Lib.6.cõ. pha.part.*

Si vlcera sordida in ore puerorum tãgis medicamento valente, specillo lana inuoluto in medicamentum intincto tangatur

pars

pars,ita tamen figurato puero,vt non deuoret:post collue decocto lentis aut rosarum mellito: vt in vlcere intestinorum crassorũ clystere iniiciuntur medicamenta ei vlceri idonea:in vlcere ventriculi bibuntur:in vlcere tenuium,vtrinque dantur:in vlcere gulæ non semel,nec totum simul sumendum, sed paulatim & asiduè. Nam ex transitu & contactu his vlceribus vtilitas accedit, non ex continendo & diutius adhærendo,vt vẽtriculi vlceribus:tamẽ crasiora & glutinosa ex gulę figura & situ facere ea didicimus: hæc enim cibi & potus est transitus : ob id medicamentis æger,quæ hæreant, vndique quasi concrescant & agglutinentur , non eluantur & defluãt promptè. Crassa autem promptè concrescunt,lentè agglutinantur, ob id his tragacãtha & gummi miscentur.

Libr. 4. metho.

Ibidem.

Vlceribus gulæ & cæteris internis adhibentur hypocisthis,malicorium,balaustiũ, cytinus,acacia,succus rhus & rosarum,aster samius, sigillum lemnium, & cætera vlcus interdum sanantia,& nullam noxam inferentia visceribus. Dantur autem ex decocto summitatum rubi,myrti,vitis,lentisci, mali cydoniorũ,vel vino austero , si phlegmone absit. quæ si vlceribus gulæ applicas, gummi misce,& tragacantham.

Purgantia damus nunc potione,cùm celerio

leriore & parciore vacuatione opus eſt, aut cùm in alios meatus facienda eſt vacuatio, vt mox in hieræ exemplo audies: nunc bolo, vt vocamus, cùm diutius ventriculo immorari medicamentum volumus, vt minùs ſit vomitorium quibuſdam, vel à longinquis plus attrahat: aut catapotiis, cùm diutiſsima in ventriculo mora opus eſt. Alia item forma aliis multis de cauſis damus, vt in compoſitis patebit, & ante hæc ac poſt, vino vel alio liquore grato os abluimus, vel aniſum condîtum, vel rhodoſacchar, vel ſimile ſumimus, & illa tegimus vmbra, vaſe denſo, foliis auri, carne & cute fructuum coctorum, pane azymo: ſiphone etiam prælongo fauces attingente quidam ſic deglutiunt, vt linguam ſaporum indicem nec attingant, nec afficiant.

Sic hieræ picræ drach. vna Aſclepiadi vel Galeno cũ aquæ cyathis quatuor ſine melle, quia ſtomachum euertit, datur tardè coquẽtibus, aut vomentibus, aut aliter fluente vẽtriculo afflictis, & cùm declinãt phlegmonæ internæ aut cùm vis mouere vrinã vel mẽſes cũ hydromelite, aut potiùs cum vino, aut potiùs cum œnomelite. Sic enim ex ventriculo eius diſtributionem iuuabis & delationem ad vrinas, & quæ vtero inhærẽt, diſſolues & incîdes, & robur addes par-

tib

tibus, per quas trãſitur, & calorem partium per quas fertur, augebis: qui etiam multùm confert ad fundẽdum & vacuandũ humores inhærentes. Ex quibus apparet magni intereſſe, quæ medicamenta cũ quibus ſumantur vel admoueãtur. Ob id in vſu aſteris ſtomachici liquorem diſpoſitioni cõuenientem requirit Aſclepiades. Aſterẽ egregiũ in cephalalgia fronti idem illinit cum aceto: ad aurium verò dolores perdicij ſucco diluit: ad ſanguinis eruptionem, cum vino myrteo: ad ſanguinis ſcreatũ, dyſenteriam, choleram, cũ ſucco Polygonij: ad tuſſes, cum vino Thereo aut paſſo: ad phthiſes & empyemata, cum ſucco marrubij: ad ſerpentis ictum, cum rutæ decocto: ad menſes, cum ſucco arthemiſiæ: ad ſtranguriam & vuluæ ſtrangulatum, cum mulſo: ad arthritidas, cum decocto gentianæ.

Lib. 8. cõ. pha. par.
Ibidem.

Sic emplaſtrum diachalciteos ex contrariis compoſitum, vt in cõpoſitis audies, vlceribus glutinandis & cicatrice tegendis, & phlegmonis curãdis accommodũ redditur, aliter atq; aliter factum & liquatũ. Si enim phlegmone magnum parti dolorem affert, oleum & adeps recentia ſint magis blanda & mitia: eadem vetuſta minùs dolenti & diuturnæ phlegmonæ conueniunt: hæcque quò diuturnior & contumacior, hoc magis

vete-

vetera illa prosunt & sola curãt, modò amplius nihil affectæ parti affluat: si quid verò affluit, compositum diachalciteos conuenit mista facultate præditum digerente quod influxit, & repellẽte quod influit: paucæ verò phlegmonæ sunt diuturnæ, quibus nihil affluat, cùm diutinæ esse soleant ob affluentes in ipsas humores. Cùm autẽ phlegmonæ incipiunt, & augentur, refrigerantium & astringentium virtus præpolleat, emplastrum igitur tunc soluatur vino vel aceto, vel aqua, vel oleo crudo, vel Hispano, vel Histrico, vel, si validiùs erit astringendum, myrteo & melino, vel dulci aliquo, vt sit anodynum.

Phlegmonarum in artubus initio spongia imponitur ex aqua frigida, vel ex oxycrato: phlegmonis autem hepatis calida applicanda, melinũ, myrteum, mastichinum, nardinum, lentiscinum, absinthites, & cataplasma item calidum. *Libr. 13. metho.*

Phlegmonæ irritãtur à duris, qualia sunt multa emplastra: nisi hæc oleo vel alio simili molliantur. *Ibidem.*

Quãuis astringentiã etiã sola phlegmonas initiò iuuent, id quod influit repellẽdo, & etiam interdùm aliquid humoris in parte inflammata contenti exprimendo ad venas particulam nutrientes, tamen quod va- *Libr. 5. 6. ph. p.*

lentius astringit, tãtùm abest vt phlegmonas iuuet, vt etiam dolorẽ partibus inflammatis intendat eas velut contundendo, & substãtiam earum violenter contrahendo: sic valenter digerentia sua acrimonia quid erosioni simile in parte excitant. Quæ verò modicè digerũt, augmento phlegmonarum & statui conueniunt, dolorémq; leniunt: moderatum igitur vtrunque est præstãtius quàm immoderatum. Tamẽ si dẽtes dolent citra gingiuarum phlegmonen, siue in ipso corpore dentis, siue neruo sit causa doloris humor aut flatulentus spiritus, medicamẽtis acerrimis opus est, siue repellere, siue digerere causam doloris libet. Ob id plurima ipsorũ ex aceto acerrimo parãtur.

Libr.10. metho. Ceratum Galeni refrigerans nõ maneat super ægram partem, donec manifestè incaleat, sed asiduè subinde mutandum: *Ibidem.* imponendum autem parti primò affectæ & refrigeratione egenti, vt cordi, hepati, renibus, non autem toti thoraci propter cor, nec toti ventri inferiori propter hepar vel lienem vel ventriculum, ne partes refrigerationem non postulantes, tamen refrigeratæ cogant *Li.11. metho. & c.* te ante tẽpus à refrigeratione partis primò affectæ cessare.

21. libr.5. simpl. Ad vẽtriculi & hepatis robur absinthiũ ponticum oleo incoctum est salubre, nisi à

calor

calore & ſiccitate laborent, quia qualitas abſinthij amara præit,& viam aſtringenti facit.

Contra morbum, qui generosè ex arte pugnat, terminus ei ſit, vt tutò medicetur: ei verò, qui dolorem mitigat, virium totius aut partis cuſtodia terminus eſt, cùm vtendùm eſt narcoticis, præcipuè in calido corpore & affectu: nam in craſsis & glutinoſis ſuccis alieniſsima ſunt narcotica. Oleum quia tædium affert, poſt actionem ab eo editam tergendum, lib. 8. in diarię à ſtipatione, curatione in bilioſo homine. *Li. 11. method.*

Oleum phlegmonis oculorum vel oris non infunditur: infunditur roſaceum etiam cum aceto phlegmonis incipientibus auriũ non oculorum. Contrà diamorum & ſtomatica alia oris phlegmonis incipientibus conueniunt, nõ aurium vel oculorũ, quanquàm genere ſint ex his quæ indicantur. *Li. 12. method.* *Li. 13. method.*

Foměta & penicilli, & alia id genus ventriculo & ſtomacho abundè calentia imponantur: nam tepida vẽtriculi firmitudinem diſſoluunt. *Lib. 8. method.*

Neruis vulneratis aqua calida eſt inimiciſsima, cùm præſertim eorũ ſubſtãtia ex refrigerata concretaq́; humidiore materia ſit condita: omnis enim talis cõſtitutio per ea quæ ſimul calfaciunt & humectant, reſol- *Lib. 6. method.*

uitur ac putrescit.

Lib. 8. methód. Vnguenta vt nardinum ad roborandum fomento ventriculum & stomachum, soleo calfacere in vase duplici vtiq; cõiecta prius in vas maius aqua feruente: nam aliter calfactis vitiatur eorum facultas.

Lib. 9. cõ. ph. part. Vteri, & vesicæ vlcera iisdẽ medicamẽtis siccantibus egẽtia, requirũt prętereà instrumenta quæ intrò ea liquore aliquo soluta transmittant, vt crocum, myrrham cũ succo plantaginis vel simili mistũ: siphonibus, aut catheteris, aut metrenchytis infundimus.

Lib. 1. cõ. ph. gene. Vlceribus quę ad cicatricẽ veniunt, multis consequenter diebus pharmacum epuloticum immanere debet, quò meliùs & citiùs ita cicatrix ducatur. Ob id medicamentum ex aqua & oleo copiosiore & lithargyro coctum donec liquetur & alteretur: tam fit glutinosum, vt ne à lotis quidem decidat. Vtile autem est epuloticum teneris corporibus, pueris, mulieribus, grãdioribus, cute cãdida mollẽ corporis habitum testante prædictis, si vlcera habent parua sed praua, & dysepulota ob vitiosum ipsorum succum.

Lib. 2. cõ. ph. gen. Sinibus implendis emplastrum diachalciteos, vel aliud idoneum oleo largo solutum, per cornu rectà perforatum cum vesica porcina clysteris modo infundendum. Ex rosaceo autem soluatur, si paruæ phlegmones

mones suspicio adhuc adsit: si paulò latius est foramen sinus, clystere infundendum, vtendúmque piulcis, id est, pus attrahentibus instrumentis, quales sunt nostrę clysterum syringes. Quæ enim sunt substantia crassiore, vt emmota, infundi sinibus nequeunt. Contrà in superficie caua vlcera crassioribus egent medicamẽtis, quòd liquida statim defluunt, & linamentum siccum relinquunt. Ob id in iis ceratis validè tergẽtia miscẽtur in sinibus oleo, vt dixi, largiore soluuntur. *Ibidem.*

In sinibus item & fistulis splenium exscinde, vt excernendo humori liber sit exitus: hic enim mora in parte eam exedit, & vim medicamenti obtundit. Eadem caussa cannulatas turundas, hoc est, pertusas, ex solidiore aliqua materia penna, plumbo, argento, auro, iisdem immittimus, vt puris emissarium perpetuò sit liberum. Vbi vlcus erit penitus repletum & planum & æquale, nec quicquam illi cauum manebit, ipsis vlceris oris specilli mucrone imponendum siccum epuloticum medicamentum: super reliquum linamento dato, quod imbutum sit aliquo medicamento consistentia humido ex his quæ cicatricem inducunt. *Ibibem.* *Li. 13. methodi.*

Eódẽ pertinentia exẽpla perquàm pluri-

ma poteſt proferre,qui vult ex libr.3.4.5.6. Methodi,vt exempla rectè vtendi medicamentis intēperaturas curantibus,& morbos partium organicarũ proprios ex libris aliis Methodi,& lib.compo.ph.part.& gen.

Lib.10.c. ph.par. & alibi. Repellentibus initio chiragræ & podagræ vt aliorum affectuum à fluxione pendentium vtimur: iſchiadis autem initio vt pleuritidis mitigatoriis non repellentibus, quia ſanguinē ex vaſis ambientibus & muſculis in iſchion & thoracis partē affectam protruderent.

Lib.9.cō. ph.part. Ambientis temperatura rectiorem quorundam medicamētorum vſum facit,ob id prius alopeciis medicamenta docuimus adhibenda in aëre calido , vt ſub ſole æſtiuo, vel hyeme in laconico. Item in ictero oculorum acetum in balneo naribus trahendũ, & pſilothra in balneo tentanda. Quæ res magni eſt momenti,vt apertis à calore poris,humores ab eodem liquati promptè trahantur.

Emplaſtrum liquidum ex farina fœnugręci,ſinapi,mãna thuris,myrobalanu pyeſmate,ſpuma nitri,oleo cedrino decocto,applicatur lieni ſcirrhoſo,quandiu id pati poteſt:deinde in balnei ſolium ducto homine faſcia in aqua ſoluitur.

Ibidem. Malagma ex fœnugræco, calce viua,nitro,

tro, melle impositum lieni scirrhoso aut ischiadi, donec mordeat, si tunc ductis in balneum auferatur (alioqui ægrescerent) sani balneo exeunt. Archigenes apud Galenum.

Herbæ iberidis (quam nonnulli lepidũ vocant, alij nasturtium syluestre) radicem tusam adipe suillo excipe, emollitã emplastri modo applica ischio ad horas tres, deinde ĩ balneũ dimitte. Eadẽ etiã vetustos capitis dolores liberat vice sinapismi & thapsię.

Si in ictero oculi manent pallidi reliquo corpore persanato, trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multum biliosæ substantiæ defluet. *Lib. 9. cõ. ph. part.*

Medicamentũ in alopecia metasyncriticum, id est, ex alto euocans, admoue in aëre calido, & si potes, in sole ęstiuo: hyeme autem in laconico, id est, prima domus parte, quam stuphas vulgò vocamus. *Initio lib. 1. cõ. ph. p.*

Ceratũ Gal. dia euphorbiu in hemicrania frigida veteri, aut ischiade frigida ante balneũ semel illitũ, statim affectui medetur, sic vt æger post balneũ sanus omnino euadat. *Lib. 2. cõ. ph. part.*

DE LIMITATIONIBVS AD *rectum medicamentorum & aliarum causarum salubrium vsum necessariis.*

Διορισμὸς Latinis distinctio, limitatio, determinatio est, definitio ac declara-

tio facultatis remediorũ, cui affectui differentiæ, à qua causa, in qua natura, quo aëre idoneorum: citra quas cùm quid absolutè pronunciat Galenus, ad naturam tẽperatam in aëre tẽperato referri vult: vt cùm scribis remedia ad achoras, id est, tineam, vel alios affectus, adscribe ad quales & quantos, & quo affectuũ tẽpore illa sint salubria. Si vino quoque intus aut foris vtendum erit, ad rem mergendam vel diluẽdam, quale velis distingue. Nam multæ eius differentiæ facultatibus etiam contrariæ, quanuis interdum ex scopo medicamẽti potes vini genus inuenire, vt austerum, si astringendũ: acre, si digerendum: sic in cæteris differentibus, aut virtutes contrarias habẽtibus, obserua quem scopum medicamẽti compositio habeat, vt scripta absolutè & sine limitatione distinguas. Et in reliquis remediis similiter.

Libr. 1. cõ. ph. part.

Porrò limitationes ad rectè vtendũ medicamentis non mediocriter conducunt: neque sunt recipiendi, qui medicamentorum vsus citra distinctiones scrìpserunt, dicentes: ad dolorem idoneum est hoc medicamentum, non addentes, à qua dispositione & causa ortum dolorem intelligant.

Rectiùs hi qui dispositionẽ, doloris causam exposuerunt, ratione nixi: vel etiam experiẽtia, quæ signa euidenter apparentia sequi

qui

quitur: qualia in oculo dolente fuerint affluens ſanguis largus, paucus: rodens, roſionis expers: rubor maior, minor. Venæ plenæ ſanguine multo, pauco, ſed vaporoſo.

Phlegmones oculi tumor, maior, minor.

Color eius præter naturam varius. Lippitudo in angulis oculi craſsior, tenuior: largior, parcior, ſeu maior, minor. Dolor & doloris ſpecies ab ægro nobis declarata, tẽſiuus, rodens, pulſatorius, cõprimens, & contrahens, & quaſſans, & contundens.

Non manifeſtè verò apparet, an internis vel externis cranij partibus fluxio fiat, multò minùs an per venas, vel per arterias: ob id diſtinctiones ab his ſumptæ parum ſunt efficaces. Specta igitur differentias diſpoſitionum dolorem excitantium, ſecundum quas ſcribendæ ſunt tibi diſtinctiones, vt libro 13. Methodi in oculorum affectibus à Galeno ſcribuntur. Ad frigidas & pituitoſas diſpoſitiones, ſi albæ ſint: ad melancholicas, ſi liuent, & melancholici humoris malitiam prodant: ad calidas, & igneas diſpoſitiones inflãmatorias quidem, ſi rubent: eryſipelatodes verò, ſi flauent: ad dolorem mediocrem, vehemẽtem, tendentem, grauantem, pungentem, pulſantem. Ad vlcera ſimplicia, caua, plana, ſordida, ſinuoſa, paſcentia, phagædenica, chironia,

Telephia,cacoëthea,dyſepulotica,cũ phlegmone,cum eryſipelate,vel ſine his.

Ad aphthas albas,nigras,depaſcentes,citra depaſtionem,depaſcere incipiẽtes,& ob id multam ſaliuam reddentes.

Lib. 6.cõ. ph. parti. Adaffectum quenuis incipientem,augeſcentem,vigentem,declinantem,exiguum, ſimplicem,mitem,magnum,mediocrem,aliis complexum,malignum,putrem.

Initio lib. 2.cõ.ph.p. Qui cephalalgiæ remedia citra diſtinctionem ſcripſerunt,plus noxæ quàm commodi attulerunt his,qui fidẽ ipſis adhibuerunt.Cephalalgia enim omnibus non accidit ob vnam corporis diſpoſitionem,ſed ob plures cauſas,quibus ſingulis propria eſt cu ratio. Aliæ etiã diſtinctiones ex particularum affectarum natura ſumuntur: aliquando enim extra cranium,aliquando intra,ali quando vtrobiq; cauſa doloris eſt,aliquando in venis,vel arteriis,vel neruis, vel mẽbranis,vel cerebro,vel cute,vel quibuſdam horum,vel omnibus ſimul. Difficillimum igitur eſt locum affectum in his inuenire, niſi Medicus ſit doctus,& multa ægrorum inſpectione exercitus.

Species igitur affectus eſt explicanda,cui vtile auxilium dicimus, ſiue ea ſit morbus, ſiue morbi cauſa,ſiue ſymptoma,& in horum trium ſingulis ſpecialiſsimũ eſt explicandum,

candum, vt ad febres, biliosas, melancholicas, pituitosas, & à qua bilis alterutrius, aut pituitæ specie sint. Ad diariam à tali vel tali causa externa, nisi remedia sint omnibus diariis communia, vt balneum aquę dulcis in declinatione. Ad febres easdem clementes, recentes, vel malignas veteratas. Ad phlegmones principium, augmentum, statum, declinationem, in hoc vel illo corpore, in tali parte.

In infantibus, adultis, senibus alia atq; alia vsurpanda sunt medicamenta, vt etiam reliqua auxilia. In pueris item, mulieribus, eunuchis, & cæteris molli carne præditis: vel contrà in agricolis, fossoribus, nautis, baiulis, & cæteris durę carnis hominibus hoc, illud vtendum adscribas, quod ab ætate, temperamenti ratione, & virium, & à corporis habitu diuersæ sumũtur indicationes limitationibus exprimendæ.

Frequenter vnica sufficit limitatio, vt à tẽpore, vt ad incipientes alopecias: sæpe non sufficit, vt butyrum benefacit parotidibus incipientibus: addendum enim est mitioribus, modicè dolorificis, paruum abscessum facientibus. His enim sufficit butyrum, præsertim in molli corpore, vt pueri, eunuchi, mulieris, & reliquorum molli carne præditorum: nõ sufficit autem vehementioribus

Lib. 3. cõ. ph. part.

cum dolore magno & pulsatorio,& cum vigiliis,& cum magno abscessu.

Distinctio etiam fuerit sufficiens,si dicas remedium ad capitis dolorē à tali vel tali causa vel affectu,& sine febre, vel cū febre. Item ad achoras incipientes, sine malignis corporis totius humoribus,aut saltem sine his copiosis, vel ad inueteratos cum copia humorum prauorum.

Quidam suis medicamētis limitationes adscripserūt,sed generales tātùm,aut si particulares,non integras, & in quibus multas adhuc requiras: vt qui scripserūt remedia cū his titulis,ad auriū affectus,ad aurium dolores,ad vocem abscissam:& adhuc alij generaliùs,ad vocē læsam non significantes qua offensa,& à qua dispositiōe seu causa læsam vel abscissam vocem intelligāt:cùm tamen quæuis causa, & ab ea dispositio in corpore relicta,remediū flagitet sibi proprium. Scribendum ergo fuit ad aurium dolorem,grauem,pulsatorium,&c. à tali vel tali causa.

Initio lib. 8.cō.ph.p. Ad stomachicos Andromachi & hieræ limitatio est, sed confusa nimis : quia cùm stomachicorum significatio latè pateat,nō addūt ad quos stomachicos sua remedia velint efficacia : ob id ea quibusdam prosunt, quibusdam nocent plurimùm, vt cætera indistinctè scripta.

Est

Eſt tamen quido promptiſsimũ eſt cuiuis in ſimpliciũ facultatib⁹ verſato, & affectuũ naturas callẽti, dicere vim medicamenti ali cuius compoſiti, etiã ſi eam titulo nõ exprimat, & inuenire qualenã ex his vel illis indi ſtinctè ſcriptis qui partis huius diſpoſitioni, & quali & quãtæ idoneũ fuerit præſidium, & quo tẽpore: quæ qui ignorat, maximam ſæpe noxã ex vſu indiſtinctè ſcriptorum infert. Quia tamẽ id diſcernere nõ omnes poſ ſunt, neq; in omnibus poſſunt, commendádi maximè ſunt, qui limitationes integras medicamentis nõ ſolùm generales, ſed etiã particulares maximè adſcripſerunt. Inter quos primas iure meretur Herophilus perpetuò iubẽs, vt Medicus ſciat, quę, qualis, & quãta ſit morbi cauſa, & quod cuiq; potiſsimũ ſit remedium, vt ſingulis congruã curationẽ moliatur, lib. 3. cõp. ph. part. Non ſunt recipiẽdi, qui diminutè ſcripſerũt, multò mi nùs qui abſoluto ſermone ſine limitatione ſcripſerũt, vt ad vlceratã arteriã, vel aſperatã vel vocẽ abſciſsã aut raucã. Multæ enim poſ ſunt eſſe cauſæ vocis abſciſſæ vel raucæ, vt deſtillatio vet⁹ à capite, empyema, tabes, vo ciferatio multa, ĩſpiratus aẽr frigidus, potus frigidior, raucitatis ſunt cauſę. Qualia pluri ma ĩ li. Archigenis, Herę, inuenias: & quod mireris ĩ li. Apollonij Herophilęi, cũ tamẽ

Herophilus omnium maximè diſtinctiones cõmendarit: Appollonius autẽ eas alicubi ſequitur, eſt vbi malè negligit, vt ad auriũ dolorẽ cum ſcripſiſſet remedia, ſubiecit calida, frigida, humida, ſicca, & omnibus propè ſecũdis qualitatibus diuerſa, libr. 3. comp. phar. part. Debuit enim diffinire, cui auriũ dolori, & à qua cauſa ſingula remedia ſua ſint vtilia. Sic enim ſcriptis indiſtinctè qui fidem adhibent, non mediocriter decepti ægros plerunque offendunt. Ex quibus apparet, parum probandam medicamenti compoſitionem, niſi diſpoſitio indicetur, in qua eo medicamento ſit vtendum.

Lib. 7. cõ. ph. par.

Sed ne fallare, omnibus citra iudiciũ ne crediderís. Nam multa medicamẽta titulo magna promittunt, opus autem eorum interim nullũ eſt, interim valde exiguum apparet, vt ad ſuffuſiones diſterendas myrrha, ſtacte, & collyriũ ex felle ſcari piſcis, inualida enim deprehendes. Expende igitur vires ſimpliciũ, & totius, & quid affectus huius, hæc illa differẽtia, ab hac vel alia cauſa procedens, in hac corporis natura, ætate, cõſuetudine, in hoc aëris ſtatu pati ab hoc remedio queat: tum demum te in conſilium adhibe, & ſi potes, peritos, an tali remedio ſint vſi, & in quo affectu, & corpore, & in quo ſucceſſu.

Lib. 4. cõ. ph. p.

Sine

Sine periculo non imitamur eos, qui indistincta scribunt remedia, nam pro varia causa sunt mutanda, vt aurium dolori à frigore, statim medentur calorifica. Eadem tamen dolorẽ capitis pulsatorium ab inflammatione aut acrimonia mordaci exacerbant: quanquàm ea ipsa inflãmationes mediocres & non pulsantes sanant, vt acetum mistum rosaceo exactè & calfactum. Archigenem reprehendit lib.5.compos.phar.par. quòd absinthium, hyssopum, origanum ad suggillata scripserit admouenda, nec addidit, coctáne an cruda vellet adhiberi. Adhæc quòd voluit illa applicari aut seorsum, aut cum melle, aut cum aceto, aut cũ aqua, perinde ac si hæc viribus essent similia, aut proxima cum aqua, nec cutim nec vlcera mordeat, acetum ambo mordeat, mel solùm vlcera. Lib.3.cõ. ph.part.

Malè item Appollonio apud Galenũ scribitur, lithargyros cũ oleo laurino vel albo, id est, communi, quod malè ceu simile laurino adscribitur, & à laurino ex aduerso distinguitur, cùm tamẽ à laurini virtute multùm absit. Idem malè loco lithargyri cerusa vtitur, & mergit eam oleo myrteo, vel laurino, medicamentis multùm differentibus: nam illud repellit, aptum igitur incipientibus: hoc admodùm calidum & dige-

rens.

rens, vtile est cùm humor achoras gignens infixus est ac firmatus, vt prędiximus.

Absurda similiter est scriptura, si ad aliquem affectum scribis cataplasma, vel alia remedia viribus diuersa, aut etiam cõtraria: vt si scribis ad affectum aliquem, fiat cataplasma ex blito cum oleo læuigato, vel ex semine melanthij cum oleo ricinino: nam eidem affectui ambo conuenire non possunt, nisi distinguas, vt illud quia imbecilliter refrigerat, humectat phlegmones initio, & affectibus calidis attribuas: hoc quia calfacit, siccat phlegmones declinationi, & affectibus frigidis magis minùs pro vi remedij & natura partis.

Neque solùm ad rectum medicamentorum & aliorum remediorum vsum valent hæ limitationes, sed etiam ad rectam medicamentorum compositionem sunt necessariæ. ob id si rutã scribis, adde vtrùm siccam an viridẽ velis: illa enim quàm hæc multò est calidior & acrior. Quòd si indistinctè scriptum legis, coniecta ex viribus & scopo in quem affectum potiùs vtra sit vtenda. Sic serpillum acre & calidum magis quàm viride, sic mentha. Ob id malè scribit Archigenes, menthæ viridis aut siccæ, & rosarum viridium aut siccarum, vt malè ad achoras scribunt quidam apud Galenum oleum ro-

Lib. 2. cõ. ph. par.

satum

ſatum, vel vrina tauri aut cameli acerrima. Illud enim minima virtute præditum repellendi incipiẽtibus achoribus auxiliari poſſit, hæc vrina admodùm calens & digerens vtilis eſt, cùm humor achoras gignens ibi eſt infixus ac firmatus.

Limitationes in compoſitione requiri facilè oſtẽdit vinum miſcendum, cuius qualitates & tempus ſunt adſcribendæ. Multùm enim intereſt, an acerbum, auſterum, acidum, dulce vel acre ſit vinum, craſſum item an tenue, & album an rubrum vel nigrum, & an oligophorum vel valens & vinoſum, & an recens aut vetus. Quod enim calidæ naturæ & vetus digerit, acerbum & auſterum repellit. Tamen inueniuntur compoſita vt ſimplicia, quæ ſiue à tota ſubſtantia, ſiue cauſa alia ignorata ad omnes ſunt affectus efficacia, vt hepaticum admirabile Pharnacis herbarij apud Galenum libro 8. compoſi. pharmac. part. quanta eius promiſſa licet Galenus nõ reprehendat, falſa tamen mihi videntur. Cùm enim aromatum catalogo conſtet, qui calidos hepatis affectus iuuare poſſit? Galeni theriace omnes à peſtilentia ſeruat, qua ſi correpti fuerint, omnes euadunt vſu theriaces, qui fuerunt ſanabiles: ſic quæ à tota ſubſtantia agere diximus. Tamen in his etiam

quæ

quædã limitationis necessitas videtur, aut cur Aeschrion recens morsis à cane rabido dabat semel in die cochlearium magnum pulueris διὰ καρκίνων, iamdiu verò morsis dabat cochlearia duo. Cur item Galenus ad prçcautionem mitius remedium sufficere ait, ad curationem largiùs & valentiùs, etiam si id tota sua substantia agit, vt alysson in morso à cane rabido. Hæc tamẽ quç tota sua substantia seu suæ totius substantiç proprietate vel similitudine vel qualitate, aliquem affectum profligant, hoc est, elementorum 4. mistione simili si trahunt: contraria: si pellunt, sed vtraque nobis nulla ratione, nullaq; coniectura comprehensibili: sola enim experiẽtia, vt antè docui, cognoscitur diuina illa rerum quarundã proprietas nobis indicibilis & incomprehensibilis.

Ex his patet, quantam vim habeat ad artis medicç constitutionem distinctio medicamentis ad partium affectus varios in scriptis adhibita: contrà autem quãtum noceat confusio & indistincta verborum series, qualis toto propemodũ Dioscoride, Celso. Scribonio, Apuleio, Actuario, Simeone, Psello, Celio, Plinio, & aliis propè infinitis, qui medicamẽtorum vel simplicium, vel etiam compositorum facultates describere tentauerunt. Quibus carere fortasse

æquius ac præstantius fuerit, quàm vestigia sequi, nisi quis Galeni methodis exercitus ex natura affectuũ & facultate medicamenti cognita, facilè inueniat, cuius talis affectus speciei, & in quo tempore, & an recenti aut veterato, & in qua parte, & in quali corporis habitu, virtute, ætate, consuetudine, viribus, sensu tactus, hoc illud medicamentum tantũ, sic sumptum & admotum, cum his, post illa, ante illa est idoneum. Verissimum enim est, quod Galenus vsurpare consueuit: Curatio agnitionẽ & prænotionem sequitur. Recte nanque is solus curabit, qui omnium nunc dictorum vires tanquàm ipsas literas cognoscet, & qui præuideat, quale & quantum ab his vel ab illis remediis effectum proficiscetur, vt si moderatius est futurum, prohibeatur: si inferius quàm opus sit, intendatur: si prout rei propositæ conuenit, sinatur.

*

DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM AD COMPOSItionem præparatione,

LIBER III.

EDICAMENTA componēdi methodo à nobis absoluta, compositionis modum, exemplâq; varia sed celebratiora trademus, si priùs pauca quædam docuerimus, partim prædictis affinia, partim sequuturis nō vtilia solùm, sed etiam necessaria. Ad medicamentorum siquidem delectum (de quo multa libro superiore diximus) nō minimùm pertinet scire simplicium verorum & natiuorum signa, quibus à nothis & adulteratis probè secernātur. Adhæc cùm nomen vnum multis est simplicibus commune, quod ex his nomine simpliciter pronuntiato, intelligendum sit. Postremò cùm simplex aliquod compositioni necessarium desideratur, quódnam eius loco substituisse liceat. Ad ipsum verò compositionis modum feliciùs obeundum

dum, necessaria est simplicium quorundam delectorum præparatio per ignem, lotionem, trituram, solutionem χύλωσιν, id est, vt sic dicam, succationẽ, muccationẽ seu muccilaginem, purgationem, & quam vocant, clarificationem, quæ ad purgationẽ referri potest, vti & colatura, clarificationi necessaria. Cuius præparationis etiam in theriaca meminit Galenus, & alibi passim, præparationúmque libros à quibusdam scriptos ait idem lib. 2. simpl. capit. 15. Præter hæc instrumentorum non paucorum, vt ponderum, mensurarum, vasorúmq; aliorum elegans, pura, proba supellex ad rectè componendum, & composita recondenda est necessaria. De quibus omnibus vbi dixerimus, ad rem nobis propositam aggrediemur.

DE DOLIS, SEV ADVLTERIIS MEDICAMENTORVM.

MEdicamenta simplicia, pręcipuè rara, & ob id pretiosa adulterantur, & falsa pro veris, fictitia pro natiuis supponuntur, idq; multis modis. Nam simplex idẽ est interdũ sed facultate dolo ablata: vt rhabarbarũ maceratione dierũ quinq; in aqua exanimatum, deinde siccatum, vel alia virtute, sed improbiore addita, vt si idẽ rhabarbarũ

aqua pòst maceretur, vel destillata ex tithymallis, vel simplici quidẽ, sed in quam succus tithymallorum sit dissolutus, aut scammonij. Interdum simplex idem genere est nõ specie aut loco, vt libr. 1. in cinnamomo & casia diximus: & plurima quoq; docebimus titulo sequenti. Nonnunquàm idẽ est etiam specie & loco, sed vel intempestiua collectione, vel improba ad repositionem præparatione, vel ipsa repositione in loco parum idoneo, vel seruatione diuturniore vitiatum est, quorum tam magna est copia, vt exempla deesse nequeant.

Est frequenter quando simplex pro simplice subiicitur, vt pro costo radix enulæ Campanę, pro acacia, succus prunorum syluestrium. Frequentius pro simplici multa eius ipsius substantiam, magnitudinem, figuram, qualitates denique omnes quoad fieri potest mentita, substituuntur: vt pro galbano colophonia cum farina fabarum purgatarum, & quæ mox plurima leges.

Frequentissimè ambo simul miscentur, portio scilicet simplicis alicuius veri, sed vel ligni sui vel aliorum mistura aucti & conspurcati, quod in myrrha, ladano, opopanace, & aliis propè infinitis, malum euidentissimum est. Huc pertinet, quòd verorum simplicium nunc puluere fictitia

fictitia integũtur, ac velut incruſtantur, interdum illorum decocto vel infuſione macerantur & imbuuntur, vt etiam qualitates ipſorum & ſubſtantiam ſimulent.

Hæc autem ſimpliciũ medicamentorum adulteria fieri conſueuerũt primùm & maximè ab his, qui à ſe ignoranter, animo malo, intempeſtiuè collecta in vrbes conuehũt & vendũt: deinde à mercatoribus in regiones alias transferẽtibus, & poſtremò ab ipſis rhopopolis ac pharmacopolis. Adeò autem calidè nonnulla hi omnes adulterant, ſicq; veris aſsimulant, vt etiam exercitatiſsimis quodoque imponant: id quod ne frequenter accidat, quorundam figmenta partim priùs diximus, in multis ſimplicibus, partim hîc dicentur. Quanquàm hęc adulteria non publicanda cenſet Galen. ne praui homines vbi ea obiter didicerint, opere ipſo vitient & corrumpant. Eadem ratione eos accuſat, qui lethalium pharmacorũ deſcriptiones inuulgant. Tamen cùm vix regio iſta aut velit aut poſsit hęc vitiare, non raró autem ab inſtitoribus & interpolatoribus externis fallatur, è republica Gallorum fuerit ſcire, quibus quædam falsò repræſententur, & quibus notis deprehendantur: præſertim cùm etiam ipſe Galenus ſuam illam ſententiam interdum non ita anxiè ſer-

Li. 1. antid. & li. 9. ſimp in diphryge.

uarit;sed quorundam simplicium adulteria in antidotis,& alibi passim leuiter attigerit:licet quorundam aut nulla aut non exacta est discretio,sed eorum & dolosè paratorum notæ confunduntur. Quædam cōtrà nullam adulterationem recipiunt, vt agaricum,xylobalsamum, carpobalsamum, pentaphyllum,polium,zingiber.

Li. 1.ant. Cùm igitur omnium nobis bonorum post Hippocratē author Galenus planè intelligeret,quantā vim habeat ad rectè medēdum integritas medicamētorū : vt aliarū materiarum medicarum,sollicitus magnoperè fuit,vt medicamenta singula apud se pręstātissima haberet,partim ea quotannis ex omni regione ab amicis fidelibus recipiens,partim ipse in loca ipsa profectus , vt Cyprum,Lemnum,quę volebat exportans, quantum sibi in vitam reliquam sufficeret.

Vbi verò simplex aliquod præstantissimum nactus erat,identidem explorabat totam eius naturam , substantiam , colorem, odorem , saporem,vires,vt experientia illa crebra verorum medicamentorum perfectam haberet cognitionem. His enim veris cū vitiato collatis,facilè secernebat tanquàm indice quodam germanum & natiuum à spurio. Vt enim rectum sui & obliqui est demonstratorium , sic verum mendacij.

dacij, sic præstantissimum medicamentum sui & viciatorum. Quæ via præterquàm quòd breuissima est (veritatis enim simplex oratio, & in vnoquoque genere rerum quod perfectum est idem simplex: imperfecta vero ac vitiata propè infinita, vt à signo ad signum linea recta est vnica, infinitæ autem obliquæ esse possunt) etiam est tutissima, ob id quòd simplicis etiam vnius tantum vitiati mistio, totam sępe compositionem conspurcat & vitiat, vt medicamentum vires non sit habiturum, quas illi maiores dederunt, & quas tu fortasse sæpe es expertus: quo fiet, vt spe tua frustratus tristeris & irridearis: & mirùm ni etiam calumniam sustineas, ægro scilicet per id non sanato, quod futurum promiseras, & fortasse ne adiuto quidem: est etiam quando grauiter offenso.

ADVLTERIA SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

CACIA succo & carne prunorum agrestium repręsentatur dolo parùm malo, cùm vtraq; viribus conueniant. *Auicenna 2. canone.*

Aloës crassæ partes & impuræ lotione separatæ aqua marina & croco Mesuæ

Dioſcor. adulterantur: ſed croci odor dolum aperit. Alij acacia, alij gummi immiſcendo adulterant, túncq; minùs eſt ad minima friabilis, & odor & ſapor eſt alius.

Ambra puluere ligni aloës, ſtyracis, ladani, ambræ largioris moſcho in aqua roſarũ ſoluto. Sed hęc manuũ attritu multo ceu cera molleſcit, vera nõ molleſcit, Plateari⁹.

Dioſcor. Amomum planta amomide ſimili, ſed inodora, ex Armenia delata, ſeminis diſsimilitudo vitium detegit.

Serapio. Aſphaltũ, id eſt bitumen pice miſta Dioſcoridi licet adulterari non poſſe, vt neque carpobalſamum, neq; xylobalſamum ſcribit, Gal. lib. 1. antid.

Aerugo multis modis adulteratur Dioſcoridi: ſed hodie ſyncerior videtur, ſi adulteratam ſuſpiceris, notas ex eo repete.

Dioſcor. Aeris flos delimata æris ſcobe.

BDellium adulteratur gummi, ſed ita vitiatum minùs eſt amarum, & ſuffitu odoratum, Dioſcorid.

Balſamum, id eſt, opobalſamum, vitiatur terebinthina pauco opobalſamo miſta, vel ſine hoc, croco orientali & ſucco foliorum citri, vel oleo nardino. De quo in opobalſamo plura leges.

Bitumen adulteratur pice, vt in Aſphal-
Dioſcor. to dixi.

Caſto

CAstorium variè adulteratur: vitiũ autem facilè deprehendes attentus notis, quas in vero & laudatiore castorio diximus, in partibus animalis medicamentosis.

Costus radice prędura Helenij Comagenij, sed odor Helenij minùs vehemens, neq; caput tẽtãs, & sapor minùs acer quàm costi. *Dioscor.*

Crocus misto crocomagmate tunso, flore cneci, vel oleo & puluere bersilij, vt vocant, qui fricando dolum detegit: vel sapæ sublitu & lithargyro, vel plũbagine ad põdus augendũ, vtrunq; minùs odore vegetũ est: præterea hoc est puluerulentũ. Adulterati quoq; croci color & odor celeriter euanescũt: veri diu permanet, Gal. primo antid. *Dioscor.*

Casia odorata, corticibus capparis & radicis tamaricis mistis.

Caphura, gummi iuniperi: sed hoc est minus odorum & durius: illa est friabilis, & odore valentiore. Platearius.

Caryophylli vetustate exanimati vino puluerem optimorum caryophyllorũ habente irrigantur, siccantur. foris solùm caryophyllos olent, & vix ad dies decem: molliores sunt integris.

Carpobalsamum adulterari semine hyperici simili, quod Petra Palæstinæ oppido affertur, autor est Dioscori. adulterari tamen non posse affirmat Gal. lib. 1. antid.

Diosc. EVphorbium lacte hœdino, sarcocollæ, & glutini mistione conspurcatur, experientia veri est difficilis: nam euphorbiũ leui gustu os diu accendit, ita vt omnia gustata euphorbium resipiant. Idem iniectum igni odorem edit fastidiendum. Dioscorid.

Ebur vstum (quod cur spodium vocet vulgus non video) ossibus canis vstis vel albo marmore vsto: id verò grauitate proditur, illud forma ossis, & linearũ desiderio.

GAlbanum mutatur resina, farina fabarum excorticatarum, hammoniaco, Dioscorid. ex cuius notis syncerum deprehendes.

Galanga acris cypero europeo insipido, vel salso, vel bistortæ (vt vocant) radice austera: si verò dictæ radices aceto puluerem veræ galangæ & piperis habente, biduò macerentur, foris solùm galangam referũt. Platearius.

LAdanum stercore caprino & puluere nigro, id autem tractando non mollescit, sed in puluerem abit modo ladani vetustate exucti. Viribus pręterea & odore ladani caret, quod sic vitiatum est.

Diosc. Laser omne antequàm siccescat adulteratur sagapeno, aut fabæ lomento, sed maleficium deprehenditur colore, odore, sapore, dilutione, Dioscorid.

Lycium quibusdam amurca, succo absinthij, felle tauri, sed id à viribus synceri multum recessit. *Dioscor.*

Lemniam terram sic adulterant, vt nemo veram à falsa possit secernere: sic & Lycium Indicum, & plurima alia, vt verorum notæ à falsorum notis non exactè discerni possint. *Gal. 1. li. antidot.*

Ligustici semẽ adulteratur semine quodam simili, quod facilè gustu discernitur, amarum enim est: alij semen fœniculi aut seseleos admiscentes ligusticũ dolo vitiant. *Dioscor.*

Lentiscina resina, id est, mastiche thuris & resinæ pineæ nucis mistura. *Dioscor.*

MOschus pelliculis incisis puluere carnis columbinæ siccatæ, sanguine hœdino, pane asso. Si eius certum pondus pelui madenti impositum aliquãdiu fit grauius, est legitimum: si pristinum pondus seruat, supposititium. *Symeon.*

Manna arabum saccharo & folliculis sennæ.

Myrrha adulteratur gummi macerato in aqua, in qua myrrha maduertit, Diosco.

NArdus adulteratur stimmi, seu stibio cum aqua aut palmeo vino inspissationis ponderísque causa inspirato. *Diosco.*

Nard⁹ Celtica adulteratur imposita herba *Dioscor.*

simi

Dioſcor. ſimili, quæ hirculus ab odoris grauitate vocatur, ſed herba candidior ſine cauliculo, minoribus foliis, radice nec amara nec odorata, vti vera nardus eſt.

OPi omnes adulterātur addito ſagapeno, antequàm inareſcant, colore, odore, ſapore dolus deprehenditur: & quia cum aqua vel ſaliua non mox ſoluuntur adulterata: adulterantur etiā furfure & farina præcipuè καυλίας, id eſt, qui ex caule defluit, quia dilutior: ῥιζίας verò, id eſt, qui ex radice perlucidior & purior. Quauis enim radice inciſa aut caule quod effluit craſſum & lentum ὀπὸς, id eſt, liquor dicitur, lib. 8. ſimpl.

Opium, ſemine lactucæ agreſtis.

Opopanax, hammoniaco aut cera, tunc in aqua ſi digitis teratur, non ſoluitur, nec lateſcit vt ſyncerum, Dioſcor.

Os ex corde cerui cartilaginoſum, ſimili ex maiorum animalium corde.

Ga. 1. lib. antidot. Dioſcor. Opobalſamum tam variè adulterant & aſtutè, vt eius adulteria etiam exercitatiſsimos fallant. Hæc verò adulteria inuulganda non cenſeo, ne maligni etiam vitient à nobis edocti.

Vitiatur miſto vnguento terebinthino, lentiſcino, Cyprino, balanino, ſuſino, metopio, melle, vel Cypria cera liquida: ſed ma

lefic

leficiũ facilè deprehenditur. Nam verus liquor in vestem laneam fusus maculam nõ facit,& post lotionem notam nõ relinquit: cùm vitiatus inhæreat.adhæc merus, lac si instillatus coagulat,& in aqua aut lacte celerrimè liquatur, & colore lactescit. Alias quasdam notas apud eundem & Simeonem si libet,legeris potius,quàm apud barbaros hoc seculo adhuc legi solitos, profunda hominum ignorantia, & magno mortalium incommodo.

Piper longum fraudulẽter præparatum, est herba quædam flaua,quæ à Xene affertur,aspectu quidem,nõ autem gustu macropiperi similis:hæc autem aqua irrigata soluitur:natiuũ macropiper insolubile permanet,Gale.lib.1.antidotorum. Piper longum verum ex Barbaris affertur:adulteratũ verò duplex est, alterum, quod in Alexandria maximè conficitur:alterum herbæ cuiusdam germen.Quod factitium est, si per diem totum in humore maceretur,illicò liquatur ac soluitur,libr.4.sanit.tuend.Illud fortè ex maza subacta aqua,in qua dissolutum aut maceratum sit piper, & in formas effictas, coniecta pòst siccata. Vidi etiam adulteratum ex germine & velut nucamẽto betulæ & coryli.

Pastilli theriaci ex radice pentaphylli,id

est,

est, tormentillæ, Venetiis malè componuntur, non ex viperarum carne. Hermolaus in Coroll. Musa.

Dioscor. Phu radice rusci admista vitiatur: sed maleficium facilè deprehenditur, quia hæc dura est, frangi contumax, & sine vlla odoris gratia.

Dioscor. Pompholyx taurino glutine, ouillo vel marino pulmone, aut grossis vel quibusdam aliis crematis.

Li. I. ant. Pentapetalon, Pentaphyllon, Polium nihil simile habent in plantis, ob id non adulterantur.

RHa Ponticũ, radice centaurij magni.

Mesues. Rha barbarum exanimatur maceratum aqua diebus quinq;, posteà siccatum idem minùs in crocum tingit, intus nigricat, varietatem in fracturis amisit, densius est, astringit magis: ex aqua verò illa siccata trochisci fiunt regibus.

Gal. li. I. antid. Ῥῆον cùm viget ac integrum est, valenter astringit, densum est ac contractum tota substantia, tamen celeriter perforatur. Incolæ regionis in qua gignitur, coctione vires eius in aquam trahunt: deinde Rheũ siccatum tãquàm integrum sit, nec coctũ transmittunt, sed id rarius est & laxius integro, nullam aut minimam astrictionem retinẽs.

Quantum aliis notis rheon à rha barba. differat, alibi diximus.

SAgapenum succo lasaris & galbano & Dioscorid. id non eliquescit, sed verum vino vel aqua affusa statim dissoluitur, Gal. lib. 1. antid.

Sarcocolla puluerizata est suspecta adulterij, Dioscor. à quouis puluere misto: integra eligatur.

Styrax modis multis Dioscoridi adulteratur, sed dolus facilè deprehenditur notis ab eo dictis. *Dioscor.*

Santala lignis aliis, rubrum bersilio inodoro: flauum & album ligno cedrino odoratiore linguam calfaciente.

Scammonium lacte tithymalli & sarcocolla, vel erui farina, tunc linguam minùs valenter pungit & mordet. *Dioscor.*

Saccharum intus feculentum aut spumæ succi cannæ eius auctum, tunc in ore vanescit, & fractum nigricat.

TVrbith, gummi dissoluto quibusdam radicibus extremis illito: verum autem si frangitur, gummosum est intus.

Tamar Indi prunis adulterati non splendent, humidiores sunt sapore & nucleo prunorum, multum à semine Tamar Indorum diuerso.

Thus

Dioscor. Thus pini reſina & gummi:ſuffitum autem gummi flammam non edit, reſina autem in fumum vaneſcit,thus ſtatim ardet: odore etiam maleficium proditur.

Dioſcor. Thuris cortex pini aut nucis pineæ cortice horum tamē index,lignis: nam reliqui cortices ſuffiti quanquàm incenduntur,ſine odore fumant.Thuris verò cortex ardet, & odorum fumum edit.

Dioſcor. Thuris manna adulteratur cribrata pini reſina,aut polline aut cortice thuris contuſo,ſed hæc igne deprehenduntur.

Hæc abundè fuerint ei,pręſertim qui veras ſimplicium ſyncerorum notas ex libro primo accuratè didicerit.Nam cùm rectum ſui & obliqui ſit index, vt initio huius docuimus,& in vnoquoque rerũ genere quod perfectiſsimum eſt,idem ſit ſimplex ac vnicum.Id ſi cognoueris,alia ei cōgeneria aut etiam arte affinia nullo negotio ſecreueris.

IAm tradamus ſimplicis alicuius nomine ſcripto abſolutè & ſine determinatione ſexus,coloris,magnitudinis,figuræ,loci,tēporis:vel notarum probitatis aliarum, vel partis eius ſimplicis,radicum,foliorum,florum,ſeminum,& cæterorum, quódnam ſit eligendum:nam pro variis ſcopis varia, ſed in ſcopos efficaciora deligimus. Quam in

rem

rem te iuuabit nostra simplicium per locos communes descriptio. Quę enim radicibus solis sunt efficaces plantæ, illarum nomine, radices veniunt, quæ foliis, floribus, fructibus, seminibus, cortice, ligno, liquore, succo gummi, sunt vtiles ac medicamentosæ magis, dum plantæ nomen effertur, partẽ eius vsurpari solitam elige: quum verò pluribus suis partibus ad res etiam varias valent, quibus sit opus, coniecta ex partium illarum facultate & affectus natura, & medicamenti constituendi forma, vt ammi, anisum, apiũ, carũ, cnicus, cuminum, gith, libysticum, nasturtiũ, psillium, seseli, staphis agria, semine sunt præstantiora, idq́; solum illarum nomine intelligendum, in aliis multis similiter.

Anisum Cretense lib. 4. sanit. tuend.

Hagnus, id est, flos eius aut semen, licet folia etiam sint vtilia.

Agaricus, albus & fœmineus.

Aloë, id est, succus eius: aloë Indica lib. 9. simplicium in diphryge.

Alumen, scilicet scissile, quia præstantissimum. lib. comp. pharm. gen. primo.

Acetum, ex vino non hydromelite vel cereuisia.

Aristilochia pro re proposita explicanda est: rotunda enim cùm multum tenuare crassum humorem, tergere vlcera, digerere *Li. 6. simplic.*

ex vtero:longa autem cùm mitiora hæc volumus. Clematitis autem, quia fragātior in vnguentis expetitur.

Amomum, Scythicum lib. 8. compo. ph. part.

Ammi Illyricum libr. 9. eiuſdem Aegyptium alij laudant.

Balſamum, opobalſamum potius intelligendum quàm carpobalſamum, aut xylobalſamum, lib. 2. comp. ph. part.

Bryonia alba quia efficacior quā nigra.

Bugloſſum vtrumque foliis & flore efficacius radice tamen non inutile.

Caſia vel Caſsia in libris Græcorum.

Caſia ſyrinx optima, & cinnamomo viribus & toto habitu finitima. In libris Arabum eadem lignea dicitur: altera verò fiſtula his dicta ponitur, cùm medicamētum eſt purgatorium.

Cardamomum, maius.

Capparis, cortex radicis.

Galen. in ſimplic. Centaurium, minus in purgantibus medicamentis, in cæteris maius dictum à facultate multiplici & efficaciore.

Calaminthe, montana, quia efficacior quàm domeſtica.

Coſtus, amarus, cùm ſubamarus & valde acer ſolùm nominetur: dulcem tamen neſcio quem Arabes inuexerunt.

Cypreſ

Cypreſſus, id eſt, nuces eius ĩ aſtringẽtib' medicamentis, lignũ aut folia in diureticis.
Cinnamomum optimum, de quo in ſimplicibus abundè.
Corallium, rubrum.
Cuminum, Aethiopicũ, libr. 4. ſan. tuen.
Daucus, agreſtis: nã ſatiuus paſtinaca eſt alimentum veriùs quàm medicamentum.
Elleborus, niger Meſuæ, quia ſalubrior, albus Gale. Apho. 1. lib. 5. Obſerua igitur, an compoſitio ſit Arabica aut Græca. Elleborus vterq; & heleniũ ex locis editis pręſtãt.
Eruca, ſylueſtris, quia efficacior hortenſi.
Epithymum, Atticum melancholiam ex ventriculo purgat: id in Græcis cõpoſitionibus vſurpandum, in Arabicis Arabicum.
Fœniculus, ſemen, ſed in collyriis ſuccus foliorum aut radicum.
Galla, ſolida efficacior quàm perforata.
Gummi, Arabicum: id enim omniũ perfectiſsimum vel Plinio authore.
Gluten, maſtiche, cæteris glutinis efficacior, vt vitrum etiam glutinet, quibuſdam intelligitur: aliis ichthiocolla, aliis taurocolla magis placet glutinis nomine.
Hyſſopus montanus hortenſi melior, vt calaminthe montana efficacior domeſtica. Hyſſopũ Ciliciũ Dioſ. Creticũ verò Archigenes, apud Gal. lib. 8. c. ph. p. Hyoſcyamus,

albus,ſeu album eius ſemen:quod tamẽ interdum exprimitur,frequentiùs tacetur.

Iris,radix ireos Illyricæ veteribus,nunc pharmacopolarũ ignauia Florẽtina vſurpatur,cũ illa per Venetos facilè haberi queat.

Li.6 ſimplic. Lupinus amarus:nam dulcis eſculentus eſt , vt ille amaritudine per macerationem in aqua depoſita.

Lactuca,ſemen,pręterquàm in victus ratione,vbi herba potiùs intelligitur.

Lapathũ,oxylapathũ efficacius rotundo.

Lithargyros,auri:tamẽ lithargyroschryſitis aliquoties in lib.c.ph.Gal.legitur.

Maſtiche,Chia lib.7.Meth.& alibi paſſim.Aegyptiam tamen ac recentẽ ob id pinguiſsimam laudat lib.2.ad Glaucon.

Marrubium,album præſtantius nigro.

Mel,apum , alterum aëromeli ſeu mel aërium & roſidum.

Margaritæ,ſolidæ meliores perforatis, niſi etiam ſint flauæ,obſcuræ,ſolidis pares.

Medulla ſi nõ additur cuius animalis,& valens futurum eſt medicamẽtum,ceruina miſcenda valentior quàm vitulina,libr.6. compo.ph.part.

Nuclei,pini, oliuæ : dactyli autem Auicennæ.

Oleum,oliuum ex oliuis expreſſum.

Opium , Thebaicum Gal.libr.7.ſimp.& poſt

post eum omnes.

Petroſelinum, Macedonicum, & in hoc Aſtreoticum, & huius ſemen maximè in vſu eſt lib. 8. comp. ph. part.

Pruna, ſi aluus deiicięda eſt, Damaſcena, & Hiſpana ſeu Iberica, hodie Auguſtana & Cathalaunica Italis dicta, ſunt multò præſtantiora, vel ſi qua his ſimiliter ſunt pinguia, dulcia: ſi ad cohibendum & aſtringendum fit medicamẽtum, Damaſcena immatura, vel potiùs quæ Iorana nobis dicuntur. S. Iuliani & Turonica.

Papauer, album ſemen.

Piper, album quia acrius, & linguam magis pungit quàm nigrum, à quo per aduſtionem vis exhalauit, Galen. lib. 8. ſimp. ſed album id maturum intellige. Nam album ex macropipere in racemum granatim dehiſcente, recens factum, minùs eſt acre, & macropiperi facultate proximum, quale apud Serapionem eſt accipiẽdum. Pix, liquida in ſuppurãtibus & tergentibus: ſicca, in ſiccantibus, vnguentis epuloticis & glutinãtibus, Gal. lib. 7. ſimpl.

Pæonia, mas ſeu eius radix, vel ſemen, Manardus ætatis noſtræ medicus longè doctiſsimus in epiſtolis.

Polypodium, quernum vulgò vſurpatur, murale & à ſaxis prętulerim cũ Narbonen-

ſibus quibuſdam, quod frequẽtiſsimum, & pro querno omnes venditant, niſi ſi quando aſtrictione opus eſt: qua ratione hederam quoque quernam nonnullis expeti audio.

Quatuor emolliẽtia, malua, althæa, viola nigra, acanthus.

Quatuor ſemina.
- Frigida
  - Maiora, melonum, cucume. cucurbitæ, citruli.
  - Minora, lactucæ, portulacæ, intybi, cichorij.
- Calida.
  - Maiora, cumini, carui, aniſi, fœniculi.
  - Minora, apij, dauci, ameos, amomi.

Quinque radices vreticæ, apij, petroſelini, aſparagi, graminis, ruſci.

Lib. 8. ſim plic. Reſinarum, primas non iniuria meruit lentiſcina, id eſt, maſtiche: inter alias verò præfertur terebinthina, quia melior quàm colophonia, & phrycta dicta: aut illius loco ponitur larix dicta, terebinthinæ propè ſimilis, Gal. lib. 1. comp. ph. gener. recentioribus verò pinea intelligitur.

Lib. 9. cõ. ph. part. Ruta, folia rutæ agreſtis, Gręcis verò folia rutæ domeſticæ. Illam verò & illius ſemen, moly vel beſanũ, vel beſaſa, vel cũ Syris, apud quos naſcitur Hermola ferè vocãt.

Roſa, rubra recens in purgantibus, ſicca in aſtringentibus.

Rhapha

Rhaphanus,ſyluestris.
Roſmaris,folia,interdum flos,quem neſcio cur hodie vulgus ἄνθος,id eſt, florem abſolutè appellet.
Rhus,cortex fructus ſumach dicti.
Stœchas,ſtœchados Arabicæ flos.
Styrax,calaminthes:nam liquidus vulgò dictus eſt myrrha ſtacte,ſi verus ſit.
Santalum flauum.
Spica,nardi Indicæ.
Sulfur,ἄπυρον,id eſt,ignem non expertum ceu viuum eſt nobiliſsimũ:ad quędam extinctum ſeu nobis familiarius præfertur.
Σχοῖνος,id eſt,iuncus,pro ſcœnu anthos.
Tres flores cordiales,violarum,bugloſsi vtriuſque.
Thymum,Atticum aut ex editis locis & ſiccis,lib.4.ſanit.tuendæ.
Viola,nigra ſeu purpurea,vulgò Martia & quadrageſimalis,quòd in ea tẽpora flos ferè incidat,& eadẽ recens ſi haberi poteſt: nam ſicca inefficax.
Ziziphа.i.iuiubę recẽtia & bene matura, aut ſaltẽ integra,nõ putria aut vetuſtate exucca,qđ illis poſt ſextũ mẽſem ferè accidit.
Sic quæ ſingula in ſingulis regionibus ſunt præſtantiſsima & laudatiſsima.
Alumen Mileſium.
Agaricus Ponticus Andromach.iuniori

in theriaca.

Mysi Cyprium.

Lib.6.sanit.tuend. Nitrum Berenicium.

Sinon Syriacus.

Lib.9.cō. ph.part. Lib.1.antidot. Cuminum Hispanum,alibi Aethiopicũ, melius Aegyptio. Anisum & Thymum & alia plurima Cretica,libr.4.sanit.tuend. in diatrion piper.& diacala.

Meon Hispanum & Macedonicum.

Aristolochia Põtica,& hac melior Cretica,lib.10.comp.ph.part.

Phu Ponticum, Castorium Põticum.

Daucus Creticus,semine & radice bonus, cæteri solo semine. In Dicearchia quæ nunc vocatur Puteoli, ærugo, cerusa, æs, squamma æris,& alia nonnulla. Romæ argenti spuma fit optima:ex Sicilia itẽ,magna Libya & Creta quotannis multa præstantissima Romam afferebantur.

De his multa libro secundo in delectu medicamentorum diximus,quædam dicturi quoque libro quarto in theriace.

QVID PRO QVO.

Quid, id est, quod medicamẽtũ pro quo supponendum.

Ντιβαλλόμενα, hoc est,simplicia, quæ aliorum facultate similium penuria supponi possunt Medici consilio,quæ nomine Galeni circun

circunferũtur, & à Paulo ad verbum propè citantur, Galeni non esse hinc liquet, quòd statim ipso initio Galenum citat. Adhæc anacardij fructus mentionem facit, qui Galeno ignoratus fuit. Postremò multa suppo nit absurdissima, vt loco agarici, euphorbium: pro serpyllo, potamogitona: vice gallæ, sordes gymnasiorum: in locum polypodij, radix chamælææ aut chamæleontis: pro polythrico, absinthium, & alia eius generis plurima viribus dissimilia. Tamẽ quæ recipiẽda magis sunt, tum indidem, tum ex Galeni libris, tum etiã ex Arabibus vtcunque proferemus, vt pro

Aqua pluuia, supponi potest aqua fontana pura: & ab omni mistione syncera, Gal. lib. 1. comp. ph. part. in diacodio.

Acacia, succus & caro prunorum agrestium, vel hypocisthis, Auicen. 2. canon.

Asaro, acori par pondus & dimidium.

Carpesium quoq; pro asaro & cum asaro, lib. 2. comp. ph. part.

Absinthio, cum Galeno abrotanum: & contrà pro abrotano absinthium.

Acanthij semine, lychnis, & contrà, ἀντιβαλλομένων author.

Acantha Arabica seu Aegyptia herba (quę sucaha Serapioni dicitur) acantha leuce nostras, eidem dicta bedegar.

Alicacabo, ſemen ſolani.

Aſphalto, pix liquida, brutia.

Aethiopicæ oleæ lacryma, lacrymarum acaciæ partes duæ, ſeu pro gummi elemmi gummi Arabicum.

Acoro ad flatus & hepar ac lienẽ iuuandum, cumini par pondus, & tertia pars ariſtolochiæ Auicen.

Anchuſa, hyacinthus.

Arſenico, ſandaracha.

Amylo, ſicca farina.

Amygdalis amaris, abſinthium.

Ariſtolochia quauis, vna ex trib⁹ ariſtolochiis, quãcũq; habueris, Gal. lib. 3. c. ph. part.

Adipe vulpis, vrſinus.

Adipe ceruino, anſerinus.

Alumine, ſal foſsitius.

Pro balauſtio, malicorium.

Buccinis, oſtrea vſta.

Balſami liquore, myrrha ſtacte.

Lib. 6. ſanit tuend. *Li. 1. antid. Gal.* Pro Cinnamomo, caſiæ aut amomi duplum ad odoris gratiã Gal. lib. 5. c. ph. par. in dentifricio. Pro cinnamomo, duplũ optimæ caſię, vel cũ Quinto Medico duplũ vel multũ carpeſij, vel certè non paucior caſia, Gal. libr. 2. 3. & 8. cõp. ph. p. & lib. 1. antid. Quidã carentes cinnamomo in vicem eius ponunt æquale pondus ex ſemine cardamomi. Damocrates in Cyphi. lib. 2. antidotorum Gal.

Caſia,

Caſia, cinnamomum, Gal.lib.2.cõ.ph.p.
Caſiæ cortice, nardus indica vel malobathri folium: vel contrà, lib.6.comp.phar.p.
Chamæmeli floribus, duplum foliorum radicum.
Coſto hodie rariſsimo, pyrethri dimidiũ, vel baccæ cedri, vel radix helenij, vel ireos.
Cimolia terra ex Cimolo vna cycladum, detrimentũ ferri & molæ ſimul attritorum.
Struthio, in ſternutamẽtis ellebor⁹ albus.
Cardamomo maiore, minus: & contrà.
Calaminthe omnis, mentaſtrum, pulegium ſimilia ſunt facultatibus, ob id inuicem ſunt antiballomena.
Pro croco, crocomagma.
Cypero, iuniperus maior.
Cumino, ſemen rutæ vel agni.
Clinopodio, heliotropium.
Colocynthide, ſemen ricini.
Capparis radicis cortice, cortex radicis tamaracis vel ericæ.
Cicutæ ſemine, coriandum.
Pro dictamno, elelisphacus vel nepitha.
Doronico, dimidium ſeu duæ tertiæ caryophyllorum, Auic.
Damaſonio, eryngium. Pro Elaterio, ſuccus foliorum cucumeris agreſtis.
Ebeno, lignum Gaiaci: & contrà. Nam quas vires hodie in ligno Gaiaci experimur,
ebeno

ebeno tribuit Galenus libro 6.ſimpl.

Eupatorio Meſuæ, abſinthij & aſari ana dimidium pondus eius, vt ambo ſimul iuncta æquent pondus eupatorij Meſuæ, ab eupatorio Græcorum diuerſi.

Pro Folio, folium caryophylli, nardus Indica ſi inuenitur, caſſia id eſt, vulgare cinnamomum, macis, Auicenna 2. canone.

Ferrũ ferrugo, ſquama ferri idem propè pollent, & pro ſe mutuò ponuntur.

Fimo palumbis, fimus columbæ.

Felle ſuillo, vel perdicis, vel piſcium.

Pro Gentiana, aſari & radicis cappar. ana dimidium.

Gongilide, heliotropium.

Glycyrrhizæ ſucco, æquale radicis eius. Andro. in arteriace 15. apud Gal. li. 7. c. ph.

Gnidio cocco, ſemẽ lathyridis, & cõtr.

Galbano ſagapenum.

Pro Hammoniaco, propolis.

Hermodactylo, in doloribus iuncturarum folia anchuſæ & dimidium bdelij.

Hederæ gummi, gummi perſici.

Hyacintho, flos Iſatidis.

Pro Iride Illyrica, helenium odoratum.

Pro Lapide aſio, lapis gagates.

Pro Lapide magnete, lapis Phrygius,

Lapide Phrygio, pyrites lapis vel argyrites.

Liby

Libystico, semen staphilini, id est pastinacæ, præsertim agrestis.
Lepore marino, cancer fluuiatilis.
Lanariæ radice, radix veratri nigri.
Lycio, succus radicis cẽtaurij magni, li. 7. sim. aliis succus baccarũ periclymeni, autor libelli Dynameôn: Gal. malè adscripti.
Pro Melle, mel aërium vel saccaharum.
Malabathro, casia, vel nardus Indica.
Myrrha troglodytica, calam⁹ odoratus.
Myrrha, Smyrnium, & contrà Dioscor. in Smyrnio.
Pro nasturcij semine, folia eius sicca.
Nuce moschata, par spica. Nardo Syriaca, iuncus odoratus.
Pro opopanace, hammoniacũ, vel galbanum, vel sagapenum, vel bdellium, libr. 2. ad Glauconem in curando scirrho.
Ozimo caryophyllato, melissa in affectibus cordis.
Oleo laurino, pix liquida, licet illo inferior, vel oleum cedrinum, vel cicinum, vel vetus, vel oleum ex lucerna cum Hera, Gal. lib. 1. comp. phar. part. vel coctum, sic enim tenuius fit, & veteri ac cicino simile, vel sordes lucernarum luti crassitie. Ibidem.
Oleo rosato, violatũ, nymphææ: amygdalinum autem loco rosacei boni, id est ex multis rosis cum oleo omphacino insulso

fact

facti libro tertio comp.ph.part.initio.

Oleo recinino seu cicino, rhaphaninu

Opobalsamo, opocarpasum Galen. myrrha stacte, vel liquor myrti.

Lib.6.cō. ph.part. Oriza, hordei farina.

Oesypo, medulla ceruina.

Omphacio, succ⁹ rhois, vel vinũ auste

Pro Pipere longo, album: pro albo, grum optimũ, id est, grauissimum: & co trà, 4. sanit. tuendæ.

Periclymeni fructus drachmis tribus, r dicis eiusdẽ drach. tres. lib. 9. comp. pha. pa

Phœnicobalanorum pinguium carn drachmis tribus, palmulę seu dactyli tre aut sex Galenus, lib. 7. comp. ph. p. in art riace 15. Andromachi.

Psyllio, lens palustris.

Petroselino Macedonio in theriaca, alt rius regionis Peroselinum, Gal. lib. 1. anti

Pro resina phrycta, pix, aut pix bruti Gal. lib. 9. comp. phar. part.

Rubigine, scoria ferri.

Rhaphani seminis drachmis decem, suc ci eiusdem cyathus vnus, Galenus lib. comp. ph. part.

Rosis, flos rosarum, vel contrà, Gal. libr 6. comp. ph. part.

Rhoẽ coriario, rhus obsoniorũ, & con trà, Gal. lib. 6. comp. ph. part.

Pro

Pro Staphide agria, pyrethrum.

Spodio Græcorum, cinis ſuper fornacem aurariam inuentus melior quàm ebur vſtum, quod neſcio cur hodie Barbari ſpodium vocent.

Styrace, caſtorium.

Sale Indo, ſaccharum candefactum.

Sagapeno, gummi cedri, hammoniacum, reſina picea ſicca.

Spuma nitri, nitrũ molle, vel aphronitrũ, Gal. lib. 3. comp. ph. part.

Sulfure viuo, flauum vel vſtum & purgatum.

Satyrio, ſemen erucæ, vel ſcincus: vel contrà.

Sinapi, cardamomum vel cardamum.

Scammonio, ricinus.

Stibio contuſo, ſquama æris, ſtannũ vſtũ.

Sepiæ oſſe, pumex.

Serapiade, pæoniæ radix.

Scilla, bulbus.

Pro Terebinthina, larix dicta reſina, ei propemodum ſimilis, Gal. lib. 1. com. ph. ge.

Thapſiæ ſucco, chamæleontis nigri ſuccus, vel naſturtium, vel naſturtij aut erucæ ſeminis pondus æquale, licet illa ſint multò inferiora thapſia, Gal. lib. 1. comp. ph. part.

Tamaricis ſucco, ſuccus ſambuci, Gal. libro 9. comp. phar. part.

Pro Veratro albo, nigrum.

Viſco querno, chamæleon niger.

Vino falerno, aliud quoduis colore fuluum ſubſtantia tenue, vt perluceat, & ſit odorum vehementer, vt Ariuſium ex Chio, Lesbium ex Mitylene, Creſſo : Methymna & Tmolites, Gal. lib. 1. comp. ph. gen.

Pro Zedoaria, ariſtolochia.

Zingibere pyretrhum.

Ἀντιβαλλόμενα, vel horũ aliqua vel alia poteſt quæuis regio noua deſideratis facultate affinia facere doctorũ medicorũ conſilio : nam ſi Arabibus & Græcis pro ſinapi cardamomum fortè ipſis frequentius licet ſubſtituere, quídni pro cardamomo frequẽtiſsimũ nobis ſinapi vſurpabimus? præſertim cùm vt pro cinnamomo caſiã, ſic contrà pro caſia cinnamomum aſſumi probauimus: idémq; in aliis faciendum puto. Ob id Galenus libr. 7. ſimpliciũ meliſſophyllum (inquit) marrubio facultate ſimile, ſed ipſo multo imbecillius, ob id meliſſophyllo vtitur nemo. Nam abſurdum fuerit, præſente vbique terrarũ magno marrubij prouentu, vti meliſſophyllo. Si cui verò ad manum non fuerit marrubium, meliſſophyllo vti poterit, obſeruata eius prę illo imbecillitate, vt ob id quãtitas eius augeatur: hæc Gale. qua ratione pro cinnamomo duplũ caſię optimè

optimè miſcemus medicamentis, vt quãtitate qualitatis imbecillitatem redimamus.

Quæ igitur apud ſingulas gẽtes ſunt copioſa, modò ſint facultate proxima his quæ deſiderantur: quia faciliora ſunt paratu ponantur: vt in Aſia in frigidis capitis affectibus, aut in declinatione calidorum ruſtici cedrio dicto vtuntur: eius penuria piſſelæo, id eſt, pice & oleo miſtis liquida forma: interdum etiam cedrio & piſſelæo ſimul magis & minus miſtis, prout vires eius intẽdere ſtudent: hoc autem linũt ſinciput, nares, frontem, aures, & quibuſdam plantam & ſedem, Gal. lib. 2. comp. ph. part.

Sed videmur antiballomenis non egere, qui magna cura iam ſimplicia generis omnis in prõptu habeam⁹: imò maximè egemus, cũ multa ſimplicia veteribus laudatiſſima (vt Theriaces cõpoſitio docebit) hodie nobis parum ſint cognita. Quæ vbi certa erunt, his vtendum potius quàm antiballomenis. Vt enim pluris eſt equo domini oculus quàm equiſonis induſtria: pluris agro domini veſtigiũ, quàm villici ſtercorizatio: pluris familiæ paterfamiliâs, quàm procurator: pluris prætor, cõſul, rex, paſtor, quàm proprætor, procõſul, prorex, mercenarius: ſic plus tribuẽdũ puto his, quę maiores magno delectu & ratione optima in com-

positiones cooptauerunt, quàm quæ illorum loco coacti adoptamus.

MEdicamenta quædam tum purgantia, tum non purgantia, & ſumenda, & admouenda, ad compoſitionẽ per ignem præparamus calfaciendo, nutriẽdo, liquando, coquendo, deſpumando, colando, clarificãdo, aſſando, vrendo, extinguẽdo, lauando, infundendo, deſtillando, vt ſint mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel ſalubriora, vel facultas vna tollatur, aut detegatur, aut noua acquiratur. Multa enim ſolũ calfiunt, vt dũ calfacto piſtillo maſtichem ſiccã alutæ intendimus in epithema: dúq; calfacto mortario & piſtillo gũmi Arabicum & tragacãtha ſiccata promptius in puluerem tenuiſsimum ducendo læuigantur, præſertim aëre humido: nã ſicco, qualis æſtate & gelu, præſidium illud non admodum requirunt, niſi ſint admodum recentia.

Nomine ignis intelligo calorifica omnia, ſolem, ſimum, putrentes cortices, calorem animalis, calcis irrigatæ, & ſi qua ſunt alia præter hæc calfacientia.

Oleum, cera, pix, reſina, & ſimilia prius calfacta abluuntur.

Calfacta prõptius & perfectius miſcentur, ſed in calfaciendo ſunt certi fines, quos vltra & citra vis medicamentorũ non conſiſti

ſiſtit. ob id aromata miſcemus aliis ab igne depoſitis, ne ab igni ipſo vis eorum diſſoluatur, vt poſteà dicemus.

Medicas portiones hyeme calidas damus, & cùm vomitarias eſſe volumus, tepidas: cùm hydroticas, plurimum calidas propinamus.

Semina ſaccharo incruſtanda antè calefaciẽdo modicè ſiccamus, vt promptiùs in his ſaccharum ſiccitate concreſcat & albeſcat. Caloris vis in medicamentorum præparatione tã latè patet, vt me dies priùs ſit defecturus, quàm caloris illius exempla, ſi omnia perſequi liberet.

Nutriuntur ſuper cineres calidos lythargyrum & molybdena, & cum oxelæo celerrimè liquantur: cum hydrelęo diutiſſima coctione opus eſt. *Li. 9 ſim. & li. 1. c. ph. gene.*

Turbith lacte nutritur & myrobalani oleo, aqua, & aliis apud Meſuen. Sarcocolla lacte muliebri, vel aſinæ, vel capræ nutrita aliquandiu poſt ſiccata, idq; aliquoties, reponitur ad vſus. Fit hæc ſimpliciũ quorundam nutritio & velut refectio atque auctio interdum ſine igni, præſertim aëre calido, vt etiam vnguentum nutritum declarat.

LIQVATIO.

Liquantur calore ignis, quæ frigido cõcreuerunt, buryrũ, oleum hybernum,

adipes, medullæ, cera, resinæ: gummi meliùs aqua soluuntur, & ei miscentur, non oleo, vti succi lenti bdellium, hammoniacum, & similes, vel aceto, vel alio: resinæ verò oleo liquatæ eidem probè miscentur non aquæ.

Lib. 1. cō. phar. gen. Chalcitis metallicorum celerrimè liquatur, & alumen omne, sed scissile mollescit tantùm: liquatur & sandaracha & auripigmentum. Lithargyros per se tardissimè liquatur: cum ærugine vel duplo oxelæi cocta citiùs liquescit, quàm cũ hydrelæo duplo, vel paulò plus duplo. In medio horum sunt ærugo & misy: sori autem quia terreum magis est ac saxeum, quàm chalcitis & misy, etiam tardiùs liquatur.

DISSOLVTIO.

Crocum, thus, myrrham læuigata vino dissoluit, & medicamento propè cocto miscet, quæ vbi modicè liquata erunt ab igni, deponit Andromachus in arteriace 16. lib. 7. comp. phar. part.

Galbanum, opopanax, sagapenum, hammoniacum ex vino vel aceto, vel alio liquore cocta dissoluuntur. Cum siccis verò trita abeunt in puluerem.

Gummi ferè dissoluũtur liquore aliquo, aut pistillo calido, item & pingues succi nisi ob siccitatem teri possint, vt frequenter gum

gummi Arabicū, tragacāthi, iuniperi, thus masculum, mastiche, & propè reliqua vetustate vel igni siccata: recentia verò & adhuc vuida etiam calentibus digitis liquescunt, aut saltem mollescunt. Eadem tundendo lactescūt, multò magis si pistillo calido in mortario calido tundātur. Gummi quia aquea est natura, prōptiùs cum aqueis miscetur, quàm cum oleaginis: resina contrà quia est oleagina, vt in simplicibus diximus. Multa item composita, vt conseruæ, trochisci, antidoti aliis miscenda, antè liquore aliquo dissoluuntur.

Non modò autem hæc ad compositionē sunt necessaria, sed particulares quædam compositiones sæpe sunt antè faciēdæ, quæ in alias maiores recipiūtur: vt cyphi in mithridatiō: pastilli theriaci & scillitici & hedychroon magna in theriacen. Galla moschata, & alipta moschata in multas Arabū compositiones: & præter hæc nō pauca, quę in sequentibus compositionibus inuenies.

INFVSIO.

INfunduntur medicamenta parum trita, & macerātur liquore aliquo calente à sole, vel igni per semihoram, per horas etiam plures, vt octo, noctem totam etiam diem,

biduum, triduum, pro medicamenti natura, & vario medici scopo & necessitate, vt interim vis eorum tota in liquorem illum trahatur & transeat. Hac vtimur non modò in apozematibus & syrupis sed etiam in potionibus quotidianis purgatricibus, vt hac ratione sint gratiores, quàm ipsa solidorum substantia.

Apho. 11. lib. 2. Citiùs etiam subeunt aut distribuuntur liquida quàm crassa: quomodò potu quàm cibo facilius & iucũdius est impleri. Nec sola medicamentorũ facultas in liquorẽ transit, sed eius substantiæ portio tenuior: interdum etiam crassioris aliquid, præsertim dum infusum valentius colando exprimitur, aut per colum rarius transmittitur. Colandum enim ac exprimendum magis aut minùs pro ægri, & affectus, & medicamenti natura. Infusio veteribus parum frequens est, quanquàm multa sæpe in liquore aliquo ante decoctionem macerauerunt, non tamen ad purgationem, quo more nos hodie in ægrorum delicatorum & diuitum gratiam solemus, atque adeò alteramus saccharo & pseudocinnamomo adiectis, vt æger sumpsisse se medicamentum nesciat.

Li. 4. san. tuend. Est quando vice infusionis iusculo aliquo eadẽ nodulo ligata incoquimus. Galenus

nus verò semen abietis tritum & flores populi nigræ tritos oleo dulci & tenui macerat dies quadraginta interdũ menses duos, tres, quatuor, plures, in domo calida, & sub sole mouet meridiano, posteà linteo colatum & & expressum oleum reponit, reliqua abiicit.

Infunduntur seu macerantur liquore aliquo medicamenta, vt eorum vires in ipsum transeãt (vt dum agaricũ, sennam, rhabarbarũ, & alia multa super cineres calidos tẽperamus aliquandiu humore idoneo) vel vt simplicis facultas vehemens corrigatur, vt turbith lacte caprino recens multo maceratum & pòst siccatum fit clementius, neque ventrem posteà cõturbat. Mezereon quoque & esula aceto macerata acrimoniam effrenem deponunt. Vel vt facultas noua medicamentis acquiratur: sic turbith succo cucumeris agrestis temperatum materias à partibus remotis valẽtiùs attrahit & vacuat. Hermodactylus itẽ scillæ, aut rhaphani succo, vel aceto scillitico infusus à iuncturis potentiùs euocat. Agaricus etiam oxymelite maceratus fit purgantior. Vel vt medicamẽtum fiat lubricum, ob id medulla collocynthidis, chylo tragacanthi prõptè per vẽtrem totum lubricat, vt neq; vẽtriculo, neq; intestinis, neque vesicæ adhæsu suo sit mo- *Mesues in canonibus.*

lesta. Scammonium quoque oleo violato vel simili maceratum prompte subit deorsum, nulla aut minima partium noxa, quas permeat. Aut igitur liquor ipse medicamenti vires in se trahit, aut mutat ac frangit, vel auget pro varia cuiusq; liquoris natura: vt si aloë decocto aromatum mergatur, illorum vires in se trahet. Sed hæc fusiùs & clariùs nostris tabulis in canones Mesuæ expressimus.

MVCCILAGO.

Χυλὸς, id est, succus, seu succago ac lentor, ac veluti muccus ac muccago fit infusis quibusdam seminibus in liquore calfacto sole vel igni. Cuiusmodi sunt semen psillij, ex quo fortem facere expressionem cōtra falsam Arabum opinionem ne dubita: sic etiam extrahitur ex semine cydoniorum, maluæ, bismaluæ, lini, fœnigræci, vrticæ. Lini semen in aqua coctum refrigerantem χυλὸν, id est, cremorem lentum, efficit. Quomodò ex radicibus maluæ, bismaluæ, symphyti, periclymeni, & similium: vnde emplastrum est, διαχυλὸν, seu διὰ χυλῶν, id est, de muccaginibus: diuersum tamē ab eo quod de muccilaginibus vulgo dicitur, vt leges in emplastris Mesuæ. Ex quo autē liquore succus ille sit educendus, Medico cōsultore opus est, vt in dysenteriis cum aqua

Lib. 6. sanita. tuen.

rosa

roſarum & plãtaginis clyſteribus iniicitur hæc muccago in pleuritide cum aqua tuſsilaginis aut adianti, aut hyſſopi, aut ſcabioſę extracta illinitur, & in aliis affectibus cum liquore alio pro variis Medici ſcopis. Ex gummi item Arabico & tragacantho infuſis materia ſic lenta educitur, vt ex cæterorum gummium diſſolutione. Iniiciũtur autem prædictorum libræ vni aquæ calentis libræ tres, ſi craſsiorem vis chylon: aut 4. aut 5. ſi aquoſiorem, & nocte vna, vel horis aliquot macerantur recalfacta, & ſacculo lineo impoſita exprimuntur: baculo interdum etiam batuuntur, donec totus humor glutinoſus effluat.

χυλὸς autem etiam ſuccus ex tritis plantarum partibus expreſſus, vt libr. primo docuimus. Semperuiuum autem vtrunq; portulacam, maluam, ſymphytum, bugloſſum, cotyledon, aloë, telephium, & alia permulta lentore multo prædita, vix ſuccũ trita reddere, niſi inter tundendum liquorem aliquem affundas tenuem & aquoſum, non craſſum & lentum. Aut calatho impoſita, in cella vinaria herbas tuſas aliquãdiu in catinum ſuppoſitum deſtillaturas colloces, aut priùs quàm exprimas, mediocriter calfacias in vaſe duplici, refrigerationem obtundi times. Quòd ſi liquorem affundas, is *Li. 6 ſanit. tuen.*

herbæ huius virtutem nō vitiet, ſed vel augeat, vel foueat, & ſeruet. Sic polygono mari præſertim ex loco arido, & quando ſemẽteſcit, maioranæ, thymo, ſaluiæ, rorimarino, foliis lauri, hederæ ex locis aridioribus liquor aliquis eſt affundendus his facultate conueniens, ſi ſuccum aliquem ex huiuſmodi ſiccioribus educere libet.

CLARIFICATIO.

Clarificantur, hoc eſt, purgantur & puri fiunt, ſucci quidam per ſe (reſidendo enim, quod terreum eſt ac fæculentum ſubſidet) quidam coctione & colatura, quidam vt decocta, alia quæ vix ſine albuminibus in ſingula decocti libras ferè ſingulis (quanuis tria etiam ſex libris & pluribus ſufficere poſsint) purgantur, ídq; immiſſo vel paulò antè, vel illico pòſt melle aut ſaccharo: alioqui & albumina vrũtur, & purgatio parum bellè procedit. Quòd ſi qua apozemata aut ſyrupi, quos vocant magiſtrales, agaricum recipiunt in fine ponendum, albuminibus non egetur. Albuminum loco etiam eſt acetum, aqua vitæ dicta, ſuccus limonum & aranciorum. In quibus enim acetum eſt, deſpumentur coquendo, & coquantur deſpumando, donec ſpumam emittere ceſſent: tunc enim clara ſunt quatenus eis datũ eſt.

Veteribus non fuit in vſu, ſed horum lo-

co

co collum panneum, nunc ſimplex, nũc duplex, interdum etiam triplex, vel rarum, vel denſum pro re varia & ſcopis diuerſis aliquo ſcilicet interuallo, vt trium digitorum: anguſtiſsimum verò erat & rariſsimũ ſummum, latiſsimum & dẽſiſsimum imum, mediocre in amborum medio fixum ſtabat: ſi quod fæcis craſsitie obſtructum non patebat, abluendum erat.

Albumina autem ouorum vel in aquam frigidam iniecta ſcopulis concutiuntur, donec in ſpumam abeant, quæ particulatim ſaccharo cum aqua feruefacto, vel decocto alicui iniiciatur, cùm ſcilicet prior nigreſcit, aliam ſubſtituendo donec clareſcat, vel eadem iniecta primùm ſaccharo cum aqua coquendo, vel decocto alicui, vel ſimul miſtis ambobus (quod frequentiùs fit) ſcopulis ſimiliter in ſpumam agitatu multo abeunt, ſimul coquuntur, donec ſuccidat ſpuma. Dum verò id decoctũ refrixit, modicè quidem ſi decoctum mediocrem habiturum eſt conſiſtentiam, vel potius liquidæ proximam.

Magis autem, ſi decoctum futurum eſt liquidiſsimum, vt oxymeli, hydromeli, apozemata propè omnia colantur per pannum album laneum ſemel, & ſi non ſint clara ſatis, bis & ter.

Quæ

Quæ verò decocta ſuccum habent craſſum & lentum, vt qui paulò antè ſucci lenti & craſsi ſunt dicti, & ſyrupi & ſaccharum cum aqua coctum incruſtandis ſeminibus, vel aliis bellariis aptũ, calida omnino ſunt per pannum colanda.

Aëtius & Paulus ebullitionem ad tertiæ partis conſumptionem faciebant ante mellis miſtionem, ne, opinor, coctione multa mel amareſceret: id quod Galenus in oxymelite nõ metuit, quod tribus aqua, aceto, melle initio ſimul miſtis poſſe coqui ſcribit.

COCTIO.

Ariſ. c. 3. lib. 4. meteor.

Coctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rariùs aſſando in calore ſicco: ſimplicia enim non modò alimenta, vt radix ari, dracontij, cæpæ, allij, porri: ſed etiam medicamenta in liquorem cui incoquuntur, vim ſuam tranſmittunt, & liquores illius virium aliquid adipiſcuntur. Ob hæc alimenta & medicamenta acria elixando euadunt mitiora & gratiora (niſi liquore medicamẽtoſo elixẽtur) ipſum verò decoctum vires ſimplicium ſortitum à medicis in apozema vel ſyrupum, vel fotum, vel id genus alia vſurpatur.

Quinetiam coctione fiunt antidoti, catapotia quædam, olea permulta, vnguenta, cataplaſmata, emplaſtra, & reliqua propè

omnia

omnia,quæ libro ſequenti compoſita doce-
bimus:in quorum multis non ſolùm facul-
tates ſimplicium miſcentur,ſed ipſæ etiam
ſubſtantiæ. Quid quòd ellebori radicem
raphani radici inter cineres aſſandę impo-
ſitam,vt rhaphanus iſte purget mitiùs, quàm
per ſe elleborus (cuius rei meminit Galen.
quos medicamẽtis purgare oportet, & qui-
bus,& quãdo)elixari dixit Meſues:& ſcam-
monium malo cydonio circundatum, & in
eaſſato coctum, vt ipſum etiam malum
clementiùs purget, quàm per ſe ſcammo-
nium.Coquimus igitur medicamenta per-
multa,vt eorũ vires imbecillas augeamus,
aliorum validas nimis minuamus,aut alie-
nas in totum abigamus,vt quoq; ex omni-
bus etiam facultate diuerſis & ſæpe contra-
riis facultas vna cõcreſcat & coaleſcat. Ad-
hæc ad cuſtodiæ diuturnitatem coctione
longa quædam ſiccamus, quædam etiam
diu coquimus ob deſtinatam medicamenti
formam:vt ſyrupũ diutius coquimus, quàm
apozema,vel iulep vulgare emplaſtrũ diu-
tius,quàm ceratũ aut malagma.Quę medi- *Li.4.ſan.*
camenta mel liberalius accipiũt, coqui lar- *tuend. in*
gius poſtulant:& itẽ quæ paucum mel acci- *diacala-*
piunt,ſi his parantur,qui mel & dulcia cete- *minte.*
ra auerſantur.Nam eo pacto minùs eſt dul-
ce,& minùs ſtomachum eorum qui à melle
abhor

abhorrent, ſubuertit. Longo tempore etiam coquuntur: ob id initio decoctioni imponuntur ariſtolochia, polypodium, hermodactylus, & cæteræ radices, ſemina propè omnia, fructus, ligna (niſi ſint aromatica, aut *Meſues.* virtute imbecilla, aut ſuperficiaria) violæ eadem ratione diu coquuntur, quando vis purgatrix in centro earum poſita quæritur: rha barbarum, myrobalani omnes quando aſtringendum, acerba, auſtera, metallica omnia. Parciùs verò coquuntur, quorum virtus imbecilla, aut eſt ſuperficiaria, aut facilè ob tenuitatẽ diſſoluitur, aut ſubſtantia eſt parum firmiter contexta, hoc eſt, rara, vt flos violæ nigræ, ſi vis leniens quæritur, roſæ, & reliqui propè flores (excepto camçmelo) epithymum, adiantum album, agaricus, ſemẽ cucumeris, cucurbitę, melonis, citreoli, rha barbarum, myrobalani omnes, quando per hæc duo, vt roſas recentes purgandum, aperiendum, tergendum. Manna quo- *Meſues.* que & caſsia, & tamar Indi, & cætera dulcedine, vel aciditate lubrica & humiditate multa purgantia, quia vim lubricandi aut *Li. 7. metho. & 6. c. ph. p. in diamoro, & 9.* comprimendi in tamar Indis imbecillã coctio multa perdit. Aromata quoque, vt nardus, coſtus, amomum, caſia, cinnamomum, iũcus odoratus, calamus aromaticus, iris, ladanum, folium malobathri, ſtyrax, bdellium.

lium, opobalſamum, xylobalſamum, non coquuntur: ſed cùm vas ab igni deponendum eſt, aut mox vbi depoſitum eſt, iniiciuntur. Quod autem in diacydonio zingiber & piper poſt modicam coctionem & legitimam deſpumationem imponit, deinde percoquit ad mellis conſiſtētiam, priori loco non repugnat, quia piper non eſſe aroma colliges ex lib. 9. comp. ph. par. Si tamen hęc maceratione vires in aliquo liquore depoſuerint, etiam ſi priùs erant euanidę, nunc volunt poſſe vt libet concoqui, & in liquore firmas & integras ſeruari, vt in ſyrupo de abſinthio Meſuæ.

eiuſdē, & 1. antido. in theriaca.

Decies deferueſcente cortina Plinio dicitur in oxymelite Dieuchis, id eſt, rebus ipſis decies ſufferuefactis, ſeu poſt decem ebullitiones: ſic per alios numeros, vt cùm leges apud doctos: Coque donec ferueſcat ſemel, id eſt, vna ebullitione. Coctio cuiq; medicamento eſt ſua pro variis ſcopis, citra quā & vltra medicamētum eſt deterius, pro natura ſimplicium, affectuum, aëris tēperatura & forma conſtituenda. Nam minùs cocta quò ſunt liquidiora, eò gratiora, ſed minùs diu ſeruari poſſunt: vt oxymel Galeni multò gratiùs, quàm quod officinæ ad melliscraſsitiē coquūt, vt ſcilicet diu ſeruari poſſit: cùm illud aëre calido vix dies 4. integrū

ſerua

seruari poſsit. Sed de gradibus coctionis cuiq; medicamento compoſito conuenienti dicetur libro quarto in ſingulis propè cōpoſitis.

Coctio ad dimidias nullam habet ambiguitatem, ſiue interpreteris ad dimidiæ partis conſumptionem, ſiue donec pars dimidia ſuperſit: vtraq; enim oratione res eadē ſignificatur. Sed coctio ad conſumptionem duarum partium ex tribus ſcilicet vt trium ex quatuor intelligēda eſt, qualis multa hodie fit, vt in ſyrupis audies. Coctio autem ad ſecundas, tertias, quartas ſcilicet partes, & cæteras Galeno lib. 4. ſanit. tuendæ in oxymelite vſurpatur ad conſumptionem tertię vel quartæ partis: vt oxymeli ſit potu iucūdiſsimum, & etiā in febribus nullo caloris metu bibi poſsit: quę dos ad mellis craſsitiē cocto pharmacopolarum oxymeliti per ſe non adeſt. Apud Plinium autem oppoſitum intelligitur: nam lib. 14. c. 9. ſapæ coctio (inquit) fiat ad tertiam partem: & de eadem ſapa lib. 23. ca. 2. vult eius coctionem fieri, donec tertia pars ſuperſit, ſeu donec duę partes ex tribus coquendo ſint reſolutæ. Qui coctionis ſcopus ſæpe Galeno & Meſuæ exprimitur. Alibi Galenus hunc ſcopū neglexit, vt in diacodio, cuius finem coctionis eſſe vult non tertiam aut quartam, aut omnino

Lib. 7. c. ph. par.

tal

talem aliquam aquæ partem relinqui, ſed cùm primùm capita coquẽdo in aqua intabuerint. In ſtomaticis & ſtomachicis, & aliis multis ſumendis ſcopum coctionis ſtatuit mellis aut ſordiũ craſsitiem, in multis dum manu tractatum digitos nõ inquinat, nec ipſis hæret. Sed hi coctionum ſcopi in ſingulis compoſitorum generibus libro ſequenti plenius explicantur. *In fine libr. 6. ſanita. tuend.*

ASSATIO.

QVæ aſſando in vitro, ſartagine, alio vaſe, vel patella, vel prunis, vel cineribus coquuntur, non admodũ multa ſunt: neq; enim rhaphani radix aut malum cydonium propter ſe aſſantur tãtùm, ſed multo magis vt vires illa ellebori, hoc ſcammonij coquendo trahat: aſſando verò propter ſe coquuntur Medicis. Cuminum modicè frigitur in vaſe fictili, quod coctum in camino quàm optimè ſit ad dioſpoliticum. Eryſimi ſemen toſtum valentius fit, lib. 7. compo. ph. part. Scilla aſſatur in lienoſis, libr. 9. comp. ph. part *Lib. 4. ſanit. tuend.*

Alia non pauca Medici aſſando ſeu (vt vocant) torrefaciendo præparant diuerſis rationibus. Quædam enim vt ſiccatiora facilius ad læuorem terãtur, vt gummi, tragacantham, herbę, radices, flores, ... roſæ, crocus, vbi celer vſus pulueris requiritur: cro-

cus etiam papyro impoſitus igni vel ſole ſiccatur. Sericum Arabibus torretur, vt puluis fiat. Pſillium vulgò, nuclei pini, & bdellium torreſiunt Andromacho, libr. 6. compoſi. pharm. part. Sic ſideritem & perdiciadem aſſat Galenus lib. 5. comp. ph. p. in ſuo dentifricio.

Quædam vt vis eorum per ignē augeatur: vt ſcilla toſta & in ſartagine frixa maiorē aſſumit acrimoniam, humiditate largiùs abſumpta, ob id purgātior euadit. Scillam grādem luto circundatam torret Cryſermus, & corticem, ac quod in fundo duriuſculum aufert, & πυρῆνα, id eſt, nucleum, accipit, lib. 9. ph. p. in ſplenicis.

Quædā vt vis eorum minuatur, ſic cæpa, alliū, ari radix ſub cineribus aſſa, minùs acria & magis veſca euadūt. Sic aſsi fructus, vt poma, caſtaneæ flatus deponunt, quomodo elixū hordeum, & alia pleraque præter fabas, niſi iis acria, vt cæpas miſces. Eadem ratione opium & meconiū ob eius narcoticam malignitatē Apollonius & alij quidam inſignes viri torruerunt: ſed quia torrendo omnis eius in ſtupefaciendo ſenſum efficacia aboletur, nō toſtum Galenus mauult, caſtorij caliditate obtundi. libr. 3. phar. part. Sic pſillium aſſando ſiccatum minùs aluum ſubducit Arabibus, cùm ei ſolam refrigeran

frigeran

frigerandi facultatem Græci dederint, non etiam lubricando purgatricem, multò minùs causticam in medulla ipsius conditam: quæ Arabum somnia videntur.

Alia virtute duplici, & interdum repugnante prædita, assando facultatem vnam vel perdũt, vel minuunt, alteram intẽdunt, vt myrobalani & rha barbarum assando vim purgatricem amittunt, astrictoriá augent: & balanus myrepsica, id est, ben assando vomitoriam facultatem in humiditate nitrosa largiore positam deponit, deiectoria remanet, vel hoc valẽtior, quòd à vomitoria motu contrario non impeditur.

Vt rara, aut virtutem imbecillam vel superficiariam sortiti decoctionem longam non sustinent: sic neq; longam assationem, quę ex illis assanda veniunt, non autẽ vrenda sunt, ne ipsorum facultas corrumpatur.

VSTIO.

QVòd si assatio fiat maior quàm conueniat, à calore sicco adustio est maioris tantùm ratione ab assatione differens: nisi hoc etiam quis ad amborum discrimen congerat, quòd vrendis simplicibus multis, vt terreis, metallicis, alia quædam miscentur, quæ vel flammas edant, vt sulfur, sal petræ, mel: vel ignis vim celeriùs in vrendum corpus deducat, vt pro sua na- *Ari. c. 3. li. 4. mete.*

tura ipsum corpus alteret, hoc est, rarius, leuius, tenuius, purius, splendidius, acrius, siccius, calidius efficiat.

Vrendorum medicamẽtorum causę sunt variæ: quædam enim vruntur, quò ficciora reddita & solutiora, læuigari & tenuissimè comminui possint, pili, lana succida, testa ostreorum, buccinorum, purpurarũ, vngues & cornua multorum animalium, & ossa & coria, & alia, quæ vel ob terrosam durámq; corporis cõsistentiam & concretionẽ condensatã sunt sortita, & partes impẽdio crassas, quia ab ea vim quandam cogendi, vel ob lentorem immodicum, aut humiditatẽ aliquã vsui esse non possunt. Sic enim rectè vngues caprarum vsti ex aceto alopeciis illinuntur: & vngues asini, & cranium hominis vstum ad epilepsiam bibũtur: & ossium aliorũ cinis ad arthritidem: & cornua cerui & capræ vsta veniunt in dẽtifricia: & testæ ostreorum in emplastra: pompholix & hæmatitis in collyria. Nitrum si lapidosum est, vri vult Gal. libr. 8. metho. vt ad frictionem sit aptius.

Alia verò vruntur, vt essentiæ crassitiem deponãt, & tenuitatem induant, aliásq; facultates igneum calorem sequentes. Metallica vrendo tenuiora euadunt, sed etiam ignis commercio mordacia & rodentia:

elota autem rosionem deponunt, & lenia prorsus redduntur. Arsenicum vstum & non vstũ est causticum, sed vstum tenuioris est essentiæ.

Gypsum vstum tenuioris fit essentiæ & siccantius, quàm non vstum, & fit minùs emplasticum. Pumex vstione tenuitatem & aliquid acrimoniæ acquirit, quam lotione deponit. Cornu cerui & capræ vstum terget. Cinis corij veterum calceorum siccat vlcera. Pili & lana succida vruntur, vt acris, calida sicca, tenuium partium fiat. *Hæc lib. 11. simpl.*

Testa ostreorum & cætera terrea vruntur, non modò vt in puluerem minui possint, sed etiam vt tenuioris sint substãtiæ, & cogendi quandam facultatem deponant, & cõtrariam digerentem accipiant. Cinis radicis asphodeli magis calfacit, siccat, tenuat digerit.

Abrotanum vstũ, anethi radix, & anethũ ipsum, κολοκύνθα vsta siccãdi vim magnam acquirunt, & abrotanum etiam mordendi. *Li. 6. simplic.* *Ibidem.*

Alia vruntur, vt vis quædam nostro scopo aliena in superficiem trahatur, posteà lotione separetur, quo fine hæmatitẽ & pompholygem sæpe vrunt, & lauant ophthalmici, & Galenus lapidem Phrygium, vt pòst leges. *Li. 9. simplic.*

Alia vruntur, vt colorẽ nouum induant

ægro gratiorem: ſic ærugine vſta Galenus emplaſtra faciebat melina, id eſt, coloris mali cydonij, quòd viridis multos terreret. Sic ceruſſa trita vſta, rudicula ferrea mota trãſit in ſandyca, & fit rubra, vt ochra & auripigmentum: & oſſa multùm vſta albiſsima fiunt, & cornua cerui potiùs quàm capræ vſta dentes dealbant ſua ſubſtantia, non ſola vi deterſoria ſine morſu, quam vtrunque vſtum obtinet.

Alia vruntur, vt in aliã trãſeant ſpeciem: ſic ex viperis vſtis ſal fit theriacus: ex cinere braſsicæ aut betæ, & aliorũ ſapore nitroſo preditorum, fit à quibuſdam nitrũ: ex calce vſta & fæce vini vſta cauterium: ex antimonio vſto, ſulfure vſto, ceruſſa vſta, calciti vſta, oleum. Sunt qui aloën, acaciam, bolum Armeniam, opium, & alia quædam adurãt, ſed paruo aut nullo ſucceſſu.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus: quædam enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana, cornua, vngues, oſſa coria, hirundines, & aues quædam aliæ, viperæ, & alia quædam pedeſtria. Et hæc in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda, præſertim cùm cinefacta diſperdi poſſunt: quæ verò etiam vſta manẽt integra, vt vngues, oſſa, cornua, hæc etiam viuis carbonibus tradi poſſunt, niſi quæ-

dam

dam ſint addenda, quæ vim eorum mutent: tunc enim etiam in olla noua vrũtur: ſic viperas cũ ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus vrebat ad ſalem theriacum.

Alia materiam aliquam inflammabilem requirunt ſubſterni, vel aliter miſceri, adipes, reſinas, olea, ceras, mel, ſulphur, & id genus alia, vt libro ſecundo Pharmacopœæ ex Dioſcoridis libro quinto & aliis abundè explicabimus. In præſens verò ſufficere exiſtimaui, cauſas vſtionis, & modum vrendi proponere, quem vno Galeni exemplo indicare nõ fuerit alienum ex libro 4. compoſi. pharmac. partic. Vritur (inquit) lapis Phrygius ad oculorum ſanitatem, in minuta confractus fruſtula, magnitudine nucis auellanæ, & in ollam recentem iniectus, luto deinde extrinſecus circumlito, vbi operculum impoſueris perforatum, vel in ſolo vertice, vel (quod eſt melius) etiam pluribus aliis partibus, vt fumoſi & fuliginoſi effluxus eorum quæ vruntur, per ea foramina efferantur. Vbi iam lapis totus euaſerit ignitus, in vas purum ex olla traducto butyrum ſuperfunde recens, agitãdo lapidis vſti particulas. Id fac, donec extinguantur omnes, & tunc ceſſa. Rurſus ollæ reditũ vires iterũ carbonibus peruſtis, vt nihil fumidũ habeant, ſem- *Libr. II. ſimplic.*

per euentilando, vt citiùs combuſtio abſol-uatur. Vbi erunt igniti, nec vlla ampliùs fuligo emergit, effuſos lapides reſtingue vino falerno, aut quodã rubro & odoro. Tertiò vre vt priùs, & vbi ignitus erit, extingue melle Attico non largo. Sic alia multa ſunt comminuenda, & ollæ imponenda, non tamen omnia toties vrenda. In quo exemplo obſerua operculum cum vaſe lutari, & ipſum eſſe foraminulentum, & carbones peruſtos, & à materia, in qua extinguitur, igni rarefactum corpus, vires quaſdam ocularias in ſeſe trahere.

LAVATIO.

MEdicamentorum lauandorum ſcopi ſunt quatuor. Primus, vt partes eorum impuræ tollantur, qua ratione herbę ſi puræ ſunt, etiam ſi intybus eſt, aut ſonchus: radices, multa ſemina, metallica lauantur aqua pura & fontana: nec metuas cũ Meſue vim ſuperficiariam dictarum herbarũ hac lotione diſsipari, quod in roſis & floribus aliis metui poteſt: ſed hi ferè puri ſunt, neq; lotionem requirunt.

Lib. 4. cõ. ph. part. Secundus, vt facultas eorũ velut in profundo merſa & parum efficax ſit euidẽtior. In cadmia etiam non vſta, & aliis quibuſdã tergendi vim occultam lotio detegit: ſic aloë lota ventrem magis roborat.

Tertius

Tertius eſt, vt virtus medicamenti malefica, vel nobis in affectũ præſentem incommoda tollatur, & quæ expetitur, maneat: ſic vſta omnia ſi lauentur, moderatiora fiunt, & acrimoniam vſtione acquiſitam deponunt, ac minùs mordacia redduntur, ſed ignea illa natura in aquam depoſita ipſam efficiunt tenuem & calefacientem: quod verò terrenum remanet, morſus expers vlceribus humidis fit epuloticum. Ob id æs vſtũ acre & ſubaſtringens lauari vult, vt cicatricem inducat in carne molli: in dura enim eſt epuloticum citra lotionem. *Lib. 7. method.* *Li. 9. simplic.*

Calcanthum vſtum & lotum fit moderatius, lib. 4. comp. ph. part. & chalcitis, pompholyx, os ſepię, & id genus alia ſunt abluẽda, præſertim cũ vlceri, vel oculo, vel parti alij inſigniter ſentienti acrimonia mordax eſt noxia. Teſta oſtreorum, buccinorum, purpurarũ, vſta & lota vlcera caua & fiſtuloſa, & ob fluxionem diuturna carne implet.

Ceruinum cornu vſtum lotúmq; dyſenteriis ſalubre. *Li. 11. simplic.*

Semen vrticæ ſucco tragacanthi lauat Meſues, ne deuorando fauces & œſophagum adurat, cùm tamen non vehementer calfacit Galeno, neque mordicet, ſed tantùm eſſentię tenuitate & detergendi facultate titilet, ac ventrem ſubducat. Quòd ve- *Li. 6. simplic.*

rò partes vrtica herba contectæ pruriant, id punctura fit aculeorum minimorum, quibus tota hęc armatur, magis & minùs, quos non sentias, si infernè sursum pręhẽdas: sed contrà sentias maximè. Eodem succo aloën

Ibidem. lauat, ne hæmorrhoïdas excitet, vsu multo & crebro.

Lauantur eadem ratione plurima citra vstionẽ acria: acaciam lauat Galenus, vt acrimonia per lotionem deposita siccet sine morsu. Oleum quoque, picem, resinam, ceram, & alia permulta lauat (quod pòst audies) vt morsus & acrimoniæ sint expertia. Gummi Arabicum in aqua lotum ad arteriacen vult Andromachus, libr. 7. composit.

Lib. 7. method. pharm. part. Aloë lota minùs vacuat, magis ventrem roborat. Lacca lota minùs soluit, magis aperit obstructiones ventriculi, hepatis, lienis.

Cyanus & lapis Armenius lotione vim vomitoriam deponunt, & purgandi molestiam deiectoriam retinent.

Quartus deniq; scopus abluendi medicamentum est, vt à liquore facultatem aliquã nouam acquirat: vt si succo tithymalli aut decocto medicamẽtum aliquòd lauas, eius vires in se transferat: sic aloë lota decocto aromatum stomachicorum ventrẽ potẽtiùs roborat. Turbith decocto agarici lotum

aut

aut infusum valentiùs est purgatorium pituitæ: decoctum scammonij, tithymallorum, & aliorum id genus in se lotis vim suam largitur. Aqua vel vino albißimo lauantur metallica ad emplastra alba. Aqua lauantur, si affluens in vlcus humor est acer & mordax. Vino austero, si humor affluit largior: aceto vel aqua marina, si vlcera sint tumida, & cum oris craßis & callosis attenuationem multã requirentibus: sicque in reliquis est liquor mutandus pro affectus & partis natura, & aliis indicationibus curatoriis. Sic calida succo refrigerante, vt cucurbitæ, lota frigiditatem deposita aut saltem diminuta caliditate induunt. Contrà verò frigida succo calfaciente lota & in cæteris ad portionem: quomodò in decoctionibus diximus. Lib.1.com ph.gen.

Lauandi autem modus is est Galeno, vt quæ calfacta liquãtur, nec possunt aquę misceri (qualia sunt oleũ, cera, pix, resina, & alia quædã) modicè calefiant, ac mox infundantur in vas magnũ oris lati, semiplenũ aqua purißima omnis qualitatis experte (quãdo scilicet medicamento nullam vim nouam addere volumus, sed in tantum purgare, aut facultatem eius mersam detegere, aut noxiã tollere, sed quæ ex sole vel igne tepeat. Tum id corpus lauandum in aqua ipsa teritur, Li.2.sim cap.15.

tur,tunditur,frangitur,ſubigitur manibus, vt vnaquæque medicamenti abluendi particula aquam tangere poſsit, & in ea ſuam acrimoniam exuere. Denique aqua hac effuſa,in ſynceram aliã vaſi infuſam recalfacta ipſa medicamẽta immitte:rurſus admodum diu contunde:mox idem tertiò,quartò,ac ſæpe deinceps faciendum, donec omnem ſuam qualitatem in aquam deponat medicamentum,ſeu donec aqua nullam ex loto medicamento qualitatem ampliùs recipiat, quam rem guſtu,colore & odore cognoſces.

Oleum hac ablutione non modò mordacitatem & ſalſuginem exuit, ſed etiã fit candidius,aquea ac rufa eius ſubſtãtia ſeparata ac deterſa:ipſum tamen lauãdo minus verberabis, quàm cerã, picem,reſinam,ne adeò aquę miſceatur, vt ægrè poſteà ſeparari poſsit: ſed ita verbera, vt dum quieſcere pauliſper ſiueris,innatans detrahere poſsis: non ſalſum verò & omphacinum lotione non admodum indiget.

Ibidem. Quæ verò lapidoſa & dura ſunt,vt cadmia, æris ſquamma, æs vſtum,ea tenuiſsimè contrita ex aqua fontana & puriſsima multum diúque teruntur, ea aqua ſubinde effuſa,& pura in eius locũ affuſa,quoad nihil ſordium medicamenti in aqua

innat

innatet, maneátq; aqua medicamẽti qualitatum omnino expers. Quandiu enim aliquid eius aquæ ipſi innatabit, aut qualitatis eius quidpiam ſenſui apparebit, tam diu terendum & effundendum. Sic lithargyrum, diphryges, ceruſſam, miſy, ſori, ſtymmi, & omnes lapides, præterea calcẽ lauari vult Galenus lib. 1. cõp. ph. gen. non tamen ſemper aqua, ſed etiam vino, vel aceto, vel aqua marina, vel alio liquore, cui metallica & terrea ob innatã grauitatem facilè ſubſident. Vult autem hæc toto die cum liquore illo medicamentoſo contrita per noctem in eo relinqui: poſtero die manè illum abiici, & alium mox ſuperfundi: poſteà rurſus ſimiliter teri, & ſequenti aurora liquorem iterum effundi: idq; fieri donec morſus ſint expertia hæc metallica: & ſordes nullas in aqua relinquant, ſintq; pura & perſpicua.

Quòd ſi hæc æſtate ſub ſole feruenti laueris, medicamentum potentiùs ſiccabit, tenuius erit & albius.

Lauandi ſcopos quidã numero definiũt, vt pompholygem & hæmatitem vtenda in collyriis oculorũ ſepties lauãt ophthalmici medici. Armenium lapidem & cyaneum etiam quinquagies Alexand. Trallianus & Meſues aqua bugloſſi lauant. Alia diutius vel parcius lauanda pro ipſorum facultate,

ſubſtantia,& medici indicationibus.

DESTILLATIO.

DEſtillatio eſt humoris alicuius à planta, animali, terreo, vi caloris facta extractio. Deſtillatio veteribus intentata, neotericis vſitatiſsima propter hominum huius ætatis mollitiem, aut nouorum morborum malignitatem, præcipuè inuēta naturæ imitatione, quæ in maiori mundo vi ſolis & aſtrorum & caloris in terra conditi vapores ex terra, præcipuè aqua & aquoſis in mediā vſque aëris regionem educit, cuius frigiditate denſati in nebulā coguntur, aut nubem, quæ ſoluta in pluuiam, niuem, grandinem deſtillat. Eadem in homine (vt animalia quædam alia catarrhis quoque obnoxia omittam) minore mundo, ex ſpiritu, humoribus, ſolidis partibus, cibo, potu, caloris aut natiui, aut etiam aduētitij vehementia vapores tollit in cerebrū, cuius frigiditate denſati in pituitā coëunt, ſubſtantia, quantitate, odore, colore, ſapore, tam variam, quàm vaporis elati & cerebri cogentis varia eſt natura: vt omittam, quòd ei ex mora in cerebro, & ſæpe ex putredine vitium accedit. Tollitur autem vapor hic maximè à partium ſubiectarum, vt hepatis, cordis, ventriculi, ſanguinis totius, calore: ex humore non minimum tamen trahitur

hitur & à capite calidiore, aut natura aut p tegmina multa, crassa, dẽsa, aromatibus farta, perque solis & lunæ radios præcipuè perpediculares, aut his proximos. Collectus posteà in cerebro hic humor, dum quantitate aut qualitate, aut vtraque ipsum molestat, à vi eius expultrice detruditur, nunc quà data porta in partes subiectas, nunc in nares, meatus purgãdo cerebro à natura institutos, nunc verò calore interno vt per febres: nunc externo, vt per æstum liquatus fluit: nunc à frigore externo compressus.

Cùm autem dixi, ex terra & solidis partibus tolli vaporem, ne terram intellige elementarem, siccissimam, durissimam, & ossa iã planè terrea, aut partes alias in nobis continentes siccissimas, sed terram nobis notissimam, ex elementis 4. conflatam, & in qua humoris aliquid inest: partes item solidas nondum exuccas. Quando vapor mediæ inter aquam & aërem naturæ non tollitur, nisi ex corporibus humiditate aliqua prędi tis, isque solùm vi caloris alicuius.

Hanc separandi à re aliqua humoris rationem imitata mortalitas, humida corpori (sic enim vocant latius vas, à quo vapor tollitur) imposita vi caloris tenuat in vaporem, qui capitelli, vel alterius frigiditate coactus in aquam alueolo in marginem

ginem capitelli inserto ferè excipitur, mox per nasum (sic enim etiam vulgò vocant capitelli partem, nasò nostro figura & vsu finitimam) in subiectum vas (receptorium & matellam dicunt) aliquod destillat: sed aliæ sunt & vasorum destillantium & humorum species, de quibus posteà fusiùs.

Planta ergo aut corpore alio ad destillandum composito, pars eius quæ tenuari est aptior (quæ scilicet natura tenuior, leuior, rarior, liqdior, superficiaria. magis) illa primùm vi caloris tenuata tollitur, posteà alia illi natura propinqua: postremò id quod ceu humidum rei substantificum terreas partes glutinans, pingue & oleaginum vi ignis validiore separatur, integrúmq; attollitur: quo omnino extracto, velut cinifactũ corpus & dissolutum cernitur.

Quomodo calor in nobis valentior spirituosam primùm humidámque substantiam, & recentem, tum carnem, tum adipem dissipat, deinde veterem, postremum insitum ipsum humorem absumit ignis modo in lignis vel candelis, cineritias ac terreas faciens reliquias.

A plãta igitur omni & animali ac omnibus vtriusq; partibus aqueum aliquid crudum, ac velùt pituitosũm excremẽtosúmq; primum extrahitur, mox coctius & tenua-

tum magis, postremò oleaginum, quod etiam ex ossibus ipsis extrahitur, non modò ex aliis partibus solidis, nisi quòd quædam essentiæ tenuioris vires propè vniuersas remittunt primas. Quin & chymistæ etiam ipsa elementa ex corporibus simplicibus sese vi ignis separare affirmat. *Arnoldus de villa noua.*

Porrò hæc omnis humorũ extractio calore perficitur. Nàm quæ per licium, penicillũ (filtrum vocant) arenas, vas figulinum crudum, cissimbium, id est, vas hederaceum, fit humoris transmissio, destillatio non fuerit, nisi abusiuè loquentibus.

Calore enim propriè dicta destillatio perficitur, & eo vel à sole, vel ab igni, vel à putredine. Vidi & à vino in lacu feruente, & à puteis cellisq; vinariis, ac aliis locis subterraneis per hyemem elatum vaporem in operculo, qualiter in olla vsuuenit, concreuisse in aquam, quomodò per hyemem animalium expiratio in proximis corporibus in pruinam cogitur. A sole flores magna quorundam industria aquam reddunt, floribus ipsis odore & gratis qualitatibus aliis proximam.

Ab igni autem, id est, à flamma, quæ ex aëre, & aëris corporibus producitur, vel à carbone ignito, qui fit ex terra vel terreis corporibus accẽsis, destillatio fit vel nullius

alterius interuentu, vel mediis aquis feruentibus, vel etiam ab his vapore, cineribus, arenis tenuibus, scoria læuigata.

Flamma præterea ipsa vti & carbo non parum variat, non solùm maioris & minoris ratione, sed etiam lignorũ vel putrium, vel graueolentium, vel beneolentium, & integrorum vel viridium, vel siccorum. Adde quòd clibani magnitudo, & figura, & connexio magnam vim habet caloris mutandi. Præter hæc carbo ex suffocatis & semiustis lignis graueolentiam & qualitatem quandam alienam rebus destillãdis, vt coquendis & aliter præparandis imprimit: quomodo qui accenditur in panibus corticeis, quos coriarij confingũt, & qui ex carbone terræ, & qui ex cespitibus, & qui ex siccatis stercoribus etiam bubulis. Sint igitur carbones omnino accensi & semiusti, vt ex eis malignitas antè expirauerit, quàm his res destillanda committatur, præsertim si in corpus est recipienda: nam admouendorum ratio minor habenda est.

Prætereà aquæ feruentes, aut ab his vapor mitiùs agunt in rem destillandã, quàm vel ignis ipse per se, vel etiã per media alia sicca prædicta. Ob id vt Galenus in diplomate, id est, vase duplici (balneum Mariæ vocant cum chymistis pharmacopolæ)

liqu-

liquat, calfacit, coquit ea quorũ vires ignis violentia dissipari non vult: sic quæ mitia integriora volumus, in aquis feruẽtibus imposita destillamus, vel earum vapore. Quæ quamuis minùs duratura putantur, sunt tamen minùs à sua natura mutata. quam rem odor pristinus declarat. Fornacem huius generis habeas, cui vas æneum grande superponatur aqua plenum: ei verò vasi æneo vascula in arcum superponantur quàm plurima possunt, in quorum fundo res destillanda insit. Alij aliter fornacem velut in arcem scilicet extruunt, & eius lateribus vasa inserunt terrea, longa, fundo latiore res destillandas continente intrò penetrante, ore foris tanquàm lagena operculato, in qua vapor per apertilem eius ventrẽ elatus concrescit, per os eiusdem prælongum destillat. Talis est Godofredo Cochuo Medicorum Parisiensium viatori optimo, ac diligentissimo pharmacopolæ. Quæ denique destillatio à putredine fit vel fimi equini tam soliùs quàm cum calce paulatim irrigata & sæpe mutata, vel corticum humectatorum, vel aliorum putrentium, vt chymistis fuerit in multis vtilis: medico tamen non est recipienda, propter causam in lignis putribus & ex putredine vel alia de causa graueolentibus, si præsertim intra cor-

pus est recipienda. nam admouēdorum minor habetur ratio.

Faciēda igitur destillatio medicis vel sole, vel igni per flammam lignorum integrorum, vel carbonum iam ardendo semiustorum, maximéque in vase duplici, aut aquæ bonæ feruentis vapore, præcipuè quoties sumenda destillantur.

Quoniam præter hæc variāt multum vt cocta sic destillata vasorum ratione, magna in his cura est adhibenda, vt terrea sint vel vitrea potius quàm metallica: & quæ terrea sunt, ex luto sint puriore, & diligēter cocto, qualia sunt figulina nobis Bellouaca, & Britonia, & Hispanica. Vitrea autem sunt præstātoria, quia puriora & densiora, sed etiam chariora & fragilia magis, nisi paulatim incalescant & refrigeretur. In quo etiam discrimine sunt terrea. Ob id vtraq; luto sapientiæ, quod vocāt, paulatim vndique circumlinunt, & siccant, quantum vasis eius, ignis violentiam atringere debet, etiam si cineribus, arenis, scoriis primùm excipiēda sit. Nam quæ aquis aut ipsarum vaporibus insident, vasa munimento nullo indigent.

Metallica verò, plumbea, ferrea, ærea, stannea, argentea, aurea, cur damnem, in promptu Galeni ratio est, in singulis propè horum metallicorum generibus. Si enim

aqua

aquam plumbeis tubis delatã affirmat dysenteriam generare, quis metus ab aquis receptorio & capitello plumbeo destillatis?

Adde quòd cerussa non pauca in superficie iterna plumbei capitelli vt aceto destillando colligitur, sic vi empyreumatis cum vapore plerunque etiã acri, nempe ex plantis acribus, ascendentes, ea quæ aquas ipsas inficit, & magna parte lacteas reddit, donec subsederit. Ex cæteris metallis, quæ vel ferruginem vel æruginem gignunt vasa, tantum habent periculi, quantum ferrugo & ærugo nocẽtior cerussa. Purgatiore argento & auro facta vt sunt innocentiora, sic paratu ob sumptum magis difficilia.

Neque corporum quæ vocant, neque capitellorum (quæ alembica dicunt) vna omnibus ad omnes succos destillandos est forma. Nam aqua trahitur quibusdam ex vino imposito in vas æneum magnum igni incubans. Cui collum crassum tripedale inest, & collo huic insidens capitellũ etiam æneum in pyramidẽ fastigiatum, ambiente id velut situla aquã frigidam continente, vt celeriùs vapor largus à capitello refrigerato densetur, & ne ignem sic referat aqua vini. Aliis loco colli & capitelli vaporem excipit fistula ex ferro albo vel alio metallo, prælonga in multos anfractus

mœandrorum modo & ſerpentum contorta (vnde ei vulgò ſerpentinæ nomen eſt) in aquam magna ſui parte merſa.

Aliis alia quoque eſt forma. Sic quæ corporibus ſeu corpulentis vaſis non erectis, ſed velut cubantibus imponuntur capitella limbo carent, ſúntque lagenis terreis vulgaribus proxima.

Interdum capitelli forma eſt, vt dixi, in acutum pyramidis modo mucronata, interdum parte ſumma capitis modo lateſcit, vt plus vaporis capiat, & largiorem aquam cogat, ſed tunc ferè in vas corpulentum ex vertice relabitur.

Alij vtriculos vitreos aut terreos mutuò applicant (quos muſas cornutas vocāt) quorum alter lutatus igni inſidet, materiam deſtillandam continens: alter ab igni procul abeſt, humorem recipiens, in ambobus collis concretum.

Eſt quando per deſcenſum fiunt aquæ & olea quædam, quomodo ex reſinoſis arboribus vrendis pix.

Sunt verò formæ vaſorum aliæ propemodum infinitæ, prçſertim chymiſtis vſurpatiſsimæ, de quibus plura dicere ſuperſedeo, præſertim quòd intellexerim Ioannem Baptiſtam Montanum Veronenſem medicum doctiſsimum in id opus magna

cura præcipuóq; ſtudio incumbere, vt habeat Medicus, quæ remedia ex metallicis corporibus,& aliis arte fuſoria & ſublimatoria vires habent præſtantiſsimas & efficaciſsimas, ad morborum pertinaciſsimorum curationem.

Vidi & capitella duo,vt per inferius pertuſum materiæ portio in ſuperius ferretur, quod cum inferiore clauiculatim iungebatur,ne inferius lutatū eſſet auferendū, cùm recens materia vaſi corpulento erat infundenda. Hæc autē deſtillata vires ſimplicium à quibus ſeparantur,retinent: niſi quòd tenuiora & valentiora fiunt,quò frequentiùs deſtillantur:quod in aqua vini ferè experimur,rarò in aliis.

Huius liquoris vires quidam alterant vel illito capitello aliqua materia,vt melle, ladano,aliis:vel ea naſo impoſita, quod ferè fit ad odoris gratiam: moſchum enim caryophyllos,caphuram,id genus alia nodulo ligata ſummo naſo impingunt, vt per has materias tranſmiſſus liquor odoris ſuauitatem contrahat.

Vt verò empyreuma quod his ineſt paulatim expiret, ſatiùs fuerit phialas, quibus hi liquores ſeruantur,apertas aliquādiu tenere:obſeruando tamen,ne interim odoris gratia,& cum ea virium multum exhalet.

Hactenus quæ per ignẽ fit medicamentorum præparatio diximus, & quæ per lotionem obiter expreſsimus, quòd vſta ferè lauantur, & quæ alia præter hæc lotionem requirunt, magna parte ignem aut ſolem quoque poſtulant. Nunc dicendum qualis eſſe ignis debeat, & ex qua materia.

Carbones iam peruſtos vult Galenus in vrendo lapide Phrygio, libro 4. compoſit. phar. part. ne quid fumidum habeant. Vtq; emplaſtrum ex lithargyro ſit albius, eligit idem oleum purius, lucidius, & aquam puram & candidam, Eadem lignis peruri cœptis vel peruſtis antè carbonibus exactè incenſis coquit in aëre ſyncero, ſub dio, in ſole, quia oleũ craſſum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamẽto nigredinem facilè conciliant. Quæ cura in his admouendis, & horum tantùm colore naturam rei parum mutante, tãta Galeno adhibita, nos magnoperè admonet noſtri officij, vt ignis & aëris in coquendo etiam admouenda, multò magis ſumenda, rationem magnam habeamus. Hac ratione theriacen ſarmentis vitis percoquit, quæ etiam boni ſunt odoris. Sic antidotos ſtomaticas, arteriacas, ſtomachicas, & alia omnia coquit in lib. compo. phar. ſuper carbones accenſos, vel igni ex lignis ſiccis, & ob id ſine fumo:

Libr. 1. c. ph. g.

Li. theriaces ad Piſonem, & li. 1. anti.

Libr. 7. c. ph. par.

mo: quia fumi acrimonia pręterquàm quòd nullius in his eſt vſus, etiam incommodat ſuo morſu.

Tali quoque igni mel deſpumat, & cum tenuiſsimo puluere trium piperũ aniſi, thymi, zingiberis ad finem addẽdo percoquit, libr. 4. ſanit. tuendæ. Eſt enim deſpumatio hæc non mellis ſolùm, ſed etiam aliorum quæ coquuntur, præparationis ſpecies per ignem facta. Mel enim curioſiùs deſpumatum miſcetur compoſitioni dia trion pipereon, & dioſpolitico theriacæ, Mithridatio, & aliis, quia verò mellis acrimonia eſt pauca, & vtilis in arteriacis, retinetur. *Li. 4. ſan. tuendæ.* *Libr. 7. c. ph. part.*

Nec ſatis eſt ignem ex carbonibus accẽſis omnino aut ex lignis ob ſiccitatẽ ἀκαπνοῖς, id eſt, fumi expertibus fieri ad rectam medicamẽtorum compoſitionem, ne odor ſcilicet teter ex contrariis in medicamentum tranſeat, ſed in multis quoque & ἐμπύρευμα, id eſt, ignea vel qualitas vel ſubſtantia vitatur, maximè in his, quibus vis eſt refrigeratoria. Vitatur quoq; virium in tenui ſubſtantia poſitarum facilis per ignem diſſolutio. Ob id medicamenta, in quæ cautiones hæ cadunt, in diplomate ſeu vaſe duplici (de quo poſteà quoque in inſtrumentis pauca dicẽda) coquimus: quod balneum Mariæ vulgò cum chymiſtis vocamus.

Ibidem. Omnes arteriacæ, quæ vim mitigãdi, leniendi, digerẽdi habẽt, optimè in diplomate, id est, vase duplici coquũtur carbonibus aut lignis perustis, vt in magno lebete aquã calidam infusam habente, vas alterũ continens medicamẽtum coquendũ collocetur: vt si arteriacã coquis ex melle & terebinthina coqui in vase duplici ad spissitudinẽ qua iam coalescat: deinde galbani obolos tres adde & coque donec manus non inquinet, deinde refrigerato læuia cætera misce.

Ibidem.

Sic coquendum oleum anethinum Galenus vult, lib. 4. sanit. tuendæ: & chamæmelinum, & acopum abietinum, & δὶ αἰγείρου, Et semina, ac flores cùm dies 40. vel duos, tres menses oleo maceramus, & ei ceram & resinam liquãdo miscere opus est, in diplomate miscemus.

Lib. 5. cõ. pha. p. Oleum lentiscinum recẽs in vase dupli ci est tepefaciendum ad sedãdum dolorem phlegmonarum in gingiuis, tunica linguæ, cute totius.

Aromatibus quoque ad saporis vel odoris gratiam, & sæpe vires maiores condiunt medicamẽta, iísq; nũc simplicibus, vt amomo, casia, cinnamomo, ambra, moscho: nũc cõpositis, vt alipta moschata, gallia moschata, pulueribus aromaticis, electariorũ quorum exempla non pauca in componendi

ratione per ea quæ melius compositũ reddunt, audiuisti: multa quoque libro sequenti auditurus.

TErere seu tundere est cõminuere crebro percussu, nõ solùm humida, mollia, & virentia, sed etiam sicca, sic vt hæc in puluerem abeant, vnde Plinio trita in farinam & tusa cribratáq; dicuntur: quanquàm hoc posterius etiã de humidis intelligi potest, quæ trita per cribrum vi cochlearis aut rudiculæ aut manus cernũtur: sicca verò trita cribri succussione descendunt. Vtrunque humidum & siccum scilicet λεαίνειν Græci dicunt, id est, læuigare, seu læue & politum reddere, & in puluerem tenuem cõminuere, & cum vino vel alio liquore multum subigere: vulgus batuere, pilare, pistare, vt herbas, fructus, semina, radices, ligna, & cætera tam mollia, quàm dura. Succi tamen lenti gummium modo, vt galbanum, hammoniacum, sub pistillo dilatantur magis quàm læuigentur. κόπτειν etiam, id est, scindere in pila, & tundere herbas, radices, & semina li. 1. antidot. in theriaces præparatione. *Lib. 6. cõ. pha. part.*

Τρίβειν quoque, id est terere non tantùm in puluerem comminuere, sed etiã de vuis passis, de bdellio, & vino, & myrrha, & aliis simul tusis & per se dicitur in libr. composi. phar. part. & g.

Vtq;

Vtq; illa patent latiùs, ſic quæ ad purgationem horum pertinent: nam lib. 9. comp. phar. part. σακκίσας τὸ ὑγρὸν, id eſt, vbi ſacco tranſmiſeris liquorē, quod hodie de farinis & ſiccis ferè vſurpatur, vti ſaccus pro cribro & incerniculo magis ſiccorum quàm humidorum. τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθίσαμεν, id eſt humidum ſcilicet oleum linteo percolauimus, lib. 4. ſanit. tuend. in acopo ex ſemine abietis, quod etiam hodie ad ſicca præcipuè terrea & metallica trāſtulimus, idq; cicotrinizare ſpeciatim dicimus, verbo opinor corrupto ex κοσκινίζειν, id eſt cribrare & incernere, vnde & κόσκινον ἰατρικὸν, id eſt cribrum medicum dicitur lib. 6. comp. ph. par.

Ducere piſtillo ſcilicet per mortarium aut ſuper marmor leui compreſſu thus, maſtichen, & ſimilia, quæ tundendo lateſcunt: ſic rha barbarum per ſe, ſic lithargyrū cum oleo vel oxelæo vel hydrelæo nutritum, & alia permulta non humida modò, ſed etiam ſicca, quæ trituram illam verberatu multo faciendam non tolerāt. Quin etiam metalla vel aliud quidpiam elaboramus, & pluribus diebus, præſertim in ſole cum aceto vel alio ſimili diu conterimus, vt lib. 1. compo. phar. part.

Li. 1. ſimpli. ca. 11. Teruntur medicamenta præcipuè ſicca, interdū & humida, multis rationibus. Nūc

vt

vt prõptiùs quod potentia ſunt, id actu fiãt, vt medicamenta poteſtate calida quo tenuiùs ſunt trita, eò citiùs & faciliùs à noſtro calore actu calida euadunt, & nos vehemẽter calfaciũt, cùm integra ipſa aut nullã aut minimam calfaciẽdi energiam aſſequi poſſint: quomodo ligna craſsiora ægriùs incẽduntur, quàm eadem minutim conciſa. Piper enim ſi integrum aut ore contines aut deuoras, parum id calfacere deprehendas etiam poſt tempus longum, cùm eius puluis tenuiſsimus mox vbi linguæ impoſitus eſt, eam vehementer incendat. Eodem modo calida omnia poteſtate: ſic folia plantarum calidarum tuſa calent nobis & magis & citiùs quàm ſi integra vel ſumantur vel admoueantur. Qua ratione ſuccos plantarum, & liquores, & gummi, & reſinas, & ſi qua ſunt alia ex his liquidiora, tenuiora, calidiora reliquiis harum plantarum, ex quibus ſeparantur, docet paſsim Galenus. Idem indicium tibi eſto de frigidis potentia, quæ vti calida, à calore noſtro accipiunt, vt actu frigida euadant. Sic vſta vt magis ſiccent, accuratè pollinis modo ſunt læuiganda, & cribro tenuiſsimo cernenda.

Nunc ad miſtionis neceſsitatem. Quæ enim trita ſunt tenuiſsimè, & cribro tenuiſſimo creta, ſimul compoſitioni miſcentur, cùm

cùm partibus suis minimis se mutuò cõtingant, promptiùs & valentiùs se inuicẽ afficiunt, ac tandem compositi virtutem vnam rectiùs conflant. Quæ terendi ratio in compositis propè omnibus locum habet. Nunc medicamenta teruntur magis vel minùs, vt facultatem acquirãt à priore diuersam. Quę enim tenuissimè sunt tusa, & cribro tenui creta, maximè in totum corporis habitum digeruntur: ediuerso crassiora in vẽtre hærent, quia angusta venarum ora subire nequeunt: ob id diospoliticon crassiùs facio, cùm aluũ per id ducere studeo: tenuissimũ verò & minutissimum pollinis modo, cùm vrinas mouere. Cuius præcepti in omnium medicamentorum compositione meminisse oportet. Hæc Galenus. Eodem fine rhabarbarum, asarum, cyminũ, & alia permulta negligẽter trita aluũ subducunt: tenuiùs verò comminuta in corpus prõptè subeũt, & venas perreptant celeriter, vrinásq; mouẽt. Eadem ratione faciliùs est impleri potu quàm cibo: aqua item & oleum terebinthinæ vel aliorum hepar, lienem, renes purgantium celeriùs munere suo funguntur, quàm ipsa rerũ corpora. Sic scammonium tenuissimè terunt, si medicamentis corpus peruadentibus miscent: crassiùs autẽ, si catapotiis aut aliis, quæ diu in ventriculo manere

Lib. 4. sanit. tuend.

nere:

nere volũt. Aerugo item chalcitis, misy, sori, chalcanthum, æris squama, & alia similiter valẽtia diu ex aceto trita morsum & rosionem obtundunt, vires augent: quia cùm partium sint natura crassiorum, vim suam in altum vsq; corporis curandi non demittũt: ob id vt tenuiora fiant, diu ex aceto terenda sunt & dissoluenda, vt sic curiosè attenuata ad penitiora vsq; penetrent, & corporis meatus pertranseant, nusquàm intereundum retenta: & si calidioris sint naturæ, sine morsu munere suo fungentur.

Lib. 2. cõ. ph. g.

Quomodò humores corporis tenues facilè citra rosionem perspirant, crassiores retenti & obstruentes grauando aut rodendo: si acres sint, molestant. Ex multa autem tritura in sole cum aceto quippiam vstioni ab igne simile rebus ipsi accedit, tamen calorem igneum non assequuntur. Vsta tamen & sic trita ex aceto ac læuigata multò præstantiora fiunt. Sic aromata (quæ εἴδη, id est, species Paulus & Actuarius sæpe appellant) negligenter tunduntur, cùm vires eorum diu integræ sunt seruandæ: tenuissimè verò, cùm his viribus in præsens est opus. Præstantiùs quoq; est dentifricium, quantò exactiùs simplicia sunt trita, Galen. lib. 5. comp. phar. part.

Terendorũ verò nõ vna est natura. Quæ enim

enim ſubſtantia ſunt tenuia, ſi ſunt ſicca, promptè in partes minimas diſteruntur, vti humida mox per ſe ſparguntur, & altè corpus imbuunt: craſſa verò contrà. ob id illa minùs diu, hæc longiori tẽpore in eundem ſcopum terenda ſunt. Quapropter metallica & terrea cætera quòd craſſa ſint, etiam poſt vſtionem maximè diu ſunt terenda, præcipuè quæ oculis ſunt imponenda collyrio vel ſicco vel liquido. Qualiter ſi tenuia & rara, & imbecilla ac ſuperficiaria facultate prædita, parum diu ſunt coquenda: contraria diutiùs.

Rara quoq; mediocriter & friabilia parum diu terenda ſunt, vt rha barbarũ, ſcammonium Antiochenum (quod laudatiſsimum Meſues exiſtimat.) Accuratiùs denſa & lenta mediocriter, vt aloë.

Rara mediocriter addidi, quòd quæ ſunt immodicè rara, vt agaricus, colocynthis, per ſe in puluerẽ tenuem cõminui nequeũt, ſed vel cũ aliis ſunt puluerizanda, aut priùs, in trochiſcos fingenda, ſiccandáque. Tunc enim nullo negotio tenuiſsimè teruntur: quæ res facit, ne ventriculi & inteſtinorum tunicæ præ mole hæreant, humoréq; ſuperfluò imbuta moleſtiam his partibus afferãt magnam ex oppreſsione, & diuturnam ex pertinaci adhæſu.

Lenta

Lenta quoque mediocriter dixi, quòd quædam ex his etiam ob ſiccitatem mediocriter iam dura, nondum tamen per ſe pulverizari poſſunt, ſed ſub piſtillo lateſcunt. Quapropter aut vetuſtiora ſunt eligenda, aut ſole vel igni ſiccanda, aut cum aliis ſiccioribus & friabilibus & tenuioribus terẽda, vel aliquo liquore idoneo ſunt diſſoluenda. Sic tragacantha, gummi Arabicum, thus, myrrha, maſtiche, ſarcocolla, ſtyrax, bdellium, euphorbium, ladanũ, ſuccus glycyrrhizæ, & alia gummi, reſinæ, liquores, ſucci, dũ vetuſtate aut aliter ſunt ſiccata in puluerẽ terendo, aut piſtillo diu multúmq; per mortarium ducendo comminui poſſunt, vel per ſe, vel cum ſiccioribus: cùm verò ſunt recentia, meliùs aliquo liquore diſſoluuntur. Eôdem pertinent ſemina quædã, vt cnici, lini, canabis, cydoniorum, citri, bombacis, melonum, cucurbitæ cucumeris, citreoli, amygdalas vtraſq;, & fructus quoſdam, vt dactylos, baccas halicacabi ob lentorem & pinguedinem, quia etiam ducẽdo lateſcunt, nõ terenda eſſe, ſed vel ſcalpro, vel cultelli acie identidem verberata minutim inciduntur, vt in compoſitiones veniant tota ſua ſubſtantia.

Adde quòd vt coctione longa non modò vires imbecillæ reſoluuntur, ſed etiam

empyreuma coctis rebus imprimitur: sic lõgo attritu corporũ durorum pistilli, mortarij, & terendorum etiam cum humore (vt scriptum prius Galeni testimoniũ probat) calorem in terendis præsertim diu medicamentis vel gignit, vel auget, qui medicamẽtorum facultatem mutat: & si imbecilla est, dissipat, difflatione adiutus per agitationem illã excitata. Quam caloris ex attritu durorum generationem planè indicat farina, quæ ex breuissimo contactu molarum calida tamen in subiectam arcã decidit. Ob id thymum & hyssopum vt coctionem, sic trituram mediocrem sustinere scribit, & in aliis similiter.

PVRGATIO.

PVrgãtur, seu vt vulgò loquuntur, mundantur medicamenta quędã intus, quædam foris, quædam intus & foris, quædam nusquàm. Intus, à seminibus, vuæ passæ, si Medicus imperarit, myrobalani omnes (exceptis Indis enucleatis, & magna ex parte emblicis) vua rhois, nisi in decoctũ veniat, quando nec pruna passa, nec myxa, nec zizipha purgantur à nucleis: nisi quòd expressa pruna nucleos in colo relinquũt: myxa, zizipha nõ exprimuntur. Foris, quæ excorticãtur, vt semẽ cucurbitę, cucumeris, citruli, melonũ, cnici, ricini, dente, vngue, cultello, forpi

Semen tamẽ cucumeris arefactum et cõtusum.

forpice purgãtur. Semen quoq; citri, limonum, aranciorũ, pæoniæ vtriusq; , staphidos agrię, & nucleus strobili, id est, pineoli, pistaciorum, bombacis, cerasi, persici, anacardorũ, nucis Indicę, cultello, vnguibus, malleo. *& cribratum vsurpat lib. 8. sim. Gal.*

Bacca lauri in emplastro de meliloto.

Ficus in diacnico Gal. li. 5. sanit. tuendæ.

Amygdala vtraq; si in confecturas recipiuntur, aqua calida parum maceratę, facilè digitis depellantur, vt strobili & pistacia, & alia similia, sine aqua in marcipanes & condituram recipienda. Si verò in oleo exprimuntur, integra priùs tũduntur: si in decocta veniunt, integra iniicis: si verò foris admouenda sunt, cum cute teruntur: omnia prædicta foris non purgantur. Hordeum, triticum aqua calida parũ diu maceratum pistillo ligneo in mortario æreo promptè deglubitur, zea & oriza, molis: zea iterum vt hordeum purgatur. Radices quædam solùm recentes abluuntur, & circuncisis radiculis seruantur vel vsurpantur, vt cichorij, rusci, asparagi, buglossi vtriusque.

Aliæ vtendi tẽpore cultello raduntur, vt radix glycyrrhizæ, gẽtianę, rubię, pæoniæ, tormentillæ, & doronici, tunici, vt vocant.

Quarundam superficies tota circunciditur, & si quid intus inutile apparet, exciditur, vt rha barbari, agarici, ireos.

Intus & foris ſimul, mala cydonia in dia cydonio. Dactyli etiam edēdi, colocynthidis fructus cortice & ſemine purgantur, vt ſola maneat medulla ſeu caro.

Radíces quæ intus habent ſubſtantiam lignosā, vt rhaphani, apij, petroſelini, fœniculi, ſaxifragię, oxalidis, peucedani, ellebori vtriuſq;, pſeudodictamni vulgaris, pityuſę, id eſt, turbith, eſulæ, ſcillæ, capparis, tamaricis. Scilla etiā nucleis & agnatis purganda.

Lib. 9. cō. ph. par. in lienoſis. Tamen cyperus, enula, coſtus, acorus verus, integra teruntur aut coquuntur.

Ellebori radicū fibræ aqua paulùm macerātur, pòſt cortices extracti in vmbra ſiccantur in vſus: vt & zingiber, calamus aromaticus, caſia, cinnamomum, galanga vulgaris.

Et baccæ myrti, iuniperi, interdū etiam baccæ oxyacanthæ, aſparagi. Piper omne, carpobalſamum, cubebæ, cardamomum, amomum. Semina fœniculi, apij, cari, ameos, dauci, cumini, ſeſeleos, cardui benedicti, lini, fœnigręci, aniſi, anethi, papaueris, portulacę, lactucę, cichorij, pſyllij, milij vtriuſq;, & cętera ſemina parua nec intus nec foris mundantur à pharmacopola, ſed vel trita vel integra vſurpantur. Ex magnis item cicer, faba, lupinus, eruum, vicia, ſemē agni (manibus confricandum, vt depoſita

canicie

canicie nigreſcat) hippoſelini, cydoniorũ.

Gummi quædam & ſucci ſolidi, & liquores, & reſinę, terra, foliis, ſcobe, ligno, cortice ſuæ parentis adulterati purgãtur liquore idoneo fuſi vel diſſoluti, poſteà colati.

Quorundam ſeminum ſola medulla in compoſitiones recipitur, vt cnici lib. 5. ſanita. tuendæ: melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli, & aliorum magnorum. Tamen ſolus cortex rhois eſt vſui, vt multarum radicũ, apij, eleoſelini, fœniculi, rhaphani corde lignoſo exe&to. Semina illa ſole ſiccata tere leuiter in mortario, frica manibus, cerne cribro medullã ſolam tranſmittẽte, ſi non ſuccedit, forpicibus, vnguibus, dentibus, cultello excortica. Semen tamẽ lathyreos, daphnoidis, & alia id genus non pauca vno die inſolata, aut ignita patella parum aſſata rupto cortice promptè exilit. Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, nuces, aqua frigida per no&ẽ, vel calida parum diu macerãtur, aut ignita patella toſta excorticantur.

INSTRVMENTA PHARMACOPOLARVM PRAECIPVA.

Ολμος & θύϊα Gal. in præparatione theriaces, libr. 1. antidotorũ ſæpe: θυΐδιον Damocrati in cõpoſitione Cyphios, libr. 2.

antid. Gal. est mortarium seu pila. Ea autẽ est lignea, terrea, lapidea, marmorea, eburnea, vitrea, aurea, argentea, ferrea, plũbea, stannea, ærea, multiplex, & ex quauis materia: magna est pila, vel parua, vel mediocris. Ex eadem materia esse possunt ὕπεροι, id est, pistilli, & in vsus eosdem ὄχλοι, id est, vectes, vt in præparatione theriaces Galen. & magnitudine proportioni pilarum respondent. Et suæ materiæ ferè applicãtur lignei pilæ ligneæ, ferrei ferreæ, plũbei plumbeæ: tamen lignei etiam pilę lapideæ, eburneæ, æreæ in quibusdam terẽdis, aut frangendis, aut deglubendis applicantur. Ferrei autem propè soli mortario æreo hodie seruiũt ob vtriusq; duritiem. Ob quã pilas Aegyptias commendat Galenus in præparãda theriaca: quoniam, inquit, cùm durissimæ sint, nihil inter cõtundendum ex earum substãtia in ipsa quæ læuigantur, exteritur. Quapropter etiã hodie margaritas & alia sic dura super lapidẽ porphyrium terunt, nõ in mortario æreo aut ferreo, vt à quibus multum substãtiæ in margaritas trahatur & deradatur. Lapidei, marmorei, vitrei fragiles maximè fuerint, vt & eius generis mortaria, quorum crassities fragilitatem penset.

ὁ δοῖδυξ, id est, cochlear paruum, magnum, ad commiscendum, subigendum in

mort

mortario, vt in theriaces compoſitione, & ad eximendum trita, vt mox ex Critone diſces. Crito pilam in qua teruntur medicamenta, pelle tegit duplici in medio forata, quantum piſtillo terenti, & hoc ablato, manui & cochleari ſatis pateat ad eximēda quę trita ſunt, vt incernantur. Altera illi ex ſuperna parte iniecta, quæ foramē habeat minus, quātum ſcilicet ſoli piſtillo ſatisfaciat. Hæc autē tollitur, vbi tenuiſsima medicamēti portio in puluiſculum ſoluta ſubſiſtit. Item quod cretū eſt tegatur, donec motus eius conſtiterit, tunc cribrum aperi. Quam conſuetudinem hodie vellem in vſu noſtris eſſe, præſertim cùm pretioſiora terunt. *In fine li. I. antidot.*

Sint autem tam pilæ quàm piſtilli & vectes puri exactè, & nihil æruginis habētes, cùm ferrei ſunt, vel ærei, vel argentei. In pilis per piſtillos quaſſantur, terūtur, molliuntur, ſubiguntur, miſcentur, ducūtur materię medicæ ad varias compoſitiones. Quædam molis etiam exiguis ſinapi & ſegetū modo teruntur quibuſdam locis.

Diabeſaſa ſtanneo vaſe reponi vult Heras, lib. 8. comp. phar. part. Theriacam verò non ligneo, ſed pretioſo aliquo vaſe vult ſeruari lib. antidot.

Medicamētum ſtomachicum vaſe corneo reponitur, lib. 8. comp. ph. part. Tere-

binthina vaſe ex ferro albo aut veſica ſicca meliùs ſeruatur, quàm ligneo, lapideo, vitreo, terreo duro etiam ſeruatur.

De his paulo antè. Κόσκινον & κοσκίνιον ἰατρικὸν, id eſt, cribrum medicum, Gal. lib. 6. comp. phar. part. σάκκος etiam & σάκκιον, id eſt, ſaccus Medicis, & hodie vulgo Gallorum dicitur, vti & Hebræis: vnde κοσκινίζειν, id eſt, cribrare, & σακκίζειν, libr. 9. comp. ph. part. Cribrum eſt ſetaceum, ſtamineum, vt nobis dicitur, ex pilis caprarum, lineum, ſericum, ex ea ſcilicet panni ſerici ſpecie, quam tafetũ vocamus: & ex his quędam rara, alia dẽſa, alia amborum media. Item quædam parua, alia magna, alia mediocria.

Τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθήσαμεν, libr. 4. ſanit. tuend. id eſt, humidum linteo percolamus.

Vaſa oris latioris & anguſtioris permulta ſunt neceſſaria ad continendum, macerandum, infundẽdum, coquendum, aſſandum, vrendum, reponendum, cacabi, lebetes, pelues, patellæ, frixoria, hydriæ, pocula, & hæc lignea, lapidea, marmorea, ex alabaſtro, achate, terrea ſolùm vel etiã plũbata ſeu vitrata, ſtãnea, ferrea alba, ærea rubra, ęrea flaua, ærea ſtannata, argentea, aurea. Vaſa tamen è ſtãno & argento parum purgato vitanda, quia illud plumbi miſtura adulteratũ eſt, hoc citò ducit æruginẽ, Gal. libr. 1. antid.

Et

Et in his quædam vtrinque anſata, alia ſine anſis, alia vnicã anſam nacta, alia item caudata à manubrio his vocantur, alia ſine cauda, alia denique magna, alia parua, alia mediocria.

Inter terrea vaſa ſunt optima Valentina ex Hiſpania, pocula intus candore, nitore, læuore alabaſtritis proxima, foris pictura nitenti mirè variegata, conſeruis, ſyrupis deſtinata.

Præter hæc ἀγγεῖον δίπλον libro 1. antid. quod ibidem paulò pòſt vocat τὸ ἐνεστηκὸς ἀγγεῖον τῷ ὕδατι: in methodo autem vocat δίπλωμα, nos ad verbum vas duplex, vulgus balneum Mariæ cuiuſdã chymiſtidis, magni vſus ne frigida calore perdãtur, aut pretioſa vrantur, viréſq; eorum vaneſcant, quia calorem per vas aqua calida plenũ & igni ſuperpoſitum recipit. Lebetes prædicti præcipuè ærei ſtannati ad medicamẽta coquẽda fornaci exemptili incenſos carbones habenti imponũtur, rudiculis (quæ σπάθαι Galeno dicuntur libr. 1. comp. ph. gener. vulgò ſpatulæ) nunc ligneis, frequẽtiùs ferreis magnitudine variis mouẽtur ac miſcentur. Sic lebetem ſtanno inductum coquendo oleo Sicyonio adhibet Dioſcor.

Pyxides medicamentis ſiccis ſeruãdis ſimplicibus & compoſitis ferè ſunt addictæ, &

hæ ſunt vitreæ, terreæ, plurimùm ligneæ ex trunco ſolido tornatæ & cauatæ, vel aſsicu lis coagmentatæ, ſed illæ ſemper rotundæ: hæ verò nūc rotundæ, nunc quadrangulæ: nunc etiam quadratæ, nunc ouales, nunc ex rectis lateribus in extremo rotūdātur: at verò ambæ tam tornatæ ſcilicet quàm ſutiles magnitudine plurimum variant. Pyxide lignea pulueres quoſdam reponit Gal. lib. 6. compo. ph. part. Sub abaco ſupputatorio multæ cōduntur arculæ exemptiles, ſeminum multorū & aliorū velut loculamenta.

Sunt & ſtateres magnitudine varia plurimi, & mēſuræ, & pondera, capacitate & grauitate multum variātia, ac etiam forma inter ſe differentia, de quibus poſteà.

In marmor ſeu lapidem duriſsimum, alium, penidia & ſaccharum roſatum effuſa paulatim concreſcunt. In porphyrio lapide ſeu ſquama maris, vt vocant, ſeu vitro, margaritas & lapides pretioſos ducēdo paulatim comminuunt. Λοπὰς ἐρύθρυ χαλκῦ, id eſt, patella æris rubri, in qua Aeſchrion cancros vrebat ad morſus canum rabidorū. Cuminum frigit in vaſe fictili, quod quàm optimè ſit coctum in camino. Quæ enim exactè penitùſq; cocta non ſunt, hæc lutoſa potius quā figulina ſunt, & qualitatū ſuarum nonnihil medicamento imprimunt.

Libr. 11. ſimplic.

Lib. 4. ſanit. tuend.

DE

DE PONDERIBVS ET MENSURIS, QUAE GALENO PRAECIPUE, & aetatis nostrae Medicis in vsu sunt frequentiore.

EDICAMENTA ferè sunt sicca, aut liquida: illa magis pondere, hæc potius mẽsuris metimur. Tam pondera verò quàm mensuræ, quanuis propè sunt infinitæ, etiam hodie pro diuersitate regionum & consuetudine vtentium, tamen in ordinem ac numerum referre conabimur. Primùm autem pondera quanta poterimus maxima breuitate & perspicuitate explicabimus, quòd horũ frequẽtior est vsus in medicamẽtis cõficiẽdis: ad mẽsuras posteà trãsibimus. Quoniam autẽ medici fere Attica obseruatione vtuntur, vt lib. 21. cap. vlt. ait Plin. non alienum à re proposita fuerit, pondera primùm Attica enarrare, & à minimis ad maxima p media ceu per gradus quosdam procedere.

Λεπτὸν, id est, minutia omnium minimum & indiuisibile.

Χαλκοῦς, id est, æreolus vel æreolum, pendit septem minutias.

ὀβολὸς, æreola sex.

ἡμιώβολον, id est, semiobolus, æreola tria.

Γράμμα, id est, scriptulum obolos duos.

Δραχμὴ, scriptula tria, seu obolos sex.

Μνᾶ, Latinis Mina, drachmas cẽtum, ſeu vncias duodecim cum dimidia. Hæc autem eſt mina maior ſeu Solonis, quem Plutarchus pondera & menſuras auxiſſe ſcribit, cùm mina vetus & minor nunc abolita, eſſet tãtũ drachmarũ quinq; & ſeptuaginta.

ἡμιμναῖα, id eſt ſemimina, drachmas 50.

Τάλαντον, talentum, paruũ quidem, minas ſexaginta: magnum verò, minas octoginta, ſeu libras octogĩta tres & vncias quatuor. Nã mina Attica drachmis quatuor eſt grauior quàm libra Romana, licet Plinius μνᾶν Græcorum medicorum ferè libram verterit: quæ quatuor drachmæ octuagies collectæ libras tres & vncias quatuor complent. Hócq; modo eſt proportio ſeſquitertia, vt inter minam magnam & paruam, ſic inter talentũ magnum & paruũ vtrunque vſitatum Græcis. Romani verò talentum non habuerunt. Cùm autem Comici & Virgilius talenti vtriuſque meminerunt, Græcos, à quibus ſua ſumpſerunt, imitantur, vt etiam Liuius ex Polybio locum vertens, & Feſtus & Gellius: talentum autem Atticum minus hi intellexerunt.

ἡμιτάλαντον, id eſt dimidium talentum.

Διτάλαντον, id eſt, duo talenta.

Τριτάλαντον, id eſt, tria talenta.

Cùm item Latini dicunt, talentum eſſe

ſex

ſex milium denariorũ,per denarios drachmas Atticas (quarum ſex milia Athenienſibus talentum complent) intelligunt.

Hæc verò pondera Athenienſibus etiam nummorum genera fuerunt, quæ ſi iuſti erant ponderis, prædicta pondera æquabant. Nullum enim ferè ponderis genus tã Græcis quàm Latinis fuit, quo non etiã numiſma, vel ſumma quædã rei nummariæ ſignificaretur: ſed γράμματα, id eſt, ſcriptula ponderis tãtũ non etiã rei nũmariæ Athenienſibus rationẽ habuiſſe videntur. Hæc ordine compoſitorio recenſuimus: reſoluere contrà & diuidere poteſt, qui volet a ſummo talẽto per media alia ad ipſum vſque λεπτὸν indiuiſibile deſcendendo, quem nos ordinem iam in ponderibus medicis ſequemur.

Μνᾶ ἰατρικὴ, mina medica vncias cõtinet ſexdecim, vt docet Dioſc. aut quiſquis ille fuit, libro de ponderibus, & Galen. libro 2. comp. ph. gen. in emplaſtro Heræ, & emplaſtro quarto Andromachi: ſeu drachmas centum & viginti octo, libro 4. eiuſdem in emplaſtro Philoxeni medici, & lib. 1. comp. ph. gen. Mna quibuſdam videtur continere vncias viginti, aliis ſexdecim.

Alia eſt mina maior vnciarum viginti, ſeu drachmarum cẽtum ſexaginta: & hanc quidam Alexandrinam dicunt, ac ex empla-

ſtro

ſtro Moſchionis,& ex emplaſtris albis & viridibus Andromachi,libro 1.& 2.comp.ph. gen. In vſu fuiſſe medicorum apparet,præſertim eorum qui medicinam Alexandriæ exercuerunt. Vti Attica, quæ vnciarum eſt duodecim & dimidiæ, ſeu drachmarũ centũ in vſu magis fuit medicis, qui vel in Græcia egerunt, vel antè ſcripſerunt, quàm res Romana floreret. Medica verò(quæ eſt vnciarum ſexdecim,ſeu denariorum centũ 12. ſeu drachmarum Atticarum centum viginti octo) medicis Romæ agentibus , vel in Græcia, ſed Romanas res iam florentes cognoſcentibus.

Lib.3. cõ. phar.gen. Λίτρα,id eſt, libra medica, tam menſuralis quàm ponderalis,qua medici Græci pariter ac Latini vtuntur in ſuis compoſitionibus, éſtq; vnciarum duodecim;ſeu drachmarum ſex & nonaginta, Gal.lib.4 ſanita. tuendæ, & in compoſitionibus pharmacorum paſſim,& Dioſc.Sed negotiatoria eſt vnciarum ſexdecim, non vtenda in compoſitionibus veterum.Libram & vnciam vnà cum impe-

Vt li.1.c. ph.gen. rio Romano Græci accepiſſe videntur,híſque vocibus parum:vt apparet, corruptis v-

Lib.1.cõ. ph.gen. tuntur,ſcribentes λίτρα,id eſt lib.& οὐγγία, id eſt, vncia, idem omnino pondus ſignifi-

Ibidem. cantes quod Romani. Nã λίτρα ξέστης, οὐγγία nomina ſunt Romana.

ἡμίλ

ἡμιλίτρον Galeno pendit drachmas octo & quadraginta: Selibra dicitur Liuio & Celſo: etiã libræ ſemis dicitur Celſo & Scribonio.

Pondo per ſe ſeu abſque alio põdere ſcriptum, eſt libra, ſed cum alio ponderis vocabulo, id ſignificat quod Græcis σαθμῷ & ὁλκῇ, hoc eſt, pondere, vt pondo libra, pondo vncia, vt à libra & vncia mẽſurali ſeparetur, cui μέτρῳ, id eſt, menſura, eadem ratione Græci addunt, vt à ponderali ſeparẽt. Romani tamen vſu eius frequentiore, etiã his ponderibus, quæ ambigua non ſunt, pondo addiderunt, vt pondo denarij duo, tres, quatuor in Celſo.

Idémque & Scribonius, põdo ſemis, pro ſelibra ſcribunt aliquando.

Dupondius, & dua pondo, & trepondo, vt bilibris, trilibris, ſed etiam quadrilibris. Pondo dua etiã Scribonius aliquoties ſcripſit. Centum pondium item, & centũ pondo, & centena pondo, pro maſſa ferrea aut plumbea centum librarum.

Libræ partes ſunt: Vncia, pars eius duodecima. Sextans, id eſt, ſexta eius pars, ſcilicet vnciæ duæ, vnde à Galeno ἕκτον τῆς λίτρας dicitur, vt Quadrans, id eſt, tres vnciæ. τέταρτον λίτρας: & Triens, id eſt, vnciæ quatuor, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, τοῦτ᾽ ἔστιν, οὐγγίαι δ. Galen. libro 5. comp. ph. gen. Quincunx,

quin

quinque vnciæ. Semis, seu selibra, sex. Septunx, septem. Bes, octo. Dodrans, nouem. Dextans, decem. Deunx, vndecim. nomina Celso, Scribonio, Columellæ frequentissima, & Latinis medicis vsurpanda.

Ουγγία, vncia, drachmis Atticis octo, seu denariis Romanis septem cõstat, Græcis & Latinis eáq; ponderalis, Gal.lib. 6. cõp.ph. part.& libro 4. sanit. tuend. vbi libræ vnius partem tertiam, id est, vncias quatuor dicit æquare drachmas triginta duas, & alibi sæpe in compositionibus medicamentorum particularium & generalium. Libro autem octauo composit. ph. part. in hiera Themisonis vnciæ tribuit drachmas argenteas octo, vel septem & semissem. Ibidem drachmam in Andromacho & Asclepiade pro drachma argentea accipiendã censet, vt recentiores medici propè omnes ætate sua nominare solebant, & drachmã appellare, quod Romani δηνάριον, id est, denarium vocabant: sed quid inter drachmæ & denarij pondus re vera intersit, paulò pòst dicemus.

Tamen qui vnciæ drachmas tantum septem tribuunt, per eas denarios intelligunt. Qui septem drachmas & dimidiam, hi drachmam leuiorem denario aduertisse videntur, non tamen exactè differentiam expressisse: quàm sunt assecuti, qui

vnciæ

vnciæ tribuunt drachmas octo, non autem denarios octo. Multò minùs drachmas nouem cũ fæce Arabica sua se opaca crassitie etiam nunc tegente. ἡμιόυγγιον semuncia, id ex, vnciæ medietas. Sescuncia Celso, id est vncia vna & dimidia. Vnciæ partes præter dictam semunciam sunt Duella, seu binę sextulæ. i. scriptula octo, vnciæ pars tertia. Nam vncia pendit scriptula. 24.

Sicilicus vel Sicilicum, quasi semũciam secãs, vt festo Pompeio videtur, pars vnciæ quarta, nam drachmas duas valet.

Sextula est sexta pars vnciæ, id est, scriptula quatuor, quę sexies iuncta complent scriptula 24. seu drachmas octo, seu vnciã. Tamen Ruellius ætatis nostrę doctissimus medicus ἑξάγιον in Actuario vertit sextulam in aurea antidoto Alexãdri, quo loco eius antidoti scriptores barbari habẽt omnes drachmam. Excusatur autem Ruellius vicinitate grauitatis, quæ sextulæ est cum drachma, quam vnico scriptulo superat, vt in drachma pòst & denario dicemus. Illa autem partium vnciæ nomina Volusio & Fannio in ponderibus, & Balbo de agrimensoria ad Celsum sunt vsurpata, & Ruellio in Actuario, cæteris medicis non appellata.

Drachma denique est vnciæ pars octaua, vt denarius septima: de quibus dicere tempe

stiuum est. Ne Nicolao Salernitæ credas, vnciæ drachmas nouem tribuenti nulla veterũ autoritate, cui & Seruitor nescio quis scriptor triobolaris subscribit: hósq; duces magna nostrorum pharmacopœorum natio sequitur, nulla ratione alia, quàm quòd ab illis est hoc scriptũ, nulla aut ratione aut scriptorum veterum autoritate sese tuentibus. In his tamẽ qui sunt humaniores, & iudicio meliore Græcorum placitum sequuntur. Quot enim drachmas Mesues vnciæ dederit, probari nequit. Δραχμὴ. drachma Attica Atheniẽsibus, & denarius Romanus nummus erat argenteus, & ab eo pondus eiusdem cum suo vtrunque nummo grauitatis: quia tamen vnciam Græcis & Latinis æqualem drachmæ octo complent, denarij verò tantum septem, denarius est paulò, scilicet vna septima, grauior quàm drachma. Vnde libra ponderalis Celso, Plinio, Scribonio est denariorum quatuor & octoginta. Nam libra est vnciarũ duodecim, in quarum singulis sunt denarij septem, qui duodecies sumpti cõplent quatuor & octoginta denarios. Eadem libra Græcis est drachmarum sex & nonaginta. Libra enim vnciarum est etiam illis duodecim, in quibus singulis drachmæ octo, quæ duodecies iunctæ efficiunt drachmas sex & nonaginta.

Cùm.

Cùm igitur paulò grauior denarius esset, quàm drachma Attica, pōdus autē vel numisma Græci interpretes nō haberēt, quod exactè denario Romano responderet, Latina in Græcū sermonem versuri, per id quod proximum esset, ac non multò leuius, drachmam scilicet pro denario reddiderunt, vt Plutarchus, Galenus in Scribonij medicamentis compositis, quę citat lib. de compositione pharmacorum.

Contrà Latini dum Græca verterunt, pro drachma Attica denarium tam pondus quàm numisma verterunt, quia pars vnciæ octaua apud Romanos nomine proprio caret (nisi cū Balbo & Latinis multis drachmam quoque Græcorum more appelles) vt Aulus Gellius, Festus, Liuius libro ab vrbe condita 44. Polybij locum recensens. Sic drachma Attica denarii argentei habere pondus dicitur Plinio libro 21. capitulo vltimo, & alibi, quoties medica transfert, pro drachma denarium vertit. Nec mirum est id eum fecisse in ponderibus minimum diuersis drachma & denario, cum μνᾶν Atticam (quæ vnciarum est duodecim & dimidiæ, seu drachmarum centum) verterit libram, quæ vnciarum est tantum duodecim seu drachmarum est tantùm sex & nonaginta: drachmis scili-

cet quatuor leuior, quàm mina: & vnciis quatuor leuior quàm mina Alexãdrina.

Hæc enim differentia illis visa est parui esse momenti, nisi si qua essent validis admodum viribus. Non habet igitur drachma Attica denarij pondus, neque libra minam æquat. Quoties verò Romana tractat Plinius, aut denario vtitur, aut drachma pro pondere denarij: vt cùm ait, è libra denarios quatuor & octoginta signari: tot enim surgunt denarij vnciarum duodecim, seu libræ vnius. In mina autẽ Attica denarij sunt propè octo & octoginta, siue drachmę centum. In aliis duabus minis medica, quæ vnciarum est sexdecim: & Alexandrina, quæ vnciarum est viginti, numerus maior denariorum & drachmarum. Et Liuius libro quadragesimoquarto ab vrbe condita, drachmas quatuor Atticas dicit trium ferè denariorum pondus habere. Nam tres denarij faciunt tres Atticas drachmas, & preterea tres septimas vnius denarij, non tamen quatuor drachmas integras efficiunt: ob id Liuius rectè addidit, ferè. Quòd si vnciæ tribuas tantùm drachmas septem (quod Galenus quosdam facere scripsit, vt antè diximus) pro denario tunc est accipienda drachma, cùm drachmarũ octo pondus idem faciat, quod septem denarij: hócque

que modo denarius drachmam explet, & prætereà partem drachmæ ſeptimam. Nec audiendus eſt hoc loco Cleopatras, dicens, Italicum δηνάριον habet drachmam vnam, ſi exactum id velit: nec Scribonius Largus, qui in præfatione ait, æquè denarios quatuor & octoginta eſſe in libra Romana, quot drachmę ſunt in libra Græcorum, niſi drachmam pro denario vſurpet. Sic enim vnciæ dàbit tãtùm drachmas ſeptem, vt denarios ſeptem alij omnes dederunt. Quam drachmæ & denarij differentiam cùm nouiſſet Celſus, nec obolorum (qui ſex drachmam complent) voce Græca vti vellet, vnciam in ſeptem denarios drachmarum octo vice diuiſit, quorum denariorum ſingulos in partes ſex diuiſit, quæ obolis ſex, in quos drachmam Græci diuiſerant, reſponderent. Has verò partes vocauit ſextantes omnium primus & ſolus, quorum ſinguli ſingulis drachmarũ obolis ſunt paulò grauiores, tum quia ipſi ſex diuidunt denarium pondus drachma in ſex obolos diuiſa grauius. Quibus denarij ſextantibus & eadem ratione quadrantibus & trientibus denarij aut libræ quando vtatur Celſus, lectori cõiectandum ex ſimplicium viribus, affectus natura & ægri & medicamenti componendi format.

Libr. 5. c. 17.

Drachma igitur Attica pars eſt octaua vnciæ Grecæ & etiam Romanæ, aut ſi paulo leuior eſt, ita vt drachmę octo denarios ſeptem non expleant, id autores nō curarūt.

Δραχμὴ etiam ὁλκὴ dicitur lib.8.comp.ph.p. quamuis proprie ὁλκὴ ſit pondus, vnde ὁλκὴ δραχμῆς, id eſt, pondus drachmæ libr.8.c.ph.part. in hiera Themiſonis, & alibi ſępe.

ἡμιδράχμον, Gal.lib.4.comp.ph.gen.

Διδράχμον, τριδράχμον, τετραδράχμον. id eſt duæ, tres, quatuor drachmæ Græcis in vſu ſunt.

Drachmæ partes ſunt γράμμα Aëtio, Alexandro, Aretæo, Moſchioni Græcis iunioribus vſurpatum, (nam veteres διώβολον vel ὀβολοὶ δύο eius loco dicebant) ſcriptulum ad verbum rectè dixeris: ſcrupulus tamen aut ſcrupulū dicitur Celſo, Plinio, Columellæ, & recentioribus Medicis: Martiali quoque, niſi in his ſcriptulū legas. Drachma autem habet grammata, id eſt, ſcriptula tria: Simplium ſcriptuli dimidium quidam ratiocinatores vocant.

ὀβολὸς obolus Plinio vſurpatus eſt dimidium ſcriptuli ſeu ſexta drachmę pars: nam oboli ſex. drachmam conſtituunt: & oboli duo, ſcriptulum vnum.

ἡμιώβολον vel ἡμιωβόλιον Andromachus apud Gal.lib.7.comp.ph. p.pro obol. dimi.

Διώβολον vel ὀβολοῖ δύο, τριώβολον, τετρώβολον Soranus & Zoilus vſurpant apud Galenum lib. 1. 3. comp. ph. p. διωβολιαῖος τροχίσκος, id eſt, diobolaris, & τριωβολιαῖος, id eſt triobolaris pondere, libr. 7. compo. ph. p. His enim nominibus veteres Gręci ſunt vſi.

Θέρμος id eſt, lupini ſemen, eſt drachmæ pars nona: nam drachma pendit nouem lupinos. Κεράτιον, id eſt, ſiliqua, eſt dimidiũ lupini. Actuario cũ vulgo καρρούβια dicitur. Semen autem eius vt lupini, lẽtis, orobi, ciceris, fabæ, non tota ſiliqua intelligitur: & id mediocre non enorme & habitius, neq; ſtrigoſum & emaciatum, qualia hordei aut tritici grana viginti ſcrupulo etiam hodie damus, aurifabrorum grana omnino immutabilia, hiſque omnino æqualia appenſuri, vt ponderum fundamentum nobis certius ſit quàm Atticis in ſuo λεπτῷ, Græcis in ſuo κερατίῳ vel chalco, vel lentis ſemine.

Χάλκος chalc⁹ Plinio dicitur, aliis æreolus vel ęreolũ, eſt dimidiũ ſiliquę: nã ſiliqua pẽdit duos chalcos: chalcus autẽ grana lentis quatuor, quę minimum pondus faciunt, vt hodie grana tritici vel hordei: ſed cùm grana hæc pondere plurimùm varient, ob variam magnitudinem, denſitatem, raritatem, humiditatem, ſiccitatem, eligenda

ſunt(vt diximus)mediocria,aut illorum loco grana aurifabrorum immutabilia. Alij chalcum oboli partem octauam faciũt, alij decimam,Attici ſextam,vt priùs dictũ eſt. Δίχαλκον, id eſt, duo æreola Dioſc.in cucumere agreſti. Drachma igitur continet ſcriptula tria, obolos ſex, lupinos nouem, ſiliquas octodecim,chalcos ſex & triginta:ſecundùm alios,octo & quadraginta.

Denarij partes ſunt, Victoriatus,nũmus argenteus victoriæ nota ſignatus, dictus aliter Quinarius. Nam denarius decem aſſes ſiue libras primò valebat (vnde illi nomẽ) eius autem dimidiũ victoriatus aſſes quinque: quia denarius in duos victoriatos diuiditur. Poſteà denarius fuit libræ pars octogeſimaquarta : nam ex libra denarij octogintaquatuor ſignabantur, Plin. Victoriato autem pondere vtitur Scribonius. Celſus paſsim libr.5.capit.19. dicere maluit ſemis denarij,vt p. ✳. S. vel ſemis,id eſt, pondus denarij dimidij,& alibi p.i.✳. & ſemis,id eſt põdus denarij vnius & dimidij. Galenus victoriatum Scribonij aliquando in duos obolos, id eſt, ſcriptulum vnum, rectiùs & frequentiùs in τριώβολον vertit, cùm Scribonij compoſitiones deſcribit. Denarij vti libræ ſunt ſextans quoque, quadrans, triens, de quibus antè diximus.

NOT

NOTAE PONDERVM ROmanorum ex Volusio, Probo, Celso, Scribonio.

ƚ. libra. ƚƚ. libræ duæ seu dupondium. S. semis. v. septunx. —S—.bes. S═—.dodrans. S═ ═ dextans. S═—═ deunx. ═ ═ triens. ═—quadrans. ═ sextans. — vncia. ʿ sescuncia. ε) semuncia. \) vel 6 binæ sextulæ.) sicilicus. ⟍ sextula. ꝗ scriptulum. ✱ vel ✱ denarius. ᴪ victoriatus. z sextans denarij & librę apud Celsum ∸ sescuncia, seu quarta pars semissis —·drachmæ sex seu octaua pars semissis in Scribonio leguntur. ʒ. drachma vna.

NOTAE PONDERVM Græcorum & Atticorum.

μ̄ μνᾶς. λι, vel ⅄, vel ⅄ λίτρας. ςο οὐγγίας. ∠ δραχμῆς. ⅄ ὁλκῆς, id est, drachmæ γρ γράμματος. ⸗. ὀβολοῦ, :═: δυοῖν ὀβολοῖν χ̄ κεράτιου. ✕ χαλκοῦ. S″ ἡμίσεος, quæ duab⁹ his velut accẽtuũ lineolis differt à nota numeri nonagenarij.

In his ponderum tam Romanorũ quàm Græcorũ notis ferè exprimuntur primę põderis literæ. In Romanis verò lineæ semissi adiunctæ vnciarum numerum designãt. vl-

tra ſemiſſem ſeu ſex vncias. Reliquarum Romanarum notarum ratio eſt difficilior, & cur Græci per Λ obliquum ∠ drachmā figurant, cùm æquius fuiſſet ad aliarum notarum imitationem δρ. id eſt, δ cum ρ, quæ duæ ſunt primæ huius ponderis literæ: item in obolo, οβ.

Mina Attica, quæ eſt vnciarum 16. Auicennas, Serapio, Meſues vti quibuſdam putantur, aliis Alexandrina, quæ eſt vnc. 20.

Vulgus medicorum iniquius pōdera hodie notat, præterquàm lib. librā: & ℈ id eſt, ſcriptulum, quod notam Romanā licet ratione mihi incōperta ſcriptā imitetur, vt ʒ drachmam: at ℥ vel ℥ vnciā cur ſignificet, nō video. Iuſtius mea ſentētia fuerit, ne notarū ʒ & ℥ affinitate amplius peccetur magno mortalium incommodo, drachmā & vnciam primis ſuis literis ſcribere ſic, dr. & vnc. quod in mēſuris vulgaribus rectè fecerūt, M, pro manipulo, & P, pro pugillo ſcribentes. Faba Græca pendit duos obolos: eius meminit Gal. lib. 7. compo. ph. p. in arteriace 14. Andromachi catapotio fabæ magnitudine ibidē. Faba Alexandrina drac. vnam & dimidiā. Nucis iuglandis magnitudo ſiliquas ſeptuaginta duas pēdit. Nux Pontica ſiliquas octodecim. Alia numero metimur, vt pruna, ficus, piper albū, li. 7.

ph. p.

ph.p.in arteriacis (quod aliàs obolis, aliàs vnciis metitur.) Multa prætereà metimur quantitate discreta seu numero, vt ficus, poma, myxa, zizipha, myrobalanos, tamar Indos, nucleis seu seminibus horũ maioribus ferè exemptis, vbi scilicet ad viuum componendi ratio exigitur. Est tamen quando cum nucleis numerantur, vbi penduntur, vel etiam mensurantur.

MEnsuræ Romanis & Græcis duplices fuerunt, liquidorum scilicet & aridorum. Liquidorum primò dicemus.

Κυλεὸς Ionicè pro κολεὸς, culeus, mensurarũ capacissimus, amphoras viginti capit, seu libras mensurales mille & sexcẽtas, Pli. lib.14.cap.4.& Fannius libr.de ponderibus.

Amphora vrnas duas Columellæ, lib.12. capit. 20. seu libras octoginta: olim etiam quadrãtal dicebatur, quòd vas erat quadratum, pedis mensura in longum & latum.

Vrna congios quatuor, seu libras quadraginta.

Congius sextarios sex Romanos, libr.6. comp.ph.p.seu libras decem.

Sextarius quia est congij sexta pars, dictus, capit heminas duas seu libram & bessem, id est, octo vncias viginti mensurales, non ponderales: nisi liquorem quẽ metiris, vt

vt mel grauiſsimum, oleum leuiſsimum, vinum (præſertim fuluum: nam nigrum craſſius & grauius) mediũ expreſſeris, & ſic tot ſextarij ſunt explicandi, quot ſunt res metiẽdæ, Ξέστα, id eſt, ſextarij, neq; menſura neque nomen erat apud Athenienſes, quo tẽpore ſcripſit Heras Medicus: nunc ex quo Romani orbi imperare cœperunt, nomen ξέστα, id eſt, ſextarij apud omnes qui Græca lingua vtuntur, extitit: ipſa verò mẽſura Romanæ æqualis nõ eſt: nam alij aliam ſextarij menſurã vſurpant. Apud Romanos ſextarius libram vnam & ſemiſſem, & ſextam illius partem pendit, vt omnes ſimul iunctæ ſint vnciæ viginti, quas plurimùm cornibus metiuntur inciſis extrinſecus lineis quibuſdam orbicularibus. Nõnulli falsò ſunt opinati, ſextarium Romanum octodecim mẽſuralibus vnciis valere, Galenus. Sextario Italico ſeu Romano proximus eſt chus Atticus, vt cadus Atticus, amphoræ Atticæ.

Libr.1. c. ph.g.

Vt as & libra vncias duodecim continet, dictis in libra nominibus appellatas: ſic ſextarius cyathos duodecim nominibus iiſdẽ vocatos capit: vnde ſextarij bes, id eſt, cyathi octo apud Largum compoſitione 116. & ſextarius falerni Martiali, id eſt, cyathi duo: & ſeni ſextantes vini, id eſt, cyathi duodecim, ſeu ſextarius vnus Suetonio in Auguſto:

ſto:quadrans vini Celſo in curatione quar-
tanæ,& Martiali,id eſt , cyathi tres. Eidem
triens,id eſt,cyathi quatuor , ac etiam Pro-
pertio & Iuuenali. Martiali item quincũx,
id eſt,cyathi quinque:ſeptunx ſeptem , bes
octo,deunx vndecim. Pro ſemiſſe verò he-
mina,ſeu ſex cyathi, vt dodrans pro nouem
cyathis,dextans pro decem.

Hemina quartarios duos capit ſeu vncias
decem:dicta quòd ſit ἥμισυ,id eſt, dimidium
ſextarij,autore Feſto. Vox tamen Romana
& menſura eſt:κοτύλη autem (quam Linacer
& alij propè omnes heminam reddunt)Ga- *Ibidem.*
leno & Plutarcho vſurpatur , & Androma-
cho,quamuis Romæ agenti (quod Galenus
miratur)et Catoni Romano ſcriptori:huíc-
que diuerſa eſt ab hemina. Prioribus verò
κοτύλη Attica menſura vncias nouem libræ
Romanæ capit. Eámq; menſuram in phar-
macis,priuſquàm res Romanorum creuiſ-
ſent,ſcriptis κοτύλην capere coniectauit Ga-
lenus. Videtur & Heras cùm κοτύλην ſcribit,
ſextarij dimidium indicare:an verò vncias
nouem ex librali cornu vel decem innuat,
etiam ignoratur:licet nonnulli eam ſexde-
cim vncias. & διμοῖρον,id eſt , duas eius par-
tes habere ſtatuant:ſed alibi κοτύλην cum li-
bra Romana æquauit,κοτύλαι ἰταλικαὶ. ἃς δὴ *Li.4.ſan.*
καὶ λίτρας ὀνομάζουσι. *tuend.*

Quart

Quartarius acetabula duo capit ſeu vnc. 5. dictus quia eſt pars ſextarij quartæ.

ὀξύβαφος vel ὀξύβαφον, id eſt acetabulum, ſeſquicyathũ capit, ſeu vncias duas & dimidiam, ab aceto dictum, quod ad ciborum intinctus capiebat. Idem κοτύλης τέταρτον, id eſt, cotylæ, ſex cyathos capientis quarta pars, libr. 1. compo. ph. part. dici Apollonio, & lib. 2. com. ph. gen. Serapioni, quibuſdam videtur. Scribit verò Galenus lib. 9. compo. ph. par. in ſolenico Chryſermi, λαύνου σπέρματος ὀξύβαφον ὅ ἐστι 50. α, id eſt, quod eſt vncia vna, niſi mendum ſit: aut oxybaphon minorem faciat menſuram.

Κύαθος ſeſcunciam capit & drachmam & ſcriptulum, ſeu cochlearia magna 4. (quę & ligulæ dicuntur à cauitate ſimili linguæ contractæ, éſtq; ſextarij pars 12.

Μυστρόν eſt κοχλιάριον magnũ, capit drachmas tres & ſcriptulum vnum, datur diacydonion mediocris myſtri modo, in fine lib. 6. ſanit. tuendæ.

Cochlearij parui pleni menſura in paruis corporibus: maximi, in maximis: in mediis, ad portionem datur diatrion pipereon, lib. 4. ſanit. tuendæ.

Libr. 7. metho. Hieræ picræ ſiccæ modus maximus eſt duorum magnorũ cochlearium cum aquæ temperatæ cyathis tribus: minimus parui

vnius

vnius cochlearis: mediocris eſt duorum paruorum cochlearium. Quæ loca & alia paſſim planè declarant ſaltem tres fuiſſe cochlearis differentias.

Quæ pondera, quibus mēſuris, quorum liquidorum vel aridorum reſpondeant, Paulus in fine docet abundé.

Quamuis enim libra ſit & vncia menſuralis, id eſt, menſura molem decernens: & ponderalis, id eſt, rei grauitatem pondere declarans, Galeno libr. 1. 2. & 3. & ſequentibus compo. phar. gen. & illa vncias duodecim lineis circularibus in menſūra cornea extrinſecus deſcriptis ſignatas ſemper capiat, hæc vncias duodecim ſemper pendat: tamen rarò libra ponderalis menſurali reſpondet: & contrà, ob varium rerum, quas metimur, pondus in eadem menſura. Quāuis etiam libra frequentiùs menſuralis fuit Romanis, tamen etiam fuit ponderalis ſeu pondus librale, vt menſura libralis: ob id diſtinguit Galenus addendo σταθμῷ ponderali, vt μέτρῳ menſurali.

ROMANAE ARIDORVM MENSVRAE.

Modius à modo, id eſt, menſūra dictus, ſextarios ſexdecim capit, ſeu libras 26. vncias octo, non autem pendet. Hemodius, eius dimidium. Seſquimodius

Varro

Varroni vſurpatur. Sextarius capit heminas duas. Schœni & Calami ſextarius, Cato cap.105. Salis & hordei ſextarius. Columella lib.12.cap.5.

Hemina capit acetabula quatuor ſeu vncias decem. Iris aridæ contuſæ hemina, Cato cap.107.

Hemina ſalis, Columella lib.12.cap.49.

Acetabulum capit ſeſquicyathum, ſeu vncias duas cum dimidia.

Acetabulum melanthij, Cato cap.107.

Acetabulum gallæ, ſeminis coriãdri, cnicorum, Celſus libr.5.cap.18. Salis acetabulum, Plin.lib.18.cap.7.

Cyathus cochlearia ſeu ligulas quatuor, vel ſeſcunciam, drachmã & ſcriptulũ. Cyathus ſeminis, columella libr.2.cap.11.

Girh cyathos tres, picis vnum, Celſus li. 5.cap.de curatione papularum.

Ligula capit drac.tres & ſcriptulum, Columellæ vſurpatur.

Ergo menſuræ liquidorũm tãtùm Romanis fuerũt, Culeus, Amphora, Vrna, Cõgius, Quartarius. Aridorũ ſolùm Modius, Semimodius, Seſquimodius. Humidorum & ſiccorum indiſcriminatim Sextarius, Hemina, Acetabulum, Cyathus, Ligula. Hęc de menſuris Romanis. Arida autem metimur frumenta, legumina, ſemina alia, ſalẽ:

reliq

reliqua vt aromata frequẽtiùs appendimus, quàm metimur: metallica solùm appenduntur.

Aridorum quæ metimur pondera maximè variant, ob id omiſimus, ne prolixitate odioſa diſpliceamus.

GRAEGAE, SEV ATTICAE

liquidorum & humidorum menſuræ, quibus maximè vtuntur Medici, ob id etiam medicæ vocantur.

LIQVIDORVM MENSVRAE

cum olei, vini, mellis pondere cuiq; menſuræ reſpondente.

Μετρητὴς, ſiue κάδος, ſiue κεράμιον capit choas duodecim, ſeu congios Romanos duodecim, ſeu libras mẽſurales centum & octo, ἀπὸ τοῦ μετρεῖν, id eſt, à metiendo: illud alterum ἀπὸ τοῦ χάδειν, id eſt, capacem eſſe. Sic metreten Dioſcoridis in oleo œnanthino. & κεράμιον eiuſdem in vino hyſſopite, Plinius cadum vertit. Metreten prçtereà Italicã ĩ vino ſcillitico, & κεράμιον Italicum in vino abſinthite Dioſcorides vocat pro amphora Romana, quę non paulò minor eſt Attica. Cùm autem Atticam amphoram vult ſignificare, vocat ſimpliciter μετρητὴν vel κεράμιον: cõtrà Latini ampho-

ram Atticam pro metreta dicunt, vt à Romana separẽt, quæ ipsis absolutè est amphora. Vtraque Græcorum medicis in vsu fuit, postquàm Romani Græciæ imperare cœperunt. Metretes olei pendit libras Romanas nonaginta, vini centum, mellis centum & quinquaginta.

Χοῦς, siue χόευς, chus seu congius, sextarios sex capit, seu cotylas Atticas duodecim seu libras nouem, ἀπὸ τοῦ χεῖν, id est, à fundendo Plin. ex Dioscoride vertitur semper congius. Chus olei pendet libras septẽ cum dimidia: vini autem libras 8. & vncias quatuor: mellis lib. duodecim cum dimidia.

Ξέστης, sextarius, cotylas duas seu libram vnam & dimidiam. Vox à Græcis ex sextarij nomine corrupta Andromacho, Asclepiadi, Heræ, Critoni, Dioscoridi, Galeno, & aliis Græcis, qui scripserunt, postquàm imperium Romanum acceperunt, vetustioribus Atticis scriptoribus incognita. Aceti sextarij tres Critoni apud Gal. & Galeno ipsi sæpe pro liquidi mensura in lib. cõpositionũ. Sextarius olei pendet vncias quindecim, vini autem libram vnam, vncias quatuor, drachmas quinq;, scriptulum vnum: mellis lib. duas, & vnciam vnam.

Κοτύλη quartarios duos, seu vncias mẽsurales nouẽ, vnde Heras lib. 5. comp. ph. part.

Galeni

Galeni dicit vncias olei Italicas nouem,ſeu cotylen pendere vncias ponderales ſeptem cũ dimidia:aceti cotyle Soranus apud Galen.libr.1.compoſit.pharma.parti. Dicitur etiam ἡμίξεστον,& dimidia ſextarij pars Gal. lib.1.comp.ph.gen.& τρυβλίον Cleopatræ. Hemina dicitur Romanis & item Græcis, Romanas medicamentorum compoſitiones in ſuam linguam vertentibus, aliàs autem cotyle vtuntur.Cotyle olei pendet vncias ſeptem & dimidiam: vini autem vncias octo,drach.duas,ſcriptula duo:mellis librã vnam & ſemunciam.

Τέταρτον,ſiue ἡμικοτύλιον Dioſcoridi lib. 5. de thymoxalme, & Apollonius apud Gal.lib.1.comp.phar.gen.id eſt, quartarius vel ſemicotyle,capit acetabula duo ſeu vncias quatuor cum dimidia.τέταρτον ξέστου dicitur Damocrati apud Gal.libr.8.c.ph.part. Pendet olei vncias tres,ſemunciã,& drach. duas: vini autem vnc.4.drach.1.& ſcriptulum vnum: mellis ſelibram,& drach.duas.

ὀξύβαφον,id eſt, acetabulũ ſeſquicyathũ, ſeu ℥.duas & ʒ.duas, τέταρτον κοτύλης dicitur Serapioni apud Gal.li.2.comp.ph.gen. & Apollonio lib.1.ph.part. Pendet olei ſeſcunciã & drach.tres,ſeu drach.quindecim: vini autẽ vncias duas, & ſcriptula duo:mellis vncias tres & drachmam vnam.

Κύαθος cyathus cõchas duas ſeu myſtra quatuor,ſeu chemas quinq;,ſeu cochlearia decẽ, ſeu ſeſcuciam. Attici mellis cyathus vnus,aut drachmæ duodecim, Crito libr.5. comp.ph.part. Attici mellis cyathus Philip po Medico dicitur apud Gal.lib.4.ph.part. Pẽdet olei vnc.& drach.duas,ſeu drachmas decem. Põdus olei curæ Medicis præcipuæ fuit in emplaſtris:vini autẽ vnciam vnam, drach.tres,ſiliquas quatuor:mellis vnc.duas & ſcrip.duo.

Κόγχη myſtra duo,ſeu chemas duas cum dimidia,ſeu drachmas ſex.

Μύστρον, chemen vnam & quartam eius partem,ſeu cochlearia duo cũ dimidio,ſeu drachmas tres. Myſtrum magnum Cleopatræ capit drach.duas cum dimidia & quartam:paruum drach.duas, ſcriptula duo,ſiliquam vnam & vndecimam.

Χήμη cheme,cochlearia duo, ſeu drachmas duas, ſcriptulũ vnum,grana quatuor, & quatuor quintas grani. Lithargyri chemen aut drachmas tres,lib.5.comp.pharm. part.Gal.Crito.

Κοχλιάριον drachmam vnam,ſcriptulum dimidiũ, grana duo,& duas quintas grani. Cochlear olei pẽdet Cleopatræ drach.vnã.

Hæc ponderũ minutorum nomina ſunt vſurpanda,ad interpretandam menſurarum

capac

capacitatem: & quomodò libræ & vnciæ mensurales non solùm ponderales sunt: sic hæc pōdera minuta possis mensuralia facere, vel saltem intelligere. Vinũ nona parte excedit pōdus olei Galeno, Fannio, & Græcis quibusdam: vt cotyle olei nouē vncias pendet, cotyle vini decem, quod est nona parte esse grauius: sic olei sextarius octodecim vncias, vini viginti pendet. Mel autem tertia parte vino est grauius, ex Fannio, & Dioscoride, & Galeno, & experientia. Mel autem sit purum, è fauis destillatum: despumatum autem est grauius.

MENSVRAE ARIDORVM

Atticæ, Medicis maximè in vsu.

Μέδιμνος, medimnus, capit chœnicas octo & quadraginta, Suidas: seu centum & octo libras, seu modios sex, non medicos quidem, sed georgicos. Medicis tam magna mensura rarior est in vsu.

Χοῖνιξ cotylas tres, vel sesquisextarium, seu libras duas & quadrantem, id est, vncias tres. In vsu est Chrysermo & Erasistrato in Galen. medicamentorum compositionibus Pro chœnicibus decem Dioscoridis in vino ex dactylis Plinius reddidit modium, cùm decem chœnices cotylas triginta, seu sextarios quindecim faciāt. Romanus autē

est sextariorum sexdecim: vnum igitur sextarium neglexit Plinius.

Ξέστης sextarius, cotylas duas, seu ℥. octodecim, Galeno sæpe vsurpatur in comp. ph.

ἡμιχόινικον vsurpauit Dioscorides in vino elleboritite.

Κοτύλη oxybapha 4. seu vncias nouem, gallæ cotylas duas. Gal. lib. 9. c. ph. part.

ὀξύβαφον, sesquicyathum, seu vncias duas & drach. duas: piperis albi oxybaphon, Gal. lib. 3. comp. ph. part. & Dioscoridi vsurpatur in thymoxalme.

Κύαθος cochlearia decẽ seu sescunciam. Salis cyathus Diosc. in vino melitite.

Κοχλιάριον drach. vnam, scriptulum dimidium, grana duo, & duas quintas grani.

NOTAE MENSVRARVM *Romanarum, ex Volusij Metiani libro de Asse.*

Culei nota desideratur. Quadrantal, id est, amphora q.

Vrna, q. s. id est, quadrantalis semis.

Congij ɤ.

Sextarij ↄ.

Heminæ ↄ. s. id est, sextarij semis.

Quartarij Qᴢ.

Cyathi cy. In aridis verò modij, μ̊.

Semodij μ̊. s. Acetabuli & Ligulæ notæ adhuc desiderantur.

NOT

NOTAE GRAECARVM MENSURARUM

ſurarum medicis frequentes, ex lib. de ponderibus & menſuris, qui Galeno tribuitur.

κερ κεράμιον, tribus primis conſonantibus expreſſum. χ̊ χοῦς. ξε. vel ξ ξέστης. κο̊ κοτύλη. τρυ. τρυβλίον. ὀξ. ὀξύβαφον. κῠ κύαθος. χ̆. μύστρον. χ̈. χήμη.

In aridis verò μ̃. μέδιμνος, χ̊. χοῖνιξ. cum duabus primis conſonantibus.

Cùm igitur tam varient pondera & menſuræ, in veterum compoſitionibus diligenter obſerua miſcendorum & totius miſturæ vires, vt inde pondera quædam dubia conieƈtes. Noſcas etiam in id patriam medici, & ſi extra patriam, in qua regione, & quo tempore ſcripſit.

Cùm item pondera medicamentorum menſuris nõ ſemper reſponderint (vt oſtendimus) diligẽter eſt aduertẽda maiorũ ſcriptura, ſi iubet nos medicamenta πλήθει, id eſt, copia ſeu menſura, & ὄγκῳ, id eſt, mole, vel σταθμῷ, id eſt, pondere metiri, Gal. lib. 6. comp. ph. part. Adhæc feliciùs pondera & menſuræ, & amborũ numerus integrè exprimuntur, quàm notis repræſentantur ob lapſum facilem. Ob id Galenus Andromachum iuniorem & Damocratem laudat,

quòd medicamẽtorum compoſitiones carmine ſcripſerint, integra hæc omnia recipiente.

Idem Galenus libr. 2. comp. pharm. part. ἑκατὸν, ὀκδοήκοντα, ἐννενήκοντα δραχμὰς aloës in hieræ compoſitione integra ſcripſit: & alibi paſsim.

Horum de ponderibus & menſuris ſcriptorum partem plurimam ex Galeni libris de compoſitione medicamentorum ſecundum locos & genera collegeram, ſed meliora & auctiora reddidi lectione Georgij Agricolæ medici hac in parte doctiſsimi & diligentiſsimi. Neque tamen ſemper ponderibus aut menſuris vtimur in componendis medicamentis aut vtendis, ſed herbas manipulis, ſemina & flores pugillis ſæpe metimur.

Li. 5. ſan. tuendæ. Terebinthina reſina ſumitur nucis vnius ponticæ, aliquando duarum triúmve magnitudine. *Ibidem.* Diacnici ſumitur duarũ triúmve caricarum modus, pro cuiuſque natura magis minúsve mendicamentis obediente per experientiam exploranda.

Li. theriaces ad Piſonem. Puluis capitis milui potatur ex aqua, quãtus tribus digitis capi poteſt.

Alia eius generis plurima apud medicos tum Græcos tum Latinos inuenies.

EXER

EXERCITATIO PRAEDICTAE METHODI IN ALIQVOT *veterum compositis celebribus,*

LIBER IIII.

ABSOLVTIS vtcunque tribus instituti nostri partibus, iam quarta éáq; postrema superest adiicienda, de medicamentis aliquot compositis, quibus ceu particularibus exẽplis exercere traditas prius methodos visum est. Neq; enim omnia veterum composita in vnum cogere placuit: id enim operis fuisset infiniti, & parum profuturi: neq; item omnia vsu quotidiano celebrata, sed tantum sumenda tanquàm præcipua adscribemus: admouenda pleniùs tradituri in Mesuæ Antidotario, quod cum canonibus & simplicibus à nobis quãta potuimus, maxima cura detersum & politum & clarum redditum propediem emittemus. Non improbo tamen, si quis omnia quæ à viris ratione & experiẽtia insignib⁹ scripta sunt, enumerare velit Galeni exẽplo, vt ex his quisq; illa potissimũ præ-

In libr. de c.ph.phar. part. et g. parare queat, quorum materiæ copiam habet, modò diligenter curet, vt quæ miſcentur, probata ſint & vigentia. Miſtis quoque & compoſitis tunc ſolùm vtatur, cùm vires expetitas habent ſummas. Nam multa vetuſtate exanimata ſunt igni abſumenda, non vtenda. Quibuſdam autem vetuſtas vires addit, vt theriace: aliis minuit, vt Philonis antidoto, qua tamen ante annum à compoſitione non vtendum: aliis adimit, quorum maxima turba eſt in ſyrupis, catapotiis, & aliis, vt ſimplicibus, ſic compoſitis. Quapropter ſyruporum vere & æſtate rarus eſt vſus, ſi rerum illos conſtituentium eſt poteſtas frequentior apozematum quæ tunc ſolùm Pharmacopola componit, cùm iubetur à medico, vti etiam eclegmata, exoletis iam Arabum lohot præſtantiora, quia recentia. Cætera item quæ omni propè hora eſt componendi facultas compoſita non habet pharmacopola, vt linimenta, frontalia, embrochas, cataplaſmata, collyria. Sed tempore vtēdi parantur, quando facilis & prompta rerum in hæc neceſſariarum materia eſt, quæ autem omni parte anni parari nequeunt, rerũ tunc vigentium penuria, illa ſemel in annum totum confici poſſunt: cura tamen diligenti adhibita, ne etiam ante annum vires eorum

elang

elanguerint. At cùm vnum medicamentum etiam vni morbo omnium ægrotorum competere non poſsit ob temporum eius & ægri naturæ varietatem, & alias indicationes, nec medicus tantam varietatem in vnoquoq; genere ad manum habere poſsit, medium aliquod habeat ad mediã naturam compoſitum, cui addas tempore vtendi quę voles, pro affectus & ægri natura, vt in diamoro Gal. in comp. ph. part. vel ſimplicisſimum pares, quod vtendi tempore arbitrato tuo intendas. Ob id ſyrupos omnino ſimplicisſimos ex ſuccis ſcilicet, vel decoctis ſimplicibus ſaccharo aut melli incoctis ad ſaporis gratiam, ſed magis ad conſeruationis neceſsitatem perferimus.

Pauca quædã explicaturus ſum, quæ rudi adhuc lectori remoramento eſſe poſsint, cuiuſmodi hoc eſt: quæ ratio nos mouerit, vt præter omnium conſuetudinem pondera & menſuras, & vtriuſque quantitatem integris propè nominibus expreſſerimus. Id autem quo conſilio eſt à nobis factum, libro ſuperiore in ponderibus & menſuris docuimus: ἄνα quoque & ἴσον Galeni more & Arabum ſcribimus. Neque etiam accuſandi ſumus, ſi quando pondera aut menſuras, quæ vno numero comprehenduntur, tamen ipſo identidem repetito expreſsimus.

mus.

Lib.1.cō. phar.par. mus. Sic enim & Gal. myrti nigræ ſextariū vnum, ſeminis apij ſextarium vnū, ſummitatum ramorum myrti ſextarium vnum: & ibidem, adianti ſextarium dimidiū, ladani τὸ ἴσον, id eſt, tantundem: quum vtrobique ſcribere potuiſſet, enumeratis his omnibus, ana vel ἴσον, id eſt, æqualem portionē. Huius ταυτολογίας exempla ſunt plurima apud Græcos & Latinos medicos. Præterea quędam compoſitiones huius libri eiuſdem rei multiplicem habent menſuram aut pōdus multiplex, ob id quòd ex magnis ceu portio tantum aliqua ſint diminutæ. Quomodo apud Gal. emplaſtrus alba ariobarzanij integra, recipit lithargyri drachmas ducētas, ceruſſę drachmas octoginta, cerę drachmas quinquaginta, olei veteris heminas tres, terebinthinæ drachmas triginta, cineris buccinorum drachmas decem, thuris drachmas nouem & decem, aquæ cyathos duodecim. Quæ Heras ſic ad tertiā partem diminuit, lithargyri drachmas 66. obolos 4. & cętera, lib. 1. c. ph. g. & alibi exēpla hui⁹ rei plurima inuenies. Nec te moueat, quòd eiuſdem ſimplicis doſes varias ſecundum ſcriptores varios in eadem compoſitione interdum adſcribimus, cùm nec Galenum id facere piguerit etiam in ponderibus diuerſiſsimis & ſimplicium validiſsimorum, vt libr. 3. comp.

phar.part.in fine. Mānæ thuris drachmas quatuor,alij drachmas quindecim:& paulo pòst calcis viuæ drachmas octo, alij drachmas quadraginta:gypſi toſti drachmas quatuor,alij drachmas octo. Aromata item nonnunquàm ſpecies etiam cum vulgo appellamus, Paulum & Actuariũ ſequuti,qui εἴδη illa paſsim appellant. Adde quòd compoſita cum διὰ declinantur ſecundùm terminationem per primam aut ſecundam declinationem Latinorum,vt per ſecũdam & tertiam Græcorum , Diacalaminthe , thes, thæ,then. Diacydonion,nij,nio. Diamoron,ri,ro,& cætera , non autem cum medicorum vulgo,diacydoniō,nionis : diaphœnicon,diaphœniconis : diarhodon, diarhodonis,vt anaſarca , cæ : hypoſarca,cæ,vt ex Galeno lib.ſanit.tuendæ,& compo.pharm. part.colligere eſt facile. Imperitiùs idem faciũt in catholico cathartico,quod diacatholicō, conis,etiam qui ſe aliquid putant, quotidie ſcribunt. Si verò illa ſeparatim & ſine compoſitione ſcribantur, non mutata voce manet in genitiuo ſingulari vel plurali,quem διὰ tunc poſtulat, vt diacydoniων, dia morων , διὰ τριῶν πεπερέων : ſic nos Arabum antidotum διὰ τριῶν σαντάλων potius, quàm cum vulgo tria ſantali. Ad horum imitationem ex Græca voce & Latina pra

ctici

ctici quoq; diaprunum,ni,no,cõposuerunt, vt epitogium Quintilianus, & ὑδρορόσατον id est,aqua rosarum Simeon, quam ῥοδόσταγμα Actuarius vocare maluit.

In compositionibus quoque vulgi nomenclaturas nõ paucas immutaui, partim quòd ineptiores viderẽtur,partim, quòd veterum & in quibusdam recẽtiorum appellationes tanquàm puriores & magis naturã rei nobis exprimẽtes,sequi potius placitum est. Nam quæ isti hodie nomina medicamentis tribuũt,confectiones,electuaria, opiatæ,lohot,rob, suffuf, & alia quædam vel Barbara sunt, vel rei dicendæ non conuenientia. Confectio siquidem compositio est, vt conficere est componere, & in quam significationem hi cõtrahunt,sibi non constant:nec minus inepti sunt in re & nomine electuarij, quod electarium, id est, electa quædam simplicia continens medicamentum dicere alij malunt. Sed cùm id omnibus compositis commune sit, vt in methodo componendi probauimus, cur quædam horum sic,alia aliter vocarunt? neque omnes rem eadem vocant electarium, sed hic solidam & siccam cõfectionem sic appellat, alius etiam liquidiorem. Opiatas rectiùs appellarunt medicinas, quæ scilicet opium recipiunt, quibus consistentia simi-
les

les etiam opiatas vocant, quæ nos veterum more in antidotos reiecimus. Quas autem appellationes cuique composito medicamento hîc declarando aptiores esse putemus, partim docebimus in singulis compositorum formis & differentiis, partim nunc ex Actuario subiiciemus.

Cùm causæ salubres sint quatuor summis generibus Galeno comprehensæ, sumendorum, admouendorum, educendorum, faciendorum, duo prima hîc docemus, neque hæc tota, sed in ambobus medicamenta tantum formis & viribus diuersa. Nam eorum quæ ingeruntur: quædam sumuntur trita solùm & læuigata: alia conuenienti humore subacta: alia in trochiscos, id est, circulos cõplanata: alia in catapotia, id est, globulos deglutiendos efficta: quædam aqua ad tertias coquuntur, colantur, & decocti iure iam medicamentoso sumuntur, nunc per se, nunc cum vino, sapa, melle, saccharo: alia cum horum posteriorum alterutro cocta, donec concrescant, quod serapion & ζουλάπιον Barbara voce solemus nominare: alia prius trita, deinde cum melle subacta, donec in vnitatem coëant, antidota vocamus. Fructus autem aliquot fugaces, aut iam coctos, aut in salgama plana redactos, ex melle aut saccharo tantisper

Actua.

Ζουλάπιον etiã Simeon vocat.

tisper

tiſper excoquimus,dum iuſtum craſſamentum obtineant, & in bellariorum formas fingimus.

Ex admouendis verò quædam formantur in vnguenta,quæ ſolùm illita auxiliantur:alia in emplaſtra,quæ linteis extẽſa,vel alutis tenuibus aut pittaciis inducta ſuperponuntur:alia vocãtur epithemata,quæ tæniis vincta hærent non ſuo lẽtore:quædam velut τρίμματα,id eſt trituræ,& ξηρία,id eſt, ſicca & pulueres dicuntur,ſuntq; ea vltima & ſimplicisſima omnium quæ ſumuntur, quædam ceu collyria fingentes,quibuſdam liquoribus diluimus, & ad cotem terimus, tanquam ocularia medicamenta:alia aliter pro ægrorum conditione, morbi & partis affectæ natura. Quas autem vires medicamentum quoduis habeat,ex ſimplicium natura & totius forma ſuis locis poſt audies.

De his Paulus libro 7.

Actuar. Antidota ex herbis,ſuccis,lacrymis,ſeminibus,radicibúſq; congeſtis, & operoſè tritis,& in vnum cum melle coactis fiunt,mistis magna ex parte calidis, frigidis interdum,& etiam ſenſum ſtupefaciẽtibus,interdum & purgantibus, quæ etiam ſerapiis & zulapiis miſcentur.

Medicinas quæ non foris admotæ corpori, ſed in corpus receptæ affectibus medentur antidota, ab ἀντὶ καὶ δίδωμι, quaſi

contra

contra affectus data, & fœminino genere antidotos medici appellant. Vnde cephalicæ, ſtomaticæ, ſtomachicę, cardiacę, ſplenicę, hepaticę, nephriticæ, colicę, hedricę, mithridatios, theriacæ, Galeno propè ſemper dicitur, ſæpe ſubſtãtiuo antidotus adiecto, ſæpe non expreſſo. Eadem ratione apud eundem cephalicum, ſtomaticum, ſtomachicum, & cætera ſæpe leges, antidotum ſcilicet. Horum quædam aduerſus deleteria & lethalia pharmaca dantur, alia contra feras virulentas, alia affectibus ex prauo victu natis ſuccurrunt. Sunt quæ vſum hunc triplicem promittũt, vt Mithridatios, Theriace, de quibus tanquam præſtantiſſimis primùm nobis dicendum. *Ga. initio Libr. 1. de antid.*

Antidota grauiſſimis caſibus opitulantur, maximè autem vtilia ſunt aduerſus venena corporibus noſtris inſerta morſu, ictu, cibo, potu: rectè etiam dantur in viſcerum, laterum, faucium, interiorúmque partium doloribus, & colliſis ictu vel caſu ab alto. *Celſus li. 5. cap. 22.*

Quia antidoti etymon attigimus, ſubiit nobis in mẽtem docere, vnde medicamenta compoſita nomen acceperunt, quæ nominis ratio magni eſt momenti ad rem intelligendam. Ab actione & effecto in morbum vel corpus totum athanaſia, quòd immortalis, hoc eſt, maximè longæuos ho-

mines facit. ἐκκοπρωτικὸν Andromachi ex aloës vnc.II.croci, maſtichis ana vn.vna.li. 7.comp.ph.p. vt aloë eccoprotica, li.6.ſim.
Sic cephalica,ophthalmica,ſtomaticā,arteriaca,ſtomachica,hepatica,ſplenica,colica, & id genus alia medicamenta, harum partium affectibus ſalubria, quæ etiā à parte vocata videri poſſunt.
Acopa,quia laſsitudinem tollunt.
Ab inuentore.
Philonis antidotus, Philonium vulgò dictum,de qua in Meſue ex Galeno audies.
Mithridatios,à Mithridate Ponti rege.
Multa ſimiliter cognominata ſunt,vt Theriace Andromachi, ab Andromacho conſtituta.
Hiera picra Ga.ꝙ eā vſu multo celebrauit.
Diarhodon abbatis,Puluis ducis,in horum gratiam à Medicis inuenta & appellata.
Ἰτύς medicamentū ad iſchiadas,li.10.c.ph.p.
Dioſpolites ſeu dioſpoliticū,Iſis emplaſtrū.
Diadictamnum ſacrum,quòd ex ſacris Aegypti locis afferuntur,lib.2.comp.ph.gen.
Cyphi heliacum & ſelenicum.
Antidotum σωτῆρα,Paulus lib.7.
A medicamento ſimplici vel præcipuo quæ Baſis dicitur,vel copioſiore.
Diacalaminthe. Diacyminum. Dia trion pipereon. Diaphœnicon. Dia margaru.
Opiat

Opiata antidotus, quod opium recipit.
Theriace, ꝙ pastillos theriacos recipit, vel ꝙ viperę morsibus pręter cætera auxilietur.
Hiera diacolocynthidos. Diaromatum.

A numero simplicium.

Tripharmacum ex lithargyro, oleo, aceto.
Tetrapharmacum. Theriace dia τεσσάρων.
πεντάμυρον, ex quinque, lib. 7. Pauli, cui tamen quædam accesserunt.
δεκάμυρον ex decem.
Dodecatheon, ex duodecim & melle.
Hecatombe Pauli, licet tantùm simplicibus octodecim constet. A qualitate.
Cygnus Gal. & cygnus alb⁹ & ruber Paulo.
Albæ & melinæ & virides emplastri, libr 1. comp. ph. gen.
εὔχροα, id est, boni coloris.
ἡδύχρωον μάγμα in theriace.
δίχρωα, vel διχρώια, id est, bicoloria.
εὐωδία, id est, beneolentia.
δυσωδία, id est, maleolentia. πικρὰ διὰ ἀλόης, quæ & hiera picra Galeni dicitur: est tamen ea multiplex, vt in hieris antidotis leges.

A modo vtendi.

Epithema ventriculi, hepatis, lienis, capitis aliarum partium quibus imponitur, quale quod scutum hodie vocant.
Hyppoglottides, quę sub lingua tenentur, vt paulatim liquata sensim deglutiantur.

Ibidem. Arteriace ἐκλεικτὸς 14. Andromachi lib. 7. comp. ph. par. ἐκλεικτὸν φαρμάκων, καὶ ἐκλεικτικὰς δυνάμεις, καὶ ἐκλείγματα, id est linctus, quòd lingẽdo deglutiantur.

ἔῤῥινα ἢ ῥινέγχυτα, quæ naribus infunduntur.

καταπότια à καταπίνω, id est, deuoro.

A forma compositi.

Τροχίσκοι, quòd rotulæ formam habeant: iidem κυκλίσκοι à figura rotunda, & ἀρτίσκοι à panis exigui forma Galeno dicuntur.

A nota.

Sphragis Lẽnia, id est, sigillũ ex terra Lemnia, in cuius locum supponũt terrã sigillatã.

A loco, vbi componitur, celebratius.

Oleum Sicyωnium, à Sicyωnia regione Peloponnesi Dioscorid. Galeno autem & Paulo à cucumere agresti, vt in Mesue docem⁹.

Ga. initio libri 1. de antid. MIthridates Ponti ac Bithyniæ rex omnium propè simpliciũ pharmacorũ experientiã habere studuit, quæ lethalibus aduersantur, vires ipsorũ in facinorosis hominibus morte damnatis cõprobãs, vt Galeni tempestate Pergami rex Attalus. Quędam igitur ipsorũ phalãgiis peculiariter resistere deprehẽdit, quædã scorpionibus, alia viperis, alia cõtra aconitum valere, alia contra leporem marinũ, alia contra alia deleteria. Quibus omnibus cõtemperatis, vnum cõfecit medicamentũ Mithridates, nomina

tum

rum ab ipso Mithridation, sperans se præsidiũ aduersus omnia lethalia habiturũ. Nec spes eũ fefellit: vsu enim ei⁹ quotidiano corpus á deleteriis securũ sic effecit, vt cũ exitio so & violento potius veneno (quo filiæ eius enectæ sunt) bis poto interire, quàm viuus in Romanorũ potestatem venire statuisset, nullũ inuenerit venenũ, quod eũ interimere potuisset, ob id gladio transfixus interiit.

Mithridatios antidotus ab Andromacho sic describitur, ad deleteria efficax, & internos omnes affectus.

Acori, phu pontici, hyperici, acacię, gummi ana drachmæ duæ. *Gal. 2. lib. 2. aut do.*

Scinci drachmæ duæ, oboli duo.

Anisi drachmæ tres.

Folij, *nardi Gallicæ & Indicæ, rosarũ siccarũ, fœniculi seminis, meu athamãtici, cardamomi, gẽtianæ, ana drach. quatuor, aliis trium, postremorũ drachmæ tantum duæ. * νάρδυ κελτικῆς καὶ ἰνδικῆς.

Opij drachmæ quatuor, oboli duo.

Petroselini drachmæ quatuor, oboli tres.

Cassij, polij, seseleos, costi ana drach. quinque, oboli duo.

Gallij drach. quinque, oboli tres: aliis drachmæ sex.

Styracis drachmæ quinque, oboli quatuor.

Myrrhæ, castorij, thuris, hypocisthidis succi, ana drachmæ sex.

ναρδοστά-χυος. Spicæ nardi, opopanacis, ſcœnu anthus, reſinæ terebinthinæ, ſcordij, cypheos, ana drachmæ ſex, oboli duo.
Dauci ſeminis drachmæ ſex, oboli tres.
Opobalſami, thlaſpeos, ana drachmæ ſex, oboli quatuor.
Galbani drachmæ ſeptem.
Croci, cinnamomi, zingiberis, ana drachmæ ſeptem, oboli duo.
Glycyrrhizæ drachmæ ſeptem & dimidia, & oboli quatuor.
Vini chij quod ſatis eſt.

Mellis Attici cocti quantum ſufficit, hoc eſt, libram vnam in pulueris vnc. tres, vel ſi delicatius vis, ſed minùs efficax, in pulueris vnc. duas. Eadem ratio eſt quantitatis mellis ſeu ſacchari, & puluerum in cæteris antidotis.

Mithridatis theriace, qua ſemper vſus eſt Mithridates contra venena lethalia, & qua vtebatur Andromachus, ſcribitur Galeno libr. 2. antid. ab hac diuerſa, vt dimidium theriaces pòſt dicendæ videatur.

Mithridatios à Damocrate aliter ſic deſcribitur verſibus apud Gal. lib. 2. antidoto.
Myrrhę Arabicæ Troglodiridis, croci, agarici, zingiberis, cinnamomi, ſpicæ nardi, thuris, thlaſpeos, ana drachmæ decem.
Opobalſami, ſeſeleos, ſchœnu anthus, ſtœchad

chados,terebinthinæ,galbani,coſti, piperis longi,caſtorei Pontici,hypociſthidis ſucci, ſtyracis boni,opopanacis, foliorum malabathri noui,ana drachmæ octo.

Caſiæ nigrę,polij,piperis albi,ſcordij, ſeminis dauci Cretici, carpobalſami, cypheos,bdellij(quod quidā addūt) ana dra.7.

Nardi puræ Celticæ,gummeos,petroſelini,ſucci papaueris, cardamomi, fœniculi ſeminis,gentianæ, foliorū roſæ,ana drac.5.

Dictamni Cretici paulò amplius, vel æqualis portio.

Aniſi,arij,acori,phu,ſagapeni,ana dra.3.

Meu athamantici,acaciæ, ſcinci ventris, hyperici ſeminis ana drach.duę & dimidia.

Vini mediocris modus, & mellis ſimiliter quod moderatū fuerit. Cypheos compoſitio à Damocrate eodem hæc deſcribitur. σταφίδος,id eſt, vuæ paſſæ pinguiſsimæ (à qua cortex ac ſemen totum ſint exempta) carnis læuigatæ probè, terebinthinæ *vſtę ana drachmę Atticę vigintiquatuor.

* κεκαυμένης legerem potius cum Dioſc. in Cyphi, ῥητίνης ἀπὸ κεκαθαρμένης, reſinæ expurgatæ.

Myrrhæ,ſchœnu anthus, ſeu iunci rotūdi,ana drachmæ duodecim.

Cinnamomi drachmæ quatuor.

Bdellij lacrymæ,ſpicæ nardi,caſsię bonæ & puræ,cyperi, baccarum iuniperi grandiū & pinguiū,calami odorati ana drachmæ tres.

Aſpalathi drachmæ duæ & dimidia.

Croci drachma vna. Mellis & vini modus mediocris. Bdellium,myrrham,vinũ in mortario tere ad mellis liquidi craſsitiẽ, melle ſuperaddito vuam cum aliis tere. Omnia vbi erũt læuia,fac cyclos paruos. His Aegyptij ſacerdotes diis ſuis propitiãdis ſuffitu vtũtur. Sic Rufus vir optimus,& in arte exercitus, parandum prodidit. Permultæ enim eius compoſitiones etiam Dioſcoridi,quarum vnã deſcribit ab hac diuerſiſsimam,tamen quam in antidota quoque miſceri ait.Paulus quoque libr.7.deſcribit cyphi magnum ἡλιακὸν,id eſt, ſolare dictum, ex rebus triginta ſex confectum:& σεληνιακὸν, id eſt, lunare, quod ex rebus viginti octo conſtat:vtrunque ab hoc etiam maximè differens:tamen etiam ad conciliandos deos odore grato compoſitum, & naribus noſtris admonẽdum,vt deſtillationes à capite in partes ſubiectas cõcoquat, & grauedine obſtructionéq; nos liberet, & cerebri ventriculos purget,& peſtilentibus morbis reſiſtat.Per os etiam cyphi ſumitur tum ad hæc, tum ad ea quæ pectori inhærent coquenda, necnõ ad frigidos hepatis affectus. Miſcetur medicamentis præcipuè epithematibus & antidotis,quæ inde Cyphoïdea vocantur,Paulus lib.7.

Mith

Mithridation autem Andromachi à plerisque Romanorum imperatoribus probatissimam antidotum ex simplicibus circiter quadraginta duobus & cyphi constantem, meritò prætuleris farragini nescio cui Nicolai ex simplicibus centũ & octo conflatę, eadem promittenti, sed verbis plurimis ad capitis, aurium, oculorum, dẽtium, pulmonum, vẽtriculi, intestinorum affectus frigidos, hoc est, pituitosos, melancholicos, seu ad stuporẽ, paralysin, apoplexiam, epilepsiã, spasmum, tetanũ, cephalæã, hemicraniam, maniam, melancholiam, grauem auditum, oculos lacrymantes, odontalgiam, cynanchen, asthma, sputũ sanguinis, perineupmoniam, lienteriam, dysenteriã, siue sumatur, siue admoueatur: præterea ad frangendos calculos, menses ciendos, omnia vteri vitia, scirrhos, podagras, morsus & ictus venenatos, morsum canis rabidi, ad febres quotidianas & quartanas initio accessionum, cocta iam materia, in modum auellanæ cum vino vel aqua, cui saluia vel menta sit incocta. In aliis autem vespere sumpta & admota, quæ omnia per internos omnes affectus intelligit Andromachus.

Mithridation autem priorem theriace descripsimus, quòd hac prior tempore fuerit, & quòd ex ipsa theriacen excerpserit

Andromachus, vt mox audies: adde quòd ad pleraq; deleteria eſt efficacior quàm theriace: qua tamē inferior eſt in morſus viperæ curatione, Gal. initio lib. 1. & 2. antidot. Populis autem ſeptentrionalibus Gallis, Germanis, Anglis, Scotis cū rariſsima ſint venefica, & malefica animalia, contra hæc mithridatio aut theriace non egent; ſed cō-tra alios affectus nuper dictos, quos magnopere antidoti iſtæ profligant, vt paulò pòſt audies. Ad theriacam antidoton tranſeamus, in qua vt cæteris medicamentis noſſe miſturam, facultatem, vtendi tempus, & menſuram oportet. Quapropter de his eſt nobis nunc dicendum.

Libr. theriaces ad Piſonem.

THeriaca autē dicta eſt, quòd ferarum & viperarum morſibus medetur, & quòd viperas recipiat. Eam verò ex optimis & plurimis medicamentis cōpoſuerūt contra morſus venenoſos & pharmaca deleteria (quę duo ſunt mala in tota vita grauiſsima) & cùm perpenderēt hominum naturas permultùm inuicem differre, & aliud alij medicamentum eſſe idoneum, meritò exactam ipſius & variā fecerunt miſturam, vt omnibus prodeſſet. At cùm tantus ſit θηρίων, id eſt, ferarum numerus, vipera, baſiliſcus, hæmorrhus, dipſas, ſcorpius, aſpis, ceraſtes, phalangium, hydrus & aliæ permultæ,

ſola

ſola tamẽ ex his vipera eligitur, quòd cęteræ maximam vim noxiam in ſuis corporibus totis habeant, vt docet Galenus libr. de theriaca ad Piſonẽ, vipera eã vim noxiam in capite & cauda ſolùm habet, carne reliqua natiuam habet virtutem ad ſalutem, vt animalia pleraq;, de quibus in his quę agũt à tota ſubſtantia fuſiùs egimus lib. 2. Porrò viperarũ in theriacam paratarũ vis tabifica & corruptrix largior tollitur cauda & capite amputatis. Quæ ſi qua in carnibus remanet, obtũditur coctione, ſale, anetho, reliquis præſtantiſsimis medicamẽtis, ac diſſoluitur: ſic veſicæ per ſe noxia cantharis, & ſuccus papaueris per ſe potus lethalis: miſta verò aliis, ex pręparatione plurimùm virtutis auxiliatricis acquirũt illa ad vrinas innoxiè mouendas, hic ad ſomnum conciliandũ & vires inſomnia deiectas reficiendas.

Theriacæ antidotus ab Andromacho Cretẽſi Medico Neronis primario ratione & experientia abſolutiſsimo, ex Mithridatio decerpta eſt, quibuſdam ademptis, quibuſdam adiectis, potiſsimùm carne viperarum non exigua, ob quam appellata eſt theriace ἀπὸ τοῦ θηρίου, id eſt, à fera omnium ſæuiſsima ἐχίδνῃ, hoc eſt, vipera, ad cuius morſus eſt præſtantior mithridatio, quã ob id ex hominum vſu magna ex parte
deie

deiecit. Porrò Theriace ob ſimplicium probitatem, & horum virtutis inter ſe proportionem fit præſtantiſsima, vt cætera medicamenta compoſita: tamen qui Philoniũ antidotũ aut aliud quoddam exiguũ componit, non adeò ſummè bonis medicamentis eget, vt qui Mithridation aut Theriacẽ, aut aliud multæ miſturæ & cinnamomum recipiens, conficit: hic enim omnium præſtantiſsimis eget: qualiũ copia Romæ Cæſaribus faciliùs quàm alibi gentium ſuppeditabatur. Ob id in ea non Medici ſoli, ſed etiam myropolæ præſertim diuites præſtãtiſsima hæc medicamenta componebãt. In quibus tamen ſæpe (quia inuentu difficilia omittebant) non leuiter peccabant. Cæſariani verò Medici nullo deſtituti ad probã compoſitionem, ſoli perfectiſsimè talia cõficiebant. Quę res profectò facilis potẽtiſsimo Regi noſtro Franciſco fuerit nauigationibus, ſuorum quidem, Alexandria: Venetorum verò, ex tota propè aſia: Luſitanorum autem, ex Aphrica & India, optima quæq; conſequi medicamenta. Demus igitur operam, vt ſingula his cõpoſitionibus neceſſaria habeamus optima ab integræ fidei amicis ex regionibus, in quibus ſunt pręſtãtiſsima: quæ libris nouiſſe non ſatis eſt, ſed horum notas omnes oculis aliiſq; ſenſi-

bus,

bus,ter,quater,frequentiùs accuratè explorabis,ne te fallant institores tam callidè omnia adulterantes,& veris assimilantes, vt etiam exercitatissimis imponant. Tamen vt ad explorandum veniat instructior, paucis notas optimorum quorũdã simplicium ad Theriacen necessariorum perstringam, vt cognitis optimorum notis,quisque deligat optima,quæ apud suos,aut vicinos, aut alias gentes existunt: vt primùm habito singulorum delectu, deinde præparatis quibusdam,legitimè tandem ipsam Theriacen componas.

Quoniam alia aliis locis & abundant & meliora sunt simplicia, ex quauis regione præstantissima eligantur, quibusdam his indicationibus adhibitis. *Libr.3.c. ph.part.*

Radices sint cortice intento, non rugoso aut rancido:id enim macræ radicis est indicium.

Fructus sint optimi, multi cum surculis & germinibus,& aliis,quæ ipsis inhærẽt foliis,inuolucris,floribus.

Semina,vt radices,sint bene nutrita, hoc est,procera,& plena, quod intentus cortex indicat.

ὀπὸς & χυλὸς non siccatos tempore, nec suis qualitatibus,&viribus inualidos gustatus & olfactus indicabunt.

Herbæ autem in Theriacam recipiendæ sunt, scordium, nepita, prasion, stœchas, dictamnus, polium, chamædrys, chamæpitys, hypericum, centaurium tenue.

Radices, zingiberis, ireos, rhei, pẽtaphylli, costi, nardi Indicæ, nardi Gallicæ, Gẽtianæ, mei, acori, phu, aristolochiæ tenuis.

Semina buniadis, id est, napi, Ruell. in Actuar. petroselini, thlaspeos, ameos, anethi, fœniculi, dauci, cardamomi.

Chamæpityn, chamædryn, thlaspi, centaurium, hypericum, polium, & alia eiusmodi florentia accipies, non sole æstiuo, siccata, neque dum fructus horum adhuc crudi sunt & imperfecti.

Mel theriacæ idoneum sit dulcissimum, & acerrimum sapore, pallidum colore, aut flauum, odoratissimum, substãtia nec crassum & grumosum, nec impensè liquidum, sitq; totum sibi vnitum & lentum, vt digito si tollatur, visci modo longissimè seruet continuitatem, quale est Hymettium, vel Thasium, vel Atticum, vel aliud simile, sed mediocriter coctum sit, vt terreum & flatulentum coctione separetur. Mel item bimum vetustiore & recentiore est melius, modò non sit amarũ, aut vinosam aliquam qualitatem odore & sapore referẽs, siue vetustate, siue coctione & despumatione lon-

ga

ga vtrunque contingat, id quod sola experientia probatur.

Vinum quoque sit phalernum, acre, laudatissimum, vel simile: non phalernum faustianum dulce, non imbecillum aut recens, & crudum adhuc ob nouitatẽ. Melius enim est vetus, nõdum tamen amarum: sit etiam tenue substantia, perlucidũm κιῤῥον, id est, fuluum, non album, non rubrum, non nigrum: sitque odoratissimum, & suauissimum, non quòd id theriaces aut mithridatij virtutem reddat meliorem, sed quia has antidotos alioqui ob multa amara (nam amara sunt omnia medicamenta, quæ longo vsu virulẽtis bestiis aduersari sunt iudicata) ingratas, gratiores efficit. In omnibus enim medicamentis, quæ deglutiuntur, ratio est habenda & sollicitudo de saporis gratiã, vt in methodo medicamenti componendi abundè probauimus.

Vinum ergo misce firmissimum, & validum imprimis, & quod pluribus annis non ampliùs mutari probaris: vitabis autẽ valde imbecillum, aquosius, valde austerum, facilè acescens, vetustate amarum.

Opium Thebaicũ, vel illi bonitate proximum. Marum sit valde amarum, minùs acre, odoratius amaraco acri & minùs amaro. Vtraque sint Cretica.

Rosæ præstantissimæ sint omnium suauissimæ, & aliis rubicundiores.

Scordium Creticum optimum: tamen nō malū in aliis regionibus potest inueniri.

Napi seu rapæ syluestris semen Creticū.

Iris Illyrica, & ex ea vt cæteris medicamentis, odoratior: vnumquodque enim est præstantissimum, quod proprium generis sui odorem, vti & saporem habet valentissimum: non Libyca, quæ ab Illirica tantùm abest, quantùm corpus mortuum à viuo.

Agaricum leuissimū est laudatissimum, densum, graue, lignosum est deterrimum.

Cinnamomum sit odoratissimū, seu indicibilem quandam odoris gratiam super alia omnia referat, gustanti calidum admodùm percipiatur, non tamen vt molestè rodat. Colore aūt tale, ac si quis lacteū colorē cū φαιῷ.i. fusco & modicè cyaneo misceat.

Succus glycyrrhizæ Creticus præstantissimus, vt cretica glycyrhiza.

Opobalsami Iudaïci, id est, optimi, notas omnes repete ex simplicibus. In quibus etiā fusiùs horum singulorum proborum indicia legas licet.

Myrrha optima opocalpaso aut liquore aliquo non vitiata: sit autem Troglodytis aut Minæa, à regionibus, vbi præstantissima gignitur.

Croc

Crocus sit Corycius, à Corycio antro, in quo nascitur: vel potiùs ali⁹ odoratissimus. & longo tēpore in vigore suo persistens, ac flauissimus. Nā robore odoris præsentanei, & diuturnitate, & flauitie optimus est iudicandus, non proceritate Corycio præcipua.

Zingiber non pertusum, sed siccum & acre esto.

Rheon densum contractúmq; substantia validè astringēs, si viget ac integrū est: nam citò perforatur. Quod autem coctū est, rarius est, ac nihil aut minimùm astringēs: huius loco rha barbarum Auicēna substituit.

Pentaphyllum siue sit tormentilla vulgaris, siue aliud, intereà tamen dum lis dirimitur, cape tormentillam.

Calaminthe Cretica montana melior.

Prasiū albū & Creticū, vel ex editis locis.

Petroselinum sit Macedonicum: idem amarissimum est atque acerrimum.

Stœchas Cretica, vel ex Stœchadibus insulis: sic enim lego in Gal. non Cycladibus.

Costus sit, qualem ex Diosc. in simplicibus pinximus.

Piper longum natiuum, ob id in aqua insolubile, album in simplicibus.

Dictamni herbæ Cretensis folia, nō cum vulgo radices fictitiæ.

Iūcus odoratus sit Arabicus. Flos melior,

S.

ſed rarus aduehitur, quòd eum in viis Arabiæ frequẽtiſsimum iucundiſsimè paſcant cameli: ſolo odoris vigore diſcernitur. Illius enim odoris gratia citò vaneſcit.

Thus ſit ἄμικτον maſculúmque.

Caſia optima, q̃ ſurculis, & corticis tenuitate, guſtu, odore ſit cinnamomo ſimillima.

Indica nardus radix eſt, quæ tamen à ſpicæ ſimilitudine ſpica nardi dicitur.

Polium, chamædrys, chamæpitys, hypericum, gentiana, thlaſpi, nigrum veratrũ, & alia quædã Cretica paulò præſtantiora ſunt Italicis. Si tamẽ ver totum ſiccum fuerit æſtatis modo, Cretenſibus Italica non multò ſunt inferiora, Seſeli Maſsilienſe.

Styrax ſit, qui in arũdinibus ex Pãphylia affertur, & paucíſsimus gignitur, tãq; diuerſus ab hoc copioſo ſtyrace, quàm falernũ vinum ab eo quod in tabernis venditur. Cape calidiſsimum, odore & ſapore valẽtiſsimũ.

Thlaſpi Creticum, colore ὠχροξάνθον, figura rotundum, multò minus milio. Præſtat verò ex Cappadocia alterum, multò nigrius, & maius prædicto, nõ exactè rotũdũ.

Ami Creticum, vel ex regionibus ſiccis & altis.

Hypociſthis } Vtrũq; quale Dioſc.
Malabathri folium } deſcribitur.

Terebinthina ſit Chia potius, quã cũ Androma

dromacho Libyca: aut cũ aliis Põtica. Chia enim oĩbus aliis odore & ſapore præcellit.

VIPERARVM DELECTVS, *& ex his ritè paratis paſtillorũ theriacorum compoſitio, ex Galeni libris.*

VIperæ deligantur magnæ, bene nutritæ, corpore toto & ventre craſsiore, ſubflauæ, collo valde prominenti, capite latiore, oculis rutilis ac ſubrubẽtibus, interritis, trucibus, ac ferino aſpectu, prȩſertim irritatȩ, meatu magis ad extrema caudæ vergente, cauda non inuoluta ſed potiùs conuerſa, validæ, bene mobiles, tamen inceſſu quieto & tardo. Hac enim re fœmina differt à maſculo: & quòd ea caninos & acutos dentes habet, plures duobus maſculo propriis in capite acuminato: ad delectum quȩd ĩ præter hæc tẽpus venationis harum, & in his enecãdis apparẽtia, de quibus mox dicam, pertinent. Θηρίακ, id eſt, viperas Crito vult capi in fine veris, aut trygeto, id eſt, autumni medio: cauendam verò æſtatem ab initio ad canis ortũ, & huic ſuccedentis oporæ tempus, cùm fructus fugaces eduntur, & bilis hominibus copioſiſsima ſuboritur. Galenus quoque viperas venatur exacta hyeme, veris initio, vbi latebris relictis in apricũ prodierint, & nemora petunt, ac ſubdiales ſemitas, & ſemine ma-

Nicander in theria.

Gal. in fi. lib. 1. anti.

rathri oculos recreant,ſuntq́; iã audaces & celeres,nec virus tam maleficum retinent. Nam deliteſcentes maligniorem vim tabificam in ſe contrahunt, quia nulla ex parte digerũtur,tuncq́; ſerpens omnis ſolet vocatum γῆρας,id eſt,ſenium & exuuium colligere,quod eſt craſsiſsimũ quoddam tegumentum tempore quo delituit contractum magis quàm ætate animalis. Non ſtatim igitur vbi latebras egreſſæ ſunt, capiendæ, ſed permittendæ aliquandiu,& aëre frui,& conſueto veſci cibo,hoc eſt,herbis quibuſdam & animalibus,vt bupreſtibus,cantharidibus,pityocampis:hęc enim idonea ipſarum ſunt alimenta. Nec te moueat,quòd Crito in fine veris capit, Galenus initio veris:lib.autem ſimplicium vndecimo,ineunte æſtate optimam viperarum carnem prodit. Nam hæc tempora ſunt finitima,& parui momenti eſt horum differentia, ſi cæteras conditiones ante venatum neceſſarias, quas nuper dixi,obſeruaris. Ne autem capiantur æſtate media,quia tunc caro earum ſitim efficit,vt ſemper earum, quæ in locis maritimis,aut aqua ſalſa. Neque capiantur mox, vbi latebras reliquerunt, quòd tunc earum caro frigida eſt & ſicca,ac malè nutrita,ſed tempore inter hęc medio,definẽte ſcilicet vere,nondum verò inchoata

æſtate:

æſtate: vel ſi ver admodum hyemale extiterit, æſtatis initio non longè à Pleiadum ortu. Non capiendæ item prægnantes, quia emaciatæ ſunt. Capiendæ autem ſunt notandæ magnitudinis viginti, aut paulò plures. Hęc enim quantitas medicamento non erit nimia, vt ad totius confecturæ copiam ſufficiat, vel pro quantitate compoſitionis accipiendæ ſunt. Capita & caudas recens captarum & adhuc viuentium præcide, vt cum ſanguine virus effluat. Præcides verò in magnis viperis ad digitos quatuor: Damocrates autē capita ad tres digitos prius, poſteà caudam ad paulò maiorem quantitatem præcidit apud Galenum, quòd hæ partes ſunt virulentæ magis & duræ, & modicæ carnis. At Gale. lib. vndecimo ſimplicium caudam negat præcidendam, quòd quæ ad hanc excremēta tam liquida quàm ſicca eſſe poſſunt, exenteratis viperis facilè eluantur: quod autem in ore eſt venenum, ineluibile eſt. Idem verò in libro de Theriaca ad Piſonem aliorum ſententiam ſequutus caudam tollit, quod ſordidiorem (inquit) ſubſtantiæ portionem pars hæc magis exercita pleniùs trahit, vt quæ piſcium caudis proximæ ſunt partes, ob frequētem motum magis nutritæ ſunt. Quòd ſi poſt amputationem dictarum partium

protinus exangues ac immobiles & mortuæ fiant, tanquàm theriacæ inutiles reiiciantur. Contrà quæ aliquandiu post præcisionem motum aliquem retinent, & sanguinẽ diutius fundunt, prȩstantissimæ, quia virtutem habent πρὸς τὸ σώζειν, id est, ad seruandum non ignauam sed validam.

Partibus his resectis, intestina exime, quia sunt excrementorum receptacula. Cute deinde vt anguillis detracta, & tota pinguedine ceu inutili exempta, corpus reliquum aqua pura probè lotum in fictile vas elegãtissimè constructum, vel ollam, vel cacabum, vel lebetem probè extersum & splendidum immitte cum aqua fontis pura, anethóq; viridi, tunc enim viret. Fasciculum verò mediocrem anethi sicci Damocrates imponit. Coque mox igni ex carbonibus perustis, aut lignis ob siccitatem ἀκάπνοις, id est, sine fumo, aut potius ex vitium sarmentis, cum pauco salis recentis, si apto tẽpore cepisti viperas: sin ȩstate, sine sale. Hũc autem salẽ statim initio imponit Gal. libr. 11. simplic. dum coquitur verò, miscet lib. 2. ad Glauconẽ, quæ tenui discrimine distant. Id autem fit ad compositi suauitatem, qua etiam causa pastillis theriacis ad læuorem tusis & cribratis vtendi tempore salem miscet, libr. 11. simplic.

Vbi iam percoctæ ſunt, vt caro oſſa & ſpinas promptè relinquat,& edi poſſet,depone ab igni,aqua exime,carnes à ſpinis virus olentibus & abiiciendis,accurate ſecretas,ac probè tritas cum pane friato miſce, & paſtillos forma.

Panis ſit puriſsimus ex puriſsima ſemidali,id eſt , ſimilagine & flore farinæ, ſalſus, fermentatus,non hipnites,id eſt,coctus ſub teſta,ſed clibanites,id eſt,coctus diligenter in clibano, alioqui medicamentum facilè aceſceret. In ſicca domo tã bene ſit ſiccatus,vt in mortario ad læuorem tundi poſsit.

Panis momẽtum miſcet Andromachus, id eſt,partem dimidiã,vel tertiam,vel quartam, interdum quintam , quantum ſcilicet paſtillis formandis ſufficiat. Panis vnciam vnam carnibus viperarum ſexdecim accumulatis miſcet Crito. Panem triticeum purum æquali pondere miſcent Damocrates & Magnus. Eum panem maximè friatum & læuiſsimè in mortario tritum miſce cum carnibus accuratè, & ſubige,vt nulla viperinæ carnis portio non læuigata maneat. His probè tritis affundunt parum iuſculi decocti plerique,& Galenus in Theriaca ad Piſonem , & Actuarius: libro autem ſimplicium vndecimo, panem requirit ſiccum , vt contundi in mortario poſ-

ſit:tamen tundendo non miſcetur carni, ſed decocto viperarum maceratur, & caro in mortario coquorum teritur, donec ſit lęuis, túncque pani miſcetur, ſic ex pane non ſicco, ſed per viperarum decoctum irrigato, diu ſe, & Cæſarianos ante ſe medicos præparaſſe Galenus ſcribit: ſed quia ægrè ſicceſcebant, & caro putreſcebat, panis verò aceſcebat, cognitum errorem Galenus emendauit, & iuſculum miſcere deſiit. Quum ex pane ſicco facilius ſiccentur paſtilli, quàm irrigato, & panis per ſe in læuorem tritus carni viperinę etiam per ſe priùs exactè læuigatæ meliùs miſcetur, & fiunt cycli vel cycliſci, id eſt, orbiculi, vel ἀρτίσκοι, id eſt, paſtilli, (quæ alio diminutiuo κυκλίσκια καὶ ἀρτίσκια vocat Damocrates) vel τροχίσκοι, id eſt, rotulę tenues mel mediocres opobalſamo modico ſubacti. Nã craſsi, vt qui cum iure ſunt facti, antequàm ſicceſcãt, carnem viperarũ putreſcere, & panem aceſcere permittunt. Mox vbi erunt formati trochiſci, ſiccentur in domo calida ſicca, & in eadem reponantur. Sit autem domus hæc ſublimis, & meridiem ſpectet, aut ſaltem non ſeptentrionem, vt bona diei parte domus accipiat ſolis radios, ſic tamẽ vt paſtillos in vmbra locatos ſolis ſplẽdor & radius non attingat. Sic enim facilè ſiccabuntur,

Li. 11. ſimplic.

&

& ſi continenter verteris, vtraque parte æqualiter. Niſi autem vertantur, parte ſuperna plus iuſto ſiccantur, inferna humidiores, dum diutiùs manēt, putreſcere periclitantur. Siccati in eadem domo etiam extra ſolis radios condantur, continuè vertendo aliis diebus plurimis vt quindecim: pòſt donec theriacen ſis præparaturus, repone vaſe vitreo, vel aureo potius quàm ſtanneo, vt quod plumbi miſtura adulteratur. Quod autem ex argento non purgato fit, celerrimè huic ærugo obnaſcitur. Ob id ex vtroque metallo, ſtanno inquam, & argēto non purgato, vaſa non in hac ſolùm, ſed in cæteris quoq; antidotis vitabis. Præſtaret tamen non multò pòſt his paſtillis vti. tamen efficaces adhuc ſunt poſt annum, & poſt tempus etiam longius. Nam probè initio ſiccati & repoſiti annis tribus & quatuor in vigore permanent, ſi modò puluerem ipſis obductū linteis puris aliquoties abſtergas. Cuius diu adhæreſcentis occaſione perforantur, túncq; inutiles euadunt, alioqui vtiles, etiam ſi plurimum inueterentur. *Lib. I. antidot.*

PASTILLORVM SCILLI-
ticorum confectio.

Paſtilli ſcillini li. I. anti. & lib. de the. ad Piſon.

SCillam bonæ magnitudinis (non tamen admodum magnam & enormem) bene habitam & nutritā, albam, recentē ex terra

ſumes, cũ folia eius & caulis exactè inaruerit, ſeu vt Crito iubet, quando triticum metunt: tunc enim potiſsimùm viget. Corticoſa eius parte & radice lignoſa omni adempta, corpus reliquũ maza ſeu farina tritici optimi, recentis, fermentata & ſubacta circumline (quidam etiam cum cortice maza circundant) non autem gypſo aut luto cum Critone: id enim ſordidum eſt. Deinde in calido cinere copioſo vel clibano calido, ſi quis adeſt, cum panibus quoque, vel ἰπνῷ, id eſt, teſta furnacea, vel cacabis, vel patinis quibus panes coquuntur. Coques autem æqualiter, & donec maza bene ſiccata in cruſtum omnino dureſcat & abrũpatur, ac feſtuca in ſcillę corpus per rimas demiſſa prõptè recipiatur.

Cruſto abiecto, ſcillæ medullam cũ Critone, ideſt, ſcillę ipſius partes interiores tenerrimas, exactè tritã miſce cũ farina erui candidi (non albũ enim eſt vehemẽter amarum) parum torrefacti. Farina autẽ hæc ſit optima, recentiſsima, adamuſsim lęuigata, tenui cribro creta, vt ſit vna farinę pars, ſcillæ duplum cum Critone & Damocrate & Magno: vel cũ Andromacho minore, duæ partes farinæ, vt ℥. nonaginta: ſcillæ verò tres, vt drach. centũ viginti. Sed largior hęc farina, vt parcior eſt dimidia cum Damocrate

crate & aliis. Portio autem farinæ & scillæ æqualis Galeno magis placet, ceu fingendis pastillis aptior.

Quidam huius farinæ penuria micam panis friatam, vt in pastillis theriacis addunt. Formantur autem trochisci mediocres, & siccantur ac reponuntur vt theriaci.

HEDYCHROON MAGMA *sic conficit. Andromachus.*

Mari, amaraci ana drac. duas.
Asari, aspalathi, schœnu anthus, calami aromatici, phu Pontici, xylobalsami, opobalsami, costi, cinnamomi. } ana drach. tres.
Myrrhæ, folij malabathri, costi, casiæ, nardi Indicæ, ana drach. sex.
Amomi duplum.
Mastiches Chiæ drachmam vnam.
Omnia vino falerno sparge, fac magma.

HEDYCHROI MAGMAtis *compositio alia ex Magno Galeni.*

Aspalathi radicis corticis, calami aromatici, schœnu anthus, phu, costi, asari, xylobalsami, casiæ, mastiches, fuliorum malabathri. } ana drachm. sex.

Nard

Nardi Indicæ drach.ſexdecim. Croci drachmas nouendecim. Amaraci drachmas viginti. Cinnamomi, amomi, myrrhæ ana drachm. vigintiquatuor vino falerno excipe, & opobalſami contactu. Paſtillos finge, ſicca in vmbra. Paſtillos Hedychroos iiſdem propè componit bis Actuar. ſed ponderibus, vt hîc quoque, mutatis, & quibuſdam omiſsis, quibuſdam additis.

** Piperis lõgi ℥.24 ponit An. pater: cui credẽdum magis quã filio ponẽti tantum drac. ſex. Illius enim põdera carmine elegiaco ſcripta deprauari non potuerũt: filij proſa ſcribentis potuerũt.*

THERIACES
compoſitio.

Paſtillorum ſcilliticorum drachmæ quadraginta octo Andromachus, & cum eo cæteri: ſed Demetrius tempore Galeni factus etiam archiatros, tantum drachmas quadraginta ſex miſcebat.

Paſtillorum theriacorum	ana drach. viginti quatuor.
Magmatis ſicci hedichroi	
*Piperis nigri Damocra.	
Opij	

Roſ

Rosarum siccarum foliorum Scordij Cretensis *Buniadis dulcis seminis, gongilidis agrestioris seminis alij Iridis Illiricæ odoræ Agarici albi Pontici Cinnamomi. Hæc duo omittit Andromachus pater, addunt filius & Damocrates. Succi glycyrrhizæ, sicci addit Damoc. Opobalsami Iudaici boni	Singulorum drachmę duodecim.	**Napi Ruel. Act. Auic. Rap. Ni.*

Myrrhæ Troglod itidis
Croci Corycij, vel potioris
Zingiberis ficci & acris
*Rhabarbari. Auicen. — *Rhei Pontici integri
Pentaphylli radicis
Calaminthes ficcæ, hoc eſt, nepithæ Romanis dictæ.
Praſij ſeminis, vel cum Damocrate,
Σφαιρίων, id eſt, verticillorum marrubij
Petroſelini Macedonici mõtani, tenuis ſeminis
Stœchados Creticæ, vel à Stœchadibus inſulis
Coſti candidi
Piperis albi & longi. Cyanei Andro. pater.
Dictamni herbæ Cretenſis.
Σχοίνου ἄνθιος Damocrates: ἰκαρφίων alij, id eſt, iunci odore floris, σχοίνου εὐώδους alij
*ἀμήτου. masculi alij. — Thuris * inſecti,
Caſiæ fiſtulæ nigræ corticis
Nardi Indicæ

} Singulorũ drach. ſex.

Polij

Polij Cretenſis comæ
Seſeleos
*Styracis Pamphylij
*Thlaſpeos tenuis Cretenſis, vel potius Cappadocis magni
Ameos
Chamedryos campeſtris
Chamępityos Cretenſ.
Hypociſtidos ſucci flauētis
Malabathri foliorum
Terebinthinæ
Nardi Gallicæ puræ
Gentianæ radicis
Aniſi ſeminis torrefacti
Mei Athamantini
Succi acaciæ adhuc humidæ Damo.
Fœniculi Cretenſis ſeminis
Terræ Lemniæ
Chalcitidis toſtæ
Amomi vuæ
Acori
Phu pontici
Carpobalſami
Hyperici Cretenſis ſeminis
Gummeos
Cardamomi

Singulorũ drachmæ quatuor Andromac. drachmę duæ Damocrates.

*liquidæ Auic. Calamitæ Nic. * θλάσπεος λεπτῆς.

Lacrymæ alij.

Cardami, id eſt, naſturtij.

Dau

Auicē & Nicol. *Mumiæ Nicol.* *Belzoar.* *Auicēna addit.*

Dauci puri Cretici ſeminis
Galbani, χαλβάνης, χαλβάνιδης
Andromachus ſenior.
Sagapeni recentis & veri
Opopanacis
Bituminis Iudaici
Caſtorei ſeu caſtoris teſticulorum
Comę centaurij Cretici tenuis non recentis
Ariſtolo. lōgæ Nic. rotundæ Auicen. Radicis tenuis ariſtolochiæ propè ſiccatæ

Singulorum drachm. duæ Androm. ℥. vna Damocrates præſtantiſſ. Medicus, in lib. de antidotorū cōpoſitione verſibus ſcripto. Cætera Andromacho conſentit.

Mellis Attici drachmas cētū quinquaginta, ſeu libras decem Androm. vini falerni, quod ſufficit. Aliā ordine contrario ſcribit Galenus, incipiens vbi alij deſinunt: à minimis enim pōderib⁹ incipit, & deſinit in maxima, à quibus alij incipiunt. Incipit enim Dauci fructus, opopanacis, &c. ana drachm. duas. Polij comæ, ſeſeleos &c. ana duplū, id eſt, drach. quatuor. Myrrhæ, croci &c. ana drach. ſex. vbi etiā καλαμὴ additur: reliqua eodem ordine, dupla tamen proportione.

Ex his patet Adromacho per omnia cōſentire Damocratē, prætenquàm in duobus dictis pōderibus. Xenocrates etiā ſtudio ſè in componendis medicametis verſatus, per

am

omnia Andromacho cõſenſit, præter quàm quòd ſagapeni drachm. tãtùm duas miſcet. Magnus tempore Galeni etiã Imperatoris archiatros ſagapeni etiam drachmas tãtùm duas, & chalciteos miſcet. Cinnamomũ autem duplicat, & duos vini falerni ſextarios infundit. Alij autem qualicunque vini menſura vtuntur, vt poſtulat vſus. Cętera omnes Andromacho conſentiunt.

Modus componendi Theriacen.

Paſtilli theriaci, ſcillini, magma hedichroi dicta prius tria genera, ſcilicet, herbæ, radices, ſemina. Piper *album & longũ, roſæ ſiccæ, agaricum, crocus ſi ſiccus fuerit, ſphragis Lẽnia, chalcitis toſta, amomũ, cinnamomũ, caſia fiſtula, opobalſam. acacia (prętérquàm ſi mollis ſit & liquida) caſtoreum. *aſpalathus, ſicca hæc terãtur in pila Aegyptia, vel alia quoq; duriſsima, ne aliqua huius ſubſtãtia inter tundẽdum extrita, cum his prædictis remiſceatur. Læuigata hæc cribro tenuiſsimo incernãtur, vt in corpus prõptiùs penetrent. Myrrha autem & crocus ſi non ſit ſiccus, vino macerata læuigentur, ſi tibi ita fieri tutiùs videbitur, vt crocus natura humidius non teratur. Omnes item opi, vt ſagapenum, opopanax, opium, acacia (ſi liquidior eſt, & tundi contumax) ſuccus hypociſthidis, ſuccus glycyrrhizæ, vino per

Ad verbum hæc omnia ex Galen. mutuatur Actuar.

**nigrum addit Act.*

**ἄσφαλ-θ@ Ac.*

fusi soluãtur, & ad læuigationẽ fiãt idonei.

Sed thlaspi & gongilidos semen satius est per se in pila tũdere (quia cũ aliis tusa mortario hærent) deinde vinum affundere, quoad exactè dissoluantur, tunc misce his quæ vino macerata & læuigata fuerunt. Sic thus per se in mortario terere præstat, sed leuiter ne latescat: & cretum in prõptu habere, vt inspergas his quæ vino læuigata sunt. Gummi vino infusum macerari potest, ac ipsum vel per se vel cũ thure læuigare. Sic quædã ex vino, alia per se læuigãda. Cũ hęc omnia vniẽdi tempus erit, in vase duplici liquẽtur cum melle, prima resina therebintina, post hanc styrax & galbanum priùs confracta & contusa in pila pistillis aut vectibus ferreis, non paucissimo mellis crudi addito. Vbi hęc nostris digitis dilatata fuerint, iam liquata in melle resinæ excipiantur, & operculo vasi aquæ insidenti imposito dissolue & coque. His enim vasi iniectis satius est mel nõ amplius commouere his liquescentibus, arida immitte his quæ læuigata ex vino fuerunt, & misce denuò, dum abundè crassescant. Atque ita paulò pòst his quæ in mortario sunt, cochleari magno quæ liquefacta sunt paulatim affunde tepida, & vir aliquis robustus ipsa in vnitatem cogat.

Vbi probè coïerint, & crassamẽta adepta fuerint,

fuerint, crassámq; massam ostenderint, mellis cocti mediocriter & despumati nonnihil iniice: mox aliquam tritorum & cretorum portionem: deinde rursus mellis quippiam: postea liquefacta misce tepida, & omnia in *mortario grandi, cochleari magno valenter contere, & adiice quæ ex aridis supersunt, & mel. Vbi omnia in mortario per cochlear vnita fuerint, omnia è mortario tunc in *pilam coniicere oportet, ac vectibus ferreis omnino puris & nihil æruginis habentibus, continenter tundere, illinendo vectes extremos opobalsamo, donec totam eius portionem absumpseris: sic enim promptè opus absolues: siquidem lentore medicamenti vectes detinentur, & ægrè à tundentibus leuantur. Præstat autem in sole tundere: sic enim citius omnia in vnitatem coguntur. Posteà pilam quæ medicamentum continet, tege, & post quatuor aut quinque dies similiter in sole contunde, atque id iterum & iterum post sex aut septem dies, vsque ad duos menses, aut omnino ad quadragintra dies feceris.

*θυΐα.

*ἴλμον.

Tunc manu opobalsamo pauco intincta in vasa pretiosa reponatur: sic tamen vt illa non repleantur, sed spatium aliquod relinquendum, quo perspiret. Adhæc operculum sæpe detrahendum est, vt liberiùs

exhalet, & maturior ipsius vsus tibi cõtingat: longo enim tempore ad coctionem sui antidotus indiget, vt posteà dicetur.

Color eius quia virtutem non mutat, paruifaciendus est: nigricat autem nisi propter chalcitidem malè vstam, flauum aut fuscum fiet, quæ quamuis pauca sit (nam drac. quatuor) aliorum tamen colorem superat.

Sic autem componit Damocrates:

Succos, lacrymas, metallica ex vino terit, ad mellis crassitiẽ arida cętera tusa, & creta tenui cribro protinus iniicit, & miscet probè melle adiecto. Postea bis ter ve feruefactum, vbi rursus rigauit, imponit vasi vitreo, argenteo, aureo, stanneo, corneo: vel ollæ densæ, non vasi ligneo.

Omnia ad theriaces compositionem necessaria sunt abundè exposita. Tamen temerarius fuerit, qui ex sola lectione theriacem cõponere aggredietur: semel enim cõpositionem spectare omnino est necessarium. Descriptiones verò theriaces ab Andromacho patre, Damocrate, Critone versibus expressæ magis recipiendæ sunt, quòd memoria faciliùs tenentur, & quòd mensuræ & pondera in eis adulterari nequeant.

Vires antidoti Theriacæ ex Andromacho seniore primo libr. antid. Gal. & Damocrate.

Efficacissima est Theriaca contra potum papaueris, cicutæ, hyoscyami, aconitum, Medeæ pharmaca, cantharidas, morsum viperæ, cerasten, dipsadem, dryadem, hæmorrhoon, phalangia, hydrum, epichersum, amphisbenam, rubetam, chersydrum, canis rabidi morsum, potionem veneni. Valida etiam est ad stomachum æstuãtem flatus stomachi, colicũ dolorem à flatibus, phthisim incipientem, asthma, pleuritidem, empyema, icterum, hydropem, spasmum, tetanum, opisthotonon, emprosthotonon, vesicæ vlcus dolens, ischuriam, satyriasin, renum dolorem. Pestem, & alia propè innumerabilia, quæ scribuntur in lib. de commodis thariaces.

VSVS THERIACES.

Datur Theriace vt Mithridatios, & cæteræ antidoti, ad præcautionem quidem fabæ Aegyptiæ magnitudine semel cum tribus aquæ calidæ cyathis.

Ad curationem verò sumpti iam veneni quotidie bis detur quadruplo vel quintuplo aucta. Capitur autem hora somni, vel manè, vel vtroque tempore. Manè quidem his, qui die ægrotant: vesperè verò his, quibus nox est molestior. *Li. 1. ant.*

Da autem potui nec recẽs nimis, nec vetustate peraridum, quale si fuerit, cum pauco *Damocr*

melle iterum feruefac, & diu tere, tandem habebis vtile, quod valebat nihil, sed inualidius, eò quòd semel tantùm miscuisti. Recens verò præpollentem adhuc habet opij frigiditatẽ, eóq; stupefacit, nec præstat quidpiã promissarum priùs virium, quoad fuerit percocta. Tempore autem longo, plurimùm annis duodecim ad coctionem eget antidotus: vigentior autem validiórque est ab anno quinto, sexto, septimo, præsertim in his, qui à virulentis feris, aut cane rabido morsi sunt, & pharmacis lethalibus petiti. Hi enim omnes cùm grauem noxam ab his venenis acceperint, potentiore theriace indigent. In aliis verò affectibus vbi tanta noxæ causa non est, sufficit vel sexagenaria theriace. Potens enim est ad annos triginta.

Valida autem & vigens iudicatur, si data post medicamẽtum aliquod purgatorium, sua virtute, medicamenti purgantis efficaciã euincat, & medicamentũ purgare prohibeat. Quòd si purget, perinde ac si homo theriacem non sumpsisset, liquidò constat adulterinam esse, ac vires eius inualidas: aut vetustate confectas esse, vt ne medicamenti quidem virtutem superare potuerit. Quam tamen Marco Antonino Imperatori ex recẽte cinnamomo primi generis parauit Galenus,

lenus, ſumpſit ſtatim Imperator, non pręteritis adhuc menſibus duobus integris, non expectata medicamenti coctione, Galen. 1. antidotorum.

Theriace vt Mithridatios ſingulis diebus ſumpta, omnino à deleteriis & lethalibus pharmacis ſecuros reddit: ſumitur autē ad fabæ Aegyptiæ quantitatem ex aqua, aut vino, aut melle, aut per ſe.

Huius quotidiano vſu Aurelius Antoninus Romanorum Imperator (cui etiam medicus fuit Galenus) à graui ſopore, quo in actionibus ſuis cùm premebatur, ſanatus eſt, adempta papaueris lacryma. Cùm autem poſteà bonam noctis partem duceret inſomnem, tum ob ſiccitatem naturalem (erat enim ſiccioris temperamenti natura) & ex longo vſu medicamenti ſiccātis acquiſitam, tum ob omiſſum conſueti & ſoporiferi medicamenti vſum, coactus eſt etiam theriacam cum papaueris lacryma compoſitam, ſed inueteratā adiicere. Nam in huiuſmodi medicamentis opium vetuſtate miteſcit.

Morſus ab animali venenato ſumpta theriaca omnino euadit, & hac præſumpta ſi pòſt mordetur, non moritur. Quod ſæpe pretores in noxiis hominibus probarūt. Gn. in aliis animalib⁹. Quotidie tota vita ſanis

ſalubriter ſumitur Theriace, ſiue venenum metuant, ſiue vt diuus Marcus Imperator, corporis iuuãdi gratia, hoc vſus etiam affatim, & veluti alimento quodam. Vnde initium magnæ ęſtimationis Theriaces, & vires actionis eius hominibus innotuerunt, & ſub illius ſeculi maximis Imperatoribus in publicum vſus eius prodiit.

Antidotus Eſdræ (quiſquis is fuerit) eadẽ propè pollicetur, quę Theriace, ſed hac multò eſt ad omnia imbecillior, ob id obſcurata euiluit quouis modo parata. Nam Actuario ex 27. cõponitur: Aëtio & Paulo ex 47. nec iis omnino iiſdem nec eodem pondere: Nicolao ex centum quadragintaquatuor.

Ambroſiam & Athanaſiam à iunioribus Medicis nominatas eſſe antidotos, docet Gale. libro 8. meth. háſq; calfacere & ſiccare, vt Theriacen. Has quoque tres antidotos Ambroſiam, Athanaſiam, Theriacen, ſumptuoſas eſſe dicit li. 14. meth. & ſalubriter ſumi contra internos abſceſſus, præſertim viſcerum, vt collectum humorem in halitum reſoluant, & digerant, & in libr. ſanit. tuendæ harum meminit.

Antidotum Mithridatis Athanaſium triplex, libr. 2. antidotorum. Eſt & Athanaſia hepatica Alexandri Tralliani, & Athanaſia Oribaſij apud Paulũ, & Ambroſia Phi lippi

lippi Macedonis,lib.2.antido. quarum nulla est hodie in vsu, aut non admodùm frequenti,quòd harum loco Mithridatios aut Theriace recipiātur, adeò magna omnium fide & summis successibus probata, vt myropolæ quidā circunforanei in Gallia quæstum vicatim faciāt suis, nescio quibus, cōpositionibus, quas tamen Mithridatij & Theriaces nomine diuendunt. Hæ igitur Athanasiæ, Ambrosiæ, Acharisti, Hadriani, Hæmagogi, & aliarum quarundam Arabibus celebratarum compositionū loco fuerint, vt veluti postliminij iure in vsum redeant, cùm eadem omnia præstent, multóq; feliciùs, quàm Arabum compositiones ex istis excerptæ, additis aut ablatis quibusdam, neque his magni momenti.

AVREA ALEXANDRI ANTIDOTVS.

Recipit asari
Carpobalsami
Seminis hyoscyami } Ana drach. duas & dimidiam. 55. Had.
Caryophyllorum
* Myrrhæ omnes legunt,
Ciperi
Opij Thebaici } Ana drac. 2. 36. Had.

* Μύρτα, id est, baccas myrti Actua.

Opobalſami
Cinnamomi
Folij
Zedoariæ
Zingiberis
Coſti
Corallij rubri
Caſsiæ ligneæ
Euphorbij
Tragacanthi
Thuris
Styracis
Nardi Celticæ
Mei
Cardamomi
Seſeleos
Napeos, ſeu ſeminis ſinapi. Eius loco ſelinũ. i. apium Act.
Sarxiphagi Act. radicis ſaxifragię alij
Anethi
Anisi

Ana drachmam vnam. 18. Had.

Hoc Actuarius omittit.

Xylaloës
Rhei Actuarius. Rha barbari & Rei Pontici Arnaldus.
Luphiæ compoſitæ Actua. Aliptæ moſchatæ, quod idem eſt, alij.
Caſtorij
Spicæ nardi
Galangæ Actua. & cæteri.

Opopanacis
Anacardij
Maſtiches
Sulfuris viui, omnes.
Pœoniæ radicis
Eryngij
Roſarum Actuar. omittit.
Thymi Acori
Pulegij. Eius loco habet Actuarius Halicacabi.
Ariſtolochiæ longæ Actuarius vtriuſque alij.
Gentianæ
Corticis radicis mandragoræ
Chamædryos
Phu. Act. radicis Valerianæ alij
Baccarum lauri
Dauci Cretici, Ameos
Macropiperis
Leucopiperis, oēs præter Actua.
Xylobalſami
Carui, omittit Actuarius
Amomi
Petroſelini ſeminis
Libyſtici ſemin. Actua. leuiſtici (alij.
Seminis rutæ
Seminis ſinonis. Eius loco hyſſopi habet Actuarius, & addit electri, id eſt, ſuccini

Ana exagium dimidium, Actu. dr. dī. ſed dra. 1. & dimidī. Arnaldus.

Auri

Auri Argenti } Limaturæ tenuissimæ
Margaritωn, Act. ambarum margaritarum non pertusarum & pertusarum alij.
Βλάττα, Actuar. id est, onychis.
Ossis cordis ceruini.
} Ana exagia duo & dimidium Actuarius: alij singulorum grana quatuordecim tantùm.

Eboris
Calami odorati
Pyretri
} Ana ʒ.s seu drach. sex, Actuar. alij tantùm grana 9. vel 8.

Mellis quantitatem sufficientem: mellis despumati libras tres, Arnald. Mel tacet Act.

Hæc antidotus aurea, vel ab auro quod recipit, vel à pretio & virium præstãtia dicitur. Cuius autẽ Alexãdri an Philosophi, an Medici, vel alterius, compertũ non habeo.

Efficax est contra defluxiones capitis frigore conceptas, oculorũ lacrymas exsiccat, dentiũ dolores lenit, & capitis omnes cruciatus à frigido vel humido illita frõti. Comitiales, insanos, vertiginosos, paralyticos, apop

apoplecticos mulcet. Tabidis, tuſsiculoſis, aſthmaticis, ſanguinẽ ſcreantibus, cardiacis, iſchiadicis, colicis, nephriticis, dyſuriæ, ſtrãguriȩ, iſchuriȩ prȩſenti eſt auxilio. Calculos renum & veſicȩ cõminuit. Quotidianis & tertianis febrib⁹ circa acceſsionis initiũ cũ decocto ſtœchados eximiè medetur. Has eius vires ab Actuario celebratas fuſiùs explicat Arnaldus in lib. de antidotis: ſed ſi ad Mithridation & Theriacen ſpectes, vſu plurimo maiorũ noſtrorũ probatiſsimas antidotos, & omnia hȩc ac multò plura feliciſsimè prȩſtãtes, nihil eſt, quòd Arabũ Aureã, Hadrianum, &c. antidotos laudes. Initio, ſtupefacit vt theriace, inueterata, coctis ſimul omnibus calida euadit, affectibus ob id frigidis ſalutaris hæc aurea. Aurũ, argentũ, ebur albũ tenuiſsimè limatũ vult Arnald. Balſamũ melle modico diſſolutũ miſcetur.

Doſis eſt quantitas auellanæ.

Adſcripſerã quoq; his alias antidotos διὰ κόκκων βαφικῶν: διὰ μόσχου δι' ἀρωμάτων, διὰ κομερῶν, διὰ μαργάρου, δι' ἄνθων, δι' ἀνακάρδων, arteriacas, thoracicas, ſtomachicas, catharticas, hieras, trypheras, & alias reliquas vſurpari hodie conſuetas. Catapotia quoque mitiora, valentiora, mediocria. Trochiſcos item atq; condîta & ſyrupos, in quibus ſumendorũ materia ferè continetur. Sed cùm mihi

mihi Mesuæ antidotarium esset in manibus, plurimáq; iam dictorum ex Mesue ipso descripsissem, æquius putaui ea omnia ad Mesuem referre, ne dictum dicerem.

DE SVCCIS MELLE, AVT SACCHARO CONDITIS.

QVoniã facilius est impleri potu quã cibo, tam sanis quàm ægris, & potus ob liquiditatem linguam promptiùs & altiùs afficit, ac os ventriculi cæteráſq; partes, quas celeriter permeat, maximè soliciti fuerunt maiores nostri de potu ægris iucundò & salubri: partim ad sitim extinguendã & partes principes roborãdas: partim ad liberandas obstructiones, finiendámq; alterando putredinem: partim ad tenuandum crassa excrementa, incidendum, & tergendum lenta: partim ad ea vi naturæ iã secreta vacuãdum per vrinas aut sudores, interim per vomitum & deiectionem, si præsertim cò natura vergebat. Quam rem indicãt potio ptissanæ, vinum ex aqua, hydromeli, oxymeli Hippocratis libr. 3. rat. victus in morbis acutis. Idem declarat Galenus suo oximelite in sanitate tuenda, & methodo medendi, & suo hydromelite, cui interdum ad crassa tenuandum, & lenta incidendum, ter-

gend

gendum, vt promptiùs purgarentur, incoquebat hyſſopum vel thymũ, vel pulegiũ, vel calaminthen, vel origanum, vel ſatureiam, vel aliquam ex his ſimilibus. Idẽ Oribaſij, Aëtij, Pauli, Tralliani, ἥδεα ὠφέλιμα, πόματα, προπόματα ἀποζέματα, id eſt, ſuaues, vtiles potiones, propinationes, deferuefacta ex herbis vel radicibus, & decocto moliuntur. Idem Actuarij potiones febricitantium inſcriptę. Idem recentiorum præcipuè Arabum promittunt, & præſtant ſyrupi, vel quaſi ex Syria delati primùm ὀποὶ, id eſt, ſucci conditi, vt Hermolao videtur, vel συρόυντες ὀποὶ, id eſt, trahẽtes ſucci, quãquàm pauci facultate trahendi ſint præditi: vel corrupto nomine pro σύνοποι, vel pro σιράπια, qua voce Actuarius & Simeon vtuntur. De quibus & aliis ęgrorum potionibus cur hîc fuſiùs non ſcribam, paulò antè docui: mihi nunc ſatis eſt, pauca quædam ſtomatica & ſtomachica ex Galeno adſcribere, quæ ſyruporum typus quidam fuerint.

Ap. 24. libr. I. & libr. quos purgare oportet.

Diacydonιων Galeni appetentiam languentem excitat, coctionem ciborum iuuat, iecur & vẽtrem totũ roborat, ventriculi diſpoſitiones propè omnes, exceptis quæ ab æſtu vehementi fiunt, modicè iuuat. Recipit carnis malorum cydoniorum, mellis, aceti albi, ana li. tres. Piperis, zingiberis ana

Lib. 8. cõpha. part.

vncias tres. Petroſelini Macedonici vnciam vnam. Paulo aliter in fine libr. 6. ſanit. tuendæ. Succi malorum cotoneorum, ſtruthiorũ (quæ maiora ſunt & dulciora) mellis boni Attici ana ſextarios Romanos duos, aceti ſextarium vnũ & ſemiſſem, aut ſi abũde ſit acre, ſatis eſt ſextarius vnus. Vbi modicè ſuper prunas coxeris ad mellis Attici ſpiſsitudinẽ, & deſpumaueris, adde zingiberis vncias tres, piperis albi vncias duas. vnc. j. libr. 8. ſ. partes: deinde igni ſimili recoques, ad mellis craſsitudinẽ. Si id aſtringere magis voles, fac ex cotoneorum ſucco. In calido autem ventriculo aut bilioſo aufer piper & zingiber: in frigido & pituitoſo zingiberis vnc. quatuor, piperis vnc. tres, vel duas & dimidiam. In mediis temperamentis dimidium miſce. i. zingiberis vnc. vnam & ſemis, piperis vnc. vnam, lib. 6. ſan. tuend. vnum aut duo cochlearia ſunt danda, libr. 8. method.

Diacydonion medicamentoſius eſt apud Nicolaum tale: Carnis cydoniorũ excorticatorum, exẽteratorum, in aqua elixorum li. tres tere, cerne: deinde in mellis deſpumati lib. quatuor & ſemiſſe, coque ſemper mouẽdo rudicula, donec craſſeſcat, nec digitos inquinet. Ab igne depoſito miſce paulatim rudicula ſemper ducẽdo cinnamomi vnc. I.

&

& semiss.zingiberis vnc.vnam piperis, galangæ ana semunc.caryophyllorum, nucis moschatæ ana ʒ.tres, spicæ nardi, xylaloës, macis, cardamomi ana ʒ.duas, zeduaris ʒ. vnam. Est apud Mesuen eius descriptio triplex inusitata. Dia cydoniων, μῆλον, catharticum Alexander ad podagram describit. Hodie succum & carnem cydoniorum saccharo cōdîmus sine aromatibus, ad mensæ dona secundæ præcipuum, & aluum cohibendum.

Nicolaus ex succi mororum hortensium lib.semiss.succi batinorum libra vna, mellis lib.semiss.sapæ vnc.trib.coquit donec marmori affusum ipsi inhæreat, & digito tactū parum sequatur, mox in se resiliat, ad palati excoriationes, ardorem faucium & gulæ, ac initium synanches.

Mesues amborum mororū succi ana lib. 1.semiss.& sapæ & mellis ana lib.vnā, coquit ad mellis spissitudinem. Cōpositius fit addendo aluminis, myrrhæ, croci, omphacij ana, si opus est. Succus per se initio est efficacior, etiā aliis astringentibus, rho, balaustio, rosis: mistus post principiū cum melle est melior succus.

Dia moron Galeni stomaticum seu ad partes oris inflammatas dum affluit materia. Succi mororum libras quinque coque *Lib.6.cō. ph.part. Heras etiam*

per se ad sordiũ consistentiam, posteà cum mellis libra vna. Id medium est, ac plurimis admodum placet, vt neq; de mellis dulcedine, nec de succi austeritate cõquerantur. Salubre initio phlegmonarum oris: quas si valẽtius vis repellere, succi rhois vel omphacij ℥. vnã, vel duas, vel tres toti symmetriæ miscebis, vel florem rosarũ, vel rosas ipsas, balaustium, cytinum, malicorium, gallam immaturam, piceæ aut thuris corticem, succũ hypocistidis, aut lentisci, & alia astringẽtia nõ corruptitia, qualia sunt misy, sori, chalcitis, chalcãthum: nisi quòd huius ʒ. vna toti medicamento miscetur, vbi in ore, gula, stomacho, vẽtriculo vlcerosa est dispositio: plus autem chalcanthi ad vlcus malignum & putridum dictarum partium. Vbi autem constitit fluxio, misce toti compositioni croci, myrrhæ ana sesquidrachmã ad phlegmonem coquendam. Crocus enim astringẽdo myrrham multo se tenuiorem & calidiorẽ intrò in altum impellit, vbi succos tenuat, & à croco foras citius efferri ꝓhibita digerit. Addit Andromachus croci, myrrhæ, aluminis scissi ana ʒ. vnã, alij huius ʒ. duas. Idem probè addit glycyrrhizæ ʒ. viginti, quæ asperitatem ex austeris ori innatam mitiget. Eiusdem succus stomaticis omnibus antidotis mistus præstantiores eas reddit.

Succũ per se præcoquit, statim cum melle.

Sapam ne adde cum Arabibus diamoro, etiã si falsò astringat sapa Dioscoridi: nec additur à Gale. Aëtio, Paulo, Tralliano.

reddit. Coquunt eandem gargarifmata ex ficis pinguibus, ex mulfa aquofa, ex calenti fapa, oleo lentifcino in vafe duplici calfacto, vel ex aqua calente. Coquentibus autẽ his in ftatu vtendum, in declinatione valenter digerentibus.

Cocta phlegmone vel etiã fcirrhofa digerens aliquid toti medicamento incoque, vt nitri, vel fpumæ nitri ℥. femis, vel fulfuris viui fextãtem, vel fapam, cui incoctũ fit origanum, hyffopum, pulegium, faturea, thymus, calamintha fylueftris & domeftica, feu mentha odorata, quã à grato odore Græci veteres hedyofmon vocarunt. Medium facultate hoc remediũ mediocribus phlegmonis & maiorum ftatui confert.

Crocus autem & myrrha, & fi qua alia aromata mifcẽda fint, adde in fine coctionis, & cùm ab igne es medicamentũ fublaturus, agitando, donec omnia pulchrè cogantur. Nam largior ipforum coctio vires eis adimit.

Multiplex igitur eft diamori compofitio, quia affectus per tempora varius eft, cui medetur, & ob id quòd non omnes eadem miftionis menfura delectat.

Diabatinon, id eft, fucco mororum bati feu rubi eft valentius diamoro, infirmius diacaryo. Ob id Mefues & Nicolaus

ambos ſuccos miſcent,ſucci mororum domeſticorum lib.ß.ſucci mororum batinorum lib.vnam,mellis lib.ß.ſapæ vnc.tres.

Si verò ſimplicem illā habeat medicus, ſufficit in omne tempus phlegmones,additis tunc quæ vnumquodque poſtulare videbitur. Multiplex etiam eſt Alexandro:cui etiam & Actuario diacaryon deſcribitur, ſed Galenum ſequimur.

Dia καρύων ſtomaticon ſuaue,paratu facillimum, omnium efficaciſsimum ad oris phlegmonas ob eſſentiæ tenuitatem,Galeno inuentum & conſuetiſsimum.

Cortices exteriores nucum virētium & vigentium finita æſtate tere in pila,ſuccum per linteum cola,cum melle coque, deſpumando ad melleā craſsitiem: hoc in partes quatuor diuide,vt Galenus ſemper diuiſit, primam ſerua ſyncerā, pueris, mulieribus, viris delicatis vtēdam,ob eius dulcedinem. Id etiam ſolum mediocres phlegmonas interdum perſanat celerrimè. Secundæ parti aſtringentium aliquid miſce,ad repellendum affluentem adhuc initio phlegmones ſanguinem. Tertiæ croci & myrrhæ portionem ad coquendū vigentem iam phlegmonem,cùm ſcilicet fluxio ceſſauerit.

Quartæ ſulfur viuum aut nitrum,& acria quædam ad digerendum,quod ex humore phlegm.

phlegmonem faciente fuerit impactum: quoniam ea quæ affluxerunt, vacuationem poſtulant.

Cùm autẽ pauper medicus has quatuor cõpoſitiones propter ſumptum parare nequeat, nec qui iter agit, has ſecum circumferre, ſatius eſt facere cõpoſitionem vnam mediam, ex ſucco mole aut menſura quintuplo ad mel, quale diamoron fecimus, & tẽpore vtendi pro varia indicatione à morbi tempore & ægri natura hæc prędicta adiungere.

Similia his ſtomatica ſunt, ſed viribus inferiora διὰ γλεύκους, id eſt, ex muſto & ſapa, διὰ ῥοίων, id eſt granatorum ſucco, δι ἀρχάδων, id eſt, ex pyris ſylueſtribus, διὰ μήλων, id eſt, ex cydoniis. Et ex ceſtianis, meſpilis, cormis, & aliis fructibus aſtringentibus tritis, preſsis, reſidẽdo depuratis, colatis, cum melle coctis. Sunt autem hæc omnia non modò ſtomatica, ſed etiam ſtomachica & euſtomacha, id eſt, quæ deglutita iuuant ſtomachum. Diacarion autem cacoſtomachum eſt, ac ſtomacho noxium, plurimo melle eget: poſt id Diabatinon, Diamoron, ſed διὰ μήλων, διὰ ῥοίων δι ἀρχάδων parciore. In horum medio eſt ſuccus meſpilorum, cornorum, brabylων, prunorum. Succo igitur cydoniorum & pyro-

rum ſylueſtrium,& plurimorum fructuum miſce æqualem mellis portionem. Succus autem aſtringentium inſigniter, vt cornorum duplicatum, & interdum triplicatum mel requirit, Gal.libr.6.& 8.comp.ph.part.

Διὰ γλεύκους fit ex menſura quauis muſti auſteri, quod ex vuis amineis poſtremũ fluxerit (nam quod primum fluxit, eſt liquidius & aquoſius) & melle, additis his, quæ diamoro & diacaryo miſceri poſſe diximus aſtringentibus, coquentibus, digerentibus eadem proportione. Διὰ γλεύκους Critonis etiã ad aurium & ſedis vitia vtilis compoſitio eſt, Gal.libr.6.comp.phar.part. Si autem ex muſto dulci fiat, mitigat quidem, ſed minùs repellit: ex muſto autem auſteri & dulcis medio, vim mediam obtinet. Coquit id Andromachus ad quartæ partis conſumptionem: alij ad melleam craſsitiẽ, deinde colant, & mel ſimul coquunt, præſertim vbi ſuccus eſt liquidior: vbi verò craſſus, mel ei ſtatim coctionis initio miſcẽt: & valet phlegmonarũ oris initio, incremẽto, & ſtatui: ad declinationem verò tedas pingues tuſas incoque. Si ſumptuoſius vis medicamentum aliquod ex his, adde caſiæ corticem, vel nardum Indicam, vel folium malabathri, vel ſingulorũ trium ana ʒ. vnam vel ſeſquidrach. pro libra vna mellis. Si diuitibus

uitibus paras, amomum misce quãtum crocum, aut myrrham, aut alumen, percolato stomachico mastichen Chiam interdum miscuit Galenus. Hæc stomatica vel gargarizantur, vel illinuntur, vel ore sæpe & diu continentur, vel etiam horum quædam prædicta deuorantur, & stomachica fiunt.

Stomatice διὰ ῥοίων, id est, granatis austeris acidis, dulcibus, maturis & integris æquali portione tritis cum corticibus, coctis cum melle, stomacho resoluto & cibos auersanti idonea est.

Crito autem aliter granatorum dulcium cum corticibus * tritorum & expressorum sextarios sex, mellis boni sextarium vnum coquit ad mellis crassitiẽ, deinde addit aluminis scissi vnc. vnam, myrrhæ semũciam. * Κεκαυμένων.

Alia eiusdẽ ad vlcera oris & aphthas, id est, oris pustulas, succi granatorum dulcium heminas sex: coque igni lento in vase æreo ad tertias, deinde adde cinnamomi, casiæ, myrrhæ, ana drachmas, vnã omphacij, croci, nardi Indicæ ana drachmam semissem, mellis heminam. Vtraque suo tempore præstantissima. Paulo diuersius Andromachus apud Galenum stomachicen hanc componit, sed viribus propè iisdem.

Medicamenta stomatica ex succo mororum, batinorum, granatorum, cydoneorũ,

cornorum, corticum nucum multa, vt vides, medici ſcripſerunt, ponderibus & menſuris variantes: alij enim omnia vel aſtringentia, vel digerentia, vel vtraq; iniiciunt, nonnulli adimunt, alij aliud. Item hi plus illi minùs indunt. In quibus conſiderandum eſt, quod copioſius eſt inditum, an aſtringẽs ac repellẽs eſt, an lenit, & coquit, an digerit: ita nanq; licebit ipſis probè vti. His affines ſunt & ſucci per ſe ſiccati ſole vel igne, vel cum melle, aut ſaccharo, aut vtroque cocti: hiq; tam herbarum quàm fructuum, quos iure meritiſsimo ſyrupis multis nulla ſæpe ratione compoſitiſsimis prætulerimus.

FINIS.

INDEX RERVM OMNIVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR.

A

Al

Ari

solùm

Calx

Κερ

Coct-

H

H

Iua

Med

Nar-

Par

Pod

Sple

FINIS.

